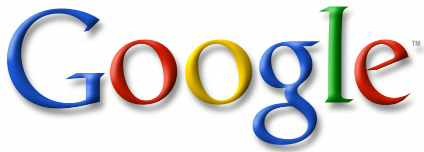
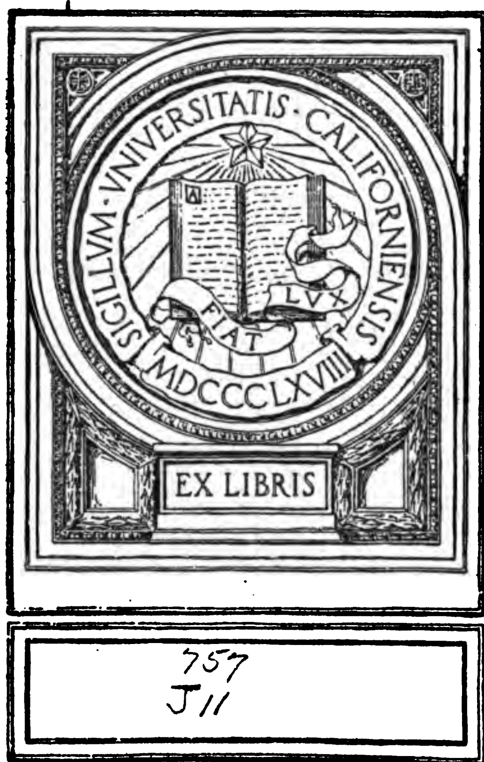

SIGILLVM · VNIVERSITATIS · CALIFORNIENSIS
FIAT LVX
MDCCCLXVIII
EX LIBRIS
757
J11

Sterrett

159

* [illegible]

p 186 - 251 *
p 131 - 132 *
p 273 - 118
" - 113
267 - 71
266 - 57
26[illegible] - 14
261 - 19
" - [illegible]
[illegible] - 3
301 - 85
305 - 122
[illegible] - 163
234 - 206 *

ΑΣΜΑΤΑ ΚΡΗΤΙΚΑ.

ΑΣΜΑΤΑ ΚΡΗΤΙΚΑ

ΜΕΤΑ

ΔΙΣΤΙΧΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΟΙΜΙΩΝ.

KRETAS VOLKSLIEDER

NEBST

DISTICHEN UND SPRICHWÖRTERN.

IN DER URSPRACHE MIT GLOSSAR

HERAUSGEGEBEN

VON

ANTON JEANNARAKI.

LEIPZIG:

F. A. BROCKHAUS.

1876.

Κρήτη τις γαῖ' ἐστί, μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ,
καλὴ καὶ πίειρα, περίρρυτος· ἐν δ' ἄνθρωποι
πολλοί, ἀπειρέσιοι, καὶ ἐννενήκοντα πόληες.

ἄλλη δ' ἄλλων γλῶσσα μεμιγμένη· ἐν μὲν Ἀχαιοί,
ἐν δ' Ἐτεόκρητες μεγαλήτορες, ἐν δὲ Κύδωνες,
Δωριέες τε τριχάϊκες δῖοί τε Πελασγοί.
τῇσι δ' ἐνὶ Κνωσσός, μεγάλη πόλις, ἔνθα τε Μίνως
ἐννέωρος βασίλευε, Διὸς μεγάλου ὀαριστής,
πατρὸς ἐμοῖο πατήρ, μεγαθύμου Δευκαλίωνος.

(Homeri Odysseae, Liber XIX, 172.)

VORWORT.

Von frühester Jugend an habe ich viele der Volkslieder, welche hier zum ersten mal im Druck erscheinen, in meiner Heimat Kreta singen gehört und selbst mitgesungen. Ueber hundert waren mir schon bekannt und ich brauchte sie nur aufzuzeichnen. Eine etwa gleiche Anzahl schrieb ich im Sommer 1873 nieder, unmittelbar wie ich sie aus dem Munde der Sänger vernahm. Endlich überliess mir Herr Professor A. J. Antoniades in Athen, mein verehrter Lehrer, freundlichst die von ihm selbst auf Kreta gesammelten Lieder, deren Stoffe ihm zur Schaffung eines meisterhaften nationalen Epos* gedient haben.

So umfasst die vorliegende Sammlung 316 Originallieder, sämmtlich in ihrer echten, ursprünglichen Form und mit den einzelnen Varianten kritisch verglichen.

Neben den Volksliedern besitzt Kreta einen Reichthum an Distichen und Sprüchen wie kaum ein anderes Land, doch habe ich leider nur wenige davon gesammelt, da dies anfangs über meinen eigentlichen Plan hinauszuführen schien. Auch wird man schwerlich dasselbe Distichon

---

* Κρητηΐς, ἔπος ποιηθὲν ὑπὸ Ἀντωνίου Ἰω. Ἀντωνιάδου. (Athen 1868.)

öfters hören, weil die meisten Sänger zugleich Improvisatoren sind.*

Meinen Entschluss, alle Wörter, zwischen denen eine Krasis vorzuliegen scheint, getrennt zu schreiben, veränderte die Schreibart von A. **Passow**, dessen „Carmina popularia Graeciae recentioris“ mir zuletzt, nachdem der Druck schon begonnen hatte, in die Hände kamen; nach wenigen Schritten jedoch kam ich zu meiner ersten Ueberzeugung zurück, dass das Zusammenschreiben dieser Wörter dem Geiste der neugriechischen Vulgarsprache, namentlich des kretischen Dialekts, nach meinem Dafürhalten unangemessen ist; denn ich meine, es liegt hier in allen Fällen nicht eine Krasis, sondern eine Elision vor. Daher scheint mir die getrennte Schreibart um deswillen den Vorzug zu verdienen, weil zusammengezogene Wörter leicht zu Missverständnissen Anlass geben; z. B. nach der natürlichen Auffassung kann τοὔλεγε heissen: (er) sagte es, wogegen τοῦ 'λεγε, (er) sagte ihm, keinen Zweifel an der Bedeutung zulässt.

---

* Von den Sängern nenne ich: Χαράλαμπος Νικολούδης, Κωνσταντῖνος Κόκκινος, die Brüder Ἑμμανουήλ und Ἰωάννης Σχουλᾶς, Ἀναγνώστης Χαζίρης, bekannter Sänger und Improvisator, Νικόλαος Νικολουδάκης, Ἰωάννης Σταματάκης, die Brüder Ἑμμανουήλ und Γεώργιος Καζάλης, die Μιχαήλ und Ἰωάννης Μανουσάκης, Ματθαῖος Μπιλαλάκης, Γεώργιος Γιανναράκης in Ἀσιμπραγοῦ, Ἰωάννης Ν. Κουτρουλάκης und Νικόλαος Ψυλλάκης; ferner die Λάμπης Τσόντος, Γεώργιος Γιαννουδοβαρδάκης; das Mädchen Ἀθηνᾶ Μπλεμπλιδάκη, Frau Ἀργυρῶ Κατάκη, Frau Μανιᾶ aus Σφακία und meinen Oheim Χατζῆ Μιχάλης Γιανναράκης.

Von den vielen Improvisatoren nenne ich hier: Ἰωάννης Καζάλης, Ἰωάννης Νικολούδης, Κανίτσος und Χαράλαμπος aus Χανία; ferner Ἰωάννης Κατάκης und Μιχαήλ Κόκκινος aus Λάκκοι, welche über ein verlorenes Taschentuch von 10 Uhr abends bis 1 Uhr morgens in Distichen scherzten und ihre Wortspiele wol auch noch länger hätten fortsetzen können.

Dass mein Buch noch mancherlei Lücken in der Sichtung und Bearbeitung darbieten mag, davon bin ich selbst am besten überzeugt. Der Leser wolle aber dabei den Mangel an literarischen Hülfsmitteln in Berücksichtigung ziehen, welchen ich bei der Bearbeitung an meinem jetzigen Aufenthaltsorte schmerzlich empfunden habe; so fehlte mir für türkische und italienische Wörter die Möglichkeit einer Vergleichung. Trotz solcher Mängel glaube ich aber doch, dass die Sammlung auch in der vorliegenden Gestalt einen nicht ganz unerwünschten Beitrag zu der reichen Volkslieder-Literatur liefern, sowie auch die Kenntniss meiner Heimatinsel fördern werde.

Fürstenberg bei Paderborn, im April 1876.

A. Jeannaraki.

ΠΙΝΑΞ.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ.

1.

Ὁ ἅγιος Γεώργιος.

(303.)

Ἄη μου Γιώργη ἀφέντη μου ὁμορφοκαβαλάρη,
Ποῦ 'σαι ζωσμένος τὸ σπαθὶ καὶ τὸ χρυσὸ κοντάρι,
Τὴ χάρι καὶ τὴ δόξα σου θέλω ν' ἀναθιβάλω
Γιὰ τὸ θεριὸ 'ποῦ σκότωσες, τσῆ χώρας τὸ μεγάλο.
Ἕνα θεριὸ ἀποῦ 'τονε 'ς τσῆ χώρας τὸ πηγάδι,
Ἀθρώπους τὸ ταΐζανε πᾶσα ταχὺ καὶ βράδυ.
Καὶ ἂ δὲν ἤθελεν τοῦ πᾶν ἀθρώπους νὰ δειπνήσῃ,
Σταλιὰ νερὸ δὲν ἄφινε νὰ κατεβῇ 'ς τὴ βρύσι.
Κ' ἐπαΐζανε τὰ μπολεθιὰ κι' ὅτινος εἶχεν πέσει
Νὰ πχαίνῃ τὸ παιδάκιν του τοῦ λιονταριοῦ πεσκέσι.
Μά 'πεσε καὶ τὸ μπολετὶ εἰς τσῆ βασιλιοπούλας,
Ἀποῦ 'τον ὡραιότατη, μοναχορηγοποῦλα.
Κι' ὁ κύρης τση ὡς τ' ἄκουσε πολλὰ τοῦ βαροφάνη,
Παίρνει δαρμένα γόνατα 'ς τσῆ λυγερῆς του φτάνει.
Κ' ἐκεῖ σπαθιὰ σερθήκανε μαχαίρι' ἀκονισμένα
— Δὲ μπέμπεις τὸ παιδάκι σου μπέμπομε σκιὰς ἐσένα.
— Πάρετε τὸ παιδάκι μου καὶ κάμετέ το νύφη
Κι' ἀμέτε το τοῦ λιονταριοῦ πεσκέσι νὰ δειπνήσῃ. —
Ἐμπῆκαν κ' ἐστολίζαν την ἀπ' τὸ ταχὺ ὡς τὸ βράδυ,
Ὁλόχρουσα τσῆ βάνανε, ὅλο μαργαριτάρι.
Τὸν ἥλιο βάνει πρόσωπο, τὴ θάλασσα γιορντάμι,
Τὴν ἄμμο τὴν ἀμέτρητη βάνει μαργαριτάρι.

Κι' ὄντεν τὴν κατεβάξανε εἰς τὴ μεγάλη σκάλα
'Εβγῆκεν ἡ μανοῦλάν τση κ' ἐφώνιαξε μεγάλα·
—"Ας τάξω δὲ σ' ἐβύζασα 'ποὺ τὰ βυζιά μου γάλα
Καὶ δὲ σ' ἐκοιλιοπόνησα κ' ἐφώνιαξα μεγάλα. —
Κ' ἐβγῆκε καὶ ὁ κύρης τση μὲ τὴ χρουσῆ κορῶνα
Κ' ἐκούμπισε τὴν κεφαλὴ 'ς τσῆ πόρτας τὴν κολῶνα·
— "Ας τάξ' ὁ κακορίζικος δὲ σ' εἶδα 'γὼ ποτέ μου
Κ' ἕναν κεράκι ἀφτούμενο ἐκράτουν κ' ἐσβυσέ μου. —
Καὶ τὸ λαὸς τσ' ἀκλούθηξε κ' ἐπῆγαν εἰς τὴ βρύσι,
Δὲν τ' ὄρπιζ' ἡ μωρόνυφη πῶς θὰ ξαναγυρίση.
Κ' ἔτρεμε τὸ κορμάκιν τση καὶ τὸ λιγνόν τση μπόϊ
Πῶς θὰ τὴ φάῃ τὸ θεριό, τέθοια πανώρηα κόρη.
Κι' ἄης Γιώργης ἐπέρασεν ἀποὺ τὴν ἴδια στράτα·
— "Ιντα γυρεύγεις κόρ' ἐπὰ καὶ κάθεσαι 'ς τά δάσα;
— Πήγαινε, υἱέ μου, πήγαινε, φεῦγε ἀπὸ κοντά μου,
Νὰ μὴ σὲ φάῃ τὸ θεριὸ σὰν καὶ τὴν ἀφεδιά μου.
— Μὴν τὸ φοβᾶσαι τὸ θεριὸ κ' ἐγὼ θὰ τ' ἀποθάνω,
Μ' ἄφης με ν' ἀποκοιμηθῶ 'ς τὰ γόνατά σ' ἀπάνω. —
'Σ τὰ γόνατάν τσ' ἐκούμπισε γιὰ νὰ τόνε ψειρίση
Κ' ἐτρέχανε τ' ἀμμάθιαν τση σὰ θολαμένη βρύσι.
Τὴν ταραχὴν τ' ὡς ἄκουσε, ποῦ 'τρεχε νὰ τὴν πνίξῃ,
'Η κόρ' ἀποὺ τὸ φόβον τση φωνιάζ' „Ἄγιε μου Γιώργη."
Κι' ὁ ἅγιος ὡς τὴν ἄκουσε τρέχει νὰ τήνε σώσῃ
'Πὸ κεῖνο τ' ἄγγριο θεριὸ νὰ τήνε λευτερώσῃ.
— Κόρη, ποῦ 'μαθες τ' ὄνομα; τόν ἅγιο πῶς κατέχεις;
— Τὴν ὥρα ποῦ σ' ἐψείριζα ἦρθ' ἕναν περιστέρι
Κ' ἐβάστα 'να χρουσὸ σταυρὸ εἰς τὸ δεξιόν του χέρι,
Κι' ἀπάνω 'ς τὸ χρουσὸ σταυρὸ ἔγραφεν „Ἅγιος Γιώργης,
'Απ' ἀγαπᾷ τὴ χάριν του ποτὲς δὲν τελειώνει." —
Σηκόνετ' ἀνατολικὰ καὶ κάνει τὸ σταυρόν του,
Μιὰν κονταριὰ τοῦ χτύπησε κ' ἔκοψε τὸ λαιμόν του.
Καὶ ξαναπαίζει τ' ἄλλη μιὰ ἀνάμεσα 'ς τὸ στόμα,
Καὶ τότες ἔπεσε 'ς τὴ γῆς κ' ἐτάρασσε 'ς τὸ χῶμα.
Χρουσῆ καδένα ἔβγαλε 'ποὺ τὸ λαιμὸ τὸ δένει,

'Ιδὲ χαρὰν τὴ γείνηκε 'ς οὔλην τὴν αἰκουμένη.
— 'Απού τὴ σήμερο κι' ὀμπρὸς ἄφοβος πάντα νά 'σαι
'Πὸ κεῖνα τ' ἄγγρια θεριὰ κιανένα μὴ φοβᾶσαι —
'Απού τὴ χέρα τὴν ἀρπᾷ, 'ς τ' ἄλογο τὴν καθίζει,
'Σ τοῦ βασιλέα ἔφταξε καὶ τοῦ ῥοζοναρίζει·
— Νά, βασιλιά, τὸ τέκνο σου, ὅρισε τὸ παιδί σου,
Κι' ἀπού τά φύλλα τσῆ καρδιᾶς τοῦ δόσε τὴν εὐκή σου.
— Νὰ ζήσῃς καβαλάρη μου γιὰ πέ μου τ' ὄνομά σου,
Καὶ χάρισμα βασιλικὸ νά κάμω τσ' ἀφεδιᾶς σου.
— Γιώργη Στραθιώτη λένε με ἀπού τὴ Σκαρπαθία,
Κι' ἂ θὲς νὰ κάμῃς χάρισμα χτίσε μιὰν ἐκκλησία·
Κ' εἰς τὴ ζερβὴ κ' εἰς τὴ δεξιὰ γράψ' ἕναν καβαλάρη,
Νὰ προσκυνοῦν οἱ χρισιανοὶ κ' ἐσὺ κι' ὅποιος κι' ἂν πάῃ. —

2.

Τὸ πάρσιμο τσῆ Κωσταντινόπολις.

(1453.)

Οὔλαις ἡ 'μέραις τοῦ θεοῦ 'ν' καλαίς κ' εὐλοημέναις,
Σὰν τὴν ἡμέρα τσῆ Λαμπρῆς ἄλλη κιαμιὰ δὲν εἶνε.
Ἄπου σημαίνου ἡ ἐκκλησιαίς, τὰ μέγα μοναστήρια,
Σημάινει κ' ἡ γι 'Αγιὰ Σοφιά, τὸ μέγα μοναστῆρι,
Μ' ἑκατοπέντε σήμαντρα, μ' ἑκατοδυὸ καμπάναις,
Μ' ἑξηνταπέντ' ἀρχιερεῖς, 'γουμένους ἑνενῆντα,
Δασκάλους εἰκοστέσσερις, καὶ διάκους ὀγδοῆντα.
Καὶ 'ς τὰ δεξιά 'ν' ὁ βασιλιάς, ζερβά 'ν' ὁ Πατριάχης
Καὶ ψάλλουν τὸ χερουβικὸ μὲ τσὴ ψαλλιμουδίαις.
Κι' ἄγγελος ἀπού τσ' ὀρανοὺς ἐβγῆκε καὶ φωνιάζει·
— Πάψετε τὸ ψαλλιμουδιό, νὰ χαμηλώσουν τ' ἅγια,
Νὰ μεταλάβου οἱ χρισιανοί, θρηνᾶτ' ἡ Παναγία,
Κ' οἱ Τοῦρκοι ἐπλακώσανε 'ς τὸν 'Εντρινὲν ἐμπῆκαν.
Κ' ἡ Παναγία δέσποινα κλαίει μυρολογᾶται,
Κι' ὁ Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ τήνε παρηγοροῦνε·
— Σώπασε Παναγία μου, δική μας εἶνε πάλι. —

3.

Ὁ Κωσταντῆς (ὁ Παλαιολόγος).

(1453.)

Δὲν ἦτον κρῖμα κι' ἄδικο κι' ἀζιγανιὰ μεγάλη
Νὰ ζέψουνε τὸν Κωσταντῆ μὲ τ' ἄγγριο βουβάλι,
'Σ τὸ σιδερένιο τὸ ζυγὸ μὲ ζεύλαις ἀτσαλένιαις;
Τ' ἀπανωζεύλια τῶ ζευλῶ ἦσανε ἀσημένια.

4.

Ἡ Ῥόδο.

(1520.)

Οὗλαις ἡ χώραις χαίρουνται κι' οὗλαις καλὴν καρδιά 'χουν,
Ἡ Ῥόδο ἡ βαρυόμοιρη στέκει ἀποσφαλισμένη·
Τρεῖς χρόνους τήνε πολεμοῦν στεριᾶς καὶ τοῦ πελάγους·
Κ' ἡ πόρταις τσ' ἀραχνιάσανε καὶ τὰ κλειδιὰ 'ραχνιάσαν,
Μηνοῦν τοῦ πρωτομάστορα, τοῦ πρώτου τοῦ μαστόρου·
. . . .

5.

Ὁ Τάρταρης.

Κάτω 'ς τὴν Ἀξιά, κάτω 'ς τὴν Ἀλιτζέρη
Σέρν' ὁ Τάρταρης ἐννιὰ 'δερφοὺς δεμένους
(τσῆ καϋμένους).
Κ' ἔχει ἄλλους ἐννιὰ 'ς τὴν ἅλυσο δεμένους.
Κ' ἡ μανοῦλάν των τζαγκουρνομαδισμένη·
— Σκύλε Τάρταρη, χάροντα τῶν παιδιῶ μου,
Πάρε κι' ἄφης μου ἀποὺ τσ' ἐννιὰ τὸν ἕνα. —

6.

ʽΟ Μῶρος.

Κάτω 'ς τὴ Δάφνη-ποταμό, 'ς τὴ Δαφνοποταμίδα,
Τοῦρκοι περάσαν καὶ πολλοί, τρακόσιοι Γιαννιτσάροι
Καὶ σέρνουν καὶ μιὰ λυγερή, τοῦ Μῶρο τὴ γυναῖκα.
Τζιμποῦν την καὶ φιλοῦν τηνε καὶ μασκαρεύγουνταίν την,
Κ' ἡ μάναν τση τῶν ἀκλουθᾷ τζαγκουρνομαδισμένη.
Κι' ὁ Μῶρος ἦτο 'ς τὰ βουνὰ κι' ἀπάνω 'ς τὴ μαδάρα,
Σὰν ὄνειρο 'νειρεύτηκε, σὰν ἄθρωπος τοῦ τό 'πε·
— Μωρό μου, τὴ γυναῖκά σου οἱ Τοῦρκοι τὴν ἐπῆραν,
Τζιμποῦν την καὶ φιλοῦν τηνε καὶ μασκαρεύγουνταίν την,
Δρυμειὰ φωνὴν τὴν ἔσυρεν ὁγιὰ νὰ τὴν ἀκούσῃς·
Μωρό μου νά 'σουν 'ς τ' ὄβγορο θὰ ῥαΐζ' ἡ καρδιά σου. —
Κι' ὁ Μῶρος ἐκατέβηκε μ' ἑξῆντα παλληκάρια,
Εἰς τὴ μπροσκάδα τσή 'πιασε, τὴ λυγερὴν ἐπῆρε,
Κ' ἐμπῆκε κ' εἰς τὸν πόλεμο μὲ τὸ σπαθί 'ς τὴ χέρα.

7.

ʽΗ Βιένα.

(1683.)

Ποιὸς θέλει νὰ ῥωτήξῃ καὶ νὰ μάθῃ
Τὴ Βιένα τὴν καϋμένη πῶς ἐπάρθη;
ʽΑποῦ 'τον ἕνας ῥήγας ἀντρειωμένος,
'Σ οὗλαις τσὴ χώραις ἦτον ξακουσμένος.
Τὴ Βιένα τὴν καϋμέν' εἶχε καμάρι
Κι' ὁ Τοῦρκος ἐβουλήθη νὰ τὴν πάρῃ.
Πιάνει καὶ συμμαζόνει πλῆσι' ἀσκέρι
Νὰ πολεμᾷ τὴ Βιένα τὴν καϋμένη.
Μαζόνει ἑφτακόσιαις χιλιάδες
Ὄξω τσὴ Γιαννιτσάρους καὶ πασάδες.
Χιλιάδες ἑκατό 'σαν βιτουριέροι,
Ποῦ δὲν τσὴ λογαριάζει 'ς τὸ ντεφτέρι.
Τὴ σκάλαν του πατεῖ καβαλικεύγει

Κι' ἄρχεται τὸ σκυλὶ νὰ γιοκλαντεύγῃ.
Ἄρχεται τὸ σκυλὶ νὰ σιργιανίσῃ,
Τ' ἄσκεριν του τὸ πλήσιο νὰ μετρήσῃ.
Μετρᾷ ὥς ἑφτακόσιαις χιλιάδες
Ὄξω τσὴ Γιανιτσάρους καὶ πασάδες.
Χιλιάδες ἑκατό 'σαν βιτουριέροι
Ποῦ δὲν τσὴ λογαριάζει 'ς τό ντεφτέρι.
Κλησιαὶς καὶ μοναστήρια ἐχαλοῦσαν
Κι' οὔλους τσὴ χρισιανοὺς ἐκαταλυοῦσαν.
Κι' ὁ κόσολας τσῆ Βιένας γιοκλαντάρει
Μὲ μάνιτα μεγάλη καὶ τοῦ κάνει·
— Ἰντά 'νε τοῦτο, Τοῦρκο, 'ποῦ μοῦ κάνεις;
Παιδιὰ καὶ δὲ λογιάζεις τὶ θὰ πάθῃς;
— Σώπασε κόσολά μου μὴ μανίζῃς,
Γιατὶ θαρρῶ κ' ἐμένα φοβερίζεις.
Γιατὶ σέρν' ἑφτακόσιαις χιλιάδες
Ὄξω τσὴ Γιανιτσάρους καὶ πασάδες.
Χιλιάδες ἑκατό 'νιε βιτουριέροι,
Ποῦ δὲν τσὴ λογαριάζω 'ς τὸ ντεφτέρι.
— Ἔχω κ' ἐγὼ ἀντράκια, χαμαντράκια,
Καὶ παίζουνε πιδέξια τὰ σπαθάκια. —
Καὶ μπαίνει καὶ τοῦ κόβγει πλήσι' ἀσκέρι,
Καθίζ' ὁ Γιανιτσαραγᾶς καὶ κλαίει.
— Πάψε το, κόσολέ μου, τὸ σπαθί σου,
Κι' ἂς εἶνε πάλ' ἡ Βιένα ἐδική σου. —

8.

Ὁ Γιάνναρης.

(1690—1740?)

(Κατὰ τὴν τῶν Σφακιωτῶν διάλεκτον.)

Μωρὲ κοπέλια Σφακιανά, ὅσα 'στεν τῶν ἁρμάτω,
Πιάστε τα καὶ γρακήξετε 'ς τὸν Ὁμαρό νὰ πᾶμε,
Κ' ἐκάμαν πάλι φονικὸν οἱ γι ἀρχοντομουσοῦροι·
Τὸ Γιάνναρη σκοτώσασιν, τὸν νιὸν τὸν παινεμένο.

9.

Ὁ Γιάνναρης.

(1690—1740?)

Φωνὴν καὶ κλάϋμαν ἄκουσα 'ς τ' Ὀρθοῦνι κ' εἰς τσὴ Λάκκους
Τὸ Γιάνναρη σκοτώσανε, χαϋμός 'ς τὸ παλληκάρι,
Δὲν πάει μπλιὸ 'ς τὸν Ὁμαλό, 'ς τὰ ῥημοκούραδάν του
Νὰ βρῇ τσὴ συζευτάδες του νὰ ἰδῇ καὶ τσὴ βοσκούς του,
Νὰ τῶνε δείξῃ χειμαδιὸ καὶ τόπους ἐδικούς του.

10.

Ὁ Γιανναρο—Νικόλας.

(1690—1740?)

Νικόλα, τ' ἀντροκάλεσμα ἄφης το, μὴν τὸ κάνῃς,
Κι' ἀκόμη ζωνταν' εἴμεστα, κι' ἀκόμη γῆς παθιοῦμε,
Κι' ἀκόμη τὰ δοξάρια μας κ' ἐκεῖνα ζωντανά 'νιε.

11.

Ὁ Γιώργης Τσουράκης.

Προβάλετε, φωνιάξετε τοῦ Γιώργη τοῦ Τσουράκη
Νὰ πάῃ 'ς τ' ἀρνομάντριν του, 'ς τὸ ῥημοκούραδόν του,
Καὶ ὀρνικὰ γυρίζουνε 'ς τσ' Ἀγκαθωπῆς τὰ πλάγια.
Σαββάτον εἶνε σήμερο, σήμερο δεκαπέντε,
Ἀποῦ σκοτώσαν τὸ βοσκὸ 'ς τὴ μέση τῶν ἀρνιῶν του.
Κλαῖν τον τ' ἀρνιάν του, κλαῖν τονε, οὖλα τόνε λυποῦνται,
Μά 'ναν ἀρνί, καλὸν ἀρνί, πολλὰ τόνε λυπᾶται·
Γύρου τριγύρου γύριζε καὶ τὸν μυρολογᾶτο.

12.

Ὁ Ἀλιφιέρης.

Ἐς τὸ Θέρισσο ψυχομαχεῖ ὄμορφος Ἀλιφιέρης,
Κλαῖν τον ἡ μπάνταις, κλαῖν τονε, κλαῖν τονε κ' οἱ διαβάταις,
Μ' ὡσὰν τὸν κλαί' ἡ γυναῖκάν του κιανεὶς δὲν τόνε κλαίει.
— Ποθαίνεις Ἀλιφιέρη μου κ' ἴντα μοῦ παραγγένεις;
Τίνος τ' ἀφίνεις τὰ 'ρφανά;

13.

Ὁ σιὼρ Τζανάκης.

Ἀφρουκαστῆτε νὰ σᾶς πῶ γιὰ τὸ σιὼρ Τζανάκη
Μὲ ἴντα νοῦ καὶ λοϊσμὸ τὸ πῆρε τὸ Δενάκι.
Βάν' ἀλλαξιαὶς στολίζεται 'πὸ κεῖ περνοδιαβαίνει
Καὶ τὸ βιολί 'ς τὴ χέραν του τὸν ἄθρωπο λωλαίνει.
Κ' ἡ γι Ἑλενιώ 'στε νὰ τὸ ἴδῃ ἐρέχτη τὴ θωριάν του,
Πάπλωμα ἔπιασε χρουσὸ κ' ἔγραψε τὴ στοριάν του.
Καὶ τὸ σαρίκι ἀποῦ φορεῖ ὁλόχρουσο τὸ γράφει
Καὶ τὸ ζωνάρ' ἀποῦ φορεῖ ὅλο μαργαριτάρι.
Κ' εὐτὸς ἐσυλλογιάστηκε χαιρετισμὸ νὰ μπέψῃ
Δαχτυλιδάκι ὁλόχρουσο, 'π' ἀντικομμὸ δὲν ἔχει.
'Σὲ νταμπακέρα ὁλόχρουση βάνει τὸ δαχτυλίδι
Καὶ μὲ χαρὰ τοῦ δούλουν του 'ς τὴ χέρα τοῦ τὸ δίδει·
— Νὰ πάῃς νὰ τσῇ κουρκουνᾷς μὲ τὴν ταπεινοσύνη
Κι' ἀνὲν προβάλ' ἡ λυγερὴ δός τση τὸ δαχτυλίδι. —
Καὶ πάει καὶ τσῇ κουρκουνᾷ μὲ τὴν ταπεινοσύνη,
Κ' ἡ μάναν τση 'ς τὴ γειτονιὰ εἶχε δουλειὰ καὶ λείπει.
Κ' ἡ κόρη ἐκατέβηκε μὲ μοναχὴ βαγίτσα
Κ' ἐβάστα καὶ 'ς τὴ χέραν τση μιὰν ἀσημένια βίτσα.
Φορεῖ φελλοὺς 'ς τὰ πόδιαν τση, ζώνη χρουσῆ 'ς τὴ μέση,
Τσικίνια εἰς τὸ κούτελο, σὰν τὴ νεράϊδα φέγγει.
— Ἀκριβοχαιρετίσματα 'ποὺ τὸ σιὼρ Τζανάκη
Καὶ σοῦ 'μπεψε χαιρετισμὸ ἕνα δαχτυλιδάκι. —

Κ' ἡ κόρη ὡς τὸ γροίκηξε τὸ πρόσωπόν τση δρόνει
Καὶ τὸν καλό σου Κωσταντὴ ξυλιαὶς τόνε φορτόνει.
— Καλῶς τονε τὸν Κωσταντή, μὰ ἄργησες λιγάκι.
— Καλῶς σᾶς ηὗρ' ἀφέντη μου μά 'ρχομαι μὲ φαρμάκι. —
Ὁ σιὼρ Τζανάκης στέναξε 'πὸ μέσαν του καὶ λέει·
— Τὸ πρᾶμμά μ' οὖλο τὸ πουλῶ μ' ἄλλος δὲν τὴν κερδαίνει.
— Πουλήσῃς το χαρίσῃς το ψιχάλι δὲν τὴν παίρνεις.
Μὰ πάλι ἂν τὸ πεθυμᾶς ἄκουσε ἄνε θέλῃς,
Νά σ' ὁρμηνέψ' ἀφέντη μου ἴσως καὶ τὴν πλανέσῃς.
— Ὁρμήνεψέ μου Κωσταντὴ κι' ὁλόχρουσα σὲ ντύνω

. . . .

— Βάλε τὰ γυναικίστικα κι' ἄλλαξε φορεσιά σου,
Νὰ πάῃς νὰ τσῆ κουρκουνᾷς ἀντὶς δίκολογιά σου.
Κ' ἡ μάναν τσή 'χε ἀδερφὴ 'ς τὰ ξένα παντρεμμένη
Κ' εἶνε καὶ χρόνοι δεκοχτώ, ἀποῦ 'ν' ἀποθαμμένη. —
Βάνει τὰ γυναικίστικα κι' ἀλλάσσει φορεσιάν του
Καὶ πάει καὶ κουρκουνᾷ ἀντὶς δικολογιάν του.
Ἐργοῦν τὰ κόκκα λάκκαν του, τρέμουν τὰ γόνατάν του
Μήμπα νὰ τὸν γνωρίσουνε καὶ δείρουν τὰ πλευράν του.
— Καλῶς σᾶς ηὗρα, κερὰ θειά, τὴ σημερνὴν ἡμέρα
Καὶ τσ' ἀδερφῆς σου τσ' Ἀρετῆς εἶμαι ἡ θυγατέρα.
— Ἄχι καὶ ποῦ τὸ λόγιασα τὴ σημερνὴν ἡμέρα
Πῶς τσ' ἀδερφῆς μου τὸ παιδὶ θὰν ἔρθ' ἀποὺ τὰ ξένα;
Πόσον καιρὸ σ' ἐβύζανε ἡ ξένη 'ς τὴν ἀγκάλη;
— Δὲν τὴ θυμοῦμαι, κερὰ θειά, τὴ μάνα μου ψιχάλι. —
— Πάρε τὴν ἀξαδέρφη σου καὶ κάμε τση ῥαέτι,
Ὡσάν ἀποῦ 'στε ἐδικοὶ καὶ σφιχταγκάλιασέ την.
Πάρε τὴν ἀξαδέρφη σου νὰ πᾶ νὰ κοιμηθῆτε,
Ὡσάν ἀποῦ 'στε ἐδικοὶ νὰ σφιχταγκαλιαστῆτε.
Κι' ὥστε νὰ μπῆ κι' ὥστε νὰ βγῆ ἦσανε καὶ γδυμένοι
Κ' εἶχαν τὸ πάπλωμ' ἀνοιχτὸ κ' ἦσαν καὶ κουμπισμένοι.
— Νὰ σὲ ῥωτῶ, ξαδέρφη μου, ἡ στόρια τίνος εἶνε;
— Τί νὰ σοῦ πῶ, ξαδέρφη μου; τοῦ σιὼρ Τζανάκη εἶνε.
Κι' ἀλλοῦ δὲν τὸ θαρρεύτηκα μὰ σὲ θὰ τὸ θαρρέψω·

Τὸ σιὼρ Τζανάκην ἀγαπῶ, ἀποῦ νὰ τὸν κερδέσω.
Τὸ σιὼρ Τζανάκην ἀγαπῶ κ' εἶμαι κουζουλαμένη,
Μ' ἡ μάνα μου δὲν τόνε ϑέ', γιατ' εἶνε, λέ', κοπέλι.
— Θέ μ' ἄπου τὴ σκεπάστηκα ἀπόψε τὴ στοριά μου
Καὶ τὸ χρουσό μου Ἑλενιὼ ἔχω 'ς τὴν ἀγκαλιά μου. —
Ἐννιὰ λογιῶ ῥοδόσταμα ἐβάστ' ἀποὺ τὴν Πόλι
Κ' ἐκεινονὰ τοῦ βούηϑηξε κ' ἐξέγκρουψε τὴν κόρη.
— Ἄχι σκύλ' ἴντα μοῦ 'καμες κ' ἔβγαλες τ' ὄνομά μου,
Καὶ ντρέπομαι τὴ μάνα μου καὶ τὴ δικολογιά μου.
— Κι' ἀπό ἴντα στόμα ϑὰ πωειϑῆ, χρουσό μου Ἑλενάκι,
Π' ἀκόμη δὲ λογοῦμ' ἐγὼ γιὰ τὸ σιὼρ Τζανάκη; —
— Νὰ σὲ ῥωτήξω, κερὰ ϑειά, πῶς καὶ δὲν τὴν πατρεύγεις;
Καὶ δὲν τσῆ δούδεις 'μορφονιό, ταιράκι νὰ τὴν ἔχῃ;
— Δώδεκα προξενειά 'μπεψαν δώδεκα παλληκάρια
Μὰ δὲν τὴν ἔδωκα κιανιοῦς, ταιράκι νὰ τὴν πάρῃ.
Ἐμπέψανέ μου προξενειὸ κι' ἀπ' τὸ σιὼρ Τζανάκη,
Μὰ ϑέλημα δὲν ἔβαλα, γιατ' εἶνε κοπελάκι.
— Θαμμάζομαί σε, κερὰ ϑειά, πῶς εἶνε κοπελάκι,
Ἀποῦ 'χει εἰς τὸν τόπο μας μεγάλο τὸ κουράδι.
Μέλισσαις ἔχει ἀμέτρηταις, ἐληαὶς ἔχει χιλιάδες
Κ' ἔχουν καὶ τὰ περβόλιαν του ὄμορφαις πρασινάδες.
— Μεσίτη βάνω τὸ ϑεό, κι' ὅ τι ϑελήσ' ἂς κάμῃ,
Μὲ τὸ δικό μου ϑέλημα ἄντραν τση νὰ τὸν πάρῃ. —
Βελοῦδα στρώσανε τὴ γῆς κ' ἐπαίζαν τσὴ καμπάναις
Ὄντεν τὴν εὐλογούσανε δώδεκα δεσποτάδες.

14.

Ὁ Τζανάκης.

Ἀφρουκαστῆτε νὰ σᾶς πῶ ἕνα μεγάλο ϑᾶμμα,
Γιὰ τὸ Τζανάκη 'ς τὴ φλακὴ ἴντα τὸν ἀποκάμα.
Τὴν ἀδερφήν του ἤϑελε τὸ ξένο νὰ παντρέψῃ,
Μεμέντ ἀγᾶς ὡς τ' ἄκουσε πάει νὰ τοῦ τὴν κλέψῃ.
— Φαφοὺλ ἀγᾶ μου, μάϑια μου, ὄμορφο κυπαρίσσι,

Καυγᾶ ϑὰ βάλω σήμερο κι' ἃ ϑές, νὰ μοῦ βοηϑήσης.
— Μετὰ χαρᾶς, Μεμέντ ἀγᾶ, σὰν εἶνε τέϑοιος μόδος,
Νὰ μπῶ νὰ βγῶ ν' ἁρματωϑῶ νὰ σ' ἀκλουϑῶ ντελόγγος. —

Δυὸ παλληκάρια ὄμορφα, ἀσημαρματωμένα,
Εἰς τοῦ Τζανάκη τὴν αὐλὴ εἶνιε ξεπεζεμμένα.
Καὶ ὁ Τζανάκης ἤτονε 'ς τὴ μεσηακήν του πόρτα
Κ' ἐμίλιε τσῆ γυναῖκάς του γιὰ τοῦ Μαϊοῦ τὰ ῥόδα.
— Κακὸν καὶ κακὸν τό 'παϑα, Μεμέντ ἀγᾶ, τὸ ξένο,
Καὶ τὸ μπεγίρι σου ϑωρῶ πολλὰ ξαγγριγεμμένο.
— Μωρὲ τὸ μαῦρο γνώρισες κ' ἐμὲ δὲ μὲ γνωρίζεις;
Δὲν τὴ ϑωρεῖς τὴ μούρη μου πῶς μαυροκιτρινίζει;
Δὲν τὴ ϑωρεῖς τὴ μούρη μου πῶς εἶνε σὰν τοῦ χάρο;
Σήμερο τὸ Μαρίγι σου γυναῖκα ϑὰ τὸ πάρω.
— Σὰ ϑέλῃς τὸ Μαρίγι μου νὰ πάρῃς ἀπὸ μένα,
Κακὸν πολὺ ποῦ τό 'παϑεν ἡ μάνα ποῦ σ' ἐγέννα.
Καὶ τὸ Μαρίγιν τού 'τονε 'ς τὸ μεσηακὸ 'νταδάκι
Κ' ἔπλεκε τὰ μαλλάκιαν τση μὲ τὸ πολὺ κανάκι.
— Ἄχ ἀδερφάκι, Πέτρε μου, σὰν εἶσαι παλληκάρι,
Ξεμίστεψέ με σήμερο τοῦρκος νὰ μὴ μὲ πάρῃ.
— Σὰ ἰδῆς Μαριὼ τὸ αἷμά μου 'ς τὴ γῆς νὰ κοκκινήσῃ,
'Ετοτεσὰς τὸ λόγιασε τοῦρκος ϑὰ σὲ φιλήσῃ.
Σὰ ἰδῆς Μαριὼ τό αἷμά μου 'ς τὴ γῆς νὰ κάμ' ἀλῶνι,
'Ετοτεσὰς τὸ λόγιασε τοῦρκος ϑὰ σὲ μαλόνῃ.
Γὴ σὰν τὸ ἰδῆς τὸ αἷμά μου 'ς τὴ γῆς νὰ κολυμπιάσῃ,
'Ετοτεσὰς τὸ κάτεχε τοῦρκος ϑὰ σ' ἀγκαλιάσῃ.
Τὰ ϑάρρη μού 'χω 'ς τὸ ϑεὸ κ' εἰς τὸ σταυρὸ ποῦ κάνω
Τοῦρκος νὰ μὴ σὲ πάρῃ σὲ ὄξω καὶ ν' ἀποϑάνω. —
Καὶ μπαίνει καὶ στολίζεται καὶ βάνει τσῇ μπιστόλαις,
Κ' ἐπχαίναν εἰς τὴ μέσην του σὰν τσῇ καρνάδαις βιόλαις.
— Πρόβαλε δὰ Μεμέντ ἀγά, σὰν εἶσαι παλληκάρι,
Νὰ παίξωμεν ὁ γεῖς τ' ἀλλοῦ κι' ἀποῦ νικήσ' ἂς πάρῃ. —
'Ομπρὸς ἐπαίξαν τὸν τσιφτὲ κ' ὕστερα τσῇ μπιστόλαις,
Ποῦ πχαίναν εἰς τὴ μέσην των σὰν τσῇ καρνάδαις βιόλαις.

Κ' ἐπαῖξαν καὶ τσὴ μαχαιριαὶς κ' ἐσύραν καὶ λουρίδια,
Μ' ἀλήθεια δὲν τὴν ἄφηκεν ὁ Πέτρος τὴ Μαρία.
Σκοτόνει τὸ Μεμὲντ ἀγᾶ, σκοτόνει τὸ Φαφούλη,
'Σ τὸ Κάστρο κ' εἰς τὸ 'Ρέθεμνος τὸν ἐπαινέσαν οὖλοι.

15.

Τσῆ Σούδας.

(1707 oder 1708.)

Παρακαλῶ σε θέ μου νὰ μ' ἀφήσης
Τὸ νοῦ καὶ λοϊσμό μου νὰ βοηθήσης.
Τσῆ Σούδας τὸ τραγοῦδι ν' ἀρχινήξω
Μὲ θλιβερὸ σκοπὸ νὰ τὸ κινήσω.
Σοῦδά μου, ἴντα γείνηκαν τὰ παιδιά σου,
Καὶ δὲν περιφανοῦνε 'ς τὰ στενά σου;
Ἀλάργο τὰ ξορίσαν τὰ καϋμένα,
Δὲν ἦσαν εἰς τὰ ξένα μαθημένα.
— Ἄμε πασᾶ βεζύρη τῶ Χανιώτω
Καὶ μετ' αὐτὸν τὸ μπέη τῶ 'Ρεθεμνιώτω·
'Πὸ σᾶς τσὴ δυὸ τὴ Σοῦδα τήνε θέλω,
Γιατὶ τσὴ κεφαλαὶς σας μπέμπω παίρνω. —
Σαββάτο βράδυ φτάξαν τὰ φερμάνια
Καὶ παρευθὺς ἐπαίρναν τὰ χαϊβάνια.
Ἀντίκρυτα τσῆ Σούδας 'ς τ' Ἀκρωτήρια
'Εστέσασιν οἱ τοῦρκοι τὰ τσαντήρια.
'Ω Παναγιά μου ἰδὲ 'ς τὴν ἄλλη μπάντα
Πῶς μπαίνει μὲ τὴ φούρια ἡ γι ἀρμάδα.
— 'Ω καπετὰν Τζωρτζάκη μὴ φοβᾶσαι,
Τούρκου δὲν εἶνε μπλόκος, μὴ ξυπᾶσαι.
Τὸ χρουσὸ κιάλι πιάσε νὰ ντηρήξης,
Τὴ φράγκικην ἀρμάδα νὰ γνωρίσης. —
Τὸ χρουσὸ κιάλι πιάνει καὶ ξανοίγει,
Τοῦ Τοῦρκο τὴν ἀρμάδα καὶ γνωρίζει.
— Τοῦ Τοῦρκο 'ν' ἡ γι ἀρμάδα 'π' αρμενίζει,

Καὶ μπλιό 'πὰ Βενετσιάνος δὲν ὁρίζει. —
'Ομπρὸς ὄμπρὸς ἐγλάκα μιὰ φριγάδα,
'Ποῦ πρέπιζε τοῦ Τοῦρκο τὴν ἁρμάδα.
Κι' ὀξαποπίσω μπαίν' ἄλλη φριγάδα,
Ποῦ δὲν ἐμεταφάνη τέϑοιο πρᾶμμα.
Κι' ὀξαποπίσω μπαίνει ἕναν μπρίκι,
Κ' ἐϑάρρεψα τὴ Σοῦδα ϑὰ βουλήσῃ.
Βόλια καὶ κουμπαράδες τσὴ κολοῦσι,
Σὰν τοῦ βορριᾶ τὰ νέφη τὴ λαλοῦσι.
. . . .
Κι' ὁ καπετὰν Τζωρτζάκης κατεβαίνει,
Παίρνει καὶ τὰ κλειδιὰ καὶ τὰ πηγαίνει.
— Όρισε τὰ κλειδιὰ χωρὶς ἀμάχι,
Γιατὶ καὶ τὸ χαρτὶ 'τσιδὰ τὸ γράφει.
Τρεῖς μῆνες νὰ μοῦ κάμῃς διορία
Τὴ Σοῦδα νὰ σ' ἀδειάσ' ἂν ἔχῃς χρεία. —
Κι' ὁ καπετὰν πασᾶς τόνε ξανοίγει
Καὶ χερικόνει μπλιὸ καὶ τοῦ μανίζει.
— Τρεῖς μέραις ϑὰ σοῦ κάμω διορία,
Τὴ Σοῦδα νὰ μ' ἀδειάσῃς 'ποῦ 'χω χρεία.
.— Κακὸν καὶ κακὸν τό 'παϑα παιδιά μου,
Μὰ 'δὰ μόνο τὸν ηὗρα τὸ μπελά μου. —

16.

'Ο Τζωρτζάκης κι' ὁ Ζαφέρας.

'Ο καπετὰν Τζωρτζάκης ἦτον πλούσιος,
Καράβιν ἁρματόνει γιὰ τὸ κροῦσος
'Σ τὰ δώδεκα νησιὰ πᾶ νὰ μαλόνῃ,
Τούρκους καὶ τουρκοπούλαις νὰ σκλαβόνῃ.
Κ' ἔχει μιὰ Μηλιοποῦλα καὶ κερνᾷ τον,
Μηδὲ ϑεὸν ἡ σκύλα ἐφοβᾶτον.
Κι' ὁ καπετὰν Ζαφέρας τὸ μαϑαίνει,
Νὰ πιάσῃ τὸ Τζωρτζάκη ὁ νοῦς του ϑέλει.

Τὸ Θιὸ παρακαλεῖ καὶ τὸ φεγγάρι,
Τὸν ἥλιο, νὰ τοῦ δώσουσι τὴ χάρι,
Τὸν καπετὰν Τζωρτζάκη γιὰ νὰ πιάσῃ,
Καδένα 'ς τὸ λαιμὸ νὰ τοῦ περάσῃ.
Μιὰν Κυριακὴν ἡμέρα, μεσημέρι,
Θωροῦνε μιὰ φριγάδα καὶ προβαίνει.
— Δὲν εἶνε ἡ φριγάδα μοναχήν τση,
Μόνο 'ν' κι' ἄλλαις φριγάδαις 'ς τὴ βουλήν τση. —
Θωροῦνε μιὰ φριγάδα, κατεβαίνει,
Τὸν καπετὰν Ζαφέρα καὶ προβαίνει.
Φωνιάζει ὁ Ζαφέρας τοῦ Τζωρτζάκη
Ἄ Θὰ παραδοϑῇ με δίχως μάχη.
— Δὲ μαϊνάρω, τούρκους δὲ φοβοῦμαι
Μηδὲ καὶ τὸ σταυρὸ δὲν ἀπαρνοῦμαι. —
— Ἐλάστε παλληκάρια μ' ἀντρειωμένα,
Ἁποῦ 'στε τοῦ πολέμου μαϑημένα.
Τὸν καπετὰν Ζαφέρα νὰ σκλαβώσω,
Κασέλαις τὰ φλουριὰ νὰ σᾶςε δώσω. —
„Φωϑιὰ" τότ' ὁ Ζαφέρας διατάσσει
Καὶ δυὸ χιλιάδες πέφτουν τοῦ Τζωρτζάκη.
Σηκόνει κι' ὁ Τζωρτζάκης τὰ πορτέλα
Κ' ἐννιὰ χιλιάδες πέφτουν τοῦ Ζαφέρα.
— Μάϊνα δὰ Ζαφέρα τὰ πανιά σου,
Γιατὶ σοῦ τήνε καίω τὴν καρδιά σου.
— Δὲ μαϊνάρω Τζώρτζη τὰ πανιά μου
Μηδὲ δὲν τήνε καίεις τὴν καρδιά μου. —
Μιὰν κανονιὰ τοῦ παίζει 'ς τὸ τιμόνι
Κι' ἄλλαις ἐννιὰ χιλιάδες τοῦ σκοτόνει.
— Μάϊνα δὰ Ζαφέρα τὰ πανιά σου,
Κ' ἐδὰ τὰ ὀρφανεύγω τὰ παιδιά σου.
— Δὲ μαϊνάρω Τζώρτζη τὰ πανιά μου·
Μηδὲ δὲν ὀρφανεύγεις τὰ παιδιά μου. —
Καὶ κανονιὰ τοῦ παίζει 'ς τὴν πρυμίτσα
Καὶ κάνει τὴ φριγάδαν του μιὰν πλύστρα.

— Ἄφης με δὰ Τζωρτζάκη νὰ γλυτώσω,
Καὶ τ' ἅρματά μ' ὡς εἶνιε νὰ σοῦ δώσω.
— Πῶς μοῦ τὸ λὲς μωρὲ γιὰ τ' ἅρματά σου,
Ἀποῦ 'χουν οἱ λεβένταις μου καλλιά σου;
— Ἄφης με δὰ Τζωρτζάκη νὰ γλυτώσω,
Καὶ τούτην τὴ φριγάδα νὰ σοῦ δώσω.
— Πῶς μοῦ τὸ λὲς μωρὲ γιὰ τὴ Μαλτέζα
Ἀποῦ 'νε τῶ λεβέντω μου ἡ πρέζα; —

17.

Ὁ Μανέτας.

Ποιὸς θέλει νὰ γροικήξῃ καὶ νὰ μάθῃ
Τὴ ῥίμα τοῦ Μανέτα πῶς ἐστάθη;
Ἀποῦ 'τον καπετάνιος κι' ἀντρειωμένος
Κ' ἦτον κι' ἀποὺ τὴ Μῆλο παντρεμμένος.
Εἶχε καὶ μιὰ γυναῖκα 'ποῦ τὸ Κάστρο,
Κ' ἔλαμπε σὰν τὸν ἥλιο, ὡσὰν τ' ἄστρο.
Δυὸ γράμματα τοῦ μπέμπουν 'ποὺ τοῦ Ῥούσσιο
Νὰ ῥίξῃ τὴ φριγάδαν του 'ς τὸ κροῦσος.
'Σ τὴ Μάνη κατεβαίνει καὶ τελειόνει,
Σαφῆς Μανιάταις ἄντρες ἁρματόνει.
Σαφῆς Μανιάταις ἄντρες ἁρματόνει
Καὶ τρέχει καὶ γλακᾷ σὰ χελιδόνι.
Ἀρμενοκοῦπι κάνει μὲ τὴ βιάσι,
Μέσα τὸ Νταρμπογάζι νὰ περάσῃ.
Εἶχε κ' ἕναν παπᾶ 'ς τὸ σπιτικόν του,
Λογιάζοντας πῶς εἶν' πνεμματικός του.
Χίλια φλουριὰ τοῦ δούδει νὰ ξοδιάζῃ
Καὶ ὡς τὸ γαερμὸν νὰ λογαριάζῃ.
Ἀπήτης κι' ἀλαργάρει τὸ καράβι,
Γιὰ ἰδὲ τὸν τραβαμπᾶ ἴντα λογιάζει.
Γιὰ ἰδὲ τὸν τραβαμπᾶ ἴντα λογιάζει:

Τὴν κερακαπετάνισσα νὰ πιάσῃ.
Καὶ λέει τσή το μιά, — λέ'· „Χορατεύγει“.
Καὶ ξαναλέει τσή το, δὲν τὸ πιστεύγει.
Καὶ ξαναλέει τσή το δὲν τὸ πιστεύγει·
— Ἐγὼ θαρρῶ, παπᾶ, πῶς χορατεύγεις.
Λεῖπε παπᾶ, μὴν ἔχῃς τέθοια ἔγνοια,
Μὴ βάλω νὰ σοῦ κόψουνε τὰ γένεια. —
Ἐτότες ὁ παπᾶς τὸ συλλογίστη
Πῶς θὰ τὸ πῇ καὶ θὰ τὸ μολοήσῃ.
Πιάνει χαρτὶ καὶ μπένα καὶ μελάνι
Καὶ μιὰ γραφὴ καθίζει καὶ τοῦ κάνει.
'Σ τὰ τέσσερα καντούνια τήνε καίει,
Τέσσερις μαύραις βούλαις καὶ τσῆ θέτει.
— Ἄκουσες καπετάνιο μ' ἴντα γείνῃ;
Ἡ κερακαπετάνισσα σ' ἀρνήθη.
Ἡ κερακαπετάνισσα σ' ἀρνήθη
Κι' ἀπόψε μ' ἄλλον ἄντρα ἐκοιμήθη. —
Σὰν εἶδεν ὁ Μανέτας τὸ φερμάνι
'Σ τὴν κάμεράν του πᾶ καὶ τὸ διαβάζει.
'Σ τὴν κάμεράν του πᾶ καὶ τὸ διαβάζει,
Φωνιάζει τοῦ ντενιέταν του καὶ πάει·
— Ῥίξε τὴ σκαπαβία 'ς τὸ θαλάσσι
'Σ τσῆ Μῆλος τὸ λιμάν' ἄμε ν' ἀράξῃς.
'Σ τσῆ Μῆλος τὸ λιμάν' ἄμε ν' ἀράξῃς,
Τὴν κερακαπάνισσα νὰ πάρῃς.
Εἰς τὸ γιαλὸ τὴ ῥίξε μ' ὁρισμό μου
Κ' εἰς τὸ καράβι φέρε τὸ μωρό μου. —
Ῥίχνει τὴ σκαπαβία 'ς τὸ θαλάσσι,
'Σ τσῆ Μῆλος τὸ λιμάνι πᾶ κι' ἀράσσει.
— Κερά μ' ὁ καπετάνιος μὲ διατάσσει
Πῶς πρέπει δίχως ἄλλο νὰ κοπιάσῃς. —
Πάει νὰ στολιστῇ 'ς τὴν κάμεράν τσῃ
Καὶ βάνει τὰ χρουσᾶ καὶ τ' ἀργυρᾶν τσῃ.
Βέργα χρουσῆ 'ς τὴ χέραν τσῃ ἐκράθιε,

Τὰ σκαλοπάϑια φέγγα 'κεῖ ἄπου πάϑιε.
Καὶ τότες ὁ ντενιέτας ἐλογίστη,
Τὸ κρῖμα τσῆ γυναῖκας ἐφοβήϑη.
Δ' „Ἄς πάω τὴ γυναῖκα 'ς τὸ καράβι,
'Τι ϑέλ' ὁ καπετάνιος ἄς τὴν κάμῃ.“
Σὰν εἶδεν ὁ Μανέτας τὴ γυναῖκα,
Τὰ ἔρημάν τ' ἀμμάϑια βρύσ' ἐτρέξα.
Μ' ὁ λογισμός του πάλι εἶνε ἕνας·
„Θάνατο γιὰ νὰ δώσῃ τσῆ γυναίκας.“
— Ἴντά 'χεις καπετάνιε μου καὶ κλαίεις
Κ' ἐμένα τσῆ καϋμένης δὲν τὸ λέεις; —
Καὶ λέει τοῦ μαγέρουν τ' ὁ Μανέτας
— Ψῆσέ μάς 'ναν καβὲ μὲ τσῆ γυναῖκας. —
Πάλι κυρφὰ τοῦ λέει ὁ Μανέτας
„Βάλε φαρμάκι τώρα τσῆ γυναίκας.“
Μὰ εἶδεν ὁ ϑεὸς τὴν ἀδικιάν τση
Κ' ἔπεσε τὸ φλεντσάνι 'ς τὴν ποδιάν τση.
Συμπάϑειο τοῦ τὸ πῆρε ἡ καϋμένη
Πῶς ἦτον τοῦ ϑαλάσσιου τραλισμένη.
Καὶ τοῦ ντενιέτα 'φώνιαξε καὶ πάει.
— Γλήγορα 'ς τὴ στεριὰ νὰ τήνε βγάλῃς.
Γλήγορα 'ς τὴ στεριὰ νὰ τήνε βγάλῃς,
Καὶ τὴ ζωήν τση σήμερο νὰ πάρῃς. —
Κι' ἀπήτης ἀλαργάρει τὸ καράβι,
'Ετότες ἡ καϋμένη τὸ λογιάζει.
— Ἄχι ὁ καπετάνιος ὁ δικός μου,
Ἀποῦ 'τονε τ' ἀμμάϑια καὶ τὸ φῶς μου.
Δὲν ἔχω μήτε κύρη μήτ' ἀδέρφια,
Νὰ κάμουν τοῦ παπᾶ ὅ τι τοῦ πρέπα.
Εἶχ' ἀδερφὸ καὶ κύρη κι' ἀξαδέρφια,
Μά 'νιε καιροὺς καὶ χρόνι' ἀποϑαμμένα. —
Τοῦταν τὰ λόγια 'μίλιε ἡ καϋμένη
Ὄντεν ἡ μπάλα τσ' ἦρϑε εἰς τὸν μπέτη.
Ποτὲ ἄχνα δὲν ἔβγαλ' ἡ καϋμένη

Κ' ἐπῆραν τὴ ψυχήν τση οἱ γι ἀγγέλοι.
Καὶ σὰν τὴν εἶδε κάτ' ἀποθαμμένη
'Επῆρε τὸ μωρόν τση καὶ γαέρνει.
Καὶ σὰν ἔφταξε λέει τοῦ Μανέτα·
„Ἄδικα θανατώθηκ' ἡ γυναῖκα.“
Γράφει γραφαὶς καὶ γράμματα κ' ἠλέγαν·
„Ἂν πιάσουν τὸν παπᾶ, νὰ τὸν ἐδέναν.“
Καὶ γράφει γραφαὶς ἄλλαις καὶ σκορποῦσι·
„Ὅπου κι' ἂ βροῦν παπᾶ νὰ καταλυοῦσι“. —

18.

῾Ο Νικόλας Πρώϊμος.

Σήμερον εἶνε καταχνιά, μεγάλη κατσιφάρα,
Κι' ὁ Πρώιμος ἐπήγαινεν ἀπάνω 'ς τὴ μαδάρα,
Νὰ συμμαζώξῃ τσ' αἶγες του νὰ τσῇ κουλουκουρίσῃ,
Νὰ ἰδῇ ἂν βγάλῃ τίβοτσι κιαπόεις νὰ γυρίσῃ.
Καὶ ὅντεν τσ' ἀποκούρευγε ἔφταξεν ὁ ῾Ρετζέπης
Καὶ παίζει του μὲ τὸν τσιφτὲ καὶ δούδει του 'ς τὸν μπέτη·
Καὶ παίζουν του κ' οἱ γι ἄλλοι μιά, δούδει του 'ς τὴν κουτάλα
Κ' ἐσούρονε τὸ αἷμάν του ὡσὰν τὴ μπουτσουνάρα.
Τὴν κεφαλήν του κόψανε κ' εἰς τὸ ντορμπὰ τὴ βάνουν
Κ' εἰς τὸ σομάρι τὴν κρεμνοῦν κ' εἰς τοῦ πασᾶ τὴ φτάνουν.
— Γιαΐντα δὲν τὸν ἐφέρετε μὲ τὰ σκοινιὰ δεμένο,
Μόνο τὸν ἐσκοτώσετε 'ς τὰ ὄρη τὸν καϋμένο;
— Ἄντρας ἦτον ἀδυνατὸς κ' ἦτονε κι' ἀντρωμένος
Καὶ δὲν ἐπιάνεντον ἀλλιῶς ὄξω καὶ σκοτωμένος. —
Ἀκούσαν το 'ς τὸ Γαλατᾶ ἡ γι ὄμορφαις κοπέλαις·
„Κατακαϋμένε Πρώιμε, δὲν κάνεις μπλιὸ τζιλβέδες.“
Τὴν κεφαλήν του στέσανε κ' εἰς τὰ Μεσκλὰ συντήρα,
Ἔφταξε καὶ ἡ μάναν του ἡ μαυροκακομοῖρα.
— Ὦφου παιδί μου Νικολῆ καὶ πῶς νὰ σὲ γνωρίσω;
Ψηλὰ 'που σ' ἐκρεμάσανε καὶ πῶς νὰ σὲ φιλήσω; —
Θωρεῖς τα τὰ δαχτύλιαν του τὰ κοντυλοσερμένα;
Παιδιά! καὶ νὰ τὴν παίζανε τὴ λύρα τὰ καϋμένα!

19.

Ὁ Βὲργας.

Πέρδικ' ἀπάνω 'ς τὸ βουνό, πάνω 'ς τὸ χαρακάκι,
Ἀφρουκαστῆτε νὰ σᾶς πῶ ὄμορφο τραγουδάκι.
'Σ τσὴ δεκαφτὰ τοῦ Γεναριοῦ μιὰ μέρα, μιὰ Δευτέρα,
'Εβγάλανε διαλαλημὸ νὰ πιάσουνε τὸ Βέργα.
Οἱ τοῦρκοι πρεμαζόνουνται καὶ κάνουν μπαϊράκι,
Κι' ἄλλος δὲν εἶν' ἀπόκοτος σὰν τὸ Χατζαγαδάκη.
Καὶ ἡ νενέν του τοῦ 'λεγε — Κάτσε Χατζή μου, κάτσε
Γιατ' ευτοὶ 'ποῦ σὲ σέρνουνε κουρμπάνι θὰ σὲ πᾶνε.
— Νὰ πάω θέλω, μπρὲ νενέ, 'ς τοῦ Βέργα τὸ σεφέρι,
Μ' ὅ τ' εἶνε κισμέτι μου ὀπίσω δὲ γαέρνει. —

Ἀντίπερα εἰς τὸ Μοχὸ χορό 'χουνε στεμένο
Κ' ἐκειά 'τον κ' ἐξεφάντονεν ὁ Βέργας ὁ καϋμένος.
'Ομπρὸς ὀμπρὸς ἐχόρευγε κ' ἤλεγε μαντινάδες,
Κ' ἡ γλῶσσάν του τσὴ κηλαϊδεῖ μὲ τσὴ πολλαὶς τσὴ χάραις.
Κι' ὁ ἀδερφὸς τ' ὁ Νικολῆς κάθεται γκρυνιασμένος,
Καὶ 'ς τὸ δεξιόν του μάγουλο εἶν' ἀποκουμπισμένος.
— Σκόλασ' ἀδέρφι, τὸ χορό, δικῷ μας μπλιὸ κι' ἡ γι ὥρα
Καὶ ντεσκερὲ μᾶς φέρανε 'πὸ μέσ' ἀποὺ τὴ χώρα.
— Γιὰ πέ μ' ἀδέρφι τὸ μουζντὲ καὶ τὸ κακὸ χαμπέρι,
Μὰ μονομιᾶς παθιοῦμ' ἐμεῖς τσῆ ξενιθειᾶς τὰ μέρη.
— 'Εμᾶς μᾶς ἐζηλέψανε οἱ ἀγάδες τοῦ χωριοῦ μας.
Κ' ἐβγάλαν τὸ ἰλάμι μας ἴσια μὲ τοῦ μπογιοῦ μας.
— Ἄμε νὰ πῆς τσῆ μάνας μας νά 'ρθη νὰ τήνε ἰδοῦμε,
Κι' ἀπόψε τὰ μεσάνυχτα θενὰ ξενιτευτοῦμε. —

— Παιδιά μ' ἀμέτε 'ς τὸ καλὸ καὶ πῶς θὰ σᾶς ξεχάσω;
Παιδιὰ καὶ νὰ σᾶς ξαναϊδῶ γὴ πάντα θὰ σᾶς χάσω;
Καὶ τ' ἄλλο τὸ παιδάκι μου νὰ μοῦ τὸ χαιρετᾶτε,
Παιδάκι ἀποῦ τὸ γέννησα, παιδιὰ νὰ μὲ θυμᾶται; —
Καὶ ὄντεν ἐπερνούσανε 'ς τσὴ Στρογγυλαὶς κεφάλαις.

Γεμίζουν τὰ τουφέκιαν των μὲ τσ' ἀσημένιαις μπάλαις.
Καὶ ὄντεν ἐπερνούσανε 'ς τοῦ Φλαμπουριᾶ τ' αὐλόχι,
'Ελόγιασ' ὁ Χασὰν ἀγᾶς τὸ Βέργα νὰ σκοτώσῃ.
Καὶ παίζει του μιὰ μπαλωθιὰ καὶ δούδει του 'ς τὸν μπέτη,
Μὰ κεῖνο δὲν τόνε περνᾷ σὰν παλληκάρι στέκει.
Καὶ πάλι ξαναπαίζει του 'ς τὸ σιρμαλὶ γελέκι,
Τὸ Βέργα μπάλα δὲν περνᾷ μόνο γλιστρᾷ καὶ πέφτει.
Καὶ παίζει του κι' ὁ Βέργας μιὰ καὶ δούδει του 'ς τ' ἀμμάτι
Κ' οἵ γι ὀμυαλοίν του πιάσανε νιοῦς μουζουριοῦ χωράφι.
Κι' ἀράπης τ' ὁ κακόμοιρος ἔπεσε λιγωμένος,
Νὰ μὴν τόνε σκοτώσουνε κ' ἐκεῖνο τὸν καϋμένο.
— Σώπαιν' ἀράπη, σώπαινε, μὰ 'γώ δὲ σὲ σκοτόνω
Μὰ θὰ σ' ἀφήσω ζωντανὸ νὰ τὸ διγᾶσαι μόνο. —

20.

Ὁ Μιχάλης Βλάχος.

(Κατὰ τὴν διάλεκτον τῶν Σφακιωτῶν.)

Ὦ ποταμοὶ στειρέψετεν καὶ βρύσαις ξεραθῆτε
Κ' ἐσεῖς τσῆ Κρήτης τὰ βουνὰν τὸ Βράχο λυπηθῆτε.
Κράψετεν τὸν περίφημον ἄντρα 'ποῦ σᾶς ἐπάθιεν,
Τὸ Βράχον, ὁποῦ σὰ θεριὸ 'ς τσὴ δρόμους ἐπορπάθιεν.
Κ' οἵ κάμπ' ἀναστενάζουσιν καὶ τὰ βουνὰ βρυχοῦνται,
Τό 'ναν 'ποὺ τ' ἄρρ' ἀναζητᾷ τὸ Βράχον καὶ λυποῦνται.
Κλαῖσίν τον κάμποι καὶ βουνά, κλαῖσίν τον χελιδόνια,
Κλαῖσίν τονε καὶ 'ς τὰ Σφακιά, κλαῖσίν τον καὶ 'ς τ' Ἀνώγεια.
Κλαῖσίν τονε καὶ 'ς τσὴ Γωνιαίς, χαϊμὸς 'ς τὸ παλληκάρι,
Ἄπου τὸν ἥλιο θάμπονεν, τ' ἄστρη καὶ τὸ φέγγαρι.
Ὁ Βράχος δὲν ἐπιάνεντον, γιατ' ἦτον παλληκάρι,
Μόνον τὸν τσαρσιτέψασιν ὁ Δράκος κι' ὁ Τσακάρης.
Κι' ὅσοι πιστεύγετε Χριστὸν καὶ βάνετε στεφάνι,
Οὖλ' ἀναθεματίσετε τὸ Δράκον καὶ Τσακάρη.
Πάνταν του καὶ παντοτεινὰ γιὰ τὸ παιδίν του μίλιε,
Ποῦ τοῦ τὸ πχαίνα 'ς τὴ φρακὴ καὶ τὸ ἐγλυκοφίλιε.

Καὶ τοῦ ξαδέρφουν τού 'λεγε· „'Ανίσως κι' ἀποθάνω,
Σ' ἀφίνω ἐπιτροπικὸν εἰς τὸ παιδί μ' ἀπάνω.
Νὰ πάρῃς τὴ γυναῖκά μου πριχοῦ νὰ σαραντίσῃ,
Πριχοῦ νὰ πιάσῃ τὰ βουνὰ νὰ κακοθανατήσῃ.
Κι' ἂ ζήσῃ τὸ κοράσιο μου νὰ μοῦ τὸ προξενέψῃς,
Κιανέναν ὡραιόπουρο νὰ βρῇς νὰ τὸ παντρέψῃς.
Νὰ πάρῃν ἕναν ξακουστὸν ὄμορφον παλληκάρι,
'Αποῦ νὰ μοιάζῃ 'ς τὴν ἀντρειὰ τοῦ Βράχον τοῦ Μιχάλη.
Δὲν ἔχω μπλιὸ τί νὰ σοῦ εἰπῶ, τί νὰ σοῦ παραγγείνω,
'Σ τσὴ συγγενεῖς καὶ φίρους μου χαιρετισμοὺς ἀφίνω.
Καὶ τὴν καϋμένη μάνα μου νὰ μοῦ τὴν προσκυνήσῃς
Καὶ τὴ δεξιὰν τὴ χέραν τσῃ νὰ μοῦ τήνε φιλήσῃς."
Σαββάτο μέραν τσῆ Τυρνῆς, μὴν εἶχεν ξημερώσῃ,
Εἰς τσὴ δεκάξε Φλεβαριοῦ ἥλιος μὴν εἶχε δώσει.
Βγάνουν τον ἀποὺ τὴ φρακὴ σίδερα φορτωμένο
Καὶ μὲ τὰ καραβόσκοινα τὸν εἶχασι δεμένο.
Κι' ὄντεν τὸν ἀνεβάζασι 'ς τοῦ σεραγιοῦ τὴ σκάρα,
Ζερβὰ δεξιὰ συντήρηξεν κ' ἐφώνιαξε μεγάρα·
— Παιδιὰ δὲν ἔνε χρισιανοί, δὲν ἔνεν παλληκάρια,
Ποῦ νὰ μὲ ξεμιστέψουσιν 'πὸ τοῦτα δὰ τὰ χάλια; —
Κ' ἐφτ' ἄρχοντες εἰς τοῦ πασᾶ εἶπασι ν' ἀπομείνῃ,
Νά τόνε καμπανίσουσι νὰ δώσουσιν ἀσῆμι.
Μά εἰπ' ὁ 'Αβντοὺλ 'Αμὰν 'Αλῆς καὶ τῶν ἐφτὰ ῥηγάδω·
— Χρουσάφι νὰ μοῦ φέρετε τὸ αἱμάν του θὰ πάρω.
Γιατὶ μίαν τουρκο-Μεσαρά, 'πὸ μιὰ μεριὰν ὡς ἄλλη,
Τέσσερα χρόνια πάσινε ποῦ 'νε 'ςὲ κακὸ χάλι.
Καί ἂν τὸν ἀπολάρετε θὰ πᾶ νὰ ξοριστοῦμεν,
Οὔλην ἡ τουρκο-Μεσαρὰ θὰ πᾶμε νὰ πνιγοῦμεν. —
Καὶ τότες τὸ ξανάνοιξεν τὸ μαυρισμένο στόμα·
— Κόψετε τὸ κεφάλι μου νὰ γέν' ἡ σάρκα χῶμα. —
Κλαίει τονε ἡ μάναν του — "Ωφου μωρὲ παιδί μου,
Φωθιὰ ποῦ μοῦ τὴν ἔβαλες κ' ἔκαψες τὸ κορμί μου.
"Ωφου παιδάκι μου γλυκὺν καὶ πῶς θὰ σοῦ ξεχάσω;
Καὶ πῶς θὰ κάτσω 'ς τὸ σκαμνὶ νὰ φάγω νὰ χορτάσω;

— Σώπασε μάνα μου μὴν κλαῖς, στάσου σὰν παλληκάρι,
Μὰ μπλιό σου δὲν τόνε ϑωρεῖς τὸ γιό σου τὸ Μιχάλη. —
Τσαρσὶν τσαρσὶν τόνε ραροῦν πᾶσιν τον 'ς τὸ μεϊντάνι,
Τῶν χρισιανῶν τὰ δάκρυα ἐτρέχασιν ποτάμι.
'Οχτὼ σπαϑιαὶς τοῦ παίξασι κόβγουν τὴν κεφαλήν του,
Κ' οἱ χρισιανοὶ 'ς τὸ μεσκινὸν ἐϑάψαν τὸ κορμίν του.
'Εννιὰ παπάδες ἤσασιν καὶ ὁ δεσπότης δέκα,
Κι' οὖλοι παρηγορούσασιν τοῦ Βράχον τὴ γυναῖκα.
Ὅσοι κι' ἂν εἶστε χρισιανοὶ καὶ βάνετε στεφάνι,
Οὖλ' ἀναϑεματίσετε τὸ Δράκον καὶ Τσακάρη.

21.

Ὁ Μιχάλης Βλάχος.

Πᾶσα ταχὺ μὲ τὴ δροσιὰ 'π' ἀνοίγει τὸ ζιμποῦλι,
'Αφρουκαστῆτε νὰ σᾶς πῶ τοῦ Βλάχο τὸ τραγοῦδι.
Βλάχε περιφημότατε, τσῆ Κρήτης παλληκάρι,
Ἄδικα σ' ἐπουλήσανε ὁ Δράκος κι' ὁ Τσακάρης.
Κ' οἱ κάμπ' ἀναστενάζουνε καὶ τὰ βουνὰ μουγκοῦνται,
Τό 'να 'ποὺ τ' ἄλλ' ἀναζητᾷ τὸ Βλάχο καὶ ϑρηνοῦνται.
Ἡ Κρήτη οὔλη τρόμαξε τὴν τόση δύναμίν του,
Καὶ τώρ' ἀκόμη 'ς τὰ Σφακιὰ λυποῦνται τὸ κορμίν του.
Καὶ σὰν τὸν βάλαν 'ς τὴ φλακὴ γιὰ τὸ παιδίν του μίλιε
Καὶ τοῦ τὸ φέραν, τὸ μικρό, πρικὰ τὸ γλυκοφίλιε.
Καὶ τοῦ ξαδέρφουν τού 'λεγε, τοῦ Μάρκο τοῦ καϋμένου·
— Ἡ μάνα μου καὶ τὸ παιδί 'ς τὸ σπίτι σου νὰ μένου. —
Εἰς τὴ φλακὴ τὸν εἶχανε τρεῖς μῆνες κ' ἕνα χρόνο
Κ' ὕστερα τὸν ἐκόψανε, ἰδὲ καϋμὸς καὶ πόνος!
Σαββάτο ἦτον τσῆ Τυρνῆς, μὴν εἶχε ξημερώσει,
Κ' ἐσὺ ἥλιε τσ' ἀχτίδες σου νὰ μὴν εἶχες τσὴ δώσει.
Εἰς τὸ τσαρσὶ τόνε λαλοῦν σίδερα φορτωμένο
Καὶ μὲ σιτζίμ' ἀδυνατό τὸν ἔχουνε δεμένο.
Ζερβὰ δεξιὰ συντήριεν τση τσὴ φίλους κ' ἐχαιρέτα,
Τῶ χρισιανῶ τὰ δάκρυα ὡσὰν ποτάμ' ἐτρέχα.
Κι' ὄντεν τὸν ἀνεβάζανε εἰς τοῦ πασᾶ τὴ σκάλα,

῾Η μάναν τού ᾽συρε φωνή, πέφτ᾽ ἀπὸ λιγαμάρα.
— Θέ μου καὶ φύλαξέ τονε ᾽ποὺ τὰ σκυλιά, τσ᾽ ἀγάδες,
᾽Ποὺ τὴν παντέρμη τὴ φλακὴ κι᾽ ἀποὺ τσὴ τζαμπιτάδες.
᾽Ω Παναγιά μου σῶσέ τον ᾽πὸ τουτηνὲ τὴν ὥρα,
Κι᾽ ὅ τί ᾽χω οὖλα τὰ πουλῶ, χρουσῆ σοῦ μπέμπω ᾽κόνα. —
Κι᾽ οἵ γι ἀρχοντάδες, τοῦ πασᾶ εἴπανε ν᾽ ἀπομείνῃ,
Νὰ τόνε καμπανίσουνε νὰ δώσουνε ἀσῆμι.
Μὰ εἶπεν ὁ ᾽Αβντοὺλ ᾽Αλῆς εὐτὺς τῶν ἀρχοντάδω·
— Τὸ βίος σας νὰ δώσετε, τὸ αἷμάν του ϑὰ πάρω. —
Καὶ τότες ἀποκότησε τὸ ϑλιβερόν του στόμα·
— Κόψε το τὸ κεφάλι μου, ἂς γείν᾽ ἡ σάρκα χῶμα. —
Καὶ ὁ τζελάτης τοῦ ᾽παιξε ἐννιὰ σπαϑαὶς ᾽ς τσὴ νώμους,
Τ᾽ ἀμμάϑιαν του ἐσφάλιξε νὰ μὴ γροικᾷ τσὴ πόνους.
Καὶ τότες τὸν λυπήϑηκε κι᾽ ὁ σκύλος ὁ τζελάτης,
Σὰν ἔσπασ᾽ ἡ μαχαίραν του κι᾽ ὀπίσων του πετάχτη.
— Ἄχι μωρέ, λυποῦμαί σε, δὲν ἔχω ᾽ντα σοῦ κάμω,
Γιατ᾽ ἦρϑε τὸ ἰλάμι σου ἀποὺ τὴν πόλ᾽ ἀπάνω. —
Καὶ δευτερόνει τσὴ σπαϑιαίς, κόβγει τὴν κεφαλήν του,
Τὸ αἷμα ἐπετατάχτηκε κ᾽ ἐκόπηκ᾽ ἡ φωνήν του.

᾽Σ τῶ χρισιανῶ τὸ μεσκινὸ ἐϑάψαν τὸ κορμίν του,
Τὰ δάκρυα σφουγγίζανε οὖλοι εἰς τὴ ϑαμήν του.
᾽Εννιὰ παπάδες ἤσανιε καὶ ὁ δεσπότης δέκα,
᾽Ακλούϑα κ᾽ ἡ μαυρόμοιρη τοῦ Βλάχο ἡ γυναῖκα.
Τ᾽ ἀμμάϑιαν τσ᾽ ἀπ᾽ τὰ δάκρυα ἤσανιε βουρκωμένα,
Τὸ προσωπόν τσ᾽ ἦτο χλωμὸ καὶ τὰ μαλλιὰ κομμένα.
Κλαῖν τον τ᾽ ἀηδόνια, τὰ πουλιά, κλαῖν τον τὰ χελιδόνια,
Κλαῖνέν τονε καὶ ᾽ς τὴ Γωνιὰ κλαῖν τονε καὶ ᾽ς τ᾽ ᾽Ανώγεια
Κλαίει τονε κ᾽ ἡ μάναν του — Ὤφου μωρὲ παιδί μου
Φωϑιὰ ποῦ μοῦ τὴν ἔδωκες κ᾽ ἔκαψες τὸ κορμί μου. —
Κι᾽ ὄντεν τὸν ξετυλίσσανε ᾽ποὺ τὰ λαζάρι᾽ ἀπ᾽ εἶχε,
῾Η κεφαλήν του ἔπεσε, μέσα ᾽ς τὸν τάφο μπῆκε.
Ὅσοι κι᾽ ἂν εἶστε χρισιανοὶ καὶ βάνετε στεφάνι,
Οὖλ᾽ ἀναϑεματίσετε τὸ Δράκο καὶ Τσακάρῃ.

22.

῾Ο Νάννος.

(1750—60.)

᾿Εβγῆκ᾿ ὁ Νάννος ᾿ς τὰ βουνά, ψηλὰ ᾿ς τὰ κορφοβούνια,
Λεβένταις ἀναμάζονε Βουργάρους κι᾿ ᾿Αρβανίταις,
Σαφῆς Μωραϊτόπουλα, ὄμορφα παλληκάρια.
Κι᾿ ἀπῆς καὶ τὰ πρεμάζωξε γυρίζει καὶ τῶν κάνει·
— Μωρὲ παιδιὰ τσῆ λεβεδιᾶς, μωρὲ παιδιὰ δικά μου,
Σὰ θέλετ᾿ ἄσπρα νά ᾿χετε καὶ ροῦχα νὰ φορῆτε,
Κάμετ᾿ ἀτσάλι τὴν καρδιὰ καὶ σίδερα τὰ πόδια,
Τριῶ μερῶ πορπατηξιὰ μιὰ νύχτα νὰ τὴν πᾶμε,
Νὰ πᾶμε νὰ πατήσωμε τσῆ Νικολοῦς τὸ σπίτι,
῞Αποῦ ᾿χει τ᾿ ἄσπρα τσῆ Βλαχιᾶς καὶ τὸ βαρὺ τσικίνι. —
Κάνουν ἀτσάλι τὴν καρδιὰ καὶ σίδερα τὰ πόδια,
Τριῶ μερῶ πορπατηξιὰ μιὰ νύχτα τήνε πᾶνε.
— Καλὴ ἑσπέρα Νικολοῦ. — Καλῶς τὰ παλληκάρια.
— Φέρε ψωμί, φέρε κρασὶ νὰ φᾶν τὰ παλληκάρια. —
Σφάζει των δώδεκα κριγιοὺς κ᾿ ἐννιὰ στειροματζιέταις,
Τρῶνε καὶ πίνουν τὰ παιδιὰ καὶ λιανοτραγουδοῦνε,
Γυρεύγουν καὶ πολλὰ φλουριὰ νὰ βάλουν ᾿ς τὰ κεμέρια.

23.

῾Ο Δάσκαλο-Γιάννης.

(1770.)

(Κατὰ τὴν διάλεκτον τῶν Σφακιωτῶν.)

῞Αποῦ ᾿χει νοῦν καὶ ῥοϊσμὸν καὶ γνῶσι ᾿ς τὸ κεφάλι
῞Ας κάτσῃ νὰ συρρογιαστῇ τὸ Δάσκαρον τὸ Γιάννη.
Πᾶσα Ῥαμπρὴ καὶ Κυριακὴ ἔβανεν τὸ καπέρο
Καὶ τοῦ Πρωτόπαπά ᾿λεγε· — Τὸ Μόσκοβη θὰ φέρω.
— Σώπασε Δάσκαλε Γιαννιό, σώπαινε μὴν τὸ λέγῃς,
Γιατ᾿ ἂν τ᾿ ἀκούσῃν ὁ πασᾶς, πολὺν κακὸ μᾶς φέρνεις. —

Καὶ ὁ πασᾶς ὡς τ' ἄκουσε πορρὰ τοῦ βαροφάνη,
'Σ τὸ Κάστρο κ' εἰς τὸ 'Ρέϑεμνος μπέμπει κι' ἀσκέρι βγάνει.
'Εκάψασιν τὸ Μπατσανῶν, Βουβάδες καὶ Φρασκάδες,
Πολὺν κακὸν τὸ πάϑετε καϋμένοι Κομητάδες.
Δίδουν τ' 'Ομπρόγιαρου φωϑιὰ καὶ καῖσιν τὸ Γεωργίτσι,
Κι' ἄϑρωπος δὲν ἀπόμεινεν εἰς τὸ δικόν του σπίτι.
Δίδουν τσ' 'Αράδενας φωϑιά, κεντοῦν τὸν Ἅη Γιάννη,
Σγουρομαλλίνα 'τον αὐτοῦ καὶ τὰ μαλλιάν τση πιάνει.
'Ανώπολιν κι' 'Αράδενα κ' ἐσεῖς Ἅη-Γιαννιώταις,
Ποῦ 'σιν τὰ παλληκάρια σας κ' οἱ ξακουστοὶ παιγνιώταις;
Τὸ Δάσκαρον τριγύρισαν σαρανταπέντ' ἀτλίδες,
Κι' αὐτὸ τὸ κακορίζικο ἔβανε ριτζατζίδες·
— Σὰ ϑέτε γρόσια, δίδω σας, κι' ἃ ϑέλετε τσικίνια,
Μὰ 'γὼ ἀτός μου τά 'κοβγα κιανοῦς δὲν ἔχω χρεία.
— Δέ ϑέμ' ἀποὺ τὰ γρόσια σου μηδ' ἀποὺ τὸ φλουρί σου,
Μόνο ϑὰ πᾶμε τοῦ πασᾶ, σκύλε, τὴν κεφαλή σου.
Κι' ὄντεν τὸν ἀνεβάξασιν εἰς τοῦ πασᾶ τὴ σκάρα,
Ζερβὰ δεξιὰν ἐξάνοιξε κ' ἐφώνιαξε μεγάρα·
Καρῶς τὰ κάνετ' ἄρχοντες κ' ἐσεῖς οἱ καπετάνιοι.
— Καρῶς τὸ Δάσκαλο Γιαννιό, τσῆ Κρήτης τὸ λιοντάρι;
'Εσ' εἶσ' ἀποῦ καυκούσουνε πῶς ϑὰ μὲ πολεμάρῃς
Καὶ μὲ τσῆ λεμονόκουπαις τὰ κάστρη ϑὰ μοῦ πάρῃς; —
Ἕναν καβὲ τοῦ δίδουσι 'ς τὸ φαρφουρὶ φλεντσάνι
Κ' ἕναν τζιμποῦκι διαλεχτό, χίλια φλουριὰ ϑὰ κάνῃ.
'Σ τὰ γόνατα τοῦ ϑέκασι 'ναν ἀργυρὸν καϑρέφτη
Κ' ὕστερα τὸν ἐγδέρνασι 'ς τὴ μούρη καὶ 'ς τὸ μπέτη.
Κι' ὄντεν τὸν ἐκαϑίζασιν καὶ τὰ ξυράφια πιάνα,
'Ετότες ἀναρώτηξε τὸν κύρην τ' ἴντα κάμα.
— Εἰς τὴ φρακὴ τὸν ἔχομε μὲ κι' ἄλλα παλληκάρια· —
Κ' ἐκεῖνον τὸν ἐτρώγασι τσῆ ϑάρασσας τὰ ψάρια.
Κι' ὄντεν τὸν ἀπογδέρνασιν εἰς τὴ δεξιάν του χέρα,
'Σ τὸ Κάστρον ἐτουρκεύγασιν τὴ μιάν του ϑυγατέρα.

24.

Ὁ Δάσκαλο-Γιάννης.

(1770.)

(Κατὰ τὴν διάλεκτον τῶν Σφακιωτῶν.)

Ἀποῦ 'χει νοῦν καὶ ροϊσμὸν καὶ γνῶσι 'ς τὸ κεφάλι,
Ἄς κάτση νὰ συρρογιαστῇ τὸ Δάσκαρον τὸ Γιάννη.
Κάθε Ραμπροχριστόγεννα ἔβανεν τὸ καπέρο
Κ' ἤλεγεν τοῦ Πρωτόπαπα· — Τὸ Μόσκοβη θὰ φέρω. —
Καὶ ὁ πασᾶς ὡς τ' ἄκουσε πορρὰ τοῦ βαροφάνη,
'Σ τὸ Κάστρο καὶ 'ς τὸ Ῥέθεμνος εὐτὺς χαμπέρι κάνει.
— Ἐρᾶστε ν' ἀρματώσετε τὰ τρία μπαϊράκια,
Νὰ πᾶ νὰ δώσωμε φωθιὰ 'ς τὰ τρία χωριουράκια.
Κ' ἑτοιμασίαν κάμασι γιὰ τὰ Σφακιὰ κινοῦσι,
Κ' ἡ Κρήτ' ἡ γι ἀποδέλοιπη στέκουν καὶ συντηροῦσι.
Κι' αὐτοὶ δὲν τὸ κατέχασι γιὰ νἄνι' ὡρδινιασμένοι
Καὶ λίγο μόνον ἔλειψε νἄνιε ἀφανισμένοι.
Πιάνουσι 'ς τὴν Ἀνώπολιν τὸ Δάσκαρον τό Γιάννη
Κι' ἄρρος κιανεὶς δὲν τό 'ξερε βοήθεια νὰ τοῦ κάμη.
Ἀπῆς καὶ τὸν ἐπιάσασι ξεμιστεμὸ δὲν ἔχει,
Γιατὶ παντοτεινὰ ἡ Τουρκιὰ παντοῦ τόνε ξετρέχει.
Καΐσιν καὶ τὴν Ἀράδενα, καΐσιν τὸν Ἄϊ Γιάννη,
Πετᾶται κ' ἡ Σγουρομαλλιά, δέρνει τὰ γονατάν τση.
— Δάσκαλε Γιάννη τῶ Σφακιῶ μὲ τὸ πολὺν κεσίμι,
'Εσ' ἤσουν 'ποῦ τὴν ἤθελες τὴν Κρήτη Ῥωμηοσύνη; —
Κι' ὄντεν τοῦ στρώναν τ' ἄρογο γιὰ νὰ καβαλικέψη,
Ἡ ἀρχόντισσάν του τὸν ρωτᾷ ποῦ θενὰ ταξειδέψη.
— Μισεύγ' ἀρχοντοποῦρα μου, καρὰ σοῦ παραγγένω,
Γιατὶ καρὰ ρογιάζω το πῶς δὲν ξαναγιαγέρνω·
„Νά 'χης τσὴ πόρταις σφαλιχταὶς καὶ τὰ κλειδιὰ βγαρμένα
Καὶ τὰ πορτοπαράθυρα σφιχτοπερατωμένα". —
Κι' ὅσ' ἄστρα 'νιε 'ς τὸν οὐρανὸ τῶν ἔτασσε παράδες,
Ποῦρ' ἀπατός του τσή 'κοβγε τσὴ μεγαροβδομάδες.
Κι' ὄντεν τὸν ἀνεβάζασιν εἰς τοῦ πασᾶ τὴ σκάρα

Τ' ἀμμάθιαν του ἐτρέχασιν ὡσὰν τὴ μπουτσουνάρα.
— Ἄχ ποῦ 'στ' ἐσεῖς οἱ φίλοι μου κ' ἐσεῖς οἱ γι ἐδεκοί μου,
Καὶ τοῦ πασᾶ μ' ἀφήκετε νὰ πάρῃ τὴ ζωή μου; —
Καὶ τοτεσὰς τοῦ δώκασιν τὸν ἀργυρὸν καρφίχτη.
Κ' ὕστερα τὸν ἐγδέρνασι 'ς τ' ἀμμάθια καὶ 'ς τὴ μύτη.
Βαρυὰ βαρυ' ἀναστέναξε κιαπόκειας τῶνε κάνει·
Ἔτσ' ἄπου τόνε ἐκάμασιν καλλιά χε 'ν ἀποθάνῃ.

25.

Ὁ Καραμουσᾶς καὶ ὁ Μπλάζιος.

Ἐχαϊνέψαν τὰ Σφακιὰ κι' οὗλαν τὰ Κωτωμέρια,
Χαϊνεύγουν καὶ τὰ Κεραμειά, ἀποῦ 'νιε μαθημένα.
Μὰ πάρθηκε ὁ Καραμουσᾶς τὴν Κρήτη νὰ μερώσῃ,
Νὰ πιάσῃ τσὴ χαΐνιδες καὶ τσὴ κακοὺς ἀθρώπους.
Τὸν πρῶτ' ἀποῦ 'πιασ' ἤτονε ὁ κακομοίρης Μπλάζιος·
— Μπλάζιε καὶ ποῦ 'ν' ὁ Καρκανιᾶς καὶ ποῦ 'ν' ὁ Μπαλωμένος;
—Ἀφέντ', ἂς πάψουν οἱ δαρμοὶ κι' ἂς πάψουν τὰ μαγκλάβια,
Νὰ κάτσω ν' ἀναστορηθῶ 'ς ἵντα χωριὸ τοὺς εἶδα.
Κατέχετε 'ς τὸ Μαδαρὸ 'ς τοῦ Φουστανο-Γαβρήλη;
Ἐκεῖ δυὸ γάμοι γίνουνται καὶ τσή 'χουν καλεσμένους,
Τὸν Μπαλωμένο σύντεκνο, τὸν Καρκανιὰ κουμπάρο
Κι' ἂ θέτε νὰ τσὴ πιάσετε τὴν Κυριακὴ νὰ πάτε.
Τὸν Μπαλωμένο πιάστ' ὀμπρός, τοῦ Καρκανιᾶ βαρεῖτε. —

26.

Ὁ Λόγιος.

(1811.)

Κρῖμά 'ν' τὸ μῆλο νὰ ψηγῇ, τὸ ῥόδο νὰ μαδήσῃ,
Κρῖμά 'τονε κι' ὁ Λόγιος νὰ κακοθανατήσῃ.
Γιατ' ἤτονε καλὸν παιδὶ κι' ὄμορφο παλληκάρι,
Κ' ἔβλεπε καὶ τὴ Μεσαρὰ σὰν τὸ καλὸ λιοντάρι.

Εἰς τὴ Φαλαντριανὴ κορφή, ἀποῦ 'τον τὸ σπαρμένο,
'Εκεῖ τὸν ἐγυρεύγανε πῶς ἤτονε χωσμένος.
Μὰ ἦτον ἀνακάτωσι κ' ἐφύσα τ' ἀεράκι
Κ' ἔστεκε τὸ τουφέκιν του δίπλα 'ς τὸ χαρακάκι.
— Ἄχι καὶ ποῦ τὸ κάτεχες πῶς ἤτονε γραφτό σου
'Σ τ' Ἀγγριγιολίδη τὸν ὀντᾶ νὰ ἰδῇς τὸν ἀπατό σου! —

27.

Ἡ πανοῦκλα.

(1817.)

Ὁρίσετε Χανιὰ κι' ἀποδεχτῆτε,
Ῥόδον ἀποὺ τὴν Πόλι μυριστῆτε.
Δὲν εἶν' εὐτόνο ῥόδο νὰ μυρίζῃ,
Μόνο πανοῦκλα εἶνε καὶ θερίζει.
Δευτέρα μέρα βγῆκεν εἰς τὴ χώρα,
Καὶ τέρμενο δὲν ἔδωκε μιὰν ὥρα.
Παίρνει Ῥωμηούς, Ὁβραίους καὶ ἀγάδες,
Καὶ παίρνει καὶ δασκάλους καὶ χοτζάδες.
Καὶ παίρνει καὶ κοράσιαν ἀξιωμένα,
Ἀποῦ δὲν τά 'χε ὁ ἥλιος θωρεμένα.
Καὶ κάνει τὰ σοκάκια καὶ χορθιοῦσι,
Τὰ δόλια παραθύρια κι' ἀραχνιοῦσι.
Τὰ παραθύρι' ἀποῦ 'σαν τὰ τσιτσέκια,
Ἀποῦ 'σανιε πρεπειὰ 'ς τὰ σπίθια μέσα.
Ἀράχναις ἐγεμίσανε κ' ἐκεῖνα
Καὶ σπίθια ἔρημα πολλὰ 'πομείνα.
Καὶ 'ς τὸν καβέ 'που πχαίναν οἱ γι ἀγάδες
Ἀράχναις ἐγεμίσαν οἱ σοφάδες.
Καὶ πάει 'ναν καράβ' ἀποὺ τὴ Μάλτα,
Καὶ λέ' τοῦ βασιλέα τὰ μαντάτα.

---

26 6 πῶς ἦτ' ἀποθαμμένος. 8 Κ' ἐσειέτον τὸ τουφ.

Λέει τ' — Ἀφέντ' ἡ χώρα σου ῥημάσσει
Καὶ τοῦρκο γιὰ τὴν χώρα δὲν ποτάσσει. —
Λέει τ' — Ἀφέντ' ἡ χώρα τὰ Χανιά σου
Ἂς τάξῃς πῶς δὲν ἤσανιε δικά σου. —

28.

Τ' ἀναλώματα τοῦ 1821.

Πᾶσα ταχὺ μὲ τὴ δροσιὰ π' ἀνοίζει τὸ ζιμποῦλι,
Ἀφρουκαστῆτε νὰ σᾶς πῶ τσ' ἀρμάδας τὸ τραγοῦδι.
Ἵντα 'ν' εὐτ' ἡ γι ἀνταραχὴ κ' ἡ καταχνιὰ ἡ μεγάλη;
Δὲν εἶνε τούτ' ἀπὸ βροντὴ μηδ' ἀπὸ κουκκοσάλι.
Τρεῖς καλογέροι κάθουνται καὶ γράφουν ἀρτζιχάλι,
'Σ τὴ Μοσκοβιὰ τὸ μπέμπουνε, μέσα τοῦ Γενεράλη.
— „Ὦ πολυχρονισμένε μου καὶ στεῖλέ μας μιντάτι,
Νὰ πολεμοῦμε τὴν Τουρκιὰ πριχοῦ μᾶςε ξεβγάλῃ.
Σαφῆς τζερεμὲ δούδομε, τὰ μούρκια μας πουλιοῦνε,
Πολλοὶ πᾶν καὶ τουρκεύγουνε, γιατὶ δὲν τὰ βαστοῦνε“.
— „Ῥωμηοί, βαστάξετε καλά, σὰν ἄντρες πολεμᾶτε,
Μὰ 'γὼ μπαρούθια κι' ἄρματα μπέμπω σας νὰ βαστᾶτε.“
— „Ὅσοιν κι' ἂν ἔχωμ' ἄρματα γυρίζομ' οἱ καϋμένοι,
Μ' ὅσοι δὲν ἔχουν ἄρματα εἶνιε προσκυνησμένοι.“ —
Κ' ἕνας Πολίτης κερατᾶς, διάκος μοναστηρίτης,
Ἐλόγιασέν το τὸ σκυλὶ νὰ πᾶ νὰ μαρτυρήσῃ.
Βγαίνει μπροστὰ 'ς τοῦ βασιλιᾶ, λέει του τοῦ Σουλτάνο·
— Κακὸ σκοπό 'χουν οἱ Ῥωμηοί, ἀφέντη, δίχως ἄλλο.
Κακὸ σκοπό 'χουν οἱ Ῥωμηοὶ καὶ κάνουνε κουσοῦλτο,
Καὶ τὴν ἡμέρα τσῆ Λαμπρῆς δούδου φωθιὰ τοῦ Τοῦρκο.
— Διάκε, μὴ λέῃς ψώματα, γιατὶ θὰ σὲ κρεμάσω,
Ξύλα θὰ βάλω 'ς τὴ φωθιὰ κι' ἀπάνω νὰ σὲ κάψω.
— Γύρεψ' ἀφέντη τσ' ἐκκλησιαίς, τὸν ἅγιον Παντελέο,
Νὰ βρῇς ἐκεῖ τὰ μονετσιά, μὰ ψώματα δὲ λέω. —
Κ' ἔμπεψ' εὐτὺς καβάζιδες καὶ πάει καὶ τὰ βρίστει,

— Ἄχι ὁ σκύλος ὁ παπᾶς, μ' ἀφάνισε τὴν πίστι. —
Ἀποῦ 'σαν λίγ' οἱ χρισιανοί, δὲν εἴχανε βοήθεια,
Κι' οὖλους τσὴ καταλύσανε καὶ τὰ παιδιάν των πῆρα.
Ἐπαίρναν τὰ μικρὰ παιδιὰ κ' ἐκάναν τα σκλαβάκια
Καὶ τσὴ γυναῖκες παίρνανε 'ς τὰ τούρκικα κονάκια.
Παναστατίζει κι' ὁ Μωριᾶς, ἀποῦ 'χει παλληκάρια,
Στέκουν ἀπάνω 'ς τ' ἅρματα, σφαλίζουν τση 'ς τὰ κάστρα.
Μέραν καὶ νύχτα πολεμοῦν, ποτὲ δὲν κάνουν μπέσα,
Ἄλλους ἐκαταλυούσανε κι' ἄλλους ἐκλειοῦσαν μέσα.
Στέλν' ἕναν καπετὰν πασᾶ νὰ πᾶ νὰ πολεμήση,
'Σ οὗλαν τὰ Δωδεκάνησα Ῥωμηὸ νὰ μὴν ἀφήση.
Ἔβγαλε καὶ προκήρυξαις, ἔβγαλε καὶ γραφάδες·
„'Σ οὗλαν τὰ Δωδεκάνησα δὲ θέλω μπλι' ἀραγιάδες.“
Καϋμένη Σάμο καὶ Ψαρὰ κ' ἐσεῖς Σπετσο-Νυδραῖοι
Σιάξετε τὰ καράβια σας, καλά 'στ' ὠρδινιασμένοι.
Σιάξετε τὰ καράβια σας, καλὰ ὀρδινιαστῆτε,
Ποῦ θά 'ρθ' ὁ καπετὰν πασᾶς νὰ τὸν ἀποδεχτῆτε.
Βγάνουν οἱ Σπέτσαις ἑκατὸ καὶ τὰ Ψαρὰ διακόσια
Κ' ἡ Νύδρα ἡ φαρμακερὴ ἔβγαλε τετρακόσια.
Μπαίνουν καὶ σιάζουν τὰ πανιά, βγαίνουν 'πού τὸ λιμάνι,
Θέ μου μεγαλοδύναμε, ποιὸς τῶνε ῥοζονάρει;
Φτάνει κι' ὁ καπετὰν πασᾶς νὰ τσὴ καλημερίση·
— Καλῶς τὸν καπετὰν πασᾶ, ποῦ 'ρθε νὰ πολεμήση.
Καλῶς τὸν καπετὰν πασᾶ, ποῦ 'ρθε νὰ πολεμήση,
Μικρά 'νιε τὰ καράβια μας μὰ δὲ θὰ τὰ βουλήσης.
Κόπιασε καπετὰν πασᾶ νὰ φᾶμε καὶ νὰ πιοῦμε,
Κι' ἂ σοῦ χρωστοῦν οἱ χρισιανοὶ θενὰ λογαριαστοῦμε.
— Δὲν ἦρθα 'γὼ γιὰ τάλαρα μηδὲ καὶ γιὰ παράδες,
Ὁ βασιλιάς μ' ἀπόστειλε, δὲ θέλει μπλι' ἀραγιάδες. —
Καὶ πιάνουνται 'ς τὸν πόλεμο, μπιρντένι σασιρντίζει,
Κι' ἡ Παναγία χαίρεται κι' ἄγγελος χαχαρίζει.
Μὲ τὰ μπουρλότα τοῦ χτυποῦν καὶ μὲ τσὴ κουμπαράδες,
Τὴν καπετάνα τοῦ 'καψαν καὶ τέσσερις φριγάδες.
Τὴν καπετάνα τοῦ 'καψαν καὶ τέσσερα ντελίνια,

Μὰ τὰ ντέλινια τοῦ σκυλιοῦ κατάκαρδα τοῦ γγίξαν.
— Πολέμα καπετὰν πασᾶ καὶ κάτσε 'ς τὸ τιμόνι,
Μὲ ἴντα μούρη κι' ἀϑρωπιὰ ϑὰ πάῃς εἰς τὴν Πόλι;
Πολέμα καπετὰν πασᾶ, ὡς εἶσαι παλληκάρι,
Μὲ ἴντα μούρη κι' ἀϑρωπιὰ 'ς τοῦ βασιλιᾶ ϑὰ πάῃς;
Ἂν σὲ ρωτήξῃ καὶ σοῦ πῇ· Ποῦ εἶν' ἡ καπετάνα;
Πέ του πῶς τὴν ἐχάλασε τοῦ γρέο ἡ τραμουντάνα.
Κι' ἂν σὲ ρωτήξῃ καὶ σοῦ πῇ· Καὶ ποῦ 'νιε τὰ ντελίνια;
Πέ του πῶς τὰ κρατήξαμε καὶ κάνομε παιγνίδια.
Κι' ἂν σὲ ρωτήξῃ καὶ σοῦ πῇ· Καὶ ποῦ 'νιε ἡ φριγάδες;
Πέ του πῶς τσὴ κρατήξανε 'ς τὴ Νύδρα οἱ ἀραγιάδες. —
Κι' ἀπὸ 'κειδὰ σηκόνεται 'ς τὴν Πόλι καὶ διαβαίνει,
Κι' ὁ βασιλιὰς τόνε ρωτᾷ· — Γιάντά 'στ' ἀποκλεισμένοι;
— Κάϑου 'τουδά ποῦ κάϑεσαι κι' ἀϑιβολὴ μὴ φέρνῃς,
Καράβια μπλιὸ μὴ γδέχεσαι 'ς τὸ πέλαγος πῶς ἔχεις.
Ἄνε ρωτᾷς ἀφέντη μου ποῦ εἶν' ἡ καπετάνα,
Τάξε πῶς τὴν ἐχάλασε τοῦ γρέο ἡ τραμουντάνα.
Κι' ἄνε ρωτᾷς ἀφέντη μου ποῦ εἶνιε τὰ ντελίνια,
'Σ τὴ Νύδρα τά 'χουν οἱ Ῥωμηοὶ καὶ παίζουνε παιγνίδια.
Κι' ἄνε ρωτᾷς ἀφέντη μου π' ἄφηκα τσὴ φριγάδες
'Σ τὴ Νύδρα τσὴ κρατήξανε οἱ μπιστικοὶ ἀραγιάδες.

('Εποίησεν Ἀναγνώστης Χαζίρης ἐκ Λάκκων.)

29.

Ὁ σηκωμὸς τσῆ Κρήτης.

(1821.)

Ἀποῦ 'χει νοῦ καὶ λοϊσμο καὶ γνῶσι καὶ τερτίπι,
Ἂς κάτσῃ νὰ συλλογιαστῇ τὸ σηκωμὸ τσῆ Κρήτης.
'Σ τσὴ χώραις κάνουν ρεμπελιὸ καὶ κόβγουν τσ' ἀραγιάδες
Κ' ἐκλαίγαν ἡ γυναῖκές των ὅσαις κι' ἂν εἶχαν ἄντρες.
Ποῦ τσή 'χανε 'ς τὴν ἐγγαριὰ κ' ἐκάναν τσὴ δουλειαίς των
Κ' ὕστερα τσὴ σκοτόνανε, 'κόβγαν τσὴ κεφαλαίς των.
'Σ τσὴ χώραις τσὴ σκοτώνανε καὶ 'ς τὰ χωριὰ ἐφεύγαν,

Σὰν τ' ἀγγριοπερίστερα ἐπιάνανε τὴ 'Ρίζα.
Πάνω 'ς τὰ ὄρη 'ς τὰ βουνά, 'ς τσὴ πρίνους ἀποκάτω,
'Εμερνοξημερόνουνταν, κοντά 'ν' κι' ὁ Θιὸς βουηθᾷ των.
Ἤσανιε καὶ ξαρμάτωτοι κι' εἶχαν μεγάλη πρίκα,
Μά 'δωκ' ὁ Θιὸς κ' ἡ Παναγιὰ γλήγορ' ἀρματωθῆκα.
Πέρα 'ς τὴ Χώραν τῶ Σφακιῶ τῶν ἦρθαν τὰ τουφέκια,
Καὶ μόνον καὶ τὰ πιάσανε τσὴ τούρκους ἐξετρέχα.
'Απῆς ἀρματωθήκανε κ' ἐβάλαν τσὴ μπιστόλαις,
'Εσφίξανέν την τὴν Τουρκιὰ κ' ἐβάλαν την 'ς τσὴ χώραις.
'Επιάσανε 'ς τὴν Πισκοπὴ τοῦ Καστελιοῦ τσ' ἀγάδες,
Γδύνουν τση, ξαρματόνουν τση καὶ κάνουν τσ' ἀραγιάδες.
Καὶ μὲ τὸ μέτρος ἤσανιε τρακόσια παλληκάρια,
Κι' ἀπῆς τσὴ ξαρματώσανε τσὴ σφάζαν σὰν κριγιάρια.
— Ἔτσι κ' ἐσεῖς τσὴ 'σφάξετε 'ς τσὴ χώραις τσ' ἀραγιάδες
Κ' ἐκλαίγαν ἡ γυναῖκές των, ὅσαις κι' ἂν εἶχαν ἄντρες. —
Μηνοῦνε τοῦ Μεμέντ 'Αλῆ γιὰ τό θεὸ νὰ κάμη,
Γιατ' ἀραγιᾶς ἐσήκωσε εἰς τὴν Τουρκιὰ κεφάλι.
Καὶ μπέμπει τῆς 'Αρναουθιᾶς τὴν πλιὰ χρουσῆ κολῶνα,
Κ' εὑτοὶ τσὴ καταλύσανε ντελόγγος 'ς τὸν Κρουσιῶνα.
Καὶ πάλι τοῦ ξαναμηνοῦν νὰ κατεβοῦνε κι' ἄλλοι,
Κ' ἡ Κρήτη ἔχει πόλεμο καὶ ταραχὴ μεγάλη.
Καὶ μπέμπει τὸ Χασὰν πασᾶ, τὸ φρόνιμον κεφάλι,
Κ' εὐτὺς ἐξεβαρκάρησε 'ς τσῆ Σούδας τὸ λιμάνι.
— Μωρὲ 'Ρωμηοὶ σιμώσετε πριχοῦ σᾶς πολεμήσω,
Πριχοῦ σᾶς ῥίξω κουμπαρᾶ νὰ σᾶςε διαγουμίσω.
— Θωροῦμέν το τ' ἀσκέρι σου πῶς εἶνιε πολεμάρχοι,
Μ' ἄφης μας μὲ τσὴ Κρητικούς, ἀποῦ 'χομε τ' ἀμάχι.
— Μωρὲ 'Ρωμηοὶ σιμώσετε 'ς τὸ χέρι τὸ δικό μου
Κ' ἐγὼ θὰ σᾶςε συντηρῶ σὰν καὶ τὸν ἀπατό μου.
Καὶ τοῦ πασᾶ ἐσίμωσε κ' εἶπέν του γεῖ δεσπότης·
. . . .
. . . .

---

29. 34 d. h. Τούρκους.

30.

Ὁ σηκωμὸς τσῆ Κρήτης.

(1821.)

Ἔλα Χριστὲ 'ς τὸ στόμα μου, Χριστέ μ' ἀληθινέ μου,
Νὰ θυμηθῶ παινέματα νὰ γράψω τοῦ πολέμου.
Πρῶτο γιὰ ν' ἀναστορηθῶ τὴν Κρήτη τὴν καϋμένη,
Ἀποῦ 'τονε εἰς τὸν ντουνιὰ ῥοδιὰ ξεφουντωμένη.
Ἀποῦ 'τονε εἰς τὸν ντουνιὰ ῥοδιὰ ξεφουντωμένη
Κ' ἐδά 'νε χροῦσος τσῆ Τουρκιᾶς, πολλὰ βασανισμένη.
Ἐγράψαν ἕνα μπουγιουρντὶ οἱ Κρητικοὶ πασάδες
Νὰ πρεμαζώξουν τ' ἅρματα ἀπ' οὔλους τσ' ἀραγιάδες.
Κ' ἐμνώξανε εἰς τὸ ῥαμπὴ ὡσὰν μπαϊραμίσουν
Νὰ κόψουνε τσὴ Χρισιανούς, ἕνα νὰ μὴν ἀφήσουν.
— Θέ μου μεγαλοδύναμε 'ποὺ τσ' οὐρανοὺς ἀπάνω,
Μὴ μᾶςε ξαναβάλῃς μπλιὸ 'ς τὰ χέρια τῶν τυράννω —
Πρώτη ἀρχὴ ἐβάλανε 'ς τὰ Κεραμειὰ τὰ κάτω
Καὶ ὡς τ' ἀπομεσήμερα τὰ φέρασ' ἀνωκάτω.
Καὶ ξαναδευτερόνουσι τὸν πόλεμο 'ς τσ' Ἀρμένους,
Μὰ κειδὰ τσὴ γιουργιάρανε τσὴ κακαποδομένους.
Καλὰ ἐπολεμούσανε κ' ἐκάμαν τση κομμάθια
Κ' ἐτρώγανέν τση τὰ μιαρὰ κ' οἱ σκύλοι 'ς τὰ χωράφια.
'Σ τὸν Πύργο τ' Ἀληδακακιοῦ στένουν τὰ μπαϊράκια,
Μὰ κεῖ καλὰ τσὴ βλέπουνε ἀπ' ὄξω τὰ Ῥωμηάκια.
Μὰ τὴν ἡμέρα τοῦ Χριστοῦ μᾶς ἦρθ' ἕνα χαμπέρι
Πῶς ἐσυνάχτηκ' ἡ Τουρκιὰ εἰς τ' Ἁρμυροῦ τὰ μέρη.
Κ' ἐφάγανε τὰ σῦκά μας κι' οὗλά μας τὰ σταφύλια,
Κ' ἐμεῖς ἀπάνω 'ς τὰ βουνὰ μ' ἀραχνιασμέν' ἀχείλια.
Ἐφάγαν τὰ σταφύλια μας κι' οὗλαν τὰ πωρικά μας
Κ' ὕστερα μᾶς ἐβγάλανε κι' ἀποὺ τ' ἀρχοντικά μας,
Ἐκάψανε τὰ σπίθια μας ἀποῦ 'σαν ἡ τιμή μας
Κ' ἐπῆραν καὶ τὰ ῥοῦχά μας ἀποῦ 'σαν ἡ στολή μας.

---

30. 6 τσῆ Τουρκιᾶς, τσῆ φτωχιᾶς. — 26 κι' ἀποὺ τ' ἀρχοντικά μας, κι' ἀποὺ τὴν ἀθρωπιά μας.

Ἁρπάξανε τὰ ῥοῦχά μας ἀποῦ 'σαν ἡ στολή μας,
Κ' ἐπήρανέ μας τὰ ὡζὰ ἀποῦ 'σαν ἡ τιμή μας.
Κ' ἐμεῖς ἀποσερθήκαμε εἰς τὴν Ἁγιὰ Ῥουμέλη,
Ὁ τόπος ἤτονε στενὸς μὰ 'χώρι' οὗλον τ' ἀσκέρι.
Δὲν ἦσαν περισσότεροι σὰν τσὴ Κατωμερίταις,
Τσὴ Σφακιανοὺς φωνιάζανε ἀφένταις καραβίταις.
Ἀφένταις τσὴ φωνιάζανε κ' εἶχαν ψηφὶ μεγάλο,
Κ' ἔτσα καταγελοῦσάν τση κ' ἐβγάναν τση 'ς τὴ Γαῦδο.
Τσῆ μιᾶς ἐπαίρναν τὰ χρουσᾶ καὶ τσ' ἄλλης τὴν τιμήν τση,
Κι' ὅποια δὲν εἶχε τὴν τιμὴ τσή 'παιρναν τὴ στολήν τση·
Θέ μου μεγαλοδύναμε καὶ πῶς θὰ τὸ βαστοῦμε,
Μ' ἴντα καρδιὰ τσὴ Σφακιανοὺς μπλιὸ θὰ τσὴ συντηροῦμε;
Τὸ κρῖμα τῶ φτωχῶ καὶ τῶ χηράδω
Νὰ κρέμεται 'ς τὴν κεφαλὴ τῶ Φράγκω.
Πολλαῖς φοραῖς μᾶς ἔχουν πουλημένους,
Καὶ σὰν τσὴ σκλάβους καταδικασμένους.

31.

Τ' ἀναλλώματα τοῦ 1821.

Πᾶσα ταχὺ μὲ τὴ δροσιὰ π' ἀνοίγει τὸ ζιμποῦλι,
Ἀφρουκαστῆτε νὰ σᾶς πῶ τσῆ Κρήτης τὸ τραγοῦδι.
Ἄστε με νὰ συλλογιαστῶ χρουσῆ μηλιὰ μὲ τ' ἄθη,
Νὰ κάτσω νὰ διηγηθῶ τῶν Κρητικῶ τὰ πάθη.
Τριάντα δυὸ πανάστασες ἔχουνε καμωμέναις
Κι' ἀμέτρηταις ἀναφοραῖς 'ς τσὴ βασιλεῖς δοσμέναις.
Ἡ πρώτη ἐπανάστασι ἦτο μικρὴ λιγάκι,
Καταγραφὴ τῶ Σφακιανῶ καὶ τρίπυρο φαρμάκι.
'Σ τὰ ἑβδομῆντα ἤτονε πάνω 'ς τὸν Ἅϊ Γιάννη.
Καταγραφὴ τοῦ καστελιοῦ καὶ τοῦ Δασκαλογιάννη.
Ἡ παραδευτερώτερη ἦτο 'ς τὰ εἰκοσιένα,

---

30. 43 Πολλαῖς φοραῖς, Σὰν τρεῖς φοραῖς. — 31. 9 d. h. χίλια ἑφτακόσια ἑβδομῆντα (siehe 23 und 24).

Π' αἰσθήσανε καὶ ἐδέσανε τὰ πράμματα τὰ νέα.
Τρεῖς ἦσαν οἱ φιλόσοφοι ποῦ γράφαν τσὴ γραφάδες
'Σ οὖλον τὸ κράτος τσῆ Τουρκιᾶς ὁποῦ 'σαν ἀραγιάδες
Ὁ Ῥήγας ἦτον κι' ἄλλοι δυὸ ποῦ γράφαν οἱ καϋμένοι
'Σ οὖλον τὸ κράτος τσῆ Τουρκιᾶς ὁποῦ 'σαν προκομμένοι.
— Ὅπου κι' ἂν εἶστε Χρισιανοὶ οὖλοι νὰ 'τοιμαστῆτε
Καὶ τὴν ἡμέρα τσῆ Λαμπρῆς τοῦ Τοῦρκο νὰ βαρῆτε.
Ἀποὺ τὸ τόσο τύραννο ποῦ τό 'χομ' οἱ καϋμένοι
Καλλιά 'τονε νὰ λείπωμε, νὰ 'μεστ' ἀποθαμμένοι. —
Ἕνας παπᾶς καλόγερος λογιάζει νὰ τουρκέψῃ
Νὰ μαρτυρήσῃ τσὴ δουλειαῖς καὶ νὰ τσὴ ξετελέψῃ.
Βγαίνει παρὸν τοῦ βασιλιὰ καὶ λέγει τοῦ Σουλτάνο·
— Κακὸ σκοπό 'χουν οἱ Ῥωμηοί, ἀφέντη, δίχως ἄλλο.
Κακὸ σκοπό 'χουν οἱ Ῥωμηοὶ καὶ κάνουνε κουσοῦλτο
Καὶ τὴν ἡμέρα τσῆ Λαμπρῆς βάνου φωθιὰ τοῦ Τοῦρκο.
— Παπᾶ μὴ λέγῃς ψώματα γιατὶ θὰ σὲ κρεμάσω,
Ξύλα θὰ βάλω 'ς τὴ φωθιὰ κι' ἀπάνω νὰ σὲ κάψω.
— Γύρεψ' ἀφέντη τσ' ἐκκλησιαίς, τὸν ἅγιον Παντελέο
Θὰ βρῇς πολεμοφόδια, ψώματα δὲ σοῦ λέω. —
Καὶ στέλν' εὐτὺς καβάζιδες καὶ πάει καὶ τὰ βρίσκει,
Ἄχι ὁ σκύλος ὁ παπᾶς, 'μ ἀφάνισε τὴν πίστι.
Τὸν Πατριάρχη πιάνουνε καὶ τόνε τυραννοῦσι
Κ' εἰς τὸ σεράγιο πᾶν τονε καὶ τὸν ἀναρωτοῦσι.
Κι' ὁ βασιλιὰς τόνε ῥωτᾷ· Ἐγὼ θὰ σὲ ῥωτήσω,
Πέ μου ποιοὶ τ' ἀρχινίξανε γιὰ νὰ σὲ παραιτήσω.
— Σὰ μὲ ῥωτᾷς ἀφέντη μου ἐγὼ δὲ σοῦ τ' ἀρνοῦμαι,
Ἐγῶμ' ἀποῦ τ' ἀρχίνιξα γιὰ νὰ λευτερωθοῦμε.
Ἐγῶμ' ἀποῦ τ' ἀρχίνιξα, ἀποῦ βαστῶ τσὴ νόμους,
Ὀγιὰ νὰ βγάλω τὸ ζυγὸ ἀποῦ 'χομε 'ς τσὴ νώμους. —
Τὴν ἄδεια τῶν ἔδωκε καὶ τόνε καταλυοῦσι
Καὶ τῶν Ὁβραίω δσύδουν τον καὶ τόνε τυραννοῦσι.
Καὶ τὸν ἐβωλοσέρνανε 'ς τσῆ Πόλις τὰ σοκάκια
Καὶ τὸν ἐτυραννούσανε καὶ τὰ μικρὰ Ὁβρηάκια
Εἰς τὸ γιαλὸ τόνε πετοῦν νὰ τόνε φάῃ τὸ ψάρι

Καὶ ἡ Ῥουσσία τὸν ἁρπᾷ καὶ τόνε μπαλσαμάρει.
Βγάνουν εὐτὺς προκήρυξες, γράμματα καὶ σκροποῦσι·
Ὅπου κι' ἂν εἶνε Χριστιανὸς νὰ τόνε καταλυοῦσι.
Ὅπου 'νιε λίγοι Χριστιανοὶ τοῦφέκι δὲ σηκόνουν,
Σὰν τὰ ὠζὰ τσὴ σφάζουνε, σὰν τσίχλαις τσὴ σκοτόνουν.
Οἱ Κρητικοὶ σηκόνουνται ποῦ 'χουν μερκὰ τουφέκια
Καὶ λυοῦν τὰ παληοκάνταρα καὶ δένουν τα φυσέκια.
Οἱ Σφακιανοὶ πρωτοκινοῦν ἀποῦ 'σαν ἀντρωμένοι
Κ' εἰς τὰ καράβια βρίστουνται, ἀποῦ 'σαν μαθημένοι.
Καὶ τῶ Λακκιώτω στέλνουνε σὰ μιὰν ὀκκά μπαροῦτι,
Ποῦ 'σαν κ' ἐκεῖνοι ξακουστοὶ καὶ τσὴ φοβοῦντ' οἱ Τοῦρκοι.
Βρίστουν δυὸ παληοκάνταρα καὶ δένουν τα φυσέκια
Καὶ τρία πῆρε ὁ καθεὶς, ὅσ' εἴχανε τουφέκια.
Παίρνουν ὅθεν τ' Ἀσκορδαλοῦ μπιρντένι ξεκινοῦσι
Καὶ τὸ Βροβρίνη βρίστουνε καὶ τόνε καταλυοῦσι.
Καὶ τὸν Καρμίρη φτάνουνε μέσα 'ς ἕναν ἁλῶνι
— Χαλάλι σου τὸ αἷμά μου μωρὲ Μπολαναντώνη. —
Σηκόνουντ' οὔλ' οἱ Χριστιανοὶ καὶ τὰ χωριὰ παθιοῦσαν
Κι' ἄλλους ἐπιάνα ζωντανοὺς κι' ἄλλους ἐκαταλυοῦσαν.
Μέσα 'ς τὰ κάστρη βάνουν τση κ' ἐκεῖ τσὴ πολεμοῦσαν,
Δίκηο 'χανε οἱ Χριστιανοὶ καὶ μπαίνει καὶ πανοῦκλα.
Ἄρντσι μαζάρι κάνουνε καὶ στέλνουν τοῦ Σουλάνο·
„Ἡ Κρήτη παναστάτησε ἀφέντη χωρὶς ἄλλο.“
Καὶ τὴν ἁρμάδα δὲν μπορεῖ 'ς τὴν Κρήτη νὰ περάσῃ
Νὰ τῶνε στείλῃ στράτεμμα καὶ ζαερὲ νὰ φᾶσι.
Καὶ γράφει τοῦ Μεμὲντ Ἀλῆ ἀποῦ 'νε 'ς τὸ Μισίρι·
Στεῖλε 'ς τὴν Κρήτη στράτεμμα, δὲν ἔχει ἄλλο χαῖρι
Καὶ στέλνει τὸ Χασὰν πασᾶ μὲ δώδεκα χιλιάδες,
Μὲ καβαλάρους καὶ πεζοὺς, ὅλο Ἀρναουτάδες.
'Σ τὴ Σοῦδα ξεβαρκάρησε, 'ς τὸν κάμπο τσαντιρόνει
Κι' ὁ Σήφακας δὲ βαγεστᾷ παρὰ τόνε ζιγόνει.
Κάνει μεγάλο στράτεμμα, τσὴ Κρητικοὺς μαζόνει,

---

31. 77 d. h. τσὴ Κρητικοὺς Τούρκους.

Βγαίνει καὶ καίει τὰ χωριά, ’ς τσὴ Λάκκους τσαντιρόνει.
Κι’ ἀπὸ κειδὰ σηκόνεται ’ς τὸ Θέρισο πετᾶται,
Τσὴ Λάκκους σὰν ἐπάτησε λέει μπλιὸ δὲ φοβᾶται.
Μαζόνουνται οἱ Χρισιανοὶ καὶ τόνε πολεμοῦσι
Καὶ κάνουν τού ’ναν πόλεμο πολλοὺς τοῦ καταλυοῦσι.
Κι’ ἀπὸ κειδὰ σηκόνεται ’ς τὰ Καστρινὰ νὰ πάῃ,
Καὶ πόλεμο τοῦ κάνουνε ὅπου κι’ ἂν εἶχεν πάει.
’Σ τὰ Καστρινὰ ’ποπανωϑιὸ ’ς ἕνα χωριὸ μεγάλο
Τοῦ κάμανε οἱ Χρισιανοί ’ναν πόλεμο μεγάλο.
’Ξακόσιους ἐξεδιάλεξε ’ς ἕνα χωριὸ ἐβγῆκαν,
Περιορκίζουν τσ’ οἱ ‘Ρωμηοὶ κιανένα δὲν ἀφῆκαν.
Καὶ τότες ἀπορπίστηκε καὶ γράφει ’ς τὸ Μισίρι·
„Στρατέμματα μοῦ στείλετε, δὲν ἔκαμα χαΐρι.“
Καὶ μπαίνει κ’ ἐκουβάλιε μπλιὸ ἀσκέρι μὲ πασάδες
Καὶ προσκυνοῦνε οἱ ’Ρωμηοὶ καὶ γίνουντ’ ἀραγιάδες.
  Φεύγουνε Χρισιανοὶ μερκοὶ εἰς τὸ Μωριὰ καὶ πᾶσι,
Ποῦ ’τον ἀκόμη πόλεμος νὰ βροῦν ψωμὶ νὰ φᾶσι.
Μπαίνουν κ’ ἐντουσουντίζουνταν δὲν εἶχανε ὀρπίδα·
„’Ελάστε νὰ μισέψωμε νὰ πᾶμε ’ς τὴν πατρίδα.“
Εἰκοσιοχτὼ βρεϑήκανε ὄμορφα παλληκάρια,
’Αδυνατοὶ καὶ γλήγοροι ὡσὰ ϑεριὰ μεγάλα.
”Εναν καΐκι βρίστουνε μπαίνουν κ’ ἐπορπατοῦσα,
’Σ τὴν Κρήτη ξεβαρκάρανε κ’ ἐπῆραν τὴ Γραμποῦσα.
Κ’ ἐκλέφταν κ’ ἐσκοτόνανε ὥστε νὰ πᾶ τὴ Στεία,
Τρεῖς χρόνους ἐπεράσανε μεγάλη δυστυχία.
Κι’ ἀπόκειας κάνου συβουλή, πρῶτος ἦτον ὁ Χάλης,
Νὰ πᾶν νὰ φέρουν ἄλογα καὶ τὸ Χατζῆ Μιχάλη.
Καὶ ξεφαρκάρει ’ς τὰ Σφακιὰ τὴν Κρήτη νὰ σηκώσῃ,
Νὰ ξανακάμῃ πόλεμο γιὰ νὰ τὴ λευτερώσῃ.
Οὗλ’ ἡ Τουρκιὰ μαζεύτηκε, μπιρντένι ξεκινοῦσι,
Πᾶνε ’ς τὸ Φραγκοκάστελο καὶ τόνε καταλυοῦσι.
Οἱ Κρητικοὶ λογιάζουνε· ἂς σηκωϑοῦμε πάλι
Κι’ ἂς τὸν ἐκαταλύσανε καὶ τὸ Χατζῆ Μιχάλη.
’Εσυναχτήκανε πολλοὶ κ’ ἤρϑανε ’ς τὴ Μαλάξα

Καὶ κάνουν ἕναν πόλεμο καὶ τὰ βουνὰ τρομάξα.
Μέσα 'ς τὰ κάστρη βάλαν τση κ' ἐκεῖ τσὴ πολεμοῦσαν
Κι' οὔλης τσὴ Κρήτης τὰ χωριὰ οἱ Χρισιανοὶ βαστοῦσαν.

('Εποίησεν Ἀναγνώστης Χαζίρης ἐκ Λάκκων).

32.

Ὁ Γλυμίδης Ἀλῆς.

(1821.)

(Κατὰ τὴν διάλεκτον τῶν Σφακιωτῶν.)

Πορίζουν ἀποὺ τὰ Χανιὰ δώδεκα μπαϊράκια
Καὶ πᾶν νὰ πολεμήσουσιν τὰ δόλια Σφακιανάκια.
Πορίζουν κι' ἀποὺ τὰ Σφακιὰ τέσσερα μπαϊράκια
Νὰ πᾶ νὰ πολεμήσουσιν τὰ χατζῆ ἀγαδάκια.
'Σ τὸ Μεραμπέρο σμίξασιν οἱ Σφακιανοὶ κ' οἱ Τοῦρκοι,
Τοῦρκοι εὐτὺς καὶ Σφακιανοὶ ἐκάμασιν γιουροῦσι.
'Ομπρὸς ὀμπρὸς ἐπήγαινεν Ἀλῆς τὸ Γλυμιδάκι
Κ' ἐβάστα καὶ 'ς τὴ χέραν του κόκκινο μπαϊράκι.
Καὶ ἀπ' ἀράργο φώναζε — Σταθῆτε κερατάδες
Μὰ 'ς τσὴ μπιστόλαις μου βαστῶ ντελίδικαις τσὴ μπάλαις· —
Γεῖς Σφακιανὲς ἐχύθηκεν ὡσὰν τὸ περιστέρι
Καὶ τοῦ 'κοψεν τὴν κεφαλὴ μὲ τὸ δεξιόν του χέρι.
Καὶ τοῦ 'κοψεν τὴν κεφαλὴ τ' Ἀλῆ τοῦ Γλυμιδάκη
Κ' ἐβάσταν τη 'ς τὴ χέραν του ὡσὰν τὸ μπαϊράκι.
— Γλυμίδην τὸ κεφάλι σου, τὸ πολυπαινεμένο,
Τοῦ 'Ρούσιου τὸ ἐπήγασι 'ς τὸ αἷμαν κυλισμένο. —
Βγάνει τρία βενέτικα μπαξῖσι τῶν τὰ δίδει,
Γιατὶ τὸν ἐσκοτώσασιν αὐτόνε τὸ Γλυμίδη.
Γιατί 'καψεν πολλαὶς καρδιαὶς κι' ἀκόμ' ἤθελε κάψει·
Ἀποῦ νὰ βγοῦν τ' ἀμμάθιαν του ἀποὺ θὰ τόνε κράψῃ.
— Γλυμίδην τὸ κεφάλι σου ποῦ 'θελε νταγιαντίσει
'Σ τὸ 'Ρέθεμνος κ' εἰς τὰ Σφακιὰ νὰ βγῇ νὰ πολεμήσῃ.

---

32. 16 'Ρούσιος, καπετάνιος Σφακιανός.

Γλυμίδην καὶ Γετίμη μου, ὄμορφο παλληκάρι,
Οἱ Σφακιανοὶ σ' ἐπιάσασιν κ' ἔνε ντροπὴ μεγάλη.
Γλυμίδην τό κεφάλι σου, ποῦ 'βανες τὰ τσιτσέκια,
Τώρα τό 'χουσ' οἱ Σφακιανοὶ σημάδι 'ς τὰ τουφέκια.
Γλυμίδην τὸ κεφάλι του τό 'χουσιν κρεμασμένο
Καὶ τ' ἀπόδελοιπον κορμὶ τό 'χουσιν πεταμένο.
Μέσ' 'ς τοῦ Προδρόμου τό 'χουσι κ' οἱ σκύλοι θὰ τὸ φᾶσι,
Γιατὶ δὲν ἤτονε πρεπὸ χῶμα νὰ τὸ σκεπάση.
Πρεμαζωχτῆτε 'ς τὸ τζαμὶ Τοῦρκοι καὶ Γιανιτσάροι
Νὰ ἰδῆτε τό Γλυμίδ' Ἀλῆ τ' ὅμορφο παληκάρι. —

Andere beginnen folgenderweise:

Ἄθρωπος δὲν εὑρέθηκε νὰ μάθη τὴν ἀλήθεια
Ὁ κουμαντάντης τῶ Σφακιῶ ἂν ἔχη κρίνει δίκηα.
Ἕνα φερμάνι ἔμπεψε 'ς τὴ μπάντα τοῦ Ῥεθέμνους
Νὰ πιάσουν τὸ Γλυμίδ' Ἀλῆ τὸν ἄντρα τοῦ πολέμου,
Νἆχεν τοῦ δώση νταμουλᾶς καὶ νὰ βουλήσ' ἡ γι ὥρα,
Ὄντες ξεκίνα κ' ἔβγαινε τ' ὀρντοῦ ἀποὺ τὴ χώρα.
Πορίζουν ἀποὺ τὰ Χανιὰ u. s. w.

33.

Μάχη εἰς τὸ Θέρισον.

(1821.)

Δευτέρα μέρα πόρισε τ' ὀρντοῦ ἀποὺ τὴ χώρα
Νὰ κάψουνε τὸ Θέρισο καὶ νὰ γαΐρουν κιόλας.
Κι' ὄντεν ἐξεκινούσανε βιολιά 'χαν, νταμπουράδες,
Οἱ Τοῦρκοι ἐθαρρούσανε δὲν εἶνιε ἄλλοι ἄντρες.
Καὶ τὸν Καψάλη βάλανε πρῶτον καὶ σερασκέρη,
Τὸ Κάστρο καὶ τὸ Ῥέθεμνος δὲν εἶχε τέθοιο ταῖρι.
Κι' Ἀγγριολίδης τοῦ 'λεγε ποῦ 'τονε μετρημένος·
— Μουστάφ' ἀγᾶ τὸ Θέρισο δὲν τό 'χομε καϋμένο.
— Μὰ μὲ τό τουφεκάκι μου διακόσιους θὰ σκοτώσω
Καὶ μὲ τὸ μαχαιράκι μου τ' ἀσκέρι θὰ κωλώσω. —

Μἄθελ' ὁ θιὸς κ' ἡ μοῖράν του, τὸ μαῦρο ῥίζικόν του,
Κιανένα δὲν ἐσκότωσε παρὰ τὸν ἀπατόν του.
Καὶ μὲ τὴν ὥρα πρόβαλε μιὰ γαλανὴ μπαδιέρα,
Κακὸν πολὺ τὸ πάθανε ἐκείνην τὴ ἡμέρα.
Καὶ ξαναπρόβαλ' ἄλλη μιά, λώμπως εἶνι' οἱ Λακκιώταις,
Ποῦ 'νιε 'ς τὰ πόδια γλήγοροι κ' εἶνιε καὶ παιγνιδιώταις.
Εἰς τὸ Φλωμὲ τσὴ φτάξανε κ' ἐκάμαν τωνε γιούργια,
Καὶ τὸ σομάρια παίρνανε κι' ἀφίναν τὰ γαϊδούρια.
'Ομπρὸς ὀμπρὸς ἐπήγαινεν ὁ Κουκολο-Σταμάτης,
'Ογιὰ νὰ παίρνῃ τ' ἄλογα ἀποῦ 'χεν εἰς τ' ἀμμάτι.
Τοῦ Λουπο-Γεώργη φώνιαζε — Γλάκα νὰ τσὴ σκοτώσῃς
Νὰ τῶνε πάρῃς τ' ἄρματα κ' ἐμένα νὰ μοῦ δώσῃς.
Καὶ κάτω 'ς τό Βαρύπετρο, 'ς τὸ μπροστινὸ σπιτάκι,
'Εκεῖ τὸν ἐσκοτώσανε τὸ Χατζῆ-Μουσταφάκη.
'Εκεῖ κοντὰ σκοτώθηκε κι' ὁ φοβερὸς Καψάλης,
Καὶ κλαῖνεν τον οἱ φίλοιν του καὶ κλαῖνεν τον κι' οἱ γι ἄλλοι.
Κ' ἐμπῆκαν μέσα 'ς τὰ Χανιὰ καὶ κλαῖνε καὶ θρηνοῦνται,
Τὸν πόλεμ' ἀποῦ γείνηκε γιὰ πάντα θὰ διγοῦνται.

34.

Μάχη εἰς τὸ Θέρισον.

(1821.)

Μὰ ψήσετέ μού 'ναν καβὲ καὶ βάλετε καὶ γάλα,
Νὰ κάτσω νὰ συλλογιαστῶ νὰ σᾶς τὸ πῶ μεγάλα.
— Ἄϊντεστ' ἐσεῖς οἱ Καστρινοὶ κ' οἱ μαλικιὰν ἀγάδες
Νὰ πᾶμε νὰ πατήσωμε Χανιώτικαις μαδάραις.
Ἄϊντεστ' ἐσεῖς οἱ Καστρινοὶ κ' ἐσεῖς οἱ 'Ρεθεμνιώταις
Νὰ πᾶ νὰ ξεμιστέψωμε τσὴ Τούρκους τσὴ Χανιώταις. —
Καὶ τὸν Καψάλη εἴχανε πρῶτον καὶ σερασκέρη,
'Σ οὔλης τσῆ Κρήτης τὴν Τουρκιὰ δὲν ἦτον ἄλλο ταῖρι.
Κι' Ἀγγριολίδης ἤλεγε ποῦτονε μετρημένος·
— Μουστὰφ ἀγᾶ τὸ Θέρισο δὲν τὸ θωρῶ καϋμένο.
— Δέ θέλω γώ, γιορντάσιδες, σήμερο τσ' ὁρμηνειαίς σας.

Δὲν ἔχω τὰ δοξάρια σας μηδὲ καὶ τσὴ καρδιαίς σας
Γιερά 'νε τὰ δοξάρια μου τὰ μέσα καὶ τὰ ὄξω,
Τὰ θάρρη μού 'χω 'ς τὸ ῥαμπὴ πῶς χίλιους θὰ σκοτώσω. —
Μά 'θελ' ὁ θιὸς κ' ἡ μοῖράν του κ' ἦρθε τὸ ῥιζικόν του,
Κιανένα δὲν ἐσκότωσε παρὰ τὸν ἀπατόν του.
Ταϋτέρου τῶν τὸ πήγανε 'ς τὸν 'Ομαλὸ χαμπέρι
Πῶς πρωϊμομαζώχτηκε 'ς τὸ Θέρισο τ' ἀσκέρι.
— Ἄϊντεστ' ἐσεῖς οἱ γλήγοροι κ' ἐσεῖς οἱ πορπατάροι
'Σ τὸ Θέρισο μᾶς φέρανε πεσκέσι τὸν Καψάλη. —
'Σ τσὴ Λάκκους κατεβαίνουνε καὶ κάνουνε κουσοῦλτο
— Ἄτζεμπα πῶς θὰ πράξωμε σήμερο μὲ τὸν Τοῦρκο;
Ἀπάνω νὰ μοντάρωμε νὰ μὴν τσὴ φοβηθοῦμε,
Κι' ἅρματα θενὰ πάρωμε καὶ ῥοῦχα νὰ φοροῦμε. —
'Σ τὴν ἐκκλησία μπήκανε γιὰ νὰ λουτρουηθοῦνε
Καὶ μὲ τσὴ παρακάλεσαις ἀπό 'κεια ξεκινοῦνε.
Μὰ ὅτι κ' ἐπροβάλανε 'ς τὸ Κέντρι 'ς τὸ μουράκι,
Μιὰ μπαταρία παίξανε πῶς ἔρχουνται μιντάτι.
Κι' ὁ Μουσταφᾶς ὡς τσ' ἄκουσε λέγει 'ς τὸ μπαϊράκι;
— Κακὸν πολὺ τὸ πάθαμε, μὰ δά 'ρχεται μιντάτι. —
Κακὸν πολὺ τὸ πάθαμε μὰ δά 'ρχοντ' οἱ Λακκιώταις,
Ποὖνιε 'ς τὰ πόδια γλήγοροι κ' εἶνε καὶ παιγνιδιώταις. —
Καὶ ὄντεν ἐπερνούσανε εἰς τὰ Μεσκλὰ δρωμένοι
'Ρωτούσανε τσὴ Μεσκλιανοὺς ἂν εἶνι' ἑτοιμασμένοι.
Κι' ὁ Κούκουλος μαζ' ἤτονε κι' ἀκλούθιε εἰς τ' ἀσκέρι,
Καὶ σὰν ἐβγῆκε 'ς τὸ Φλωμὲ ἔσυρε τὸ μαχαῖρι.
— Ἀγάλι γάλι Σταμαθιὸ νὰ μποῦν ὀμπρός σου κι' ἄλλοι
Κι' ἂν ἔχασες τὰ κάρβουνα ἴντα σοῦ φταῖν' οἱ γι ἄλλοι;
— Οὖλ' εἶστε διαολόπιστοι, οὖλ' εἶστε κερατάδες,
Οὖλοι θὰ τὰ πλερώσετε εἰκοσιδυὸ παράδες. —
Τοῦ Λουπο-Γεώργη φώναζε — Γλάκα νὰ τσὴ σκοτώσῃς,
'Ογιὰ νὰ πάρῃς τ' ἅρματα κ' ἐμένα νὰ μοῦ δώσῃς.
Γιατὶ φυσέκια δὲ βαστῶ κ' εἶμαι καὶ κουρασμένος,

---

34. 40 εἰκοσιδυὸ παρ. d. h. τὴν ὀκκά.

Καὶ τὸ τούφεκι μ' εἶν' παληὸ καὶ ξεχαλαρωμένο. —
— Κουτέλονέ τση Μουσταφᾶ σὰν εἶσαι παλληκάρι,
Ἀποῦ καυκούσουν κ' ἤλεγες· Γυναῖκες εἶνι' οἱ γι ἄλλοι.
Μὰ ὄντεν τσὴ γιουργιάρανε 'ς τοῦ Μαρμαρᾶ τὴ βρύσι
Ὁ πλάτανος ἐσείστηκε τὴν τρίχα νὰ ῥαΐση.
— Κουτέλονέ μας Μουσταφᾶ, σὰν εἶσαι παλληκάρι,
Ἀποῦ καυκούσουν κ' ἤλεγες· Γυναῖκες· εἶνι' οἱ γι ἄλλοι.
Τὰ θάρρη 'χομε 'ς τὸ θεὸ καὶ εἰς τὴν Παναγία.
Πῶς θενὰ σὲ ζιγόνωμε ὡς τὴν Πελεκαπίνα. —
'Ομπρὸς ἐμπρὸς ἐπχαίνανε δρωμένοι οἱ Λακκιώταις
Ποῦ κάνανε τὸν πόλεμο κ' ἐκάναν καὶ τσὴ μπρόβαις.
Οἱ Σφακιανοὶ δὲν εἶν' καλοὶ ὀγιὰ νὰ βγάνουν νάμια,
Μόνο νὰ κλέφτουνε σφαχτὰ καὶ βούγια καὶ σαγάνια.
Τὸ μεσημέρι πήγανε 'ς τὴ χώρα τὸ χαμπέρι
Καὶ ἡ Τουρκιὰ ὡς τ' ἄκουσε τὰ γόνατάν τση δέρνει.
Ἡ μιά 'κλαιγε τὸν ἄντραν τση κ' ἡ γι ἄλλη τὸν ὑγιόν τση
Κι' ἡ γι ἄλλ' ἡ κακορρίζικη τὸν ἀγαπητικόν τση.
Ἡ Μουσταφοῦ ἐκάθεντον κ' ἤλεγε μαντινάδες,
Πῶς εἶν' ὁ Μουσταφᾶς καλὸς καὶ δὲ φοβᾶται μπάλαις.
Ἡ Μουσταφοῦ ἐθάρρεψε πῶς ἦτον πανηγύρι,
Επῆρε καὶ τὸ χαϊμαλὶ πῶς θὰ ξαναγαΐρῃ.
'Επέρασε τὸ κολατσιὸ κ' ἦρθε τὸ μεσημέρι
— Ἄτζεμπα ποῦν' ὁ Μουσταφᾶς κι' ἀργεῖ καὶ δὲν προβαίνει;
Τὸ μεσημέρι πέρασε κ' ἐγύρισε τὸ βράδυ·
Ἄτζεμπα ποῦν' ὁ Μουσταφᾶς κι' ἀργεῖ γιὰ νὰ προβάλῃ; —
Ἕνας τση πρῶτος ξάδερφος ἔρχεται καὶ τσῆ λέγει·
— Τὸ Μουσταφᾶ σκοτώσανε κι' ἀκόμ' ἶντ' ἀνημένεις; —
Ξεμουρωμένη ἔφταξε εἰς τοῦ πασᾶ τὴ σκάλα
Νὰ μάθῃ γιὰ τὸν ἄντραν τση, δὲν τοῦ μιλεῖ καθάρια.
Ξεμουρωμένη ἔφταξεν ἐκεῖ ἄπου καπνοπίνει,
Πάει καὶ τὸν ἀναρωτᾷ κ' ἐκεῖνος τσῆ μανίζει.
— Σώπαινε κερὰ Μουσταφοῦ νὰ μοῦ μιλήσῃ κι' ἄλλος,
Γιατὶ θὰν εἶσαι ἀφορμὴ νὰ φύγ' ἀποὺ τὸ κάστρο.
Σώπαινε κερὰ Μουσταφοῦ πάψε τηνε τὴ γλῶσσα

Γιατὶ ϑὰν εἶσαι ἀφορμὴ νὰ φύγ' ἀποὺ τὴ χώρα.
— Παύγω τηνε τὴ γλῶσσά μου μὰ ἡ καρδιά μου βράζει,
Γιατί 'χασα τὸν ἄντρα μου τ' ὄμορφο παλληκάρι.
— Λυποῦμαί τον τὸ Μουσταφᾶ φοῦλί μου καὶ ζιμποῦλι,
Μὰ ἴντα νὰ τοῦ κάμωμε ποῦ ϑὰ χαϑοῦμε οὗλοι;
Δὲν ἦσαν οἱ Κουκούλιδες περίσσια ξακουσμένοι,
Μὰ δά 'χασαν τὰ κάρβουνα κ' εἶνε ξαγγριγεμμένοι. —
Μὰ ὄντεν τσὴ γιουργιάρανε 'ς τὸν Κλαδισὸ 'ποκάτω·
Ἄτζεμπα ποῦνι' οἱ Σφακιανοὶ γὴ ἐμπήκανε τὴ Γαῦδο;
Οἱ Σφακιανοὶ δὲν κλέφτουνε ὄξω σφαχτὰ καὶ βοῦγια,
Βλέπουσε μὴ σὲ κλέψουνε ἀγάπη μου καινούρια.

35.

Μάχη εἰς τὸ Θέρισον.

(1821.)

Ἕξε χιλιάδες στράτεμμα Καστρινορεϑεμνιώταις
Ἦρϑαν νὰ ξεμπλοκάρουνε τσὴ Τούρκους τσὴ Χανιώταις.
Ὁ σερασκέρης ἤτονε Μπραΐμ ἀγᾶς Καψάλης,
'Σ τὴν Κρήτη δὲν ἐφάνηκεν ἐτέϑοιον παλληκάρι.
Κι' ὄξ' ἀποπίσω ἤτονε Μαυράκης Χουσεῖνος
Κι' ἄλλος κιανεὶς δὲν ἤτονε 'ς τὸ Κάστρο σὰν ἐκεῖνο.
Καὶ σὰν ὠρδινιαστήκανε μπιρντένι ξεκινοῦσι
Νά ρϑουνε 'ς τὰ Χανιώτικα Ῥωμηοὺς νὰ καταλυοῦσι.
'Σ τὴν Τοῦσλα πρωτοφτάξανε μπαίνουνε κ' εἰς τὴ χώρα·
— Ἴντα λογιῶς περνᾶτ' ἐσεις μὲ τσ' ἀραγιάδες τώρα;
— Ἄνε ρωτᾶτε ὀγιὰ μᾶς τσὴ Τούρκους τσὴ Χανιώταις
'Σ τὴ χώρα μᾶς ἐκλείσανε Θερισιανο-Λακκιώταις.
Ὄξω δὲ μᾶς ἀφίνουνε εἰς τὰ χωριὰ νὰ βγοῦμε,
Πανοῦκλα μᾶςε κυνηγᾷ, στέκεται νὰ χαϑοῦμε. —
Καὶ ὁ Μαυράκης ἤλεγε — Ντρέπομαι μρὲ καϋμένοι
Νὰ σᾶς ἀποσφαλίξουνε οἱ ρασοτυλιμμένοι.
Καὶ ὁ Καψάλης ἤλεγε — Θὰ ἰδῆτ' ἐσεῖς Χανιώταις,
Χίλιους ϑὰ καταλύσω γὼ καὶ τσὴ μισοὺς Λακκιώταις.

Ἄϊντεστε νὰ μοῦ δείξετε ποῦ διάγουν 'ς τσὴ μαδάραις,
Οὔλους θὰ τσὴ σκοτώσω γὼ δὲ θέλω μπλι' ἀραγιάδες. —
— Δὲν εἶνιε Καστρινοὶ Ῥωμηοί, ἀγᾶ, καὶ μὴν καυκᾶσαι,
Ὀμπρὸς θὰ πάῃς νὰ τσὴ ἰδῇς κ' ὕστερα νὰ μετρᾶσαι.
Πρῶτα θὰ πάῃς νὰ τσὴ ἰδῇς καὶ νὰ τσὴ δοκιμάσῃς,
Θερισιανούς, Κεραμειανοὺς θὰ ἰδῇς καὶ νὰ τρομάξῃς.
Θὰ ἰδῇς Λακκιώταις τρομερούς, ποῦ 'χουν φτερὰ 'ς τὰ πόδια
Καὶ πορπατοῦνε 'ς τὰ βουνὰ ὡσὰν τὰ χελιδόνια.
Νἄχετ' ἀμμάθια ἀνοιχτὰ νὰ μὴ σᾶςε γιουργιάρουν,
Γιατὶ θὰ σᾶςε πιάσουνε πιαστοὺς σὰν τσὴ γαϊδάρους.
— Νἄρθετε νὰ μοῦ δείξετε ποῦ διάγουν οἱ Λακκιώταις,
Μὰ γὼ 'χω ἄντρες Καστρινούς, Καστρινο-Ρεθεμνιώταις.
Τὸ Θέρισο θὰ κάψω γὼ καὶ τὰ ὤζὰ θὰ πάρω,
Οὗλαν τὰ γυναικόπαιδα 'ς τὸ Κάστρο θὰ τὰ πάγω. —
Καὶ γεῖς Χανιώτης βρίσκεται, Σερίφης τ' ὄνομάν του,
Κι' ἄλλος κιανεὶς δὲν ἤτονε εἰς τὰ Χανιὰ καλλιάν του·
Τρακόσιους ἐξεδιάλεξε, ὄμορφα παλληκάρια,
Νὰ πάρουνε τσὴ Καστρινοὺς νὰ βγοῦνε 'ς τὴ μαδάρα.
— Ἐλάστ' ἐσεῖς οἱ Καστρινοὶ κ' ἐσεῖς οἱ Ῥεθεμνιώταις
Νὰ πᾶ νὰ σᾶςε δείξωμε ποῦ διάγουν οἱ Λακκιώταις. —
Περνοῦνε τὸ Βαρύπετρο, βγαίνουνε 'ς τσὴ Χαλέπαις,
Νὰ κάψουνε τὸ Θέρισο νὰ πάρουν τσὴ γυναῖκες.
Θερισιανοί, Κεραμειανοὶ πᾶν καὶ τσὴ πολεμοῦσι,
Τσὴ τούρκους δὲν ἀφίνουνε 'ς τὸ Θέρισο νὰ μποῦσι,
Μόνο τῶνε φωνιάζουνε — Καστρινο-Ρεθεμνιώταις,
Ἀγάλι γάλι νἄρθουνε οἱ τρομεροὶ Λακκιώταις.
Ἀγάλι γάλι νἄρθουνε λογαριασμὸ νὰ ἰδοῦμε,
Φέρετε τὰ σενέθια σας νὰ ἰδοῦμ' ἂν σᾶς χρωστοῦμε. —
— Δὲν ἤρθαμε γιὰ τάλαρα μηδὲ καὶ γιὰ παράδες,
Θὰ σᾶςε καταλύσωμε, δὲ θέλομ' ἀραγιάδες. —
Καὶ τῶ Λακκιώτω στέλνουνε 'ς τὸν Ὁμαλὸ μαντάτο,
Ὀχτὼ νομάτοι βρίσκουνται καὶ παίρνουν ἴσια κάτω.
Καὶ μπαίνουν κ' ἐφωνιάζανε εἰς οὗλαις τσὴ μαδάραις
'Σ τὸ Θέρισο νὰ τρέχουνε ἄπού 'ρθαν οἱ γι ἀγάδες.

Σὰν τὰ πουλάκια τρέχουνε καὶ σὰν τὸ χελιδόνι,
'Σ τὴ Σαβουρὲ προβαίνουνε μὲ τὸ Σαριδ'-'Αντώνη.
Κ' ἐκεῖ 'σαν μιὰν τρακοσαριὰ Τοῦρκοι κ' ἐξεκινοῦσαν
'Σ τὸ Θέρισο νὰ πεταχτοῦν δυὸ σκλάβαις ἐλαλοῦσαν.
Τὸ Πέραμα βαστούσανε νὰ πάῃ τὴν Κοπράνα,
Τσ' ὀχτὼ νομάτους εἴδανε καὶ τσή 'πιασε τρομάρα.
— Μωρὲ ὀχτὼ προβάλανε μὰ θἄνι' ὀπίσω κι' ἄλλοι,
'Σ τὸ Θέρισο νὰ τρέξωμε ποῦ πολεμοῦν οἱ γι ἄλλοι.
Μά γεῖς καλὸς ντελικανὴς εἶχε μεγάλη βιάσι
Κ' ἑτοιμασμένος ἦτονε τὴ σκλάβα νὰ ντροπιάσῃ.
'Σ τὴ Βίγλα ἀποπανωθιὸ εἰς ἕναν πατητῆρι,
'Εκεῖ τὴ στενοχώρησε, δὲν εἶχε μπλιὸ χαῖρι.
'Εμπῆκ' ἡ σκλάβα κ' ἔκλαιγε κι' ἄρχισε νὰ μαλόνῃ,
Προβαίνει κι' ὁ Κατο-Σκουλῆς μὲ τὸ Σαριδ'-'Αντώνη.
Γυρίζ' 'Αντώνης τὸν τσιφτὲ καὶ παίζει του 'ς τὸν μπέτη,
Τσῆ βρακοζώναις τ' ἄφηκε κι' ἀποθαμμένος πέφτει.
Καὶ χύνετ' ὁ Κατο-Σκουλῆς καὶ πιάνει τὸ τουφέκι,
'Ναν καρεφύλι διαλεχτό, Χριστέ μου πῶς τοῦ στέκει!
Οἱ ὀχτὼ τσ' ἀποζιγόνουνε κι' ὥστε νὰ κατεβοῦσι
Εἰς τὰ Μεσκλὰ 'ς τὸν ποταμὸ δώδεκα καταλυοῦσι.
Καθίζουν πίνουνε νερὸ καὶ νὰ ξεκουραστοῦσι,
Κι' ἄλλους ἐπεριμένανε 'ς τὸ Θέρισο νὰ βγοῦσι.
Καὶ καταφτάν' ὁ Σκεπαρνῆς μὲ τὸ Νικολουδάκη,
'Αποῦ χαμοπετούσανε σὰν τὸ χελιδονάκι.
Καὶ φτάνουν οἱ Πρωΐμιδες, τοῦ κουραδιοῦ τ' ἀμμάτι,
Μαζίν των ἐκατέβαινε κι' ὁ Κουκολο-Σταμάτης.
Καὶ φτάνουν κι' οἱ Μπολάνιδες μὲ τὸ Μπριλο-Μανόηλη.
Ποῦ 'χει 'ς τὰ πόδια τὰ φτερά, πετᾷ σὰ χελιδόνι.
Καὶ ὁ Καζάλης ἔφταξε κι' ὁ Μάρακας μαζίν του
Κι' ἄλλος κιανεὶς δὲν ἦτονε νἄχῃ τὴ δύναμίν του.
'Εξῆντα μαζωχτήκανε ὄμορφα παλληκάρια,
Κι' ἀδυνατοὶ καὶ γλήγοροι ὡσὰ θεριὰ μεγάλα.
Καὶ παίρνουνε τὸ ῥίζωμα δρωμένοι, μανισμένοι,
Φτάνου 'ς τσῆ Κόρης τὸ νερὸ κ' ἦσανε διψασμένοι.

Καὶ σὰν ἀπόπιανε νερὸ μπιρντένι ξεκινοῦσι,
Καὶ βγάνουν καὶ τὰ φέσιαν των 'ς τ' ἀντόδια τὰ βαστοῦσι.
'Σ τά μιτιρίζια φτάνουνε δρωμένοι, κουρασμένοι
Κι' ὁ Σήφακας τσὴ ρώτηξε γιάϊντά 'νιε μανισμένοι.
— Τσὴ μπαλωϑιαὶς ἀκούσαμε κ' ἤρϑαμε γιὰ νὰ ἴδοῦμε
Τσὴ Τούρκους νὰ ρωτήξωμε ἴντά 'ρϑανε νὰ βροῦνε. —
Κι' ὁ Τσελεπῆς τῶν ἤλεγε — Καλῶς τση τσὴ Λακκιώταις,
Ἀποῦ 'ρϑανε ν' ἀποδεχτοῦν Καστρινο-Ῥεϑεμνιώταις.
Κ' ἐμεῖς ἀναρωτοῦμέν τση ἴντα 'ρϑανε νὰ βροῦνε,
Καὶ λένε μας πῶς ἤρϑανε ὀγιὰ νὰ παντρευτοῦνε.
Κόσκινα τῶνε ρίξετε νἄχουνε καντιφέδαις,
Γιατ' ἤρϑανε νὰ πάρουνε Θερισιαναὶς κοπέλαις.
Ἔξε χιλιάδες εἶνι' εὑτοὶ οἱ Καστρινοὶ ἀγάδες,
Νὰ κάψουνε τὸ Θέρισο νὰ βγοῦνε 'ς τσὴ μαδάραις. —
Κι' ὁ Κούκουλος τῶν ἤλεγε· — Ἂς κάμωμε γιουροῦσι,
Μὰ ἡ Παναγία κι' ὁ Χριστὸς ἐμᾶς ϑαρρῶ βουηϑοῦσι. —
Κι' ἀναμπουκόνετ' ὁ Σαρῆς καὶ κάνει τὸ σταυρόν του
Κ' ἐφώνιαξε τῶν ἀλλωνῶ· τὸ κρῖμα 'ς τὸ λαιμόν του:
— Ὅποιος πιστεύγει 'ς τὸ Χριστὸ μὴν πιάσῃ μιτιρίζι,
Κι' ἂς μᾶςε κάμουνε κιμὰ ὡς κάνουνε τὸ ρύζι. —
Γιουροῦσι τῶν ἐκάμανε τ' ὄμορφα παλληκάρια,
Σηκόνουνται καὶ φεύγουσι κι' ἀφίνουν τὰ μουλάρια.
Μπαίνουν καὶ τσὴ ζιγόνασι κι' ὥστε νὰ κατεβοῦσι
'Σ τὸν κάμπο 'ς τὸ Βαρύπετρο ὡς χίλιους καταλυοῦσι.
Καὶ τὸ Μαυράκη φτάξανε κ' ἤτονε βαρυσμένος
Κ' ἐπιάσαν τονε ζωντανὸ τὸν τέϑοιον ἀντρειωμένο.
Ὁ Μάρακας τὸν ἔφταξε 'ς τὸ μπέτην του καϑίζει,
Μὰ ἦτον ἄντρας τρομερός, βαστᾷ, δὲ σασιρντίζει.
Καὶ τὴ μπιστόλα ἔσυρε κ' ἔπαιξε τοῦ Νικόλα,
Κι' ἀποὺ τὴν τρίχα λείφτηκε νὰ τὸν σκοτώσῃ κιόλας.
Μπαίνουνε κι' ἀπαλεύγανε κ' οἱ δυὸ ϑεριὰ μεγάλα,
Καὶ δὲν ἐμπόρι' ὁ γεῖς τ' ἀλλοῦ ὀγιὰ νὰ κάμῃ πρᾶμμα.
Κι' ὁ Λουπο-Γεώργης ἔφταξε τὸ τέϑοιον παλληκάρι·
— Βούηϑα μου σκύλ' ἀδερφοχτὲ κι' ὁ Τοῦρκος ϑὰ μὲ φάγῃ.

Καὶ τό τουφέκι γύρισε 'ς τὴν κεφαλὴ τοῦ παίζει
Καὶ μπαίνει κ' ἔγδυνέν τονε, γιατρὸ δὲν τοῦ γυρεύγει.
Καὶ τ' ἅρματάν του πῆρανε, τσὴ δυὸ καλαὶς μπιστόλαις,
'Σ τὸ Κάστρο καὶ 'ς τὸ 'Ρέθεμνος δὲν ἦσαν ἔτσα βιόλαις.
Καὶ τὸν Καψάλη φτάζανε κ' ἐκεῖνο βαρυσμένο,
'Σ ἕνα σπιτάκι ξεκοφτὸ 'ς τὸν πόρ' ἀποθαμμένο.
Καὶ τό τουφέκιν του κοντά, κ' εἶχεν τ' ὀρθὸ στεμένο,
Μὲ μπιλεζίκι' ἀσημωτά, μαλαμμοκαπνισμένο.
Ἕνας Λακκιώτης ἔφταξε κι' ἁρπᾷ το σὰ γεράκι,
Καὶ τ' ὄνομάν του λέγανε Γεώργη Καλογεράκη.
Κ' ἐφόριε κ' εἰς τὴ μέσην του μπιστόλαις ἀσημένιαις
Κ' ἐκείτεντονε μπούμπουρα καὶ τσ' εἶχε πετρωμέναις.
Κ' εἶχε κουτάλαις ἀνοιχταὶς κ' εἶχε κι' ὀρὰ 'ς τὴ ῥάχι,
'Σ τὴν Κρήτη δὲν εὑρέθηκε ἄντρας γιὰ νὰ τοῦ μοιάσῃ.
Καὶ τὸ Σερίφη φτάνουνε κ' ἐκεῖνο λαβωμένο
Καὶ πιάνουν τονε ζωντανὸ τὸν τέθοιον ἀντρειωμένο.
Μὰ τ' ἅρματάν του τοῦ 'χανε οἱ ὀρτάκιδες παρμένα,
Γιατ' ἦσαν ὁλασήμωτα μαλαμμοσκεπασμένα.
Κατο-Σκουλῆς τὸν ἔφταξε τὰ φυσεκλίκια παίρνει,
Γιατ' ἦτον ἡ μπαλάσκαν του μαλαμμοκεντημένη.
Πολλαὶς καντίναις στέκανε εἰς τῶ Χανιῶ τὴν πόρτα
Κ' ἐγλυκοροζονάρανε κ' ἡ μιὰ τὴν ἄλλη ῥώτα·
— Ἀργοῦνε νὰ προβάλουνε οἱ Καστρινοὶ ἀγάδες
Νὰ φέρουν τσὴ Θερισιαναὶς ποῦσανε 'ς τσὴ μαδάραις· —
Προβαίνει γεῖς ντελικανὴς κ' ἦτον ξαρματωμένος,
Σκισμένα τὰ στιβάνιαν του καὶ ξεμαλουρισμένος
— 'Ρωτοῦμέ σε, ντελικανή, καὶ ποῦνιε τ' ἅρματάν σου;
Σκισμένα 'ν' τὰ στιβάνια σου καὶ τὰ φορεματά σου·
— 'Ρωμηοὶ μ' ἀποζιγόνανε κι' ἄφηκα τ' ἅρματά μου,
Γιὰ νὰ γλωτώσω τὴ ζωὴ νἄρθω εἰς τὰ παιδιά μου.
Κι' ἀμέτε 'ς τὰ κονάκια σας κι' ἀμέτε 'ς τὴ δουλειά σας,
Νὰ πᾶ νὰ κλαῖτε τσ' ἄντρες σας νὰ κλαῖτε τὰ παιδιά σας.
Νὰ κλαῖτ' ὀμπρὸς τσὴ Καστρινοὺς κιαπόεις τσὴ Χανιώταις,
Εὐτὺς μας ἐγιουργιάρανε σὰν ἦρθαν οἱ Λακκιώταις

Καὶ μᾶς ἀποζιγόνανε κ' εἶχαν φτερὰ 'ς τὰ πόδια
Κ' ἐπιάνασί μας ζωντανοὺς κ' ἐσφάζασί μας κιόλας.
Θεριὰ μᾶς ἐζιγόνανε καὶ νᾶχε μὴ βραδυάσει
Κιανένα δὲν ἀφίνανε 'ς τὴ χώρα ν' ἀποφτάξῃ.
Καὶ τὸ Μαυράκη φτάξανε κ' ἦτονε βαρυσμένος
Κ' ἐπιάσασίν τον ζωντανὸ τὸν τέθοιον ἀντρειωμένο.
Καὶ τὸν Καψάλη φτάξανε κ' ἐκεῖνο σκοτωμένο
'Σ ἕνα σπιτάκι ξεκοφτὸ μπούμπουρ' ἀποθαμμένο.
Καὶ τὸ Σερίφη φτάξανε, τὸν ξακουστὸ Χανιώτη
Κ' ἐπιάσασίν τον ζωντανὸ κ' ἐβγάλαν του τὸ σκότι.
Πολλοὺς ἐκαταλύσανε κι' ἀφῆκαν 'ς τσὴ μαδάραις
Κι' οὕλους τσὴ σερασκέριδες τσὴ ξακουστοὺς ἀγάδες.

('Εποίησεν Ἀναγνώστης Χαζίρης ἐκ Λάκκων.)

36.

Ὁ Τσελεπής (Γ. Δασκαλάκης).

(1822.)

Νᾶχε βουλήσ' ἡ Κυριακὴ καὶ νὰ βαΐσ' ἡ Τρίτη
Ὄντεν ἐκεῖνος Τσελεπὴς πῆγε νὰ πολεμήσῃ.
'Σ τὴν Κάντανο ξεπέζεψε κ' ἔκαμε καὶ γιουροῦσι,
Καὶ 'ς τὸ τζαμὶ κλειστήκανε μικροὶ μεγάλοι Τοῦρκοι.
Μὰ ἕναν πῆδο ἔπαιξε 'ς τὸ δῶμ' ἀπάν' ἀνέβη,
Ψιλὴ τρομάρα ἔπιασε εἰς τὸ τζαμὶ τ' ἀσκέρι.
Τὸ μαχαράκιν τού 'συρε τὸ δῶμα νὰ τρυπήσῃ
Νὰ τῶνε ρίξῃ τὴ φωθιὰ οὕλους νὰ τσὴ καιντήσῃ.
Τοῦ Ζουναλάκη τοῦ μικροῦ τοῦ στέκει τὸ τουφέκι,
Γιατὶ καλὰ τοῦ ξάμωσε τοῦ Τσελεπῆ 'ς τὸν μπέτη.
'Σ τὸ μπέτη τοῦ τὴν ξάμωσε 'ς τὸ στόμαν του τὴ βάνει

---

36. 3 Καὶ τὸν Καούρη γύρευγε εἰς τοῦ Σταυροῦ τὸ σπίτι. — 4 Καὶ τὸ κανόνιν τού 'σερνε νὰ τόνε πολεμήσῃ.

Καὶ τοτεσὰς ἐφώνιαξεν ὁ Τσελεπὴς ἀμάνι!
Μὰ ἕναν πῆδο ἔπαιξε καὶ ’ς τὸ σοκάκι πέφτει,
Δριμοὶ πόνοι τὸν σφάζουνε κιανεὶς δὲν τὸ κατέχει.
— Σηκώσ’ ἀπάνω Τσελεπὴ νὰ κάμωμε γιουροῦσι,
Μπορετὸ νὰ πορίσουνε ἀποὺ τὸ σπίτ’ οἱ Τοῦρκοι. —
Κι’ ἀπῆς τὸν ἀποσύρανε τοῦ Τούλια παραγγένει·
— Ἀμέτε νὰ μὲ θάψετε ’ς τὸ Σφακιανὸ Καστέλι. —
Κ’ ἐπῆγαν νὰ τὸν θάψουνε ’ς τῶ Σφακιανῶ τὴ χώρα,
’Ηλέγάν τονε Τσελεπή, μὰ ἔστεκέν του κιόλας.
Κι’ ὄντεν τὸν ἐπερνούσανε ’ς τὰ Τρυδιανὰ ’ς τὰ ῥυάκια,
’Εκλαίγαν τὰ ‘Ρωμηόπουλα κ’ ἐβγάναν μαῦρα δάκρυα.
Αἰφνίδιο τσῆ τὸ πήγανε τσῆ μάνας του μαντάτο,
Γδυμν’ ἦτον καὶ ξυπόλυτη καὶ τὰ μαλλιά ’χε κάτω.
Κλαίει θρηνᾶτ’ ἡ μάναν του, ἡ κερ’ Ἀλεξαντρίνα,
‘Αποῦ ’κλαιγε κ’ ἐμάραινε τσῆ λεμονιᾶς τὰ φύλλα.
— Γιέ μου καὶ δὲ σοῦ τό ’λεγα, γιέ μου καὶ δὲ σοῦ τό ’πα
Πῶς εἶνι’ ἡ μπάλαις δανεικαὶς δὲν εἶν’ ἐδὰ σὰν πρῶτα. —
Κλαίει τον κ’ ἡ γυναῖκάν του, τὸ κερὰ Μαριγάκι,
‘Αποῦ ’κλαιγε κ’ ἐμάραινε τσῆ γῆς τὸ χορταράκι.
Κρῖμα ’ς τὸ μῆλο νὰ ψηγῇ, τὸ ῥόδο νὰ μαδήσῃ,
Κρῖμά ’τονε κι’ ὁ Τσελεπὴς ν’ ἀδικοθανατήσῃ.
Ἀργὰ ὡσὰν ἐμούντισε πορίζουνε κ’ οἱ Τοῦρκοι
Δὲν ξέρουν πῶς ὁ Τσελεπὴς νεκρὸς εἶν ’ς τὸ ταμποῦρι.

37.

‘Ο Ἀντώνιος Μελιδόνης.

(1822.)

Παιδιὰ κ’ ἴντά ’χουν τὰ πουλιὰ κ’ εἶνε ξαγγριγεμμένα;
Γὴ κυνηγὸς τὰ κυνηγᾷ κ’ ἐσκότωσεν κιανένα;
Κιανένα δὲν ἐσκότωσαν, κιανεὶς δὲν τὰ ζιγόνει,
Μά ’μαθαν πῶς ἐσφάξανε τὸν καπετὰν Ἀντώνη.
’Εκειδὰ ποῦ κουβέδιαζε, ὡς ἦτον ἀντρειωμένος,

Αἰφνίδια τὸν ἐσφάξανε ἄδικα τὸν καϋμένο.
Δευτέρα τοῦ τὸ πήγανε τ' ἀφέντην του μαντάτο
Κ' ἐξέσκισε τὰ ῥοῦχάν του καὶ τά 'ριξ' οὗλα κάτω·
— Θέ μου μεγαλοδύναμε ἴντα 'ν' εὐτὸ τ' ἀντέτι,
Νὰ σφάζουνε τὸν ἄϑρωπο μὲ δίχως χαμπαέτι;
— Ὦ καπετὰν Ἀντώνη μου, ἀποῦ 'σουν σὰν τὴ βιόλα,
Γιάντα δὲν τὸν ἐσκότωσες τὸ Ῥούσιο μὲ μπιστόλα;
Ὦ καπετὰν Ἀντώνη μου, ἀποῦ δὲν εἶχες ταῖρι,
Γιάντα δὲν τὸν ἐσκότωσες τὸ Ῥούσιο μὲ μαχαῖρι;
— Ἂς εἶχεν ἔρϑ' ἀσικιαρὲ ὁ Σφακιανὸς τσῆ Κρήτης,
Μόνό 'ρϑε μὲ τὴ μπαμπεσιὰ καὶ μὲ τὸ κατζικλίκι.
— Ὦ καπετὰν Ἀντώνη μου, ὅμορφο παλληκάρι,
Ἀνάϑεμα τσὴ Σφακιανούς, ὅπου κρατεῖ κλωνάρι. —

38.

Ὁ Σήφακας.

(1823.)

Κάϑε ταχὺ μὲ τὴ δροσιὰ π' ἀνοίγει τὸ ζιμποῦλι,
Ἀφρουκαστῆτε νὰ σᾶς πῶ τοῦ Σήφη τὸ τραγοῦδι.
'Σ τὰ τρί' ἀλώνια πήγανε οὗλ' οἱ πενταχοσιάρχοι,
Τὸ Σήφακα ἐβάλανε ὀγιὰ νὰ τσὴ ξετάξῃ.
Ἐκάμανε λογαριασμὸ κ' εἶπαν καὶ μὲ τὸ στόμα,
Τὸ Σήφακα ξερρίξανε 'ς τῶ Βουκολιῶ τὸ χῶμα.
Ἀποῦνι' οἱ Τοῦρκοι οἱ πολλοὶ γιὰ νὰ τσὴ πολεμήσῃ,
Κι' ὁ Σήφης εἶν' ἀδυνατὸς μπορέτως τσὴ νικήσῃ.
Κ' ἔκατσε κ' ἐλογάριασε ὅσ' εἶχανε τουφέκια,
Ἑνιοῦς ἑνιοῦς ἐφώνιαζε καὶ τοῦ 'δουδε φυσέκια.
Καὶ ὄντεν ἐπερνούσανε 'ς τσ' Ἑλληνικαὶς καμάραις,
Τ' ἀμμάϑιαν του ἐτρέξανε ὥσαν τσὴ μπουτσουνάραις.
Καὶ γεῖς ἀποὺ τσ' ἀϑρώπους του γυρίζει καὶ τοῦ λέει·
— Ἴντά 'χεις καπετάνιο μου καὶ κάϑεσαι καὶ κλαίεις;

— Κλαίω μωρὲ τσὴ Χρισιανούς, εὐτοὺς τσὴ Κισαμίταις,
Ταχυὰ ποῦ θὰ τσὴ κόβγουνε ὡς κόβγουν τσὴ μανίταις. —
Ἀρρώσια τοῦρθε ξαφνικὰ 'ς τσῆ Κίσαμος τὸ μέρος
Κι' ἀπόθανε παράδικα ὁ τέθοιος ἀντρειωμένος.

39.

Ὁ Σήφακας.

(1823.)

Παιδιὰ κ' ἴντά 'χουν τὰ πουλιὰ κ' εἶνιε ξαγγριγεμμένα,
Καὶ κηλαϊδοῦνε θλιβερὰ καὶ παραπονεμένα;
Γὴ κυνηγὸς τὰ κυνηγᾶ γὴ τὸ χιόνι τσῆ Κρήτης,
Γὴ ἄκουσαν πῶς ἀπόθανεν ὁ καπετάνι Σήφης;
Σαββάτο τοῦρθε τοῦ κακὸ κάτω 'ς τὸ γυρογιάλι,
Καὶ τοτεσὰς τὸ λόγιασε πῶς λώπως θ' ἀποθάνῃ.
Καθίζει κάνει μιὰ γραφή, 'ς τὸ σπίτιν του τὴ μπέμπει
Νὰ κατεβ' ἡ γυναῖκάν του νὰ τόνε συνεπάρῃ.
Μ' ὄντεν τὸν ἐπερνούσανε κάτω 'ς τὸ γυρογιάλι,
Ἡ γῆς κι' ὁ κόσμος ἔκλαιγε κ' ἡ γι ἄμμο δάκρυα βγάνει
Κι' ὄντεν τόν ἐπερνούσανε ἀντίκρυτα 'ς τσ' Ἀρμένους,
Τρία χωριὰ ἐβγήκανε καὶ τόνε συνεπαίρνου.
Κι' ὄντεν τὸν ἐπερνούσανε 'πὸ κάτ' ἀποὺ τὸ Κλῆμα,
Τὸν ἔκλαιγ' ἡ γυναῖκάν του, ἡ κερ-Ἀλεξαντρίνα.
Κλαίει τον τὸ θυγάτριν του, τὸ κερά-Μαριγάκι,
Ἀποῦ 'κλαιγε κ' ἐμάραινε τσῆ γῆς τὸ χορταράκι.
Κλαίει κ' ἡ δευτερώτερη, ἡ βασαρμολουσμένη,
Ἀποῦ 'κλαιγε κ' ἐμάραινε τοῦ περβολιοῦ τὰ δένδρη.
— Σηκώσου ἀφεντάκη μου νὰ πιάσῃς τὸ ποτῆρι,
Ν' ἀποδεχτῇς τ' ἀσκέρι σου ὥσὰν τὸ μουσαφίρι. —

40.

Ὁ Σήφακας.

(1823.)

Παιδιὰ κ' ἴντά 'χουν τὰ πουλιὰ καὶ κλαῖνε εἰς τὴν Κρήτη;
Γὴ ἄκουσαν πῶς ἀπόϑανεν ὁ καπετάνι Σήφης;
Κλαίει τονε ἡ Κίσαμος κ' οἱ γι 'Αποκορωνιώταις
Κι' ὅσοι κι' ἂν τὸ κατέχανε, οὗλ' οἱ καλοὶ στραϑιώταις.
Κλαίει τον ἡ γυναῖκάν του, ϑέ μου πῶς τὴ λυποῦνται!
Γιατί 'λεγ' ὅ τι τοῦ 'στεκε κι' οὗλοι μυρολογοῦνται.
— Σηκώσου καπετάνιε μου νὰ μοῦ ῥοζοναρίσης,
Κι' οὗλον τ' ασκέῤ ἀναρωτᾷ ποῦ πᾶς νὰ πολεμήσης.
Σηκώσου καπετάνιε μου νὰ βάλης τ' ἅρματά σου,
Νὰ ἰδῇς τ' ἀσκέρ' ἄπ' ἀκλουϑᾷ νὰ χαίρετ' ἡ καρδιά σου. —
— Ἄχι καϋμένε Σήφακα, χαϊμὸς τὸ παλληκάρι,
Νὰ πάϑῃς τέϑοιο ϑάνατο νἄρϑῃς ςὲ τέϑοιο χάλι.
Νἄϑελε σὲ σκοτώσουνε 'ς τὸν πόλεμο οἱ Τοῦρκοι
Δὲν ἦτον παραπόνεσι κι' οὗλοι ϑὰ σκοτωϑοῦσι.
Μ' ἀπόϑανες παράδικα 'ς τσῆ Κίσαμος τὰ μέρη,
Τ' 'Αποκορώνου τὰ χωριὰ δὲν ἔχουνε χαμπέρι.
Οἱ Τοῦρκοι εἶνιε 'ς τὰ Χανιά, εἶνιε κ' εἰς τὸ Καστέλι,
Κι' ὁ καπετάνιος 'ς τὴ Γωνιὰ πέτε μας ἴντα ϑέλει;
— Ὁ καπετάνιος 'ς τὴ Γωνιὰ ἦρϑε νὰ προσκυνήσῃ,
'Σ τὸν Ἅιδη ϑενὰ κατεβῇ νὰ μᾶςε βαγεστίσῃ. —
'Σ τὴν κὺρ Γωνιὰ τὸν πήγανε μὲ ψαλμουδιαῖς μεγάλαις
Κ' ἐπαίξανε καὶ μπαλωϑιαῖς κ' ἐπαίξαν καὶ μπουρμπάδαις.
'Απόϑανεν ὁ Τσελεπὴς κι' ὁ καπετάνι Σήφης,
Τέϑοι' ἄντρες μπλιὸ δὲν βγαίνουνε ποϑές, μηδὲ 'ς τὴν Κρήτη.
'Απόϑανεν ὁ Σήφακας, σκοτώϑ' ὁ Μπουζο-Μάρκος
Ἀποῦσαν ἄξι' οἱ δυόν τωνε νὰ πολεμοῦν τὸ Κάστρο.
Εἰς τὴν 'Ανατολ' ἦσανε μὲ τὸ Ζερβο-Νικόλα,
Κ' ἐκειὰ ἐγνωριστήκανε κ' ἐφιλευτῆκαν κιόλας.
Εἰς τὰ βουνὰ γυρίζανε σὰν νἄσανιε φταισμένοι,

Μιάν-ἐκκλησιὰν εὑρήκανε κ' ἤτονε ῥημασμένη.
'Σ τὸν ἅϊ Γεώργη μπήκανε νὰ κάμουν ὁμιλία,
Κι' ἀδερφοχτοὶ γεινήκανε μέσα 'ς τὴν ἐκκλησία.
'Απήτης κ' ἐγεινήκανε εἶπαν ἴντα θὰ κάμουν·
Τὴν Κρήτη νὰ σηκώσουνε κ' ὕστερα ν' ἀποθάνουν.
Κ' εἰς τό χωριὸ μηνύσανε νἄρθ' ἕνας ξαγοράρης,
Νὰ πάῃ γεῖς πνεμματικὸς γιὰ νὰ τσὴ μεταλάβῃ.
Κι' ἀπῆς τσὴ ξεμολόησε καὶ τσὴ μεταλαβαίνει,
'Ετότες δὰ τσὴ γνώρισε πῶς ἦσαν μπιστεμμένοι.
— Παιδάκια μου νὰ ζήσετε, τοῦτ' ἅπου μελετᾶτε,
Καλὰ νὰ τὸ βαστάξετε, πιστά, νὰ μὴ φοβᾶστε.
Κι' ἀμέτε 'ς τὸ πατριαρχειὸ ἁποὖν' ὁ πατριάρχης,
Κ' ἐκεῖνος ἔχει τὴ δουλειὰ κοντὰ νὰ τήνε σιάξῃ. —
Τοῦ βασιλιᾶ ἐμήνυσεν ὁ βουλησμένος διάκος·
— Τὴν Πόλι θενὰ κάμουνε οἱ Χρισιαν' ἀνωκάτω.
Κι' ἂ δὲ μοῦ τὸ πιστεύγετε ἐλάστε νὰ τὸ ἰδῆτε,
Πόσα μαχαίρια καὶ σπαθιὰ τουφέκια θενὰ βρῆτε. —
Καὶ πᾶνε 'ς τό πατριαρχειὸ καὶ βρίστουν τὰ τουφέκια
Καὶ βρίστουν καὶ 'ς τὸν τσεπανὲ δεμένα τὰ φυσέκια.
Θρῆνος πολὺ ἐγείνηκε, κόβγουν τὸν πατριάρχη,
'Σ τὸ θάνατόν του ἤλεγε· — Πόλεμος νὰ βαστάξῃ.
Ὅποιος πιστεύγει 'ς τὸ Χριστὸ νὰ πᾷ νὰ πολεμήσῃ,
Καὶ δίχως νὰ ξαγορευτῇ νὰ πᾷ νὰ κοινωνήσῃ. —
Καὶ τὴν εὐκήν του ἔδωκε κι' ἄφηκε τὴν κατάρα
Ὅποιος δὲν τρέξῃ 'ς τὸν ὀθρὸ νἄχῃ κακὴν τρομάρα.
Γιὰ κεῖνο βάσταξ' ὁ Μωριὰς κ' ἤτονε μονοιασμένος,
Καὶ τὴν Τουρκιάν του ἔκλεισε κ' ἐβγῆκε κερδεμένος.
'Εβάσταξέν το κι' ὁ Ζερβὸς κι' ὁ καπετὰν 'Αντώνης
'Απού τὸν Αὐλοπόταμο, ἀπού τὸ Μελιδόνι.
Καϋμένο Αὐλοπόταμο, καϋμένο Μελιδόνι,
Τὸν καπετάνιο σού 'χασες κ' ἴντα θαρρεῖς ἀκόμη;

41.

Τσῆ Κίσαμος.

(1823.)

Οἱ Χριστιανοὶ μαζεύγουνται 'ς τὴν Κίσαμο νὰ πᾶσι
Γιὰ νὰ τήνε πατήσουνε νὰ βροῦν ψωμὶ νὰ φᾶσι.
Οἱ Σφακιανοὶ κινήσανε μαζὶ καὶ Ῥεθεμνιώταις
Κ' ἔρχουνται 'ς τὰ Χανιώτικα καὶ βρίστουν τσὴ Λακκιώταις.
'Σ τὸν Πλατανιὰ μονομεριοῦν καὶ κάνουν τὰ κουμάντα,
Ἴντα λογιῶ θὰ πράξουνε 'ς τσῆ Κίσαμος τὴ μπάντα.
Κι' ὁ Σήφακας τῶν ἤλεγε· Δυὸ πάρταις θὰ γενοῦμε
Νὰ συνορίζωμέστανε κ' ἔτσα θὰ τσὴ νικοῦμε.
— Καλὰ τὸ λέ' ὁ Σήφακας κ' εἶνε καλὴ κουμάντα,
Ἔτσα λογιῶ νὰ πράξωμε 'ς τσῆ Κίσαμος τὴ μπάντα.
Χώρια θὰν εἶνι' οἱ Σφακιανοὶ καὶ χώρια οἱ Ῥιζίταις,
Κ' ἡ δυὸ μεριαῖς νὰ πάρωμε καὶ τσὴ Κωτωμερίταις.
Κι' ἀπῆς ἐσυφωνήσανε ἀμέσως ξεκινοῦσι,
Τρέχουν ὅθεν τὴν Κίσαμο καὶ τὸ σταυρὸ βαστοῦσι.
'Σ τὸν Ταυρονίτη φτάνουνε, στένουν τὰ μπαϊράκια,
Κ' οἱ Τοῦρκοι τσὴ στραφήκανε καὶ γίνουνται κομμάθια·
— Μωρὲ Ῥωμηοὶ προβάλανε, πολλ' εἶνιε μαζωμένοι
Καὶ θὰ μᾶςε σκοτώσουνε κι' ἂς εἴμεστα γνοιασμένοι. —
Κι' ὁ μπίμπασης τῶν ἤλεγε· — Μὴν εἶστε σὰν καντίναις
Μ' αὐτ' ἤρθανε νὰ πάρουνε βούγια καὶ προβατίναις. —
Κι' ἀρχίζουνε καὶ παίζουνε μιὰ μπαταρία μπάλαις
Κι' ὅσοι κι' ἄνεν τσ' ἀκούσανε τσὴ πιάσανε τρομάραις.
Ξαναγεμίζουν τ' ἅρματα, μπιρντένι ξεκινοῦσι,
Τὸν ποταμὸ περάσανε κι' ὡσὰν πουλιὰ πετοῦσι.
'Σ τὴν Τέμπλα πρωτοφτάνουνε, ποῦνιε καμπόσοι Τοῦρκοι,
Καὶ βάνουν τῶ σπιθιῶ φωθιὰ κι' ἀμέσως τσῆ πλαντοῦσι.
Πετοῦνται 'ς τὰ Γριμπιλιανά, περιορκίζουν ἄλλους,
Τοῦ πύργου βάνουνε φωθιὰ καὶ καῖν τση σὰν τσ' ἀρκάλους.
'Σ τὰ Περβολάκια φτάνουνε τρακόσιοι 'ς ἕναν πύργο

Καὶ τσὴ περιορκίζουνε, πιάνει τση σὰν τὸ ῥίγο.
Γεῖς Σφακιανὸς ἦτον ἐκεῖ, Πλατσάκης τ' ὄνομάν του,
Κι' ἄλλος κιανεὶς δὲν ἤτονε εἰς τὴν καρδιὰ καλλιάν του.
Ἄρχιξε κ' ἐχοράτευγε κι' ἀρχίνιξε κ' ἐγέλα,
Κι' ὡσὰν πουλάκι πέταξε κ' ἔπιασε τὰ ϑεμέλια.
Καὶ μιὰ σκαλίδα τοῦ πετοῦν κ' ἔσκαφτε τὰ ϑεμέλια,
— Μπαροῦτι μοῦ πετάξετε γλήγορα δυὸ βαρέλια. —
Καὶ πυροφίτιλό 'βαλε κι' ἁρποῦσι τὰ βαρέλια,
Κι' ὅσοι κι' ἂν εἶνιε καίγουνται, γέροντες καὶ κοπέλια.
Κινοῦν κι' ἀποὺ τσὴ Βουκολιαὶς σὰν ἑξακόσιοι Τοῦρκοι,
'Σ τὸ Μούλετε νὰ κατεβοῦν ὀγιὰ νὰ τσ' ἀπαντοῦσι.
Κι' ὁ Μάρακας ἐφώνιαξε καὶ κάνουνε γιουροῦσι,
Μπαίνουν καὶ τσὴ ζιγόνουνε κι' ὡσὰν πουλιὰ πετοῦσι.
Καὶ τσὴ ἀπογλακούσανε καὶ παίρνουν ἴσια μέσα,
'Σ τσὴ Βουκολιαὶς τσὴ πήγανε κλειοῦν τση 'ς τσὴ πύργους μέσα.
Κι' ὁ Σήφακας ἐφώνιαξε μὲ τὸ Σαριδαντώνη·
— Σιμά, μωρέ, νὰ πιάσωμε τοῦ πύργου τὸ καντόνι.
Κι' οἱ Τοῦρκοι τῶν ἠλέγανε· — Ἀμέτε 'ς τὴ δουλειά σας,
'Ωζὰ καὶ βούγια πάρετε νὰ φᾶνε τὰ παιδιά σας.
— Δὲν ἤρϑαμε νὰ πάρωμε βούγια καὶ προβατίναις,
Μέσα ϑὰ σᾶςε κάψωμε κ' ἐσᾶς καὶ τσὴ καντίναις.
Καὶ βάνουν τοῦ ντσαμιοῦ φωϑιὰ καῖνε καὶ τὰ μετόχια,
Κακὸν πολὺ τὸ πάϑαμε, δὲν εἶνε μπλιὸ σὰν πρῶτα.
Μαντατοφόρο στείλετε νὰ πάῃ 'ς τοῦ μουσίρη
Νἄρϑῃ τὸ γληγορώτερο γιὰ ϑὰ χαϑοῦμε οὗλοι.
Μαντατοφόρο στέλνουνε κ' εἰς τοῦ Καούρη πάει,
Βρίστούν τονε κ' ἐκάϑιζε εἰς τὸ τεψὶ νὰ φάῃ.
— Γράμματα μπέῃ σοῦ βαστῶ γιὰ ἰδέ τα πρὶν νὰ φάῃς,
Γιατὶ σοῦ γράφου βιαστισκὰ 'ς τὴν Κίσαμο νὰ πάῃς.
'Σ τὴν Κίσαμό 'ρϑανε Ῥωμηοί — χάνουντ' οἱ Κισαμίταις —
Καὶ λώμπως εἶνιε Σφακιανοὶ μαζὶ μὲ τσὴ Ῥιζίταις.'

---

59 d. h. οἱ Τοῦρκοι, die in Kisamo sind.

'Σ τσὴ πύργους βάνουνε φωθιά, ἀνάκερα βαρέλια,
Ὅσοι κι' ἂν εἶνε καίγουνται, γέροντες καὶ κοπέλια.
Οὔλην τὴν Κίσαμο βαστοῦν νὰ πάῃ τὸ Καστέλι,
Κι' οὔλ' ἡ Τουρκιὰ τσῆ Κίσαμος νὰ πατιρντίσῃ θέλει.
— Τρέχα νὰ πᾶ νὰ τῶνε πῇς· „Εὐτὺς θὰ ξεκινήσω
Κι' ὅσοι κι' ἂν ἦρθαν Χρισιανοὶ ἐγὼ θὰ τσ' ἀφανίσω.“ —
Ὡς χίλιους ἐξεδιάλεξε, ὅμορφα παλληκάρια,
Νὰ πᾷ νὰ σφίξῃ τσὴ Ῥωμηοὺς νὰ φύγουν 'ς τὴ μαδάρα.
Κι' οὐληνυχτῆς ἐτρέχανε, καθὼς ῥοδίζ' ἡ 'μέρα
Βρίσκουνται μὲ τσὴ Σφακιανούς, λέν τωνε· Καλημέρα.
— Καλῶς τον τὸν Καοὺρ ἀγᾶ ποῦ λέει καὶ καυκᾶται
Οὔλοι τσῆ Κρήτης οἱ Ῥωμηοὶ νἄρθουνε δὲ φοβᾶται.
Τώρα θὰ ἰδῇς Καοὺρ ἀγᾶ, τώρα θὰ δοκιμάσῃς,
Ῥιζίταις μὲ τσὴ Σφακιανοὺς θὰ ἰδῇς καὶ νὰ τρομάζῃς.
Ῥιζίταις μὲ τσὴ Σφακιανοὺς ποὔχουν φτερὰ 'ς τὰ πόδια
Καὶ περπατοῦν 'ς τὴν Κίσαμο ὡσὰν τὰ χελιδόνια. —
Εὐτὺς γιουροῦσι κάνουνε, τρέχει τὸ μπαϊράκι,
Καὶ κλειοῦν τση 'ς τὴ Μαλάθυρο 'ς ἕναν παληοκαστράκι.
Καὶ ξεπορτοῦν ἀποδεκεῖ καὶ παίρνουν ἴσια πάνω
Καὶ μπαίνουν κ' ἐζιγόναν τση, δὲ φτάν' ὁ γεῖς τὸν ἄλλο.
Καὶ φτάνουνε 'ς τὴν Κάντανο δρωμένοι, κουρασμένοι,
Κι' οὔλοι τσ' ἀναρωτούσανε γιάντά 'νι' ἀποκλεισμένοι.
— Ῥωμηοὶ μᾶςε ζιγόνουνε καὶ σὰν πουλιὰ πετοῦσι,
Κ' ἴδια παδὰ 'ς τὴν Κάντανο θὰν ἔρθουνε νὰ μποῦσι.

('Εποίησεν 'Αναγνώστης Χαζίρης ἐκ Λάκκων).

42.

Ὁ Θεόδωρος Χοῦρδος.

(1823.)

Δυὸ ἀδερφ' ἤσανε καλοί, καστροπολεμητάδες,
Ὁ Ῥούσιος καὶ ὁ Θόδωρος ποῦ δὲ φοβοῦνται μπάλαις.
Τὸ Ῥούσιο κονηγᾷ ἡ Τουρκιά, τὸ Θόδωρο σκοτώσαν,

Ποὔκανε τό τουφέκιν του χίλια καὶ πεντακόσια.
'Φόριε σαρίκι λαχουρὶ μὲ τσὴ χρουσαῖς κλονίτσαις,
Ζαρίφης ἦτον καὶ ντελής, μπέλικι νὰ τὸν εἶδες.
Ἔβανε κ' εἰς τὴ μέσην του ἀσημωταὶς μπιστόλαις,
Ῥαμπί μου πῶς τοῦ στέκανε σὰν τσὴ καρνάδαις βιόλαις.
Ἐφόριε κ' εἰς τὴ μέσην του ἀσημωτὸ μαχαῖρι,
Νὰ τὸ γυρέψῃς νὰ τὸ βρῇς ἄλλο δὲν ἔχει ταῖρι.
Ἐφόριε κ' εἰς τὰ πόδιαν του τὰ κόκκινα στιβάνια
Κ' ἐξίγονέν την τὴν Τουρκιὰ σὰν νἄτονε κουράδια
Ἔβανε κ' εἰς τὸν μπέτην του τὸ χρουσὸ χαϊμαλίν του
Κ' ἐπήγαινε 'ς τὸ Νιοχωριό, ὁποὖτον τὸ πουλίν του.
— Ἄχι πουλί μου Θόδωρε, 'ς τὸν πόλεμ' ὄντε βγαίνῃς,
Τσὴ Μυλοποταμίταις μας κοντά σου μὴν τσὴ παίρνῃς.
Οἱ Μυλοποταμίταις μας πολλ' εἶνιε σὰν τὰ δάση,
Μ' ὁλημερνῆς νὰ τσ' ἀπαντᾷς φεύγουσι σὰ βραδυάσῃ. —
Καταχαϋμέν' Ἀνωγειανοὶ κ' ἐσεῖς οἱ Κρουσιωνιώταις,
Ποῦ πολεμᾶτε τὴν Τουρκιὰ ὡσὰν καὶ τσὴ Λακκιώταις! —

43.

Ὁ Μπουζο-Μάρκος.

(1823.)

(Κατὰ τὴν τῶν Σφακιωτῶν διάλεκτον.)

Τρεῖς ἀντρειωμένοι πορπατοῦν 'ς τὴν Κρήτη τὴν καϋμένη
Σὰν ἀξαδέρφοι κι' ἀδερφοί, σὰ φίλοι μπιστεμμένοι.
Σὰ νἆσαν ἀπὸ μιὰν κοιλιά, νὰ φάγαν ἕνα γάρα,
Ἐτσιδ' ἀγαπηθήκανε περίσσια καὶ μεγάρα.
Τὸν ἕναν λέγαν Ξέπαπα, τὸν ἄρρο Μπουζο-Μάρκο
Καὶ ὁ καϋμένος Παναγὴς ἄπου φυράει τὸ Κάστρο.
Μ' αὐτοὶ ἀποφασίσασι Γραμποῦσα νὰ πατήσουν,
Κι' ἀπ' τσῆ Γραμπούσας τὴν Τουρκιὰ ἕνα νὰ μην ἀφήσουν
Ὁ Μποῦζος πρωνατέβηκε ἀπάνω 'ς τὸ μπεντένι
Κ' ἐφτὰ νομάτους ἔκοψε μόνο μὲ τὸ μαχαῖρι.

Μὰ 'ράστ' ἀπάνω μπρὲ παιδιὰ 'ς τσὴ Τούρκους ϑὰ γιουργάρω
Γιατὶ δὲ βγαίνω 'γὼ πὸ πὰ ὄξω καὶ ν' ἀποϑάνω. —
. . . .
Πρῶτος ἀποῦ σκοτώϑηκε ἦτον ὁ Μπευζο-Μάρκος
. . . .
Κ' ὕστερα σκοτωϑήκανε οἱ τρεῖς καπετανέοι.

44.
Τὸ Ναβαρῖνον.

(1827.)

Ποῦ ϑέλει νὰ δροικήξῃ καὶ νὰ μάϑῃ
Τὴν Τούρκικην ἀρμάδα πῶς ἐχάϑη.
'Αρμενκοῦπι κάνει μὲ τὴ βιάσι
'Σ τὸ Νιόκαστρο λιμάνι πᾶ κι' ἀράσσει.
Κι' ἔκανεν ὁ Μπραΐμ πασᾶς τερτίπι
Τὴ Νύδρα τὴν καϋμένη ν' ἀφανίσῃ.
Βγαίνουσι γεμιτζίδες 'ς τὰ κατάρϑια,
Θωροῦσι καὶ προβαίνουσιν καράβια.
'Αρχίζουν καὶ φωνιάζουν οἱ βαρδιάνοι·
— Καράβιαν ἐπροβάλαν, καπετάνιοι.
Καράβιαν ἐπροβάλαν καὶ μεγάλα,
Δὲ μοιάζουν εὐτὰ Τούρκικη ἀρμάδα.
'Ομπρὸς ὀμπρὸς πηγαίνουν τρεῖς φριγάδες,
Καὶ λώμπως εἶνιε Φράγκικαις ἀρμάδαις.
Κι' ὀξαποπίσω εἶνιε τὰ ντελίνια
Καὶ παίζουνε καὶ μούζικα παιγνίδια. —
Πιάνουσι τὰ τριμπούνια καὶ τηροῦσι·
— Ἡι τρεῖς Δυνάμαις εἶνιε καὶ γλακοῦσι.
Ἡι τρεῖς Δυνάμαις εἶνιε καὶ γλακοῦσι,
Ἄτζεμπα τῶ Ῥωμηῶ ϑὰ βοηϑοῦσι; —
'Αράσσουνε καὶ παίζουν τσὴ μπουρμπάδαις,
Μπιρντένι σασιρντίζουν οἱ γι ἀγάδες.

---

43. 11 'ράστ' d. h. ἐράστε = ἐλάστε.

Κι' ἀπὸ τσὴ τόσους βρόντους καὶ ντουμάνι
Ἔβγαλε μαῦρα νεφη τὸ λιμάνι.
Πέφτ' ἦτον καὶ Τετράδη τσ' ἑβδομάδας,
Ψίχαλα τοῦ τὴν κάμαν τὴν ἀρμάδα.
— Ξάνοιγε δὰ Μπραΐμ πασᾶ τ' ἀσκέρι
Ἴντα θὰ πάρῃς ὀγιὰ νὰ μισέψῃς;
Μάζωξε τσὴ σουλτάτους, τὰ ταμπούρια,
Ἅρματα ζουδερὰ καὶ διαλεούδια. —

('Εποίησεν Ἀναγνώστης Χαζίρης ἐκ Λάκκων.)

45.

Ὁ Ξεπατέρας.

(1828.)

Πουλιὰ μὴν κηλαϊδήσετε Σαββάτο γὴ Δευτέρα,
Γιατὶ τὸν ἐσκοτώσανε αὐτὸν τὸν Ξεπατέρα.
Πάντημος κ' ἦσαν ἑκατὸ γὴ νᾶσανε διακόσιοι,
Μόνό 'τονε μεγάλ' ὀρντοῦ σὰ χίλιοι πεντακόσιοι.
'Εννιὰ φοραὶς τσὴ γιούργιαρε μόνο μὲ τὸ μαχαῖρι,
Τσὴ κεφαλαίς των ἔκοβγε 'ς τὸν πύργ' ἀντιγαέρνει.
— Πρόδοσε Ξεπατέρα μου νὰ δώσῃς τ' ἅρματά σου,
Νὰ ξεμιστέψῃς τὴ ζωὴ καὶ τὴν παλληκαριά σου.
— Δέν προσκυνῶ, μουρτάτιδες, μόνο θὰ νταβραντίσω,
Μπέλικι μοῦ 'ρθουν φίλοι μου καὶ θὰ σᾶςε νικήσω.
'Σ τὸν πύργο μαζωχτήκανε οἱ Τοῦρκοι καὶ τὸν κλεῖσαν
Καὶ τὸν ἐπολεμούσανε καὶ τὸν ἐκαταλύσαν.

46.

Ὁ Ξεπατέρας.

(1828.)

Πουλιὰ μὴν κηλαϊδήσετε Σαββάτο γὴ Δευτέρα
Γιατὶ τὸν ἐσκοτώσανε αὐτὸν τὸν Ξεπατέρα.

Μηδὲ 'ς τὴν Πόλι βρέθηκε μηδὲ 'ς τὴν 'Εγγλιτέρα
Νὰ πολεμήσῃ μ' ἕν' όρντοῦ ὡσὰν τὸν Ξεπατέρα.
Συχνὰ τοῦ μπέμπου γράμματα, λέσιν του καὶ ξεστήχου·
— Γιὰ σένα κίνησε τ' ὀρντοῦ μόνο καλὰ βλεπήσου.
— Δὲν τό 'χω πῶς ἐκίνησεν ἕνα ὀρντοῦ γιὰ μένα,
Μόνο διαλέξαν τὸν καιρὸ ποῦ 'χω πληγὴ 'ς τὴ χέρα.
Πᾶνε καὶ τόνε ζώνουνε μιὰν Παρασκὴν ἡμέρα,
Τότες ἀποὖχε ὁ δυστυχὴς μαύρην πληγὴ 'ς τὴ χέρα.
Τῶν καλογράδω ἤλεγε — 'Σ τὸν πύργο νὰ καῆτε,
Γιατ' ὅσαις κι' ἂν πορίσετε σκλάβαις θὰ πουληθῆτε. —
Μηνᾷ τ' ὁ Μεραμὲτ ἀγᾶς — Πρόδοσε Ξεπατέρα,
Γιατὶ θὰν εἶνε σήμερο ἡ γι ὑστερνή σου μέρα. —
— Ἂν ἤρθετε ὀγιὰ φαγὶ νὰ σᾶςε μαγερέψω,
Πάλι κι' ἂν εἶστε γιὰ καυγᾶ, κορμιὰ θὰ σαϊτέψω.
— Δὲ θέλομεν ἐμεῖς ψωμιὰ μηδὲ ἀποὺ τὰ φαγιά σου,
Μὰ σήμερο θὰ ἰδούμενε, πατέρα, τὴν ἀντρειά σου.
— Μὲ τοῦ θεοῦ τὸ θέλημα καὶ μὲ τσῆ Παναγίας,
'Σ τὸν πύργο θενὰ σφαλιχτῶ, τ' ὀρντοῦ δὲν ἔχω χρεία.
Κ' ἐμένα πήγασί μου τα 'ς τὴ χώρα τ' ἅρματά μου,
Μὰ πάλι φέρασί μού τα μὲ τὴν παλληκαριά μου. —
Ξαναμηνᾷ τ' ὁ Μεραμέτ· — Πρόδοσε Ξεπατέρα,
Γιατί θὰν εἶνε σήμερο ἡ γι ὑστερνή σου μέρα.
— Μὰ δὲν προδούδω, μπρὲ σκυλί, μόνο θὰ νταβραντίσω
Μαλεβυζιώταις γδέχομαι καὶ θὰ σᾶςε νικήσω. —
Καὶ μοναχὸς τσὴ γιούργιαρε μόνο μὲ τὸ μαχαῖρι
Καὶ δυὸ νομάτους ἔφταξε τσὴ κεφαλαίς των παίρνει.
'Σ τὸν πύργ' ἀπάνω τσὴ 'βαλε πάνω 'ς τὸν μπαϊράκι
Κ' οἱ Τοῦρκοι τσὴ θωρούσανε κ' ἐπίνανε φαρμάκι.
Μηνᾷ τ' ὁ Σαληχτὰρ ἀγᾶς 'π' τὸν πύργο νὰ πορίσῃ,
'Ογιὰ νὰ δώσῃ τ' ἅρματα κι' ὀγιὰ νὰ προσκυνήσῃ.
— Ντροπ' εἶνε Σαληχτάρ ἀγᾶ, καὶ ποῦ ἀλλοῦ ἀκούστη
Νὰ πολεμοῦν ἕναν παπᾶ πέντε χιλίαδες Τοῦρκοι; —
Μ' αὐτοὶ κολοῦνε 'ς τὸν πηλὸ, κ' εὐτὸς καλᾷ 'ς τὸ κρέας,
Κ' οἱ Τοῦρκοι τὸ λογιάσανε δὲν ἀπομένει ἕνας.

Μ' αὐτὸς 'ς τὸ κρέας τῶν κολᾷ κ' οἱ Τοῦρκοι 'ς τὰ σμαγδάλια,
Θέ μου μὴ ῥίξῃς Χρισιανὸ ποτὲ 'ςὲ τέθοια χάλια.
Τοῦ πύργου δώκανε φωθιὰ κι' ἀνοίξαν τὰ θεμέλια,
Ποῦ τὸν ἐσιγουρέρνανε τὰ τέσσερα καστέλια.
Τότε πορίζει ὁ παπᾶς καὶ παίζουσίν του μπάλαις
Κ' ἐπήρασίν του τὴ ψυχὴ μὲ δίχως λιγομάρχις.

47.

Ὁ Χατζῆ Μιχάλης.

(1828.)

Πᾶσα Λαμπρὴ καὶ Κυριακή, πᾶσα γιορτὴ μεγάλη,
Ἀφρουκαστῆτε νὰ σᾶς πῶ γιὰ τὸ Χατζῆ Μιχάλη.
Ἐκάτσαν οἱ Γραμπουσιανοὶ κ' ἐγράψαν ἀρτζιχάλι
Κ' εἰς τὸ Μωριὰ τὸ μπέψανε νἄρθ' ὁ Χατζῆ Μιχάλης.
Ἐμπέψαν γράμμα τοῦ Χατζῆ, κείνου τοῦ Μωραΐτη,
Νὰ συμμαζώξῃ ἄλογα νὰ κατεβῆ 'ς τὴν Κρήτη.
'Σ τ' Ἀνάπλι μονομέρισε ἑξῆντα πέντ' ἀτλίδες
'Σ τὴν Κρήτη γιὰ νὰ κατεβῆ ὁποῦνι' οἱ Μισιρλίδες.
Ἀπῆς τσὴ μονομέρισε τσὴ βάνει 'ς τὰ καράβια,
Ἐδιάλεξεν τσῆ Ῥούμελης τ' ὄμορφα παλληκάρια.
Κ' ἐπῆγε κ' ἐξεβάρκαρε 'ς τὴν ἔρημη Γραμποῦσα
Κ' ἐρώτα τσὴ Γραμπουσιανοὺς ἂν ἔχουσι μπαρούθια.
— Ἐμεῖς μπαρούθια ἔχομε, βόλια νὰ πολεμοῦμε,
Ἄλογα μόνο θέλομε εἰς τὴ στεριὰ νὰ βγοῦμε. —
Μὰ πάλι δὲν τὸ πίστεψε καὶ μπαίνει 'ς τὰ καΐκια
Καὶ ξεβαρκάρει 'ς τὸ Λουτρὸ νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθεια.
Βρίσκει τσὴ πέρα Σφακιανούς, ἀποῦσαν ἀντρειωμένοι
Κ' ἦσανε κ' εἰς τὸν πόλεμο περίσσια τιμημένοι.
— Ἐλάστ' ἐσεῖς οἱ Σφακιανοὶ μαζὶ μὲ τσὴ Ῥιζίταις
Νὰ πᾶμε νὰ σηκώσωμε καὶ τσὴ Κατωμερίταις.
Ἐλάστ' ἐσεῖς οἱ Σφακιανοί, πρόβολα παλληκάρια,
Νὰ πολεμοῦμε τὴν Τουρκιά, κι' ἀφῆστε τὰ κουράδια. —

Καὶ ὁ πασᾶς ὡς τ' ἄκουσε πολλὰ τοῦ βαροφάνη,
'Σ τὸ Κάστρο κ' εἰς τὸ 'Ρέϑεμνος τὸ μουκαρέμι φτάνει.
— Συμμαζωχτῆτε τσῆ Τουρκιᾶς πρόβολα παλληκάρια
Νὰ πᾶμε νὰ τὸν σφίξωμε νὰ πιάσῃ τὴ μαδάρα.
Γὴ 'ς τὴ μαδάρα νὰ χαϑῇ, γὴ 'ς τὸ γιαλὸ νὰ πέσῃ,
Γὴ νὰ τόνε σκοτώσωμε, γιατ' ἦρϑε σὰν πεσκέσι. —
Μὰ ὁ κιαγιᾶς του τὸ γροικᾷ γυρίζει καὶ τοῦ κάνει·
— Δὲ φεύγει Μουσταφᾶ πασᾶ, γιατ' εἶνε παλληκάρι.
Δὲν εἶν' εὐτός Δαζόπουλος νὰ πιάσῃ τὴ μαδάρα,
Μόνό 'ν' ἀποὺ τὴ 'Ρούμελη καὶ σέρνει παλληκάρια.
Εὐτ' εἶνιε Βουργαρόπουλα, ἀτλίδες τιμημένοι,
Καὶ ϑὰ μᾶςε σκοτώσουσι κι' ἂς εἴμεστα γνοιασμένοι.
— Σώπα κιαγιὰ μὴ μοῦ παινᾷς ἑξῆντα καβαλάρους,
Μὰ γὼ σαλάτα τρώγω τση ὡς τρῶν τσὴ ψαρογάρους. —
Τοῦταν τὰ λόγια εἶπ' ὁ πασᾶς κ' ἐκεινηνὰ τὴν ὥρα
Μονομερίζ' οὗλο τ' ὀρντοῦ νὰ βγῇ ἀποὺ τὴ χώρα.
Μηνᾷ νἄρϑουν οἱ Καστρινοί, νἄρϑουν κι' οἱ Ρεϑεμνιώταις
Γλήγορα ν' ἀνταμώσουνε μαζὶ μὲ τσὴ Χανιώταις.
Νἄρϑουνε ν' ἀνταμώσουνε νὰ κάμουνε κολῶνα
Νὰ πᾶνε νὰ πατήσουνε τῶ Σφακιανῶ τὴ χώρα.
Πᾶν καὶ μονομερίζουνε 'ς τσ' 'Ελληνικαὶς καμάραις
Καὶ τὸ γροικοῦνε κ' οἱ 'Ρωμηοὶ καὶ πιάνουν τσὴ μαδάραις.
Κι' ὁ Κυριακούλης ἤλεγε, ἀποῦτον ἀντρειωμένος,
Κ' ἤτονε κ' εἰς τὸν πόλεμο ἄξιος καὶ τιμημένος·
— 'Αρπάξετ' εὐτὺς τὰ σπαϑιά, ἅρματα καὶ μαχαίρια,
Νὰ πᾶμε νὰ μοντάρωμε εἰς τσῆ Τουρκιᾶς τὰ χέρια.
Μπορέτως φοβηϑ' ἡ Τουρκιὰ σὰν κάμωμε τὴ γιούργια,
Μπορέτως τσ' ἀλαργάρωμεν ὄξ' ἀποὺ τὰ ταμπούρια. —

Κι' ὄντεν ἐκατεβαίνανε 'ς τ' 'Ασκύφου 'ς τὰ μουράκια
'Ο κόσμος ἐλουλούδιζε Τούρκικα μπαϊράκια.
Καὶ σὰν τὰ εἶδαν οἱ Σφακιανοὶ εἶπαν μικροὶ μεγάλοι·
— Χατζῆ, μὴ μπῇς 'ς τὸν πόλεμο, γιατ' εἶσαι τὸ κεφάλι.
Γιατ' εἶσαι τὸ κεφάλι μας καὶ εἶσαι κ' ἡ τιμή μας

Κι' ἀνὲν καὶ σὲ σκοτώσουνε χάνεται κ' ἡ ζωή μας.
— Μιὰ βολὰ ἐγεννήϑηκα, μιὰ βολὰ ϑ' ἀποϑάνω,
Καὶ μιὰ ϑὰ τὸν ἀπαρνηϑῶ τὸν κόσμο τὸν ἀπάνω.
Καλλιὰ νὰ μὲ σκοτώσουνε, καλλιά 'χω ν' ἀποϑάνω,
Παρὰ νὰ πάρω τὴ ντροπὴ 'ς τὸν κόσμο τὸν ἀπάνω.
Κι ἂν μὲ σκοτώσῃ ὁ πασᾶς κόβγει τὴν κεφαλή μου
Καὶ τήνε πάει 'ς τὰ Χανιὰ καὶ παίρνει τὴν τιμή μου.
Πάλι καὶ τὸν σκοτώσω 'γὼ κόβγω τὴν κεφαλήν του
Καὶ τήνε πάω 'ς τὸ Μωριὰ καὶ παίρνω τὴν τιμήν του.
Σελώσετέ μου τ' ἄλογο 'ς τὸν πόλεμο νὰ γκάψω,
Καὶ ὁ πασᾶς, γροικῶ, 'ρχεται νὰ πάγω νὰ τὸν πιάσω. —
Καὶ κάνει παρακάλεσι καὶ κάνει τὸ σταυρόν του,
Καὶ πιάνει τ' ἀλαφρὸ σπαϑί, κρεμνᾷ το 'ς τὸ λαιμόν του.
Καὶ κάνει παρακάλεσι, τὴν προσευχήν του κάνει,
Καὶ πιάνει τὰ μπιστόλιαν του 'ς τὴ μέσην του τὰ βάνει.
Κι' ὄντεν ἐκαβαλίκευγε, ἔκλαιγε τ' ἄλογόν του,
Καὶ τοτεσὰς ἐγνώρισε πῶς εἶν' ὁ ϑάνατός του.
— Σήμερο ϑενὰ σκοτωϑῶ, τὴ σήμερον ἡμέρα,
Γιὰ νὰ μὲ μνημονεύγουνε εἰς οὗλαν τὰ καστέλια. —
Ἔκαμε παρακάλεσι 'ς τὴ σέλαν του καϑίζει,
Δούδει βιτσιὰ τ' ἀλόγου του 'π' τὴν πόρτα ξεπορτίζει.

48.

Ὁ Χατζῆ Μιχάλης.

(1828.)

Πᾶσα ταχὺ μὲ τὴ δροσιὰ π' ἀνοίγει τὸ ζιμποῦλι,
Ἀφροικαστῆτε νὰ σᾶς πῶ πολεμικὸ τραγοῦδι.
Ἁποῦ 'χει νοῦ καὶ λοϊσμὸ καὶ γνῶσι 'ς τὸ κεφάλι,
Ἂς κάτσῃ νὰ συλλογιαστῇ γιὰ τὸ Χατζῆ Μιχάλη.
Ποῦ σὰν ἐξεβαρκάρισε 'ς τσὴ Σφακιαναὶς μαδάραις,
Ἐρώτηξε τσὴ Σφακιανοὺς ποὖνι' οἱ πολεμιστάδες·
— 'Σ τὸ πόδ' ἀπάνω στέκομε μαζὶ μὲ τσὴ Ῥιζίταις
Δὲ μᾶςε γνοιάζει σκιαουλὲς γιὰ τσὴ Κατωμερίταις. —

Καβαλικεύγει μ' ἄλλους δυό, 'ς τὸ 'Ρέθεμνος πηγαίνει,
Πιάνει δυὸ Τούρκους ζωντανούς, παίρνει τση καὶ γαέρνει.
Καὶ σὰν ἐγάϊρ' ὁ Χατζῆς εἶχε μεγάλο θάρρος·
— Μὲ δυὸ χιλιάδες στράτεμμα τὸ 'Ρέθεμνος θὰ πάρω.
Μὲ δυὸ χιλιάδες στράτεμμα καὶ νὰ βαστοῦν καὶ σκάλαις,
Κανόνια δὲν χρειάζουνται, παίρνουν το μὲ τσὴ μπάλαις. —
Γροικᾷ τ' ὁ Μουσταφᾶ πασᾶς καὶ μπέμπει νὰ τοῦ ποῦσι
Πῶς δυὸ μεγάλαις κεφαλαὶς 'ς τὴν Κρήτη δὲ χωροῦσι.
Καθίζει γράφει μιὰ γραφὴ καὶ τοῦ Χατζῆ τὴ μπέμπει·
— Γκάψε Χατζῆ 'ς τὸν τόπο σου, μὰ 'πὰ δουλειὰ δὲν ἔχεις.
— Δὲν ἔχ' ἀμπελοπέρβολα 'ς τὴν Κρήτη νὰ κλαδέψω
Μὰ σὲ θὰ πιάσω ζωντανὸ 'ς τ' Ἀνάπλι νὰ σὲ μπέψω. —
Καὶ γράφ' ὁ Μουσταφᾶς γραφὴ 'ς τὸ τρία κάστρα φτάνει·
— Ὅποιος νομάζει 'ς τὴν Τουρκιὰ ἂς ἔρθῃ 'ς τὸ μεϊντάνι. —
Καὶ πᾶν καὶ τσαντιρόνουνε 'ς τὰ Δράμια εἰς τὴ στράτα
Κι' ὁ κόσμος ἐλουλούδιζε κόκκινα μπαϊράκια.
Κι' ἀποὺ τὰ Μπατσιανὰ περνᾷ 'ς τὸν Καψοδάσο φτάνει
Καὶ τοῦ Χατζῆ στέλνει γραφὴ νὰ πᾶ νὰ δώσῃ ράϊ.
Κιόντες τοῦ μήνυσ' ὁ Χατζῆς· — Θὰ πᾶμε 'ς τὸ Καστέλι,
Κι' ἂς ἔρθ' ὁ Μουσταφᾶ πασᾶς μὲ ὅσ' ἀσκέρι θέλῃ. —
Τ' ἀσκέρι τὸν παρακαλεῖ, οὗλοι, μικροὶ μεγάλοι·
— Χατζῆ, μὴ βγῆς 'ς τὸν πόλεμο γιατ' εἶσαι τὸ κεφάλι.
Γιατ' ἄνε σὲ σκοτώσουνε εἶσ' ἡ γι ἀπαντοχή μας
Καὶ χάνετ' ἡ γι ὀρπίδα μας καὶ πάει κι' ἡ τιμή μας.
— Μὰ μιὰ φορὰ γεννήθηκα καὶ μιὰ θὰν ἀποθάνω,
Σήμερο θὰν ἀπαρνηθῶ τὸν κόσμο τὸν ἀπάνω.
Κι' ἀφίνω σας παραγγελιά, γράψετε 'ς τὰ παιδιά μου
'Σ τ' Ἀνάπλι νὰ μοῦ κάνουνε σκιὰς τὰ μνημόσυνά μου.
Σελώσετέ μου τ' ἄλογο κι' ὥρά 'νε μπλιὸ νὰ πχαίνω,
Νὰ πᾶ νὰ στέσω τὴν Τουρκιὰ καὶ νὰ τὴν ἀπαλεύγω. —
Σελόνουνέν του τ' ἄλογο κι' ἀπάνω ἀνεβαίνει,
Κρούει του, ξαγγριγεύγει το κι' ἀποὺ τὸ κάστρο βγαίνει.
— Νταβράντα μαῦρό μ' ἔρημο 'ς τὸν πόλεμο θὰ μποῦμε,
Σήμερο χανομέστανε καλὰ νὰ τιμηθοῦμε.

Ἄϊντεστε Βουργαρόπουλα, βαστᾶτε τώρ' ἀπάνω,
Εὐτὺς γιὰ νὰ μοντάρωμε μὲ τοῦ Ͽεοῦ τὸ Ͽάρρος.
Μιὰν παταρία παίξετε, παίξετε τὰ κουμπούρια,
Μπέλικι σασιρντίσουνε καὶ κάμωμέν των γιούργια. —
Καὶ συντηρᾷ 'ς τὴ μιὰ μεριὰ νὰ κάμῃ τό γιουροῦσι
ὍϿεν τοῦ Μουσταφᾶ πασᾶ, ποῦ τοῦ τόνε παινοῦσι.
— Ἄχι καὶ ν' ἀνταμόναμε 'ς ἕνα μέρος οἱ δυό μας
Νὰ ἰδῇ ὁ γεῖς τὸν ἄλλο μας ποιὸς εἶν' καλλίτερός μας.
Ἀποῦμεστα καὶ χωριανοὶ γιὰ νὰ χαιρετιχτοῦμε
Νὰ παίξωμε τσὴ μαχαιριαῖς νὰ ξεκαϿαριστοῦμε. —
Τ' ἀμμάϿιαν του ἐκάνυσε καὶ τὸ σταυρόν του κάνει,
Δουλεύγει τὸ σπαϿάκιν του, μέσα 'ς τ' ἀσκέρι λάμπει.
Μὲ τοῦ Ͽεοῦ τὴ δύναμι, μὲ τὴ χρουσῆν του χάρι,
Τριάντα Τούρκους σκότωσε κι' ἀκόμ' εἶν' καβαλάρης.
Τ' ἀμμάϿιαν τ' ἀναντράνισε καὶ συντηρᾷ ὀμπρός του
Δὲν εἶδ' ἀποὺ τσ' ἀτλῆδες του παρὰ τὸν ἀπατόν του.
Καὶ συντηρᾷ τ' ἀλόγατα ποῦσανιε ξαπλωμένα
Κ' ἐκοίτουνταν κάτω 'ς τὴ γῆς 'ς τὸ αἷμα βουτημένα.
Καὶ συντηρᾷ κάτω 'ς τὴ γῆς ποῦ πάϿιε τ' ἄλογόν του
Κ' ἐχώνεντο 'ς τὰ αἵματα ὡς τὸν ἀστράγαλόν του.
Κρούει σκαλιὰ τοῦ μαύρουν του κ' εἰς τὸ καστέλι φτάνει,
Βρίσκει τὴν πόρτα σφαλιχτή, ἴντα μπορεῖ νὰ κάμῃ;
Καὶ ξανακρούει τ' ἄλλη μιὰ ὀγιὰ νὰ βολιτάρῃ,
Καὶ καταφτάνουν τον ἐκειά, κρῖμα 'ς τὸ παλληκάρι!
Ἕξε τὸν καταφτάξανε καὶ τὸν ἀπογλακοῦνε
Κ' ἐλάβωσε τσὴ τέσσερις ὥστε νὰ τοῦ βαροῦνε.
Οἱ δυόν των ἀποϿάνασι κι' οἱ γι ἄλλοι λαβωϿῆκαν.
Κ' ἐπήγανέν τση 'ς τσὴ γιατροὺς κ' ἐκεῖν' ἀπορπιστῆκαν.
Γύρου τριγύρουν του κολοῦν ἡ μπάλαις 'ς τὸ κορμίν του
Καὶ χύνεται κ' ἕνας ἀτλής, κόβγει τὴν κεφαλήν του.
Τὴν κεφαλήν του κόψανε, πᾶνεν την 'ς τὸ τσαντίρι,
Καὶ σὰν τὴν εἶδεν· ὁ πασᾶς πολὺ μπαξίσι δίδει.
Μ' ἀπόκαμέν τ' ὁ τσεπανές, δὲν εἶχε παξημάδι,
Καὶ μιὰ βραδυὰ λογιάστηκε τ' ἀσκέριν του νὰ πάρῃ.

Ταΰτερωπὰ σηκόνεται, μαζόνει τὰ τσαντίρια,
Κ' οἱ Σφακιανοὶ τὸν βλέπανε ἀποὺ τὰ μιτιρίζια.
— Μισεύγεις Μουσταφᾶ πασᾶ κι' ἀφίνεις τὸ ταμποῦρι
Καὶ τοῦ Χατζῆ τὴν κεφαλὴ ἐπῆρές τηνε ποῦρι;
Μισεύγεις Μουσταφᾶ πασᾶ κ' ἴντα θὰ μᾶςε δώσῃς;
Καὶ τοῦ Χατζῆ τὴν κεφαλὴ δὲν πρέπει νὰ πλερώσῃς;
— Γιὰ τοῦ Χατζῆ τὴν κεφαλὴ πρᾶμμα δὲ σᾶςε δίδω,
Γιατὶ δὲν ἔφταιγα ἐγὼ παρά 'φταιγεν ἐκεῖνος.
Λυποῦμαί τονε τὸ Χατζῆ, γιατ' ἦτο χωριανός μου,
Δὲν ἐχωρούσαμε κ' οἱ δυό, καλλιά 'χω μοναχός μου.
Λυποῦμαί τονε τὸ Χατζῆ μὲ κι' ἄλλα παλληκάρια,
Μὰ δῶ δὲν ἐχωρούσαμε 'ς τὴν Κρήτη δυὸ κεφάλια. —
Ζιγόνουν τον οἱ Σφακιανοί, κουλούργια τοῦ βαστοῦσι,
Δεκατριῶ χρονῶ κρασὶ βαστοῦν καὶ τὸν κερνοῦσι.
Δεκατριῶ χρονῶ κρασί, γλυκὺ ὡσὰν τὸ γάλα,
Τὸν ἐσυχνοκερνούσανε 'ς τ' ἀγι' Ἀντωνιοῦ τὴ σκάλα.
Ἐκειά 'φταξεν ὁ Τσουδερὸς καὶ τὸν ἀποζιγόνει
Ὡσὰν ὁ σκύλος τὸ λαγό, ποῦ τὸν ἀπομαζόνει.
— Ἀγάλι γάλι, Τσουδερέ, ἴντα 'ν' εὐτὸ ποῦ κάνεις;
Χίλιοι μοῦ σκοτωθήκανε κ' ἐλαβωθῆκαν κι' ἄλλοι.
Χίλιοι μοῦ σκοτωθήκανε κ' ἐλαβωθῆκαν κι' ἄλλοι,
Μὰ σκότωσά τον τὸ Χατζῆ, τ' ὄμορφο παλληκάρι. —
Κι' ἀποκειδὰ σηκόνεται 'ς τὰ Δράμια τσαντιρόνει,
Δὲν τὸν ἀφίν' ὁ Τσουδερὸς παρὰ τόνε ζιγόνει.
Μ' ἂν ἔφτανεν ὁ Τσουδερὸς πρωτήτερα μιὰν ὥρα,
Ἐλίγοι θ' ἀπομένανε νὰ μποῦνε εἰς τὴ χώρα.

49.

Ὁ καταδικασμὸς τσῆ Κρήτης.

'Σ τὰ χίλια ὀχτακόσια εἰκοσιοχτώ, μιὰν Τρίτη,
Ἀφρουκαστῆτε νὰ σᾶς πῶ ὀγιὰ τὴ μαύρην Κρήτη.
Σύναξι κάνου οἱ βασιλεῖς καὶ πᾶνε 'ς τὸ Πάρίσι,

Νὰ κάμουνε συνέλεψι τί νὰ γενῇ ἡ Κρήτη.
Καὶ σὰν ἐσυναχτήκανε κι' ἀρχίξαν τὸ κουσοῦλτο,
Κομματαρχίαις γίνουνται καὶ δίδουν την τοῦ Τοῦρκο.
Καὶ στέλνουν ἀντιπρόσωπο κ' εἰς τσὴ Καλύβαις βγαίνει,
Νὰ συναχτοῦν οἱ Χρισιανοὶ νὰ δώσῃ τὸ χαμπέρι.
Καὶ σὰν ἐσυναχτήκασι διαβάζει τὴ συθήκη,
Κ' ἔγραφε πῶς ἐδώκανε τοῦ Μισιριοῦ τὴν Κρήτη.
Φωνιάζουν κλαῖν οἱ Χρισιανοί· „Ἀφέντη κουμαντάτε,
Ἀνέβα πάνω 'ς τὰ βουνὰ νὰ κάτσῃς εἰς τσὴ στράταις,
Νὰ ἴδῃς πουλιὰ πετούμενα 'ς τσὴ δρόμους νὰ περνοῦσι
Τὰ κόκκαλα τῶ Χρισιανῶ 'ς τ' ἀντόδια νὰ βαστοῦσι.
Ὅσοι καταλυθήκανε 'ς τὰ ὄρη κ' εἰς τὰ δάση,
Ποιὸς εἶν' ἀποῦ θὰ σοῦ τσὴ πῇ καὶ θὰ τσὴ λογαριάσῃ;
Ἄκουσ' ἀφέντη νὰ σοῦ πῶ τὰ πάθη τὰ δικά μας·
'Σ τὴν Ἀραπιὰ πουλήσανε οἱ Τοῦρκοι τὰ παιδιά μας.
Κι' ὅσοιν κι' ἂν ἀβαντσάραμε εἰς τὰ βουνὰ γλακοῦμε
Ξυπόλυτοι κι' ὁλόγδυμνοι γιὰ νὰ λευτερωθοῦμε.
Κ' εἴχαμε θάρρος εἰς ἐσᾶς τσὴ βασιλεῖς τσὴ Φράγκους,
Κ' ἐδὰ μᾶς ἀδικήσετε κι' ἀφήκετέ μας σκλάβους.
Ὄντε θὰ βγοῦν τὰ νέφαλα καὶ νὰ φανοῦν οἱ κρίνοι
Καὶ νἄρθ' ὁ φοβερὸς κριτὴς οὔλους νὰ μᾶςε κρίνῃ·
Τὰ τάγματ' οὖλα τ' οὐρανοῦ τριγύρου ν' ἀκλουθοῦσι,
Τὰ πάθη τῶ Χριστιανῶ, τ' ἄδικα, νὰ γροικοῦσι,
Νἄρθουνε μὲ παράπονο κι' οἱ Κρῆτες νὰ σταθοῦνε,
Μπροστὰ 'ς τὸ φοβερὸ κριτὴ τ' ἄδικάν των νὰ ποῦνε·
Τότες ν' ἀποκριθῆτ' ἐσεῖς, Ἀγγλία καὶ Γαλλία,
Μπροστὰ 'ς τὸ φοβερὸ κριτή, δευτέρα παρουσία!“ —
Ὁ Χάλης τοῦ κουβέδιαζε καὶ τοῦ 'κανε τὴν κρίσι,
Καὶ τ' ἄμοιρα τ' ἀμμάθιαν του ἐτρέχαν σὰν τὴ βρύσι.
— „Ἴντα νὰ σᾶςε κάμω 'γώ, καϋμένοι μπουνταλάδες,
Γιάντα νὰ μὴν τὰ γράψετε εὐτὰ 'ς τσὴ βασιλιάδες;
Τώρα τ' ἀποφασίσανε κ' ἐκάμανε συθήκη
Κ' ἐγράψαν κ' ἐβουλώσανε τοῦ Μισιριοῦ τὴν Κρήτη.

Λυποῦμαί σας Χριστιανοί, δὲν ἔχω τί σᾶς κάμω,
Γιατ' ὅ τ' ἀποφασίστηκε δὲ δύνομαι ν' ἀλλάξω.“ —
Κ' ἔρχουνται πλοῖα Φράγγικα καὶ πᾶνε 'ς τὴ Γραμποῦσα
Καὶ βγάνουνε τσὴ Χρισιανούς, ἀποῦ τὴν ἐβαστοῦσα.
Καὶ Μισιριώταις φέρνουνε κ' εἰς τὰ χωριὰ χτυποῦσι,
Φοροῦνε ροῦχα κόκκινα καὶ τούμπανα βαστοῦσι.
Καϑίζουν 'ςὲ μερκὰ χωριὰ καὶ κάνουνε κρισάδες
Καὶ τυραννοῦν τσὴ Χρισιανούς, σκεντσεύγουν τσ' ἀραγιάδες.

('Εποίησεν Ἀναγνώστης Χαζίρης ἐκ Λάκκων.)

50.

Ὁ Πῖπος.

(1829.)

Κάτω 'ς τὸ ῥημοφάραγγο, 'ςὲ ῥιζιμιὸ χαράκι,
Τὸν Πῖπον ἐσκοτώσανε, χαϊμός 'ς τὸ παλληκάρι.
Ὁ σύντεκνός του τὸν ἁρπᾷ ὁ Καντιλιερο-Γιάννης·
— Νταβράντα καπετάνιο μου ὡς ἦσουν παλληκάρι.
Νταβράντα καπετάνιο μου νὰ μὴν παραδοϑοῦμε,
Νὰ μᾶςε πιάσῃ ἡ Τουρκιά, καλλιὰ νὰ σκοτωϑοῦμε.
Φέρνουν τον εἰς τὸ Θέρισο καὶ κάνει πέντε μέραις,
Μ' ὥστε νὰ βροῦνε τὸ γιατρό, πληγαὶς ξεφουντωμέναις.
Μὰ ὁ γιατρὸς δὲν ἦτον κεῖ μόνό 'το 'ς τὸ Καστέλι,
Μαντατοφόρο μπέψανε νὰ πᾶ νὰ τόνε φέρῃ.
'Σ τὴ μπάντα κράζουν τὸ γιατρὸ καὶ τὸν ἀναρωτοῦνε
Ἀνίσως εἶνε τσῆ ζωῆς νὰ τόνε πολεμοῦνε.
„Δὲ ϑέλει κεῖνος γιατρικά, δὲ ϑέλει μπλιὸ βοτάνια,
'Σ τὸν Ἅιδη πάει κ' ἔρχεται μὲ τ' ἄλλα παλληκάρια.“
Κ' οἵ γι ἀδερφοίν του κλαῖν τονε κ' ἡ μάνα 'ν' βουρκωμένη·
— Μισεύγεις καπετάνιο μου κ' ἴντα μοῦ παραγγένεις;
— Χιλιάδες χαιρετίσματα εἰς τὸν ἀξάδερφό μου,
Καὶ τὸν ἀφίνω πίτροπο 'ς τὸ ῥημομπαϊρό μου.
Εἰς τ' Ἀναστάση τ' ἄφηκα τ' ἔρημο μπαϊράκι,
Καλὰ νὰ μοῦ τὸ πολεμᾷ νὰ μὴ μοῦ σιορημάξῃ. —

Ζιμπούλια μὴν ἀνοίξετε, πουλιὰ μὴν κηλαϊδῆτε,
Κ' ἐσεῖς καϋμένα Κεραμειὰ 'ς τὰ μαῦρα νὰ ντυϑῆτε!

51.

Ὁ Πῖπος.

(1829.)

Νἆχε βουλήσ' ἡ Κυριακὴ καὶ νὰ χαϑῇ ἡ γι ὥρα,
Ὄντεν ἐξεκινούσανε οἱ Τοῦρκοι ἀπού τὴ χώρα.
Μεσάνυχτα κινήσανε σὰν κλέφταις οἱ μπουρμάδες
Καὶ πᾶν καὶ ξημερόνουνται 'ς τὰ Κεραμειὰ 'ς τσῇ Βάρδιαις.
Κι' ὁ Πιπο-Γεώργης τὸ γροικᾷ, ποῦτονε παλληκάρι,
Καὶ μπαίνει κ' ἐστολίζεντον καὶ τ' ἅρματάν του βάνει.
Καὶ ζώνεται 'ς τὴ μέσην του καινούργια φυσεκλίκια,
Ἀποῦσαν ὁλοπλούμιστα, χρουσᾶ 'χαν χαρτζιλίκια.
Καὶ βάνει εἰς τὴ μέσην του μπιστόλα καὶ μαχαῖρι,
Εἰς τὸ βιλαέτι τᾶ Χανιῶ δὲν ἄφηκ' ἔτσα ταῖρι.
Κ' ὕστερα βάνει τὸ σαρμά, τὸν πολυπαινεμένο,
Νὰ πολεμᾷ μὲ τὴν Τουρκιά, ποῦτονε μαϑημένος.
Φωνιάζει τῶν Κεραμειανῶ· — Πάρετε τ' ἅρματά σας,
Καὶ Τοῦρκοι ϑὰ περάσουνε νὰ πάρουν τὰ παιδιά σας.
Ὅσοι κι' ἂν εἶστε Χριστιανοί, δὲν εἶστε μπλι' ἀραγιάδες,
Πάρετε τὰ τουφέκια σας κ' ἐλάστε εἰς τσῇ Βάρδιαις. —
Μ' ὁ γεῖς λαλεῖ τὴν αἰγάν του κι' ἄλλος τὸ γαϊδαρόν του
Κι' ὁ Πῖπος ὁ καϋμέναρος λαλεῖ τὸν ἀπατόν του.
Βγαίνει φωνιάζει τῶν Τουρκῶ, ποὖχε γιερὰ δοξάρια·
— Ἀμέτε εἰς τὸ διάολο κι' ἀφῆστε τὰ κουράδια.
Σὰ μ' ηὖρετ' ἐπὰ μοναχὸ ἴντα νὰ σᾶςε κάμω;
Μ' ἂν εἶχα σὰν ἐμ' ἑκατὸ ἤϑελα σᾶς τὰ πάρω. —
Κ' ἐκεῖ τὸν τριγυρίσανε σὰν ἑκατ' ἀρκομπούζια
Κι' ἀπάνων του μοντάρανε κ' ἐβάλαν τον 'ς τὴ γιούργια.
'Σ ἕνα χαράκι στάϑηκε κ' ἔπιασε μιτιρίζι,
Κ' ἕναν Τουρκάκι πήγαινε, πίσων του δὲ γυρίζει·

— Μωρὲ κουμπάρε πρόδοσε νὰ δώσης τὰ ἄρματά σου,
Νὰ πάῃς εἰς τὸ σπίτι σου, νὰ κάνῃς τὴ δουλειά σου.
— Κοντά μου ἔλα, διάολε, ὀγιὰ νὰ σοῦ τὰ δώσω,
Μ' ἀσημωτά 'ν' τὰ ἔρημα, καλὰ θὰ σὲ πλερώσω. —
Κι' ἀπῆς τοῦ σίμωσε κοντὰ ἔσυρε τὴ μπιστόλα,
Ζερβὰ τοῦ τὴν ἐκέντησε κ' ἐτσούρησέν τον κιόλας.
'Σ τὸν μπέτη τοῦ τὴν ξάμωσε κι' ἀποὺ τὸ στόμα μπαίνει,
Καὶ τσὴ μυαλούς του πέρασε, 'ς' τὴν ἄλλη μπάντα βγαίνει.
Μὰ ἕνας ἄλλος τοῦ 'παιξε ἀποὺ τὴν κάτω μπάντα,
Εἰς τὸ ποδάρι τοῦ 'δωκε κ' ἦρθεν του λιγομάρα.
Φωνιάζει τῶ συντρόφων του, ὅσ' ἤσανιε κοντάν του,
'Ανὲν μποροῦν νὰ πάρουνε τοῦ σκύλου τ' ἄρματάν του.
Κ' οἱ Τοῦρκοι σὰν ἐγκάψανε, 'ς τὴ Ζοῦρβα τόνε πᾶσι·
„Καλὰ νὰ μὲ γιατρέψετε κι' ὅ τιν κι' ἂν ἔχ' ἂς πᾶσι.“
Μὰ 'ς τοῦ θανάτου τσὴ πληγαὶς βοτάνια δὲ χωροῦσι,
Μηδὲ γιατροὶ γιατρεύγουνε μηδὲ ἁγιοὶ βουηθοῦσι.
Κι' ἀπῆς τὸ συλλογιάστηκε πῶς εἶν' γιὰ ν' ἀποθάνῃ,
Φωνιάζει τσῆ μανούλας του παραγγελιὰ τσῆ κάνει.
Κ' ἡ πρώτην του παραγγελιὰ ἦτο γιὰ τὸν ἀράπη·
„Μάνα λευτέρωσέ τονε καὶ κάμε τον ἀζάτι.
Κι' ἀφίνω σου παραγγελιά, μάνα μου, καὶ κατάρα,
Νὰ μὴν πουλήσῃς καρτσονᾶ τὴν ἔρημη φοράδα.
Καλλιὰ δός την φτηνότερα νιοῦς ἀποῦ νὰ τοῦ στέκῃ,
'Αποῦν' ἀψειὰ καὶ γλήγορη 'ς τὸν πόλεμο νά τρέχῃ.“
Κι' ἀπῆς τὸν βάλανε 'ς τὴ γῆς παῖξαν μιὰν παταρία
Καὶ τὰ βουνὰ στενάξανε κ' ἡ πέτραις ἐδακρύσαν.

52.

Ὁ Μόσκοβης.

(1828—1829.)

Πᾶσα ταχὺ μὲ τὴ δροσιὰ π' ἀνοίγει τὸ ζιμποῦλι,
'Αφρουκαστῆτε νὰ σᾶς πῶ τοῦ Ῥούσσιο τὸ τραγοῦδι.

Ποὺ τὴ ῾Ρουσσία ξεκινᾷ νὰ κατεβῆ ᾿ς τὴν Πόλι,
Πατεῖ ρουμάνια καὶ χωριά, κάστρα ξεχαλαρόνει.
Πατεῖ ρουμάνια καὶ χωριὰ καὶ τρέχει μανισμένος,
᾿Σ τὴ Σοῦμπλ᾿ ἀπ᾿ ὄξω ἔφταξε ὁ πολυχρονισμένος.
Φόβο μεγάλο ἔδειξε κ᾿ εὐτοῦ τοῦ Νιμπεριάλο,
Γιατὶ τοῦ βούηϑ᾿ ὁ κερατᾶς τοῦ Τοῦρκο δίχως ἄλλο.
᾿Σ τὴ Σοῦμπλ᾿ ἀπ᾿ ὄξω ἔφταξεν, ὡς ἦτον πάλληκαρι,
Κ᾿ ἐπρόσταξε τ᾿ ἀσκέριν τὴ Σοῦμπλα νὰ μπλοκάρῃ.
᾿Απῆς τὴν ἐμπλοκάρησε κ᾿ ἡσύχασε τ᾿ ἀσκέρι,
῎Εγραψε τρία γράμματα, τ᾿ ἀφέντην του τὰ στέλνει.
Κ᾿ ἔγραψε νὰ τοῦ στείλουνε μπόμπαις καὶ κουμπαράδες,
Μπέλικι ἀφανίσῃ μπλιὸ τσὴ Τούρκους, τσὴ μπουρμάδες.
Κ᾿ ἔβαλε τὸ γραμματικὸ γράφει χαρϑιὰ μεγάλα,
Καὶ τοῦ Σουλτάνου τἄμπεψε κ᾿ ἐζήτα τὴν ῾Ελλάδα.
— Βαγέστα Τοῦρκο τὰ νησιά, βαγέστα τὴν ῾Ελλάδα,
Πριχοῦ νὰ κάμω, βασιλιά, νὰ σὲ κρατῇ τρομάρα.
— Πῶς μοῦ τὸ λέεις Μόσκοβη νὰ σοῦ τὰ ρεφουδάρω,
῾Αποῦ ϑὰ κάμῃ ὁ ῾Ρωμηὸς μπιρντένι πριτσιπάτο;
Καὶ λέεις μού το, ῾Ρούσσιο μου, νὰ σοῦ τὰ παραιτήσω,
Μὲ τὸ σπαϑί μου πῆρά τα κ᾿ ἔτσα ϑὰ σοῦ τ᾿ ἀφήσω.
— Σουλτὰν Μαμούτη βασιλιά, ϑἄρϑω νὰ σ᾿ ἀποκλείσω
᾿Σ τὴν Πόλι κ᾿ εἰς τὸν ᾿Εντρινέ, τὰ σκόϑια σου ϑὰ ψήσω.
— Πολλὰ ντροπ᾿ εἶνε ῾Ρούσσιο μου, γιὰ νὰ μὲ φοβερίζῃς,
Νὰ λὲς πῶς ϑἄρϑῃς ἐπαδὰ ᾿ς τὴν Πόλι νὰ μὲ κλείσῃς.
῾Αποῦ κρατῶ τσ᾿ ἀπάνω γῆς τὰ τέσσερα καντούνια,
Κι᾿ ἀσκέρι ἔχω ἀρκετό, δεκάξε μιλιούνια.
— Κρατεῖς ἀλήϑεια, βασιλιά, τσ᾿ ἀπάνω γῆς τσὴ σκάλαις,
Μἄχω κ᾿ ἐγὼ ῾Ρουσσιόπουλα ἀμέτρηταις χιλιάδες.
Ψηλοὶ λιγν᾿ εἴνιε κι᾿ ὄμορφοι πλιὰ παρὰ τσὴ δικούς σου,
Καὶ δὲ φοβᾶται ἕνας μου δέκα τοῦ ἀσκεριοῦ σου.
῎Εχω κι᾿ ἀκλῆδες διαλεχτούς, μὲ σίδερα ζωσμένους,
Μὲ τέλια δλασήμωτα περιτριγυρισμένους.
— ῎Εχω κ᾿ ἐγὼ ᾿ς τὴ ῾Ρούμελη περίσσια παλληκάρια
Κ᾿ ἔγραψα νὰ μοῦ μπέψουνε τρακόσια μπαϊράκια.

Ἔγραψα νὰ μοῦ μπέψουνε στρατεμμα μυριάδες,
Καὶ νὰ μοῦ μπέψουν ἄλογα σαράντα δυὸ χιλιάδες.
Κι' ἀγάλι γάλι Ῥούσσιο μου νἄρϑουν οἱ γι Ἀρβανίταις,
Ποὔνιε λιγνοὶ κ' εἶνιε ψηλοί, λιανοὶ σὰν τσῇ σαΐταις.
Ἀπήτης καὶ μοῦ κατεβοῦν μπιρντένι ϑὰ πορίσω,
Κι' ἂν μὲ νικήσῃς, Ῥούσσιο μου, οὖλα ϑὰ σοῦ τ' ἀφήσω.
Φταξούσιε Νικόλαε, ἀνήμενε λιγάκι,
Μὰ ζωντανὸ τ' ἀσκέρι μου, σὰ φτάξῃ, ϑὰ σὲ πιάσῃ.
— Σουλτὰν Μαμούτη βασιλιά, δὲ γκάβγω, δὲ σ' ἀφίνω,
Μηδὲ τὰ Δωδεκάνησα δὲ σοῦ τὰ βαγεστίζω.
Δὲ ῥεφουδέρνω, βασιλιά, ἐτούταις τσ' ἑβδομάδες,
Καὶ φέρε καὶ τσῆ Ῥούμελης οὔλους τσ' Ἀρβανιτάδες. —
Καὶ βγάνει ὁ Νικόλαος τελάλη κι' ἀβιζάρει·
„Κάνετε παρακάλεσι καὶ δέησι μεγάλη.
Κάνετε παρακάλεσι καὶ δέησι μεγάλη,
Κι' ὁ Τοῦρκος ἐκαυκήστηκε πῶς ϑὰ μᾶςε γιουργιάρῃ."
Ἄρχουνται κάνου προσευχή, δέησι 'ς τὸ ϑεόν των,
Καὶ δὲν μπορεῖ ν' ἀντισταϑῇ ὁ Τοῦρκος μπλιὸ ὀμπρός των.
Καὶ ξεκινᾷ μὲ προσευχὴ καὶ δέησι μεγάλη
Κι' ὡς τὸ δεκαπεντάγουστο 'ς τὴν Πόλ' ἀπ' ὄξω φτάνει.
— Σουλτὰν Μαμούτη βασιλιά, ἔβγα νὰ πολεμοῦμε
Μὲ μπαγιονέταις καὶ σπαϑιά, νὰ ξεκαϑαριστοῦμε.
Ἐσ' εἶσ' ἀποῦ μοῦ μήνυσες κ' ἐσ' εἶσ' ἀποῦ καυκᾶσαι
'Σ τὴν ἐπικράτεια τοὐρανοῦ πῶς ἄλλο δὲ φοβᾶσαι; —
Ἐπόρισε κι' ὁ βασιλιὰς κ' ἔσερνε μιλιούνια,
Κι' ὅπου περνᾷ μαυρίζ' ἡ γῆς ὡσὰν τὰ μελιγκούνια.
Καὶ πιάνουνται 'ς τὸν πόλεμο, κάν' ὁ καπνὸς ἀντάρα,
Κ' ἔπιασε τὰ Τουρκόπουλα ἐννιὰ λογιῶ τρομάρα.
Σκοτόνουνται Ῥουσσιόπουλα δώδεκα χιλιάδες
Καὶ τοῦ Σουλτάνου πήγανε ἑξῆντα δυὸ χιλιάδες.
— Θαρρῶ νὰ μᾶς ἐβγάλανε οἱ Ῥούσσιοι παιγνιδάκια
Καὶ ϑὰ μᾶςε ἀφανίσουνε οὖλαν τὰ μπαϊράκια.
— Ὄχι δὲ μᾶς ἐβγάλανε οἱ Ῥούσσιοι μᾶς παιγνίδι,
Μόνο μᾶς ἐνικήσανε κι' ἂς εἶνι' εὐτοὶ καὶ λίγοι.

Μὲ τὸ θεὸν ἐπέσανε καὶ θὰ μᾶς ἀφανίσουν,
Μαγάρι καὶ τὸν Ἐντρινὲ νἄθελε μᾶς ἀφήσουν. —
  Ἐπάψανε τὸν πόλεμο κ' ἐκάμανε καὶ μπέσα
Κ' ἐγάϊρεν ὁ βασιλιὰς μπαίνει 'ς τὴν Πόλι μέσα.
Ἀντιγαέρν' ὁ βασιλιὰς 'ς τὸ θρόνον του νὰ κάτσῃ
Τοῦ Ῥούσσιο γράμμα ἔστειλεν εὐτὺς μ' ἕναν ἀράπη.
— Κάθισε δὰ Νικόλαε, κάμ' ἔξε μῆνες μπέσα,
Κι' ἃ δὲν τὰ δώσω τοτεσὰς ἔμπα 'ς τὴν Πόλι μέσα.
Κι' οὗλά σου τὰ ζητήματα μικρά 'νιε καὶ μεγάλα,
Τὸ πλιό σου μεγαλήτερο ζητᾷς μου τὴν Ἑλλάδα. —
Τὴν Κύπρο μόνο καὶ τὴ Χιὸ δὲν τήνε ῥεφουδέρνει
Καὶ μένουν καὶ τὴ σήμερο δοῦλοι τυραννισμένοι.
Καὶ μένουν καὶ τὴ σήμερο δοῦλοι τυραννισμένοι,
Μ' ἡ Κρήτη πλιὸ χειρότερα, ἡ γι ἀναστεναμμένη.
Ἡ Κρήτη εἶνε σήμερο μαύρη ξεκληρισμένη,
Ἀποὖτονε ἕναν καιρὸ ῥοδιὰ ξεφουντωμένη.

(Ἐποίησεν Ἀναγνώστης Χαζίρης ἐκ Λάκκων.)

53.

Ὁ Μαλικούτης.

(1830.)

Μή 'θελε σώσ' ἡ Μεσαρὰ νὰ βγάλῃ πρασινάδα,
Ὄντεν ἐστέσαν τῶ Ῥωμηῶ ὁ Τοῦρκοι τὴν μπροσκάδα.
Καὶ τὰ πετούμενα πουλιὰ ποῦ πᾶνε 'ς τὸν ἀέρα,
Κ' ἐκεινανὰ ἐκλάψανε μιὰν Παρασκὴν ἡμέρα.
Οὗλον τ' ἀσκέρι πιάστηκε κι' ὁ καπετὰν Νικόλας,
Ἡ γῆς κι' ὁ κόσμος ἔκλαψε κ' ἐχάρηκεν ἡ χώρα.
Χαίρετ' ἡ χώρα χαίρεται, χαίρετ' ἡ βουλησμένη,
Γιατ' εἶχε τὰ Λαμπρόσκολα κ' ἤτονε στολισμένη.
Ὄντεν τὸν ἀνεβάζανε 'ς τὴ σκάλα τοῦ βεζύρη
Ὁ κόσολος τόνε ῥωτᾷ ἂν εἶνε νοικοκύρης.

— Ἐγῶμ' ἀποῦ τὸν ὥριζα τσῆ Μεσαρᾶς τὸν τόπο
Κ' ἤμουν τεσσάρων καστελιῶ χιλιάρχος τῶν ἀϑρώπω. —
Καὶ τοτεσὰς ὁ κόσολος ζήτηξε τοῦ βεζύρη
Νὰ τῶνε καμπανίσουνε νὰ τῶνε δώσ' ἀσῆμι.
— Πῶς μοῦ τὸ λέεις, κόσολε, νὰ σοῦ τόνε χαρίσω;
Δέκ' ἀρτζιχάλια δώκανε ὀγιὰ νὰ τόνε πνίξω.
Ποῦ κατεργάρης ἦτονε κ' ἔβλεπε 'ς τὴν Καμάρα,
Κ' ἔκαμ' οὔλαις τσῇ Τούρκισσαις κ' ἐβάλανε τὰ μαῦρα; —
Ὡς κι' ἡ γι Ἀγγριολίδενα ἐβγῆκε 'ς τὸ πελάτι
Κ' εἶπε νὰ τόνε σφάξουνε νὰ πάρ' ἕναν κομμάτι.
Καὶ τότες ἀποκρίϑηκε κ' ἐκεῖνος ὁ καϋμένος
Κ' εἶπ ἐνα λόγ' ἀντρίστικο, ὡς ἦτον ἀντρειωμένος·
— Ἐμένα κι' ἂν μὲ κάμετε ϑρουλιὰ ϑρουλιὰ 'ς τὴν τάβλα,
Τὰ μπαϊράκια δὲ χαλοῦν μόνο ϑὰν ἔρϑουν κι' ἄλλα. —

54.

Ὁ καταδικασμὸς τσῆ Κρήτης.

(1833.)

'Σ τὰ χίλια ὀχτακόσια 'ς τὰ τριάντα,
'Σ τσ' ὀχτὼ τοῦ Σεντεμπριοῦ ἦρϑ' ἡ γι ἀρμάδα.
Καὶ βγαίνει 'ς τ' Ἀκρωτῆρι, σιργιανίζει,
Τὸν κόσμο βιζιτάρει καὶ ξανοίγει·
Τσῆ Χρισιανοὺς γυρεύγουνε νὰ ἰδοῦσι
Καὶ ϑλιβερὸ χαμπέρι γιὰ νὰ ποῦσι·
„Οἱ Χρισιανοὶ νὰ μείνουν ἀραγιάδες"
Κ' οἱ Τοῦρκοι χαραὶς κάνουνε μεγάλαις.
Γλήγορα εἰς τὴ φράγκικην ἀρμάδα
Ἐγράψανε παράπονα μεγάλα·
„Ὄρη, βουνὰ καὶ τρύπαις καὶ λαγκάδια,
Γεμάτα 'νιε φτωχοὺς καὶ παλληκάρια.
Τσῆ πείνας καὶ τσῆ δίψας ξεραμμένοι
Γιὰ νὰ λευτερωϑοῦνε οἱ καϋμένοι."

Κ' οἱ καπετάνι' ἀρχίζουν καὶ γελοῦσι
Κ' εἰς τὰ καράβια μπαίνουν καὶ κινοῦσι.
Τὸ κρῖμα τῶ φτωχῶ καὶ τῶ χηράδω
Εἰς τὸ λαιμό σας νἄν' οὖλων τῶ Φράγκω!

55.

Οἱ ἐννιὰ ἀδερφοί.

'Εννι' ἀδερφ' ἦσαν 'ς τὸ Μωριὰ κι' οὖλ' ἦσαν ἀντρωμένοι
'Σ τ' 'Ανάπλι κ' εἰς τὴ 'Ρούμελη ἤτανιε ξακουσμένοι.
Κι' ἀπῆς ἐπάρθη ὁ Μωριὰς κ' ἐγείνη ρωμηοσύνη,
'Επῆγαν εἰς τοῦ βασιλιᾶ μὲ τὴν ταπεινοσύνη.
'Επῆγαν εἰς τοῦ βασιλιᾶ νὰ τόνε προσκυνήσουν
Νὰ τῶνε δώση καὶ μιστὸ καὶ τόπο νὰ καθίσουν.
Κι' ὁ βασιλιὰς δὲν τσ' ἤθελε, γιατ' ἤτανιε φονιάδες,
'Σ τὸ 'Ρούμελη σερθήκασι, δὲν γίνουντ' ἀραγιάδες.
Γδύνουσι χώραις καὶ χωριά, παιδιά, γυναῖκες κι' ἄντρες
Κ' ἔχουσι βίος 'ς τὰ βουνὰ ὡς ἑκατὸ μυριάδες.
Κι' ὁ βασιλιὰς σὰν τ' ἄκουσε τῶνε μηνᾶ νὰ πᾶσι
Νὰ τῶνε δώση καὶ μιστὸ καὶ νὰ τσὴ κατατάξη.
Μαζόνουντ' οἱ γι ἐννι' ἀδερφοὶ νὰ ἰδοῦν πῶς θὰ τὸ βροῦσι,
Μπέμπουν τσὴ δυὸ μικρότερους, ποῦ δὲν τσὴ καταλυοῦσι.
Χρουσοσελόνουν ἄλογα, χρουσᾶ σπαθιὰ φοροῦσι,
'Ολόχρουσα ντυθήκασι κ' εὐτὺς καβαλικοῦσι.
Μιὰν Κυριακὴ ξημέρωμα ὡς τὸ κολατσιδάκι
Θωροῦσι δυὸ χρουσοῦς ἀητοὺς καὶ μπαίνουν εἰς τ' 'Ανάπλι
Κ' ἐπῆγαν εἰς τοῦ βασιλιᾶ νὰ τόνε προσκυνήσουν
Νὰ τῶνε δώση καὶ μιστὸ καὶ τόπο νὰ καθίσουν.
Κι' ὁ βασιλιὰς ἐπρόσταξε κ' εἰς τὴ φλακὴ τσὴ βάλαν,
Μέσα τσὴ σιδερώσασι μὲ σίδερα μεγάλα.
Γροικοῦν τὸ οἱ γι ἑφτ' ἀδερφοὶ 'ς τὰ ὄρη ποῦ γυρίζουν,
Πῶς 'ς τὴ φλακὴ τσὴ βάλασι καὶ μπλιόν των δὲν πορίζουν.
Χρουσοσελόνουν ἄλογα κ' εὐτὺς καβαλικοῦσι,

’Σ ἐκείνου ποῦ τσὴ πρόδουδε τὸ σπίτιν του χτυποῦσι.
— Μωρὲ σκυλὶ παράνομο καὶ ποῦνι’ οἱ γι ἀδερφοί μας;
Καὶ γιάντα μᾶς τσὴ πρόδουδες, ἀποῦσαν ἡ τιμή μας;
Φέρε φλουριὰ καὶ τάλαρα καὶ οὖλό σου τὸ μάλι,
Γιατί, σκυλὶ παράνομο, πάει σου τὸ κεφάλι.
Μπαίν’ ἕνας ἐπασπάτευγε, τὸ μάλιν του γυρεύγει
Κι’ ὁ Γιώργης ὁ καϋμέναρος τὴν κοπελιὰ χαϊδεύγει.
Τσὴ πόρταις ἐσφαλίξασι ὀγιὰ νὰ μὴν τὸ μάϑη
Ὁ βασιλιὰς ἀποῦν’ ἐκεῖ νὰ μπέψη νὰ τσὴ πιάση.
Μὰ μέσα εἰς τὸ μαγερειὸ ἦτον μιὰν πορτοποῦλα
Κι’ ἀπὸ κειδὰ τοῦ μήνυσε τοῦ βασιλιᾶ μιὰ δοῦλα.
Κι’ ὁ βασιλιὰς ὡς τ’ ἄκουσε μπέμπει ἑφτὰ χιλιάδες
Νὰ πᾶσι νὰ τοῦ πιάσουσι τσὴ ξακουσμένους ἄντρες.
’Εφτάξασιν οἱ στρατηγοὶ καὶ ζώνουν τὸ κονάκι,
Μὰ κεῖνοι σφαλιχτήκασι ς’ ἕνα μικρ’ ὀνταδάκι.
’Εφτάξασιν οἱ στρατηγοὶ καὶ ζώνουσι τσὴ πόρταις
Κ’ ἐκειδὰ σκοτωϑήκασι ἑξῆντα δυὸ στραϑιώταις.
Τὰ μονετσιὰ ’ποκάμασι κι’ ἀνοίξαν τ’ ὀνταδάκι
Καὶ παρευτὺς ἐγέμισε στραϑιώταις τὸ κονάκι.
Πιάνουν τση καὶ τσὴ δένουσι, τοῦ βασιλιᾶ τσὴ πῆγαν
Κ’ ἐβγάλασιν τὰ φέσιαν των καὶ τὸν ἐπροσκυνῆσαν.
Κι’ ὁ βασιλιὰς ἐπρόσταξε· „Φέρετε καρμανιόλα
Νὰ τσ’ ἀποκεφαλίσετε ἐτουτηνὰ τὴν ὥρα.“
Ὁ πρῶτος ποῦ σκοτώσασιν ἦτονε ὁ Σταμάτης,
Κείνην τὴν ὥρα ἔκλαιγε ’Αϑῆνα καὶ ’Ανάπλι.
Καὶ ὄντεν ἐσκοτόνασι τὸν ἄλλο τὸ Νικόλα,
Κείνην τὴν ὥρα ἔκλαιγε ’Αϑῆνα κι’ οὖλ’ ἡ χώρα.
Οὔλους τσ’ ἀποκεφάλισαν μέσα ’ς τὴν καρμανιόλα,
Τὸ Γιώργη ἀφῆκαν ὕστερο, τσῆ Τσακωνιᾶς τὴ βιόλα.
Κι’ ὄντεν τὸν ἐσκοτόνασι τὸ Γιώργη τὸν καϋμένο,
Ἕναν κοράσιο πέρασε ποῦ τό ’χε ἀγαπημένο·
„Τὸ Γιώργη μὴ σκοτώσετε, μὴν τόνε πάρ’ ὁ χάρος,
Μὴν τόνε καταλύσετε, μὰ γὼ ϑὰ τόνε πάρω.“
Καὶ τοτεσὰς ἐμίλησε κι’ ὁ Γιώργης ὁ καϋμένος

Κ' εἶπ' ἕνα λόγο μοναχό, ὡς ἦτον ἀντρωμένος.
„Ὁ θάνατος μὲ τὴν ἀντρειά, ἀγάπη μου, γλυκαίνει,
Μ' ὁ θάνατος μὲ μπαμπεσιὰ φαρμάκ' εἶν' καὶ πρικαίνει."
Καὶ τοτεσὰς ἐμίλησαν δυὸ πρωτοκαπετάνιοι·
Πῶς τὴ ζωὴ ἐτουτοσὰς ἄδικα τήνε χανει.

56.

Ὁ Μεμὲντ ἀγᾶς κι' ὁ Τουρνατζῆς.

Νἆχεν ἀρτράψ' ὁ οὐρανὸς καὶ νὰ βουλήσ' ἡ γι ὥρα
Ὅντεν ἐξεβαρκάρεντον ὁ Τουρνατζῆς 'ς τὴ χώρα.
Καθίζει κάνει γράμματα μπέμπει τα τῶν ἀγάδω·
Ὅσοιν κι' ἂν ἔρθουν νὰ μὲ βροῦν πρᾶμμα δὲν τῶνε κάνω.
Μὰ μὲ γλυκὺ χαιρετισμὸ καὶ μὲ γλυκὺ κανάκι
Ἔγραψε τοῦ Μεμὲντ ἀγᾶ, τοῦ Μικροτσελεπάκη.
Καὶ ὅντεν τὴν ἀνάγνωθε ἀπάνω 'ς τὸν ὀντᾶν του,
Ἄλλος κιανεὶς δὲν ἦτον κεῖ παρὰ ἡ πεθεράν του.
— Πέ μου, νὰ ζῇς Μεμὲντ ἀγᾶ, τί γράφει τὸ ντεφτέρι;
Παράδες θέλ' ὁ Τουρνατζῆς γὴ ὄξω σένα θέλει;
— Ἐμήνυσέ μ' ὁ Τουρνατζῆς νὰ πᾶ νὰ πολεμήσω
'Σ τὰ Ῥεθεμνιώτικα στενὰ ἕνα νὰ μὴν ἀφήσω.
— Δέω σου 'γώ, Μεμὲντ ἀγᾶ, μὴν πιάνῃς λόγ' ἀθρώπου
. . . . —
Χίλια τσικίνια μέτρησε βάνει τα 'ς τὸ κεμέρι
Καὶ τσῆ χανούμης φώνιαξε κι' ἄλλα νὰ πᾶ νὰ φέρῃ.
Φιλεῖ την τὴ γυναῖκάν του, φιλεῖ καὶ τὰ παιδιάν του,
Καὶ μὲ τὴν παραπόνεσι φιλεῖ τὴν πεθεράν του.
Τ' ἀσερνικόν του τὸ παιδὶ θὲ ν' ἀποχαιρετίσῃ,
'Σ τὸν πόλεμο θενὰ διαβῇ, μπορεῖ νὰ μὴ γυρίσῃ.
Κι' ὅντεν ἐκαβαλίκευγε ἔσπασε τὸ κολάνι,
Τὸ πρόσωπόν του ἄλλαξε καὶ δὲν τοῦ καλοφάνη.
'Σ τὴ στράτα βιάζει τ' ἄλογο, ξεικάζει καὶ τὴν ὥρα,
Ὥρα· λιοβασιλέμματα ἔμπαινε εἰς τὴ χώρα.

Δυὸ ζαφτιγέδες ἔστεκαν 'σ τσῆ χώρας τὸ μπεντένι·
Ὦ ξακουστὲ Μεμὲντ ἀγᾶ ποὖσαι καὶ δὲν προβαίνεις;
Καὶ ὄντεν τὴν ἀνέβαινε τοῦ Τουρνατζῆ τὴ σκάλα,
Τὸ πρόσωπόν του ἄλλαξε κ' ἐγείνη σὰν τὸ γάλα.
Καὶ ὁ πορτάρης τὸν ῥωτᾷ· — Ποιὸς εἶσαι μπρὲ λεβέντη;
— Ἐγὦμαι ὁ Μεμὲντ ἀγᾶς, ποῦ με ζητᾷ ἀφέντης. —
Κι' ὁ Τουρνατζῆς ξαναρωτᾷ· — Ποιὸς εἶσαι μπρὲ γεζίτη;
— Ἐγὦμαι ὁ Μεμὲντ ἀγᾶς, ὁ ξακουστὸς τσῆ Κρήτης. —
Γλυκὺν καβὲ τόνε κερνᾷ 'ςὲ φαρφουρὶ φλεντσάνι
Κι' ὁ πασαλῆς τὴ σερταρὲ εἰς τὸ λαιμὸ τοῦ βάνει.
„Ἀμὰν πασᾶ ἐφέντη μου, καὶ μὰ τὸ Μουχαμέτη,
Μὴ βγάλῃς τέθοιον ἄθρωπο ἀποὺ τὸ βιλαέτι.
'Σ τὴ Στεία 'ς τὰ σεράγια μου εἶνιε τὰ γονικά μου
Καὶ στέκουν κι' ἀνημένουν με μαζὶ μὲ τὰ παιδιά μου.
'Σ τὴ Στεία 'ς τὰ σεράγια μου ἐκρέμασα τὴ λύρα·
Παιδιά μου! μένετ' ὀρφανὰ κ' ἐσὺ χανούμη χήρα!"

57.

Τῶ Μουρνιδῶ.

(1833.)

Εἰς τσὴ Μουρνιαὶς μαζεύγουνται εἰς τὰ τριαντατρία
Κ' ἠλέγαν τοῦ Μεμὲντ Ἀλῆ πῶς δὲν τὸν ἔχουν χρεία.
Κ' ἠλέγαν κ' ἐφωνιάζανε νἄρθουν ἡ τρεῖς Δυνάμες,
Δὲ θέλουν τὸν Μεμὲντ Ἀλῆ νὰ τσ' ἔχῃ μπλι' ἀραγιάδες.
Καὶ γράφ' ὁ Μουσταφᾶ πασᾶς καὶ τοὔρχετ' ἕνα γράμμα,
'Εκεῖ 'ς τσ' ἐληαὶς τσὴ κρέμασε καὶ δὲν τοῦ κάμαν πρᾶμμα.

('Εποίησεν Ἀναγνιώστης Χαζίρης ἐκ Λάκκων.)

58.

Ὁ Χαιρέτης.

(1840.)

’Σ τὰ χίλια ὀχτακόσια ἔτος εἰς τὰ σαράντα
’Ποὺ τὸ Μωριὰ ξεκίνησε γεῖς τιμημένος ἄντρας.
Συνταγματάρχης ἤτονε ’ς τοῦ νέου βασιλέα,
Δὲν ἦτο γνωστικώτερος εἰς οὖλον τὸ Μωρέα.
Μιὰν ταχυνὴ σηκόνεται, μιὰν ἑορτὴ μεγάλη,
Τσὴ χαζινέδες τ’ ἄνοιξε καὶ κράζει καὶ τὸ Χάλη.
— Φίλε μ’ ἀγαπημένε μου, συμπατριώτη Χάλη,
Τὴν Κρήτη τὴν πατρίδα μας γιάντα τὴν τρῶνε ἄλλοι;
Ἔλα νὰ συφωνήσωμε οἱ δυὸ μιὰ συφωνία
Νὰ δώσωμε ’ς τσὴ Κρητικοὺς κ’ ἐμεῖς μιὰ λευτερία.
— Λέεις το πατριώτη μου ὀγιὰ τὴ συφωνία,
Πρέπει νὰ τὸ μιλήσωμε μπροστὰ ’ς τὴ βασιλεία. —
Τότες ἀπηλοήθηκεν ὁ Δείχτης καὶ τοῦ λέγει·
— Ἄϊντε νὰ τὸ μιλήσωμε, κιανεὶς μὴν τὸ κατέχῃ. —
Κ’ ἐπῆγαν εἰς τοῦ βασιλιᾶ καὶ τόνε προσκυνοῦσι
Τσὴ κεφαλαὶς ἐκλίνασι, τὰ πόδιαν του φιλοῦσι.
— Πρᾶμμα συλλογιαστήκαμε, ἀφέντη βασιλέα·
Νὰ γένῃ ἡ πατρίδα μας ὡσὰν καὶ τὸ Μωρέα.
Κι’ ἀνὲν καὶ θέλῃς, βασιλιά, κ’ εἶνε μὲ τὴ βουλή σου,
Νὰ πᾶ νὰ πολεμήσωμε ’ς τὴν τύχη τὴ δική σου.
Ἀνὲν καὶ τήνε πάρωμε τὴν Κρήτη τὴν καϋμένη,
Χαρὰ ’ς τὸ βασιλίκι σου, περίπλουτο θὰ γένῃ. —
— Τὸ λόγο ἄπου μοὔπετε, πρωτοκαπετανέοι,
Θαρρῶ το πῶς δὲ γίνεται, κι’ ὁ Μόσκοβης δὲ θέλει. —
Τότες ἀπηλοήθηκεν ὁ Χάλης μὲ τὸ Δείχτη·
— Ἀνηβουλῆς σου, βασιλιά, θὰ πᾶμε εἰς τὴν Κρήτη. —
Καὶ παρευτὺς ὁ βασιλιὰς κράζει τὴ δωδεκάδα,
Τσὴ πλιὸ σοφοὺς καὶ γνωστικοὺς ἄπου χε ’ς τὴν Ἑλλάδα.
— Πρᾶμμα συλλογιαστήκανε τσῆ Κρήτης ἀφεντάδες
Νὰ πάρουν τὴν πατρίδαν των ὀφέτος μὲ καυγάδες. —

Τότες ἀπηλοήϑηκεν ὁ πάτερ Μισαήλης
Κ' εἶπ' ἕνα λόγο γνωστικὸ μὲ τὸ δικόν τ' ἀχεῖλι·
— Τὸ λογ' ἀποὖπες βασιλιὰ ὁ ϑιὸς νὰ σοῦ τ' ἀξιώσῃ
Νὰ πᾶμε 'ς τὴν πατρίδα μας νὰ τήνε λευτερώσῃς. —
Καὶ πάλι λέ' ὁ βασιλιὰς εἰς τὸν 'Αντωνιάδη·
— Νὰ γένῃ, λογιώτατε, ἀνὲ ϑωρῆς καὶ μοιάζῃ. —
Τότες ἀπηλοήϑηκε κι' ὁ γνωστικὸς Καλέργης·
— Νὰ γένῃ, βασιλέα μου, μ' 'Αντωνιάδης ϑέλει. —
Μ' ἂν πᾶμε 'ς τὴν πατρίδα μας καὶ κάμωμε καυγάδες,
Θέλομενε καὶ τάλαρα χίλιαις χιλιάδες.
Θέλομε νὰ φορτώσωμε ἅρματ' ἕναν καράβι
Καὶ τσεπανέδες ἄλλα δυὸ κ' ἕνας νὰ ξουσιάζῃ. —
Τότες ἀπηλοήϑηκε κι' ὁ Δείχτης ὁ καϋμένος·
— Μωρὲ παιδιὰ γιὰ τάλαρα κ' ἐγὼ δὲν ἀποφεύγω.
Κι' ἂν πᾶ νὰ πολεμήσωμε τσὴ Κρητικοὺς ἀγάδες,
Γράψετε ἀπὸ λόγου μου τρακόσιαις χιλιάδες. —
Κ' ἐκεῖ πρεμαζωχτήκανε στραϑιώταις ποὖν' τ' ἀντέτι
Τὴ βοῦλα νὰ πατήσουνε τοῦ γνωστικοῦ Χαιρέτη.
Καὶ παρευτὺς ὁ βασιλιὰς ἔκραξε τὸ Χαιρέτη
Νὰ τόνε μπέψῃ 'ς τὰ Σφακιὰ τὴν Κρήτη ν' ἀφεντέψῃ.
„Μπέμπεις με βασιλέα μου νὰ κατεβῶ 'ς τὴν Κρήτη
Μἄχω κ' ἐγὼ κυβέρνησιν εἰς τὸ δικό μου σπίτι."
Καὶ παρευτὺς βαρκάρεται ὁ γνωστικὸς Χαιρέτης,
Γιὰ νὰ κατέβῃ 'ς τὰ Σφακιὰ τὴν Κρήτη ν' ἀφεντέψῃ.
Εἰς τὰ Σφακιὰ ξεβάρκαρε καὶ 'ς τὸ Λουτρὸν ἐβγῆκε,
Μέσα 'ς τὴ Χώραν τῶ Σφακιῶ ἐπήγασε κ' ἐμπῆκε.
Κ' ἐκεῖ πρεμαζωχτήκανε προεστοκαπετάνιοι,
'Σ τοῦ Φρὲ τὸν κατεβάσανε ἐπιτροπὴ νὰ κάμῃ.
'Σ τοῦ Φρὲ τὸν κατεβάσανε, 'ς τοῦ σύμβουλου τὸ σπίτι,
Καὶ φημερίδες ἔκαμε κ' ἐγέμισεν ἡ Κρήτη.
'Σ τσὴ δεκαπέντε τοῦ Μαϊοῦ, ἀποὖτονε Σαββάτο,
'Σ τὸ Στύλον ἐτσαντίρωσε τὸ μιαρὸ φουσάτο.
Δευτέρα πρεμαζόνουνται τὰ Κρητικὰ 'Ρωμηάκια
'Ογιὰ νὰ κάμουν πόλεμο μὲ τὰ Μισιριωτάκια.

Τετράδη τὸ ξημέρωμα ὡς τὸ κολατσιδάκι
Ἀποκρισιάρη μπέψανε τὸ Χατζῆ Ἀνετάκη.
Κι' ἀποκρισιάρης ἔφταξε καὶ εἶπε τοῦ Χαιρέτη
Νὰ πᾶσι νὰ μιλήσουσι μὲ τὸν πασᾶ ἐφέντη.
Τότες ἀπηλοήθηκαν δυὸ φοβερ' ἀντρειωμένοι·
„Ὅ τι θενὰ γενῆ ταχυὰ καὶ σήμερο ἂς γένη.“
Κι' ἂ θὰ ῥωτήξῃς καὶ νὰ ἰδῇς ποιοί 'σαν οἵ γι ἀντρειωμένοι,
Ὁ Δείχτης μὲ τὸ Θοδωρῆ, ἀποῦσαν τιμημένοι.
Μιὰν ὥρα δὲν ἐπέρασε, κ' ἐχάλασεν ἡ μπέσα,
Κι' οὗλοι, καὶ Τοῦρκοι καὶ Ῥωμηοί, ἐπιάσαν τὰ τουφέκια
'Σ ἕναν ταμποῦρι ἔκατσεν ὁ Δείχτης ὁ καϋμένος
Κ' ἔπιασε τὸ τουφέκιν του ὡς ἦτο μαθημένος.
„Ἐπὰ θὰ πολεμήσωμε κι' ἀλλοῦ ποθὲς δὲν πᾶμε,
Κι' οὗλοι νὰ σκοτωθούμενε, μαγάρ' ὁ πρῶτος νἆμαι.“
Καὶ παρευτὺς καὶ ὁ πασᾶς λέει τῶν κανονιέρω·
„Σιάξετε τὰ κανόνια σας κι' ἀπομονὴ δὲν ἔχω.“
Καὶ οἵ τοψίδες παρευτὺς κεντοῦνε τὰ κανόνια
Κ' εἰς τὸ καϋμένο Πρόβαρμα ἐπέφτασι τὰ βόλια.
Καὶ πάλι λέει ὁ πασᾶς 'ς τσὴ μπαϊραχταράδες
Νὰ πᾶν νὰ πιάσουν τὸ χωριὸ νὰ πάρουν καὶ παράδες.
Καὶ παρευτὺς ὡς τ' ἄκουσε καὶ ὁ ντελῆ Μεμέτης
Παίρνει τὸ μπαϊράκιν του καὶ τὸ χωριὸ ξετρέχει.
Πρώτη μπατάγια παίχτηκε 'ς ἕναν κομμάτι στάρι
Κ' ἐπέσαν ἀποὺ τὰ σκυλιὰ πέντε μπαϊραχτάροι.
Κι' ὁ Δείχτης ὁ καϋμέναρος ἦτονε γεραλέος,
Δὲν τ' ἄκουγε νὰ πορπατῇ κ' ἐπιάστηκε ὁ καϋμένος.
Ἐπιάσανέν τον τὰ σκυλιὰ καὶ τὸν ἐκαταλύσαν
Τὴν κεφαλήν του πήρανε καὶ τὸ κορμίν τ' ἀφῆσαν.
Κι' ἀπῆς τὸν καταλύσανε ἐγράφτη 'ς τὴν Ἑλλάδα
Κι' οὗλ' οἵ γι ἀξιωματικοὶ ἐφορεθῆκαν μαῦρα.
Καϋμένε Πατερόπουλε, τῶ Σφακιανῶ ἡ γνῶσι,
Ἐδά ποῦ σ' ἐσκοτώσανε νὰ σὲ λυποῦνται πόσοι;
Κ' ἐσὺ καϋμένε Λαμπρινέ, φιλογενιὰ τσῆ Κρήτης,
Ἄδικα σ' ἐσκοτώσανε, κιανεὶς δὲ σ' ἐλυπήθη.

Τὸν πόλεμ' ἅποῦ γείνηκε, τὸν κάμαν οἱ 'Ριζίταις
Κι' ἀπο κειδὰ οἱ χωριανοὶ καὶ κάποιοι Μπροσνερίταις.
Ἦσαν καὶ λίγοι Σφακιανοί, ἀποῦσαν ἀντρειωμένοι,
Κ' ἐκάνασιν εἰς τὴν Τουρκιὰ σὰ σκύλοι λυσσιασμένοι.
'Σ τοῦ Σαμωνᾶ ἐκάθουνταν οἱ παλῃο-Κισαμίταις
Κ' ἐβλέπανε τὸ Σαμωνᾶ μὲ τσὴ Κατωμερίταις.

('Εποίησεν 'Αναγνώστης Ντουνάκης ἐξ 'Αποκορώνου.)

59.

Ο Χατζῆ Μιχάλης (Γιανναράκης) καὶ ὁ Μιχελῆς Γιανναράκης.

(1854.)

'Σ τὸν Κυρτομάδο γείνηκε ἕναν καλὸν τζιμποῦσι
Κι' ἀναγελοῦν τὸ Μόσκοβη μικροὶ μεγάλοι Τοῦρκοι.
Καὶ κάλεσμα ἐκάμανε ἀποὺ τὴ χώρα μέσα,
'Σ τὸν Κυρτομάδο βγήκανε νὰ κάμουνε τὴ φέστα.
Μὲ τὰ βιολιὰ πορίξανε καὶ μὲ τσ' ἀναγαράδες
'Σ τὸν Κυρτομάδο βγήκανε εἰκοσιδυὸ ἀγάδες.
Τὸ χάρτζι ἕνας ἔκανε, νὰ φαίνετ' ἀντρειωμένος,
Εὐτόνος ὁ Μεμέντ ἀγᾶς, ὁ ῥωμῃοτουρκεμμένος.
Καὶ τὸ τραπέζι στέσανε οἱ Τοῦρκοι 'ς τὸ σοκάκι,
Εὐτόνος ὁ Μεμέντ ἀγᾶς κ' εὐτὸν τὸ Μουσταφάκι.
Καὶ δυὸ 'Ρωμῃ' ἤσανε ἐκειδά, καλοὶ ντελικανίδες,
Κ' ἐκάθουνταν εἰς τὸν καβὲ ὡσὰν τσὴ τσελεπίδες.
Τὸν ἕνα λένε Μιχελῆ, τὸν ἄλλο λὲν Μιχάλη,
Κ' εἶνε καὶ παπαδόπαιδο, χατζῆς καὶ παλληκάρι.
Τὸν ἄλλο λένε Μιχελῆ κ' εἶνε καὶ Σφακιανάκι,
Κ' οἱ δυὸ τσὴ μακελέψανε τσὴ Τούρκους 'ς τὸ σοκάκι.
Καὶ ὁ Χατζῆς τῶν ἤλεγε· „Μὴ λέτε γιὰ τὸ 'Ρούσσιο,
Μὰ 'ς τὰ χαρθιά μας βρίσκομε πῶς θὰ ξεβγῆ ὁ Τοῦρκος."
Οἱ Τοῦρκοι τραγουδούσανε κ' ἠλέγαν μαντινάδες·
„Τὸ 'Ρούσσιο ἐνικήσαμε νᾶστε πάντ' ἀραγιάδες."
Καὶ ὁ Χατζῆς τῶν ἤλεγε· „Σωπᾶτε μὴν παινιέστε,

Τὴ χώρα δὲν ἐπῆρετε καὶ ψώματα μὴ λέτε.“
Τοῦταν τὰ λόγια εἶπανε κ' ἐβγῆκα οἱ τσελεπίδες,
Κ' εἰς τὰ χεράκιαν των βαστοῦν γδυμνοὺς τσὴ πασαλίδες.
Ἀπάνων τωνε χύνουνται καὶ μπαίνουν καὶ κολοῦσι,
Καὶ σποῦν τσὴ κεφαλαίς τωνε καὶ κρίσι δὲ ῥωτοῦσι.
Καὶ τὰ μπαρντάκια σπάσανε κ' ἐσπάσαν καὶ τὰ πιάτα,
Καὶ τὰ φαγιὰ σκορπίσανε κ' ἐπιάσαν τὰ σοκάκια.
Καὶ τὰ μπαρντάκια σπάσανε κι' οὕλους τσὴ ναργιλέδες,
Καὶ μασκαρᾶ τσὴ κάμανε μαζὶ μὲ τσ' ἐγλεντζέδες.
Τοῦ Μουσταφάκη κάμανε πίτερα τὸ βιολίν του,
Ἁποῦ τὸ γλέντιζ' ὁ φτωχὸς κ' ἔβγανε τὸ ψωμίν του.
Χύνεται ὁ Μεμὲντ ἀγᾶς, ἁποὔτον ἀντρειωμένος,
Μιὰ μαχαιριὰ τοῦ παίξανε κ' ἔπεσε λιγωμένος.
Προβαίνει κι' ὁ Μπεχτάσ' ἀγᾶς, ὀγιὰ νὰ σιργιανίσῃ,
Κ' ἐπαίξανέν του μιὰν πατὲ καὶ λώμπως θὰ ψοφήσῃ.
Ἕνας ἀράπης ἤλεγε· „Οὑλοί μας νὰ χωστοῦμε,
Καὶ δυὸ Ῥωμηοὶ μανίσανε καὶ θὰν ἀφανιστοῦμε.
Καὶ δυὸ Ῥωμηοὶ μανίσανε καὶ νἆχεν εἶνιε δέκα
Κιανένα δὲν ἀφίνανε 'ς τὸν Κυρτομάδο μέσα.“

(Ἐποίησε Μιχάλης Κόκκινος ἐκ Λάκκων.)

60.

Ὁ σεισμὸς τοῦ 1856.

'Σ τὰ χίλια ὀχτακόσια ἔτος πενῆντα ἕξη
Ἠθέλησεν ὁ Κύριος τὸ θᾶμμάν του νὰ μπέψῃ·
'Σ τσ' εἰκοσιεννιὰ τοῦ Σεντεμπριοῦ, ἕνα Σαββάτο βράδυ,
Μέγας σεισμὸς ἐγείνηκε κι' οὗλος ὁ κόσμος βράζει.
Ἀποὺ τὸ μέρος τῶ Χανιῶ ἔρχεται σὰ μελτέμι,
Μέγας καὶ τρομερὸς σεισμός, οὗλος ὁ κόσμος τρέμει.
Κ' ἡ θάλασσ' ἡ ἀκίνητη καὶ οἱ γι ὀχτὼ ἀνέμοι,
Τρία λεφτὰ βοᾷ ἡ γῆς, καπνὸς 'ποκάτω βγαίνει.
Χάνουνται χώραις καὶ χωριά, σὰν ὅντε χάνετ' ἄστρο,
Μὰ δὲν ὑπέφερε κιαμιὰ σὰν τὸ Μεγάλο Κάστρο.

Χαλοῦν τὰ μοναστήριαν του, χαλοῦν κ' οἱ μιναρέδες

. . . .

Κι' ἀπ' οὖλους του τση Χρισιανοὺς μιὰ φωνὴ μόνο βγαίνει,
Τὴν Παναγιὰ περικαλοῦ μεσίτρια νὰ γένῃ·
— Ὦ Παναγία δέσποινα, κι' οὖλ' εἴμεστα παιδιά σου,
Κάμε τὴν παρακάλεσι, ποῦ πιάνετ' ὁ ῥιτζᾶς σου. —
Θεοτικὴ φωθιά 'πεσε 'ς τοῦ Κάστρου τὸ μεϊντάνι
Κ' οἱ γεμιτζίδες τό εἴδανε 'πὸ μέσ' ἀπ' τὸ λιμάνι.

61.

Τὸ σύνταμμα.

(1858.)

Παιδιὰ Σαββάτο ἦτονε γὴ Κυριακὴ γὴ Τρίτη,
Ποῦ κίνησε τὸ σύνταμμα κ' ἐγείνηκε 'ς τὴν Κρήτη;
Ἕνα φερμάνι ἔμπεψε Σουλτὰν Ἀβντοὺλ Μετζίτης·
„Φόρο τὸ στρατιωτικὸ θέλω ἀποὺ τὴν Κρήτη.“
Καὶ τὸ φερμάνι ἔγραφε· „Ἕντεκα μιλιούνια,
Καὶ νὰ μὴν παρακούσουνε ὡσὰν τὰ Μαυροβούνια.“
Σὰν ἔλαβ' ὁ Βελῆ πασᾶς τσῆ Κρήτης τὸ φερμάνι,
Στέκει καὶ συλλογίζεται ἴντα λογῆς νὰ κάνῃ.
Μαζόνει τσὴ μουντίριδες ἀποὺ τὴς ἐπαρχίαις
Καὶ τσὴ καλοὺς κιατίπιδες ἀποὺ τσὴ πολιτείαις.
„Θέλω τὸ γληγορώτερο 'ςὲ κάθε ἐπαρχία
Νὰ γράψετε τσὴ Χρισιανούς, κάνει μεγάλη χρεία.
Νὰ πᾶτε 'ς οὖλαν τὰ χωριὰ τσὴ προεστοὺς νὰ βρῆτε,
Καὶ τὰ μωρὰ νὰ γράψετε, νὰ μὴν τὰ λυπηθῆτε.“
Εὐτὺς ὁ Μπάντρης κι' ὁ Πασᾶς καὶ ὁ Μητροπολίτης
Κάνουνε τὸ λογαριασμὸ 'ς τὸ μοιρασμὸ τσῆ Κρήτης.
Πρὸς γρόσια τριανταδυὸ εἰς τὸ κάθε κεφάλι,
Κ' εἶπε νὰ τὰ πλερώσουνε οὖλοι, μικροὶ μεγάλοι.
Τὰ μιλιούνια βγήκανε ὕστερα δεκατρία
Κ' εὐτ' ἦτονε τῶ Χρισιανῶ ἡ πρώτην των αἰτία.
Γαζέταις ἐδιαμοίρασεν ὁ Μπάντρης εἰς τοῦ Βάμου
(Νύφη μου μὴν πρικαίνεσαι, πρᾶμμα δὲ μᾶςε κάνου).

„῾Ο οὐρανὸς νὰ κατεβῇ κ' ἡ γῆς νὰ πᾶ ἀπάνω
Τὰ γρόσια ϑὰ τὰ δώσετε χούκιμου γὼ τὸ κάνω."
Γιὰ πεῖσμα τῶ Χριστιανῶ τὸ φώνιαζε ὁ σκύλος
Γιατ' εἶχε κάχριτα πολλὴ 'ς τσὴ Χριστιανοὺς καὶ ζῆλος.
Τὸ ἴδιο τσὴ φοβέριζε 'ς τὸ Τοπαλτὶ ὁ Ζέρης·
„Τὰ γρόσια νὰ τὰ δώσετε, γιατὶ ϑὰ φέρω ἀσκέρι.
῾Ως τὴν Τετράδη ϑενὰ βγῶ μ' ἀσκέρι νὰ γυρίζω,
Κι' ὅσοι δὲ μοῦ τὰ δώσουνε ϑὰ τσὴ μπισταγκωνίζω."
Σάν τ' ἄκουσαν οἱ Χριστιανοὶ μέσ' 'ς τὴν καρδιὰ πονοῦνε,
Κι' ὁ γεῖς τὸν ἀλλ' ἀναρωτᾷ τί μέλλει νὰ γενοῦνε.
Γράφουν γραφαὶς ἐδῶ κ' ἐκεῖ, εἰς οὖλαις τσ' ἐπαρχίαις,
Νὰ συναχτοῦν νὰ γράψουνε οὖλαις τωνε τσ' αἰτίαις.
Τὸ Σέλινο ὡς τ' ἄκουσεν ἔκαμεν ἑταιρεία,
Καϑίζει κάνει μιὰ γραφὴ 'ς τὴ Σφακιανὴ ἐπαρχία.
Πρώτη γραφὴ ἐστείλανε τοῦ καπετάνι Γιάννη,
Τοῦ Βαρδινάκη τῶ Σφακιῶ, νὰ ἰδοῦν ἴντα ϑὰ κάνη.
Νὰ βρῇ τσὴ πρώτους Σφακιανούς, ὅσ' ἔχουνε ϑρησκεία,
Νὰ ἰδοῦν ἴντα ϑὰ κάμουνε μ' αὐτὴν τὴν ἑταιρεία.
„Νὰ μᾶςε μεταγράψετε τί μέλλει νὰ γενοῦμε,
Τὰ γρόσια νὰ τὰ δώσωμε γὴ πίσω νὰ σερϑοῦμε."
Μὰ βγῆκε κ' ἐτσαρσίτεψε ἕνας κουζουλαμένος,
Κι' ὅσοι δὲν τόνε ξέρουνε, βρίσκεται βουλωμένος.
῞Οσοι προμελετήσανε ἐτούτην τὴν αἰτία
Τσ' ἔκαμεν ὁ Βελῆ πασᾶς 'ς τὴν Πόλιν ἐξορία.
Καὶ παρευτὺς συνέλεψι ἔκαμαν οἱ Λακκιώταις·
„Γιὰ ποιὰν αἰτία ξόρισες τσὴ πέντε Σελινιώταις;"
Γαλαναντώνης καὶ Χατζῆς δὲ στέκουν ν' ἀνημένουν,
Βγάνουν ἀϑρώπους γλήγορους 'ς τσὴ ῾Ρίζαις κι' ἀβιζέρνουν·
„῞Οσοι δοξάζουν τὸ ϑεὸ καὶ τόνε προσκυνοῦνε,
Τὴν Κυριακὴ ξημέρωμα 'ς τσὴ Λάκκους νὰ βρεϑοῦνε."
Καὶ παραγγέλνει ὁ Χατζῆς κ' εἰς τὰ Σφακιὰ νὰ βγοῦνε

---

61. 49 Χατζῆς, Χατζῆ Μιχάλης und Χατζῆ Μιχάλης Γιανναράκης ist dieselbe Person.

Κ' οἱ καπετάνιοι τῶ Σφακιῶ, οὗλοι νὰ μαζωχτοῦνε.
῾Ο Καυκαλᾶς ὡς τ' ἄκουσε πολὺ τοῦ βαροφάνη,
Κράζει καὶ τὸν κουνιάδιον του νὰ ἰδῇ ἵντα ϑὰ κάνῃ.
Ξεχωριστὰ ἐγράψανε τοῦ Κώστα τοῦ ῾Ριζίτη
„Ἦρϑε καιρὸς νὰ λάβωμε κ' ἐμεῖς καλὸ 'ς τὴν Κρήτη.“
Σὰν ἐσηκώϑ' ὁ Κωσταρός, τὸ γνωστικὸ κεφάλι,
Σηκώϑη κι' Ἀποκόρωνας, οὗλοι, μικροὶ μεγάλοι.
Σαββάτ' ἀπομεσήμερα — 'ς τσ' ἑφτὰ ἦτον ἡ γι ὥρα —
῾Ο Ζέρης ἐξεκίνησε μ' ἀσκέρ' ἀποὺ τὴ χώρα.
Πάει 'ς τσὴ Λάκκους τὸ χωριὸ τσὴ προεστοὺς μαζόνει·
„Ποιὸς πούστης ἀπὸ λόγου σας λέει πῶς δὲν πλερόνει;
Τὰ γρόσια νὰ συνάξετε ὥστε νὰ ξημερώσῃ,
Γιατὶ ϑὰ πιάσω τὸ Χατζῇ οὗλα νὰ μοῦ τὰ δώσῃ.
Γὴ εἰς ἐσᾶς τσὴ προεστοὺς οὗλα ϑὰ τὰ ξερρίξω,
Κι' ὅσοι δὲ μοῦ τὰ δώσουνε ϑὰ τσὴ μπισταγκωνίσω.“
Τὴν Κυριακὴ ξημέρωμα ἦρϑε κι' ὁ Μαυρογένης,
Κι' ἄλλοι πρεμαζωχτήκανε ἀποῦσαν ἀντρειωμένοι·
„Τὴν ὄρεξι τὴ ψεσινὴ ἔχεις μπουρμᾶ ἀκόμη,
Ποῦρϑες νὰ μᾶς πουστολογᾷς καὶ νὰ μᾶς κερατόνῃς;
Ἐδὰ ϑενὰ σοῦ δείξωμε, καὶ δὲν περνᾷ μιὰν ὥρα,
Ἵντα μαντάτα ξαφνικὰ ϑὰ μπέψωμε 'ς τὴ χώρα.“
Μιὰν ὥρα δὲν ἐπέρασε μαζόνουντ' οἱ Λακκιώταις,
Ἔρχονται κ' οἱ Κεραμειανοὶ καὶ πάρτη Σελινιώταις.
῾Ως τσ' εἶδε ὁ Μαμοὺτ ἀγᾶς τ' ἀχεῖλίν του δαγκάνει
Κι' ἀποὺ τ' ἀνύχια ὡς τὴν κορφὴ τρομάρα τόνε πιάνει.
Καταχτυπᾷ ἡ σαγοῦνάν του καὶ τοῦ Ζεήρη μπέη,
Καὶ ὁ Τσαφίρης κάϑεται καὶ ἡ καρδιάν του κλαίει.
„Μυριανάϑεμά τηνε ἐκεινηνὰ τὴν ὥρα
Ἀποῦ ἐξεκινούσαμε νἄρϑωμ' ἀποὺ τὴ χώρα.
Μὰ ὅ τι κι' ἄνεν πάϑωμε ἐσὺ φταίεις Μαμούτη,
Γιατὶ κ' ἐμεῖς ϑωροῦμέν το δὲ φταῖνε μηδὲ τοῦτοι.“
Λέν τωνε νὰ πορίσουνε 'πὸ μέσ' ἀποὺ τὸ σπίτι,

---

61. 57 Κώστας und Κωσταρός, eigentlich Κώστας Βολουδάκης.

Μ' αὐτ' εἶνε ἡ γι ἀπόφασι καὶ τοῦ λαοῦ τσῆ Κρήτης·
„Ἐμεῖς ἀποφασίσαμε κι' οὗλοι Ѳενὰ χαѲοῦμε
Γὴ ἀπὸ ἕναν κερατᾶ Ѳενὰ λευτερωѲοῦμε.
Δώπως Ѳαρρεῖ ὁ κερατᾶς, κ' ἐσεῖς παληομπουρμάδες,
Πῶς Ѳὰ τόνε πλερόνωμε νὰ κάνῃ φιλενάδες;
Γλήγορα νὰ πορίσετε νὰ πᾶτε 'ς τὴ δουλειά σας,
Ἂ Ѳέλετε νὰ σμίξετε μαζὶ μὲ τὰ παιδιά σας.“
Βρίστουνε χίλιαις πρόφασαις λέει των ὁ Τσαφέρης·
„Πρῶτα νὰ φάμε τίβοτσι γιατ' εἶνε μεσημέρι.“
Κείνην τὴν ὥρα ἔφταξεν ὁ Μουτσονικολάκης
Κ' ἔτσι ἐπῆρεν ἄνεσι καὶ ὁ Ζεραγαδάκης.
„Καλῶς τονε τὸ δάσκαλο νὰ μᾶςε λευτερώσῃ,
Χατζῆ Μιχάλης στέκεται νὰ μᾶςε Ѳανατώσῃ.
Τώρα γνωρίζω, δάσκαλε, πῶς ἔχω κισιμέτι
Νὰ πάγω εἰς τὸ σπίτι μου ἀπόψε σελαμέτι.“
Λέει τωνε ὁ δάσκαλος· „Ἐφταίξετ' ἀπατοί σας
Γιατ' ἤρѲετε νὰ πάρετε γρόσια μὲ τὸ σπαѲί σας.
Μαμοὺτ ἐφέντη γλήγορα νὰ φεύγετε 'ς τὴ χώρα,
Τὰ γρόσια ποῦ γυρεύγετε δὲν τὸ καλεῖ ἡ γι ὥρα.
Γιατ' ἀναγκάσѲη τὸ λαὸς 'ς τὸ ξέρριμμα ἀπάνω,
Κι' ἀνὲ σᾶςε σκοτώσουνε δὲν ἔχω τί σᾶς κάμω.
Ὁ Μαυρογένης ἤλεγε κι' ἀκόμ' ἄλλοι καμπόσοι·
„Πρέπει νὰ τσὴ σκοτώσωμε νὰ βάλου οἱ γι ἄλλοι γνῶσι.“
Μὰ ὁ Χατζῆς ὁ γνωστικὸς εἶπε κείνην τὴν ὥρα·
„Ἂς κάμωμε γιὰ τὸ λαὸς ἀποῦνε εἰς τὴ χώρα.“
Συναποβγάνει τση μακρυὰ ὁ Μουτσονικολάκης,
Αἰτία κ' ἐγλυτώσανε ἦτ' ὁ Χατζῆ Μιχάλης.
'Σὲ δυὸ μέραις συνάζουνται εἰς τὴν Ἁγιὰ Λεοῦσα,
Τὸ σύνταμμα ποῦ κάμανε εἰς τσὴ Φραγκιαὶς τ' ἀκοῦσα.
Λέει ὁ Μουσταφᾶ πασᾶς· — Ἀφέντη μου Σουλτάνε,
'Σ τὸ χέρι σού 'νε κόψε με κ' εἰς τὴ φλακὴ μὲ βάλε·
Μὰ δός μου ἀφέντη ἄδεια καράβια ν' ἁρματώσω,
Καὶ μὲ δικά μου ἔξοδα τὴν Κρήτη νὰ μερώσω.
— Πήγαινε, Μουσταφᾶ πασᾶ, πήγαινε 'ς τὴ δουλειά σου,

'Σ τὴν Κρήτη δὲν πατεῖ κιανεὶς ἀποὺ τὴ γενεά σου. —
Κράζει τὸν καπετὰν πασᾶ νὰ πάη εἰς τὴν Κρήτη·
„Μὴν ἀνημένης Κυριακή, μὴν ἀνημένης Τρίτη.
Νὰ πᾶ νὰ βρῇς τσὴ Χρισιανοὺς καὶ νὰ τσ' ἀναρωτήσης,
Κι' ὅ τι κι' ἂν σοῦ ζητήξουνε, οὖλα νὰ τὰ χαρίσης.
Γιατὶ γίνεται σήμερο κρίσι εἰς τὸ Παρίσι,
Κιανεὶς τρελλὸς μεσημερᾶς μὴ μὲ κατηγορήση.“
Εὐτὺς ὁ καπετὰν πασᾶς δὲ στέκει ν' ἀνημένη,
Μὲ τὴ βουλὴ τοῦ βασιλιᾶ 'ς τὴν Κρήτη κατεβαίνει.
Καὶ γράφει τωνε μιὰ γραφὴ ποιὰ μέρα θὰ πορίση
Νὰ κατεβοῦν οἱ γνωστικοὶ ποῦ θὰ τσ' ἀναρωτήση.
Τὴν Παρασκὴ ἐπόρισε πὸ μέσ' ἀποὺ τὴ χώρα,
'Σ τὰ Σερσεμπίλια ἔφταξε 'ς τσὴ τέσσερις ἡ γι ὥρα.
Σέρνει καὶ τὸ Μεμέντ ἀγᾶ, βγαίνει 'ς τὴ Χαλαρία,
Πιάνει τὸ κιάλι καὶ θωρεῖ, λέει 'ς τὴν ἐφορεία·
„'Εβγάστε οὖλοί σας ἐπὰ τηρήξετε καὶ ἰδέτε,
'Αποῦγραφ' ὁ Βελῆ πασᾶς πῶς εἶν' τρακόσιοι κλέφταις.
Κ' ἐγὼ θωρῶ πολὺ λαός, θωρῶ πολλαὶς χιλιάδες,
Κ' ἴντα μοῦ κουβεδιάζετε τσῆ Κρήτης οἱ μπουρμάδες;
Νὰ τῶνε πάρω τ' ἅρματα, νὰ μὴν τῶν τὰ χαρίσω;
Μὲ ἴντ' ἀχεῖλι θὰ τὸ πῶ καὶ θὰ τ' ἀποφασίσω;
Περίττου ἅπου βλέπω γὼ τὴν τόση εὐταξία
Καὶ δὲ μπορεῖ ποτὲ κιανεὶς νὰ τῶνε βρῇ αἰτία;

62.

'Ο Χατζῆ Μιχάλης (Γιανναράκης), ὁ Καζάκος καὶ ὁ Κοῦβος.

(1861.)

Ἄστρα σελήνη κ' ἥλιε τὰ τρι' ἀφρουκαστῆτε
Νὰ πῶ τραγοῦδι θλιβερὸ καὶ νὰ μὲ λυπηθῆτε.
Τραγοῦδι τσῆ πατρίδας μας, τσῆ ξακουσμένης Κρήτης,
'Ογιὰ τὸν 'Ισμαὴλ πασᾶ καὶ τὸ Μητροπολίτη.
'Απόθαν' ὁ Σουλτάνος μας κι' ἄλλαξ' ὁ βασιλιάς μας

Κ' ἔμπεψεν ἄλλο δικητὴ κ' ἔκαψε τὴν καρδιά μας.
'Σ τὰ χίλια ὀχτακόσια ἔτος ἑξῆντα ἕνα
Ὡς χίλια Κρητικόπουλα βρίσκουνται φλακιασμένα.
Κλάψετε μάναις τῶ Χανιῶ, τοῦ Κάστρου καὶ Ῥεθέμνους,
Γιατὶ τσὴ γιούς σας ἔχουνε σίδερα φωρτωμένους.
Μουλαζιμάδες ἔκραξε κι' οὔλους τσὴ πιλαβάδες,
Μπιστόλαις τῶν ἐμοίρασε, φυσέκια καὶ παράδες.
Φωνιάζει τση ξεχωριστὰ καὶ δούδει τωνε γρόσα·
„Τσὴ καπετάνιους φέρετε νὰ πάρετε ἄλλα τόσα."
Λέει των καὶ ξεχωριστὰ γιὰ τὸ Χατζῆ Μιχάλη,
Καζάκο καὶ Μπουγιούκαλη 'ποῦσαν πολλὰ μεγάλοι.
Γιατ' ἦσαν ἀποὺ τὸ Μωριὰ κ' οἱ τρεῖς νεοφερμένοι,
Κι' ἀπὸ πασᾶ καὶ σύβουλους ἦσαν κατατρεμμένοι.
Ἕναν ταμποῦρι πάρθηκε κ' ἐβγῆκε ἀποὺ τὴ χώρα
Νὰ πᾶ νὰ πιάσῃ τὸ Χατζῆ, δὲν ἀνημένει ὥρα.
'Σ τσὴ Λάκκους τὴ βαθειὰν αὐγὴ φτάνουν ἀγάλι γάλι
Κι' οὖλαν τὰ σπίθια ζώσανε γιὰ τὸ Χατζῆ Μιχάλη.
Μὰ ὁ Χατζῆς δὲν ἔφυγε, γιατ' ἀφορμὴ δὲν ἔχει
Ἀφίνει καὶ τὸν πιάνουνε 'ς τὴ χώρα μαζὶ μπαίνει.
Τὴν ἴδια μέρα 'ς τὰ Χανιὰ φέρνουν καὶ τὸ Καζάκο,
Μὲ τὸ Χατζ' ἦτον ὁ πασᾶς καὶ πᾶν του τὸ μαντάτο.
Εὐτὺς τσὴ βάνει 'ς τὴ φλακή, σίδερα τσὴ φορτόνει,
Κ' ἐκείνους ποῦ τσὴ φέρανε γλήγορα τσὴ πλερόνει.
'Σ τ' Ἀνώγεια ἔμπεψε πολλοὺς νὰ πάρουν τὸ σουλτάτο,
Μὰ δὲν τὸν δούδει τὸ χωριὸ καὶ πᾶν του τὸ μαντάτο.
Σηκόνετ' εὐτὸς μοναχὸς νὰ πᾶν νᾶ τόνε πάρῃ,
Ζητᾷ πολλοὺς Ἀνωγειανοὺς ὀγιὰ νὰ τσὴ βαρκάρῃ.
Μουλαζιμάδες ἔκραξε ἀπ' οὖλαις τσ' ἐπαρχίαις,
Νὰ πᾶνε νὰ τσὴ πιάσουνε, δούδει των ὁδηγίαις.
Κ' οἱ Τοῦρκοι μουλαζίμιδες 'ς τ' Ἀνώγεια ξετρυπῆσαν,
Τοῦ Λιβαδιώτη τσὴ κριγιοὺς ἐκουτσοκεφαλίσαν.
Βρίσκουν πολλοὺς Ἀνωγειανούς, τὸν Κοῦβο τὸν καϋμένο,
Γελοῦν τονε μὲ τσ' ὅρκους των πῶς εἶνε χαρισμένος.

Β. ΠΛΑΣΤΑ.

63.

Οἱ τρεῖς ἀτζιγγάνοι.

Τρεῖς ἀτζιγγάνοι γεύγουνταν 'ςὲ γυροποταμίδα
(Σκυλατζί—, βρωματζί—, παληατζί—, κακατζίγγανε)
Χρουσᾶ 'ταν τὰ πηρούνιαν των κι' ὁλάργυρα τὰ πιάτα
(Βρωματζί—, σκυλατζί—, παληατζί—, κάκατζίγγανε),
Κ' ἕναν κοράσιο τσὴ κερνᾷ, τοῦ Γιάννη ἡ γυναῖκα
(Παληατζί—, βρωματζί—, σκυλατζί—, κακατζίγγανε).
Βούλετ' ὁ γεῖς ἀτζίγγανος τὴν κόρη νὰ φιλήσῃ
(Κακατζί—, παληατζί—, βρωματζί—, σκυλατζίγγανε).
— Κάλλια κουτσή, κάλλια στραβή, κάλλι' ἀποσβολωμένη
(Σκυλατζί—, βρωματζί—, κακατζί—, παληατζίγγανε),
Παρὰ νὰ δώσω 'γώ φιλὶ ἐσᾶς τῶν ἀτζιγγάνω
(Βρωματζί—, σκυλατζί—, κακατζί—, παληατζίγγανε),
Νὰ λὲν τὸ Γιάννη κερατᾶ καὶ τὸ Μαριὸ πουτάνα
(Παληατζί—, βρωματζί—, σκυλατζί—, κακατζίγγανε).

64.

Τὸ κάτεργο τῶν καλογέρω.

Τρεῖς καλογέροι Κρητικοὶ καὶ δυ' ἀποὺ τ' Ἅγιον Ὅρος
Κάτεργον ἐσκαρόνανε εἰςὲ βαθὺ λιμιῶνα,
Χιλιῶ πεντακοσιῶ πηχῶ κ' εἶχε καὶ χίλιους μέσα·
Μέσά 'χε καὶ τὸ ναύληρο, μέσά 'χε καὶ τὸν ναύτη.

'Σ τὴν πρύμη βάνουν τὸ σταυρό, 'ς τὴν πλώρη Παναγία,
'Σ τὴ μέσην του τοῦ κάτεργου βάνουν τὸν ἅϊ Γιώργη,
Καὶ βάνουν καὶ γραμματικὸ τσῆ χήρας τὸ Γιαννάκη.

65.
Ὁ βασιλιὰς καὶ τ' ἄργανα.

Ἀποὺ τὴν ἄκρη τῶν ἀκρῶ ὥστε νὰ πᾶ 'ς τὴν ἄλλη
Ἔχουσι τάβλαις ἀργυραῖς στρωμνιὰ μαλαμματένια
Ποτήρια μὲ τῆς ἐρωθιαίς, κι' ὅποιος τὰ ἰδῇ πλανᾶται.
Κ' ἐπέρασ' ἕνας βασιλιὸς κ' εἶδέν τα κ' ἐπλανέθη
— Ἰντά.'νιε τοῦταν τ' ἄργανα καὶ τοῦταν τὰ παιγνίδια;
Χριστὲ μὴν ἤμουν βασιλιός, Χριστὲ μὴν ἤμουν ῥήγας,
Νὰ πέζεφνα νὰ χόρευγα μὲ τὴν παπαδοποῦλα,
Νἄγγιζε τὸ μουστάκι μου 'ς τὴ μαύρην τση χωρίστρα.

66.
Τὸ μήνυμα τοῦ συντέκνου.

'Εμήνυσέ μ' ὁ σύντεκνος παιδὶ νὰ τοῦ βαφτίσω,
Κι' ὅντες τοῦ μήνυσα κ' ἐγὼ μὲ τὸν ἀμπασιαδόρο·
— Δὲν τὸ κατέχεις, σύντεκνε, πῶς 'ςὲ χωριὸ δὲ μπαίνω
Μουϊδ' εἰς χωριό, μουϊδ' εἰς χωριά, μουϊδ' εἰσὲ μοναστῆρι;
Μὰ πάλ' ἂς φέρουν τὸ παιδὶ κάτω 'ς τὸν ἅϊ Γιώργη,
Νὰ δώσω φωτολάμπαδα κ' ἕνα ψωμὶ χρουσάφι.

67.
Τὸ μήνυμα τοῦ Θανάτου.

'Εμήνυσέ μ' ὁ Θάνατος μαντάτο μὲ τὸ Χάρο
Ἂν ἔχω κόρην ὅμορφη νὰ τοῦ τήνε φυλάξω·
Κ' ἐγὼ τὸ Χάρο ντρέπομαι, τὸ Θάνατο φοβοῦμαι,
Λυποῦμαι τὴν ἀγάπη μου νὰ μοῦ τὴν πάρουν ἄλλοι.

---

67. 2 κόρην = ἀγάπην (siehe V. 4).

68.

Ὁ Μυριολῆς.

Τ' ἀγρίμι στέκει 'ς τὸ τζουγκρὶ κ' ἡ σκύλα 'ς τσ' ἀλυσίδες
Κι' ὁ Μυριολῆς χαροκοπᾷ 'ςὲ δίπορτην ταβέρνα.
— Βάλε ταβερναρᾶ κρασὶ νὰ πιοῦν τὰ παλληκάρια,
Νὰ πιῶ κ' ἐγὼ κι' ὁ μαῦρός μου καὶ τὰ λαγωνικά μου.
Κι' ἃ δὲ μὲ φτάξουν τ' ἄσπρα μου ἀπόξω στέκει ὁ μαῦρος,
Καὶ κάν' ὁ μαῦρος ἑκατὸ κ' ἡ σέλαν του διακόσια
Καὶ τὰ χαλιναράκιαν του. . . . .

69.

Ὁ ὅρκος.

'Σ ἐκκλησιδάκι ὁλόχρουσο, μολυβοσκεπασμένο,
'Εκεῖ μ' ἔβαλαν κ' ἔμνωξα ἄδικα τὸν καϋμένο.
Κι' ἀποὺ τὸν ὅρκο τὸν πολύ, τὸν ἔδωκα, τὸ ξένο,
'Εγύραν τὰ κονίσματα κ' ἐσβύσαν τὰ καντήλια
Κ' ἐρράϊσε κ' ἡ γι ἐκκλησιά.

70.

Ὁ ἄρχος κι' ἡ συντέκνισσα.

Τ' ἄρχον ἡ σκύλαις ἤρθανε κι' ἄρχοντας δὲν ἐφάνη,
Μπαινόβγαιν' ἡ γι ἀρχόντισσα τὸ Γιώργην ἀναρώτα·
— Πάτερε Γιώργη, Πάτερε, Γιώργη, Πατερογιώργη,
Ἴντά 'καμες τὸν ἄντρα μου, τὸν κύρη τῶν παιδιῶ μου;
Ἂν εἶν' ὀμπρὸς νὰ γδέχωμαι κι' ὀπίσω ν' ἀνημένω,
Πάλι καὶ τὸν ἐσκότωσες νὰ τόνε μακαρίζω.

---

69. 2 Κόρη ξαθὴ γιὰ σένα.

— Δὲν εἶν' ὀμπρὸς νὰ γδέχεσαι κι' ὀπίσω ν' ἀντημένης,
Μηδὲ δὲν τὸν ἐσκότωσα νὰ τόνε μακαρίζῃς·
'Σ τὸ Μπρόσνερο τὸν ἄφηκα εἰς τσῆ συντέκνισσάς του.
Γλυκὺν κρασὶ τόνε κερνᾷ
(ἡ κερασυντέκνισσα),
λόγια πρικιὰ τοῦ λέει·
— Ὄμορφος εἶσαι, σύντεκνε, μἄχεις χλωμιὰ γυναῖκα,
Κ' ἐσένα στέκει, σύντεκνε, γυναῖκα σὰν κ' ἐμένα
Νἄχῃ τοῦ ἥλιου τσ' ὀμορφιαίς, τοῦ φεγγαριοῦ τσῇ λάψαις,
Τοῦ μήλου τοῦ βενέτικου τσῇ ῥοδοκκινάδες.

71.

Ὁ ἀητὸς καὶ ἡ πέρδικα.

Ἀητὸς περδίκιν ἔπιασε κ' ὕστερα τ' ἀναρώτα·
— Πέ μου, νὰ ζήσῃς, πέρδικα
(εἶπεν ἀητὸς τσῆ πέρδικας),
Ποῦ χτίζεις τὴ φωλιά σου
(Καὶ κάνεις καὶ τ' αὐγά σου
Καὶ βγάνεις τὰ πουλιά σου);
— Ἀχαμνοπιάσ' με, σταυραητέ
(Εἶπεν ἡ πέρδικα τ' ἀητοῦ),
Νὰ σοῦ τὴ μολοήσω
(Νὰ σὲ καλοκαρδίσω).
Θωρεῖς ἐκεῖνο τὸ βουνὸ
(Γαρεφαλάκι μ' κόκκινο)
Καὶ τ' ἄλλο τὸ παρέκει
(Χρουσό μου περιστέρι);
Ἀνάμεσα 'ς τὰ δυὸ βουνὰ εἶν' ἕνα χαρακάκι,
'Σ τὴ ῥίζα τοῦ χαρακακιοῦ
(Εἶπεν ἡ πέρδικα τ' ἀητοῦ)
Τὴ χτίζω τὴ φωλιά μου

(Καὶ κάνω καὶ τ' αὐγά μου
Καὶ βγάνω τὰ πουλιά μου),
Μὰ ξεπουλιάσανε τ' αὐγὰ κ' ἐξεπετάξαν κιόλας.
Εἶπά σου γώ, πέ μου κ' ἐσύ
(Εἶπεν ἡ πέρδικα τ' ἀητοῦ).

72.

Τὸ μεταμορφωμένο θεριὸ κι' ὁ νιός.

Κάτω 'ς τοῦ Δράκο τὸ χωριό, 'ς τοῦ Δράκο τὸ πηγάδι,
Θεριὸ μεταμορφώθηκε κ' ἐγείνηκε κοράσιο.
'Σὲ χειλιοπήγαδό 'κατσε κ' ἔκλαιγε κ' ἐθρηνᾶτο,
Κι' ὀμορφονιὸς κατέβαινεν ἀπὸ λαγοῦ κυνῆγι,
Βρίστει τὴν κόρη κ' ἔκλαιγε κ' ἐτζαγκουρνομαδιέτο
— Τί 'χεις, κόρη, καὶ θλίβιεσαι καὶ τζαγκουρνομαδιέσαι;
— Τὸ δαχτυλίδι μοῦ 'πεσε 'ς τοῦ πηγαδιοῦ τὸν πάτο,
Κι' ἀποῦ βρεθῇ καὶ βγάλῃ το γυναῖκα νὰ μὲ πάρῃ,
Γυναῖκα νὰ μὲ πάρ' ὁ νιὸς κ' ἐγὼ ἐκεῖνον ἄντρα.
Καὶ μπαίν' ὁ νιὸς κ' ἐγδύνεντον καὶ τ' ἅρματάν του βγάνει,
Παίζει τὴν πρώτη βουτακιὰ καὶ πάει εἰς τὸν πάτο,
Καὶ βριστ' ἀθρώπω κεφαλαὶς καὶ γυναικῶ πλεξοῦδες.
Καὶ μπαίν' ὁ νιὸς κι' ἀνάσερνε σὰ δεκαπέντε ὥραις,
'Ανάσερνε κι' ἀνάσερνε κι' ἀπάνω πάνω πλέει·
— Δὲν εἶνι' ἐπ' ἀρραβώνιδες μηδὲ καὶ δαχτυλίδια,
Μόνό 'νι' ἀθρώπω κεφαλαὶς καὶ γυναικῶ πλεξοῦδες.
Γιάϊντα θεριὸ μ' ἐγέλασες;

73.

Ὁ νιὸς ἀποὺ τὸ μνῆμα τ' Ἅϊ Γιώργη.

'Οψὲς ἀργὰς ἐπέρνουνα
(Ἄλφα δυὸ κι' ἄλλα δυό)
Ἀποὺ τὸν Ἅϊ Γιώργη

(Σίγμα, κάππα, ῥῶ καὶ πῖ,
Δέλτα, ἰῶτα μοναχή).
Δὲ μ' ἄρεσε νὰ περπατῶ
("Αλφα δυὸ κι' ἄλλα δυό),
Δὲ μ' ἄρεσε νὰ πχαίνω
(Σίγμα, κάππα, ῥῶ καὶ πῖ,
Δέλτα, ἰῶτα μοναχή).
Κ' ἔκατσα κ' ἐλογάριαζα
("Αλφα δυὸ κι' ἄλλα δυό)
Τὰ μνήματα πόσα 'νιε
(Σίγμα, κάππα, ῥῶ καὶ πῖ,
Δέλτα, ἰῶτα μοναχή).
Καὶ παρὰ τρία μνήματα
("Αλφα δυὸ κι' ἄλλα δυό)
Ἦσαν ἐννιὰ χιλιάδες
(Σίγμα, κάππα, ῥῶ καὶ πῖ,
Δέλτα, ἰῶτα μοναχή).
Κι' ὁ μαῦρός μου παραπατεῖ
("Αλφα δυὸ κι' ἄλλα δυό)
Νιοῦς ἀντρωμένου μνῆμα
(Σίγμα, κάππα, ῥῶ καὶ πῖ,
Δέλτα, ἰῶτα μοναχή).
Δροικῶ τὴν πλάκα καὶ βουρκᾷ
("Αλφα δυὸ κι' ἄλλα δυό),
Τὸ νιὸ κι' ἀναστενάζει
(Σίγμα, κάππα, ῥῶ καὶ πῖ,
Δέλτα, ἰῶτα μοναχή).
— Ποιὸς εἶσ' ἐσ' ἀποῦ μὲ πατεῖς
("Αλφα δυὸ κι' ἄλλα δυό)
Κι' ἀποῦ μὲ λογαριάζεις
(Σίγμα, κάππα, ῥῶ καὶ πῖ,
Δέλτα, ἰῶτα μοναχή);

---

73. 26 τὴν πλάκα καὶ σφαρᾷ.

Ἀποῦμουν βασιλιᾶ παιδὶ
(Ἄλφα δυὸ κι' ἄλλα δυό),
Μεγάλου ῥήγα γέννα
(Σίγμα, κάππα, ῥῶ καὶ πῖ,
Δέλτα, ἰῶτα μοναχή),
Τὴ γῆς δὲν ἐμπεγέντιζα
(Ἄλφα δυὸ κι' ἄλλα δυό)
Πεζὸς νὰ τὴν πατήσω
(Σίγμα, κάππα, ῥῶ καὶ πῖ,
Δέλτα, ἰῶτα μοναχή),
Κ' ἐδὰ τὴν ἔχω πάπλωμα
(Ἄλφα δυὸ κι' ἄλλα δυό),
Σεντόνια καὶ κοιμοῦμαι
(Σίγμα, κάππα, ῥῶ καὶ πῖ,
Δέλτα, ἰῶτα μοναχή).

74.

Ὁ κυρφὸς ἀγαπητικός.

Ὀψὲς ἀργὰς ἐπέρνουνα ἀποὺ τὴ γειτονίτσα
Κ' ἐγροίκου κ' ἐδικάζεντο μάνα καὶ θυγατέρα·
— Μωρὴ σκύλα, μωρ' ἀνομιά, σκύλα μαγαρισμένη,
Παιδὶ δὲν εὐαγγέλισες, τὰ κάλλ' ἀποὖχες ποὖν' τα;
— Λώμπως θαρρεῖς, μανίτσα μου, κι' ἀπάρθεν' εἶμ' ἀκόμη;
Θωρεῖς τὸ νιὸ ἀποῦ περνᾷ ἀργὰ ταχυὰ 'ς τσ' αὐλαίς μας;
Τρία παιδιά 'χω μετ' αὐτὸ κ' εἶμαι καὶ γαστρωμένη.

75.

Ὁ Κωσταντὴς κ' ἡ βασιλιοποῦλα.

Ὄντεν ἐδικονίζεντον ὁ Κωσταντὴς 'ς τὰ ξένα,
Τσὴ ῥούγαις ῥούγαις περπατεῖ καὶ τὰ στενὰ διαβαίνει.
Κ' εἶχε τὰ ῥάσα κούντουρα κ' ἐφάνη τ' ἅρματάν του,

Κ' ἐφάνη τ' ἀλαφρὸ σπαθὶ μὲ τ' ἀργυρὸ θηκάρι,
Βασιλιοποῦλα τὸ θωρεῖ ἀπὸ ψηλὸ πελάτι·
— Δὲν εἶν' εὐτὸ φτωχόπουλο μηδὲ καὶ διακονιάρης,
Μόνό 'νε βασιλιόπουλο μεγάλης ῥήγας γέννα.

76.

Τσῆ βασιλιοπούλας ὁ σκλάβος.

Βασιλιοποῦλ' ἀρμάτωσε ὁλόχρουση φριγάδα,
Βάνει κατάρθια μπρόντζινα κι' ἀντέναις ἀτσαλένιαις,
Καὶ τὰ κουπιάν τση δαμασκὶ καὶ τὰ πανιὰ βελοῦδο.
Βάνει καὶ ναύταις ἑκατό, ἀπάρθενα κοράσια,
Μπαίνουν κ' ἐλάμναν τὰ κουπιὰ δεξιὰ 'ς τὴ Μιτηλίνη.
Ῥηγόπουλο τήνε θωρεῖ ἀπὸ ψηλὸ πελάτι,
Χρουσῆ φριγάδ' ἀρμάτωσε, χρουσᾶ πανιὰ τσῆ βάνει,
Βάνει καὶ ναύταις ἑκατό, ὄμορφα παλληκάρια.
Μπαίνουν κ' ἐλάμναν τὰ κουπιὰ ζερβὰ 'ς τὴ Μιτηλίνη·
— Στάσου καράβι ξακουστό, γιὰ θὰ σὲ πολεμήσω,
Γιὰ θὰ σοῦ παίξω κανονιὰ νὰ σὲ παραλαντίσω.
— Πάτζης πῶς εἶμαι ῥήγισσα καὶ θὰ μὲ πολεμήσῃς;
Ῥήγας ἐσύ, ῥήγας κ' ἐγώ, κ' οἱ δυό 'μεστα ῥηγάδες,
Κ' ἔλα νὰ πολεμήσωμε κι' ἀποῦ νικήσ' ἂς πάρῃ. —
Μπαίνουν κ' ἐπολεμούσανε ἀπ' τὸ ταχὺ ὡς τὸ βράδυ
Καὶ θέλ' ὁ θιὸς κ' ἡ μοῖράν τση καὶ σκλάβο τόνε πιάνει,
'Σ τὸ μεγαλήτερο κουπὶ πάει καὶ τόνε δένει.
[„Δό μού το κόρη τὸ φιλί, δό μού το ποῦ καϋμένου
Καὶ τάξε πῶς ἐχάρισες ζωὴ τ' ἀποθαμμένου."]

---

75. 4 Κ' ἐφάνη τ' ἀργυρὸ σπαθὶ μέ το χρουσὸ φουχάρι.

77.

῾Ο πνιμμένος νιόπαντρος.

Τ' ἀμμάϑια μ' ἀναντράνισα κάτω 'ς τσ' ἀνύδρους κάμπους,
Θωρῶ 'ναν ποταμὸ ϑολό, ϑολὸ καὶ βουρκωμένο,
Κι' ἀποῦ τὸ ἰδῇ τρεχάμενο λέει τον καὶ κοιμᾶται,
Κ' ἐκεῖνος σέρνει μέσαν του δέντρη ξερριζωμένα
Καὶ σέρνει κ' ἕνα νιὸν καλό, συνωροπαντρεμμένο,
Κι' ἀκόμ' ὁ γάμος του βαστᾷ κ' ἡ τάβλαις τού 'ν' στρω-
μέναις,
Κι' ἀκόμη τὰ στεφάνιαν του τοῦ λιβανιοῦ μυρίζουν
Τοῦ λιβανιοῦ καὶ τοῦ κεριοῦ καὶ τ' ἅγιον εὐαγγέλι.

78.

῾Ο Γιάννης κι' ὁ δράκος.

'Σὲ ψηλὸ βουνό, 'ςὲ χαμηλὸ λαγκάδι,
Γιάννης πορπατεῖ μαζὶ μὲ τὴν καλήν του.
Κ' εἰς τὴ στράταν του κ' εἰς τὴν πορπατηξιάν του
Δράκος τ' απαντᾷ, ϑεριὸ τοῦ συντυχαίνει·
„Γειά σου, Γιαννακή, γειά σου κάλ' ἀντρωμένε,
Κι' ἂς τὰ παίξωμε, Γιάννη, γιὰ τὴν καλή σου.“
Κι' ἀπαλεύγανε ἀπ' τὸ ταχὺ ὡς τὸ βράδυ,
Γειά σου, Γιαννακή.

79.

῾Η πιβουλιά.

Κατέχετε 'ς τὸ πέραμα, τὸ λένε 'ς τοῦ Βασίλη,
῾Αποὖν' ὁ δρῦς κι' ὁ πλάτανος κι' ἡ πλάκα 'ς τὴν αὐλήν του,
Κ' ἔχουσι κ' ἕναν κόνισμα 'ς τοῦ μέγα δρῦ τὴ ῥίζα;
'Εννιὰ νομάτοι πέρασαν καὶ μὲ τὸν ἄρχο δέκα·

Κ' οἱ τρεῖς πᾶνε 'ς τ' ἀμπέλιν του κ' οἱ δυὸ εἰς τὰ σφαχτάν του
Κ' οἱ γι ἄλλοι πᾶν καὶ κουρταλοῦν 'ς τὴν πόρτα τοῦ Βασίλη.
— Ξύπνα, Βασίλη, σύντεκνε, ξύπνα νὰ μᾶς ἀνοίξῃς·
— Ἂν εἶστε φίλοι πχαίνεστε, κι' ἂν εἶστ' ὀϑροὶ διαβῆτε,
Κι' ἂν εἶστε κοντοχωριανοὶ ἀμέτε 'ς τὴ δουλειά σας.
— Σήκω, Βασίλη, σύντεκνε, σήκω νὰ μᾶς ἀνοίξῃς
. . . . —
'Εννιὰ κανάταις ἔβγαλε ὀγιὰ νὰ τσὴ κεράσῃ,
'Εννιὰ σιτζίμια βγάλανε κ' ἐδέσαν τὸ Βασίλη.

80.

Ἡ ματωμένη βρύσι.

'Σὲ ποταμὸν ἀνάσερνα κ' ἤμουνε διψασμένος
Κ' ἐξέτρεχα τὸν ποταμὸ νὰ βρῶ τὴν ὥρῃα βρύσι·
Βρίσκω τὴ βρύσι κ' ἔστεκε κ' ἤτονε κι' ἀβρυασμένη,
'Αβρυά 'χε κι' ἀβρυοκάλαμα κι' ὥρῃο περιμποκλάδι.
Σκύφτω καὶ τσῆ 'βγανα τ' ἀβρυὰ νὰ πιῶ νερὸ δροσάτο
Κι' ἄγγελος μοῦ 'συρε φωνὴ 'ποὺ τσ' ὀρανοὺς ἀπάνω·
— Ἂν εἶσ' Ὀβρῃὸς μαγάρισε, κι' ἂν εἶσαι Τοῦρκος πιέ το,
Μ' ἂν εἶσαι Χριστιανόπουλο βλέπου μὴ μαγαρίσῃς·
Φραγγόπουλα περάσανε κ' ἔπλυναν τὰ σπαϑιάν των,
Ποῦ κόψαν Τούρκω κεφαλαὶς καὶ Γιανιτσάρ' ἀγάδω,
Κόβγουν καὶ μιᾶς ἀμίρισσας, ποῦ 'τονε γαστρωμένη,
Τριῶ μηνῶ 'τον τὸ παιδί, βγαίν' ἀποὺ τὴν κοιλιάν τσῃ·
„Ἀφῆστέ με νὰ σηκωϑῶ τὸν κόσμο νὰ γνωρίσω,
Νὰ ἰδῶ καὶ ποιοί 'νι' οἱ φίλοι μου καὶ ποιοί 'νι οἱ γι ἐδικοί μου,
Ποιοί 'νι' ἀποῦ καταλύσανε τὴ μάνα τὴ δική μου·
Τότες νὰ ἰδῆτε πόλεμο, τὸν κάνου οἱ γι ἀντρωμένοι
Τὸν κάνου οἱ γι ἄντρες οἱ καλοί, οἱ καστροπολεμάρχοι.“ —

81.

Ὁ Γιάννης.

Σιγὰ σιγά 'βρεχεν ὁ Θιὸς κι' ὁ Γιάννης ἐτραγούδιε.
Καὶ παίρν' άέρας τὴ λαλιά, τοῦ δράκοντα τὴν πάει,
Ξυπνᾷ του τὴ δρακόντισσα μὲ τὰ δρακόπουλάν τση,
Γέρνετ' ὁ δράκος, τὸ Θεριό, τὸ Γιάννη γιὰ νὰ φάῃ,
Νὰ φᾶ ἐμὲ τὸ μοναχό.

82.

Παραγγελιὰ τ' ἀποθαμμένου κυνηγοῦ.

Σὰ δροσινιάσουν τὰ βουνὰ καὶ χαμηλώσ' ὁ ἥλιος,
Βόσκεστ' ἀγρίμια, βόσκεστε, λαγοὶ δροσολογᾶτε,
Μ' ἀπόθανεν ὁ κυνηγός, ἀποῦ σᾶς ἐκυνήγα,
Κι' ἄφηκε καὶ παραγγελιὰ τῶν ἄλλων κυνηγάρω·
„Ἀνὲν καὶ πᾶτε 'ς τσὴ λαγοὺς καὶ πᾶτε εἰς τ' ἀγρίμια,
Περάστ' ἀποὺ τὸ μνῆμά μου καὶ πάρετε κ' ἐμένα·
Τρεῖς πόρους ἔχουν τὰ λαγκὰ κι' ἀφῆστέ μου τὸν ἕνα,
Κι' ἂν ἔρθ' ἀγρίμι, παίζω του, λαγός, βαρῶ του θέλω
Κι' ἂν ἔρθῃ πετροπέρδικα νὰ τήνε πιάσω θέλω.“

83.

Ὁ Διγενῆς.

Οἱ Σέρβοι κ' οἱ Σαρακηνοὶ κ' οἱ Μῶροι γάμο κάνουν,
Κι' οὖλον τὸν κόσμο τὸν καλοῦν κι' οὖλον τὸν πρεμαζόνουν,
Τὸ Διγενῆ δὲν τὸν καλοῦν γιὰ τσὴ κακαίς του χάραις,
Γιατὶ σκοτόνει τσὴ γαμπροὺς καὶ παίρνει τσὴ νυφάδες.
Κι' ὁ Διγενῆς εἶχε φιλιὰ καὶ πᾶν καὶ λέσιν τού το·
„Μωρὲ λουβοσαρακηνοὶ κ' ἐσεῖς οἱ λουβοσέρβοι,
Καὶ ποιὸ γαμπρὸν ἐσκότωσα καὶ ποιὰ νύφην ἐπῆρα;“

84.

Τὸ ξένο.

Πάνω 'ςὲ πρύμη καραβιοῦ δυ' ἀδέρφια 'νιε θαμμένα
Κι' ἀνάμεσα 'ς τὰ μνήματα ἐβγῆκεν ὥρηο κλῆμα,
Κάνει σταφύλι ῥαζακί, κάνει κρασὶ μοσκάτο,
Πίνουν το ἡ μάναις ἡ καλαὶς μπλιόν των παιδὶ δὲν κάνου·
Νἄχεν τὸ πιῆ κ' ἡ μάνα μου νὰ μὴ μὲ κάμ' ἐμένα,
Νὰ πορπατῶ 'ς τὴ ξενιθειά, 'ς τὰ ξένα νὰ γυρίζω·
Ξένοι πλύνουν τὰ ῥοῦχά μου, ξένοι μου τ' ἀναρράφτουν
Πλύνουν τα μιά, πλύνουν τα δυό, πάνω 'ς τσῆ τρεῖς μὲ διώχνουν·
— Ξένο, πάρε τὰ ῥοῦχά σου κι' ἄμε 'ς τὰ γονικά σου,
Κι' ἄμε νὰ βρῇς γυναῖκά σου κι' ἀλλοῦ πεθερικά σου.
— Μὰ 'γώ 'μουνε βαρυάρρωστο καὶ βαρυαρρωστημένο,
Ἄχι νερὸ τοῦ τόπου μας, μῆλ' ἀποὺ τὴ μηλιά μας. —

85.

Τὰ δυὸ πουλιά.

Ἕναν πουλὶ θαλασσινὸ κ' ἕναν πουλὶ βουνίσιο,
Τὸ δυὸ πουλιὰ μαλόνανε 'ς τοῦ σταυραητοῦ τὸν τόπο,
Κ' ἐμπῆκε τὸ θαλασσινὸ κ' ἦλεγε τοῦ βουνήσιου·
„Μὴ μὲ μαλόνεις, σταυραητέ, 'ς τὸν ἐδικό σου τόπο,
Κ' ἔλα κ' ἐσὺ 'ς τὸν τόπο μου.“

86.

Τ' ἀηδόνι τσῆ κορφῆς.

Ἀπόψ' ἀποκοιμήθηκα 'ςὲ μιὰν κορφὴν ἀπάνω
Κ' ἦρθε τ' ἀηδόνι τσῆ κορφῆς κι' ἀγγουροξύπνησέ με·
— Σήκω, βοσκέ, βοσκόπουλε, καὶ τὰ σφαχτά σου πῆραν.

— Γιά πέ μ', ἀηδόνι τσῆ κορφῆς, ποῦ τὰ λαλοῦν καὶ πᾶσι;
— 'Σ τὸν πόρο τοῦ φαράγγουλιοῦ τά 'χουνε μαχωμένα,
Παίρνουν κριγιοὺς γιὰ τὸ μαλλί, τράγους γιὰ τὰ κουδοῦνια,
Παίρνουν καὶ στειροπρόβατα γιὰ νἄχουν 'ς τὸ κουράδι. —

87.

Οἱ δυὸ συμπεθέροι.

Δυὸ συμπεθέροι κάθουνται καὶ γλυκοροζονάρουν
Κι' ὁ γεῖς τὸν ἄλλ' ἀναρωτᾷ πόσα 'νιε τὰ σφαχτάν του·
— Πέ μου, νὰ ζῇς συμπέθερε, πόσα 'νιε τὰ σφαχτά σου;
— Ἴντα ρωτᾷς συμπέθερε πόσα 'νιε τὰ σφαχτά μου;
'Οψὲς ταχυὰ τὰ μέτρησα εἰς τὸ βουνὸν ἀπάνω,
Καὶ παρὰ τρία πρόβατα ἦσαν ἐννιὰ χιλιάδες·
Πὲ 'δὰ κ' ἐσὺ συμπέθερε, πόσα 'νιε τὰ δικά σου;
— Ἔχω κ' ἐγὼ καμώματα 'ς τὸν κόσμο νὰ τὰ λέω·
'Οψὲς ἀργὰς τὰ μέτρησα εἰς τὸ βουνὸν ἀπάνω,
Δέκα χιλιάδες ἤσανιε μὲ δίχως τσὴ μπροστάρους. —

88.

Ὁ Μανόηλης ὁ Ἁγιαποστολίτης.

Γιὰ τὸ Μανόηλη θὰ σᾶς πῶ, τὸν Ἁγιαποστολίτη,
Ποῦ τὸν γυρεύγ' ἡ ἀφεδειὰ νὰ τὸν ἀναρωτήξῃ.
Μ' ὁ νιὸς 'ποὺ τὴν πολλὴ σπουδὴ κι' ἀποὺ τὴν προκοπήν του
Φρεγάδα καβαλίκεψε κ' ἐπῆρέν την καὶ πάει
'Εκεῖ ἄπου σμίγουν τὰ νερὰ καὶ οἱ πάληοί κρουσάροι

87. 1 γλυκορ., συχνοροζονάρουν.

89.

Ἡ ξαϑή.

Ἀνάτειλα τὸν ποταμό, περνῶ τὸ γύρο γύρο,
Κι' ἀπάντηξέ μου μιὰ ξαϑή, μιὰ σκύλα μαυρομμάτα·
— Δό μου ξαϑή τ' ἀχεῖλί σου νὰ τὸ γλυκοφιλήσω.
— 'Σὰ ϑὲς ἐσὺ τ' ἀχεῖλι μου νὰ τὸ γλυκοφιλήσῃς
Βάλε φλουριὰ 'ς τὴν τσέπη σου κι' ἀμέτρητους παράδες,
Καὶ πάρε κ' ἔλα μιὰ βραδυά, μιὰ νύχτα, μιὰν ἑσπέρα
Ὕπνον γλυκὺ νὰ κοιμηϑῇς κι' ἄσπρα βυζιὰ νὰ πιάσῃς,
Νὰ ϑέσῃς κ' εἰς τὴν κλίνη μου. —

90.

Ὁ βοσκὸς κι' ὁ βορριᾶς.

(Κατὰ τὴν διάλεκτον τῶν Σφακιωτῶν.)

Μαῦρον πουλὶν ἐκάϑεντο 'ς τσῆ Νίδας τὸ λιβάδι,
Κηράϊδενε καὶ ϑλιβγερὰ καὶ παραπονεμένα.
Κ' ἕνας βοσκὸς τὸ συντηρᾷ καὶ βαρυαναστενάζει·
„Γόϊ μου, παιδιά, ἐφώνιαξεν, ἐγούγια μου, φωνιάζει,
Μαζῶξτε τὰ κουράδια σας, γιατ' ὁ βορριᾶς προβαίνει."
Κι' ἀκόμη ῥόγος κράϑιενε καὶ ὁ βορριᾶς προβαίνει
Μὲ χιόνια καὶ μὲ κατάχνιὰ καὶ μὲ τὸ κουκοσάλι.
Παίρνουν τὰ 'ζὰ καὶ σέρνουνται 'ς τσῆ ῥίζαις 'ς τὰ χαράκιά,
Παίρνου βοσκοὶ σκορπίζουνται 'ς τσῆ τρύπαις, 'ς τὰ σπηληάρια,
Κλαῖσιν τὰ 'ζὰ γιὰ τσῆ βοσκούς, βοσκοὶ γιὰ τὰ κουράδια,
Κλαίει κ' ἕνα βοσκόπουρο τὴν ἀγαπητικιάν του,
Ἤκλαιγε καὶ μιὰ λυγερὴ τὸ μπολιασάρ' ἀρνίν τσῆ.

91.

Τὸ κουδοῦνι κ' ἡ μαδάρα.

Ἕναν κουδοῦν' ἀργολαλεῖ πέρα 'ς τσῆ πέρα ῥίζαις,
Μὲ τσῆ μαδάραις μάχεται, μὲ τὰ βουνὰ μαλόνει

Καὶ μὲ τὰ χαμολάγκαδα ἔχει κακιὰ κ' ἀμάχι.
— Μαδάραις, βγάλετε κλαδιὰ κ' ἐσεῖς λαγκάδια χόρτα,
Νὰ τρῶν ἡ γι αἶγες τὰ κλαδιὰ καὶ τὰ ὠζὰ τὰ χόρτα.
— Πῶς νὰ τὸ βγάλω τὸ κλαδί; τὸ χιόνι δὲ μ' αφίνει,
Τὸ χιόνι καὶ τὸ κρούσταλλο. —

92.

Ὁ μέρμηγκας.

Ἀπάντηξέ μ' ὁ μέρμηγκας,
Σέρβου 'γιέ, Σέρβης ὑγιέ,
'Σὲ σελάκι μου, καλέ,
Κ' εἶχε τ' ἀτζὶ στριμμένο,
Τὸ μπράτσο σηκωμένο,
Ὁβρέϊκα ντυμένος,
Τούρκικ' ἁρματωμένος,
Κ' ἦτον καὶ μέρμηγκας.
Κ' εἰς τὴ Συριὰν ἐπήγαινε,
Σέρβου 'γιέ, Σέρβης ὑγιέ,
'Ογιὰ νὰ πολεμήσῃ,
Γιὰ ἴδὲς τὸ μέρμηγκα.
'Σ τὴ στράτα τοῦ συναπαντοῦν
Σαρακηνοὶ καὶ Μῶροι,
Σέρβου γιέ, Σέρβης ὑγιέ,
Σαράντα Γιανιτσάροι.

93.

Ὁ Διγενῆς.

Ὁ Διγενῆς ψυχομαχεῖ κ' ἡ γῆς τόνε τρομάσσει,
Βροντᾷ καὶ τρέμ' ὁ οὐρανὸς καὶ σειέτ' ἀπάνω κόσμος,
Κ' ἡ πλάκα τὸν ἀνατριχιᾷ πῶς θὰ τόνε σκεπάσῃ,
Πῶς θὰ σκεπάσῃ τέθοιο νιό.

94.

Ὁ κυνηγός.

Γεῖ κυνηγὸς ἀνέτειλεν ὄξ' ἀποὺ τσ' ὄξω χώραις,
Πάνω 'ςὲ πλάκαν ἔκατσεν ὁ νιὸς νὰ τὰ μετρήσῃ,
Κ' ἡ πλάκα 'τον ἀπὸ βροχὴ κ' ἦτονε γλυτσιασμένη,
Κ' ἐγλύστρηξεν ὁ 'μορφονιὸς κ' ἔπεσεν εἰς τὸν τάφο·
Σαράντα μέραις ἔκαμεν ὁ νιὸς μέσα 'ς τὸν τάφο.

95.

Ἡ Ντουντοῦ καὶ τὸ Ζαριφλάκι.

Μὰ πῆραν πάλ' οἱ Σφακιανοὶ τσῂ δυὸ λυγεροπούλαις,
Τὴ μιὰν ἠλέγασι Ντουντοῦ, τὴν ἄλλη Ζαριφλάκι,
Κι' ἀναστενάζει ἡ Ντουντοῦ κλαίει τὸ Ζαριφλάκι·
— Ἰντά 'χεις Ζαριφλάκι μου καὶ κάϑεσαι καὶ κλαίεις;
Ποῦρι τὰ ῥοῦχα σὲ βαροῦν γὴ ποῦρ' ἡ κολαῖνα;
— Μηδὲ τὰ ῥοῦχα μὲ βαροῦν μηδὲ κ' ἡ κολαῖνα,
Μόνο τριῶ μερῶ παιδὶ ποῦ τ' ἄφηκα 'ς τὴν κούνια·
Κούνιε μου, κούνια, τὸ παιδί, κούνιε, νανάριζέ το
Κ' ἐσὺ καλὴ γειτόνισσα, ἄμε νὰ τὸ βυζάσῃς,
Νὰ μεγαλώσῃ τὸ παιδὶ νὰ βγῇ νὰ μὲ γυρέψῃ,
Νὰ ϑέλ' ὁ ϑιὸς κ' ἡ μοῖράν του νἄρϑῃ νὰ μὲ γλυτώσῃ. —

96.

Τὸ μίλημα τοῦ βρέφους.

Θωρεῖς ἐκείνην τὴν κορφή, τὴν πίσω παραπίσω;
Δυὸ λυγεραὶς κοιλιοπονοῦν κ' ἡ δυὸ 'σαν ἀδερφάδες,
Κ' ἡ μιά 'τον πλούσια κι' ἄσκημη κι' ἡ γι ἄλλη φτώχη κι' ὤρῃα
'Σ τσῆ πλούσιας μπαινοβγαίνανε ἑκατοδυὸ μαμῆδες,

Μὰ ἡ καϋμένη ἡ φτωχὴ δὲν εἶχε νὰ πλερώσῃ.
Ἔκαμεν ἡ φτωχὴ παιδὶ κ' ἡ πλούσια ἕνα φίδι,
Παίρνουν τσῆ φτώχης τὸ παιδὶ καὶ βάνουν τση τὸ φίδι.
'Σ τσὴ τρεῖς ἡμέραις τὸ παιδὶ ἐμίλησε καὶ λέει·
„Ἀμέτε με 'ς τσῆ μάνας μου, δὲν κάνω μπλιὸ 'ς τσῆ θειᾶς μου,
Γιατ' εἶν' τὸ γάλαν τση κακὸ καὶ θὰ μὲ κουζουλάνῃ."

97.

Ἡ θλιμμένη μάνα.

Τρεῖς χρόνοι πᾶνε σήμερο, τέσσερις περπατοῦνε,
Καλὴν καρδιὰ δὲν ἔκαμα μηδὲ καὶ θέλω κάμει,
Γιατ' εἶχα ἡ ξένη τρεῖς ὑγιούς, κ' οἱ τρεῖς καλ' ἀντρειωμένοι,
Τὸ Γιάννη καὶ τὼν Κωσταντὴ καὶ τὸν καϋμένο Μῆτρο,
Τὸ Γιάννη πιάσαν 'ς τὰ βουνά, τὸν Κωσταντὴ 'ς τὰ ξένα,
Τὸ Μῆτρο τὸν καλήτερον εἰς τὴ φλακὴ τὸν βάλαν
Κ' ἐπαραπέσαν τὰ κλειδιὰ κ' ἔκαμε τράντα χρόνους·
Χριστὲ καὶ νἄσπα τὴ φλακή, νἄρθῃ νὰ τὸν νταμώσω.

98.

Ὁ παινεμένος μαῦρος.

Ποτέ μου δὲν ἐχόρεψα, γιατὶ δὲν εἶχα πέτσα,
Καὶ δὲν ἐκαβαλίκεψα, γιατὶ δὲν εἶχα μαῦρο.
Μὰ δά 'βρηκα κι' ἀγόρασα μαῦρο μὲ δέκα γρόσια,
Κ' εἶνε παχὺς καὶ γλήγορος, ὁ ἔρημος ὁ μαῦρος·
Ὁ γεῖς του πόδας εἶν' κουτσὸς κι' ἄλλος 'ς τὴ γῆς δὲ φτάνει,
Τό 'ναν τ' ἀμμάτ' εἶνε στραβὸ καὶ τ' ἄλλον του δὲ φέγγει.
[Μὰ 'γὼ δὲ φεύγ' ἀπὸ δεπά, τὸ δίκηο μ' ἂ δὲν κάμω,
Ἂ δὲ σκοτώσω βαρθακό, ἂ δὲν πληγώσω μύγια.]

99.

Τὰ χιονισμένα κουράδια.

’Σ τὰ ὄρη χιονιστήκανε Πατσιδιανὰ κουράδια
Πατσιδιανὰ καὶ Σφακιανὰ κι’ ἀποὺ τὸ Γερακάρη·
Γυρεύγουνέν τα κ’ οἱ βοσκοί, κλαῖν τα κ’ οἱ νοικοκύροι·
„Σεῖσε κουρνὲ τὸ γένει σου νὰ παίξῃ τὸ κουδοῦνι,
Γιὰ νὰ τ’ ἀκούσουν κ’ οἱ κριγιοί, νὰ παίξουν τὰ σκλαβέρια,
Νὰ τὰ γροικήξουν καὶ τ’ ἀρνιά, νὰ παίξουν τὰ λεράκια.“

100.

Τσῆ κλεψιᾶς τὸ μερτικό.

Ποὔσουν ὑγιέ μου, ποὔσουνε γὴ ’ς τὴν κλεψιὰ σ’ ἐλέξα;
— Μάνα κι’ ἀνὲ μ’ ἐλέξανε εἰς τὴν κλεψιά ’μουν κιόλας,
Κ’ ἐβγάλανέ μου μερτικὸ ἐννιὰ στειρομάτζιέταις,
Καὶ δεκατέσσερα ταυριὰ καὶ δέκα μερωμένα,
Καὶ δεκοχτὼ παληοὺς κριγιούς, τρακόσιαις προβατίναις,
Κ’ ἑξῆντα στειροπρόβατα καὶ δεκαπέντε τράους. —

Andere fangen an:

Ἰντά ’χεις, καπετάνιε μου, κ’ εἶνε βαρὰ ἡ καρδιά σου;
’Σὲ φονικὸ σ’ ἐλέξανε γὴ ’ςὲ σισιναμέντο;
— Μαγάρι νἆχα φονικό, νἆτο σισιναμέντο,
Μὰ λέξανέ με ’ςὲ κλεψιὰ ἄδικα τὸν καϋμένο,
Κ’ ἐβγαλανέ μου μερτικὸ u. s. w.

101.

Τὰ τρία βουνά.

(Κατὰ τὴν διάλεκτον τῶν Σφακιωτῶν.)

Τρία βουνὰ μαρόνουσι κ’ ἔνε νὰ σκοτωθοῦσι,
Τὸ Κέντρος καὶ τὸ Σφακιανὸ κι’ αὐτὸν τὸ Ψηρορίτη,
Κ’ ἔμπεψενε τὸ Σφακιανὸ γραφὴν τοῦ Ψηρορίτη·

„Κάτσετ' έσεϊς τ' άρρα βουνά, 'ς εμένα μήν παινάστε,
Μά σάν έμένα τό βουνό άρρο βουνό δέν ένε.“

102.

Ό γερασμένος βοσκός.

(Κατά τήν διάλεκτον τών Σφακιωτών.)

Ένας βοσκός, γεροβοσκός καί παληοκουραδάρης,
Τά νιάταν του θυμήθηκε, τά νιάταν του θυμάται·
„Πούστε παντέρμα νιάτα μου, παντέρημά μου νιάτα;
Πού έν' έκεϊνοι οί καιροί κ' οί βουλισμένοι χρόνοι,
Άπούμουν νιός κ' είς τό βουνόν ήβλεπα τό κουράδι;
Πούχα μαντριά τά πρόβατα, μαντριά, μαντριά τά γίδια;
Πούχα κ' έννιά μπροστάριδες κ' έσέρναν τό κουράδι;
Πούχα μιτάτον ξακουστό 'ς τσή Νίδας τό λιβάδι;
Πούχα ραβδίν κατσόπρινο, βουργίδι ξομπλιασμένο,
Μ' όφτόν άγρίμι καί άρνί πάντά 'τονε γεμάτο;
Πού κάθουμου 'ς τόν άσκιανιό, 'ς τό δροσερόν άέρι,
Κ' ήπαιζα τό λυράκι μου σά νιός καί παλληκάρι;
Πούπαιζα ένα βίτσισμα κ' έσκάρονα σ' άγρίμι,
'Σ τού Ψηρορίτη τήν κορφή, πούν' ένα μοναστήρι,
Κ' έθώρου δάση καί βουνά, ραγκάδια καί λιβάδια,
Κ' έθώρου κάμπους μέ βοσκούς καί μ' όμορφα κουράδια;
Άχι παντέρμα νιάτα μου, παντέρημά μου νιάτα!“

103.

Τά μαγκλάβισμα τσή βάγιας.

Μαύρον καπνό είδα κ' έβγαινε άπάνω 'ς ένα όρος.
Παιδιά καμίνι καίουνε γή τ' όρος έκαιντήθη,
Γή άπού τ' άρχοντόπουλα κιανέναν έσκοτώσαν;
— Μήτε καμίνι καίουνε μήτ' όρος έκαιντήθη,
Μήτ' άπού τ' άρχοντόπουλα κιανέναν έσκοτώσαν·

Κερὰ δέρνει τὴ βάγιαν τση, δέρνει καὶ μαγκλαβίζει·
— „Δέρνε μ', ἀφέντρα, δέρνε με, δέρνε, μαγκλάβιζέ με,
Μ' ἀργά, σὰν ἔρϑ' ἀφέντης μου ϑενὰ σὲ μολοήσω·“
— „Τεῖδες μωρὴ καὶ τί ϑὰ πῇς καὶ τί ϑὰ μολοήσῃς;“
— „'Οψὲς ἀργὰς πλαϑυά 'στρωσα κ' ηὗρα καὶ ξεστρωμένα,
Καὶ γγίζω 'ς τὸ προσκέφαλο, βρίστω δυὸ κεφαλάκια,
Τό 'νά 'το μὲ ξαϑὰ μαλλιὰ καὶ τ' ἄλλο ξυρισμένο,
Καὶ γγίζω 'ς τὰ μπροσπόδια σας βρίστω τέσσερα πόδια,
Τὰ δυό 'σαν ἄσπρα καὶ παχυά, τὰ δυὸ μὲ τὰ τουσλούκια.“ —

104.

Τὸ μίλημα τοῦ μαύρου.

"Ιντα στολ' εἶν' ὁ Κωσταντὴς, ὄντεν καβαλικέψῃ!
Σὰν ἥλιο φέγγ' ἡ σέλαν του, σὰν ἄστρ' ἡ φορεσιάν του,
Κι' ὅσα κοράσια κι' ἂν τὸ ἰδοῦν οὖλα φιλὶ τοῦ δίδουν,
Μὰ τὸ κοράσιο ἡ γι 'Ελενιὼ φιλὶ καὶ δὲν τοῦ δίδει·
— Φοβοῦμαί σε, πλανόμματε, πῶς ἔχεις κι' ἀλλ' ἀγάπη.
— Μὰ τὸ σπαϑάκι ἀποῦ βαστῶ καὶ μὰ τὸ χαϊμαλί μου,
Ἄλλην κιαμιὰ δὲν ἀγαπῶ παρὰ τὴν ἀπατή σου. —
Κι' ὁ μαῦρός του ἀμίλητος τότες μιλεῖ καὶ λέει·
„Βλέπου σε σκύλα 'Ελενιὼ φιλὶ νὰ μὴν τοῦ δώσῃς,
'Σὲ πᾶσα χώρα ἐχ' ἐννιά, 'ςὲ πᾶσα κάστρο δέκα,
Κ' εἰς τὴν Κωσταντινόπολι παιδιὰ μὲ τὴ γυναῖκα.“ —

105.

Οἱ γαριοφορεμένοι.

'Σ τσῇ Ζοῦς τὸν κάμπο βγαίνουσι μιὰ δεκαριὰ νομάτοι,
Μιὰ δεκαριά, δωδεκαριά, σωστ' εἶνιε δεκαπέντε,
Μᾶνιε σκουροὶ κι' ἀνάλλαγοι καὶ γαριοφορεμένοι,
Παιδιὰ καὶ νᾶνιε Σφακιανοὶ κι' ἀποὺ τὸν Καλλικράτη;

106.

Τὸ κάλεσμα.

(Κατὰ τὴν διάλεκτον τῶν Σφακιωτῶν.)

Ἄρχοντες γάμον κάνουσι, πέντε γενιαῖς καροῦσι·
Δασκαλιανοὺς 'π τὸ Μπατσανὸ καὶ Μωριανοὺς 'π τ' Ἀσκύφου,
Νταμουλιανοὺς 'π τὸ Μπρόσγιαρο καὶ Παττακοὺς 'π τὴ Νίμπρο,
Βράχους ποὺ τὴν Ἀνώπολι, γενιὰν καμαρωμένη.

107.

Ὁ ἀντίδικος βοσκός κι' ὁ βορριᾶς.

Ὁ κὺρ βορριᾶς ἐμήνυσε μαντάτο 'ς τσὴ μαδάραις·
„Τὰ 'ζὰ μαζόνετε βοσκοὶ καὶ νὰ χιονίσει ϑέλω.“
Ὅσοι βοσκοὶ τ' ἀκούσανε οὗλοι λαλοῦσαν κάτω,
Μόνο τοῦ πάτου ὁ βασκὸς ἐλάλιε ἴσια πάνω·
„Δὲ σὲ φοβοῦμαι, κὺρ βορριᾶ, χιονίσῃς δὲ χιονίσῃς,
Κ' ἔχω τριόχταις τσὴ κοριγιούς, τσὴ τράγους ἀντρωμένους,
Κ' ἔχω καὶ στειροπρόβατα νὰ κόβγουνε τὸ χιόνι.“
Δώδεκα μέραις χιόνιζε κ' ἐστοίβαζε τὸ χιόνι.
Καὶ στένετ' ἀνατολικὰ καὶ κάνει τὸ σταυρόν του·
„Θέ μου καὶ πάψε τὴ χιονιὰ καὶ πάψε τὴν ἀντάρα
Νὰ πᾶ νὰ βρῶ τσὴ τράγους μου νὰ τσὴ ξεκουδουνιάσω.“
Ἐννιὰ μουλάρια φόρτωσεν ὅλο χοντρὰ κουδούνια
Κι' ἄλλα τριαντατέσσερα ὅλα ψιλὰ λεράκια.
Κι' ἡ μάναν του τόνε ϑωρεῖ καὶ σέρνει τὰ μαλλιάν τση.
„Σώπασε, μάνα μου, μὴν κλαῖς, μὴ σέρνῃς τὰ μαλλιά σου,
Μ' ὅσα κι' ἂν ἐψόφησανε, ἀκόμ' εἶν' τρεῖς χιλιάδες.“

108.

Ἡ βασιλιοποῦλα.

Βασιλιοποῦλα κάϑεντον εἰσὲ ψηλὸ πελάτι,
Τσῆ Κρήτης ἐϑυμήϑηκε πῶς ἦτον τοῦ κυροῦν τση,
Ἐννιὰ πασάδες ἔκραξε κ' ἐκουσουλτάριζέν τση·
„Πασάδες κι' ἂν τὴν πάρετε τὴν ξακουσμένη Κρήτη
Νὰ σᾶςε ντύσ' ὁλόχρουσα κι' ὁλομαλαμματένια
Τσῇ γούναις ἀποῦ βάνετε χρουσαῖς νὰ σᾶς τσῇ κάμω."

109.

Ἡ λυγερὴ τοῦ καραβοτσακισμένου.

Ἀποὔχει ἄντρα 'ς τὴ ξενιϑειά, 'ς τὰ ξένα νὰ γυρίζῃ,
Μπλιόν του μὴν ἀπαντέχῃ μπλιὸ μηδὲ μὴν ἀνημένῃ.
Καράβιαν ἐβουλήσανε 'ς τσῆ Πόλις τὰ μπογάζια,
Φυσᾷ ταρὸς 'ς τὴ μιὰ μεριά, φυσᾷ ταρὸς 'ς τὴν ἄλλη,
Φυσᾷ, κι' ἀποὺ τὰ δυὸ πλευρὰ κ' ἐσπάσαν τὰ κατάρϑια.
Γεμίζ' ἡ ϑάλασσα πανιὰ κ' ἡ γι ἄκραις παλληκάρια,
Κλαῖνε μανάδες γιὰ παιδιά, γυναῖκες ὀγιὰ τσ' ἄντρες.
Ὡς ἔκλαιγε μιὰ λυγερή συνωροπαντρεμμένη,
Ποὔτονε δώδεκα χρονῶ κι' ὁ ἥλιος δέν τὴν εἶδε,
Παρὰ ὁ ϑιὸς κ' ἡ μάναν τση κ' ἐκεῖνος ποῦ τὴν πῆρε!
Ποῦ πῆγαν καὶ τὴν κλέψανε δώδεκα ταϊφάδες,
Κι' ὁ γεῖς τσῆ 'κόλα μὲ σπαϑὶ κι' ἄλλος μὲ τὸ μαχαῖρι!

110.

Ἡ κόρη κ' οἱ γι ἑκατοδυὸ ἀγαπητικοί.

Ἑκατοδυ' ἀρχοντόπουλα μιὰν κόρην ἀγαποῦσα,
Ἑνιοῦς ἑνιοῦς ἐτάσσεντο μιὰ νύχτα μιὰν ἑσπέρα,
Κ' ἐκεῖνοι παρακούσανε καὶ πᾶσιν οὖλ' ὁμάδι.

Γεμίζου οἱ σταῦλοι ἄλογα, τὰ παραθύρια σέλαις.
Τῶν ἑκατὸ σκαμνιά 'δωκε καὶ τῶνι δυὸ καθέκλαις,
Τῶν ἑκατὸ ψωμί 'δωκε καὶ τῶνι δυὸ κουλοῦρι.

111.

Τὸ τυροκόμημα.

Δεκάξε πρόβατά 'βλεπα, τὰ δέκα ἦσαν ξένα,
Τὰ τέσσερα συμμισιακά, τὰ δυό 'σανιε δικά μου.
Κ' ἐκάμασί μου ἔζημιὰ κ' ἐπήρασί μου τό 'να.
Καὶ μ' ἀπόμεινε κ' ἐμένα
Μιὰ στραβή, μιὰν κουτσοκέρα.
Κι' ἄρμεγά την κ' ἔπησσά το
Εἰς τοῦ σκουτελιοῦ τὸν πάτο.
Κ' ἔκανα σαφῆς τυρί,
Κ' ἔκανα κι' ἀθοτυρί.
Καὶ κρεμνῶ το 'ς τὰ δοκάρια
. . . .
Μποντικοὶ τ' ἀνεδιαστῆκαν,
Διάλοσι μπουκιὰ μ' ἀφῆκαν.

112.

Τὸ καράβι.

Έναν καράβ' ἀρμένιζε,
Κυρι' ἐλέησο μας Χριστέ,
Ἀνάμεσα πελάγους,
Ἡ Παναγία κι ὁ Χριστός,
Κι' ἅϊς Γεώργης κι' ἅ' Ἡλιάς,
Κ' ἡ γι ἁγία Πελαγιά,
Κι' ἅγιος Νικόλας, Νικόλα,

Βούηϑηξε τοῦ κόσμου
Τῶ Χρισιανῶ κ' ἐμᾶς.
Βαρειὰ φουρτίνα τὸ λαλεῖ,
Κέρι' ἐλέησο μας Χριστέ,
Στέκει νὰ τὸ βουλήσῃ,
Ἡ Παναγία κι' ὁ Χριστὸς,
Κι' ἅϊς Γιώργης κι' ἅ' Ἠλιάς
Κ' ἡ γι ἁγία Πελαγιά
Κι' ἅγιος Νικόλας, Νικόλα,
Βούηϑηξε τοῦ κόσμου
Τῶ Χρισιανῶ κ' ἐμᾶς.
Κ' εἶχε καὶ μέσα δάσκαλο,
Δάσκαλο, διδάσκαλο,
Παπᾶ Σαντωρινιώτη,
Ἡ Παναγία κι' ὁ Χριστός,
Κι' ἅϊς Γιώργης κι' ἅ' Ἠλιάς
Κ' ἡ γι ἁγία Πελαγιά
Κι' ἅγιος Νικόλας, Νικόλα,
Βούηϑηξε τοῦ κόσμου
Τῶ Χρισιανῶ κ' ἐμᾶς.

113.

Ὁ Γιάννης κι' ὁ ἥλιος.

Ὁ Γιάννης μὲ τὸν ἥλιο συνορίζουνταν
Τὸ ποιὸς νὰ πᾶ 'ς τὴ δύσι γληγορήτερα.
Κι' ὁ ἥλιος ἐδιασκέλα ὄρη καὶ βουνὰ
Κι' ὁ Γιάννης ὁ καϋμένος χαμολάγκαδα.
Κι' ὁ ἥλιος ἐβραδυάστη 'ς τσῆ μανίτσας του
Κι' ὁ Γιάννης ὁ καϋμένος 'ς τὰ χαμολάγκαδα.

114.

Οἱ γι ἄρχοντες κι' ὁ Μαυριανός.

Δυὸ ἄρχοντες κι' ὁ Μαυριανὸς·μαζὶ τρῶνε καὶ πίνουν,
Μαζί 'χουν καὶ τσὴ μαύρους των 'ς ἕνα σταῦλο δεμένους.
Τοῦ νιοῦς τρώει τὰ σίδερα, τ' ἀλλοῦ τρώ' ἀλυσίδες
Καὶ τοῦ καϋμένου Μαυριανοῦ τὰ δέντρη ξερριζόνει.

115.

Τὰ τρία ψαράκια.

'Εγῶμαι νιοῦς ψαρᾶ παιδί,
Γαλανή, γαλαζιανή,
Τοῦ πρώτου καμακιάρη.
Παίρνω τὸ καμακάκι μου,
Πετροκαλαμαριανή,
Καὶ πάω νὰ ψαρέψω·
Κ' ἐκεῖ ἄπου ἐψάρευγα,
Γαλανή, γαλαζιανή,
Πιάνω τρία ψαράκια.
Καὶ πάω τα τσῆ μάνας μου,
Πετροκαλαμαριανή,
Νὰ μοῦ τὰ τηγανίσῃ.
Κ' ἐκεῖ ἄπου τὰ τηγάνιζε,
Γαλανή, γαλαζιανή,
Γίνουνται τρεῖς κοπέλαις.
'Η μιά 'τον ἀπ' τὸ Γαλατᾶ,
Πετροκαλαμαριανή,
Κ' ἡ γι ἄλλ' ἀπ' τὸ Νιοχῶρι,
Τοῦ παπᾶ Μανόηλ' ἡ κόρη.

---

114. 1 Τρεῖς ἄρχ. κι' ὁ Κωσταντής.

Κ' ἡ τρίτη ἡ μικρότερη,
Γαλανή, γαλαζιανή,
Ἦτον ἡ γι ὀμορφότερη
Κ' ἤτονε κι' ἀποὺ τὸ Ῥέμμα
Καὶ μ' ἐτρέλανε κ' ἐμένα.

116.

Τὸ βάφτισμα τ' Ὀβρηοῦ.

Ἀφρουκαστῆτε νὰ σᾶς πῶ τοῦ γεμιτζῆ τὰ βάλη·
Καράβιν ἐκιντύνευγε 'ς τσῆ Μπαρμπαριᾶς τὰ μέρη.
Δέρνει το νότος καὶ βορριᾶς, σιρόκος καὶ λεβάντες,
Μὰ τοῦ σιρόκο ἡ ϑάλασσαις στέκει νὰ τὸ βουλήσουν.
Μέσά 'χε Ὀβρηό πραμματευτὴ καὶ Τοῦρκο καπετάνιο,
Καὶ λέ' ὁ Τοῦρκος τοῦ Ὀβρηοῦ· „Φταίεις καὶ ϑὰ πνιγοῦμε,
Καὶ κάμε παρακάλεσι νἄχε ξεμιστευτοῦμε."
Εἰς τὴν κουβέρτ' ἀνέβηκε κ' ἔκαμε τὸ σταυρόν του·
—„Πάψε, Χριστέ, τσὴ ϑάλασσαις καὶ τσὴ βαραῖς φουρτίναις,
Νὰ βαφτιστῶ 'ς τὴ χάρι σου κ' ἐγὼ καὶ τὰ παιδιά μου,
Νὰ φέρν' ὀκάδες τὸ κερὶ καὶ μίστατα τὸ λάδι,
Καὶ μὲ τὸ πετροκόφινο τ' ἀσερνικὸ λιβάνι."
Κι' ὄντεν τὸ λόγο κ' ἤλεγε δὲν τό 'χε ἀποπωειμένο,
Παύτ' ὁ Χριστὸς τσὴ ϑάλασσαις καὶ τσὴ βαραῖς φουρτίναις.
Κ' ἐπῆγε κ' ἐβαφτίστηκε 'ς τὸν ἅγιον Κωσταντῖνο,
Κ' ἐβγάλαν τόνε Θόδωρο καὶ τὸ παιδίν του Γιώργη
Καὶ τ' ἄλλο τὸ μικρότερο ἐβγάλανε Μανόηλη,
Καὶ τὴ γυναῖκαν του Μαριώ.

117.

Τὰ τρία ὀρφανὰ καὶ τὸ ϑεριό.

Τρία 'ρφανὰ κινήσανε εἰς τὸ ϑεριὸ νὰ πᾶνε
Κ' ἠλέγανε τσῆ μάνας των εὐχὴ νὰ τῶνε δώση·

116. 13 ἀποπωειμένο d. h. ἀποειπωμένο (εἰπεῖν, vgl. 13. 65) gesagt.

— Δό μας, μανοῦλα, τὴν εὐκὴ εἰς τὸ θεριὸ νὰ πᾶμε.
— Γιὰ δροίκα τα τὰ πελελὰ λόγια ποῦ μοῦ τὰ λένε,
Νὰ πᾶ τὰ φάῃ τὸ θεριό, νὰ τὰ ῥουφήξ' ὁ δράκος.
— Δό μας μανοῦλα τὴν εὐκὴ εἰς τὸ θεριὸ νὰ πᾶμε.
— Ὡσὰ δὲ βαγεστίζετε, ἀμέτε 'ς τὴν εὐκή μου,
Η εὐκή μ' ἂς πχαίν' ὀμπρὸς ὀμπρὸς κ' ἐσεῖς ὀξαποπίσω. —
Μπαίνουν κ' ἐπορπατούσανε πᾶνε καὶ δὲν τὸ βρίστουν,
Καθίζουν νὰ ξεκουραστοῦν θωροῦν το καὶ προβαίνει·
Σὰ δυὸ βουνά 'νι' οἱ νῶμοίν του, σὰν τὴ βροντ' ἡ φωνήν του,
Σὰν τὴν ἀστραποχάλαζη εἶν' ἡ πορπατηξιάν του.
Ἄρχετ' ὁ πρῶτος κ' ἔκλαιγε κι' ὁ μεσιακὸς καὶ τρέμει,
Κι' ὁ ὕστερος καὶ τραγουδεῖ καὶ κάνει τὸ σταυρόν του·
„Ἔλα εὐκὴ τσῆ μάνας μου εἰς τὴ δεξιά μου μπάντα,
Νὰ πιάσω τὴ σαΐτα μου, τὴν πλιὸ καλλίτερή μου,
Νὰ θανατώσω τὸ θεριό, ἀποὔρχεται 'ς τὴ βρύσι."

118.

Ὁ Μικροκωσταντῖνος κ' ἡ μάγισσα.

Τέσσερ' ἀδερφάκια κι' ἄλλα τέσσερα
Κι' ὁ Μικροκωσταντῖνος γίνουντ' ἐννιά.
'Σ τὸν πόλεμον ἐπχαίναν κ' ἐπεινάσανε,
Ἐκάτσανε νὰ φᾶνε κ' ἐδιψάσανε.
Βρίστουνε πηγαδάκι κ' ἦτο χιλιῶν ὀργυιῶ,
Βρίστουν κι' ἀλυσιδάκι χιλιῶ πεντακοσιῶ.
Καὶ κάνουν τὰ σκραφνάκια ποιός των νὰ κατεβῆ
Καὶ πέφτει τὸ σκραφνάκι τοῦ Μικροκωσταντῆ.
Λέ'· „Δέσετέ μ', ἀδέρφια, κ' ἐγὼ θὰ κατεβῶ,
Ἐγὼ θὰ σᾶς τὸ σύρω τὸ δροσερὸ νερό."
Μηδὲ κι' ὀργυιὰ κατέβη μηδὲ καὶ πιθαμή,
Κ' ὕστερα τῶν φωνιάζει ἀπάνω ν' ἀνεβῆ.
Λέ'· „Συρετέ μ' ἀδέρφια, νερὸ γὼ δὲ θωρῶ,
Σαφῆς αἷμα μου δείχνει κ' εἶνε πὄλὺ θολό.
Πάρετε τ' ἅρματά μου καὶ μοιραστῆτέ τα,

Μὴν πῆτε τσῆ καλῆς μου πῶς ἐγὼ πνίγηκα,
Μὰ πέτε τσῆ καλῆς μου πῶς ἐμαγεύτηκα,
Κ' ἐπῆρα μαγιοποῦλα, μιᾶς μάγισσας παιδί,
Ἀποῦ μαγεύγει τ' ἄστρη καὶ τὸν οὐρανό,
Κ' ἐμάγεψε κ' ἐμένα καὶ δὲ γαγέρνω μπλιό."

119.

Ἡ μπιστὴ γυναικοῦλα.

Θωρεῖς τὰ κυπάρισσια, ἀποὖνιε περακέ;
Ἐκειά 'νιε μοναστήρια καὶ πᾶν ἡ κοπελιαίς.
Πάγω κ' ἐγὼ τὸ ξένο, γιὰ νὰ λουτρουηϑῶ,
Νὰ κάμω τὸ σταυρό μου σὰν πᾶσα Χρισιανός.
Κ' εἰς τ' ἀναντράνισμά μου ϑωρῶ μιὰν κοπελιά,
Κ' ἔκανε τὸ σταυρόν τση κ' ἔλαμπ' ἡ γι ἐκκλησιά.
Ῥωτῶ τὰ δασκαλάκια· — Ἠὸ ποῦ 'ν' ἡ κοπελιά;
— Ἀπὸ παδὰ κοντά 'νε ἀποὺ τὴ γειτονιά,
Κ' ἔχει καὶ γέρον ἄντρα, κρῖμα 'ς τὴν κοπελιά! —
— Φαρμάκεψε τὸ γέρο καὶ πάρ' ἐμὲ τὸ νιό,
Νὰ σὲ ταΐζω μέλι νὰ σὲ γλυκοφιλῶ.
— Δὲν τόνε φαρμακεύγω, γιατὶ τὸν ἀγαπῶ,
Μικρὴ μικρὴ μ' ἐπῆρε σὰ δώδεκα χρονῶ,
Καὶ μὲ βαγιοκλαδίζει σὰν τὸ βασιλικό. —

120.

Τὸ κουράδι τῶν ἐννιὰ ἀδερφῶ.

Εἰς τοῦ βασάρμου τὰ νερὰ χρουσὸ δενδρὸν ἐβγῆκε
Κ' εἰς τὴ σκενιάδα τοῦ δεντροῦ σφαχτά 'νιε σταλισμένα
Καὶ Σφακιανοὶ περνούσανε στέκουν καὶ τὰ ϑωροῦνε·

119. 9 καὶ τέσσερα παιδιά. — 14 Καὶ μ' ἐβαγιοκλάδιζε.

(Κατὰ τὴν διάλεκτον τῶν Σφακιωτῶν.)

„Γιὰ ἰδὲ σφαχτά, γιὰ ἰδὲ κριγιούς, γιὰ ἴδ' ὄμορφους μπροστάρους,
Γιὰ ἰδὲ κουδούνιαν τὰ φοροῦν, ἀσημογάνωμένα,
Για ἰδὲ βοσκοὶν τὰ βλέπουσιν, ἀσημαρματωμένοι·
Δὲν ἔν' εὐτὰν τῶ Σφακιανῶ μηδὲ καὶ τῶ Ῥακκιώτω,
Μόν' ἔνεν τῶν ἐννι' ἀδερφῶν τῶν ἀναγυρισμένω,
Ποῦ ἔν' οἱ τρεῖς γραμματικοὶ κ' οἱ πέντε καπετάνιοι,
Τὸ Γιάννην τὸ καρὸν παιδὶν ἔχουσιν τυροκόμον,
Ν' ἀρμέγῃ, νὰ τυροκομᾷ καὶ νὰ στειροχωρίζῃ.
Ἐς τό 'να βουνὸν τυροκομᾷ καὶ 'ς τ' ἄρρον ἀναδένει
Καὶ 'ς τ' ἄρρο χύνει τὸ χουμᾶ νὰ μὴν πνιγοῦν τ' ἀρνιάν του,
Τ' ἀρνιὰ καὶ τ' ἀρνομάντριαν του, τὰ στειροπρόβατάν του.“

121.

Ἡ μαραμμένη μηλιά.

Ἕνας παπποῦς καλόγερος, ἕναν καλογεράκι,
Εἶχε γίδια καὶ πρόβατα σὰ δώδεκα χιλιάδες,
Εἶχε καὶ μύλους δώδεκα κι' ἀλέθανε μὲ γάλα,
Κ' εἰς τοῦ γαλάτου τὸν ἀφρὸ πλύνουνε τρᾶ κοράσια·
Κ' ἡ μιά 'πλυνε μεταξωτὰ κ' ἡ γι ἄλλη βελουδένια
Κ' ἡ τρίτη ἡ καλλίτερη ἔπλυνε ματωμένα.
Κ' ἡ γι ἄλλαις τὴν ἀναρωτοῦν· — Ἰντά 'ν' τὰ ματωμένα;
— Τὸν ἀδερφό μου σφάξανε 'ς τὰ γόνατά μ' ἀπάνω·
Τρεῖς μαχαιριαὶς τοῦ παίξανε, τρεῖς ποταμοί κινήσαν,
Ὁ γεῖς πᾶ ἀνατολικὰ κι' ἄλλος πάει τὴ δύσι
Κι' ὁ τρίτος ὁ καλλίτερος περβόλι νὰ ποτίσῃ.
Κι' ἀνάμεσα τοῦ ποταμοῦ μηλιά 'νε μαραμμένη.
— Τί 'χεις μηλιὰ καὶ ψήγεσαι καὶ κιτρινοφυλλιάζεις;
Μπὰς καὶ σοῦ λείφτηκε νερὸ γὴ μπὰς καὶ δέ σ' ἐσκάψαν;
— Μήτε νερὸ μοῦ λείφτηκε κ' ἐσκάψασί με κιόλας·
Ἀντρόγυνο βλοήσανε 'ς τσὴ κλώνους μ' ἀποκάτω,

Κ' ἐμνώξανε 'ς τσὴ κλώνους μου νὰ μὴ ξεχωριστοῦνε
Κ' ἐδὰ ξεχωριστήκανε. —

Nach dem Verse 12 schliessen Andere folgenderweise:

Μὰ τὸ περβόλ' ἦτον πολὺ καὶ τὸ νερό 'το λίγο,
Πιάνου στερνιάζουν τὸ νερό, ποτίζουν τὸ περβόλι.
Κι' ἀπῆς τ' ἀποποτίσανε καθίζουνε νὰ φᾶνε,
Καθίζουνε γιὰ νὰ γευτοῦν καὶ γιὰ νὰ γιωματάρουν,
Θωροῦν τὸ Χάρο κ' ἔστεκε 'ς τοῦ περβολιοῦ τὸν τοῖχο·
— Κόπιασε Χάρο νὰ γευτῇς, κόπια νὰ γιωματάρῃς.
— Δὲν ἦρθα γὼ γιὰ νὰ γευτῶ μηδὲ νὰ γιωματάρω,
Μόνο μοῦ μηνυτέψανε μιὰν κοπελιὰ νὰ πάρω.
— Ἄφης με Χάρο νὰ χαρῶ τούταις τσὴ τρεῖς ἡμέραις
Νὰ καίω κόκκινα κεριὰ καὶ πράσιναις λαμπάδες. —

122.

Ὁ Προσφύρης.

Μιὰν καλογρηὰ κοιλιοπονᾷ χρόνο καὶ πέντε μῆνες
Νὰ κάμ' ὑγιὸ τὸν Πρόσφυρο, τὸν ἄντρα τοῦ πολέμου.
Τὴν πρώτη ζώστη τὸ σπαθί, τὴν ἄλλη τὸ κοντάρι,
Τὴν ἄλλη τῶν ἐζήτηξε νὰ βρῇ ψωμὶ νὰ φάῃ,
Τὴν ἄλλην ἐκαυχήστηκε πῶς ἄντρα δὲ φοβᾶται,
Μηδὲ τὸ Γιάννη τὸν ντελῆ μηδὲ τό Νικηφόρο
Μηδὲ τὸν πρῶτον Πρόσφυρο, ποὔτρεμ' ἡ γῆς κι' ὁ κόσμος.
Κι' ὁ βασιλιὰς ὡς τ' ἄκουσε πολὺ τοῦ κακοφάνη,
Βάνει τ' ἀσκέρι πήγαινε, πάει τὴ στράτα στράτα.
Ὁ πρῶτος ποῦ τ' ἀπάντηξε ἦτονε ὁ Προσφύρης·
— Ἔ μωρὲ σὺ ψηλοβοσκέ, δεῖξέ μας τὸν Προσφύρη.
— Στυλώσετέ μου τὰ αἶγές μου καὶ ἐγὼ σᾶς τόνε δείχνω. —

---

122. 1 δυὸ χρόνους πέντε μῆνες.

Στυλόνουνέν του τσ' αἰγές του καὶ στυλωμὸ δὲν ἔχουν,
Παίζει κ' ἐκεῖνος μιὰ σφυριὰ κ' εὐτὺς τσὴ πρεμαζόνει.
— 'Εγῶμαι κι' ὁ ψηλοβοσκός, ἐγῶμαι κι' ὁ Προσφύρης,
'Εγῶμ' ἀποῦ καυκήστηκα πῶς ἄντρα δὲ φοβοῦμαι,
Μηδὲ τὸ Γιάννη τὸν ντελῆ μηδὲ τὸν Νικηφόρο
Μηδὲ τὸν πρῶτον Πρόσφυρο, ποὔτρεμ' ἡ γῆς κι' ὁ κόσμος."
Πιάνουν μπισταγκωνίζουν τον 'ς τὴ μέση τόνε βάνουν,
'Ράφτουνε τ' ἀμματάκιαν του μὲ τριῶ λογιῶ μετάξι,
Χέρια καὶ πόδια δένουνε μ' ὀχτὼ λογι' ἀλυσίδες.
„'Σ οὖλον τὸν κόσμ' ἄμετε μὲ κ' ὕστερα 'ς τσ' ἀδερφῆς μου,
Εἰς τσ' ἀδερφῆς μου τσῆ Καλῆς ἐκεῖ μ' ὑστεραμέτε."
Κ' ἐκεῖνοι 'ς τὸ πεισματικὸ ἐκεῖ τὸν πρωτοπῆγαν.
„Δὲ σοῦ 'πα γώ, 'δερφάκι μου, νὰ μὴν πολυπαινᾶσαι,
Γιατ' εἶνιε κι' ἄλλοι ἄρχοντες καὶ κι' ἄλλα παλληκάρια;
Κόρδισε τ' ἀμματάκια σου νὰ σπάσῃς τὸ μετάξι,
Χέρια καὶ πόδια κόρδισε νὰ σπάσῃς τσ' ἀλυσίδες,
Νὰ πιάσῃς τὸ σπαθάκι σου, τ' ἁγιοκωσταντινάτο,
Νὰ ἰδοῦν οἱ Φράγκοι, τὰ σκυλιά, πῶς εἶν' τὰ παλληκάρια."
'Εκόρδισε τ' ἀμμάθιαν του κ' ἔσπασε τὸ μετάξι,
Χέρια καὶ πόδια κόρδισε κ' ἔσπασε τσ' ἀλυσίδες.
'Σ τὸ ἔμπα χίλιους ἔκοψε 'ς τὸ ἔβγα δυὸ χιλιάδες,
Κι' ὥστε νὰ στριφογυριστῇ δὲν ηὕρηκε νὰ κόψῃ,
Κι' ἡ γι ἀδερφήν του ἡ Καλὴ ἔκανε τὸ σεῖρι.

123.

Τ' ὄνειρο.

'Να ὄνειρο νειρεύτηκα κ' ἤθελα νὰ σᾶς τό 'πα·
"Ενα θεριὸ μ' ἐπάτησε 'ς τὸ στῆθος καὶ 'ς τὸ στόμα·
Κι' ἀπήτης καὶ μ' ἐπάτησε μὲ πιάν' ἀποὺ τὴ χέρα,
'Σ τὸν Νᾴδη περπατούσαμε μιὰν Παρασκὴ οὖλ' ἡμέρα.
"Ορη βουνὰ περάσαμε καὶ χαμηλὰ λαγκάδια
Καὶ ποταμοὺς ἀπέραστους μὲ τὰ νερὰ κρουστάλλια.

Κι' ἀπήτης κ' ἐπεράσαμε καθίσαμ' ἕνα λίγο,
Κ' ἐγ' ἀφορμὴ τοῦ γύρευγα τοῦ Χάρο νὰ τοῦ φύγω.
— Πέ μου, νὰ ζήσῃς Χάροντα, νὰ ζήσ' ἡ γι ἀφεδιά σου,
'Σὲ ποιὸν τόπο θενὰ μὲ πᾶς καὶ ποῦ 'ν' ἡ κατοικιά σου;
— 'Σ τὸν τόπο τῶν ἁμαρτωλῶ, ἐκεῖ θενὰ σὲ πάγω,
Κ' εἰς τὸν ἀμετάγαερτο νἄχῃς καϋμὸ μεγάλο. —
Καὶ παίρνει με καὶ πάει με 'ς ἕνα μεγάλο σπήληο,
Ποὔτονε μέσα σκοτεινός, δὲν τοῦ 'δουδεν ὁ ἥλιος.
Κ' ἐκεῖ γροικῶ καὶ τσὴ νεκροὺς κ' ἠλέγαν οἱ καϋμένοι·
„Παιδιὰ κι' ὡς πότες θἄμεστα 'ς τὸ σκότος φυλαμμένοι;
Παιδιὰ καὶ νὰ τὸ ἰδοῦμε μπλιὸ τὸ φῶς καὶ τὴν ἡμέρα,
Τὸν ἥλιον ἀποὺ τσ' ὀρανούς, τὸ δροσερὸν ἀέρα;
Τοῦτος ὁ κόσμος εἶν' κακός, γιατὶ δὲ ξημερόνει,
Γιατὶ δὲν κράζει πετεινός, δὲν κηλαϊδεῖ τ' ἀηδόνι.
Μ' ἀπάνω κόσμος εἶν' καλός, γιατ' ἔχει πρασινάδες,
Κι' ὁ ἥλιος τὸ ταχὺ ἅπου βγῇ χτυπᾷ εἰς τσὴ μαδάραις·"
— Ὁ κάτω κόσμος νἄτονε ὡσὰν καὶ τὸν ἀπάνω
Ἤθελε νὰ παρακαλῶ νἄχε γοργαποθάνω. —

124.

Ἡ παρακάλεσι τσῆ κόρης.

'Εκεῖ ἅπου σμίγουν οἱ καιροὶ κι' ἀποκαταστααλάσσουν,
'Εκεῖ πύργος ἐχτίστηκε, πύργος ἐθεμελιώθη,
Πύργος καὶ σιδερόπυργος καὶ μαρμαροχτισμένος,
Καὶ μέσα κόρη κάθεται καὶ τὸ φιλὶ ζυγίζει,
Ζυγίζει, καμπανίζει το, τοῦ ναύληρου τοῦ δίδει
Καὶ πέφτει καὶ πολὺ ῥιτζὰ εἰς τὸν καραβοκύρη·
„Περικαλῶ σε ναύληρε κ' ἐσὲ καραβοκύρη,
Μὴ δόστε τοῦ πολυαγαπῶ βαρὺ κουπὶ νὰ λάμνῃ."

125.

Τὸ προδομένο φιλί.

'Εγὼ περνῶ καὶ δὲ μιλῶ κ' ἡ κόρη χαιρετᾷ με·
— Ποῦ πάεις ψεύτη τοῦ φιλιοῦ καὶ κομπωτὴ τσ' ἀγάπης;
— Σὰν ἤμουν ψεύτης τοῦ φιλιοῦ καὶ κομπωτὴς τσ' ἀγάπης,
Γιάϊντά 'δωκες τ' ἀχεῖλί σου κ' ἐγλυκοφίλησά το;
— Ἂν τό 'δωκα τ' ἀχεῖλί μου κ' ἐγλυκοφίλησές το,
Νύχτά 'τον, ποιὸς μᾶς ἔβλεπε κι' αὐγή, ποιὸς μᾶς ἐθώριε;
— Τ' ἀχεῖλί σ' ὄντ' ἐφίλησα ἔβαψε τὸ δικό μου,
Μὲ τὸ μαντύλι τό 'συρα κ' ἔβαψε τὸ μαντύλι,
Καὶ τὸ μαντύλι ἔπλυνα μέσα 'ς ὥρηο ποτάμι,
Καὶ τὸ ποτάμι πήγαινε 'ς ὥρηο περιβολάκι,
Ἁποῦχε δέντρ' ἀρίφνητα, μηλιαὶς καὶ κυπαρίσσια·
Ποτίζ' ἀποποτίζει τα, χύνεται 'ς τὸ θαλάσσι.
Τὰ δέντρη ἐσωπάσανε, μηλιαὶς καὶ κυπαρίσσια,
Μὰ τὸ θαλάσσι φύσηξε τοῦ ναύτη τὸ φιλί μας,
Κι' ὁ ναύτης τὸ διαλάλησε 'ς οὔλην τὴν αἰκουμένη. —

126.

Ἡ λυγερὴ προδομένη.

Ποιὸς εἶδεν ἥλιο τὴν αὐγὴ κι' ἄστρη τὸ μεσημέρι;
Ποιὸς εἶδε κόρην ὄμορφη 'ς τ' ἄλογο καβαλάρη,
Νὰ σφιχτοζῶνετ' ἅρματα καὶ νὰ φορῇ λουρίσκο,
Καὶ νὰ ῥωτᾷ καὶ τσὴ βοσκοὺς ποῦ διάγουνε περδίκια;
'Εγὼ εἶδα ἥλιο τὴν αὐγὴ κι' ἄστρη τὸ μεσημέρι
Κ' εἶδα καὶ κόρην ὄμορφη 'ς τ' ἄλογο καβαλάρη,
Νά σφιχτοζώνετ' ἅρματα καὶ νὰ φορῇ λουρίσκο
Καὶ νὰ ῥωτᾷ καὶ τσὴ βοσκοὺς ποῦ διάγουνε περδίκια.
„Θωρεῖς ἐκείνην τὴν κορφή, τὴν ἄλλη τὴν παρέκει,
Ἁποῦχει ἀντάρα 'ς τὴν κορφὴ καὶ καταχνιὰ 'ς τὴ μέση;

'Εκεῖ ἀποπίσω διάγουνε λαγούδια καὶ περδίκια."
Δὲ λέ' ἡ σκύλ' ἡ λυγερὴ μακρυά 'νε κι' ἂς γυρίσω,
Μὰ λέ' ἡ σκύλ' ἡ λυγερὴ κοντά 'νε καὶ Θὰ φτάξω.
Παίζει βιτσιὰ τοῦ μαύρουν του κ' εἰς τὰ βουν' ἀνεβαίνει
Θωρεῖ τὸν κάμπο κ' ἔγεμε Σαρακηνοὺς καὶ Μώρους.
Δὲ λέ' ἡ σκύλα ἡ ἄνομη πολλ' εἶνιε κι' ἂς γυρίσω,
Μὰ λέ' ἡ σκύλα ἡ ἄνομη λίγ' εἶνιε κι' ἂς κατέβω.
Τὸ μαῦρόν τση συχνορωτᾷ καὶ διπλοπαρεγγένει·
— 'Σ τὸν πόλεμο Θὰ μποῦμ' ἐδὰ κι' ὀπίσω νὰ μὲ φέρῃς.
— Βάλε μου γίγλαις δώδεκα κι' ἀπανωγίγλια δέκα,
Δέσε τὸ κεφαλάκι σου μὴν τραλιστ' ὁ μυαλός σου. —
Βάνει του γίγλαις δώδεκα κι' ἀπανωγίγλια δέκα,
Δένει τὸ κεφαλάκιν τση μὴν τραλιστ' ὁ μυαλός τση.
Παίζει τοῦ μαύρουν τση βιτσιὰ 'ς τὸν κάμπο κατεβαίνει.
'Σ τὸ ἔμπα χίλιους ἔκοψε 'ς τὸ ἔβγα δυὸ χιλιάδες,
'Σ τ' ἄλλον τση στριφογύρισμα ἔσπασε τὸ λουρίν τση,
Κι' ἄνοιξε τ' ἀστηϑάκιν τση κ' ἔδειξε τὸ βυζίν τση·
Σαρακηνὸς τὴ βίγλισε 'πὸ ῥιζιμιὸ χαράκι·
„Παιδιὰ καὶ μὴ δειλιάσετε, παιδιὰ μὴ φοβηϑῆτε,
Κοράσιο κάνει πόλεμο, μ' ἀντροῦς πάταχο βγάνει."
  Καὶ παίρνει τὴν ὁ μαῦρός τση 'ς τ' ἅϊ Γιωργιοῦ τὴ φέρνει,
Τὸν ἅϊ Γιώργη προσκυνᾷ, τ' ἅϊ Γιωργιοῦ φωνιάζει·
„Ἅϊ μου Γεώργ' ἀφέντη μου, χῶσέ με τὸ κοράσιο,
Νὰ φέρν' ὀκάδες τὸ κερὶ κι' ὀκάδες τὸ λιβάνι
Καὶ μὲ τ' ἀλογομπέγιρα νὰ κουβαλῶ τὸ λάδι."
Τὼ μάρμαρο ἐσήκωσε, βάνει την ἀποκάτω,
Καὶ λέει τση νὰ μὴ μιλῇ, ἂς τάξῃ πῶς κοιμᾶται.
  Μὲ λίγην ὥρα ἔφταξε κεῖνος ποῦ τὴ ζιγόνει·
„Ἅϊ μου Γιώργη νὰ μοῦ πῇς ποῦ εἶνε τὸ κοράσιο,
Νὰ φέρν' ὀκάδες τὸ κερὶ γομάρια τὸ λιβάνι,
Μὲ τὰ καραβοκάτεργα νὰ κουβαλῶ τὸ λάδι;"
Καὶ μὲ τὸ στόμα τοῦ 'λεγε· „Δὲν εἶδα γὼ κοράσιο"
Μὰ μὲ τὸ νάτο τοῦ 'δειχνε — „'ς τὸ μάρμαρ' ἀποκάτω" —
Τὸ μάρμαρο ἐσήκωσε, βρίσκει την ἀποκάτω·

Ἄρχετ' ἡ κόρη κ' ἔκλαιγε τὸν ἅγιον ἐβλαστήμα·
„Ποιὸς εἶδε τέθοιον ἅγιο σὰν καὶ τὸν ἅϊ Γιώργη;
Ἅγιε μ', ἁγιονορίτη μου, καὶ νὰ παντερημιάσῃς,
Παπᾶς νὰ μὴ σὲ λουτρουγᾷ νὰ πέσῃς νὰ χαλάσῃς·
Νὰ σέ ἴδω κοῦρτα τῶν ἀρνιῶ, σταλίστρα τῶν προβάτω
Καὶ 'ς τὰ καμπαναράκια σου ἡ κοίτη τῶν κοράκω."

127.

Ὁ ἐρχομὸς τ' ἀγαπητικοῦ.

Πίνω το μάνα τὸ κρασί, πίνω το νὰ μεθύσω
Νὰ μ' εὕρ' ἡ νύχτα κι' ἡ γι αὐγὴ 'ς τσ' ἀγάπης μου τὴν πόρτα.
Ἤπια κι' ἐψὲς κ' εὐρέθηκα 'ς τὴν πόρτα τσῆ καλῆς μου,
Βρίστω τὴν πόρτα σφαλιχτὴ καὶ τὰ κλειδιὰ παρμένα
Καὶ τὰ πορτοπαράθυρα σφιχτὰ περατωμένα.
Σκύφτω φιλῶ τὴν κλειδονιὰ ἀντὶς ὀγιὰ τὴν κόρη·
— Ἄνοιξε πόρτα τσῆ ξαθῆς, πόρτα τσῆ μαυρομμάτας
Πόρτα τσῆ γαϊτανόφρουδης, τσ' ἀλυσιδοπλεμμένης.
— Ποιὸς εἶσ' ἐσὺ καὶ πῶς σὲ λὲν καὶ θὰ σ' ἀνοίξω νἄμπῃς;
— 'Εγῶμ' ὁ τίς κι' ὁ τάδε τις κ' ἐκεῖνος ἀποῦ ξέρεις,
'Εγῶμ' ἀποῦ σοῦ τἄστειλα τὰ ῥόδα 'ς τὸ μαντύλι;
Τὰ ῥόδα, τὰ δαμάσκηνα καὶ τὸ γλυκὺ σταφύλι.
— Τοῦταν τὰ λόγια ξέρεις τα γ' ἡ γειτονιὰ σοῦ τά 'πε;
Πέ μου σημάδια τῆς αὐλῆς νὰ γείρω νὰ σ' ἀνοίξω.
—"Εχεις μηλιὰ 'ς τὴν πόρτα σου καὶ κλῆμα 'ς τὴν αὐλή σου,
Κάνει σταφύλι ῥαζακί, κάνει κρασὶ μοσκάτο,
Κι' ὅποιος τὸ πιῇ μαραίνεται καὶ πάλ' ἀναζητᾷ το."
Ψώματα λὲς μαριόλου γιὲ κ' ἡ γειτονιὰ σοῦ τά 'πε·
Πέ μου σημάδια τοῦ σπιθιοῦ ν' ἀνοίξω νἄμπῃς μέσα
— Χρουσῆ καντῆλα κρέμεται 'ς τὴ μέση τοῦ σπιθιοῦ σου,
Καὶ φέγγει σου καὶ γδύνεσαι καὶ στρώνεις καὶ κοιμᾶσαι.
— Ψώματα λὲς μαριόλου γιὲ κ' ἡ γειτονιὰ σοῦ τά 'πε·

---

127. 13 γ' = γὴ = ἤ.

Πέ μου σημάδια τοῦ κορμιοῦ ν' ἀνοίξω νἄμπης μέσα.
— Ἔχεις ἐλῃὰ 'ς τὸ μάγουλο κ' ἐλῃὰ 'ς τὴν ἀμασκάλη
Κι' ἀνάμεσα 'ς τὸ δυὸ βυζιὰ τ' ἄστρη καὶ τὸ φεγγάρι. —
— „Σκλάβαις ἀμέτ' ἀνοίξετε τοῦ ξένου νἄμπη μέσα,
Κ' ἐσεῖς ἡ βάγιαις στρώσετε τὴ νυφική μας κλίνη.“ —
Τρία στρώματα ῥάϊσαν ὡς νὰ χαράξ' ἡ 'μέρα,
Κι' ἄλλα τρία ῥαΐσανε ὥστε νὰ βγῇ ὁ ἥλιος.
„Χριστὲ μὴν κράξ' ὁ πετεινὸς καὶ μὴ χαράξ' ἡ μέρα,
Γιατ' ἔχω 'ς τὴν ἀγκάλη μου τὴν ἄσπρη περιστέρα.“

128.

Τὸ μοναστῆρι κ' ἡ βασιλιοποῦλα.

Πάνω 'ς τὴν ἄκρη τ' ὀρανοῦ, 'ς τὴν τέλειωσι τοῦ κόσμου,
Μοναστηράκι ἔχτιζεν ἡ Παναγιὰ Παρϑένος.
Οὗλ' οἵ γι ἀγγέλοι κουβαλοῦν κ' οἵ γι ἀποστόλοι χτίζουν.
Ποὺ τ' ὄρος παίρνουν τὸ νερὸ ποὺ τὴν 'Αξιὰ τὸ χῶμα,
Καὶ 'ς τὴν Κωσταντινόπολι κάνουν τὰ κεραμίδια.
'Απήτης κι' ἀποχτίσαν το κινοῦν καὶ διαλαλοῦσι·
„Ποιὸς ϑενὰ μπῇ καὶ ποιὸς ϑὰ βγῇ καὶ ποιὸς ϑὰ προσκυνήση,
Καὶ ποιὸς ϑὰ πάρ' ἀντίντερο νὰ μὴ γραϑ' ἡ ποδιάν του;“
Βασιλιοποῦλα τό γροικᾷ ἀπὸ ψηλὸ πελάτι.
„'Εγὼ ϑὰ μπῶ, ἐγὼ ϑὰ βγῶ, ἐγὼ ϑὰ προσκυνήσω,
'Εγὼ ϑὰ πάρ' ἀντίντερο νὰ μὴ γραϑ' ἡ ποδιά μου.“
'Απήτης κ' ἐπροσκύνησεν ἐπιάσαν κ' ἐχορεύγαν,
Καὶ βασιλιόπουλο περνᾷ ποὺ τὴ δεξιάν τση μπάντα·
„Ἀλλοὶ μὴν ἤμου βασιλιάς, ἀλλοὶ μὴν ἤμου ῥήγας,
Καὶ νἄπιανα νὰ χόρευγα μὲ τὴ βασιλιοποῦλα!“
Κ' ἐκείν' ὡς ἦτο φρόνιμη φρόνιμ' ἀπηλοήϑη·
„Κόπιασ' ἀφέντη βασιλιὰ μαζί μου νὰ χορέψῃς,
Νὰ γγίξουν τὰ δαχτύλια σου μαζὶ μὲ τὰ δικά μου,
Μ' ἀλήϑει', ἀφέντη βασιλιά, μὴν πιάσῃς τὰ βυζιά μου.“

129.

Ἡ δολερὴ ἀγαπητική.

Ἕναν καράβι ξακουστὸ ἐπόρισε 'ς τὸ χροῦσος,
Μηδὲ πολλὰ μικρό 'τονε μηδὲ πολλὰ μεγάλο·
Χιλιῶ πενταχοσιῶ πηχῶ κ' εἶχε καὶ χίλιους μέσα.
Τὰ γυρογιάλια πορπατεῖ τὴ θάλασσα γυρίζει,
Κι' ὀμορφονιὸν ἐσκλάβωσεν ὀψὲς τὸ μεσημέρι.
Μάνα δὲν ἔχει νὰ τὸν κλαῖ, κύρη νὰ τὸν λυπᾶται,
Μηδ' ἀδερφὸ μηδ' ἀδερφὴ νὰ τὸν ψυχοπονᾶται.
Μἄχει παλη' ἀγαπητικιά, κ' ἐκείνη τὸν λυπᾶται.
Χίλια δούδει νὰ τόνε ἰδῇ, χίλια νὰ τοῦ μιλήση
Καὶ δυὸ χιλιάδες ξέχωρα νὰ τὸν γλυκοφιλήση.
Βάνει τὰ χίλια 'ς τὸν τζεβρὲ καὶ τὸν τζεβρὲ 'ς τ' ἀστῆθι,
Καὶ παίρνει τὸ στρατὶ στρατὶ κ' εἰς τὸ καράβι φτάνει.
Ἀπὸ μακρυὰ τόνε θωρεῖ τὸν ναύληρο καὶ λέει·
„Καραβοκύρη μ' ἀδερφὲ καὶ ναύληρέ μ' ἀφέντη,
Ὀμορφονιὸν ἐσκλάβωσες ὀψὲς τὸ μεσημέρι.
Μάνα δὲν ἔχει νὰ τὸν κλαῖ, κύρη νὰ τὸν λυπᾶται,
Μηδ' ἀδερφὸ μηδ' ἀδερφὴ νὰ τὸν ψυχοπονᾶται·
Μἄχει παλη' ἀγαπητικιὰ κ' ἐκείνη τὸν λυπᾶται.
Χίλια δούδει νὰ τόνε ἰδῇ, χίλια νὰ τοῦ μιλήση
Καὶ δυὸ χιλιάδες ξέχωρα νὰ τὸν γλυκοφιλήση,
Βαστᾷ τὰ χίλια 'ς τὸν τζεβρὲ καὶ τὸν τζεβρὲ 'ς τ' ἀστῆθι."
Τότες ὁ νιὸς τσῆ μίλησε πὸ μέσ' ἀποὺ τ' ἀμπάρι·
„Ἂν ἔχης γρόσια τρῶγέ τα κι' ἄσπρα ξεφάντονέ τα·
Μὰ σὰν τὴ ἰδῆς τὰ θάλασσα νὰ φυτευτῇ περβόλι,
Ἐτοτεσὰς τὸ κάτεχε πῶς θὰ μὲ ξεσκλαβώσης."
Ποτὲ ἄχνα δὲν ἔβγαλε τὸ δολερόν τσῃ στόμα
Μόν' ἔθεκε κι' ἀπόθανε σὰν νἄτονε 'ς τὸ στρῶμα.

130.

Τὰ κακὰ πεθερικά.

Θωρεῖς ἐκείνην τὴν κορφὴν τὴν πράσινη μαδάρα;
Ἐκεῖ ἀποπίσω κάνουνε μιᾶς ὀρφανούλας γάμο·
Χίλιοι τσῆ πχαίνουν τὰ προυκιά, χίλιοι καὶ δυὸ χιλιάδες.
Καὶ τοῦ γαμπροῦ τὸ κάλεσμα ἦσαν ἐννιὰ χιλιάδες,
Τσῆ νύφης δεκατέσσερις, σαφῆς μεγάλ' ἀρχόντοι.
Ἐ τὴ μέση τῶνε σέρνουνε τὴ νύφη στολισμένη.
Καὶ 'ς τὸ χεράκιν τση βαστᾷ ἕνα χρουσὸν πουλάκι.
Δὲν ἐκηλάϊδε τὸ πουλὶ ὡς κηλαϊδοῦνε τ' ἄλλα,
Μόνο κηλάϊδε κ' ἤλεγε τσῆ νύφης μυρολόγια·
„Κόρη, ἐκεῖ ἄπου πᾶς ἐδὰ καλλιά 'νε νὰ γαΐρῃς·
Πεθερικὰ ἔχεις κακὰ καὶ θὰ σὲ καταλύσουν."
Κ' ἡ πεθερά 'το 'ς τ' ὄβγορο, θωρεῖ τση καὶ προβαίνουν·
Διακόσι' εἶνι' οἱ μαγέροιν τση κ' ἑξῆντα οἱ κοφτάδες.
„Μαγέροι μαγερέψετε λαγούδια καὶ περδίκια,
Ψήσετε καὶ τσῆ νύφης μου τρικέφαλον ὀφίδι.
Τ' ὀφίδι νἄν' ἀπὸ βουνό, νἄνε φαρμακωμένο."
Πρώτη μπουκιὰ ἀποὔφαγε ἦτον τὸ κεφαλάκι
Κ' ἡ παραδευτεράτερη ἤτονε τ' ὀραδάκι,
Κ' ἡ τρίτη ἡ πρικώτερη ἦτον τὸ μεσαλάκι.
Ἡ πρώτη ἄφτει 'ς τὴν καρδιὰ κ' ἡ γι ἄλλη 'ς τὸ τζιγέρι
Κ' ἡ τρίτ' ἡ πλιὸ φαρμακερὴ οὔλη τήνε μαραίνει.

---

130. 1 τὴν ἀποπισωθιόν τση; — 2 Ἐκειδὰ γάμος γίνεται μικρῆς καλογρηοπούλας. — 3 Τρεῖς μῆνες γράφουν τὰ προυκιὰ καὶ τέσσερις τὰ πέρνουν. — 12 Κι' ἡ πεθερὰ μπαινόβγαινε καὶ λέει τῶ μαγέρω· — 14 νὰ φᾶ τοῦ γιοῦ μ' ὁ γάμος — 17 Πρ. μπ. ποῦ τσῆ 'λαχε πολὺ πρικιὰ τσῆ φάνη, und gleich das folgende Ende:

Καὶ παίρνουν την τὰ κλάϋματα 'ς τσῆ πεθερᾶς τση πάει.
— Προσερινή μου πεθερά, γερμένη,
Νερό, νὰ ξεφαρμακωθῶ ἡ ξένη.
— Προσερινή μου, νύφη μου, γερμένη,

Παίρνει την παραπόνεσι 'ς τσῆ πεθερᾶς τση πάει·
— Ὦ πεθερὰ καὶ μάνα μου, δό μου νερὸ τσῆ ξένης,
Δό μου νερὸ τσῆ ὀρφανῆς καὶ τσῆ φαρμακωμένης.
— Δὲν ἔχομ' ἐδεπά νερὸ κι' ἄμε 'ς τοῦ πεθεροῦ σου. —
Δένει τὰ χέριαν τση σταυρὸ πάει 'ς τοῦ πεθεροῦν τση·
— Ὦ πεθερὲ κι' ἀφέντη μου, δό μου νερὸ τσῆ ξένης,
Δό μου νερὸ τσῆ ὀρφανῆς καὶ τσῆ φαρμακωμένης.
— Δὲν ἔχομ' ἐδεπὰ νερὸ κι' ἄμε 'ς τῶν κουνιαδῶ σου. —
Δένει τὰ χέριαν τση σταυρὸ 'ς τῶν κουνιαδῶν τση πάει·
— Κουνιάδαις κι' ἀδερφάδαις μου, δόστε νερὸ τσῆ ξένης,
Δόστε νερὸ τσῆ ὀρφανῆς καὶ τσῆ φαρμακωμένης.
— Δὲν ἔχομ' ἐδεπὰ νερὸ κι' ἄμε 'ς τοῦ κὺρ Γιαννάκη. —
Δένει τὰ χέριαν σταυρὸ πάει 'ς τοῦ κύρ Γιαννάκη·
— Ἄντρ' ἀποῦ μ' εὐλοήθηκες, δό μου νερὸ τσῆ ξένης,
Δό μου νερὸ τσῆ ὀρφανῆς καὶ τσῆ φαρμακωμένης.
Τρακόσιους μπέμπει 'ς τσὴ γιατροὺς καὶ χίλιους 'ς τὸ πηγάδι.
Μ' ὥστε νὰ σύρουν τὸ νερὸ ἦτον ἀποθαμμένη,
Κι' ὥστε νὰ φέρουν τσὴ γιατροὺς τὴν εἶχαν καὶ θαμμένη.

Νερὸ δὲν εἶν' ἐπὰ νὰ πίνουν ξένοι. —
Καὶ παίρνουν την τὰ κλάϋματα 'ς τοῦ πεθεροῦν τση πάει·
— Προσερινέ μου πεθερέ, γερμένη,
Νερὸ νὰ ξεφαρκωθῶ ἡ ξένη.
— Προσερινή μου νύφη μου, γερμένη,
Νερὸ δὲν εἶν' ἐπὰ νὰ πίνουν ξένοι. —
Καὶ παίρνουν την τὰ κλάϋματα 'ς τοῦ Κωσταδιοῦν τση πάει·
— Προσερινέ μου Κωσταδιό, χαρῶ σε,
Νερὸ νὰ ξεφαρμακωθῶ μοῦ δόσε. —
Μπέμπει διακόσιους 'ς τσὴ γιατροὺς κ' ἑξῆντα 'ς τὸ πηγάδι,
Μ' ὥστε νὰ φέρουν τσὴ γιατροὺς ἦτον ξεψυχισμένη
Κι' ὥστε νὰ φέρουν τὸ νερὸ τὴν εἶχαν καὶ θαμμένη.

131.

Ὁ κυρφὸς ἔρωντας.

Ἀκούσετ' ἐσεῖς φίλοι κ' ἐδικοί μου
Νὰ σᾶςε πῶ τὴν παραπόνεσί μου·
Νὰ σᾶςε πῶ τὸν πόνο μ' ὁ καϋμένος
Γιὰ μιὰν ἀγάπ' ἄπουμ' ἀπορπισμένος.
Ἀποὖχα μιὰν ἀγάπη μπιστεμμένη,
Ἐ τὰ φύλλα τσῆ καρδιᾶς μου στερεμμένη.
Μιὰν ταχινὴ τὴν εἶδα 'ς τὴν αὐλήν τση,
Σταθῶρι καὶ πρεπειά 'τον τὸ κορμίν τση.
Παπούτσια καὶ καρτσόνια ἡ σκύλα φόριε,
Καὶ μέσα τσ' ὀμορφιαίς τση ποιὸς τσῆ θώριε;
Καὶ ἡ ποδιὰ ποῦ φόριε εἶχε σύρμα
Κ' ἔφεγγε σὰν τοῦ ἥλιου τὴν ἀχτίδα.
Κ' ἐσίμωσα κοντὰ νὰ τσῆ μιλήσω
Καὶ ἐθάρρεψε πῶς θὰ τήνε φιλήσω.
Ἄγρια φωνὴν τὴν ἔσυρεν ἡ σκύλα,
Ἡι πέτραις ἐρραΐσαν καὶ τὰ ξύλα.
Μπαίνω καλημερίζω καὶ τσῆ λέω·
— Δὲ μὲ λυπᾶσ' ἀγάπη μου νὰ κλαίω;
Ἕνα φιλ' ἦρθα γὼ γιὰ νὰ μοῦ δώσῃς,
Κ' ἐμένα τὸ φτωχὸ νὰ λευτερώσῃς.
— Γλήγορα νὰ μισέψῃς ἀπ' ὀμπρός μου,
Μὴ βάλω νὰ σὲ δείρῃ ἀδερφός μου.
— Δὲ μὲ λυπᾶσαι, πετροπέρδικά μου,
Νὰ κλαίσινε τσ' ἀμμάθια τὰ δικά μου;
— Λέω σου νὰ μισέψῃς δίχως λόγια,
Μὴ βάλω νὰ σοῦ κόψουνε τὰ πόδια
— Λυπήσου με, λιγνό μου κυπαρίσσι,
Ἰδὲ πῶς τ' ἀμματάκια μ' τρέχου βρύσι.
— Λέω σου νὰ πηγαίνῃς 'ς τὴ δουλειά σου,
Μὴ βάλω νὰ σοῦ σπάσουν τὰ πλευρά σου. —

'Σ τὴ στράτα ὅπου πᾶ ὁ νοῦς του βάνει·
„Γιὰ ἰδὲ τὴ λυγερὴ κακὸ μ' τὸ κάνει."
Τὰ γόνατάν του δέρνει μὲ τσὴ πέτραις,
Τὰ δάκρυάν του σφουγγίζει μὲ τσὴ πέτσαις.
Τὰ γόνατάν του δέρνει μὲ τὰ χέρια
Καὶ τὴν καρδιάν του σφάζουνε μαχαίρια.
„Ἀνάθεμά σε, κόρ', ἀνάθεμά σε,
Ἂν πορπατῆς, ἂν στέκης κι' ἂν κοιμᾶσαι.
Ὡς ἄψα τὸ κερὶ νὰ μοῦ τὸ σβύσης,
Μέσα 'ς τὴ σκοτεινάγρα νὰ μ' ἀφήσης."
Πάει 'ς τὸ σπίτι, πέφτει λιγωμένος,
Θαρρούσανε πῶς εἶν' ἀποθαμμένος.
Κάνει σαράντα μέραις νὰ μιλήσῃ
Κι' ἄλλαις σαραπέντε νὰ γυρίσῃ.
Κι' ἀπάνω 'ς τσὴ πενῆντ' ἀναντρανίζει,
Τὴ μάνα καὶ τὸν κύρη δὲ γνωρίζει.
Κι' ἀποκοτᾷ ὁ νιὸς καὶ τῶνε λέει·
„Μηνύσετέ τσ' ἀγάπης μου νὰ κλαίῃ.
Μηνύσετε τσ' ἀγάπης μου νὰ κλαίῃ
Κι' ὄμορφα μυρολόγια νὰ μοῦ λέῃ.
Ποιὸς θὰ τήνε χαρῇ τὴν ὀμορφιάν τσῃ
Καὶ τὰ σγουροπλεμμένα τὰ μαλλιάν τσῃ;"
Καὶ παρευτὺς ἐπῆγε τὸ μαντάτο,
Κ' ἡ κόρη τὰ μαλλιάν τσῃ ῥίχνει κάτω.
Καὶ παίρνει τσὴ βαγίτσαις τσῃ καὶ πάει,
Βαστᾷ καὶ γιατρικὰ νὰ τόνε γιάνῃ.
— Δὲ μοῦ μιλεῖς γαρόφαλό μ' ἀφράτο,
Πριχοῦ γυρίσ' ὁ κόσμος ἄνω κάτω;
Δὲ μοῦ μιλεῖς λιγνό μου κυπαρίσσι;
Σήμερο ἡ καρδιά μου θὰ ῥαΐσῃ.
— Καλῶς την τὴν μηλιά μου μὲ τὰ μῆλα,
Μἄκαψες τσῆ καρδούλας μου τὰ φύλλα. —
Κι' ὄντεν ἀλλάσσανε τὸ νιὸ 'ς στρῶμα
'Ξεψύχα καὶ ἡ κόρη 'ς τὴν καριόλα.

Μαζὶ μαζὶ τσὴ βάλαν ᾽ς ἕνα μνῆμα,
᾽Ιδὲ καϋμὸς ἀποὖσαν κ᾽ ἰδὲ κρῖμα!

132.

Ἡ γι Ὀβρηοποῦλα.

Μιὰ σκόλη μιὰν ἡμέρα, ποὖτονε Κυριακή,
Πάγω νὰ σιργιανίσω κάτω ᾽ς τὴν Ὀβρηακή,
Βρίσκω μιὰν Ὀβρηοπούλα κ᾽ ἦτονε μοναχὴ
Κ᾽ ἐγδύνεντον ἡ σκύλα νὰ πάῃ νὰ λουστῇ.
᾽Εγδύνεντον ἡ σκύλα κ᾽ ἔβγανε τὰ κομπιά
Κ᾽ ἔφεγγε ὡς φέγγει ὁ ἥλιος ἀποὺ τὴν ὀμορφιά.
Τὸ χτέν᾽ ἦτ᾽ ἀσημένιο, τὸ τάσιν τσῃ χρουσὸ
Κ᾽ ἡ γοῦρνα μαρμαρένια μὲ τὸ χρουσὸν ἀητό.
Πριχοῦ νὰ τσῆ μιλήσω καὶ δίχως νὰ τσῆ πῶ
Μοῦ λέει μένα κείνη· — Καλῶς τὸν ἀγαπῶ.
— ᾽Σὰ θέλῃς Ὀβρηοπούλα νὰ γένῃς Χρισιανή,
Νὰ λούγεσαι Σαββάτο ν᾽ ἀλλάσσῃς Κυριακή.
Νὰ λούγεσαι Σαββάτο ν᾽ ἀλλάσσῃς Κυριακὴ
Καὶ νὰ μεταλαβαίνῃς τὸ Πάσχα, τὴ Λαμπρή.
— Ἂ νὰ τὸ πῶ τσῆ μάνας μ᾽ κ᾽ ἐκείν᾽ ὅ τι μοῦ πῇ,
᾽Ετότες παλληκάρι σοῦ δίδ᾽ ἀπηλογή. —
— Μάνα μου, ᾽να Ῥωμηάκι, καὶ μὲ παρακαλεῖ
Γιὰ νὰ μεταγυρίσω ᾽ς τὴν πίστι τὴν καλή·
Νὰ λούγωμαι Σαββάτο ν᾽ ἀλλάσσω Κυριακὴ
Καὶ νὰ μεταλαβαίνω τὸ Πάσχα, τὴ Λαμπρή.
— Καλλιὰ νὰ σέ ἴδω, κόρη, ᾽ς τοῦ Τούρκου τὸ σπαθί,
Παρὰ τὸ λόγ᾽ ἀποὖπες νὰ τόνε ξαναπῇς·
Κόρη, δὲν τὰ λυπᾶσαι τ᾽ ἀδέρφια σου τὰ δυὸ
Κ᾽ ἐμένα τὴν καϋμένη ν᾽ ἀφήσῃς ᾽ςὲ καϋμό;
— Μάνα, δὲν τὰ λυποῦμαι τ᾽ ἀδέρφια μου τὰ δυὸ
Κ᾽ ἐσένα θὰ σ᾽ ἀφήσω εἰςὲ βαρὺ καϋμό. —

133.

Ἡ Διαμάντω.

Τὴ Διαμάντω ϑὰν ἀρχίσω
Καὶ καρδιαὶς ϑὰ σκανταλίσω.
Τετρακόσια παλληκάρια
Τσῆ Διαμάντως μπέμπουν γράμμα
Κι' ἄλλα δεκατέσσερα
Τοῦ κοσόλου ξέχωρα.
„Χαιρετῶ σε, κόσολέ μου,
Φίλε μου καὶ ἀδερφέ μου·
Νὰ μοῦ μπέψῃς τὴ Διαμάντα,
Κόρη σου, τὴ μαυρομμάτα,
Νὰ σοῦ μπέψω τ' ἄλογό μου,
Τὸ χρουσοχαλίναρό μου,
Τὸ χρουσοχαλινωμένο,
Τ' ἀργυροπεταλωμένο·
Ἄπου μόν' τὰ πέταλάν του
Ξαγοράζουν τὴν κεράν του.
Κι' ἀνὲν πῇς καὶ γιὰ τὴ σέλα,
Ξαγοράζ' ἐμὲ κ' ἐσένα.“
— „Χαιρετῶ σε ἀδερφέ μου,
Φίλε μου κι' ἀγαπητέ μου·
Θὰ σοῦ μπέψω τὴ Διαμάντα,
Κόρη μου, τὴ μαυρομμάτα.“ —
Πᾶ ἡ μάναν τσ' ἡ μεγάλη,
Μαῦρα μυρολόγια βγάνει.
Πᾶ ἡ μάναν τσ' ἡ μικρή,
Κ' ἔβγανε τ' ἀμμάϑιαν τση.
„Σώπα μάνα μου μὴν κλαῖς,
Μυρολόγια μὴ μοῦ λές.
Τάξε δώδεκα κουρμπάνια
Πῶς ϑὰ μποῦνε 'ς τὴ φριγάδα.

Τὴν Παναγιὰ παρακαλῶ
Νὰ πᾶ κὰ νἄρθω μὲ καλό."
  Τρίτη κάνουσι πανιὰ
Καὶ Τετράδη μπλιὸ φανειά.
Κ' εἰς τὴ μέση τοῦ πελάγους.
Μπαρμπαρέσσοι τσὴ μπλοκάρουν.
῾Ως θερίζουν τ' ἀγγουράκια,
᾿Εθερίζαν τὰ Φραγκάκια.
῾Ως περνοῦν τὰ χελιδόνια
᾿Επερνούσανε τὰ βόλια.
Ποταμὸς τὸ αἷμα πέρνα
᾿Ποὺ τὰ πόδια μου κ' ἐμένα.
Μπαρμπαρέσσοι τήνε πιάνουν
Κ' εἰς τὴν Μπαρμπαριὰ τὴ βγάνουν.
᾿Σ τοῦ τελάλη τὴν πουλοῦσι
Καὶ πολλοὶ θὰ σκοτωθοῦσι.
Πᾶνε λένε τοῦ πασᾶ·
„Μιὰν κοπέλαν ἦρθ' ἐπά.
Κ' ἔχει ἀχείλη μερτζανένια
Στήθη μαργαριταρένια."
Κι' ὁ πασᾶς ὡς τὸ μαθαίνει
Μοναχός του κατεβαίνει.
Ποὺ τὴ χέρα τήνε πιάνει
Φράγκικα τσῆ ῥοζονάρει·
— Πέ μου, κόρη, τὴ σειρά σου,
Νὰ χαρῶ τὴν ἀφεδιά σου.
— ῾Ρέν-ντ'-᾿Εσπάνιο εἶμαι κόρη,
Κ' οἱ μπαρμπάδες μού 'ν' κοσόλοι,
Καὶ κιανείς σας μὴν ἀπλώση
᾿Σ τῶν κοσόλω τὴν ἐγγόνη. ·
῎Εν το καὶ τ' ἀπόγραμμά μου
᾿Αποῦ τό 'χω 'ς τὰ μαλλιά μου. —

---

133. 34 φανειά (scil. μηδὲ φανειά) = γίγνονται ἀφανεῖς.

— „Πάρε την εὐτὺς κιαγά μου
Ἄμε την εἰς τὸν ὀντᾶ μου.
Ἄμε την ’ς τὴν κάμερά μου,
’Εκεῖ ἀποῦχω τὰ παιδιά μου.
Τὸ ταΐνιν τση νὰ βγαίνῃ
Ταχύ, ἀργὰ καὶ ὅντε ϑέλῃ.“ —
Εἶχε καὶ τὸ δάσκαλόν τσῃ
Κ’ ἤτονε ’ς τὸν ὁρισμόν τσῃ.
„Κάτσε γράψε τρεῖς γραφαίς,
Νὰ τσὴ μπέψω ’ς τσὴ Φραγκιαίς.“
’Σὲ τρεῖς μῆνες ξετρυποῦσι
Ἡι γραφαὶς εἰς τοῦ κυροῦν τσῃ.
Ῥέν-ντ’-’Εσπάνιος τσ’ ἀναγνώϑει,
Ποῦ τὴν ηὗρε τέϑοια γνῶσι!
Ἄσπρος εἶνε καὶ μαυρίζει
Κόκκινος καὶ κιτρινίζει.
Κ’ ἡ γυναῖκάν του τοῦ κάνει·
— Τί ’ν’ τσῆ μούρης σου τὸ χάλι;
— Δὲ μπορῶ νὰ σᾶς τὸ χώσω,
Μόνο ϑὰ τὸ φανερώσω·
’Εσκλαβῶσαν τὴ Διαμάντα,
Τὴ ξαϑή, τὴ μαυρομμάτα.
„Παλληκάρι’ ἁρματωϑῆτε
Καὶ ’ς τὴ Μπαρμπαριὰ βρεϑῆτε“ —
Δυὸ χιλιάδες παλληκάρια
Μὲ σπαϑιὰ καὶ μὲ κοντάρια
Μιὰ φριγάδα παλαμίζουν
Καὶ φλουριὰ τήνε γεμίζουν.
Ἕνας γέρος ψαρωμένος,
Δυὸ σπαϑιά ’τονε ζωσμένος.
Γράφουσι χαρϑιὰ καὶ χάρτα
Καὶ γυρεύγουν τὴ Διαμάντα.
Μαύραις ἔχουν τσὴ μπαδιέραις
’Σ τὰ κατάρϑια κρεμασμέναις.

Κι' ὁ πασᾶς στέκει 'ς τὸ φόρο
Καὶ Ͽωρεῖ τὸ μαυροφόρο.
Καὶ Ͽωρεῖ καπανταΐδες
Μὲ μπερέταις, μὲ σκουφίδαις.
Καὶ διαβάζει καὶ τὴ χάρτα
Καὶ γυρεύγουν τὴ Διαμάντα.
— Καλῶς σ' ηὕραμε, πασᾶ,
Μὲ τσὴ χώραις σου τσ' ἐννιά.
— Ὦ καλῶς τὸν Ῥέν-ντ'-Ἐσπάνιο
Μὲ τ' ἀσκέρι τὸ μεγάλο.
Ἔπαδά 'νε κ' ἡ Διαμάντα,
Ποὖνε σὰν τὰ δυό μας μάϿια.
„Δὲν προβαίνεις, μπρὲ Διαμάντα,
Μπρὲ ξαϿὴ μπρὲ μαυρομμάτα;
Τώρα ποὖρϿαν οἱ δικοί σου
Καὶ ζῆτοῦν τὴν ἀπατή σου;
Σήκω βάλε τὰ καλά σου,
Τὰ χρουσᾶ καὶ τ' ἀργυρᾶ σου."
— Ὄχι, ἀφέντη μου, πασᾶ μου,
Δὲ γελᾷς τὴν ἀφεδιά μου.
— Μπρὲ Διαμάντα μὴ φοβᾶσαι,
Κύρης σού 'ρϿε καὶ ζητᾷ σε. —
— Κόρη μου μικρή, Διαμάντα,
Ὦ ξαϿὴ καὶ μαυρομμάτα,
Πέ μού το καὶ μὴν τραπῆς,
Ἂν κατὲς ἀντροῦς φιλί.
— Ὄχι ἀφέντη μου γλυκύ,
Δὲν κατῶ ἀντροῦς φιλί,
Γιατ' εἶχα κερὰ καλὴ
Κ' ἦτον καὶ τιμητική. —
Τὰ καπέλαν τωνε βγάνουν,
Τρεῖς μετάνοιαις τῶνε κάνουν.
Καὶ τσικίνια τὰ γεμίζουν
Τῶν ἀγάδω τὰ χαρίζουν.

Τῶν καντίνω' τὰ μπαξίσια,
Ἦσαν τούρκικα μπινίσια.
Τοῦ μικροῦ τοῦ ταϊφᾶ
Ἦσαν ἄσπρα λαχουριά.
Κι' ἀποκεῖθες τήνε παίρνουν
'Σ τὴ Φραγκιὰ τήνε γαέρνουν.
„Παραθύρια ἀνοιχτῆτε,
Ῥούγαις νὰ παρασερθῆτε,
Κ' ἡ Διαμάντα θὰ περάσῃ
Τὸ χρυσάργυρον κοράσι."
'Σ τ' ἀσῆμ' ἦτον τυλιμμένη,
'Σ τὸ χρυσάφι βουτημένη.
Πέντε χρόνους ἐχορεύγαν
Καὶ ποτὲ δὲν ἐχορταίναν.

134.

Ἡ γι 'Αγγελική.

Κάτω 'ς τὰ δάση Πλατανιὰ κ' εἰς τὸν κάμπο τὸν πλατὺ
Κάθουνται δυὸ παλληκάρια καὶ μιὰ λυγερή.
Κάθουνται καὶ τὴ ῥωτοῦσι καὶ τὴν ξεπατοῦν·
— Κόρη μου γιατ' εἶσαι μαύρη καὶ γιατ' εἶσαι μελανή;
Γὴ ὁ ἥλιος σέ πειράζει γὴ τὸ σφάνταμα;
— Μήτε ἥλιος μὲ πειράζει μήτε σφάνταμα,
Μόν' ὁ γιὸς τοῦ Μιχαλάκη, τοῦ γραμματικοῦ.
Πιάστε τον εὐτὸν τὸν ψεύτη καὶ τὸ διάολο
Νὰ τὸν δείρετε 'ς τὰ χέρια μὲ βασιλικό,
Νὰ τὸν δείρετε 'ς τὰ μοῦτρα μὲ ντραντράφυλλο,
Γιὰ νὰ μὴ μεταπειράξῃ τὴν 'Αγγελικώ.

135.

Ὁ κυνηγὸς κ' ἡ κόρη.

Μιὰν ταχινὴ σηκόνομαι νὰ πάω 'ς τὸ κυνῆγι,
Καὶ ποιά 'ν' ἐκείν' ἡ ταχινή; Ὄντεν ἡ γῆς ἀνοίγῃ.
Καὶ παίρνω τὰ σκυλάκια μου, τὸ γαλανὸ καὶ μαῦρο,
Κ' εἰς τὸ βουνὸν ἀνέβηκα λαγούδια ὀγιὰ νὰ ναὔρω.
Κι' ἀπῆς ἀπολαγώνεψα μὲ τὴν πολλή μου κρίσι,
Βρίστω μιὰν κόρη κ' ἔπλυνε 'ςὲ μαρμαρένια βρύσι.
Σιμόνω, χαιρετῶ τηνε, λέω τση· — Γειά σου κόρη.
— Καλῶς τον τὸ λεβέντη μου, τὸ πλουμιστὸ σταθῶρι. —
Κ' ἡ μάναν τση τσῆ φώνιαξε ἀπ' ὥρηον παραθύρι·
— Κόρη καὶ δὲν ἀπόπλυνες 'ς τὸ σπίτι νὰ γαἶρῃς;
— Ἔπλυνα γὼ κι' ἀπόπλυνα κ' ἔχω καὶ στεγνωμένα,
Μὰ κυνηγάρης μὲ κρατεῖ, μάνα μ', ἀποὺ τὴ χέρα.
— Ποιὸς εἶν' εὐτὸς ὁ κυνηγός, ποῦ κάν' εὐτὴ τὴ φέστα;
Παιδιὰ δὲν ἐφοβήθηκε τὰ δεκοχτώ σ' ἀδέρφια;
Π' ὄντε σειστοῦν καὶ λυγιστοῦν καὶ πιάσουν τὰ δοξάρια,
Ἡ γῆς κι' ὁ κόσμος τρέμει τση καὶ τοῦ γιαλοῦ τὰ ψάρια; —

136.

Ὁ Παπᾶ Γιωργάκης κλέφτης.

Ἀφρουκαστῆτε νὰ σᾶς πῶ γιὰ τὸν Παπᾶ Γιωργάκη,
Ποὖτο μικρὸς 'ς τὰ γράμματα κ' ἐδά 'νε μπάσης κλέφτης.
Οὖλον τὸν κόσμο κρούσεψε τζαμιὰ καὶ μοναστήρια,
Μά 'ς τοῦ Γουμένου τοῦ κελὶ δὲν ἠμπορεῖ ν' ἀνέβῃ,
Γιατ' εἶνε μαρμαρόχτιστο καὶ σιδεροζωσμένο.
Γύρου τριγύρου γύριζε καὶ — Γούμενε — φωνιάζει·
— Κατέβα κάτω, Γούμενε, νὰ μὲ ξεμολοήσῃς.
— Ἄμε παιδί μου 'ς τὸ καλό, συχωρεμένο νᾶσαι.
— Κατέβα κάτω, Γούμενε νὰ μὲ ξεμολοήσῃς,

Βαστῶ καὶ δῶρα ἅγια γιὰ νὰ μὲ κοινωνήσῃς.
— Ἄμε παιδί μου 'ς τὸ καλό, συχωρεμένο νᾆσαι.
— Κατέβα κάτω, τραβαμπᾶ, γὴ ἐγὼ ν' ἀνέβ' ἀπάνω.
— Ἄμε κρουσάρη 'ς τὴν ὀργὴ, κι' ἀφωρεσμένος νᾆσαι
Ἀπὸ δεσπότη καὶ παπᾶ. —

137.

Ὁ ὅρκος.

Κόρης φιλὶν ἐζήτηξα κ' εἶπέ μου νὰ τσῆ μνώξω·
Καὶ μνώγω τση 'ς τὸν οὐρανὸ καὶ λέει μου· „Ψηλά 'νε".
Καὶ μνώγω τση 'ς τὴ θάλασσα καὶ λέει μου· „Βαθυά 'νε".
Καὶ μνώγω τση 'ς τὴν ἐκκλησιά· „Πέτραις κι' ἀσβέστης εἶνε".
Καὶ μνώγω τση 'ς τὸ κόνισμα· „Τάβλα καὶ σγουραφιά 'νε"
Καὶ μνώγω τση 'ς τὴ νιότη μου, λέει μου· „Ψεύτης εἶσαι".

138.

Ἡ φλακή.

Γιάντα τσῆ κάνουν τσῆ φλακαίς, γιάντα τσῆ νοματίζουν;
Γιάντα σφαλίζουν πρόωρα κι' ἀργοῦσι νὰ τσ' ἀνοίξουν;
Γιατ' ἔχουν μέσα δυ' ἀδερφούς, κ' οἱ δυὸ καλ' ἀντρειωμένοι,
Κ' ἡ μάναν των 'ς τὸ γύρον των κλιτὴ καὶ χολιασμένη.
— Γιέ μου καὶ ποῦ λαμπράζεσαι καὶ ποῦ λαμπροσκολάζεις;
— Εἰς τὴ φλακὴ λαμπράζομαι κ' ἐκεῖ λαμπροσκολάζω.
— Θαμμάζομαί σε, Κωσταντή, ὡς εἶσαι παλληκάρι,
Πῶς δὲ ῥαΐζεις τσῆ φλακαὶς νἄρθῃς ἐδὰ τσῆ σκόλαις.
— Θαρρεῖς μάνα μου ἡ φλακαὶς πῶς περιβόλιν εἶνε,
Νἄχῃ μηλιαὶς καὶ κυδωνιαίς, πορταχαλιαὶς καὶ ῥόδα;
Σίδερα ἔχουν ἡ φλακαὶς καὶ πόρταις ἀτσαλένιαις,
Κι' ὄντεν ἀκούσω τὰ κλειδιὰ κι' ἀνεβοκατεβαίνουν,
Μέσ' ἡ καρδιά μ' κουφοβροντᾷ καὶ βαραναστενάζει. —

139.

Ἡ Ῥωμηοποῦλα.

Κάτω 'ς τὴ Ῥόδο 'ς τὴ Ῥοδοποῦλα
Τοῦρκος ἀγάπα μιὰ Ῥωμηοποῦλα.
Κ' ἡ Ῥωμηοποῦλα δὲν τόνε ϑέλει
Μὰ ἡ σκύλα μάναν τση τὴν προξενεύγει.
— Πάρε τον κόρη μου τὸν Τοῦρκον ἄντρα
— Δὲν τόνε παίρνω γὼ τὸ μοσκομάγκα.
— Πάρε τον κόρη μου ποὔχει καὶ λίραις
— Δὲν τόνε παίρνω γὼ γιατ' ἔχει ψεῖρες. —
— Πάρε τον κόρη μου ποὔχει καΐκι
Νὰ σὲ γυρίζῃ 'ς τὸ Σαλονίκι.
Πάρε τον κόρη μου ποὔχει παπόρι
Νὰ σὲ γυρίζῃ Σμύρνη καὶ Πόλι.
Πάρε τον κόρη μου ποὔχει καράβια
Νά σέ γυρίζῃ 'ς τὴν Ἀλεξάντρα.
— Δὲν τόνε ϑέλω, δὲν τόνε ϑέλω,
Πέρδικα γίνομαι 'ς τὰ ὄρη βγαίνω.
Δὲν τόνε παίρνω, δὲν τόνε παίρνω,
Πέρδικα γίνομαι 'ς τὰ δάση μπαίνω. —

140.

Ἀνάϑεμα 'π' ἀγάπησε καὶ ϑέλει ν' ἀγαπήσῃ
Νὰ τόνε φᾶνε τὰ ϑεριὰ ν' ἀδικοϑανατήσῃ.
Γιατὶ κ' ἡ Σοῦσα ἡ λυγερή, τοῦ Κάστρου περιστέρι,
Ἀγάπα τὸ Σαριμπαγλῆ γιὰ νὰ τὸν κάμῃ ταῖρι.
Μιὰν Παρασκὴ μιὰν Κυριακὴ τὸν εἶχε καλεσμένο
. . . .
Τὴν νύχτα τὰ μεσάνυχτα γροικοῦνε κ' ἐχτυποῦσαν
Τὰ χέρια ποῦ τὴ σφάζανε κι' ἀποῦ τὴν καταλυοῦσαν.
— Σηκώσου δὰ Σαριμπαγλῆ ν' ἀνοίξω τ' ἀδερφοῦ μου,

Μὴν εἶσ' αἰτία θάνατο νὰ δώσῃ τοῦ κορμιοῦ μου.
— Θέσε σὺ Σουσανάκι μου καὶ σβύσε καὶ τὸ λύχνο,
Μ' ἀλλοῦ τὸ λὲν τὰ κούρταλα κι' ἀλλοῦ τὸ λέ' ὁ χτύπος. —
Μὲ τὴν πολλὴ ὥρα δυνατὰ γροικοῦνε κ' ἐχτυποῦσαν
Τὰ χέρια ποῦ τὴ σφάζανε κι' ἀποῦ τὴν καταλυοῦσαν.
— Σηκώσου δὰ Σαριμπαγλῆ ν' ἀνοίξω τ' ἀδερφοῦ μου,
Μὴν εἶσ' αἰτία θάνατο νὰ δώσῃ τοῦ κορμιοῦ μου. —
Σηκόνεται κι' ἀνοίγει του μὲ τὴν πολλὴ τρομάρα,
Μιὰν τρίχα δὲν ἐλείφτηκε νὰ τσῆ 'ρθῃ λιγομάρα.
„Καλῶς το τ' ἀδερφάκι μου ποῦ μοῦρθε κουρασμένο
Κι' ἀποὺ τὸ δρόμο τὸν παλὺ φαίνεται διψασμένο.“
Καὶ παίρνει τ' ἀργυρὸ σταμνὶ καὶ τὸ χρουσὸ ἀλυσίδι
Πάει 'ς τὸ πηγαδάκιν τση κριγιὸ νερὸ νὰ σύρῃ.
Ἡ Σοῦσα δούδει του νερό, μ' αὐτὸς νερὸ δὲν θέλει,
Μὲ τ' ἄγγριγιο τήνε θωρεῖ καὶ δυνατὰ τσῆ λέει·
— Δώπως θαρρεῖς, μωρὴ ῥοσποῦ, πῶς ἦρθα 'γὼ γιὰ σένα;
'Εγὦρθα γιὰ τὸν κύρη μου, τὴ μάνα ποῦ μ' ἐγέννα.
Δώπως θαρρεῖς, μωρὴ ῥοσποῦ, πῶς θὰ γελάσῃς 'μένα,
Ἴντα φουσκόνει ἐκειδὰ εἰς τὴν κουρτίνα μέσα;
— Νειρεύγεσ' ἀδερφάκι μου; γὴ εἶσαι ζαλισμένος;
Γὴ ἀποὺ τὸ δρόμο τὸν πολὺ εἶσαι ξαγγριγεμμένος; —
Μὰ τὴν κουρτίνα 'σήκωσε καὶ δείχνει τσή τον κιόλας
Κ' ἐγείνηκεν ἡ μούρην τση σὰν τὴν καρνάδα βιόλα.
Τὸ χαντζεράκιν τού 'συρε ἀπ' ἀργυρὸ φουκάρι,
'Σ τὸν οὐρανὸ τὸ πέταξε 'ς τὸν μπέτη τσῆ τὸ βάνει.
Παίρν' ἡ Σουσάνα τὸ στρατὶ 'ς τσῆ μάνας τση καὶ πχαίνει
Βρίσκει τὴν πόρτα σφαλιστή, σφιχτοπερατωμένη.
„Ἄνοιξε μάνα μ', ἄνοιξε, νὰ σοῦ πῶ 'να χαμπέρι,
Ποῦ τό 'φερεν τ' ἀδέρφι μου ἀποὺ τ' ἀπανωμέρι.“
Ἀνοίγει καὶ θωρεῖ τηνε 'ς τὸ αἷμα βουτημένη,
Ἄσπρη καὶ κατακίτρινη σὰν τὴν ἀποθαμμένη.
„Παιδάκι μ' ὅποιος σ' ἔκανε 'ςὲ τουτονὰ τὸ χάλι
Νὰ ἔχῃ τὴν κατάρα μου 'ς ὅποια μεριὰ κι' ἂν πάῃ.“

Παίρν' ἡ Σουσάνα τὸ στρατὶ κ' εἰς τοῦ κυροῦν τση πχαίνει.
Βρίστει τὴν πόρτα σφαλιστή, σφιχτοπερατωμένη.
„Ἄνοιξέ μ' ἀφεντάκη μου νὰ σοῦ πῶ 'να χαμπέρι,
Ποῦ τό 'φερε τ' ἀδέρφι μου ἀποὺ τ' ἀπανωμέρι.“
Ἀνοίγει καὶ θωρεῖ τηνε 'ς τὸ αἷμα βουτημένη
Ἄσπρη καὶ κατακίτρινη σὰν τὴν ἀποθαμένη·
„Παιδάκι μ' ὅποιος σ' ἔκανε 'ςὲ τουτονὰ τὸ χάλι
Νὰ φέρνῃ τὴν κατάρα μου μέσα 'ς τὸ φυλαχτάρι.“
Ἀποὺ τὴ χέρα τὴν ἁρπᾷ κ' εἰς τοῦ γιατροῦ τὴν πάει·
— Γιατρέ μου, γιάτρεψέ μού το κ' ἐμένα τὸ παιδί μου.
Κι' ἂν θέλῃς χίλια δούδω τα κι' ἂν θέλῃς πεντακόσια,
Κι' ἂν εἶν' ἐκεῖνα λίγα σου δούδω σου κι' ἄλλαν τόσα.
— Εἰς τοῦ θανάτου τσῇ πληγαὶς βοτάνια δὲ χωροῦνε,
Μηδὲ γιατροὶ γιατρεύγουνε μηδὲ θεοὶ βουηθοῦνε. —
Ἀποὺ τὴ χέρα τὴν ἁρπᾷ 'ς τὸ σπίτι νὰ τὴν πάῃ,
'Σ τὴ στράτα τοῦ λιγόνεται, σέρνει φωνὴ μεγάλη.
„Ἀπόθανεν ἡ Σοῦσά μου, τοῦ Κάστρου περιστέρι,
Π' ἀγάπα τὸ Σαριμπαγλῆ γιὰ νὰ τὸν κάμῃ ταῖρι.“
Ὄντεν τὴν ξεκομπόνανε κ' ἔβγαναν τὰ κομπιάν τση
Ἡ γῆς κι' ὁ κόσμος ἔλαψεν ἀποὺ τὴν ὀμορφιάν τση.
Κ' ἐπῆγαν νὰ τὴ θάψουνε 'ςὲ τάφο μαρμαρένιο
Κι' ἀκλούθα κι' ὁ Σαριμπαγλῆς θλιφτὸς καὶ μαραμμένος.
Κι' ὄντεν τὴν κατεβάζανε 'ς τοῦ τάφουν τση τὸ πόρτα
Δριμειὰ φωνὴν τὴν ἔσυρε κ' ἐμάρανε τὰ χόρτα.
„Ἂν τόνε ἰδῇς τὸν τάφο μου καὶ βγάλῃ χορταράκι,
Ἔλα βοτάνισέ μου τον μὲ τ' ἄσπρο σου χεράκι.“
Τὸ μαχαιράκιν τού 'συρε ἀπ' ἀργυρὸ φουκάρι
'Σ τὸν οὐρανὸ τὸ πέταξε κ' εἰς τὴν καρδιάν του φτάνει.

Γ. ΤΟΥ ΧΑΡΟ ΚΑΙ ΤΟΥ ΝΑιΔΗ.

141.

Ὁ ἀραχνιασμένος Νᾴδης.

Θωρῶ τὸν κόσμο καὶ δειλιῶ τὴ γῆς κι' ἀναστενάζω
Πῶς ϑὰ μὲ βάλουνε 'ς τὴ γῆς 'ς τ' ἀραχνιασμένο Νᾴδη,
Κ' ἐκεῖ ϑενὰ πρεμαζωχτοῦν τοῦ Νᾴδη τὰ σκουλήκια
Νὰ φᾶνε πόδια γλήγορα, χέρια καμαρωμένα,
Νὰ φᾶνε καὶ τὴ γλῶσσά μου, τὴν ἀηδονολαλοῦσα.

142.

Ὁ Χάρος καὶ ὁ νιός.

Τρῶτε καὶ πίνετ' ἄρχοντες κ' ἐγὼ νὰ σᾶς διγοῦμαι
Κ' ἐγὼ νὰ σᾶςε διγηϑῶ γιὰ ἕναν ἀντρωμένο,
Γιὰ ἕνα νιὸν τὸν εἶδα γὼ 'ς τσὴ κάμπους κ' ἐκυνήγα,
Κυνήγα κ' ἐλαγώνευγεν ὁ νιὸς κι' ἀγριμολόγα·
'Σ τὸ γλάκιο πιάν' ὁ νιὸς λαγό, 'ς τὸν πῆδο πιάν' ἀγρίμι,
Τὴν πέρδικα τὴν πλουμιστὴ ὀπίσω τὴν ἀφίνει.
Μ' ὁ Χάροντας ἐπέρασε κ' ἤτονε μανισμένος·
— Ἔβγαλε νιὲ τὰ ῥοῦχά σου, βγάλε καὶ τ' ἅρματά σου,
Δέσε τὰ χέρια σου σταυρὸ νὰ πάρω τὴ ψυχή σου..
— Δὲ βγάνω γὼ τὰ ῥοῦχά μου μηδὲ καὶ τ' ἅρματά μου
Μηδὲ τὰ χέρια μου σταυρὸ νὰ πάρῃς τὴ ψυχή μου·
Μ' ἄντρας ἐσύ, ἄντρας κ' ἐγὼ κ' οἱ δυὸ καλ' ἀντρωμένοι,

Κι' ἄϊντε νὰ π' ἀπαλαίψωμε 'ς τὸ σιδερὸν ἀλῶνι,
Νὰ μὴ ῥαΐσουν τὰ βουνὰ καὶ νὰ χαλάσ' ἡ χώρα. —
'Επῆγαν κι' ἀπαλαίψανε 'ς τὸ σιδερὸν ἀλῶνι,
Κ' ἐννιὰ φοραὶς τὸν ἔβαλεν ὁ νιὸς τὸ Χάρο κάτω·
Κι' ἀπάνω εἰς τσ' ἐννιὰ φοραὶς τοῦ Χάρο κακοφάνη,
Πιάνει τὸ νιὸ ποὺ τὰ μαλλιὰ χάμαις τὸν γονατίζει.
— Ἄφης με Χάρ' ἀπ' τὰ μαλλιὰ καὶ πιάσ' μ' ἀποὺ τὰ μπράτσα,
Καὶ τοτεσὰς σοῦ δείχνω γὼ πῶς εἶν' τὰ παλληκάρια.
— Ἀπὸ κειδὰ τὰ πιάνω γὼ οὖλαν τὰ παλληκάρια,
Πιάνω κοπέλαις ὄμορφαις κι' ἄντρες πολεμιστάδες
Καὶ πιάνω καὶ μωρὰ παιδιὰ μαζὶ μὲ τσὴ μανάδες. —

143.

Τὸ φαγοπότι.

'Αφῆστέ τση τσ' ἀθιβολαὶς καὶ τὰ ῥοζοναμέντα
Καὶ μὴν τὰ ῥοζονάρετε, μὴν τὰ μεταδιγᾶστε·
Κοπιάστε σόντας λάχαμε νὰ φᾶμε καὶ νὰ πιοῦμε
Πρὶν νἄρθ' ὁ Χάρος νὰ μᾶς βρῇ νὰ μᾶςε διαγουμίση
Νὰ διαγουμίση τσὴ γενναὶς καὶ νὰ διαλέξῃ τσ' ἄντρες,
Νὰ πάρῃ νιαὶς σὰν τσὴ μηλιαὶς καὶ νιοὺς σὰν κυπαρίσσια,
Νὰ πάρῃ καὶ τσὴ γέροντες, τῶν περβολιῶ τσὴ φράχταις,
Νὰ πάρῃ καὶ μωρὰ παιδιά, βασιλικὸν κλωνάρι.

144.

Τὸ κάλεσμα ἀποὺ τὸν Νᾴδη.

'Σ τὸν οὐρανὸ χορεύγουνε, 'ς τὸν Νᾴδη γάμο κάνου
Κ' ἐμπέψαν κ' ἐκαλέσανε οὔλους τσὴ πρικαμμένους·
Χριστὲ νὰ μ' ἐκαλιούσανε κ' ἐμὲ τὸν πρικαμμένο,

Νὰ κάμω πράσινα κεριὰ κι' ἀλεξιναὶς λαμπάδες,
Νὰ τσ' ἄφτα νὰ τὸν γύριζα τὸν Νᾳδη γύρου γύρου,
Νὰ ἰδῶ τσὴ νιοὺς πῶς κείτουνται, τσ' ἄγγουρους πῶς κοι-
μοῦνται,
Νὰ ἰδῶ καὶ τὰ μωρὰ παιδιὰ πῶς κάνου δίχως μάνα·
Τὴ νύχτ' ἂν κλαῖνε γιὰ βυζὶ καὶ τὴν αὐγὴ γιὰ γάλα
Καὶ τ' ἀποδιαφωτίσματα γιὰ τὴν καϋμένη μάνα.

145.

Ἡ λυγερὴ 'ς τὸν Νᾳδη.

Μιὰ λυγερὴ μ' ἀπάντηξε 'ς τὰ τρὰ σκαλιὰ τοῦ Νᾳδη
(ἡ βεργολυγερή),
Κ' ἤλεγα πῶς ϑὰ μὲ ρωτᾷ γιὰ μάνα, γὴ γιὰ κύρη
(ἡ βεργολυγερή),
Γὴ γι' ἀδερφὸ γὴ γι' ἀδερφὴ γὴ γιὰ πρῶτα ξαδέρφια
(ἡ βεργολυγερή).
Μὰ κείνη δὲ μ' ἐρώτηξε γιὰ μάνα, γὴ γιὰ κύρη
(ἡ βεργολυγερή),
Γὴ γι' ἀδερφὸ γὴ γι' ἀδερφὴ γὴ γιὰ πρῶτα ξαδέρφια
(ἡ βεργολυγερή),
Μἄκατσε κι' ἀναρώτα με γιὰ τὸν ἀπάνων κόσμο
(ἡ βεργολυγερή)·
„Παιδιὰ καὶ νὰ κρατ' ὁ 'ρανός, νὰ στέκῃ ἀπάνω κόσμος;
(ἡ βεργολυγερή),
Παιδιὰ καὶ νὰ παντρεύγουνται παλληκαριῶ γυναῖκες;
(ἡ βεργολυγερή),
Παιδιὰ νὰ χτίζουν ἐκκλησιαίς, νὰ χτίζου μοναστήρια,
(ἡ βεργολυγερή)
Καὶ νὰ βαφτίζουνε παιδιά;“

146.

Ὁ Χάρος καὶ ὁ νιός.

— Παιδιὰ κ' ἴντα γεινήκανε τοῦ κόσμ' οἵ γι ἀντρωμένοι;
Μηδὲ 'ς τσὴ μέσαις φαίνουνται μηδὲ 'ς τσ' ἀναμεσάδες·
— Κάτω 'ς τὴν ἄκρη τ' ὀρανοῦ 'ς τὴν τέλειωσι τοῦ κόσμου
Σιδεροπύργο χτίζουνε τοῦ Χάρο νὰ χωστοῦνε·
Μ' ὁ Χάρος μύγια γείνεται, μπαίν' ἀπὸ παραθύρι
Καὶ βρίστ' ὀμορφονιοὺς ὑγιούς, ὄμορφους κοπελιάρους,
Κ' ἐμπῆκε κ' ἐκοντάρευγεν ὁ Χάρος τσ' ἀντρειωμένους.
Μὰ ἕνας νιός, χήρας ὑγιός, ψηλαναμπουκωμένος,
Τοῦ Χάρ' ἀντροκαλίζεντον τοῦ Χάρ' ἀντροκαλιέται·
— Χάρε, σὰν εἶσαι Χάροντας, σὰν εἶσαι παλληκάρι,
Ἔλα νὰ π' ἀπαλαίψωμε 'ς τὸ σιδερὸν ἁλῶνι
Ἀποῦ 'χει πάτους σίδερα καὶ γύρους ἀτσαλένιους.
Κ' ἐπῆγαν κι' ἀπαλαίψανε 'ς τὸ σιδερὸν ἁλῶνι,
Ἀποῦ 'χε πάτους σίδερα καὶ γύρους ἀτσαλένιους. —
Κ' ἑφτὰ φοραὶς τὸν ἔβαλεν ὁ νιὸς τὸ Χάρο κάτω,
Πάνω 'ς τσ' ἑφτὰ πάνω 'ς τσ' ὀχτὼ τοῦ Χάρο βαροφάνη,
Πιάνει τὸ νιὸ 'ποὺ τὰ μαλλιὰ καὶ κάτω τόνε βάνει.
— Ἄφης με Χάρ' ἀπ' τὰ μαλλιὰ καὶ πιάσ' μ' ἀποὺ τὴ μέση,
Νὰ ἰδῇς ἀπάλι' ἀντρίστικο, τὸ κάνου οἵ γι ἀντρωμένοι,
Τὸ κάνου οἵ γι ἄντρες οἵ καλοί, οἵ καστροπολεμάρχοι. —

147.

Ἡ κόρη εἰς τὸν Νᾴδη.

Δυ' ἄγγουροι ἐβουλεύγουνταν κάτω 'ς τὸν κάτων κόσμο
Κλέψουν τοῦ Νᾴδη τὰ κλειδιὰ νὰ βγοῦνε 'ς τὸν ἀπάνω·
Κοράσιο τσὴ παρακρατεῖ καὶ τσὴ παραγαδεύγει·

---

147. 1 ἐβουλεύγουνταν, συνωδεύγουνταν.

— Δυ' ἄγγουροι πάρετε κ' ἐμὲ εἰς τὸν ἀπάνων κόσμο.
— Κόρη, βροντοῦν τὰ ῥοῦχά σου, συρίζουν τὰ μαλλιά σου,
Χτυπᾷ τὸ φελλοκάλικο καὶ θὰ μᾶςε γροικήξουν.
— Θέλω ψηλ' ἀναμπουκωθῶ καὶ δέσω τὰ μαλλιά μου,
Βάλω τὸ φελλοκάλικο εἰς τ' ἀναμπούκωμά μου.
Πάλι καὶ δὲ μὲ πάρετε, νὰ σᾶςε παραγγείνω·
Νὰ πῆτε τσῆ μανούλας μου, τσῆ γλυκοπεθερᾶς μου,
Νὰ πολεμᾷ τὸν ἄντρα μου, νὰ λούῃ τὰ παιδιά μου,
Νὰ βάνῃ τῶ βοσκῶ ψωμὶ καὶ τῶ ζευγάδω στάρι. —

148.

Ὁ Χάρος.

Ὀψὲς ἀργὰς ἐξώμεινα κάτω 'ς τὸν κάτων κόσμο,
'Σ τοῦ Χάροντα τὴ γειτονιὰ ἤμουνε ξωμενάρης.
Κ' ἦρθε τὴ νύχτ' ὁ Χάροντας χλωμὸς καὶ μαραμμένος
Κ' ἐμίλιε τσῆ Χαρόντισσας κ' ἐροζονάριζέν τση·
— Ἀθρώπου μυρωδιὰ γροικῶ γὴ ποῦρι φαίνεταί μου;
— Χάροντ' ἀποὺ τὸ μακελειό. . . . . —

149.

Τὸ μήνυμα τοῦ νιοῦ ἀποὺ τὸν Νάδη.

Ἀκούσετ' ἴντα μήνυσε γεῖ νιὸς ἀποὺ τὸν Νάδη·
„Χαρῆτε σεῖς οἱ ζωντανοὶ εἰς τὸν ἀπάνων κόσμο,
Γιατ' ἐπά 'ποῦμεσταν ἐμεῖς στενὸς μᾶς εἶν' ὁ τόπος.
Δὲν ἔχει ὁ Νάδης κοπελιαὶς μηδὲ καὶ χαροκόπους
Μηδὲ καὶ σημαδότοπους νὰ σημαδεύγου οἱ γι ἄντρες,
Μηδὲ καὶ βόλι δὲ χωρεῖ, γιατ' εἶν' πηλὰ καὶ βοῦρκα."

150.

Τὸ τραγοῦδι τοῦ Χάρο.

Ὁ Χάρος ἔκατσε ψηλὰ καὶ τραγουδεῖ πανώργια,
Λέει τραγοῦδι τσῆ χαρᾶς καὶ περίσσοκαυκᾶται·
„Γιὰ ἰδὲ σπίϑιαν τὰ ρήμαξα κι' αὐλαῖς ἀράχνιασά τση
Κι' ἀδέρφια ποῦ ξεχώρισα, ποῦσαν ἀγαπημένα·
Κι' ἡ στράταις καμαρόναν τα κι' ὁ κόσμος ἔτρεμέν τα,
Χώρισα μάναις 'πὸ παιδιά, παιδιὰ 'ποὺ τσῆ μανάδες,
'Εχώρισα κι' ἀντρόϋνα ποῦσαν ἀγαπημένα."

151.

Τὸ μήνυμα ἀποὺ τὸν Ἅδη.

Ἀκοῦστ' ἴντα μηνύσανε 'π' τὸ Νᾴδη οἱ γι ἀντρωμένοι·
Νὰ τῶνε πᾶσιν τ' ἅρματα μολύβια καὶ μπαρούϑια·
„Καὶ πόλεμο ϑὰ κάμωμε τοῦ Χάρο δίχως ἄλλο,
Γιὰ δὲν τόνε βαστοῦμε μπλιὸ νὰ ξεδιαλέῃ τσ' ἄντρες,
Νὰ παίρνῃ τσ' ἄντρες τσῆ καλούς, τσῆ καστροπολεμάρχους,
Ἀποῦ τὰ κάστρῃ πολεμοῦν."

152.

Τὸ χαροκόπημα.

Μά ἰντά 'χετε γύρου γυροῦ κ' εἶνε βαρᾶ ἡ καρδιά σας;
Δὲν τρῶτε καὶ νὰ πίνετε καὶ νὰ χαροκοπᾶτε,
Πρὶν νᾄρϑ' ὁ Χάρος νὰ μᾶς βρῇ νὰ μᾶςε διαγουμίσῃ,
Νὰ διαγουμίσῃ τσῆ γενναὶς καὶ νὰ διαλέξῃ τσ' ἄντρες,
Να πάρῃ τσ' ἄντρες τσῆ καλούς, τσῆ καστροπολεμάρχους,
Ἀποῦ τὰ κάστρῃ πολεμοῦν;

---

150. 2 τσῆ χαρ., ϑλιβερό.

153.

ʽΟ Χάρος καὶ ὁ στρατιώτης.

Ὄμορφο νιὸν ἐζίγονεν ὁ Χάρος 'ς τὴ μαδάρα,
Μᾶτον ὁ νιὸς ὀγλήγορας κι' ὁ Χάρος κουρασμένος,
Καὶ παίρν' ὁ νιὸς τὸ ῥίζωμα κι' ὁ Χάρος τὴν πλαγιάδα,
Πάνω 'ςὲ πλάκαν ἔκατσεν ὁ Χάρος διπλοπόδης
Κ' ἐσφύριζε κ' ἐφώνιαζεν ὁ Χάρος τοῦ στρατιώτη·
— Στρατιώτ' ἀνήμενε κ' ἐμέ, ποῦ θὰ σοῦ παραγγείνω.
— Χάροντα κ' ἴντα μοῦ βαστᾷς κ' ἐγὼ νὰ σ' ἀνημένω;
— Βαστῶ σου ντάργα καὶ σπαθὶ καὶ κόκκινο λουρίσκο,
Βαστῶ καὶ τσῆ γυναίκας σου ὁλόμαυρα νὰ βάλῃ. —

Δ. ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ.

154.

Ἡ ξαϑή.

Πέτε μου πῶς νὰ διανεφτῶ, πέτε μου πῶς νὰ κάμω
Γιὰ μιὰ ξαϑήν, τὴν ἀγαπῶ, κ' ἐκείνη δὲ μὲ ϑέλει·
Λέσι μου „Πιάσε 'ς τὸ χορὸ καὶ χόρευγε γεμάτα
Κ' ἡ κόρη ϑέλει σὲ ῥεχτῆ.“

155.

Ἡ ξαϑή.

Τρεῖς χρόνοι πᾶνε σήμερο, τέσσερις πορπατοῦνε,
Καλὴν καρδιὰ δὲν ἔκαμα μηδὲ καὶ ϑέλω κάμει,
Γιὰ μιὰ ξαϑήν, τὴν ἀγαπῶ, σκύλ' ἀρβανιτοποῦλα.
Χαρϑιὰ τσῆ μπέμπω σκίζει τα, δόσια γαγέρνει μού τα
Κι' ἂ μπέψω καὶ τὴ βάγια μου, δέρνει την, μαγκλαβίζει·
„Δέρνε μ', ἀφέντρα, δέρνε με, δέρνε, μαγκλάβιζέ με,
Μ' αὔριο ϑὰν ἔρϑ' ἀφέντης μου.“

156.

Ὁ νιὸς μὲ τὴ ξαϑή.

Θρέφετ' ὁ πεῦκος 'ς τὰ βουνὸ κι' ὁ ἔλατος 'ς τὸ χιόνι,
Θρέφεται κ' ἕνας νιὸς καλὸς 'ςὲ μιᾶς ξαϑῆς ἀγκάλη,
Σέρνει σφιχταγγαλιάζει την, τὰ δύο βυζιὰν τση πιάνει,
Τὰ δυόν τση μάγουλα φιλεῖ.

157.

Τὸ πεϑύμιο.

Κάτω 'ς τὴν κάτω γειτονιά, κάτω 'ς τὴν κάτω ῥοῦγα,
'Εκεῖ κάϑεται καὶ μιὰ γρᾶ, κάϑεται κ' ἕνας γέρος.
Κ' ἔχουν κ' ἕναν κακὸ σκυλὶ κ' ἕνά 'μορφο κοράσιο.
Χριστέ ν' ἀπόϑαινεν ἡ γρᾶ, νὰ ψυχομάχε ὁ γέρος
Νὰ πᾶ νὰ λύσω τὸ σκυλὶ νὰ πάρω τὸ κοράσιο!

158.

Τὸ χελιδόνισμα.

. Χελιδονάκι μου γοργό, γοργό μου χελιδόνι,
Σὲ μπέψει ϑέλω κι' ἄγωμαι καὶ 'πεῖ σου ϑέλω κι' ἄμε
Κεῖ ἀπού 'χω μιὰν παληὰ φιλιὰ καὶ μιὰν καινούργι' ἀγάπη
Νύχτα νὰ πάγω δὲν μπορῶ καὶ μέρα δὲ μοῦ μοιάζει,
Φοβοῦμαι τὰ περάματα καὶ τσὴ κακοὺς ἀϑρώπους.

159.

Τὸ πεϑύμιο.

Νἆχεν ἡ γῆς πατήματα κι' ὁ οὐρανὸς κερκέλια
Νὰ πάϑιουν τὰ πατήματα νἄπιανα τὰ κερκέλια
Ν' ἀνέβαινα 'ς τὸν οὐρανό, νὰ διπλωϑῶ νὰ κάτσω,
Νὰ παίξω σεῖσμα τ' ὀρανοῦ νὰ βγάλῃ μαῦρα νέφη,
Νὰ βρέξῃ χιόνι καὶ νερὸ κι' ἀτίμητο χρουσάφι,
Τὸ χιόν' νὰ βρέχῃ 'ς τὰ βουνὰ καὶ τὸ νερὸ 'ς τσὴ κάμπους
'Σ τὴν πόρτα τσῆ πολυαγαπῶς τ' ἀτίμητο χρουσάφι.

160.

Ἡ ζέστα τσῆ κόρης.

Ἀπόψε κρύος ἔπιασε καὶ τὰ πουλάκι' ἐργάσαν
Κ' ἐγώ 'μεινα περιγιαλιᾶς γυμνὸς καὶ δένε ἤργου
Καὶ γιάϊντα δένε ἤργασα καὶ γιάϊντα δένε ἤργου;
Λιγνὸν κορμάκι ἀγκάλιαζα κι' ἄσπρα βυζάκια κράτου,
Κόκκινα χείλη φίλουνα. . . . .
Γιὰ κεῖνο δένε ἤργασα, γιὰ κεῖνο δένε ἤργου.

161.

Ἡ γι ἀγαπῶ.

'Σ τὸ σμερουλάκι καθουμουν κ' ἦλεγά 'ναν τραγοῦδι,
Τραγοῦδι τσῆ πολυαγαπῶς καὶ τσῆ γλυκειᾶς μ' ἀγάπης.
Κ' ἡ γι ἀγαπῶ 'το 'ς τ' ὄβγορο, 'ς τ' ὄβγορο κι' ἄκουσέ με·
„Παιδιὰ ποιὸς εἶν' 'που τραγουδεῖ 'ς τὸ σμερουλάκι ἀπάνω,
Καὶ μοιάζει τοῦ πολυαγαπῶ 'ς τ' ὥργιον του τραγουδάκι;
Χριστέ! νὰ τό 'λεγ' ἄλλη μιά, νὰ τὸ καλογροικήξω!"

162.

Ὁ Κωσταντής.

Ὁ Κωσταντὴς ἐγεύγεντο 'ςὲ μιὰ μηλιὸ 'ποκάτω
Κ' ἐκεῖ ἄπου 'τρώγε κ' ἔπινεν ἐπερισσοκαυκᾶτο·
'Εγώ 'χ' ἀγάπη 'ς τὰ μακριά, κ' ἔχω καιρὸ νὰ πάω
Κ' ἔχω καιρὸ νὰ τήνε ἰδῶ, καιρὸ νὰ τσῆ μιλήσω;
Κι' αὔριο θὰ πᾶ νὰ τήνε ἰδῶ, νὰ τήνε χαιρετήξω
Νὰ ἰδῶ ἂ δὲν κρατ' ἡ φιλιά, νὰ τήνε καινουργιώσω.

163.

Ἡ κόρη καὶ ὁ νιός.

Κόρη καὶ νιὸς ἐπαίζανε 'ς ὥρηο περιβολάκι,
Κι' ἀποὺ τό παῖξε, γέλασε, 'ποὺ τὸ πολὺ κανάκι,
Ἀποκοιμήθ' ὁ νιὸς γλυκὰ 'ς τσῆ λυγερῆς τσ' ἀγγάλαις.
Σιγὰ σιγὰ τόνε ξυπνᾷ κι' ἀγαλιανὰ τοῦ λέει·
„Ξύπνα, τὸ τρυγονάκι μου, ξύπνα, γλυκειά μ' ἀγάπη.“

164.

Ἡ γραφή.

Δὲ μὲ θωρεῖς, δὲ σὲ θωρῶ, πῶς θὰ σοῦ ῥοζονάρω;
Μῆλ' ἂν σοῦ μπέψω ψήγουνται, κυδώνια μαραγκιοῦνε,
Δαμάσκηνα μὲ τὰ κλαδιά. . . . .
Μὰ θὰ σοῦ μπέψω μιὰ γραφή, γιὰ νὰ τὴν ἀναγνώσῃς,
Νὰ βρῇς καλὸ γραμματικό.

165.

Τὸ παράπονο τοῦ γιοῦ.

Μάνα, παραπονοῦμαί σου, γιατὶ δὲ μὲ παντρεύγεις.
— Γιέ μου, καὶ ποιὰν ἀμπόλιασες κ' ἐγὼ νὰ σοῦ τὴν πάρω;
— Μάνα, πάρε μου τὴ ξαθή, μάνα, τὴ μαυρομμάτα,
Μάνα, τῆ γαϊτανόφρουδη τὴν ἀλυσοπλεμμένη,
Τὴν εἶδα 'ψὲς 'ς τὸν ποταμό, τὴν εἶδα 'ψὲς 'ς τὴ βρύσι,
Κ' ἐφέγγαν τὰ δαχτύλιαν τση ἀποὺ τὰ δαχτυλίδια.

---

164. 5 καλὸ, καλλιά. —

166.

Τὸ μαργέλλωμα.

Κόρη, τὸ πασουμάκι σου χρυσὸ μαργέλλι ϑέλει
Καὶ μπέψε μού το μιὰ βραδυὰ νὰ σοῦ τὸ μαργελώσω,
Νὰ βάλ' ἀσῆμι 'ς τὴν κεδιά, χρυσάφι 'ς τὸ μαργέλλι.
Κι' ἂν σὲ ρωτοῦν τ' ἀδέρφια σου ποῦ τό 'βρες τὸ μαγγέλλι;
— Ἄντρας μου τὸ μαργέλλωσε. —

167.

Ὁ ἀγαπητικός.

Μάνα, χιονίζει 'ς τὰ βουνὰ καὶ βρέχει 'ς τὰ λαγκάδια,
Ξένο περνᾷ 'ς τὴν πόρτα μας ὀγρὸ καὶ χιονισμένο·
Μάνα μου, κι' ἄς τ' ἀνοίξωμε τοῦ ξένου νἄμπῃ μέσα.
— Κόρη, ψωμὶ δὲν ἔχομε, τὸ ξένο τί τὸ ϑέλεις;
— Μάνα, 'ς τὴ γειτονιά 'χουνε, 'να δανεικὸ μᾶς φτάνει.
— Κόρη, κρασὶ δὲν ἔχομε, τὸ ξένο τί τὸ ϑέλεις;
— Μάνα, 'ς τὴ γειτονιά 'χουνε καὶ μπέμπω κι' ἀγοράζω.
— Κόρη, ροῦχα δὲν ἔχομε τὸ ξένο νὰ πλαγιάσῃ.
— Ἁπλόχωρο 'ν' τὸ στρῶμά μου σώνει μ' ἐμὲ κ' ἐκεῖνο. —

168.

Τὸ ϑρῆνος τσ' ἀγαπητικῆς.

'Εγώ 'μνωξα τσ' ἀγάπης μου βραδυὰ νὰ μὴν τσῆ λείψω,
Μὰ μιὰ βραδυὰ τσῆ ξώμεινα, μιὰ νύχτα μιὰν ἑσπέρα,
Γεμίζουν τὰ βουνὰ φωναὶς καὶ τὰ λαγκάδια δάκρυα
Καὶ τὰ λαγκοπεράσματα ἀξέπλεχταις πλεξοῦδες.
Κ' ἐγὼ κοιμούμουν μοναχός.

---

168. 4 ἀξέπλεχ. πλεξ., 'πού τσ' ἀναστεναμμούς τση.

169.

Ἡ γι ἀγαπητικὴ αὐγερινός.

Αὐγερινὸς θενὰ γενῶ νἄρθω 'ς τὴν κάμερή σου
Νὰ ἰδῶ τὴν τάβλ' ἄπου δειπνᾷς, τὴν κλίν' ὅπου κοιμᾶσαι,
Τὴν κόρ' ἀπ' ἀγκαλιάζεσαι, ἂν εἶν' καλλιὰ 'πὸ μένα.
Ἂν ἔχῃ ἀχεῖλι κόκκινο.

170.

Ἡ γι ἀπαρνημένη κόρη.

Πουλάκιν ἐκηλάϊδησε 'ς τοῦ Γαλατᾶ τὸν πύργο,
Δὲν ἐκηλάϊδε τὸ πουλὶ ὡς κηλαϊδοῦν τ' ἀηδόνια,
Μόνο κηλάϊδε κ' ἤλεγε γιὰ τὰ ξενιτεμμένα·
Ξενιτεμμένο μου πουλὶ κι' ἀλέργο μου γεράκι
Ἐμὲ ἡ καρδοῦλά μ' ντέλλεται νἄρθω νὰ σὲ γυρέψω
Νὰ ἰδῶ τὴν τάβλα ποῦ δειπνᾷς, τὴν κλίν' ἄπου κοιμᾶσαι,
Τὴν κόρ' ἄπ' ἀγκαλιάζεσαι, ἂν εἶν' καλλιὰ 'πὸ μένα.

171.

Ἡ καλὴ μάνα.

Ἡ μάνα μού 'ρθε κ' ηὗρέ με 'ςὲ λυγερῆς ἀγκάλη·
Μηδ' ἔδειρέ μ' ἡ μάνα μου μηδὲ κ' ἐμαλωσέ με,
Μά εἶπε· „Καλῶς τὰ κάνετε, πανώρηο ζευγαράκι,
Πανώρηο κ' ἐλεφαντινό.“

172.

Τὸ ἀναρώτημα.

Ἄστρι μου, ἀστρίτσι μου
Κι' ἀσπερινὲ κι' αὐγερινὲ
Κι' αὐγερινὲ τῆς ἐρωθιᾶς.

Ἦρθε τὸ ξημέρωμα
Κ' ηὗρέ μ' ἐπὰ 'ς τὴ γειτονιά,
'Σ τὴ γειτονιά, 'ς τὴν ἐρωθιά.
Λέσι μ' ἡ γετόνισσαις
— Τί 'ρθες ἐπὰ 'ς τὴ γειτονιά,
'Σ τὴ γειτονιά, 'ς τὴν ἐρωθιά;
— Κάποιαν κόρην ἀγαπῶ
Κ' ἦρθα γιὰ νὰ τήνε ἰδῶ,
Κι' ἂν τήνε ἰδῶ νὰ τσῆ τὸ πῶ
Τσῆ κόρης πῶς τὴν ἀγαπῶ.
— Πέ μας τά σουσούμιαν τση
Μπορέτως καὶ τὴν εἴδαμε
Καὶ νὰ τὴν ἐγνωρίσαμε.
— Μαῦρά 'ν' τ' ἀμματάκιαν τση
Μαῦρα καὶ τ' ἀφρουδάκιαν τση
Κι' ὁ κρουσταλλένιος τση λαιμὸς
Τ' ἀθρώπου 'νε κουζουλαμός. —

173.

Ἡ γι ἀπαρνημένη.

Τρεῖς χρόνοι πᾶνε σήμερο, τέσσερις πορπατοῦνε,
Καλὴν καρδιὰ δὲν ἔκαμα μηδὲ καὶ θέλω κάμει,
Γιατὶ ξένο μ' ἐφίλησε κ' ἐδιάβη κι' ἄφηκέ με,
Εἶπε· „τὸ Μάρτη θάρθω γὼ μὲ τὰ χελιδονάκια.“
Θωρῶ τὸ Μάρτη καὶ περνᾷ Ἀπρίλη καὶ διαβαίνει.

Ε. ΑΛΗΘΙΝΑ.

174.

Ὁ μπιστικὸς φίλος.

Οὗλον τὸν κόσμο γύρεψα, πονέντε καὶ λεβάντε,
Νὰ βρῶ 'να φίλο μπιστικὸ σὰν καὶ τὸν ἀπατό μου.
Δὲν ηὗρα φίλο μπιστικὸ μηδ' ἀδερφὸ καλλιάν του
Σὰν τὸ σπαθάκι μ' ἀδερφό, σὰν τὸ πουγγί μου φίλο.
Κι' ὅπου καυγᾶς καὶ πόλεμος πολέμα σὺ σπαθί μου,
Κι' ὁποὖνε γάμος καὶ χαρὰ ξόδιαζε σὺ πουγγί μου.

175.

Ὁ Γιώργης ὁ Πλανᾶς.

(Οἱ γι ἐδικοὶ καὶ οἱ ξένοι.)

Ἀνάθεμα ποῦ 'χει δικοὺς καὶ πορπατεῖ μὲ ξένους
Καὶ κάνει ξένους ἐδικοὺς καὶ τσὴ δικοὺς του ξένους.
Γιατὶ κι' ὁ Γιώργης ὁ Πλανᾶς μὲ ξένους ἐπορπάθιε,
Μὲ ξένους 'τρώγε κ' ἔπινε, μὲ ξένους χαροκόπα,
Τσὴ ξένους ἔκανε δικοὺς καὶ τσὴ δικούς του ξένους.
Κι' ὅντεν τὸν τριγυρίσανε οἱ γι ἀναμαζωξιάροι
Ζερβὰ δεξιὰ συντήρηξε κιανένα δὲ γνωρίζει

175. 6 οἱ γι ἀναμαζ., οἱ δεκοχτὼ νομάτοι.

Παρά 'ναν πρῶτο ξάδερφο, στέκει 'ς τὴ μιάν του μπάντα.
[Ζερβὰ δεξιὰ συντήρηξε καὶ τσὴ δικούς του κράζει]·
—"Ωφου καὶ ποῦστ' οἱ φίλοι μου καὶ ποῦστ' οἱ γι ἀδερφοί μου
Καὶ ποῦστ' οἱ γι ἀξαδέρφοι μου.

176.

Τὸ ἄμοιρο.

Χριστέ κ' ἴντα μοῦ τά 'μπεψες τσῆ πέρδικας τὰ κάλλη
Καὶ ῥίζικο δὲ μοῦ 'μπεψες, τὰ κάλλ' ἴντα τὰ θέλω;
Χριστέ καὶ κάμε με μηλιὰ καὶ στέσε με 'ς τὸ δρόμο
Καὶ δό μου καὶ πολὺν καρπὸ νὰ τρῶνε οἱ διαβάταις
Νὰ λένε· „Κρῖμα 'ς τὴ μηλιά!“

177.

Ὁ ἀντρωμένος.

Τὸν ἀντρωμένο μὴν τὸν κλαῖς ὄντεν κι' ἂν ἀστοχήση.
Μ' ἂν ἀστοχήση μιὰ καὶ δυὸ πάλ' ἀντρωμένος εἶνε,
Πάντά 'ν' ἡ πόρταν 'τ' ἀνοιχτὴ κ' ἡ τάβλαν του στρωμένη
Καὶ τ' ἀργυρόν του τὸ σκαμνὶ ὄμορφα στολισμένο,
Χαροκοποῦν οἱ φίλοιν του κάθουνται τρῶν καὶ πίνουν.

178.

Τὸ μεγάλο πεθύμιο.

Χριστέ μου καὶ νὰ κάτεχα ποιὸ μῆνα θ' ἀποθάνω,
Ποιὰν ἑβδομάδα τοῦ μηνοῦ, ποιὰ μέρα τσ' ἑβδομάδας,
Νὰ πάρω τὰ πελέκια μου, τὰ σκεπαρνόγλυφτά μου,
Νὰ μπῶ 'ς τὸ περιβόλι μας, νὰ μπῶ νὰ κουτραλέψω

Νὰ βρῶ ἀφράτο μάρμαρο νὰ τὸ ξεπελεκήσω,
Νὰ κάμω τὸ κυβοῦρί μου νὰ ϑέσω ν' ἀποϑάνω,
Χριστέ μου καὶ νὰ κάτεχα!

179.

Τὸ ξένο.

Ξένο δὲν τὰ βαρέϑηκες τὰ ξένα νὰ γυρίζῃς,
Τὰ χαμηλὰ προσκέφαλα, τ' ἀνήπλυτα σεντόνια
Καὶ τ' ἀκοσκίνιγο ψωμί;

180.

Οἱ γι ἀδερφοί.

Καμάριν εἶνε τὰ ὠζά, καμάριν εἶν' κ' ᾑ γι αἶγες,
Καμάριν εἶν' οἱ δυ' ἀδερφοί, κ' οἱ τρεῖς καμάριν εἶνε,
Περίττου νἄνιε τέσσερις καὶ νὰ συμπορπατοῦνε·
Κ' ᾑ στράταις καμαρόνουν τση κι' ὁ κόσμος χαίρεταί τση.

181.

Τὰ τρία χρειαζόμενα.

Οὗλαν τὰ πράμματά 'μπεψεν ὁ κύριος, δόξα νἄχῃ
Μὰ μόνο τρία πράμματα δὲν ἔμπεψε 'ς τὸν κόσμο·
Γιοφύριν εἰς τὴ ϑάλασσα καὶ γαγερμὸ 'ς τὸν Νᾴδη
Καὶ σκάλαν εἰς τὸν οὐρανό, νὰ πχαίνου νὰ γαγέρνου.

182.

Παραγγελιὰ τσῆ φρόνιμης μάνας.

Νὰ ἰδῆτ' ἴντα παράγγενε μιὰ φρόνιμη τοῦ γιοῦν τση·
„Γιέ μου κι' ἂν πᾶς 'ς τὸ καπηλειό, ἀποὖνι' οἱ χαροκόποι,

Τήρα διαντήρα τὸ σκαμνί, τὸν τόπο νὰ καϑίζης·
Μὲ τὸν καλλιά σου κάϑιζε καὶ νηστικὸς σηκόνου,
Τὸ φρόνιμον ἀτίμαζε, τὸν κουζουλὸ χαρέτα.“

183.

Τ’ ἅρματα τῶν ἀντρωμένω.

Τῶν ἀντρωμένω τ’ ἅρματα δὲν πρέπει νὰ πουλιοῦνται,
Μὰ πρέπει νὰ γυαλίζουνται ’ς τὸν τοῖχο νὰ κρεμνοῦνται,
Νὰ τὰ ϑωροῦν οἱ γι ἄλλοι νιοί.

184.

Τὸ φαγοπότι.

Ἄντρες ἐπᾶ ποῦ λάχαμε ἃς φᾶμε καὶ νὰ πιοῦμε
Πρὶν νἄρϑ’ ὁ Χάρος νὰ μᾶς βρῇ νὰ μᾶςε διαγουμίση,
Νὰ διαγουμίση τσὴ γενναὶς καὶ νὰ διαλέξη τσ’ ἄντρες,
Νὰ κάμη μάναις δίχως γιούς, γυναῖκες δίχως ἄντρες,
Νὰ πάρη ἄντρες γιὰ σπαϑὶ κι’ ἄντρες γιὰ τὸ τουφέκι,
Νὰ πάρη καὶ μωρὰ παιδιὰ ’ποῦ τὸ βυζὶ τσῆ μάνας.

185.

Παραγγελιὰ τσῆ φρόνιμης μάνας.

’Ακοῦστ’ ἶντα παράγγενε μιὰ φρόνιμη τοῦ γιοῦν τση·
— Γιέ μου καὶ πέρνα φρόνιμα νὰ γένῃς νοικοκύρης.
— Μάνα δὲ ϑέλω φρόνιμα, δὲ ϑέλω νοικοκύρης,
Γιατ’ ἔμαϑα ’ς τὴ λεβεδειὰ κ’ εἰς τὴ λεβεντοσύνη
Νὰ παίρνω τὸ τουφέκι μου νὰ πχαίνω ’ς τὸ κυνῆγι
Λαγοὺς περδίκια γιὰ νὰ βρῶ κι’ ἀγρίμια νὰ σκοτώσω.

186.

Ἡ ζωὴ τ' ἀϑρώπου.

Τὸ παιδὶ ὅντε γεννᾶται
Σὰν τὸ πωρικὸ λογᾶται.
Εἰς τσὴ δέκα μεγαλόνει
Καὶ τὸν κόσμο καμαρόνει.
'Σ τσ' εἴκοσ' εἶνε γλεντιστὴς
Καὶ καλὸς ξεφαντωτής.
'Σ τσὴ τριάντα 'ν' ἀντρειωμένος
Κ' εἰς τὸν κόσμο ξακουσμένος·
'Σ τσὴ σαράντ' ἀϑεῖ καὶ δένει
Καὶ τὸ σπίτιν τ' ἀνασταίνει.
'Σ τσὴ πενῆντα γιὰ βουλή,
Ἂν ἔχῃ κεφαλὴ καλή.
Εἰς τσ' ἑξῆντα καμπουρόνει
Τὰ ῥαβδιάν του συμμαζόνει.
'Σ τσ' ἑβδομῆντα γέρνεται
Κι' ὀρνιϑοτυφλαίνεται.
'Σ τσ' ὀγδοῆντα δὲ φελᾷ
Μόνο τὸ ψωμὶ χαλᾷ.
'Σ τσ' ἐνενῆντα τὴ ζωήν του
Τὴν βαρυοῦντ' οἱ γι ἐδικοίν του.
Θέ μου κ' ἔπαρέ τονε
Γοργοξέβγαλέ τονε
Νὰ μὴν τσὴ φτάξῃ τσ' ἑκατό,
Γιὰ δὲν τόνε βαστοῦμε μπλιό.

---

3 Εἰς τσὴ δέκα d. h. χρόνους. — 9 'Σ τσὴ σαράντα στένεται. — 10 Καὶ νοικοκυρεύγεται.

ΣΤ. ΔΙΑΦΟΡΑ.

187.

Τὸ σκουζιάρισμα.

Μὴ μὲ καταδικάσετε ἄρχοντες τοῦ χωριοῦ μου,
Κ' εἰςὲ χωριὸ δὲν ἔπρασσα κι' ἀϑρώπους δὲν ἐϑώρου,
Μὲ τ' ἀγριμάκια βόσκομουν, μὲ τσὴ λαγοὺς ὠρχιούμου,
Καὶ μὲ τὰ στειροσάναδα ἔβγαινα 'ς τὴ μαδάρα.
Μαδάραις εἶνι' οἱ τόποι μας, γρεμνὰ τὰ χειμαδιά μας,
Τὰ σπηλιαράκια τῶ γρεμνῶ. . . . .

188.

Ὁ κυνηγός.

Αὐγίτσα ϑενὰ σηκωϑῶ πού τοῦ βουνοῦ τὴ ῥίζα,
Νὰ πάρω νὰ ξημερωϑῶ, βουνό μου, 'ς τὴν κορφή σου,
Νὰ κάμω κύκλο 'ς τὸ βουνό, βόλιτα 'ς τὴ μαδάρα,
Νὰ βρῶ μιὰν πέτρα ῥιζιμιά νὰ διπλωϑῶ νὰ κάτσω,
Ν' ἀκούσω γερακιοῦ φωνὴ καὶ φαλκονιᾶς λαλίτσα,
Ν' ἀκούσω καὶ τὴν πέρδικα νὰ διπλοκακκαρίζῃ.

189.

Ἡ πέρδικα.

Μιὰν πέρδικα κακκάρισεν εἰςὲ ψηλὸ βουνάκι,
Γὴ κυνηγὸς τὴν κυνηγᾷ γὴ χιόνι τὴν πλακόνει.

Χριστέ μου νὰ κακκάριζεν ἐκεῖνο τὸ περδίκι,
Χριστέ νὰ τό 'λεγ' ἄλλη μιὰ νὰ τὸ καλογροικήξω,
'Σ ἵντα σκοπὸ τὸ κηλαϊδεῖ 'ς ἵντα σκοπὸ τὸ λέει.

190.

῾Ο ἀητός.

'Αητὲ ποῦ κάθεσαι ψηλά, 'ς τ' ὄρος τὸ χιονισμένο,
Τρώεις τὸ δρόσος τοῦ χιονιοῦ, πίνεις νερὸ κατάκρυο,
Λαγὸν κι' ἂν πιάσῃς γεύγεσαι περδίκι καὶ δειπνᾷς το
Φιλεῖς καὶ κόρην ὄμορφη . . . .

191.

Τὸ πεθύμιο.

Πότες νὰ κάμῃ ξεστέρια, πότες νὰ φλεβαρίσῃ,
Νὰ πάρω τὸ τουφέκι μου τὸ περδικόπανό μου
Καὶ ν' ἀνεβῶ 'ς τὸν ῾Ομαλό, 'ς τὴ στράτα τῶ Μουσούρω,
Νὰ κάμω μάναις δίχως γιούς, γυναῖκες δίχως ἄντρες;

192.

῾Ο ἀναγυρισμένος.

Ποῦ θὲ νὰ βγῇ 'ς τὸν ῾Ομαλό, νἆν' ἀναγυρισμένος,
Λακκιώτ' ἂς κάμῃ σύντεκνο καὶ Σφακιανὸ κουμπάρο
Κι' ῾Αγιορηνιώτ' ἀδερφοχτὸ Πανηχωρίτη φίλο·
Τότες νὰ βγῇ 'ς τὸν ῾Ομαλό, νἆν' ἀναγυρισμένος.

193.

῾Ο πλούσιος Γιώργης.

Τὸν πλούσιο Γιώργην ηὕρηκα 'ς τὰ ὄρη κ' ἐκοιμᾶτο
Κ' εἶχε τ' ἀέρι πάπλωμα καὶ τὰ χαλίκια στρῶμα

Καὶ τ' ἀργυρόν του τὸ σπαθὶ ὥρηο προσκεφαλάδι.
Σιμόνω καὶ ξυπνῶ τονε κ' ἐροζονάριζά του·
— Ἴντα γυρεύγεις Γιώργ' ἐπάκ' εἶνε βαρεὰ ἡ καρδιά σου;
— Τὰ στεῖρά μας ἐχάσαμε κ' ἦρθα νὰ τὰ γυρεύγω,
Κ' ἐγύρεψά τα βορεινὰ καὶ νοτικὸ δὲν τά 'βρα
Κ' ἔπιασ' ὀντάρα 'ς τὰ βουνὰ καὶ καταχνιὰ 'ς τσὴ ῥίζαις
Καὶ περπατῶ θλιφτὰ θλιφτὰ καὶ παραπονεμένα.

194.

Τὸ χαροκόπημα.

Νὰ φάει θέλω καὶ νὰ πιῶ καὶ νὰ χαροκοπήσω,
Κι' ἀποῦ τ' ἀρέσ' ἀρέσει του, πάλ' ἂς μοῦ πῆ νὰ πχαίνω,
Νὰ πάω 'ς ἄλλη γειτονιὰ νὰ πάω 'ς ἄλλη ῥοῦγα,
Ἄπου δανείζουν τὸ ψωμί.

195.

Ὁ γιὸς τσῆ κακῆς μάνας.

Μάνα πολλὰ μαλόνεις με κ' ἐγὼ μισέψει θέλω,
Νὰ φύγω νὰ ξενιτευτῶ 'ς τὰ ξένα νὰ γυρίζω,
Νὰ κάμῃς χρόνους νὰ μὲ ἰδῇς χρόνους νὰ μ' ἀνταμώσῃς,
Νἄρθουνε μάνα μ' ἡ γιορταῖς, ἡ μεγαλοβδομάδες,
Νὰ πᾶς μάνα 'ς τὴν ἐκκλησιὰ νὰ κάμῃς τὸ σταυρό σου
Καὶ νὰ στραφῇς 'ς τὴ μιὰ μεριὰ καὶ νὰ στραφῇς 'ς τὴν ἄλλη,
Νὰ ἰδῇς μανάδες μὲ παιδιὰ γυναῖκες μὲ τοὺς ἄντρες,
Καὶ τοτεσὰς νὰ θυμηθῇς πῶς ἔχεις γιὸ 'ς τὰ ξένα,
Νὰ θολαθοῦν τ' ἀμμάθια σου τὴ θάλασσα νὰ βλέπῃς.

---

194. 1 Νὰ φάει θέλω = θέλω φάγει oder θὰ φάγω.

196.

Ἡ νιόπαντρη μὲ τὸ βερεμιάρη.

Ἥλιε κι' ἂν πᾷς 'ς τὸν τόπο μου καὶ ἴδῃς τὰ γονικά μου,
Χαιρέτα μου τὴ μάνα μου καὶ τὰ γλυκά μ' ἀδέρφια,
Κι' ἄντρας ἀποῦ μοῦ πήρανε ἐβγῆκε βερεμιάρης·
Ψωμὶ τοῦ δίδω δὲν τὸ τρῶ, κρασὶ καὶ δὲν τὸ πίνει,
Στρώνω του τρία στρώματα, χρουσαῖς προσκεφαλάδες·
„Σήκω βερέμι πλάγιασε, σήκω βερέμι θέσε.
Καὶ γγίξε κ' εἰς τὸν κόρφο μου νὰ βρῇς δυὸ λεμονάκια,
Νὰ βρῇς τ' Ἀπρίλη τσὴ δροσιαίς, τοῦ Μάη τὰ λουλούδια,
. . . .“

Andere fangen an:

Ἥλιε ποῦ βγαίνεις τὸ ταχὺ καὶ βασιλεύγεις βράδυ,
Ἀνὲν καὶ πᾷς 'ς τὸ τόπο μου u. s. w.

197.

Τὸ προσκάλεσμα.

Προβάλετε φωνιάξετε 'ς τσὴ Λάκκους κ' εἰς τ' 'Ορθοῦνι
Νἄρθουν τοῦ Λάπαθεν οἱ γιοὶ καὶ τοῦ Μπιμποσταμάτη
Κ' ἕνα λαγὸν ἐτόπωσα 'ς τοῦ κάτω Δρῦ τὸν πόρο.
Νὰ μὴ θαρροῦν πῶς εἶν' λαγὸς νὰ πρεμαζώνου σκύλους·
Ἀποῦ 'χει ἅρματ' ἂς τὰ βαστᾷ κι' ἀποῦ δὲν ἔχει ἂς εὕρῃ.

198.

Ὁ χιονισμένος ἀητός.

Πάνω 'ς τὸ βουνό, πάνω 'ς τὸ κορφοβοῦνι,
Κάθεταιν ἀητὸς βρεμμένος χιονισμένος
(ὁ καϋμένος).

Καὶ περικαλεῖ τὸν ἥλιο ν' ἀνατείλῃ·
„Ἥλι' ἀνάτειλε, ἥλιε λάψε καὶ δός μου,
Γιὰ νὰ λύσουνε χιόνι' ἀποὺ τὰ φτερά μου
Καὶ τὰ κρούσταλλα ἀποὺ τ' ἀκρόνυχά μου.“

199.

Τὸ ζήτημα τσῆ κόρης.

Μάνα λοῦγέ με, μάνα μου, χτένιζέ με,
Μάνα 'ς τὸ σκολειό, μάνα μου μὴ μὲ μπέμπῃς
Κι' ἄρχοντες περνοῦν πεζοὶ καὶ καβαλάροι·
Μά 'νας νιὸς καλός, καλὸς καὶ διωματάρης,
Μοῦ παιζογελᾷ καὶ κάνει μου τὸ νάτο.
Μάν', ἂν τόνε ἰδῇς νὰ τοῦ ζηλέψει θέλεις.

200.

Τὸ πεθύμιο τσ' ἀπάντρευτης.

Θέ μου μεγαλοδύναμε μπέψε μου πλούσιον ἄντρα,
Νἄχῃ ζευγάρια δώδεκα, κουράδια δεκατρία,
Νἄχῃ καὶ μελισσόκηπο μὲ τσὴ μελισσολόγους,
Νἄχῃ καὶ σταροσίκαλι παληὰ καινούργια μέσα,
Μόνο λιναρομπάμπακα ὁ θιὸς νὰ μὴν τὰ μπέψῃ,
Γιὰ νἄχω χέρια ἀπαλά, κορμὶ μαλαμματένιο,
Καὶ νἄχω μπέτη ὄμορφο.

201.

Τ' ὄνειρο.

Χριστέ μου νὰ ξεδήλιαινε τ' ὄνειρο ποῦ εἶδ' ἀποψε·
Τὸν καῦκό μ' εἶδα κυνηγὸ τὸν ἄντρα μ' εἶδ' ἀγρίμι,

Χριστέ καὶ νὰ τὸ σκότονεν ὁ κυνηγὸς τ' ἀγρίμι,
Νὰ φάω ποῦ τὸ σκῶτί του νὰ δροσιστ' ἡ καρδιά μου,
Νὰ πάρ' ἀπού τὸ αἷμάν του νὰ βάψω τὰ μαλλιά μου.

202.

Ὁ Σηφαλιὸς κι' ὁ Πῶλος.

(Κατὰ τὴν διάλεκτον τῶν Σφακιωτῶν.)

'Εμήνυσεν ὁ Σηφαλιὸς τοῦ καπετάνι Πῶρο
Ἄν ἔχῃν κόρην ὄμορφη νὰ τοῦ τήνε φυλάξῃ·
Κ' ἐκεῖνος τοῦ μηνᾷ κεινοῦ μὲ τὸν ἀμπασιαδόρο
— Ἄμε χαιρέτα μοῦ τονε τὸν ψεύτην τὸ μαριόρα,
Τὰ μάρωπα ποῦ μοῦ 'κλεψε νὰ ἴδῃ νὰ μοῦ πλερώσῃ,
Κι' ἂν ἔχων κόρην ὄμορφη ζητοῦσί μού την κι' ἄλλοι,
Δασκάλοιν καὶ γραμματικοὶν καὶ πρῶτοιν καπετάνιοι.

203.

Τὸ κλεφτόπουλο.

Χήραις τὰ μαῦρα βγάλετε, τ' ἄσκημα ῥίξετέ τα,
Κ' οἱ κλέφταις ἐμερώσασι καὶ γίνουντ' ἀραγιάδες·
Κ' ἕνα μικρὸ κλεφτόπουλο δὲ θέλει νὰ μερώσῃ,
Δὲ θὲ νὰ γένῃ ἀραγιᾶς χαράτσι νὰ πλερώσῃ,
Μὰ καρτερᾷ τὴν ἄνοιξι νὰ μπῇ τὸ καλοκαῖρι
Νὰ σύρῃ νὰ βγῇ 'ς τὰ βουνά.

(Dieses Lied scheint nicht aus Kreta zu stammen.)

204.

Ὁ ξωρισμένος.

'Εξώρισέ μ' ἡ μοῖρά μου 'ς σ' δάση δασωμένα,
Κάτω 'ς τὰ μαῦρον ποταμό, 'ς τὸ μαῦρον καλαμιῶνα,

'Εκεῖ ἄπου διάγουν τὰ θεριὰ κ' εἶνιε κατοικημένα,
Κ' εἶνιε τ' ἀρκούδια, μαλακρά, καὶ φίδια φωλεμμένα·
Κ' εἶδα 'να μαῦρα κι' ἄσκημο, πολλὰ ξαγγριγεμμένο,
Κ' εἶχε τσῆ κεφαλαῖς διπλαῖς, τ' ἀμμάθια δυὸ ζευγάρια,
Τ' ἄντοδια πυκνοφύτευτα.

205.

Τὸ τραγοῦδι.

Μὲ συντροφιὰν ἐκάθουμουν ἄξια καὶ τιμημένη,
Κ' ἡ συντροφι' ἀγκανάρει με νὰ πῶ 'ναν τραγουδάκι·
Μὰ γὼ δὲ θέλω νὰ τὸ πῶ, γιατὶ δὲν τὸ κατέχω,
Μὰ πάλι γιὰ τὴ συντροφιὰ θὰ ἰδῶ, ἂν τὸ κατέχω,
Νὰ πῶ τραγοῦδι τοῦ σκαμνιοῦ τὴν τάβλα νὰ πρεπίσω,
Τὴν τάβλα καὶ τὴ συντροφεια.

206.

Τὸ μανιάκι.

Πάνω 'ς τὰ πάχνη τοῦ χιονιοῦ σκύλα λαγὸ ζιγόνει,
Κ' ἦτον ἡ σκύλα γλήγορη μονοχνότα 'ς τὸ χιόνι,
Κ' ελόξεψε τοῦ κυνηγοῦ σκύλα, μὲ τὸ μανιάκι.
Δὲν κλαῖ ὁ νιὸς τὴν σκύλαν του ὡς κλαίει τὸ μανιάκι·
Μανιάκι μ' ὠρηόπλουμιστο.

207.

Τὸ περβόλι.

Μάνα, ἔμπα 'ς τὸ περβόλι μας νὰ ἰδῆς τὰ πορακάμια μας,
Νὰ ἰδῆς τὰ ῥόδα πῶς ἀνθεῖ, τὰ μῆλα πῶς μυρίζει,
Νὰ ἰδῆς τὸν κασσαβάσαρμο μιὰ λυγερὴ πῶς σέρνει,
Μιὰ μαυρομμάτα, μιὰ ξανθή.

208.

Τὸ ἔρημο κάστρο.

Κάστρο καὶ ποῦ 'νι' οἱ πύργοι καὶ τὰ καμπαναριά σου,
Καὶ ποῦ 'νι' οἱ γι ἀντρωμένοι σου, τ' ὄμορφα παλληκάρια;
— Μὰ μένα οἱ γι ἀντρωμένοι μου, τ' ὄμορφα παλληκάρια,
Ἡ μαύρη γῆς τὰ χαίρεται τ' ἀραχνιασμένο Νᾴδη.
Δὲν ἔχ' ἀμάχι τσῆ Τουρκιᾶς μηδὲ κακιὰ τοῦ Χάρο,
Μόν' ἔχ' ἀμάχι κι' ὄργητα τοῦ σκύλου τοῦ προδότη,
Ἀποῦ μοῦ τὰ κατάδουδε.

209.

Ἡ καλογρηοποῦλα.

Καλογριοποῦλα, καλογρᾶ μικρὴ καλογρριοποῦλα,
Ἴντά 'τρωγες 'ς τὸ γάστρι σου κ' ἐμύρισεν ὁ γιός σου;
— Κυδῶνι 'τρώγα τὸ ταχύ, μῆλο τὸ μεσημέρι,
Ἀργά 'πινα γλυκὺν κρασί. —

210.

Ὁ βοσκός.

Βόσκε βοσκὲ τὰ πρόβατα καὶ λάλει τα παράνω,
Νὰ βροῦν ἀέρα τὰ σφαχτὰ καὶ καλαμιὰ νὰ φάσι,
Νὰ βρῇς κ' ἐσὺ καλὲ βοσκὲ πρᾶμμα νὰ μᾶς φιλέψῃς.
— Μὰ τί πρᾶμμα θὰ σᾶςε βρῶ εἰς τὴ ξερομαδάρα;
— Σφάξε μας σκιὰς ἕνα σφαχτό. —

211.

Ἡ τάβλα.

Ἀφῆστε τσῆ τσ' ἀθιβολαὶς καὶ τσῆ πολλαὶς κουβένταις,
Πέτε τραγοῦδι τοῦ σκαμνιοῦ, τσῆ τάβλας νὰ πρεπίσῃ,
Γιατὶ κ' ἡ τάβλα θέλει το κ' οἱ γι ἄντρες πεθυμοῦν τα,
Κι' ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιθιοῦ κυρφὸ καμάρι τό 'χει.

212.

Ἡ τάβλα.

Μὰ γὼ ϑωρῶ τὴν τάβλα μας κ' εἶνε καλὰ στρωμένη
Μὲ μόσκους καὶ μὲ ζάχαραις περιτριγυρισμένη.
Ἂς εἶν' καλὰ π' τὴν ἔστρωνε κι' ἀποῦ 'βανε μαντύλι
Κι' ἀποῦ τὴν ἐμαργέλλονε τρεῖς γύρους μὲ τὰ πιάτα.
'Σ τὴ μέση 'βάλε βάσαρμὸ 'ς τσὴ γύρους 'βάλε μόσκο.
Μὰ τὸ φαγί 'ν' ἡ ζάχαρι καὶ τὸ κρασί 'ν' ὁ μόσκος,
Νὰ τρῶμε καὶ πίνωμε νὰ γλυκοτραγουδοῦμε.

213.

Ὁ ξαρματωμένος.

Ἄντρες γιάντα μὲ διώχνετε, γιάντα μ' ἀπελαλεῖτε;
Ὄξω γιατ' εἶμαι μοναχὸς κ' εἶμαι ξαρματωμένος;
Μ' ἀφῆστέ με ν' ἀρματωϑῶ, νὰ βάλω τ' ἅρματά μου,
Νὰ ἰδῆτε τότες πόλεμο ποῦ πολεμοῦν οἱ γι ἄντρες,
Νὰ ἰδῆτε ἄντρες τοῦ σπαϑιοῦ, κι' ἄντρες γιὰ τὸ τουφέκι.

214.

Ἡ ξεφάντωσι.

Παιδιὰ κ' ἴντά 'νι' ἡ μπαλωϑιαὶς 'ς τσὴ Σφακιαναὶς μαδάραις;
Παιδιὰ λαγὸ ζιγόνουνε γὴ ἀγρίμι κυνηγοῦνε;
— Μηδὲ λαγὸ ζιγόνουνε κι' ἀγρίμι κυνηγοῦνε,
Μὰ γάμο κάνου 'ς τὰ Σελιὰ καὶ περιξεφαντόνου.

---

214. 2 Παιδ. λαγ. ζιγ., Κοντο — λαγὸ — ζιγόνουνε d. h. κοντοζιγόνουνε λαγό.

215.

Ἡ τάβλα.

Μὰ 'γὼ θωρῶ τὴν τάβλα μας κ' εἶνε καλὰ στρωμένη
Μὲ μόσχους καὶ μὲ ζάχαραις καὶ μὲ τὰ κυπαρίσσια.
Ἡ ζάχαρ' εἶνε τὸ ψωμὶ καὶ τὸ κρασί 'ν' ὁ μόσχος,
Τὰ παλληκάρια τοῦ σκαφνοῦ εἶνε τὰ κυπαρίσσια.

216.

Ὁ Γιάννης.

Γιάννη, γιάντά 'σ' ἀράθυμος, Γιάννη, γιάντα μαλόνεις;
— Πῶς νὰ μὴν εἶμ' ἀράθυμος καὶ πῶς νὰ μὴ μαλόνω;
Οὐλημερνῆς 'ς τὸν πόλεμο καὶ κάθ' ἀργὰ 'ς τὴ βίγλα,
Κι' οὔλαις ἡ βίγλαις βλέπουνε κ' ἐσεῖς κοιμᾶστε μόνο.
Παιδιὰ δὲν κράζου οἱ πετεινοί, παιδιὰ δὲ ξημερόνει,
Νὰ κατεβῶ 'ς τὸν πόλεμο νὰ πολεμήσω πάλι,
Νὰ κάμω μάναις δίχως γιούς, γυναῖκας δίχως ἄντρες.

217.

Ὁ Μυριολῆς.

Οὔλαν τὰ κάτεργά 'ρχουνται κι' οὖλα περνοδιαβαίνουν,
Τοῦ Μυριολῆ τὸ κάτεργο μηδ' ἦρθε μηδ' ἐφάνη,
Ἀποῦ 'χει Κρητικόπουλα ὄμορφα παλληκάρια,
Π' ὄντε σειστοῦν καὶ λυγιστοῦν καὶ παίξουν τὴν τρουμπέτα
Τρᾶ μίλια πᾶ τὸ κάτεργο.

218.

Ὁ ξενιτεμμός.

Ἀδέρφ' εὐτὸς ὁ λοϊσμὸς κ' εὐτ' ἡ μεγάλ' ὀδύνη
Ὥστε νὰ βρίσκεσ' ἐπαδὰ 'ς τὴ χώρα δὲ σ' ἀφίνει.
Πάντα ϑενὰ σὲ τυραννᾷ χειμῶνα καλοκαῖρι,
Ἂ δὲ μακρύνῃς ἀπὸ 'πὰ νὰ πάῃς 'ς ἄλλα μέρη·
Ποῦ νὰ ἴδῃς τόπους ἔμορφους, ποῦ ϑὰ δὲν τσὴ κατέχεις,
Γιατ' εἶσαι μ' ἕνα λοϊσμό, πάντα μιὰν ἔγνοιαν ἔχεις.
Νὰ ἴδῃς 'ς τὰ ξένα 'ς τὰ μακρυὰ τί κάνουν, πῶς περνοῦνε,
Ἴντα λογῆς πορεύγουνται κ' ἴντα λογῆς μιλοῦνε
Νὰ ἴδῃς ἀντέϑια ἀλλονῶν ἴντα λογῆς ἀλλάσσουν,
Πῶς πράσσουν εἰς τὰ νιόταν των, πῶς πράσσουν σὰ γεράσουν.
Βρύσαις νὰ ἴδῃς καὶ ποταμούς, χώραις, χωριὰ καὶ δάση,
Νὰ σοῦ φανῇ παράξενον ὁ κοσμὸς πῶς ἀλλάσσει.

219.

Ἡ τρυγονόπουλα.

Μήτε καὶ μάνα μ' ἔκαμε μήτε κυροῦ σπορά 'μαι,
Χρουσῆ τρυγόνα μ' ἔκαμεν εἰς τ' ἀγκαϑιοῦ τὴ ῥίζα.
Κ' ἦτον τ' ἀγκάϑι δροσερὸ κ' ἐγοργανάϑρεψέ με,
Κ' ἐπῆρέ μ' ἕνας βασιλιός, ἕνας μεγάλος ῥήγας,
Νὰ μαγερεύγω νὰ δειπνᾷ νὰ στρώνω νὰ κοιμᾶται.

220.

Οἱ Μαδαρίταις, καὶ οἱ Κατωμερίταις.

Καϋμὰς 'ς τσὴ νιοὺς ποῦ γεύρουνται κάτω 'ς τὸ κατωμέρι
Καὶ τρῶν τοῦ κόσμου τὰ καλά, τσῆ χώρας τὰ ξαφέσια
. . . .

220. 1 Καϋμ. 'ς τσὴ ν., Χαρὰ 'ς τσὴ νιούς.

Καὶ κάνουν ὄψι καὶ μορφὴ ὡς εἶν' ἡ κολισαῦρα!
Χαρὰ 'ς τσὴ νιοὺς ποῦ γεύγουνται ἀπάνω 'ς τὴ μαδάρα
Καὶ τρῶν τὰ πάχνη τοῦ χιονιοῦ, τὸ δροσερὸν ἀέρι,
Καὶ κάνουν ὄψι ὄμορφη, ὡς εἶν' τὸ πορτακάλι!

221.

Ὁ Μπαρμπαρέσσοι.

Ἥλιε ποῦ βγαίνεις τὸ ταχὺ 'ς οὖλον τὸν κόσμο δούδεις,
'Σ οὖλον τὸν κόσμ' ἀνάτειλε 'ς οὖλον τὴν αἰκουμένη,
'Σ τῶ Μπαρμπαρέσσω τῆς αὐλαὶς ἥλιε μὴν ἀνατείλῃς,
Γιατ' ἔχουν σκλάβους ὄμορφους, πολλὰ παραπονιάρους,
Καὶ θὰ γραθοῦ ἡ γι ἀχτίδες σου 'ποὺ τῶ σκλαβῶ τὰ δάκρυα.

222.

Τοῦ κατατρεμμένου τὸ πεθύμιο.

Περικαλῶ σε ἥλιε μου νὰ γοργοβασιλέψῃς,
Νὰ κατεβῶ κ' ἐγ' ἄμοιρος εἰς τὰ πεθερικά μου,
Νὰ βρῶ ψωμί, νὰ βρῶ κρασὶ καὶ ροῦχα γιὰ νὰ βάλω
Νὰ βρῶ καὶ κόρην ὄμορφη νὰ τὴ γλυκοφιλήσω.

223.

Οἱ γι ὄμορφοι κοπελιάροι.

Σὰ θὲς νὰ ἰδῇς καὶ νὰ χαρῇς ὄμορφους κοπελιάρους
Ἄμε 'ς τὴ Χώραν τῶ Σφακιῶ νἄνε τ' ἁγιοῦ Νικήτα,
Νὰ κατεβοῦν τὰ δυὸ χωριά, Νίμπρος καὶ Καλλικράτης,
Νὰ ἰδῇς μακροὺς γιὰ τὸ σπαθί, κοντοὺς γι τὸ λιθάρι,
Νὰ ἰδῇς καὶ κόραις ὄμορφαις γιὰ τὸ μαργαριτάρι,
Νὰ ἰδῇς καὶ γαϊτανόφρουδαις. . . . .

224.

Τσῆ χήρας οἱ γιοί.

Ποτέ μου δὲν ἐδείλιασα ἄντρα ποῦ νὰ καυκᾶται
Μηδὲ καὶ κόρην ὄμορφη πῶς δὲ ϑὰ τὴ φιλήσω.
Μόνο τσῆ χήρας τὸ στενὸ φοβοῦμαι νὰ περάσω,
Γιατ' ἔχ' ἡ χήρα τρεῖς ὑγιοὺς ἀγγελοκαμωμένους·
Τὸν ἕνα λένε Ῥοσμαρή, τὸν ἄλλο Τρανταφύλλη
Τὸν τρίτο τὸν καλλίτερο λένε δόλιο Γιαννάκη.

225.

Τὸ πεϑύμιο.

Χριστὲ νὰ ζώνουμουν σπαϑὶ καὶ νἄπιανα κοντάρι,
Νὰ πρόβαινα 'ς τὸν Ὁμαλὸ 'ς τὴ στράτα τῶ Μουσούρω,
Νὰ σύρω τ' ἀργυρὸ σπαϑὶ καὶ τὸ χρουσὸ κοντάρι
Νὰ κάμω μάναις δίχως γιούς, γυναῖκες δίχως ἄντρες,
Νὰ κάμω καὶ μωρὰ παιδιὰ μὲ δίχως τσὴ μανάδες.

226.

Τὸ πεϑύμιο τοῦ βοσκοῦ.

Χριστὲ καὶ νὰ κατέβαινε βρύσ' ἀποὺ τὴ μαδάρα
Νὰ πορπατῇ κλιτὰ κλιτὰ νἄρχετ' ἀγάλια γάλια
Νὰ βρῇ τσὴ γούρναις ὄφκαιραις νὰ μπῇ νὰ τσὴ γεμίσῃ
Νὰ κατεβοῦν καὶ τὰ ὡζὰ νὰ πιοῦν νὰ ξεδιψάσουν.

227.

Ἡ παρακάλεσι τοῦ ὀρφανοῦ.

Ὦ σταυρωμένε μου Χριστὲ καὶ δώδεκ' ἀποστόλοι
Ἀϊδάρετέ με τ' ὀρφανὸ νὰ χτίσω ἐκκλησία
Νὰ λουτρουγοῦν οἱ Χρισιανοὶ καὶ νὰ μεταλαβαίνουν
Καὶ νὰ βαφτίζουνε παιδιά.

---

224. 6 λένε δόλιο Γιανν., ὁ δόλιος ὁ Γιαννάκης.

228.

Τὸ ξεδήλιαμα τοῦ ὀνείρου.

Ὄνειρον τό 'ειδα, λυγερή, νὰ μοῦ τὸ ξεδηλιάνῃς·
Ἀπόψε χώραις ὥριξα καὶ πράσινα ἐφόρου
Καὶ λεφτοκάρυα τσάκιζα, μικρή μου, 'ς τὴν ποδιά σου.
→ Ἡ χώραις εἶνε χωρισμοί, τὰ πράσινα τραβέγμαις,
Τὰ λεφτοκάρυα χτυπαραίς. ←

229.

Τὸ θεριό.

Μάνα δὲν κάνω χάλατσιό, μάνα δὲν κάνω γιῶμα,
Ἂ δὲ σκοτώσω τὸ θεριό, ἀποῦ εἶδα ψὲς 'ς τὴ βρύσι,
Κ' εἶδά το, μάνα, κ' ἔβγαινε ἀποὺ τὸν καλαμιῶνα,
Κ' εἶχε τσῆ κεφαλαῖς διπλαῖς, τ' ἀμμάθια δυὸ ζευγάρια,
Τ' ἀντόδια πυκνοφύτευτα τσ' ὀραὶς δεμαθιασμέναις
Κ' ἐβάστα καὶ 'ς τὸ στόμαν του μωροῦ παιδιοῦ κεφάλι.

230.

Οἱ τρεῖς γιοὶ τσῆ χήρας.

Ἤλεγα ἡ πρίκαις δὲ γεροῦν, τὰ δάκρυα δὲν τυφλαίνουν,
Ἤλεγα οἱ γι ἀναστεναμμοὶ πῶς δὲν κατηγοροῦνε.
Βλέπω τσῆ πρίκαις καὶ γεροῦν, τὰ δάκρυα καὶ τυφλαίνουν,
Βλέπω καὶ τσ' ἀναστεναμμοὺς πολλὰ κατηγοροῦνε.
Γιατ' εἶχα ἡ μαύρῃ τρεῖς ὑγιοὺς κ' οἱ τρεῖς καλαντρωμέναι,
Τὸ Γιάννη καὶ τὸν Κωσταντὴ καὶ τὸν καϋμένο Μῆτρο.
Τὸ Γιάννη πιάσαν 'ς τὰ βουνά, τὸ Μῆτρο 'ς τὰ λαγκάδια,
Τὸν Κωσταντῖνο πιάσανε 'ςὲ Τουρκοπούλας σπίτι.
Πιάνου μπισταγκωνίζουν τον νὰ τόνε καταλύσουν.

„Τούρκεψε, σκύλε Κωσταντῆ, νὰ γένῃς Μουσουλμάνος,
Νὰ προσκυνᾷς εἰς τὸ τζαμί, νὰ μνώῃς 'ς τὸ κιτάπι."
Κ' ἡ Τουρκοποῦλα τὸ γροικᾷ μεγάλα τοῦ φωνιάζει·
„Βλέπου σε Κωσταντῖνό μου, μὴν ἀλλαξοπιστήσῃς,
Νὰ μαγαρίσῃς τὸ σταυρό, ν' ἀλλάξῃς τ' ὄνομά σου;
Κι' ἂν εἶνε γι' ἄσπρα δούδω τα, ὡς ἑκατὸ χιλιάδες;
Κι' ἂ δὲ προφτάξουν τ' ἄσπρα μου ἂς πᾶν καὶ τὰ προυκιά μου,
'Αποῦ μοῦ τὰ στιμάρανε ἑξῆντα τρεῖς χιλιάδες·
Κι' ἂ δὲν προφτάξουν τὰ προυκιὰ ἂς μᾶςε θανατώσουν,
Κι' ἂς πᾶν νὰ μᾶςε θάψουνε τὰ δυό μας 'ς ἕνα μνῆμα,
Εἰς ἕνα μνῆμα καὶ τὰ δυό, 'ς τὸν ἅγιον Κωσταντῖνο,
Νἆνε κοντὰ ἡ μάνα σου νἄρχεται νὰ θυμιάζῃ."

231.

Τὸ περβόλι.

Γιὰ ἰδὲ περβόλιν ὄμορφο, γιὰ ἰδὲ κατάκρυα βρύσι·
"Οσα δεντρά 'μπεψεν ὁ θιὸς μέσά 'νε φυτεμμένα,
Κι' ὅσα πουλιά 'μπεψεν ὁ θιὸς μέσά 'νε φωλεμμένα.
Μέσα 'ς ἐκεῖναν τὰ πουλιὰ εὑρέθ' ἕναν παγόνι
Καὶ χτίζει τὴ φωλίτσαν του 'ςὲ μιᾶς μηλιᾶς κλωνάρι.

232.

Τὸ πεσκέσι.

Μάνα, 'ς τὸ γάμο μὲ καλιοῦν καὶ πέ μ' ἴντα νὰ πάρω;
— Γιέ μου, ὁ κύριος σοῦ 'μπεψε κι' ἀπ' ὅ τι θέλῃς πάρε·
Μὰ πάρε γιέ μου πέρδικες, γιέ μου καὶ πάρ' ἀγρίμια,
Καὶ δέσε κ' εἰς τὴν πέτσα σου ἕνα ψωμὶ ἀσῆμι
Καὶ δὸς τσῆ νύφης τὸ ψωμὶ καὶ τοῦ γαμπροῦ τὴν πέτσα. —

233.

Τὸ ϑλιμμένο.

Δὲ μοῦ 'πρεπε νὰ τραγουδῶ μηδὲ κρασὶ νὰ πίνω,
Μόνο 'ςὲ σπήληο σκοτεινὸ νὰ χύνω μαῦρα δάκρυα·
Κόρην καὶ μάναν ἔχασα καὶ δυ' ἀδερφοὺς στρατιώταις
Καὶ ξάδερφο πρωτόπαπα, ψηλογραμματισμένο.

234.

Τὸ μαγκλάβισμα τσ' Ἐρήνης.

Ἐρήνη δέρν' ἡ μάναν τση, Ἐρήνη μαγκλαβίζει·
— Ἐρήνη, ποῦσουν τὸ ταχὺ καὶ δὲ μ' ἀπηλοήϑης;
— Μάνα νερὸ δὲν εἴχαμε κ' ἐπῆγα νὰ γεμίσω
Ξένον ἐπέρασ' ἀπὸ 'κεῖ ξερὸ καὶ διψασμένο·
„Σύρε κόρη σιγγλὶ νερὸ νὰ πιῇ τὸ διψασμένο.“ —

Nach dem 3. Verse kommt als Schluss zuweilen:

Κ' ἐπῆραν τ' ἄστρη τὸ νερό, τὰ νέφη τὸ πηγάδι. —

235.

Τὸ κακοπάντρεμμα.

Μάνα μ' ἐκακοπάντρεψες καὶ μ' ἔδωκες 'ς τσὴ κάμπους,
Κ' ἐγὼ 'ς τσὴ κάμπους δὲ βαστῶ, ζεστὸ νερὸ δὲν πίνω.
Ἐδῶ τρυγόνα δὲ λαλεῖ καὶ κοῦκες δὲ φωνιάζει.,
Μὰ κράζ' ὁ κοῦκος 'ς τὰ βουνὰ κ' ἡ πέρδικα 'ς τὰ δάση.
[Δέν το κ' ἡ λαγκαδιώτισσαις κ' ἡ λαγκαδιωτοπούλαις,
Ἀποῦ 'χει ἄντρα 'ς τὴ ξενιτειὰ μπλιόν του μὴν ἀνημένῃ.]

236.

Ἡ κατάρα τσῆ φιλημένης.

Ἀρνήϑης πῶς μ' ἐφίλησες κ' ἔπιασες τὰ βυζιά μου,
Χήρας ὑγιὲ πλανόμματε, κατσουλοπαιγκδιάρη;
Μ' ὅσαις φοραῖς μ' ἐφίλησες κ' ἔπιασες τὰ βυζιά μου
Τόσα μαχαίρια δίστομα νὰ κόψουν τὴ καρδιά σου.

237.

Τὸ παράκουσμα τοῦ ἀγαπητικοῦ.

Δὲ σοῦ 'πα μιά, δὲ σοῦ 'πα δυό, δὲ σοῦ 'πα τρεῖς καὶ πέντε
Νὰ μὴν περνᾷς ἀπὸ δεπὰ κι' ἄντρα ζηλειάρην ἔχω;
Τὸ ζάλο σού 'νε γνωριστὸ κι' ἄντρας μου τὸ γνωρίζει,
Δέρνει με μαγκλαβίζει με κι' ἀδικοτυραννᾷ με.

238.

Τὸ ἀναρώτημα.

Γιέ μου καὶ ποῦ 'σουν ὀψαργάς, ὅντε σ' ἐδιαλαλιοῦσαν;
Ὅντε σ' ἐτρουμπετάρανε ποῦ 'σουν καὶ δὲν ἐφάνης;
Ποῦ 'κλεφτες καὶ ποῦ σκότωνες; ποιὰ μονοπάϑια κτράϑιες;
— Ἀφέντη μου δὲν ἤμουν πά, μὰ στρατεμμένος ἤμουν·
'Σ τὸ Τήϑη ἐκατέβηκα 'ς τὰ ῥημοκούραδά μας,
Κ' ἐμέτρουν κ' ἐλογάριαζα πόσους βοσκοὺς ϑὰ βάλω·
Δώδεκα ϑέλουν τὰ σφαχτὰ καὶ δεκαπέντ' ἡ γι αἶγες.

239.

Ὁ ἀητός.

Ἤϑελα νά εἶδα τὸν ἀητὸ
Ὅντεν πεινᾷ πῶς κυνηγᾷ.

— Σκύφτει φιλεῖ τ' ἀνύχιαν του
Φιλεῖ τὰ ποδαράκιαν του·
„Νύχια μ' ἀνυχάκια μου
Κι' ἀνυχοποδαράκια μου,
Τὴν πέρδικα ποῦ πιάσετε
Μὴ μοῦ τήνε χαλάσετε·
Μηδὲ τσῆ βγάλετε φτερὸ
'Πὸ κάτω 'ποὺ τόνε μερό·
Μὴ μοῦ τήνε μαθήσετε
Μὴ μοῦ τὴν ἀσκημήσετε." —

240.

Ἀλέξαντρος ὁ βασιλιὰς ἀποὺ τὴν Ἀλεξάντρα
Ἠθέλησε κ' ἐζήτηξε μικρὴ βασιλιοποῦλα,
Μὰ δὲν τοῦ τὴν ἐδώκανε, μοναχορρηγοποῦλα.
Πιάνει στερνιάζει τὸ νερὸ κι' ἀποστειρόνου ἡ βρύσες
Κ' ἐθέταν κι' ἀποθένανε ἀθρῶπ' ἀποὺ τὴ δίψα.
— Ἄφης μ' ἀφέντη βασιλιὰ 'ς τ' Ἀλέξαντρου νὰ πάω.
— Ἂν πάῃς, θυγατέρα μου, κ' ἔρθῃς μὲ τὴν τιμή σου
Τούτ' ἡ κορῶνα ποῦ φορῶ νἆνε γιὰ μιᾶς δική σου. —
Παίρνει τὴ στράτα τὸ στρατί, τὸ φόρος φόρος πάει,
Βρίστει τσὴ πόρταις ἀνοιχταὶς Ἑλένη, μέσα μπαίνει.
— Καλῶς την τὴν Ἑλένη μου, καλῶς την τὴν κερά μου,
Σόντας ἦρθε καὶ μ' ηὗρηκε μέσα 'ς τὴν ἀγκαλιά μου.
— „Στρώσετε βάγιαις, στρώσετε γιὰ δυὸ κορμάκια στρῶμα
Κι' ἂς ξεστερνιάσῃ τὸ νερὸ νὰ πιοῦν τὰ διψασμένα." —
— „Περικαλῶ σε βασιλιά, χρόνους πολλοὺς νὰ ζήσῃς,
Ἀπόψε τὸ κορμάκι μου νὰ μὴν τὸ τυραννήσῃς." —
Μὰ κείν' ἡ σκύλα, ἡ γι ἄνομη ἐβάστα τὸ ξυράφι
Κ' ἔκοψε τὸ κεφάλιν του χωρὶς νὰ τὸν ταράζῃ.

---

240. 18 χωρ. ν. τ. γροικ., μὲ τρεῖς κλωσταὶς μετάξι.

'Σ τὴ στράτα τσ' ἀπαντήχνουνε δυ' ὀμορφοκαβαλάροι,
Ὁ γεῖς τσῆ δούδει μάλαμμα κι' ἄλλος μαργαριτάρι.
Κ' οἱ γι ἀδερφοίν τση 'ς τ' ὄβγορο, εἰς τ' ὥρηο παραθύρι·
„Μωρὴ σκύλα, μωρὴ Ὁβρηά, μωρὴ μαγαρισμένη,
Καὶ τίνος εἶν' ἡ κεφαλὴ ἀποῦ 'σαι σὺ ζωσμένη;"
Κι' οὐλημερνῆς τὴ δέρνανε μὲ ξύλα καὶ μὲ πέτραις,
Ἀργὰ 'ς τὸν ψυχομαχημὸ εἶπε μὲ μαῦρα δάκρυα·
„Πάρε σφάκα τὰ κάλλη μου, πέρδικα τὰ πλουμιά μου
Κ' ἐσὺ τὸ ξενικόσταρο πάρε τα τὰ μαλλιά μου.
Γιατὶ δὲν εἶνε θηλυκὸ νά 'χῃ τὰ βάσανά μου,
Τὰ νυχτοπαραδέρματα καὶ τὰ σκοντάμματά μου."

241.

Τὸ ζιμποῦλι.

Ἀπὸ μικρὸ συνείθισα τὸ κακοριζικάκι
Νὰ σιργιανίζ' ἀργὰ ταχυὰ 'ς ὄμορφο περβολάκι,
Νὰ σοντηρῶ μὲ προθυμιὰ οὖλα τὰ δεντρουλλάκια,
Τοῦ περβολιοῦ τὰ λούλουδα, ἀθοὺς καὶ χορταράκια.
Μ' ἀπ' οὖλαν τὰ μυριστικὰ τὰ λούλουδα καὶ τ' ἄθη
Ἕνα ζιμποῦλι μ' ἄρεσε κ' εἰς τὴν καρδιά μου βάλθη.
Κ' ἐπήγαινα καθημερνῶς μὲ πόθο πότιζά το,
Μὲ πόθο τὸ βαυβάλιζα, κυρφοκαμάρονά το.
Κι' ἀποὺ τὴν τόση μυρωδιὰ κι' ἀποὺ τὴν ὀμορφιάν του
Δὲ μοῦ 'δουδε ποτέ μ' ὁ νοῦς νὰ φύγ' ἀπὸ κοντάν του.
Κ' εὑρίσκουμουν οὐλημερνῆς εἰς τὸ περβόλι κεῖνο
Κ' ἄξαφνα μοῦ 'ρθε διαταγὴ καὶ φεύγω καὶ τ' ἀφίνω.
Καλλιά 'χα νά 'πεφτα νεκρὸς μέσα 'ς τὸ περβολάκι
Παρὰ νὰ μὲ χωρίσουνε ἀποὺ τὸ ζιμπουλάκι.
„Ζιμποῦλί μου μὴ μαραθῆς δίχως τὸν ποτιστή σου,
Δίχως τὸν περβολάρη σου, τὸ βαγιοκλαδιστή σου.

---

240. 19 δυ' ὀμορφ., δυὸ συχνοκαβαλάροι.

Κ' ἔχει ὁ Θεὸς γυρίσματα καὶ μὲ καιρὸ λιγάκη
Νὰ γένω νοικοκύρης σου, ὡραῖο ζιμπουλάκι."

242.

Ἡ κακὴ μάνα.

Τί νὰ κάμω τὸ καϋμένο ποῦ 'χω μάνα κ' εἶν' κακιά,
Δὲ μ' ἀφίνει νὰ γλεντίσω τώρα ποῦ 'νε λευτεριά;
Ν' ἀγαπήσω παλληκάρι ποῦ 'χει τὰ ξαθὰ μαλλιά,
Ποῦ φορεῖ τσὴ φουστανέλαις καὶ τὰ τούρκικα σπαθιά,
Ποῦ φορεῖ τὰ σιλακλίκια;

243.

Ἡ χρουσῆ φλακή.

Λεβέντη δὲν παντρεύγεσαι,
Καὶ δὲν ἀρραβωνεύγεσαι;
— Πῶς μοῦ τὸ λὲς νὰ παντρευτῶ,
Καὶ πῶς γιὰ ν' ἀρραβωνευτῶ,
Ποῦ μ' ἔχ' ἡ μάνα μ' ἀκριβὸ
Κι' ὁ κύρης μ' ἀκριβώτερο;
Ποῦ 'να ὁλόχρουσο κλουβὶ
'Εκάμαν οἱ γονιοί μου
Καὶ μέσα μ' ἐκλειδώσανε
Μὴ σοῦ μιλῶ πουλί μου;

244.

Ἡ μπαμπεσιά.

Τρεῖς ἀντρειωμένοι πορπατοῦ 'ς τὴ γῆς 'ς τὴν αἰκουμένη
Σὰν νά 'σαν ἀπὸ μιὰν κοιλιὰ ἦσαν ἀγαπημένοι.

'Σ τὴ στράτα περπατούσανε κ' ἐγλυκοροζονάρα
Κ' ἠλέγαν γιὰ τὸ πήδημα ἀποῦ 'νε 'ς τὴν Καμάρα.
'Επήδηξ' ὁ Ταρτὰρ ἀγᾶς κ' ἐπῆγε ὡς τὰ δέκα,
Μὰ τὸ ῥαμπὴ καὶ πρέπει του ἀρχόντισσα γυναῖκα.
Πηδᾷ κι' ὁ Τσουχαντὰρ ἀγᾶς καὶ πᾷ ὅθεν τὴν δύσι
'Σ τὴν πέρα μπάντα στάθηκε ὡσὰν τὸ κυπαρίσσι.
Πηδᾷ καὶ ὁ Μπραΐμ ἀγᾶς, τσῆ Διάνως τὸ καμάρι,
Κ' ἐπέρασέν τση καὶ τσὴ δυό, γιατ' ἦτον παλληκάρι.
Καὶ τὸν ἐσυζηλέψανε κ' εἶπαν νὰ τὸν σκοτώσουν
Κ' ἐκάμανε συβούλιο νὰ τόνε ξαρματώσουν.
„Σὰ μ' ἀγαπᾷς Μπαΐμ ἀγᾶ παῖξέ την τὴ μπιστόλα,
Μὰ γὼ φυσέκια σοῦ βαστῶ νὰ τὴ γεμίσῃς κιόλας.
Σὰ μ' ἀγαπᾷς Μπραΐμ ἀγᾶ παῖξέ την καὶ τὴν ἄλλη,
Μὰ γὼ φυσέκια σοῦ βαστῶ νὰ τὴ γεμίσῃς πάλι.
Σὰ μ' ἀγαπᾷς Μπραΐμ ἀγᾶ παῖξε τὴν καραμπίνα
Μὰ γὼ φυσέκια σοῦ βαστῶ νὰ τὴ γεμίσῃς φίνα.
Σὰ μ' ἀγαπᾷς Μπραΐμ σπάσε τὸ γιαταγάνι,
Μ' ὁ φίλος σου ὁ μπιστικὸς καινούργιο σοῦ τὸ κάνει."
Κι' ἀπῆς τὸν ἐγελάσανε κ' ἔπαιξε τ' ἅρματάν του
Μιὰ μπαλωθιὰ τοῦ παίξανε κ' ἐκάψαν τὴν καρδιάν του.
— Νταβράντα δὰ Μπραΐμ ἀγᾶ, σὰν εἶσαι παλληκάρι,
Γιατὶ σοῦ παίρνω τὴ ζωὴ ἐγὼ κι' ὁ Τσουχαντάρης.
— Πῶς μοῦ τὸ λὲς νὰ νταβραντῶ καὶ πῶς νὰ νταβραντήσω,
Ποῦ 'νι' ἡ μπιστόλαις μ' ὄφκαιραις καὶ πῶς θὰ τσὴ γεμίσω;
[— 'Εδὰ θὰ σὲ σκοτώσω γώ κι' ἂς πάῃ κ' ἡ ζωή μου,
Μὰ 'ς τὸ χωριὸ τὴ φίλησες, σκύλε, τὴν ἀδερφή μου. —]

245.

Τὸ Λενιό.

"Εναν πουλάκι κηλαϊδεῖ 'ς τσῆ Πισκοπῆς τὴ βρύσι,
Δὲν κηλαϊδεῖ γιὰ τὸ νερὸ μηδὲ καὶ γιὰ τὴ βρύσι·
Μὰ κηλαϊδεῖ γιὰ τὸ Λενιὸ ποῦ νὰ γεμίσῃ πῆγε

Κ' ἐπέρασε γεῖς Σφακιανὸς κ' ἐστράφη καὶ τὴν εἶδε.
Ὁ Σφακιανὸς τὴ συντηρᾷ νὰ τσῆ ῥοζοναρίση
Μ' ἡ κόρ' ἀποὺ τὴν ἐντροπὴ δὲ θὲ νὰ τοῦ μιλήση.
Παίρνει τον τὸ πεισματικὸ 'ς τοῦ κύρην τση πηγαίνει·
— Ὥρα καλή, Χατζῆ Παπᾶ. — Καλῶς τον τὸ λεβέντη.
— Δός μού το τὸ κερὰ Λενιό, ποῦ 'χει τὰ μαῦρ' ἀμμάθια,
Νὰ τήνε ντύσ' ὁλόχρουσα κι' ὅλο μαργαριτάρια.
— Δὲ σοῦ τὸ δούδω τὸ Λενιό, μαγάρι νὰ μοῦ φέρῃς
Τοῦ βασιλιᾶ τὸ ντοναμᾶ, καὶ οὐλόν του τ' ἀσκέρι.
— Τοῦ βασιλιᾶ τὸ ντοναμᾶ ἐγὼ δὲν τόνε θέλω,
Τῶ Σφακιανῶ τὸ στράτεμμα θὰ πάω νὰ σοῦ φέρω.
Ὄχι ἄλλο δὰ Χατζῆ παπᾶ κ' εἰς τὰ Σφακιὰ θὰ πάω,
Τῶ Σφακιανῶ τὸ στράτεμμα θὰ φέρω νὰ τὴν πάρω. —
Σαββάτο τὸ λογιάσανε καὶ Κυριακὴ κινοῦσι,
'Σ τὴν πόρτα τοῦ Χατζῆ παπᾶ ἤρθανε καὶ χτυποῦσι.
— Ἄνοιξε δὰ Χατζῆ παπᾶ κ' ἤρθαν οἱ συμπεθέροι
Νὰ πάρουν τὸ κερὰ Λενιὸ ἂ θέλῃς κι' ἂ δὲ θέλῃς. —
Κ' εὐτὸς τῶν ἀποκρίθηκε· — Ἀμέτε 'ς τὴ δουλειά σας,
Γιατὶ θὰ ῥίξω μιὰ φωθιὰ νὰ κάψω τὴν καρδιά σας. —
Κ' οἱ Σφακιανοὶ μανίζουνε 'ς τ' ἅρματα βάνου χέρι
Νὰ πάρουν τὸ κερὰ Λενιό, τὸ ἄσπρο περιστέρι.
Σαραπέντε μπαλωθιαὶς 'ς τὴν πόρταν του ἐπαίξα
Κι' ἄρχουνται κ' ἐγυρεύγανε τὰ ὄξω καὶ τὰ μέσα.
Καὶ βρίσκουν τὸ κερὰ Λενιὸ 'ς ὁλόχρουσα σεντόνια
'Σ ὁλόχρουσα παπλώματα κι' ὁλάργυρο τὸ στρῶμα.
— Σηκώσου δὰ κερὰ Λενιὸ νὰ βάλῃς τὰ χρουσᾶ σου
Καὶ μέσα 'ς τὴν παράδεισο θὰ πά' ἡ γι ἀφεδιά σου.
— 'Σ τὴ μέση τσῆ παράδεισος παλάθια νὰ μοῦ χτίσῃς
Τ' ἀμμάθια μου θὰ τρέχουνε σὰν τὸ νερὸ τσῆ βρύσις. —
— Δό μου μάνα τὴ χέρα σου, δό μού την καὶ τὴν ἄλλη,
Τὸ γάλα ποῦ μ' ἐτάϊσες κάμε μού το χαλάλι.
— Χαλάλι σου τὸ γάλα μου, χαλάλι σου ἐκεῖνο,
Τσὴ Σφακιανοὺς ποῦ σ' ἔπηραν εἰς τὸ θεὸν τσ' ἀφίνω.
— Ἔχε ὑγεία μάνα μου, καὶ μὴν ἀργήσῃς νἄρθῃς,

Πάνω 'ς τσ' ἑφτά, πάνω 'ς τσ' ὀχτὼ νἄρθῃς γιὰ νὰ με θάψῃς. —
Μηδ' ἡ γι ἑφτὰ περάσανε μηδ' ἡ γι ὀχτὼ ἐφτάξα·
Κ' ἐφέρανε τσῆ μάνας τση τὰ φοβερὰ μαντάτα·
Πῶς ἀποθαίνει τὸ Λενιὸ 'ς τὸ δρόμο ποῦ πηγαίνει
Κ' ἡ κακομοῖρα ἡ μάναν τση φτάνει καταθλιμμένη·
Κι' ἀρχίνεξ' ἡ βαρυόμοιρη νὰ λέγῃ μυρολόγια
Εἰς τσ' ὀμορφιαὶς τσῆ κοπελιᾶς ἐκεινηνὰ τὴν ὥρα.
„Λενιό μου, ποῦ σ' ἐστόλιζα μὲ λύραις, μὲ τραγούδια
Κ' ἐδὰ σ' ἐπῆρα οἱ Σφακιανοὶ μὲ τὰ πολλὰ χαούδια.
Λενιό μου, ποῦ σ' ἐστόλιζα καὶ σ' ἔβγανα 'ς τὸ δῶμα
Κ' ἐφαίνεντον τὸ μπόϊ σου σὰν τὴ χρουσῆ κολῶνα.
Λενιό μου, ποῦ σ' ἐστόλιζα μὲ τὸ μαργαριτάρι
Κ' ἐφαίνεντον ἡ μούρη σου σὰν ἥλιος σὰ φεγγάρι.
Νά 'θελε σπάσει τὸ σταμνὶ καὶ νὰ φυράξ' ἡ βρύσι
Ὄντεν ἐπήγαινες, Λενιό, τὴ στάμνα νὰ γεμίσῃς.
Μὰ καταροῦ τοῦ Σφακιανοῦ εὐτοῦ καὶ τσῆ γενιᾶς του
Ἁποῦ δὲν ηὗρε ν' ἀγαπᾷ ἀποὺ τὴ γειτονειάν του.“

246.

Ὁ Νικολάκης εἰς τὸν Νᾴδη.

Ὁ ἥλιος βασιλεύγει μὲ σημάδι
Νεκρὸν ἐκατεβάζανε 'ς τὸν Νᾴδη.
Κι' ἀπῆς τὸν κατεβάσανε 'ς τὸν Νᾴδη
Ἄψασι καὶ καντήλια μὲ τὸ λάδι.
Μὲ ῥόδα καὶ μ' ἀθοὺς τόνε στολίζουν,
Δεξιὰ μεριὰ τοῦ Νᾴδη τὸν καθίζουν.
Κι' ἀποὺ τὸν τόσο στολισμόν, τὸν ἔχει,
Ἡ δολερήν του μάνα τὸν ἐρέχτη.
— Ἴντα γυρεύγεις γιέ μ' 'ς αὐτὰ τὰ μέρη,

---

246. 9 'ς αὐτὰ τὰ μέρη, αὐταῖς τσῆ μέραις.

Ἀποῦ 'νε καψερὰ χωρὶς ἀέρι;
— Τὴ μάνα μου νὰ ἰδῶ ἦρϑ' ἀπατός μου
Ἀποῦ 'τονε τ' ἀμμάϑια καὶ τὸ φῶς μου.
— Γαΐρε πάλι γιέ μου 'ς τὸν ἀπάνω,
Μά 'μαϑα γὼ καὶ δίχως σου κὰι κάνω.
— Ἄγγελος ἦρϑε, μάνα, καὶ ζητᾷ μου
Νὰ πάρῃ τὴ ψυχὴ μ' ἀπὸ κοντά μου.
— Μὴν τοῦ τὴ δώσῃς, γιέ μου, τὴ ψυχή σου,
Καὶ παρευτὺς ϑὰ λύσῃ τὸ κορμί σου.
Τ' ἀντόδια σου ϑὰ πέσουν εἰς τὸ χῶμα
Κ' ἡ λυγερή σου γλῶσσ' ἀποὺ τὸ στόμα.
Τὸ δαχτυλιδωμένο σου μουστάκι
Κ' ἐκεῖνο ϑὰ μαδήσῃ, Νικολάκη.
Δὲν εἶνε παραϑύρια νὰ σονάρῃς
Μηδὲ καὶ κόπλιαὶς νὰ ῥοζονάρῃς.
Μόνό 'νε μαῦρος Νᾄδης κ' ἔχει λάκκο,
Ποτὲ δὲν παρασέρνεται 'ς τὸν πάτο.
Τὴν πλάκ' ὄντεν ἐσήκωσες κ' ἐμπῆκες
Ἂν εἶχες καὶ παιδὶ τίνος τ' ἀφῆκες;
— Εἶχά το τὸ παιδὶ κ' ἦτο μωράκι
Κ' ἐδὰ ϑ' ἀναϑραφῇ χωρὶς κανάκι.
— Ἄχι καὶ νά 'τον μπορετό, παιδί μου,
Νὰ ϑώρουνα τὴ νύφη τὴ δική μου.
— Μάνα 'ς τ' ἀστήϑια μού 'χω τὰ μαλλιάν τσῃ,
Κι' ἀπὸ κειδὰ ϑὰ ἰδῇς τὴν ὀμορφιάν τσῃ.

---

246. 11 Τὴ μάνα μου νὰ ἰδῶ ἦρϑ' ἀπατός μου, Μάνά 'ρϑα γιὰ νὰ ἰδῶ τὸν ἀδερφό μου. — 15 Ἄγγελ. ἦρϑε, μάνα, καὶ ζητᾷ μου, Ἄγγελ. προστασμένος καὶ ζ. μ. — 16 Νὰ πάρῃ τὴ ψυχή μ' ἀπὸ κοντά μου, Τὸ ζήτημα νὰ πάρ' ἀπὸ κοντά μου. — Statt der Verse 25 und 26 singen Andere:

Μόνό 'νε μαῦρο Νᾄδ' ἀραχνιασμένο
Μηδὲ δὲν παρασέρνετ' ὁ παντέρμος.

247.

Ὁ ἀντρειωμένος γιός.

Ἄρχοντες τοῦ Σαλονικιοῦ, οὖλοι, μικροὶ μεγάλοι,
Ὁ γιός μου καβαλίκεψε 'ς τὸν πόλεμο νὰ πάῃ·
Βαστᾷ λαγοῦτα κι' ἄργανα πολλῶ λογιῶ παιγνίδια,
Κι' ὄντε σταθῇ καὶ παίξῃ τα ὁ γιός μου τὰ παιγνίδια
Βροντᾶ οὐρανὸς καὶ σειέτ' ἡ γῆς, οὖλος ὁ κόσμος τρέμει.

248.

Ἡ καλογρᾶ.

Κάτω 'ς τὴν ἁγιὰ Μαρίνα κ' εἰς τὴν Παναγιὰ
Δώδεκα χρονῶ κοράσιο καλογρᾶ 'γεινε
Μήτε τὸ σταυρόν τση κάνει, μήτε προσκυνᾶ
Κάθεται 'ς τὸ σταυροδρόμι καὶ κρασὶ πουλᾶ.
Τὸ μαθαίνει 'νας λεβέντης πᾶ νὰ τήνε βρῇ·
— Καλογρᾶ καλῶς τὰ κάνεις, πέ μ' ἴντα πουλεῖς;
— Καλῶς ἦρθεν ὁ λεβέντης καὶ κρασὶ πουλῶ,
— Καλογρᾶ νὰ σὲ ῥωτήξω πόσο τὸ πουλεῖς;
— Δώδεκα τὸ μίστατ' ἔχει καὶ δυὸ ἢ γι ὀκᾶ.
— Καλογρᾶ νὰ σὲ ῥωτήξω πῶς νὰ πιῶ κρασί;
— Θέλῃς μὲ ποτῆρι πιέ το θές μὲ μαστραπᾶ.
— Καλογρᾶ μ' ἄνε μεθύσω ποῦ νὰ κοιμηθῶ;
— Παλληκάρ' ἄνε μεθύσῃς ἔλα 'ς τὸ κελί,
Ποῦ 'χω πέρδικα ψημένη καὶ γλυκὺν κρασί,
Κ' ἔχω πάπλωμα στρωμένο εἰς τὸ στρῶμά μου. —
Κι' ὁ λεβέντης μεθυσμένος ἔμεινε 'ς τσῆ νιᾶς,
Τὸ ταχὺ ξεμεθυσμένος λέ' τσῆ καλογρᾶς·
„Σήκω πάπια, σήκω χῆνα γιὰ νὰ στολιστῇς
Κ' εἰς τὴν ἐκκλησιὰ νὰ πάῃς.“

---

248. 2 καλογ. 'γεινε, πᾶ νὰ γένῃ καλογρᾶ. — 10 πῶς νὰ πιῶ κρασί, πῶς τὸ πίνουν τὸ κρασί.

Z. ΟΙΚΕΙΑΚΑ.

249.

Ἡι τρεῖς ἀδερφίδες.

Μιὰ φορά 'μουνε κοπέλι
Κ' ἔβλεπα ἕναν ἀμπέλι.
Κ' ἔρχουνται τρεῖς ἀδερφίδες
Νὰ μοῦ κλέψουν τσὴ σταφίδες.
Παίρνω τὸν ἀπάνω γύρο
Νὰ τσὴ πιάσω νὰ τσὴ δείρω.
Καὶ σκαλόνω 'ς ἕνα βάτο
Μηδ' ἀπάνω μηδὲ κάτω.
Κ' ἔρχεται ἡ μιὰ κι' ἁρπᾷ με
Καὶ σηκόνει καὶ χτυπᾷ με.
Κ' ἔρχεται κ' ἡ μεσιακὴ
Μὲ τὴ ῥάβδα τὴ χοντρή.
Κι' ἀπ' ὀπίσω ἡ χοντροκῶλα
Μὲ τὸ κόπανο μοῦ 'κόλα.

250.

Ἡι γρᾶδες.

Μιὰ γρᾶ μ' ἀνακολλήθηκε κ' ἦρθε νὰ μὲ φιλήσῃ
Κ' ἐθάρρεψα, μὰ τὸ χυλό, πῶς θὰ μὲ καταλύσῃ.
Κ' ἐστάθηκ' ἀνατολικὰ κ' ἔκαμα τὸ σταυρό μου,

---

249. 7 Μηδ' ἀπάνω μηδὲ κάτω scil. ἐμπόρουν νὰ πάγω.

Θέ μου καὶ ἔπαρέ την& τούτην τὴ γρᾶ 'π' ὀμπρός μου.
Κι' ὁ Θιὸς καὶ μ' ἐλυπήϑηκε κ' εἶδε τὸν τόσο φόβο
Καὶ μοῦ 'στειλε τὸ Χάροντα, κ' ἔφταξε τὸ ντελόγκο.
Κ' ἡ γρᾶδες ὡς τ' ἀκούσανε ἐπιάσαν τσὴ καρφίχταις
Μπαίνουν λουγοχτενίζουνται καὶ σιάζουν τσὴ χωρίστραις.
Κι' ὁ Χάροντας ἐπέρασε 'ς τ' ἄλογο καβαλάρης·

Χάρος.

Κεράδες ἀσπροκούτελαις, εἴδετε ποϑὲς γρᾶδες;

Γρᾶ.

Χόρευγε μωρὴ σὺ καλά
Κι' ἀποῦ 'χει γρᾶδες ἂς ῥωτᾷ.
Μὰ πὰ 'ςὲ τοῦτον τὸ χορὸ ὅποιος εἶνε χορεύγει
Κι' ἀποῦ 'χασε τσὴ γρᾶδες του ἂς πᾶ νὰ τσὴ γυρεύγῃ.

Χάρος.

Κερά, σὰν εἶσαι κοπελιὰ γιάντα μοῦ φαφουτίζεις,
Καὶ πιτυλᾷς τὰ σάλια σου καὶ μοῦ τὰ λαντουρίζεις;

Γρᾶ.

Χαμομηλιᾶς κλαδιά 'κοβγα ὀγιὰ νὰ βάψω φάδια
Κ' ἐβγήκανε τ' ἀντόδια μου καὶ δὲ μιλῶ καϑάρια.

Χάρος.

Κερά, σὰν εἶσαι κοπελιὰ γιάντα μοῦ καμπουρίζεις;

Γρᾶ.

Καμπούρα 'τον ἡ μάνα μου καμπούρης καὶ ὁ κύρης.

Χάρος.

Σὰν εἶσαι, γρᾶ μου, κοπελιὰ γιάντα 'χεις τσὴ ψαράδες;

Γρᾶ.

Ὁ ἄντρας μού 'το μυλωνᾶς καὶ μοῦ 'φερνε πασπάλαις,
Κ' ἐγὼ τοῦ τσὴ κοσκίνιζα κ' ἐγέμισα ψαράδες.

Χάρος.

Σώπαινε, γρᾶ, τὰ λόγια σου καὶ πάψε τὸ θυμό σου,
Μὴ βγάλω τὸ κοντάρι μου νὰ κόψω τὸ λαιμό σου.

Γρᾶ.

Δὲ μὲ λυπᾶσαι, Χάροντα, ποῦ 'μαι κοπελοποῦλα
Ἀποῦ ἀθῶ κάθε ταχὺ σὰν τὴ νεραντζοποῦλα;
Δὲ μὲ λυπᾶσαι, Χάροντα, ἀποῦ φορῶ καὶ χάντραις
Κ' ἔχω ὀρπίδες 'ς τὸ θεὸ νὰ πάρω κι' ἄλλους ἄντρες;
Ἐκεῖ φωνὴ ἀκούστηκε ἀποὺ τσ' ἀπάνω μπάνταις·
„Κεράδες, ποῦ 'στε 'ς τὸ χορό, ἦρθαν μιὰν καραβι' ἄντρες."
Ὅσαις γρᾶδες κι' ἂν τ' ἀκοῦσαν
'Σ τὸ λιμάνι ἐγλακοῦσαν.
Μιὰ γρᾶ 'τονε πολὺ κακὰ
Καὶ δὲν ἐμπόριε νὰ γλακᾷ
Κ' ἐφώνιαζε τῶ μπροστινῶ·
„Ἂ δὲ μπροφτάξω νά 'ρθω γὼ
Πάρετε καὶ γιὰ μένα δυό,
Νά 'χω τὸν ἕνα γι' ἀγκαλιὰ
Καὶ τὸν ἄλλο γι' ἀγγαρειά."

251.

Ηι μεθύστραις.

Τρεῖς καλαὶς γειτόνισσαις
Κ' ἡ τρεῖς Μελιδονιώτισσαις,
'Σ τὴν ταβέρνα πᾶν νὰ πιοῦνε
Τσιστροκόλλυβα βαστοῦνε
Βρίστουνε τὸν ταβερνάρη
Κ' ἐκοπάνιζε λινάρι.
„Σήκ' ἀπάνω ταβερνάρη
Καὶ παραίτα τὸ λινάρι.

---

250. 40 γι' ἀγγαρειά, γιὰ κλαδιά.

Βάλε μας κρασὶ νὰ πιοῦμε,
Μὰ τὴν πλερωμὴ βαστοῦμε.
Μὴ μᾶς τὸ βάλῃς 'ς τὸ γυαλί,
Γιατ' εἶν' ἡ δίψα μας πολλή·
Μηδὲ 'ς τὸ παλῃοσκούτελο,
Γιατὶ χτυπᾷ 'ς τὸ κούτελο.
Βάλε μάς το 'ς τὸ λαῆνι
Κι' ὅσο πιοῦμε κι' ὅσο μείνῃ."
Πιὲ τὴ μιὰ καὶ πιὲ τὴν ἄλλη
Γίνουνται κ' ἡ τρεῖς κουνάλι.
Κι' ὁ καλός των νοικοκύρης
Μὲ ψωμὶ καὶ μὲ κρομμύδι,
Ούλημέρα ζευγαρίζει,
Πεῖνα τόνε βασανίζει.
Καὶ ἀργὰ 'ς τὸ σκολασμόν του
Πάει 'ς τὸ παντέρημόν του.
Βρίσκει τὴν ἀρχόντισσάν του,
Τὴν καλὴ νοικοκεράν του,
Μεθυσμένη, ξερασμένη
Καὶ 'ς τὸν ἄδο κυλυσμένη.
— Πὲ γυναῖκα τὸ κακό σου,
Γιὰ νὰ βρῶ τὸ γιατρικό σου.
— Γιὰ νὰ βρῇς τὸ γιατρικό μου
Ἔπαρε τὸ μίστατό μου
Κι' ἄμε το τοῦ ταβερνάρη
Νὰ σοῦ τὸ γεμίσῃ πάλι. —

252.

Ἡ θειά.

Τὸν καιρὸ τσῆ Βενεθιᾶς
Ἔκαμα κ' ἐγὼ μιὰ θειά.
Παίρνω πάω νὰ τὴ βρῶ

251. 24 'ς τὸ παντερημόν του scil. σπίτι.

Μὲ κανίσκιν ἀκριβό·
Βάνω 'ς τὸ καλάϑι γάλα
Κ' εἰς τὸν ἀραγὸ κουτάλια
Βάνω μέλι 'ς τὸ τουπί,
Τὸν ἀϑότυρο 'ς τ' ἀσκί.
Παίρνω πάω βρίστω την
Καὶ καλησπερίζω την.
„Καὶ καλησπερίζεις με,
'Ω κακῆς μάνας ὑγιέ;
'Ω κακοῦ κυροῦ σπορά,
Ἴντα ϑέλεις ἐπαδά;
Τὰ κουτάλια ποῦ βαστᾷς
Εἶνι' ἀπὸ βρωμοξυλιά.
Καὶ βρωμεῖ κι' ἀϑότυρός σου
Καὶ σκανίζεις κι' ἀπατός σου."
Κι' ἀπὸ 'πὰ κι' ἀπὸ δεκεῖ
Ἔμεινα κ' ἐγὼ ἐκεῖ.
Τὸ ταχὺ σηκόνομαι
Καὶ καλημερίζω την
„Καὶ καλημερίζεις με,
'Ω καλῆς μάνας ὑγιὲ
Καὶ καλοῦ κυροῦ σπορά,
Ἀποῦ ξώμεινες ἐπά;
Τὰ κουτάλια ποῦ βαστᾷς
Εἶνι' ἀπὸ χρουσῆ μηλιά,
Καὶ μυρίζ' ἀϑέτυρός σου
Καὶ μυρίζεις κι' ἀπατός σου."

253.

Ὁ ξεροσκάτης ἀφεντικός.

Δώδεκα χρόνους ἔκαμα εἰς τ' ἄρχο Μαλεβύζο
Καὶ τῶν ἀχέρω τὰ κλειδιὰ μοῦ 'δωκε νὰ ορίζω

'Σ τὸ ξεροκῆπι μ' ἔβαλε νὰ βλέπω τσ' ἀγκυνάραις
Κι' ἀποὺ τὴν πεῖνα τὴν πολλὴ μοῦ 'ρχουνταν λιγομάραις.
Βγάνω τὸ μαχαιράκι μου νὰ κόψω ἕνα φύλλο
Κι' ἄρχοντας ἐκατέβηκε μ' ἕναν κομμάτι ξύλο·
„Μωρὲ Μανόηλη διάολε 'ς τὸ μύλο θὰ σὲ μπέψω
Κ' εὐτὰ τ' ἀγκιναρόφυλλα θὰ σοῦ τὰ μαγερέψω."
Ταχυὰ σὰν ἐξημέρωσε μ' ἔμπεψε εἰς τὸ μύλο
Γιὰ νὰ τ' ἀλέσω τ' ἄλεσμα, σωστὸ νὰ τὸ γαΐρω.
Μά 'τυχε κ' ἤτονε κακὸ καὶ τὸ παντέρμο χτῆμα
Καὶ πάω νὰ τ' ἀναβαστῶ καὶ πέφτ' ἀποὺ τὴν πεῖνα.
Κι' ὁ μυλωνᾶς ἐκάτεχε τὸν ἄρχο πῶς ἐπέρνα
Κι' ἀπὸ μακρυὰ μ' ἐρώτηξε· — Ἴντα 'χεις φαγωμένα;
— Ἀπόντα 'ψὲς τὸ κολατσιὸ ὡς σήμερο τὸ γιῶμα
Δροσιὰ δὲν ἐγιωμάτισε τὸ θλιβερό μου στόμα.
Καὶ φέρν' ὁ μυλωνᾶς τυρί, βάνω κ' ἐγὼ τ' ἀλεῦρι
Καὶ κάνομε μιὰ λαζανιὰ νὰ φᾶμε οἱ καϋμένοι.
Μ' ὁ μυλωνᾶς εἶχε παιδιὰ κ' ἐγώ 'μου μοναχός μου
Κι' ὥστε νὰ φάω μιὰ μπουκιὰ ἐχάθη ἀπ' ὀμπρός μου.
Κι' ἀφεντικὸς ἐγνώριζε τοῦ καντάριοῦ τσὴ βούλαις
Μὰ γὼ καλὰ τσὴ βούτηξα 'ς τ' αὐλάκι τσὴ σακκούλαις.
Κι' ὄντεν τσὴ καμπανίζαμε ἐτρέμαν τὰ ξερά μου
Κι' ἀπῆς τσὴ καμπανίσαμε ἐχάρηκ' ἡ καρδιά μου.
'Εβγῆκε τ' ἄλεσμα σωστό, ἐβγῆκε καὶ περίσσιο.
Κ' ἐθάρρεψεν ὁ κερατᾶς πῶς πορπατῶ 'ς τὸ ἴσιο.

254.

Ὁ φαμέγιος.

Ἀκούσετ' ἴντα γείνηκεν ὀφέτος εἰς τὴν Κρήτη,
Ἀγᾶς νὰ μὴ μπορῇ νὰ βρῇ φαμέγιο γιὰ τὸ σπίτι.
Ἔρχετ' ὁ γεῖς σκουζιάρεται πῶς εἶν' πολλ' ἡ δουλειά μου
Κι' ἄλλος ξετρέχει ν' ἀνεβῇ ἀπάνω 'ς τὸν καφᾶ μου.
„Ἔρχομαι γώ, ἀφεντικό, καὶ κάνομε παζάρι,
Μ' ὄντεν κι' ἂν εἶνε συννεφιὰ δὲν πάω 'ς τὸ ζευγάρι.

Θέλω καὶ τὰ στιβάνια μου καλὰ τζαγκαρωμένα
Κι' ὅ τι νὰ τύχῃ καὶ στραθειὰ ἄλλο μπέμπε γιὰ μένα.
Θέλω καὶ τὸ καπότο μου ψιλὴ τσόχα ῥαμμένο,
Μόνο νὰ πάω καὶ ποθὲς νἆμ' ἀποφανισμένος.
Θέλω 'ς τὴ μπουζουνάρα μου παράδες νὰ χτυποῦνε,
Μόνο νὰ πάω καὶ ποθὲς νὰ μὴ μ' ἀναγελοῦνε.
Θέλω καὶ εἰς τὸ σταῦλό μου ἕναν καλὸ μουλάρι,
Μόνο νὰ πάω καὶ ποθὲς νὰ πχαίνω καβαλάρης.
Ἀπανωθιῶ 'ς τὴν κλίνη μου θέλω 'να ντολαπάκι
Νὰ μὴ ξελείπῃ τὸ κρασὶ μηδὲ καὶ τὸ τυράκι.
Ἐληαὶς καὶ κρίθινο ψωμὶ 'ς τὴν πέρτα μὴν προβάλῃ,
Γιατὶ ἂν εἶνε καὶ καλὸ εὐτὺς μὲ πιάνει ζάλη.
Μόνο τὸ θέλω χάσικο, ψιλοκοσκινισμένο,
Περίττου νά 'νε φτάζυμο καὶ νά 'ν' καλοψημένο.
Θωρεῖς ἐκεῖνα τὰ σταμνά, τὰ μακρολαιμουδάτα;
Ἀργὰ ταχυὰ νὰ τὰ θωρῶ μὲ μαρουβᾶ γεμάτα.
Δὲ θέλω τὸ μαγέρεμμα μηδὲ καὶ τὸ λαθοῦρι,
Ῥυζόγαλο μαγέρευγε μὰ πρόβατά 'χεις ποῦρι.
Καὶ θέλω καὶ τὴν κλίνη μου μαζὶ μὲ τσῆ κερᾶς μου
Κι' ὅ τι νὰ μοῦ 'ρθῃ ὄρεξι νὰ κάνω τὴ δουλειά μου.
Τοῦ μαγατζέ σου τὰ κλειδιὰ μοῦ δόσε νὰ ὁρίζω,
Μήμπα νὰ τρῶς ἐσὺ χωστὰ κ' ἐγὼ νὰ λαχταρίζω.
Ἂν ἴσως καὶ δὲ συβαστῇς ἐδέτσι ποὺ ξανοίγω
Λίγαις ἡμέραις θἆμ' ἐπὰ κ' ὕστερα θὰ σοῦ φύγω."

255.

Ἡ καλόρεξη.

Πάντρεψέ μ' τὸ μανί μου
Δίχως νά 'χῃ τὴ βουλή μου.

---

254. 7 ἄλλο μπέμπε γιὰ μένα, πήγαινε σὺ γιὰ μένα. — 16 μηδὲ καὶ τὸ τυράκι, μηδὲ καὶ τὸ ῥακάκι.

Κ' ἔπηρέ μου μιὰ γυναῖκα,
Τρώει πίνει ὡσὰ δέκα.
Χάβγεται ὀχτὼ ψωμιὰ
Καὶ δανείζεται κ' ἐννιά,
Καὶ βαρέλι ψαρογάρους
Ἀπὸ κείνους τσὴ μεγάλους.
Τρώει κι' ὅσους βρῇ κολιοὺς
Ἀποὺ τσὴ Μαρμαρινιούς.
Εἴχαμε κ' ἕνα βουτσάκι
Κ' ἥτονε πενηντα ράκι·
Πῆγε νὰ τὸ δοκιμάσῃ
Ἂν κοντεύγῃ νὰ ξεβράσῃ,
Κι' ὅμως ξέχασε ν' ἀφήσῃ
Τοῦ παπᾶ νὰ λουτρουήσῃ.
Κι' ὅντεν πᾶ νὰ κατουρήσῃ
Ποταμοὺς θενὰ κινήσῃ.

256.

Ἡ ξημοσπιτοῦ.

Ἡ μάνα μου μὲ πολεμᾷ γυναῖκα νὰ μοῦ δώσῃ
Καὶ τὸν παπᾶ ἐκάλεσε νὰ μᾶς ε στεφανώσῃ.
Μιὰν ὄμορφη μιὰν νόστιμη εἰς οὗλαν τση τὰ κάλλη,
'Σ τὴ γειτονειά μου κοπελιὰ δὲν ἦτον τέθοια ἄλλη.
Κι' ὅντεν μοῦ τὴ βλογούσανε καλόγνωμη μοῦ φάνη,
Δὲ μοῦ μιλεῖ κ' ἐθάρρεψα τὴν ταπεινὴ μοῦ κάνει.
Κ' ἐγὼ τὴν ἐμπιστεύτηκα νοικοκερὰ 'ς τὸ στάρι
Κ' ἐκείνη μοῦ τὸ ξόδιασε καὶ τό 'φαε 'ς τὸ ψάρι.
Ῥωτῶ τηνε ἂν ἔβγαλε στάρ' ἀπ' τὴν κοφινίδα
Κ' ἐκείνη μ' ἀποκρίνεται· „Καθόλου δὲν τὸ εἶδα“.
Ῥωτῶ τηνε τί γείνηκε τὸ λάδι καὶ δὲν ἔχει;
Κ' ἐκείνη μ' ἀποκρίνεται καθόλου δὲν κατέχει.
Μὲ μάνιτα τήνε ῥωτῶ τί γείνη τὸ κριθάρι

Καὶ ἡ περυσινὴ φακὴ ἀποῦ 'χα 'ς τὸ πιθάρι;
Καὶ τὸ κρασ' ἀποὺ τὸ βουτσί, τὸ ξεῖδ' ἀπ' τὴ λαῆνα
Κι' ἀποὺ τὴ μπότσα τὴ ῥακή, τί τά 'καμες κ' ἐκεῖνα;
Τὰ χοντροκούκκια καὶ τσ' ἐληαὶς ποῦ 'χα 'ποὺ τὸν κουμπάρο,
Γιὰ πέ μου τίνος τά 'δωκες νὰ πάω νὰ τὰ πάρω;
Τή γλίνα καὶ τὸ βότυρο τσ' ἐληαὶς τσὴ τσακισμέναις,
Τσὴ πιπεριαὶς ποῦ 'χα τουρσί, τίνος τσή 'χεις δοσμέναις;
Καὶ τὸ μπαμπάκι τ' ἄκλωστο καὶ τ' ἄλλο τὸ κλωσμένο,
Λινάρι ποῦ 'χα ἄστριφτο καὶ τ' ἄλλο τὸ στριμμένο,
Μαλλιὰ ξασμένα μιὰν ὀκκά, ὀμορφοχτενισμένα
Γιὰ πέ μου ἴντα τά 'καμες; τίνος τά 'χεις δοσμένα;
Ῥωτῶ τηνε τί τά 'καμε κ' ἐκείνη μοῦ θυμόνει
Καὶ κάνει μου τὴν ταπεινὴ ὀγιὰ νὰ μὲ βουλόνῃ.
Δὲν ἔχασα κ' ἐγὼ καιρὸ καὶ πιάνω 'να στελιάρι
Καὶ τάκα ξύλο 'ς τὰ πλευρά, ὥστε νὰ μαϊνάρῃ.
Ἔφαε ξύλο περισσὸ κ' ἐχόρτασε τ' ἀσκίν τση
Κ' εἶπέ μου τά μαρτύριαν τση ποῦ νὰ κα' ἡ ψυχήν τση.
— Τὸ στάρι ἄντρα μού 'στειλα 'ς τοῦ μυλωνᾶ τὴ νύχτα
Καὶ τ' ἄλεσε καὶ τό 'καμε ἀλεῦρ' ἀποῦ δὲν εἶχα.
Κι' ἀλλό 'φαγα κι' ἀλλό 'δωκα ποῦ 'ρχεται ἕνας κι' ἄλλος.
Κι' ἀλλό 'χυσα τοῦ χοίρου μου γιὰ νὰ γενῇ μεγάλος.
Τὸ λάδι πάλι τό 'βανα 'ς τὸ λύχνο τὸ μεγάλο
Κ' ἐκεῖνος τὸ κατάλυσε, τ' ἀμμάθια θὰ τοῦ βγάλω.
— Τὸ στάρι λὲς πῶς τό 'δωκες ποῦ 'ρχεται ἕνας κι' ἄλλος
Καὶ πῶς τὸ λάδι τό 'φαε ὁ λύχνος ὁ μεγάλος·
Μὰ τὸ κρασὶ ἀπ' τὸ βουτσὶ τὸ ξεῖδ' ἀπ' τὴ λαῆνα
Κι' ἀποὺ τὴ μπότσα τὴ ῥακή, τί τά 'καμες ἐκεῖνα;
— Ἄντρα μου, πόνος μ' ἔπιασε κ' ἕνας θεὸς τὸ ξέρει
Γιὰ νὰ τελειώσω ἤμουνε — μὰ σὺ δὲν τὸ πιστεύγεις. —
Κ' ἦρθ' ἡ κεραγειτόνισσα — δὲν εἶχα τί τσῆ κάμω —
Καὶ μοῦ 'καμ' ἕνα γιατρικό, ποῦ 'μουνε ν' ἀποθάνω.
Καὶ τὸ κρασὶ μοῦ τό 'βραζε μαζὶ μὲ τὸ κριθάρι
Καὶ τό 'θετε 'ς τὸν πόνο μου ἀντὶς ὀγιὰ λινάρι.

Τσὴ πιπεριαὶς μοῦ τσή 'βανε γιὰ γιατρικὸ μεγάλο
Κι' ἀποὺ τὴ μπότσα τὴ ῥακή, δὲν εἶχα ἴντα κάμω.
— Καὶ τὸ μπαμπάκι τ' ἄβγαρτο καὶ τ' ἄλλο τὸ βγαρμένο
Πῶς δὲ μοῦ λὲς τί τό 'καμες; τίνος τό 'χεις δοσμένο;
— . . . .

257.

Ἡ καλοφαγοῦσα.

Δυὸ κοπέλαις μ' ἀγαποῦσι καὶ τσὴ ἀγαπῶ κ' ἐγώ,
Ποιὰ νὰ πάρω ποιὰ ν' ἀφήσω δὲν κατέχ' ἀποὺ τσὴ δυό.
Καὶ νὰ πάρω τὴν κοντή,
Ποῦ 'ν' τῶν ἀλλωνῶν μπομπή;
Μπρὲ ἂς πάρω τὴ λιγνοῦσα
Ποῦ 'νε σκιὰς καλοφαγοῦσα,
Π' ὄντεν κάτση νὰ γευτῇ
Τρώει πίταις δεκατρεῖς
Καὶ τρακόσιους ψαρογάρους
Ἀπὸ κείνους τσὴ μεγάλους.
Τρώει κ' ἑκατὸ κολιοὺς
Ἀποὺ τσὴ Μαρμαρινιούς.
Κι' ὄντεν πᾶ νὰ κατουρήση
Ποταμὸ θὲ νὰ κινήση.
Παίρν' ὁ μυλωνᾶς σκαπέτι
Γιὰ νὰ πᾶ νὰ πιάση δέσι
Τὸ κριθάρι γιὰ ν' ἀλέση.

---

257. **Nach 8 folgt zuweilen:** Καὶ δανείζεται κ' ἐννιά. — 17 Τὸ κριθάρι γιὰ ν' ἀλέση, Καὶ τὸ μύλο γιὰ ν' ἀλέση.

258.

Ὁ κάτης καὶ οἱ μποντικοί.

Πᾶσα ταχὺ μὲ τὴ δροσιὰ π' ἀνοίγει τὸ ζιμποῦλι,
Ἀφρουκαστῆτε νὰ σᾶς πῶ τοῦ κάτη τὸ τραγοῦδι.
'Σ τὸν ἥλιο βγῆκε κ' ἔκατσε τ' ἀτζάκιν του κορδίζει
Καὶ τ' ἀμματάκιαν του καννεῖ καὶ δὲν ἀναντρανίζει.
Κ' οἱ μποντικοὶ περνούσανε καλεῖ ὁ γεῖς τὸν ἄλλο,
„Ἄϊντεστ' ἀδέρφια νά ἴδετε τὸν κάτη τὸ μεγάλο."
Ἀπῆς ἐπρεμαζώχτηκαν κ' εἶδαν τον ξαπλωμένο·
„Ἐψόφησεν ὁ κάτης μας, ὁ τρόμος τῶν καϋμένω."
„Ἀκόμη δὲν ἐψόφησα, μὰ τώρα ϑὰ ψοφήσω,
Κι' ἀμέτε νὰ μὲ ϑάψετε 'ς τὸ φοῦρνο ἀποπίσω."
Μαζόνουνται οἱ μποντικοὶ καὶ κάνουν μιὰν ὁμάδα
Γιὰ νὰ τὸν ἀνεβάσουνε 'ς τοῦ φούρνου τὴν καμάρα.
Κι' ὄντεν τὸν ἀνεβάζανε παίζει τὴ βουτακιάν του
Κι' ἁρπᾷ ὅσους ἐμπόρεσε, γεμίζει τὴ κοιλιάν του.

259.

Ὁ . . . . . βοσκός.

Ἐννιὰ . . . ., στειρὸ . . . . μ' ἐβάλανε νὰ βλέπω
Καὶ παίρνω τα καὶ πάω τα 'ς τὴν κατσουρὴ μαδάρα
Νὰ κάνω κατσουρὸν τυρὶ καὶ κατσουρὴ μαλάκα.
Καὶ κάνω σιδερόκουρτα νὰ τὰ κουλουκουρίσω.
Μά 'να . . . ., στειρὸ . . . ., μοῦ σπᾷ τὴν κοῦρτα φεύγει,
Πηδῶ καβαλικεύγω το κ' εἰς τὸν πετρὲ μὲ ῥίχνει
Καὶ σπᾷ μου τρία κόκκαλα καὶ τὴ ῥαχοκοκκάλα,
Καὶ νὰ μοῦ λείπαν τ' ἅρματα σπασμένα μοῦ 'χε κι' ἄλλα.

---

259. Unter den Punkten ist das Wort *cunnus* zu verstehen.

260.

Ἡι δυὸ γρᾶδες.

Δυὸ γρᾶδες ἐμαλόνανε εἰς τ' Ἀγκαβανομοῦρι
Κι' ἡ μιὰ τσ' ἀλλῆς ἔλεγανε· — Μωρή, τὸν ἄντρα μού 'χεις.
— Ἂν ἔχω γὼ τὸν ἄντρα σου νὰ κακοθανατήσω·
Ἀπού τ' αὐγὸ νὰ γρεμνιστῶ 'ς τ' ἄχερα νὰ χτυπήσω. —

ΤΣΗ ΞΕΦΑΝΤΩΣΙΣ.

Α. ΤΣΗ ΣΤΡΑΤΑΣ.

261.

Ὁ ἀναγνωρισμός.

(Τσῆ στράτας καὶ τσῆ κουλλούρας.)

Μιὰν κόρη συναπόβγανε τὸν ἄντραν τση ’ς τὰ ξένα,
Κρατεῖ φαγιὰ καὶ γεύγει τον, ποτήρια καὶ κερνᾷ τον,
Κι’ ὅσα ποτήρια τὸν κερνᾷ τόσα λόγια τοῦ λέει·
— Μισεύγεις Κωσταντῖνό μου, κ’ ἴντα μοῦ παραγγένεις;
— Ἂ λείπω μῆνα μὴ λουστῆς καὶ χρόνο μὴν ἀλλάξῃς
Κι’ ἂ λείπω τὸ ντραντράχρονο ’ς τὴν πόρτα μὴν προβάλῃς. —
. . . .
Ἦρθεν ὁ μῆνας νὰ λουστῇ κι’ ὁ χρόνος γιὰ ν’ ἀλλάξῃ,
Ἦρθε καὶ τὸ ντραντράχρονο ’ς τὴν πόρτα νὰ προβάλῃ.
Καὶ παίρνει τὸ χρυσὸ σταμνὶ καὶ τ’ ἀργυρ’ ἀλυσίδι,
’Σ τὴ στράτα τσῆ συναπαντᾷ ὄμορφος καβαλάρης.
„Κόρη, κι’ ἀνάσυρε νερὸ νὰ πιῇ τὸ διψασμένο,
Νὰ πιῶ ἐγὼ κι’ ὁ μαῦρός μου καὶ τὰ λαγωνικά μου.“
Σαράντα δυὸ σταμνιά ’συρε καὶ δὲν ἀναντρανίζει
Κι’ ἀπάνω ’ς τὰ σαράντα δυὸ τ’ ἀμμάθιαν τση σφουγγίζει.
— Κόρη τί ’χεις καὶ θλίβιεσαι, τ’ ἀμμάθια σου σφουγγίζεις;
Κόρη, κι’ ἂν κλαῖς γιὰ τὸ νερό, κι’ ἂν κλαῖς γιὰ τὸ πηγάδι,

---

261. 2 Κρατεῖ φαγ. κ. γεύγει τον, Κρατεῖ κεριὰ καὶ φέγγει του.

Κι' ἂν κλαῖς ὀγιὰ τὸν κόπο σου ἐγὼ σοῦ τὰ πλερόνω.
— Δὲν κλαίω γὼ γιὰ τὸ νερό, μηδὲ γιὰ τὸ πηγάδι,
Μηδὲ καὶ γιὰ τὸν κόπο μου, γιὰ νὰ μοῦ τὰ πλερώσῃς,
Μόν' ἔχ' ἄντρα 'ς τὴ ξενιϑειά, λείπει τριάντα χρόνους.
— Γιὰ πέ μου τὰ σουσούμιαν του μπορέτως καὶ τὸν εἶδα.
— Λιγνὸς ἦτον εἰς τὸ κορμί, σὰν καὶ τὸν ἀπατό σου,
Καὶ ἤτονε κι' ὁ μαῦρός του σὰν καὶ τὸν ἐδικό σου.
— 'Οψὲς ἀργὰς τὸν ηὕρηκα 'ς τὸν κάμπο ξαπλωμένο,
Μαῦρα πουλιὰ τὸν τρώγανε κι' ἄσπρα τὸν τριγυρίζαν
Κ' ἕναν πολύ, καλὸν πουλί, δὲν ἤϑελε νὰ φάῃ.
„Φάγε κ' ἐσὺ καλὸν πουλὶ ἀπ' ἀντρειωμένου πλάταις
Νὰ κάμῃς πήχη τὰ φτερὰ καὶ πιϑαμὴ τὸ ἀνύχι·
„„Ἄστε πουλιὰ τὴ γλῶσσά μου καὶ τὴ δεξιά μου χέρα,
Θέλω νὰ κάμω μιὰ γραφὴ τσῆ μάνας μου νὰ μπέψω,
Νὰ τὴ διαβάζ' ἡ μάνα μου νὰ κλαίῃ ἡ ξαϑή μου,
Νὰ τὴ διαβάζῃ ἡ ξαϑὴ νὰ κλαῖν οἱ γι ἐδικοί μου.“ “ —
Τὰ μάϑιαν τση ἐτρέχανε, κάνει νὰ τὰ σφουγγίξῃ,
Κι' ἀναντρανίζει ϑλιβερὰ κ' εὐτὺς ἐγνωριστῆκαν·
Ο γεῖς τὸν ἄλλο φίλησε κ' ἐσφιχταγκαλιαστῆκαν.

262.

'Η κατάρα.

(Τσῆ στράτας καὶ τσῆ κουλλούρας.)

Κοράσιο κυρφογάστρωτο καὶ κυρφογαστρωμένο
'Σ τὸ παραϑύρι κάϑεντον τὰ μάγουλάν τση κράϑιε,
Τσὴ μῆνες ἐλογάριαζε, ποιὸ μῆνα ϑὰ γεννήσῃ.
„Σεϑτέμπρ', 'Οχτώμπρη δροσερέ, Νεόμπρη καὶ Δικέμπρη,

---

261. 31 νὰ κλαίῃ ἡ ξαϑή μου, νὰ κλαί' ἡ γι ἀδερφή μου. — 32 Νὰ τὴ δ. ἡ ξαϑή, νὰ τὴ διαβάζ' ἡ γι ἀδερφή.

262. 1 κυρφογ. κ. κυρφογαστρωμένο, μωρογάστρωτο κ. μωρογαστρωμένο auch μωροπάντρευτο καὶ μωροπαντρεμμένο.

Γενάρη, γέννα τοῦ Χριστοῦ κι' ἀρχιμενιὰ τοῦ χρόνου·
Φλεβάρη, φλέγαις μ' ἄνοιξε, τσὴ ῥώγαις τῶ βυζιῶ μου,
Νὰ τὸ βυζάσω τὸ παιδὶ καὶ νὰ τὸ ξεβυζάσω
Καὶ νὰ τὸ βάλω 'ς τὸ σκολειὸ γράμματα νὰ τὸ μάθω.
Μάρτη μου μὲ τὰ λούλουδα κι' Ἀπρίλη μὲ τὰ ῥόδα,
Μάη μου μάγεψέ τονε τὸ νιὸ ἀποῦ μ' ἀγάπα,
Γιατὶ μ' ἐφίλιε κ' ἤλεγε ποτέν του δὲ μ' ἀρνᾶται
Κ' ἐδά 'γκαψε καὶ μ' ἄφηκε σὰν καλαμιὰ 'ς τὸν κάμπο.
Ὡς τὸ θερίζουν τὸν καρπὸ κι' ἀφίνουνε τὴ ῥάπη,
Δούδουν τσῆ καλαμιᾶς φωθιᾶς μαυρίζει τὸ χωράφι,
Ἔτσ' εἶν' κ' ἐμ' ἡ καρδοῦλά μου μαύρη κι' ἀραχνιασμένη.
Κάνω νὰ τοῦ καταραστῶ καὶ πάλι τὸν λυποῦμαι·
Μ' ἀπὸ ψηλὰ νὰ γρεμνισθῆ 'ς τὰ χαμηλὰ νὰ δώσῃ
Κ' ἐκεῖ ξυράφια νὰ βρεθοῦν νὰ κάτσου 'ς τὸ κορμίν του.
Ὀχτὼ γιατροὶ γιατρεύγουνε καὶ δεκοχτῶ καρφάδες
Κ' εἰκοσιδυὸ γραμματικοὶ νὰ γράφουν τσὴ γιαράδες.
Κ' ἐγὼ περάτης νὰ περνῶ, περάτης νὰ περάσω·
„„Καλῶς τὰ κάνετε γιατροί, καλῶς τὰ πολεμᾶτε,
Κι' ἂς κόβγουν τὰ ξυράφια σου κρέτα καὶ μὴ λυπᾶστε,
Μά 'χω κ' ἐγὼ πλατὺ πανί, ἑξῆντα πέντε πήχαις.
Τσὴ πέντε βάνω γιὰ ξαντό, τσῆ τέσερις γιὰ φτίλια
Καὶ οὖλον τ' ἀποδέλοιπο νὰ κάμουν τὰ λαζάρια.““ —

263.

Τσῆ χήρας ὁ γιός.

Χήρας ὑγιὸς ἐγεύγεντο 'ςὲ μαρμαρένια τάβλα,
Χρουσᾶ 'ταν τὰ πηρούνιαν του κι' ὁλάργυρα τὰ πιάτα
Κ' ἡ κόρ' ἀποῦ τόνε κερνᾷ ἀσημοκουκλωμένη

---

262. 18 νὰ κάτσου 'ς τὸ κορμίν του, νὰ κόψουν τὴν καρδιάν του.
263. 1 'ςὲ μαρμαρένια τάβλα, 'ςὲ μιὰ μηλιὰ 'πὸ κάτω.

Μ' ή μάναν του 'ς τὴ μιὰ μεριὰ φτάνει ξαγγριγεμμένη·
— Γεύγεσαι γιέ μου, γεύγεσαι κ' οἱ Φράγκοι σ' ἐπλακῶσαν;
— Πρόβαλε μάνα μου νὰ ἰδῇς πόσαις χιλιάδες εἶνιε·
Κι' ἂν εἶνιε δυὸ νὰ χαίρωμαι κι' ἂν εἶνιε τρεῖς νὰ πίνω·
Κι' ἂν εἶνιε περισσότεροι σελώσετε τὸ μαῦρο.
— Εὐγῆκα, γιέ μου, κ' εἶδά τση μὰ μετρημὸ δὲν ἔχουν.
— Σελώσετε τὸ μαῦρό μου, καλογιγλώσετέ τον
Καὶ δός μου μάνα τὸ σπαθί, τ' ἁγιοκωσταντινάτο,
Νὰ βγῶ νὰ ἰδῶ τὸν πόλεμο ποῦ κάνουνε οἱ Φράγκοι. —
„Μαῦρέ μου γοργογόνατε κι' ἀνεμοκυκλοπόδη,
Πολλαὶς φοραὶς μ' ἐγλύτωσες ἀπὸ βαρειαὶς φουρτίναις·
Κι' ἅ μὲ γλυτώσης κι' ἀπ' εὐτὴ θὰ σὲ μαλαμματώσω,
Τὰ τέσσερά σου πέταλα χρουσᾶ θὰ σοῦ τὰ κάμω,
Τὰ δαχτυλίδια τσῆ ξαθῆς σκάλαις καὶ χαλινάρια.“
'Σ τὸ ἔμπα χίλιους ἔκοψε 'ς τὸ ἔβγα δυὸ χιλιάδες
Κ' εἰς τ' ἄλλο στριφογύρισμα δὲν ηὗρηκε νὰ κόψη
Παρὰ τὸ Πολυτρίχηλο εἰς τὸ σκαμνὶ 'πὸ κάτω·
Καὶ βάνει τὸ χεράκιν του τὴν κεφαλήν του πιάνει.
Κι' ὁ οὐρανὸς ἐσείστηκε κ' ἡ θάλασσα μουγκήστη
Κι' ἄγγελος ἀποὺ τσ' οὐρανοὺς σέρνει φωνὴ μεγάλη·
„Σώνισε μπλιό, χήρας ὑγιός, κι' ὁ κόσμος θὰ βουλήσῃ,
Κι' ὁ οὐρανὸς ἐσείστηκε κ' ἡ θάλασσα μουγκήστη.“

---

263. 4 φτάνει ξαγγριγεμμένη, θλιφτὴ καὶ μαραμμένη auch τζαγκουρνομαδισμένη. — 11 Καὶ δός μου μάνα, Καὶ δός μ' ἀδέρφι.

264.

ʽΟ σκλάβος.

(Ὄντεν πᾶνε τὴ νύφη ’ς τοῦ γαμπροῦ.)

Dieses Lied, wie auch das folgende, wird gesungen, wenn die Braut zu dem Bräutigam geführt wird. Man fängt gewöhnlich mit dem folgenden Distichon an:

Ἐπῆραμε τὴν ὄμορφη τὴν ὡρηοπλουμισμένη
Κι’ ἀφήκαμε τὴ γειτονειὰ σὰν παραπονεμένη.

Τρεῖς ἀντρειωμένοι γεύγουνται ’ς τὴν πρύμη τοῦ κατέργου
Κ’ ἔχουν καὶ σκλάβον ὄμορφο ’ς τὰ σίδερα δεμένο.
Μά ’σαν τὰ σίδερα βαρειά, βαρειὰ καὶ σκουριασμένα,
Κι’ ὁ σκλάβος ἀναστέναξε κ’ ἐστάϑη τὸ καράβι.
— Ποιὸς εἶν’ ἀπ’ ἀναστέναξε κ’ ἐστάϑη τὴ καράβι;
Ἂν εἶν’ ἀποὺ τσὴ ναύταις μου νὰ τόνε ξεναυτώσω
Κι’ ἂν εἶν’ ἀποὺ τσὴ σκλάβους μου νὰ τόνε λευτερώσω.
— Δὲν εἶν’ ἀποὺ τσὴ ναύταις σου νὰ τόνε ξεναυτώσῃς,
Ἐγώ ’μαι ’π’ ἀναστέναξα κ’ ἐστάϑη τὸ καράβι,
Ἁποῦ ’μουν τριμερώγαμπρος, δώδεκα χρόνους σκλάβος,
Σήμερο τὴν ἀγάπη μου ἄλλος ϑὰ τὴ βλογᾶται,
Καὶ νά ’χα μαῦρο γλήγορο τσή ’φτανα νὰ βλογοῦνται
Νὰ πᾶ νὰ μπῶ κουμπάρος σκιᾶς ν’ ἀλλάξω τὰ στεφάνια.

---

6 νὰ τόνε ξεναυτώσω, χάρισμα νὰ τοῦ δώσω auch νὰ τόνε ξεπλερώσω. — 8 νὰ τόνε ξεναυτώσῃς, χάρισμα νὰ τοῦ δώσῃς auch νὰ τόνε ξεναυτώσῃς. Hier folgt gewöhnlich: Μηδὲ κι’ ἀποὺ τσὴ σκλάβους σου νὰ τόνε λευτερώσῃς. — 13 νὰ μπῶ κουμπάρος σκιᾶς, νὰ μπῶ κουμπάρισσα.

265.

Ὁ νιόπαντρος σκλάβος.

(Ὄντεν πᾶνε τὴ νύφη 'ς τοῦ γαμπροῦ.)

Πέντε φριγάδες ἤμεστα καὶ δεκοχτὼ γαλιόταις
Κ' εἴχαμε σκλάβους ὄμορφους 'ς τὴν ἄλυσο δεμένους.
Γεῖς σκλάβος ἀναστέναξε κ' ἐστάϑηκ' ἡ φριγάδα.
Κι' ὁ μπέης ἀποῦ τσ' ὥριζε πολλὰ τοῦ βαροφάνη·
— Ποιὸς εἶν' ἀπ' ἀναστέναξε κ' ἐστάϑηκ' ἡ φριγάδα; —
Σκλάβος τ' ἀπηλοήϑηκε πὸ μέσ' ἀποὺ τ' ἀμπάρι·
— 'Εγώ 'μαι 'π' ἀναστέναξα κ' ἐστάϑηκ' ἡ φριγάδα.
— Σκλάβε πάνᾳς; σκλάβε διψᾷς; μὴ τὸ ψωμὶ σοῦ λείπει;
— Μήτε πεινῶ, μήτε διψῶ, μήτε ψωμὶ μοῦ λείπει,
Τοῦ τόπου μου ϑυμήϑηκα καὶ τσῆ γλυκειᾶς μ' ἀγάπης·
Ἀποῦ 'μουν τριμερώγαμπρος κ' ἐδά 'μαι δόλιος σκλάβος,
Δώδεκα χρόνους σήμερο σκλάβος εἶμ' ὁ καϋμένος.
Κι' ὀψὲς πουλοῦν τὰ ῥοῦχά μου τὴν ἄλλη τ' ἅρματά μου,
Σήμερο τὴ γυναῖκά μου ἄλλος τήνε βλογᾶται.
— Τραγούδηξε μου σκλάβε μου κ' ἐγὼ σὲ λευτερόνω.
— Μὰ γὼ ξανατραγούδηξα καὶ λευτεριὰ δὲν εἶδα,
Μὰ πάλι γιὰ τὴ λευτεριὰ ϑὰ πῶ 'ναν τραγουδάκι.
Γιὰ δόστε μου τὴ λύρα μου, τὸ δόλιο μου δόξαρι,
Νὰ ϑυμηϑῶ τσ' ἀγάπης μου, σήμερο τήνε χάνω. —
Καὶ δούδουν του τὴ λύραν του, τὸ δόλιον του δοξάρι
Τσ' ἀγάπης τοῦ ϑυμήϑηκε τὰ δάκρυαν του ἐτρέξαν.
Κι' ὁ μπέης τὸν λυπήϑηκε καὶ τόνε λευτερόνει.
Καβαλικᾷ τὸ μαῦρόν του πάει σαράντα μίλια
'Σ τὴ στράτα τοῦ συναπαντᾷ γεῖς γέρος 'ς ἀμπελάκι·

---

2 δεμένους, βαρμένους. — 5 ἡ φριγάδα, τὸ καράβι. — 19 Νὰ ϑυμηϑῶ τσ' ἀγάπ. u. s. w., Νὰ κάμω μάναις νὰ σφαοῦν καὶ λυγεραῖς νὰ κλάψουν. Hier folgen die Zeilen:

Νὰ κάμω καὶ μιὰ λυγερὴ νὰ μπῇ εἰς τὸ καράβι
Νὰ τὴ φιλήσ' ὁ μπέης μου καὶ νὰ μὲ λευτερώσῃ.

— Νὰ ζήσῃς μπάρμπα γέροντα τίνος εἶν' τ' ἀμπελάκι;
— Τσῆ ἐρημιᾶς, τσῆ σκοτεινιᾶς, τοῦ γιοῦ μου τοῦ Γιαννάκη,
Ἀποῦ 'τον τριμερώγαμπρος κ' ἐδά 'νε δόλιος σκλάβος
Δώδεκα χρόνους σήμερο σκλάβος εἶν' ὁ καϋμένος.
Κι' ὀψὲς πουλοῦν τὰ ῥοῦχάν του, τὴν ἄλλη τ' ἅρματάν του,
Σήμερο τὴν ἀγάπην του ἄλλος τήνε βλογᾶται.
— Πέ μου, νὰ ζήσῃς γέροντα, ἂν φτάνω 'ς τὰ στεφάνια.
— Ἂν εἶν' ὁ μαῦρος γλήγορος φτάνεις εἰς τὰ στεφάνια,
Πάλι καὶ εἶν' ἀμπασωπὸς θὰ φτάξῃς εἰς τὸ γάμο. —
  Δούδει βιτσιὰ τοῦ μαύρουν του 'ς τσῆ νύφης καὶ προβαίνει,
Κι' ὁ μαῦρός του χιλιμιντρᾷ κι' ἡ κόρη τὸν γνωρίζει·
„Ἂς τὰ διαβάσματα παπᾶ, δάσκαλε τὰ ψαλτήρια,
Γροικῶ τον τὸ Γιαννάκη μου ποῦ τραγουδεῖ καὶ φτάνει.“ —
„'Σ τὴν μπάντα μπάντα, δέσποτα, να ἰδῶ κ' ἐγὼ τὴ νύφη.“
Κι' ἀποὺ τὴ χέρα τὴν ἁρπᾷ 'ς τὸ μαῦρο τὴν καθίζει.

Wenn das Haus des Bräutigams noch fern ist, so werden hier noch ein oder mehrere andere Lieder τσῆ στράτας dazu gesungen; wenn dagegen die Brautbegleiter schon an dem Haus des Bräutigams, wo seine Aeltern auf ihn und seine Braut warten, angekommen sind, so wird das folgende Distichon als Schluss zugefügt:

Πρόβαλε μάνα τοῦ γαμπροῦ καὶ πεθερὰ τσῆ νύφης
Ν' ἀποδεχτῇς τὸ νιὸ γαμπρὸ καὶ τὴν καινούρια νύφη.

Darauf wird geantwortet:

Χίλια καλῶς ἐκόπιασε τὸ ξένο 'ς τὸ χωριό μας,
Κ' ἐμεῖς τὸ καμαρόνομε σὰν νά 'τον ἐδικό μας.

Nach 25 auch:

Καὶ χάνει μάναις νὰ σφαοῦν καὶ λυγεραῖς νὰ κλάψουν
Καὶ χάνει καὶ μιὰ λυγερὴ νὰ μπῇ εἰς τὸ καράβι
Καὶ τὴ φιλεῖ ὁ μπέης του καὶ τόνε λευτερόνει. —

36 Ἂς τὰ διαβ. παπᾶ, Ἄφης τὰ σήμαντρα παπᾶ. — 37 Γροικῶ τον τ. Γιανν. π. τραγουδεῖ καὶ φτάνει, Κι' ἀκούεις τὸ Γιανν. μας ποῦ παίζει καὶ σφυρίζει. —

266.

῾Η σκυλόμανα.

Ποιὸς εἶδεν ἥλιο τὴν αὐγὴ κι' ἄστρη τὸ μεσημέρι;
Ποιὸς εἶδε τὸν ἀμάραντο εἰς τὰ γρεμνὰ νὰ βγαίνῃ;
Δίχως νερὸ ποτίζεται μήτε καρπὸ δὲν κάνει,
Κι' ἂν τόνε κάμῃ τὸν καρπὸ ξέκλωνα τόνε κάνει·
Τρῶν τον τὰ λάφια καὶ ψοφοῦν τ' ἀγρίμια καὶ μερόνουν,
Τρῶν τον κ' ἡ μάναις ἡ καλαὶς κ' εὐκιοῦνται τῶν παιδιῶν των,
Μὰ τρώει μιὰ σκυλόμανα τοῦ γιοῦν τση καταρᾶται·
— Γιέ μου κι' ἂν πᾷς εἰς τσῆ λαγοὺς κ' εἰς τὸ λαγοκυνῆγι,
Νά 'ρϑουν οἱ σκύλοι σου κλιτοί, κλιτοὶ καὶ χολιασμένοι
Καὶ τὰ λαγουδοράβδια σου 'ς τὸ αἷμα βουτημένα.
— Μὴν καταρᾶσαι μάνα μου, κ' ἐγὼ ϑενὰ μισέψω,
Νὰ πάω, μάνα, 'ς τὰ μακριὰ κ' εἰς τὸν ἀλάργον κόσμο,
Νὰ ϑολαϑοῦν τ' ἀμμάϑια σου τὴ ϑάλασσα νὰ βλέπῃς,
Νὰ βγάλ' ἡ γλῶσσά σου μαλλιὰ ν' ἀναρωτᾷς τσὴ ναύταις·
— Ναύταις μου δὲν τὸν εἴδετε κ' ἐμένα τὸν ὑγιόν μου;
— 'Οψὲς ἀργὰς τὸν εἴδαμε 'ς τὴν ἄμμο ξαπλωμένο,
Τρία πουλιὰ τὸν τρώγασι κι' ἕνα τὸν παραβλέπει,
῞Εναν πουλὶ ϑαλασσινό, ἕναν πουλὶ γαλάζιο.
Καὶ τ' ἄλλα τρία λέγανε· „Φάε κ' ἐσὺ γαλάζιο,
Φάε κ' ἐσὺ καλὸν πουλὶ ἀπ' ἀντρειωμένου πλάτη,
Νὰ κάμῃς πήχη τὸ φτερὸ καὶ πιϑαμὴ τὸ κότσι.“ —

267.

῾Ο μπιστεμμένος ἀδερφός.

(Τσῆ στράτας καὶ τσῆ κουλλούρας).

Ἄλλο πρᾶμμα δὲ χαίρομαι εἰς τὸν ἀπάνων κόσμο
Σὰν τ' ἄλογ' ὅντεν πορπατῇ τὸ κάτεργ' ὅντεν τρέχῃ

Σὰν τ' ἀδερφάκια τὰ καλὰ ὄντε συμπαρπατοῦνε.
Δυ' ἀδέρφια ἦσαν μπιστικὰ καὶ πολυαγαπημένα
Κ' ἐμονοπορπατούσανε χρόνους δεκατεσσάρους.
Πάνω 'ς τσὴ δεκατέσσερις, μέσα 'ς τσὴ δεκαπέντε,
'Εβάρθηκεν ὁ πειρασμὸς γιὰ νὰ τσὴ ξεχωρίση,
Κι' ἀγάπησ' ὁ μικρότερος τοῦ πρώτου τὴ γυναῖκα,
Μὰ ντρέπεται νὰ τσῆ τὸ πῆ, νὰ τσῆ τὸ μολοήση.
Μὰ μιὰ Λαμπρή, μιὰ Κυριακή, μιὰν ἑορτὴ μεγάλη,
Ἔβγαιν' ἡ κόρ' ἀπὸ λουτρὸ κι' ὁ υἱὸς ἀπὸ μπαρμπέρη
Κ' ἐμοναπαντηχτήκανε 'ςὲ ξεκοφτὸ σοκάκι.
Κι' ἀποκοτᾶ καὶ λέει τση· — Κουνιάδα μ' ἀγαπῶ σε.
— Σὰ μ' ἀγαπᾷς κουνιάδο με, σφάξε τὸν ἀδερφό σου.
— Κ' ἴντ' ἀφορμὴ θενὰ τοῦ βρῶ νὰ τόνε καταλύσω. —
— Μὰ ποῦρ' ὁ θιὸς σᾶς ἔδωκεν ἀμπέλια καὶ περβόλια,
Κ' ἐμπάστε νὰ μοιράζετε τ' ἀμπελοπέρβολά σας
Κ' ἐκεῖ ἀφορμὴ θενὰ του βρῆς νὰ τόνε καταλύσης. —
Μά 'θελ' ὁ θιὸς κ' ἡ μοῖράν του καὶ πάλ' ἀπηλοήθη·
„Σὰ χάσω 'γὼ τὸν ἀδερφὸ μπλιό μ' ἀδερφὸ δὲν κάνω,
Σὰ χάσω τὴν κουνιάδα μου πάλι κουνιάδα κάνω."
Καὶ τὸ μαχαῖρίν τού 'συρεν ἀπ' ἀργυρὸ φουκάρι,
Ψηλὰ ψηλὰ τὸ πέταξε μπήχνει τὸ 'ς τὴν καρδιάν τση.

268.

'Ο κοντὸς κοντούτσικος.

Ἕνας κοντὸς κοντούτσικος εἶχ' ὄμορφη γυναῖκα
Κ' ἐβαροχαρατσῶσάν τον ἄσπρα σακκούλια δέκα.
Πουλεῖ χωράφι' ἀθέριστα, πουλεῖ καὶ θερισμένα,
Δὲν τόνε σώνουν τὸν κοντὸ τὸ χρέος του νὰ βγάλη.
Πουλεῖ καὶ μύλους δώδεκα μαζὶ μὲ μυλωνάδες
Πουλεῖ μελίσσια ἑκατὸ μὲ τσὴ μελισσολόγους,
Δὲν τὸν ἐφτάξαν τὸν κοντὸ τὸ χρέος του νὰ βγάλη.
Στολίζει καὶ τὴ λυγερή, βγάνει τηνε 'ς τὸ φόρος.

Τὸ φόρος φόρος περπατεῖ, 'ς τὸ περιγιάλι φτάνει,
Καὶ ναύληρος τήνε θωρεῖ πὸ μέσ' ἀπὸ καράβι·
„Πουλεῖς κοντὲ τὴ λυγερή; πόσα τσικίνια θέλεις;
Ἂν πῇς καὶ χίλι' ἀξίζει τα κι' ἂν πῇς καὶ δυὸ χιλιάδες,
Τὸ καμαροφρουδάκιν τση ξαγορασμὸ δὲν ἔχει."
Κι' ἀρπᾷ τὴν κόρ' ὁ ναύληρος βάνει την 'ς τὸ καράβι.
Ἄρχετ' ο νιὸς καὶ τὴ φιλεῖ κι' ἄρχετ' ὁ θιὸς κ' ἐβρόντα·
Φιλ' ἀδερφὸς τὴν ἀδερφὴ κιανεὶς δὲν τσὴ γνωρίζει.
Καὶ τότες τὴν ἐρώτηξε· — 'Πὸ ποῦ 'ν' ἡ γέννησί σου;
Ἔχεις γονιοὺς γὴ ἀδερφοὺς γὴ ὀρφανὴ σ' ἐπῆρα;
— Ἡ μάνα μ' ἦτο ῥήγισσα κι' ὁ κύρης μ' ἦτο ῥήγας,
Ἔχω καὶ ἕναν ἀδερφὸ καὶ λέν τονε Γιαννάκη·
Μ' ἀπ' ὅντεν ἦτ' ὀχτὼ χρονῶ ἐπῆγε 'ς τὸ ταξεῖδι
Καὶ χρόνους εἰκοστέσσερις 'ς τὴν Κρήτη δὲν ἐφάνη. —
Καὶ τότες τὴν ἐγνώρισε πῶς ἦτον ἀδερφήν του·
„Πάρε κοντὲ τὴ λυγερὴ μαζὶ μὲ τὰ τσικίνια
Κι' ἂς τάξω πῶς τὴν προύκισα τὴ μαυροκακομοῖρα."

269.

Ἡ πέρδικα καὶ τὸ κοράσιο.

Κοράσιο κυρφογάστρωτο καὶ μωρογαστρωμένο
Μονάχον του ἐθέριζε κ' ἐδεματοκουβάλιε,
Τσὴ μῆνες ἐλογάριαζε, ποιὸ μῆνα θὰ γεννήσῃ.
Ἔρχετ' ὁ μῆνας τοῦ παιδιοῦ ποῦ 'θελε νὰ τὸ κάμῃ.
Δραπάνι βάν' ἀντὶς σκαμνί, δεμάτ' ἀντὶς γιὰ κλίνη.
Κι' ἀπήτης καὶ τὸ γέννησε κ' ἐβολοκόπησέν το
Εἰς τὴν ποδιάν τση τό 'βαλε πᾶ νὰ τὸ καταλύσῃ·
'Σ τὴ στράτα τσῆ συναπαντᾷ πέρδικα πλουμισμένη·
„Ποῦ πᾶς σκύλα; ποῦ πᾶς Ὀβρηά; ποῦ πᾶς μαγαρισμένη;
Ἐγώ 'χω δώδεκα παιδιὰ καὶ λέω νά 'χα κι' ἄλλα,
Κ' ἐσύ 'χεις ἕνα μοναχὸ καὶ πᾶ νὰ τὸ σκοτώσῃς;"
Παίρνει την παραπόνεσι 'ς τὸ σπίτιν τση γαέρνει

Καὶ πιάνει καὶ βαφτίζει το καὶ βγάνει τὸ Λευτέρη,
Κ' ἐτάϊζεν το ζάχαρη κουλλούρια μὲ τὸ μέλι.
„Φάγε καὶ πιὲ πουλάκι μου νὰ γοργομεγαλώσῃς
Κι' ἀνὲν καὶ γένῃς κυνηγὸς καὶ βγαίνῃς 'ς τὸ κυνῆγι
Οὗλαν τὰ ἔχνη σκότονε, κατάλυε ὅ τι βρίσκῃς,
Τὴν πέρδικα τὴν πλουμιστὴ μὴν τήνε καταλύσῃς,
Μὰ κεινηνὰ 'ν' μάνα σου κ' ἐγῶμ' ἡ μητρυγιά σου.“

270.

Ἡ γι ἄπιστη γυναῖκα.

Στρατιώτης καὶ πραμματευτὴς ςὲ στράτα πορπατοῦσαν,
Τραγούδιεν ὁ πραμματευτὴς κ' ἐγροίκα ὁ στρατιώτης·
— Πέ μου, νὰ ζῇς πραμματευτή, τραγοῦδι τῆς ἀγάπης·
— Ἴντα τραγοῦδι θὰ σοῦ πῶ, τραγοῦδι, νὰ σ' ἀρέσῃ;
„Ἐγὼ πολλαὶς ἐφίλησα ξαθαὶς καὶ μαυρομμάταις,
Μὰ σὰν τσῆ Μάρθας τὸ φιλὶ ἄλλο φιλὶ δὲν εἶδα.“ —
— Πέ μου, νὰ ζῇς πραμματευτή, τὰ δόσιαν τση ἴντά 'σαν;
— Τὸ ἔμπαν τσή 'καμα χρουσό, τὸ ἔβγαν τσ' ἀσημένιο
Κ' ἔχτισα καὶ μιὰν ἐκκλησιὰ εἰς τὸ προσκεφαλόν τση. —
Βιτσιά 'παιξε τ' ἀλόγουν του κ' εἰς τσῆ καλῆς του φτάνει·
— Γειά σου, χαρά σου μπρὲ καλή, κ' ἴντά 'ν' εὐτὸ ποῦ κάνεις;
— Τέσσερις χρόνους ἔλειπες κ' ἴντά 'ν' τὸ διάφορό μου;
Μὰ γὼ 'καμα μιὰν ἐκκλησιὰ εἰς τὸ προσκεφαλό μου
Κ' ἔκαμ' ἀσερνικὸ παιδὶ καὶ τό 'χω συντροφό μου,
Κι' ἂ δὲ σ' ἀρέσῃ κερατᾶ, κι' ἂ δὲ σ' ἀρέσῃ τρέλλη,
Χαμήλωσε τὰ κέρατα κούνησε τὸ κοπέλι. —

271.

Ἡ γυναῖκα τοῦ πρωτομάστορα.

Κάτω 'ς τὸ μαῦρον ποταμὸ καμάρα θεμελιόνουν,
Καμάρα θενὰ χτίσουνε μὴν πνίγουντ' οἱ διαβάταις.
Κ' ἕναν πουλάκι κηλαϊδεῖ, φωνιάζει, δὲ σωπαίνει·
„Ἐπὰ καμάρα μὴ σταθῇ, καμάρα μὴ στεριώσῃ,
Ὄξω νὰ χτίσουν ἄθρωπο 'ς τὸν πόδα τσῆ καμάρας·
Μήτε στραβό, μήτε κουτσό, μήτε καὶ δρομολάτη
Παρὰ τοῦ πρωτομάστορα τὴν ὄμορφη γυναῖκα."
— „Ἄκουσε πρωτομάστορα τί τὸ πουλὶ σοῦ λέει." —
Παίρνει τον παραπόνεσι 'ς τὸ σπίτιν του καὶ πάει,
Ῥωτᾷ τον ἡ γυναῖκάν του ἡ γι ἔμορφη, σγουρήν του·
— Ἵντα 'χεις πρωτομάστορα καὶ κάθεσαι καὶ κλαίεις;
— Τὸ δαχτυλίδι μοῦ 'πεσε 'ς τὸν πόδα τσῆ καμάρας.
— Σώπασε πρωτομάστορα, μὰ γὼ θὰ σοῦ τὸ βγάλω. —
Βάνει ἀρχὴ στολίζεται ἀπ' τὸ ταχὺ ὡς τὸ βράδυ
Κι' ἀποὺ τὸ βράδ' ὡς τὸ ταχύ, ὡς τ' ἄλλο μεσημέρι.
Βάνει τὸν ἥλιο κούτελο καὶ τὸ φεγγάρ' ἀστῆθι
Καὶ τοῦ κοράκου τὸ φτερὸ βάνει καμαροφρύδι,
Τὴν ἄμμο τὴν ἀμέτρητη βάνει μαργαριτάρια,
Τὰ χοχλαδάκια τοῦ γιαλοῦ τσικίνια 'ς τὸ λαιμόν τσῃ.
Καὶ παίρνουν την ἡ βάγιαις τσῃ κ' εἰς τὴν καμάρα φτάνει·
— Καλῶς τὰ κάνετ' ἄρχοντες κ' ἐσεῖς οὖλ' οἱ μαστόροι.
— Καλῶς τηνε τὴ ῥήγισσα, τὴν πενταπλουμισμένη. —
Καὶ ψηλαναμπουκόνεται, μπαίνει εἰς τὴν καμάρα·
Ὁ γεῖς τσῆ χτύπα μὲ πηλὸ κι' ἄλλος μὲ τὸ χαλίκι
Κι' ὁ σκύλος πρωτομάστορας μὲ τὸ βαρὺ μυστρίν του·
— „Ἀφῆστέ με νὰ σᾶςε πῶ δυὸ λόγια, ἡ καϋμένη·
Τρεῖς ἀδερφάδες ἤμεστα κ' ἡ τρεῖς κακογραμμέναις·
Ἡ μιὰ ἐπῆγε ἀπὸ σπαθὶ κι' ἡ γι ἄλλ' ἀπὸ πηγάδι
Κ' ἐγὼ τὸ κακορίζικο 'ς τὸν πόδα τσῆ καμάρας.
Πάρε σὺ πέρδικα πλουμὶ κ' ἐσὺ ἀηδόνι ἴδῶμα

Κ' ἐσὺ τὸ ξενικόσταρο πάρε τα τὰ μαλλιά μου,
Μὰ μὴν τὰ πάρῃ θηλυκὸ κ' ἔχῃ τὰ βάσανά μου.“ —

272.

Ἡ ξεπεσμένη ἀρχοντοποῦλα.

Ἀποὺ τὴν ἄκρη τῶν ἀκρῶ ὥστε νὰ πᾶ 'ς τὴν ἄλλη
Δυὸ βασιλιάδες πολεμοῦν συμπεθερειὸ νὰ κάμου.
Τρεῖς χρόνους γράφουν τὰ προυκιὰ καὶ δυὸ τ' ἀπανω-
προύκια
Καὶ τὰ χωστὰ τσῆ μάνας τση χρόνο καὶ πέντε μῆνες.
Ἐγράψαν καὶ τσῆ λυγερῆς ποτὲ δουλειὰ μὴν κάνῃ,
Μόνο νὰ κάθ' ἡ λυγερὴ σὲ μιὰ χρουσῆ καθέκλα,
Νὰ παίζῃ μῆλο κόκκινο νὰ παίζ' ὥργηο κυδῶνι.
Γυρίζ' ὁ χρόνος βίσεχτος πολλὰ κακὸς γιὰ κείνη.
Καὶ μπαίν' ὁ ἄντρας τση βοσκὸς κ' ἡ κόρη ξενοκλώστρα
Κ' ἡ πεθεράν τση φουρναροῦ κι' ὁ πεθερός τση χτίστης.
Κ' ἡ κόρη ἔκλωθε μαλλιά, ἔκλωθε καὶ λινάρια.
Ἐς τὸ κάμπανο ἐσύρανε λείπεται τρᾶ σκουλούδια
Καὶ κόβγει τὰ ξαθὰ μαλλιὰ καὶ σώνει τὰ σκουλούδια.
— Προσερινέ μου πεθερὲ ἄμε μ' ἐκεῖ ποῦ μ' ηὗρες·
— Ὄντε σ' ἐπῆρα λυγερὴ ποῦρι καὶ κόκκιν' ἦσουν;
Ἐδά 'σαι μαύρη καὶ χλωμή, ντρέπομαι δὲ σὲ πάω.
Μὰ πάλι γιὰ παρηγοριὰ μπορῶ νὰ σ' ὁρμηνέψω·
Θωρεῖς ἐκείνην τὴν κορφὴ τὴν ἄλλη τὴν παρέκει;
Ἐκεῖ ἀπ' ὀπίσω 'ν' ἄντρας σου στειράρης, στεῖρα βλέπει; —
Χτυπᾷ τὸ πασουμάκιν τση τ' ἀντιερίν τση τρίζει
(Τὸ καμαροφρουδάκιν τσῆ ἀντρόϋνο χωρίζει).
— Προσερινέ μου ἄντρα μου, ἄμε μ' ἐκεῖ ποῦ μ' ηὗρες.
— Ὄντε σ' ἐπῆρα, κόρη μου, ἄσπρη καὶ κόκκιν' ἦσουν
Ἐδά 'σαι μαύρη καὶ χλωμή, ντρέπομαι δὲ σὲ πάω.
Μὰ πάλι γιὰ παρηγοριὰ μπορῶ νὰ σ' ὁρμηνέψω·
Θωρεῖς ἐκείνην τὴν κορφὴ τὴν ἀποπίσω μπάντα;

Εκειδὰ ἴδια κάνουνε ζευγάρια τοῦ κυροῦ σου. —
Χτυπᾷ τὸ πασουμάκιν τση τ' ἀντιερίν τση τρίζει
(Τὸ καμαροφφουδάκιν τση ἀντρόϋνο χωρίζει).
— Φελὶ ψωμί, κουπιὰν κρουσὶ νὰ πιῇ τὸ διψασμένο.
— 'Εδὰ μόνο τό φάγαμε καὶ κόπιασε 'ς τὸ σπίτι. —
Χτυπᾷ τὸ πασουμάκιν τση τ' ἀντιερίν τση τρίζει
(Τὸ καμαροφφουδάκιν τση ἀντρόϋνο χωρίζει).
— Φελὶ ψωμὶ κουπιὰν κρασὶ νὰ πιῇ τὸ διψασμένο.
— Ξέρεις νὰ ῥάφτῃς τὰ χρουσᾶ, νὰ ῥάφτῃς βελουδένια,
Νὰ ῥάφτῃς χρουσοπράσινα κι' ὁλομαλαμματένια;
— Ξέρω νὰ ῥάφτω τὰ χρουσᾶ, νὰ ῥάφτω βελουδένια,
Νὰ ῥάφτω χρουσοπράσινα κι' ὁλομαλαμματένια. —
Καὶ δούδει τση ἡ μάναν τση πανὶ γιὰ νὰ τσῆ ῥάψῃ·
— Κόττα μου, χρουσοκόττα μου καὶ χρουσοκοτταράκι,
'Εμένα ἀνημένανε νὰ σ' ἀποντεστινάρω;
'Εσ' εἶσ' ἡ θυγατέρα μου, ἡ βαροπρουκισμένη,
'Αποῦ σοῦ γράφαν 'ς τὸ χαρτὶ ποτὲ δουλειὰ μὴν κάνῃς; —

273.

Τὸ πουλάκι.

Πουλάκιν εἶχα 'ς τὸ κλουβὶ ὀγιὰ νὰ τὸ μερώσω
Κ' ἐταΐζά το ζάχαρι κουλλούρια μὲ τὸ μόσκο.
Κι' ἀποὺ τὸ μόσκο τὸν πολύ, τὴ ζάχαρι τὴν τόση,
'Εσκανταλίστη τὸ πουλὶ κ' ἔσπασε τὸ κλουβάκι
Κ' ἐπῆγε κ' ἐκηλάϊδησε 'ς ὥρηο περιβολάκι.
Βασιλιοποῦλα τὸ γροικᾷ ἀπὸ ψηλὸ πελάτι·
— Νά 'χα, πουλί, τὰ κάλλη σου καὶ τσ' ἀργυραῖς σου πλάναις
Καὶ τὰ χρουσᾶ σου τὰ φτερὰ καὶ τὸν κηλαϊδισμό σου.
— Ἴντα τὰ θές τὰ κάλλη μου καὶ τσ' ἀργυραῖς μου πλάναις
Καὶ τὰ χρουσᾶ μου τα φτερὰ καὶ τὸν κηλαϊδισμό μου;

Ποῦ σὺ κουμᾶσαι 'ς τὰ ψηλά, 'ς τ' ἀμάλαγα σεντόνια
Κ' ἐγὼ κοιμοῦμαι 'ς τὰ βουνὰ 'ς τσὴ πάχναις καὶ 'ς τὰ χιόνια;
'Εσὺ τρώεις ἄσπρο ψωμὶ κ' ἐγὼ τὸ χορταράκι
Καὶ πίνεις καὶ γλυκὺν κρασὶ κ' ἐγὼ τὸ νερουλάκι;
Κ' ἐσὺ τὸ πίνεις τὸ κρασὶ 'ς τὸ φαρφουρὶ φλετζάνι
Κ' ἐγὼ τὸ πίνω τὸ νερὸ 'ς τσῆ γῆς τ' ἀρολιθάκι;
'Εσ' ἀνημένεις ἄγγουρο νά 'ρθη νὰ σ' ἀγκαλιάση
Κ' ἐγ' ἀνημένω κυνηγὸ νά 'ρθη νὰ μὲ σκοτώση; —

274.

'Ο μικρὸς καλόγερος.

'Ο ῥήγας 'ς τὴν 'Ανατολὴ κι' ὁ βασιλιὰς 'ς τὴ Δύσι
Συμπεθεριὸν ἐκάμανε βλογοῦνε τὰ παιδιάν των·
Ἔχουν καὶ μέγα κάλεσμα 'π' 'Ανατολὴ ὡς Δύσι.
Χώρια καλοῦνε τσ' ἄρχοντες κι' οὖλον τ' ἀρχοντολόγι,
Χώρια καλοῦνε τσῆ φτωχοὺς κι' οὖλον τὸ φτωχολόγι.
Τσὴ καλογέρους δὲν καλοῦν γιατ' εἴνιε ῥασοφόροι.
Μά 'νας μικρὸς καλόγερος ἀκάλεστος ἐπῆγε.
Ἄρχουνται καὶ χαρίζουνε ἀπ' τὸ ταχὺ ὡς τὸ βράδυ
Κι' ἀποὺ τὸ βράδ' ὡς τὸ ταχὺ ὡς τ' ἄλλο μεσημέρι.
Χώρια χαρίζου οἵ γι ἄρχοντες μ' οὖλον τ' ἀρχοντολόγι
Χώρια χαρίζουν οἱ φτωχοὶ μ' οὖλον τὸ φτωχολόγι.
— 'Ο γεῖς χαρίζει μάλαμμα κι' ἄλλος χαρίζ' ἀσῆμι
Κ' ἐσὺ μωρὲ καλόγερε ἴντα θενὰ χαρίσῃς;
— Χαρίζω τση τσῆ νιόνυφης ἐννιὰ πύργους λογάρι
Χαρίζω καὶ τοῦ νιόγαμπρου ζευγάρια δεκαπέντε
Μὲ πρωτομέρια ζευτικὰ κι' ἀλέτρια ἀσημένια
Καὶ μὲ γυνιὰ καὶ μ' ὄχεραις, ζυγοὺς μαλαμματένιους. —

275.

Ἡ γι ἀγαπητικιὰ τοῦ σκλάβου.

Ἕναν καράβι Κρητικὸ 'ς τὴν Προῦσα 'ν' ἀραμένο,
Μηδὲ πολλὰ μικρό 'τονε μηδὲ πολλὰ μεγάλο·
Ἑξῆντα δυὸ πηχῶ 'τονε κ' εἶχε καὶ χίλιους μέσα.
Τρακόσι' ἦσαν οἱ γι ἄρχοντες καὶ οὗλ' οἱ γι ἄλλοι ναύταις.
Κι' ὀμορφονιὸν ἐκλέψανε 'πὸ μέσ' ἀποὺ τὴ βάρδια.
Μάνα δὲν εἶχε νὰ τὸν κλαΐ, κύρη νὰ τὸν λυπᾶται,
Μηδ' ἀδερφό, μηδ' ἀδερφὴ νὰ τὸν ψυχοπονᾶται,
Μά 'χε παληὰ 'γαπητικιὰ καὶ τὸν ψυχοπονᾶτο.
Βάνει φλουριὰ 'ς τὴν τσέπην τση, τσικίνια 'ς τὴν ποδιάν τση,
Καὶ παίρνει καὶ τσὴ βάγιαις τση τὴν ἄμμον ἄμμο πάει:
Θωρεῖ καράβιν ὅμορφο ἀνάμεσα πελάγους,
Βγάνει τὸ σαρικάκιν τση σενιάλο τῶνε κάνει·
„Τὸ νιὸ ἀποῦ μοῦ κλέψετε 'πὸ μέσ' ἀποὺ τὴ βάρδια
Ἂ θέτε δόστε μού τονε νὰ σᾶς τόνε πλερώσω
Κ' ἑφτὰ φοραὶς τοῦ βάρους του φλουριὰ νὰ σᾶςε δώσω.
Κι' ἂ δὲ μὲ φτάξουν τὰ φλουριὰ πουλῶ το τὸ καφτάνι,
Ἀποῦ μοῦ τ' ἀποκόψανε μὲ τὸ μαργαριτάρι.
Κι' ἂ δὲ μὲ φτάξουν τουτανὰ πουλῶ καὶ τσὴ τσισμέδες,
Ἀποῦ 'νιε χρουσοκέντητοι μὲ τὰ μαργαριτάρια.“
Κι' ὀμορφονιὸς τσῆ μίλησε πὸ μέσ' ἀποὺ τ' ἀμπάρι·
„Ἂν ἔχῃς γρόσια τρῶγέ τα καὶ ῥοῦχα ξέσκιζέ τα
Μὰ γὼ δὲν ξεσκλαβόνομαι 'ποὺ τῶ Φραγκῶ τὰ χέρια.“
Χρουσὸ κοντάρι ἔσυρεν ἀπ' ἀργυρὸ φουκάρι
Ψηλὰ ψηλὰ τὸ πέταξε κ' εἰς τὴν καρδιάν τση φτάνει.

276.

Ὁ Διγενῆς καὶ ἡ μάναν του.

Πάντα 'ς τσὴ τρεῖς σοῦ Νεομπριοῦ κ' εἰς τσ' εἰκοστρεῖς
τ' Ἀπρίλη
Πανηγυράκι γίνεται 'ς τ' ἀϊ Γιωργιοῦ τὴ χάρι.
Κ' ἡ κόρ' ἀποῦ 'χε τὴ γιορτὴ κι' ἀποῦ τὸν ἐλουτρούγα
Μηδ' ἔτρωγε, μηδ' ἔπινε, μηδὲ κ' ἐχαροκόπα.
Σφάζει τρακόσια πρόβατα καὶ πεντακόσια γίδια,
Ἐννιὰ χωριὰ ἐκάλεσε, χιλιάδες παλληκάρια·
„Τρῶτε καὶ πίνετε παιδιὰ κ' ἔχετε καὶ τὴν ἔγνοια,
Μὴν ἔρϑ' ὁ Χάρος νὰ μᾶς βρῇ νὰ μᾶςε διαγουμίσῃ,
Νὰ πάρῃ ἄντρες γιὰ σπαϑὶ καὶ νιοὺς γιὰ τὸ μαχαῖρι."
Κι' ὅντεν τὸ λόγο κ' ἤλεγε ὁ Χάροντας προβαίνει·
„Ποιὸς ἔχει μπράτσα σίδερα καὶ πόδια ἀτσαλένια,
Νὰ πᾶμε ν' ἀπαλέψωμε 'ς τὸ σιδερὸν ἀλῶνι;"
Κι' ἄλλος καὶ δὲν τοῦ μίλησε, δὲν τοῦ 'πε πῶς ϑὰ πάῃ,
Μ' ὁ Διγενῆς, τσῆ χήρας γιός, ἐβγῆκε 'ς τ' ἀντροκάλιο·
„Ἐγώ 'χω μπράτσα σίδερα καὶ πόδια ἀτσαλένια,
Νὰ πᾶμε ν' ἀπαλέψωμε 'ς τὸ σιδερὸν ἀλῶνι."
Καὶ πᾶνε κι' ἀπαλεύγανε ἀπ' τὸ ταχὺ ὡς τὸ βράδυ
Κ' ἡ μάναν του τοῦ Διγενῆ στέκει 'ς τὴ μιάν του μπάντα.
Τριῶ λογιῶ κρασὶ βαστᾷ, τριῶ λογιῶ φαρμάκι,
Κι' ἄνε νικήσ' ὁ Διγενῆς κρασὶ νὰ τὸν κεράσῃ,
Πάλι καὶ δὲ νὰ πιῇ εὐτὴ ντελόγκος τὸ φαρμάκι.
Κ' οἱ δυὸ σφιχταπαλεύγανε κ' οἱ δυὸ ἀγκομαχοῦσαν
Οἱ πάτοι καὶ οἱ γύροιν του τοῦ ἀλωνιοῦ ἐτρίζαν.
Πολὺν καιρὸ 'παλεύγανε κιανεὶς των δὲν ἐνίκα,
Κι' ὁ Χάροντας μὲ μπαμπεσιὰ βουλήϑη νὰ νικήσῃ·
Βάνει πόδα τοῦ Διγενῆ καὶ κάτω τόνε βάνει,
Κ' ἡ δόλια ἡ μανοῦλάν του ἤπιεν το τὸ φαρμάκι.

---

6 χιλιάδες, τρακόσια. — 11 καὶ πόδια ἀτσαλ., κουτάλαις ἀπσαλένιαις.

B. ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ.

277.

Τὸ χτίσιμο τοῦ πύργου.

Κόρη σιρικοκόκκινη, σιρικομαυρομμάτα,
Δέσε τὰ περιστέρια σου μὴν ἔρχουνται 'ς τσ' αὐλαίς μου.
Κι' ἂ ῥίξω στάρι τρῶσίν το, νερὸ καὶ πίνουσίν το
Καὶ μὲ τὰ ποδαράκιαν των σκαλίζουσι τὸ χῶμα,
Σκαλίζουσι τὸ χῶμά μου καὶ διασκορποῦσί μού το.
Κ' ἐμένα μοῦ χρειάζεται γιατὶ θὰ χτίσω πύργο,
Πύργο καὶ σιδερόπυργο, ἀνώγεια καὶ κατώγεια,
Γιὰ νὰ προβαίνω νὰ θωρῶ τοῦ Φράγκου τὴν ἀρμάδα.

278.

Ἡ χήρα.

(Τοῦ χοροῦ καὶ τσῆ κουλλούρας.)

Δώδεκα χρόνους τὸ λαλῶ τσῆ χήρας τὸ ζευγάρι
Λαλῶ το κι' ἄλλους δώδεκα κι' ἀκόμη δὲν τὴν εἶδα,
Μ' ἀπάνω 'ς τσὴ εἰκοστέσσερις θωρῶ την καὶ προβαίνει·
— Δός μου κερὰ τὴ ῥῶγά μου νὰ πάω 'ς τὴ δουλειά μου.
— Ἀμέτε βάγιαις δόστε του γὴ ἀσῆμι γὴ χρουσάφι.
— Τοιγάρες πῶς ἐδούλευγα γι' ἀσῆμι γὴ χρουσάφι;
— Ἀμέτε βάγιαις δόστε του φιλὶ γιὰ νὰ χορτάση.

— Τοιγάρες πῶς ἐδούλευγα γιὰ τὸ φιλὶ τσῆ βάγιας;
— Ἀμέτε βάγιαις στρώσετε τὴν κλίνη τὴ δική μου,
Πανιέρια μόσκους βάλετε εἰς τὸ προσκέφαλόν του. —
Ἀποὺ τὸ μόσκο τὸν πολὺ ὁ νιὸς ἀποκοιμήϑη
Καὶ τὸ ταχὺ σηκόνεται μὲ μαραμμέν' ἀχεῖλι.
— Δός μου κερὰ τὴ ῥῶγά μου νὰ πάω 'ς τὴ δουλειά μου.
— Ἐγὼ χωράφι σοῦ 'δωκα νὰ σπείρῃς νὰ ϑερίσῃς
Μά 'τον τ' ἀλέτρι σου κακὸ καὶ τὸ γυνί σου μότσιο. —

279.

Ὁ κακοκαιριασμένος ἀγαπητικός.

Πουλάκιν εἶχ' ἡ λυγερὴ κ' ἐμήνα τοῦ καλοῦν τση·
— Σὰ ϑέλῃς, ἄγγουρε, νὰ 'ρϑῇς καλλιὰν καιρὸ δὲ βρίσκεις
Ὡσὰν τσῆ πρώταις τοῦ Μαΐου, σὰν τσ' ὕστεραις τ' Ἀπρίλη,
Ἀποῦ 'νι' οἱ ποταμοὶ στεγνοί, τὰ ῥυάκια σουρωμένα.
— Μηνᾷς μου, κόρη, νά 'ρχωμαι, μά ἴντα νὰ βάλω νά 'ρϑω;
— Ἂν βρέχῃ βάλε τσόχινα κι' ἄνε χιονίζῃ γούναις
Κι' ἂν εἶν' εὐγιὰ καὶ ξεστεριὰ ἔλα μὲ τὰ λινᾶ σου
Ἔλα μὲ τὰ λινούρια σου, μὲ τὰ μεταξωτά σου. —
Μὰ κόμπωσέν τον ἡ γι αὐγή, πάει μὲ τὰ λινᾶν του.
Πάει μὲ τὰ λινούριαν του, μὲ τὰ μεταξωτάν του
Ἄρχετ' ὁ νότος τὸ νερὸ κι' ὁ κὺρ βορριᾶς τὸ χιόνι
Κι' ὁ σκύλος ἀνατολικὸς ῥίχνει τὸ κουκκοσάλι.
Χώνετ' ὁ μαῦρος ὡς τ' αὐϑιὰ κι' ὁ νιὸς ὡς τὸ ζωνάρι.
„Μαῦρέ μου γοργογόνατε καὶ κυκλοπορπατούσῃ,
Πολλαὶς φοραὶς μ' ἐγλύτωσες βροχαὶς καὶ κατσιφάραις,
Κι' ἃ μὲ γλυτώσῃς μαῦρέ μου, κ' εἰς τούτην τὴ φουρτίνα,
Μαῦρέ μου, μαῦρε, μαῦρέ μου, γέμι ϑὰ σοῦ πλησιάνω,
Τὰ τέσσερά σου πέταλα χρουσᾶ ϑὰ σοῦ τὰ κάμω,
Τὰ δαχτυλίδια τσῆ ξαϑῆς μπρόκαις ϑὰ σοῦ περάσω.“

280.

Τὸ μῆλο.

Τὸ μῆλο ὅσῳ κρέμεται εἰς τὴ γλυκομηλίτσα
Ψήγεται καὶ μαραίνεται γὴ τὰ πουλιὰ τὸ τρῶνε,
Γὴ πέφτει 'ς τὸ περίστρατο καὶ τρῶν το οἱ διαβάταις.
Ἔτσά 'ν' ἐδὰ κ' ἡ κοπελιά, σὰ γείνῃ τοῦ καιροῦν τσῃ·
Βρίστ' ἀφορμὴ τσῆ μάνας τσῃ καὶ σκούζιαις τοῦ κυροῦν τσῃ·
— Μάνα, 'ς τὴν ἄκρα δὲ χωρῶ 'ς τὴ μέσῃ τρῶν οἱ ψύλλοι,
'Σ τὸ μπάγκο κι' ἂ μοῦ στρώσετε γλιστρῶ καὶ πέφτω κάτω·
Καὶ στρώσετέ μου 'ς τὴν αὐλὴ ὄξω 'ς τὸ φεγγαράκι,
Γιὰ νὰ γροικῶ καὶ τὸ βοσκό, ὄντε διπλοσφυρίζῃ,
Ὄντε λαλῇ τὰ πρόβατα κι' ὄντεν τ' ἀποτσακίζῃ.
— Μωρή, βοσκὸν ἀγάπησες; μωρή, βοσκὸ θὰ πάρῃς,
Ἀποῦ 'χουν τὰ στιβάνιαν του ἐννιὰ λογιῶ τομάρι,
Ἀλογινὸ καὶ κάτινο καὶ σκύλινο καὶ πρόβειο,
Καὶ κολισαύρας κεφαλὴ καὶ τ' ὄφι τὸ γδερμάτι;

281.

Τὸ δέντρο.

Τραγουδάκι σᾶςε λέω
Γιὰ νὰ κάθωμαι νὰ κλαίω.
Δέντρον εἶχα 'ς τὴν αὐλή μου
Γιὰ παρηγοριὰ δική μου.
Τὴ Δευτέρα τὸ φυτεύγω
Καὶ τὴν Τρίτη τὸ κλαδεύγω.
Τὴν Τετράδη βγάνει φύλλα
Καὶ τὴν Πέφτ' ἀθοὺς καὶ μῆλα.
Καὶ τὴν Παρασκὴ τὸ βράδυ

---

280. 13 καὶ σκύλινο, καὶ γιτσικό.

Ἦρθε κλέφτης νὰ τὸ πάρῃ.
Ἦρθε κλέφτης κ' ἔκλεψέν το
Τρυγητὴς κ' ἐτρύγησέν το.
Κι' ἄφηκε κ' ἐμὲ τὸν πόνο
Καὶ δὲ νταγιαντίζω χρόνο.

282.

Τ' ὄνειρο.

Μπαίνω 'ς ἕνα περιβόλι,
Ὄμοφό μου χελιδόνι.
Μπαίνω μῆλο γιὰ νὰ κόψω
Κ' ὕστερις νὰ τὸ πλερώσω.
Κ' εἰςὲ μιὰ μηλιὰ ποκάτω
Βρίστω κόρη κ' ἐκοιμᾶτο
Στέκομαι καὶ συλλογοῦμαι
Νὰ τσῆ γγίζω, μά φοβοῦμαι.
Στέκομαι νὰ τσῆ μιλήσω,
Μὰ φοβοῦμ' μὴν τὴ ξυπνήσω.
Στέκομαι καὶ συλλογίζω
Κ' ὕστερις ἀποφασίζω.
Σκύφτω γγίζω τση 'ς τὸν κόρφο
Καὶ μυρίζει σὰν τὸ μόσκο.
Καὶ ξυπνᾷ κι' ἀναντρανίζει
Μὲ τὸ γέλιο μὲ ξανοίγει.
Καὶ ῥωτᾷ μ' ἴντα γυρεύγω
'Σ τὸ περβόλι τὸ φραμμένο.
— Ἦρθα μῆλο γιὰ νὰ κόψω
Κ' ὕστερις νὰ τὸ πλερώσω.
— Κι' ἀπὸ ποῦ 'νε τὸ χωριό σου;
Δὲ βαστῶ τὸ χωρισμό σου.
— Ἀποὺ τὰ Χανιὰ καὶ πέρα
Εἶν' ὁ δρόμος μιὰν ἡμέρα.

— Πάρε με κ' ἐμὲ κοντά σου,
Γιὰ νὰ μ' ἔχῃς συντροφιά σου.
— Δὲ σὲ παίρνω καὶ φοβοῦμαι
Πῶς τὴ νύχτα θὰν ἐργοῦμε.
— Μὰ τὸ φόρεμά μου μένα
Σὲ σκεπάζει σὲ κ' ἐμένα. —
Καὶ μουντίζει εἰς τὴ στράτα,
'Εκεῖ ποῦ 'ν' τὰ χορταράκια.
Κόβγει γιὰ νὰ κάμῃ στρῶμα
Καὶ φιλῶ τηνε 'ς τὸ στόμα.
Κόβγει ὕστερις κλαδάκια
Καὶ φιλῶ την 'ς τ' ἀμματάκια.
Κι' ἀποὺ τὸ πολὺ παιγνίδι
Σιδερένια 'τον ἡ κλίνη.

283.

Τὸ δαχτυλίδι.

'Ερρόδισ' ἡ γι ἀνατολή,
Καὶ βγαίνει τ' ἄστρο τῆς αὐγῆς,
Βραδυάζει καὶ ἡ δύσι
Καὶ βγαίν' ἀποσπερίτης.
Πᾶν τὰ πουλάκια 'ς τσὴ φωλιαίς,
"Ομορφαις κοπελουδιαίς,
Κ' ἡ κοπελιαὶς 'ς τὴ βρύσι,
Πρὶν νά 'βγῃ ἀποσπερίτης.
Πάει καὶ νιὸς τὸ μαῦρον του
. . . .

283. 2 Καὶ βγαίνει τ' ἄστρ. τ. αὐγῆς, Πρὶν νά 'βγῃ τ' ἄστρ. τ. αὐγῆς. — 4 Καὶ βγαίν' ἀποσπερίτης, Πρὶν νά 'βγῃ ἀποσπερίτης. — 5 'ς τσὴ φωλιαίς, 'ς τὸ φαγί. — 6 "Ομορφ. κοπελουδιαίς, Πρὶν νά 'βγῃ τ' ἄστρο τῆς αὐγῆς.

Νὰ τὸν νεροποτήσῃ,
Πρὶν νά 'βγῃ ἀποσπερίτης.
Μιὰν κόρη τοῦ συναπαντᾷ,
Ὄμορφη κοπελουδιά,
Στὰ τρᾶ σκαλιὰ τσῆ βρύσις,
Πρίν νά 'βγῃ ἀποσπερίτης.
Ζητᾷ ὁ νιὸς τσῆ νιᾶς φιλί,
Πρὶν νά 'βγῃ τ' ἄστρο τῆς αὐγῆς,
Κ' ἡ κόρη δαχτυλίδι,
Πρίν νά 'βγῃ ἀποσπερίτης.
— Πάτζης πῶς εἶμαι χρουσαφός,
Μὰ τὰ ἄστρη μὰ τὸν οὐρανό,
Νὰ κάνω δαχτυλίδια,
Χρουσᾶ παρανυχίδια;
— Πάτζης πῶς εἶμαι ὀρφανή,
Νὰ σοῦ τὸ δώσω τὸ φιλὶ
Μὲ δίχως δαχτυλίδι,
Χρουσὸ παρανυχίδι; —

284.

Ἡ γραφὴ τοῦ κυβουριοῦ.

Μιὰν αὐγίτσα ὄξω βγῆκα,
'Σὲ πλατὺ σοκάκι μπῆκα.
Κ' ἔβγαλέ με τὸ σοκάκι
Μέσα 'ς ὤρηο περβολάκι.
Τορνεμμένο καὶ σιασμένο
Μαργαριταροφραμμένο.
Εἶχε δέντρη καὶ περίσσια,
Λεμονιαὶς καὶ κυπαρίσσια.
Κ' εἰςὲ μιὰ μηλιὰ ποκάτω
Βρίσκω κόρη κ' ἐκοιμᾶτο.
Σκύφτω νὰ τήνε φιλήσω

Μὰ δειλιῶ νὰ τὴ ξυπνήσω.
Καὶ ξυπνοῦν τὰ μαῦρα μάϑια
Καὶ μὲ κάνουνε κομμάϑια.
— Φύγε, φύγε τὸ πουλί μου,
Μὴ σὲ βροῦν οἱ γι ἐδικοί μου
Καὶ σκοτώσουνε σ' ἐσένα
Καὶ μαλώσουνε κ' ἐμένα.
— Σήκω κάμε μου κυβοῦρι
Μὲ τοῦ μαχαιριοῦ τὴ μούρη.
Κι' ἀποπάνω εἰς τὴν πλάκα
Γράψε τρία γραμματάκια.
Γράμματ' ἀποῦ νὰ τὸ λένε
Κι' ὅσοι τὰ ϑωροῦν νὰ κλαῖνε.
„Ἔπαδά 'χουνε ϑαμμένο
Ἕνα νιὸν ὠρφανεμμένο,
Ἕνα νιὸ παλληκαράκι,
Ποῦ 'δρονε τὸ μουστακάκι." —

285.

Ἡ καλὴ φλακή.

Οὖλαις ἡ βέργαις ἡ λιγναίς,
Ἡ βεργολιγνολυγεραίς,
Οὖλαις εἰς τὸ χορὸ κρατοῦν,
Οὖλαις χορεύγουν καὶ πηδοῦν,
Μὰ τὴ δική μου δὲ ϑωρῶ
Δὲν εἶν' ὁ νοῦς μου 'ς τὸ χορό.
Νά την ἀποῦ πρόβαλε
Νὰ κι' ὁ νοῦς μου γαῖρε.
Σὰν πονεμένη σὰ ϑλιφτή,
Μ' ἂν τὴν ἐφίλησ' ἂς τὸ πῇ.

---

285. 4 Οὖλαις χορ. καὶ πηδοῦν, 'Σ τὸν κάμπο συχνοπαρπατοῦν.

— Ἐφίλησές μ' ἀδικητὴ
Κ' ὕστερα μοῦ 'πες μὴν τὸ πῆς.
— Θωρῶ καὶ δὲν τὸ κρύβγ' εὐτὴ
Καὶ βάλετέ μας 'ς τὴ φλακή.
Νὰ κάμωμ' ἕνα χρόνο 'κεῖ
Κι' ἀκόμη μῆνες δεκατρεῖς,
Κι' ἀνάϑεμά τον ἀποῦ πῇ
Νὰ μᾶςε βγάλουν ἀπὸ 'κεῖ.
Μ' ἂς μᾶςε φέρνουν καὶ νερὸ
Μέσα 'ς ἀφώριο κουνενό.
Ἂς μᾶςε φέρνουν καὶ κρασὶ
'Σ ἀγιονορίτικο φλασκί.
Κ' ἕναν καλὸν ἀρνὶ ψηστό,
Νὰ ἰδῇς, χαρήνω σε, σκοπό.
Κι' ἂς ἀραχνιάσουν τὰ σκαλιὰ
Κι' ἂς παραπέσουν τὰ κλειδιά.
Κι' ἀναϑεμά τον ἀποῦ πῇ
Νὰ μᾶςε βγάλουν ἀπὸ 'κεῖ. —

286.

Ἡ γι ἀδικοϑανατισμένη.

Μιὰν κόρη ῥόδα μάζονε κι' ἀϑοὺς ἐκορφολόγα,
Νὰ πλέξῃ ζόγια μὲ τσ' ἀϑούς, στεφάνι μὲ τὰ ῥόδα.
Κι' ὁ Γιάννης ἐκατέβαινεν ἀπὸ λαγοῦ κυνῆγι,
Ζευγάρι ῥόδα τσῆ ζητᾷ καὶ τέσσερα τοῦ δίδει.
Βγάν' ἀποὺ τὸ δαχτύλιν του ὄμορφο δαφτυλίδι
Εἰς τὴν ποδιάν τση τὸ πετᾷ κ' εἰς τὰ βυζιὰ τσῆ δίδει.
Κ' ἡ μάναν τση τὴν τόπωσεν ἀποὺ τὸ παραϑύρι·
— Μωρὴ καὶ δὲν ἐντράπηκες νὰ πάρῃς δαχτυλίδι;

---

285. 19 und 21 Νὰ μᾶςε φέρνουν καί, Καὶ φερετέ μας καί.
286. 3 Κι' ὁ Γιάννης ἐκατέβαινε, Κι' ὀμορφονιὸς κατέβαινε.

Ἄφης ἐσύ, σκύλα Μαριώ, κι' ἂ δὲ σὲ μηνυτέψω,
Ἀποῦ 'χεις δώδεκ' ἀδερφοὺς καὶ δεκοχτὼ ξαδέρφους. —
Οὐλημερνῆς τὴ μάλονε κι' ἀργὰ τὴ μηνυτεύγει
Καὶ εἰς τσὴ δώδεκ' ἀδερφοὺς καὶ δεκοχτὼ ξαδέρφους.
Δέρνουν την δώδεκ' ἀδερφοὶ κ' οἱ δεκοχτὼ ξαδέρφοι,
Δέρνει τηνε κ' ἡ μάναν τση μὲ τὴ βαρειάν 'τση ρόκα,
Κι' ὁ κύρης τσ' ὁ πρωτόπαπας μὲ τὸ χοντρὸ ῥαβδίν του·
Οὗλοι μπλιὸ τὴν ἐδέρνανε μὲ πέτραις καὶ μὲ ξύλα.
Τὰ αἵματα σουρόνανε, τὰ ῥοῦχα ματωθῆκαν.
Τὴ νύχτα τὰ μεσάνυχτα ἡ κόρη ψυχομάχιε
Κ' ἡ μάναν τση μπαινόβγαινε κ' ἔσερνε τὰ μαλλιάν τση
Κι' ὁ κύρης τσ' ὁ πρωτόπαπας τὰ γόνατάν του δέρνει.
Κ' ἡ μάναν τση τήνε ῥωτᾷ τζαγκουρνομαδισμενη·
— Θέλεις τὰ μπᾶ; θέλεις τὰ ξᾶ; θέλεις τὰ βελουδένια;
Θέλεις τὰ καταπράσινα, ποῦ τά 'φερεν ὁ Γιάννης;
— Δὲ θέλω μπᾶ, δὲ θέλω ξᾶ, δὲ θέλω βελουδένια,
Δὲ θέλω καταπράσινα, κι' ἂς τά 'φερε κι' ὁ Γιάννης·
Θέλω τὰ ματωμένα μου νὰ κατεβῶ 'ς τὸν Ἅιδη,
Νὰ βγῇ ἀκουσμὸς εἰς τὰ χωριά, διαλαλημὸς 'ς τὴ χώρα
Πῶς μ' ἀδικοθανάτισαν γιά 'να ζευγάρι ῥόδα. —

---

14 μὲ τὴ χοντρήν τση ῥόκα, μὲ τὴ χρουσῆν τση ῥόκα. — 15 μὲ τὸ χοντρὸ ῥαβδίν του, μὲ τὴ χρουσῆν του βέργα. — 19 Κ' ἡ μ. τση μπαινόβγαινε τὰ γόνατάν τση δέρνει, Κ' ἡ μ. τσὴ 'ς τὸ γύρον τση τζαγκουρνομαδισμένη.

Γ. ΤΗΣ ΚΟΥΛΛΟΥΡΑΣ.

287.

Τὸ κάλεσμα τσ' ἀγαπῶς.

Ἄγγουρος 'ς τὴν Ἀνατολὴ κόρ' ἀγαπᾷ 'ς τὴ Δύσι
Κι' ἀγάπαν την κι' ἀγάπαν τον κιανεὶς δὲν τὸ κατέχει
Παρὰ ὁ Θιὸς κ' ἐκεῖν' οἱ δυό, ποῦ στέκουν κι' ἀπαντέχουν.
Θελίζ' ὁ Θιὸς κ' ἡ μάν' τοῦ νιοῦ τὸ γιόν τση νὰ παντρέψῃ
Κι' οὖλον τὸν κόσμο τὸν καλεῖ, οὖλον τὸν πρεμαζόνει.
— Μάνα τὸν κόσμο τὸν καλεῖς, οὖλον τὸν πρεμαζόνεις,
Τὴν ἀγαπῶ δὲν τὴν καλεῖς; τὴν ἀγαπῶ δὲ Θέλεις;
— Γιέ μου κ' ἐπά 'ν' ὁ καλεστής, πέ του νὰ τὴν καλέσῃ·
— Μάνα μ' ἐγώ 'μ' ὁ καλεστὴς 'ς τὴν ἀγαπητική μου,
Δός μου μάνα μου τὴν εὐχὴ νὰ πᾶ νὰ τὴν καλέσω. —
Χρουσῆ φριγάδα τοῦ στολεῖ καὶ μέσα τόνε βάνει
Κι' ὥστε νὰ πῇ· „Ἔχετε γειά“, πάει σαράντα μίλια
Κι' ὥστε νὰ ποῦνε· „'Σ τὸ καλό“, πάει ἄλλα πενῆντα.

---

3 ποῦ στέκουν κι' ἀπαντέχουν, κ' ἡ κλίνη ποῦ κοιμοῦνται und gleich folgt: Καὶ τὰ χρουσᾶ προσκέφαλα ἀποῦ γλυκοφιλοῦνται.

288.

Η λυγερὴ κλέφτης.

Ποιὸς εἶδε τέϑοια λυγερή, τέϑοια πανώρηα κόρη,
Νά 'χη ἀσημμένιον ἀργαλειὸ καὶ φιλντισένιο χτένι,
Νὰ φαίνῃ τὰ μεταξωτά, νὰ φαίνῃ τὰ βελοῦδα,
Ν' ἀφήσῃ τὰ μεταξωτά, ν' ἀφησῃ τὰ βελοῦδα,
Νὰ πάῃ κλέφτης 'ς τὰ βουνά, 'ς τσὴ κλέφταις καπετάνιος;
Δώδεκα χρόνους ἔκαμε καὶ δὲν τὴν ἐγνωρίσαν,
Μὰ μιὰ Λαμπρή, μιὰν Κυριακή, μιὰν ὅμορφην ἡμέρα,
Βγαίνουν νὰ παίξουν τὸ σπαϑί, νὰ παίξουν τὸ λιϑάρι,
Κ' ἡ κόρ' ἀποὺ τὴ σφίξιν τσῃ ἔσπασε τὸ ϑελύν τσῃ,
Ἔσπασε τὸ ϑελύκιν τσῃ κ' ἐφάνη τὸ βυζίν τσῃ.
Ὁ γεῖς τὴ λέει μάλαμμα κι' ἄλλος τὴ λέ' ἀσῆμι
Κ' ἕνα μικρὸ κλεφτόπουλο, πανώρηας κόρης γέννα·
— Παιδιά, δὲν εἶνε μάλαμμα, παιδιά, δὲν εἶν' ἀσῆμι,
Μόνο 'ν' τσῆ κόρης τὸ βυζί, ποῦ 'χομε καπετάνιο.
— Ἐμεῖς λεβένταις ἤμεστα κι' οἱ κύροι μας χρουσάροι,
Μιὰ Μπαρμπαριὰ κρουσέψαμε κ' ἡ Κρήτη μᾶς, τρομάσσει
Κ' ἰδὲ μιὰν κόρην ὅμορφη ποῦ 'ρϑε νὰ μᾶς γελάσῃ. —

289.

Ὁ ἀναγνωρισμός.

Ὁ Κωσταντάκης ὁ μικρὸς ὁ Μικροκωσταντῖνος,
Τὸ Μά' ἀρραβωνίζεται, τὸ Μάη βλόγα κάνει,
Τὸ Μάη τοῦ 'ρχεται γραφὴ 'ς τὸν πόλεμο νὰ πάῃ.
Κι' ὁ Κωσταντὴς μπαινόβγαινε μὲ μαραμμέν' ἀχεῖλι,
Κ' ἡ μάναν του τόνε ῥωτᾷ, κ' ἡ μάναν του τοῦ λέει·
— Ἴντα 'χεις Κωσταντῖνο μου καὶ κάϑεται καὶ κλαίεις;
— Μάνα γραφὴ μοῦ μπέψανε 'ς τὸν πόλεμο νὰ πάω
Κι' ἀφίνω σου παραγγελιὰ ὀγιὰ τὴν ποϑητή μου. —

Μηδ' ἕνα μίλι πῆγε ὁ νιὸς μηδὲ καὶ δυ' ἀποχύνει
Κ' ἡ λυγερήν του ἀκλουθᾷ καὶ μαῦρα δάκρυα χύνει.
„Μισεύγεις Κωσταντῖνό μου κ' ἴντα μοῦ παραγγένεις;"
'Σ τὰ γόνατα τὴν ἔκατσε, φράγκικα τὴ ξυρίζει,
'Αρνὶ καὶ ῥίφι τσ' ἄφηκε κ' ἕνα μικρὸ σκυλάκι·
„'Σ τὸν κάμπο μηδὲν κατεβῆς, 'ς τὸ σπίτι μὴ γαΐρῃς,
Ἂ δὲ χιλιάσουν τὰ ὠζὰ καὶ νὰ μυριάσου ἡ γ' αἶγες."
Μὰ θέλ' ὁ θιὸς κ' ἡ μοῖράν τση καλοκαιριὰ γυρίζει
Καὶ τσῆ χιλιάζουν τὰ ὠζὰ καὶ τσῆ μυριάζου ἡ γ' αἶγες,
Κ' ἐγέννησε καὶ τὸ σκυλὶ κ' ἔκαμ' ἐννιὰ σκυλάκια
Κ' ἐγέννησε κ' ἡ γι ὄμορφη κ' ἔκαμε δυὸ στρατιώταις.
Καὶ τὰ μποτόνιαν τσή 'καμε λεράκια τῶν ἀρνιῶν τση,
Καὶ τὰ μανίνιαν τσή 'καμε μανιάκια τῶ σκυλιῶν τση,
Καὶ τὴν καρπέταν τσή 'καμε καρτσάκια τῶν παιδιῶν τση.
'Σ τὸν κάμπο τὰ κατέβασε νὰ τὰ περιβοσκήσῃ
Κ' ἐκεῖ ἐξεβαρκάρεντον ὁ Μικροκωσταντῖνος·
Λέ'· — Τίνος εἶνιε τὰ ὠζά, τὰ χρουσοκουδουνάτα;
— Τοῦ Κωσταντ' εἶνιε τὰ ὠζά, τὰ χρουσοκουδουνάτα.
— Καὶ τίνος εἶνιε τὰ σκυλιά, τ' ἀσημομανιασμένα;
— Τοῦ Κωσταντ' εἶν' καὶ τὰ σκυλιά, τ' ἀσημομανιασμένα.
— Καὶ τίνος εἶνιε οἱ δυὸ νιοί, οἱ τσοχινοντυμένοι;
— Τοῦ Κωσταντ' εἶνιε κι' οἱ δυὸ νιοί, οἱ τσοχινοντυμένοι.
— Καὶ τίνος εἶν' ἡ λυγερή, ἡ γι ἡλιομαυρισμένη
— Τοῦ Κωσταντ' εἶν κ' ἡ λυγερή, ἡ γι ἡλιομαυρισμένη.
— Κόρη καὶ ποῦ 'ν' τὰ κάλλη σου καὶ ποῦ 'νι' ἡ γι ὀμορφιαίς σου;
— Δώδεκα χρόνους ἔκαμα βοσκὸς εἰς τὴ μαδάρα,
Παίρν' ὁ ταρὸς τὰ ῥοῦχά μου κι' ἀέρας τὰ μαλλιά μου
Κι' ὁ ἥλιος ὁ παντοτεινὸς παίρνει τὴν ὀμορφιά μου. —

290.

Τὸ τραγουδάκι.

Σὰν τραγουδάκιν ἄκουσα,
Ὄξω καὶ νὰ παράκουσα;
Πρόβαλε μάνα μου νὰ ἰδῇς
Νὰ πᾷς καὶ νά 'ρϑῃς νὰ μοῦ πῇς·
Νὰ κάμω πέτσα γαζωτὴ
Νὰ μπέψω τοῦ τραγουδιστῇ,
Νὰ κάμω κι' ἄλλη νά 'χῃ ἀητό,
Νὰ μπέψω τοῦ πολυαγαπῶ.

291.

Τὸ γαϊτάνι.

Κόρην γαϊτάνιν ἔπλεκε χρόνο καὶ πέντε μῆνες
Καὶ δεκαπέντε σάββατα καὶ δεκοχτὼ δευτέραις·
Μέσά 'πλεκε τὸν οὐρανὸ τ' ἄστρη καὶ τὸ φεγγάρι,
Μέσά 'πλεκε τὴ ϑάλασσα, κάτεργα καὶ καράβια·
Μέσά 'πλεκε τὴ μαύρη γῆς, δέντρη ξεκλαδισμένα,
Μέσά 'πλεκεν ἀνατολὴ μαζὶ μὲ τὰ σεράγια·
Μέσά 'πλεκε τὸν καῦκόν τση 'ς τ' ἄλογο καβαλάρη,
Μέσά 'πλεκε τὸν ἄντραν τση 'ς τὴ φοῦρκα φουρκισμένο.
Πλέκει το κι' ἀποπλέκει το τοῦ καύκουν τση τὸ δούδει
Ὁ καῦκός τση τὸ ζώστηκε κ' εἰς τὸ χορὸν ἐπῆγε,
Κι' ἄντρας τσῆ λυγερῆς ἐκεῖ γνωρίζει τὸ γαϊτάνι·
— Νὰ σὲ ρωτήξω, ἄγγουρε, ποῦ τό 'βρες τὸ γαϊτάνι;
— Ψαρᾶς ἤμουν κ' ἐψάρευγα κ' ἔπιασα δυὸ ψαράκια
Κ' ἐλέγαν τό 'να Μιστριτζῆ καὶ τ' ἄλλο Μιστριτζίνα,
Καὶ 'ς τὴν καρδιὰ τοῦ Μιστριτζῆ τό 'βρηκα τὸ γαϊτάνι.—
Κι' ὁ ἄντρας τση τήνε ρωτᾷ· — Τί 'καμες τὸ γαϊτάνι;

— Σὰ γαργερὸ μοῦ φάνηκε κ' ἐπῆγα νὰ τὸ πλύνω
Κ' ἐφούσκουσεν ἡ θάλασσα κ' ἐπῆρέν το τὸ χῦμα. —

292.

Ο ἄρχος κ' ἡ γι ἀρχόντισσα.

(Τσῆ κουλλούρας καὶ τσῆ στράτας.)

Ἄρχος μὲ τὴν ἀρχόντισσα περβόλιν ἐποτίζαν·
Μὰ τὸ περβόλ' ἦτον πολὺ καὶ τὸ νερό 'το λίγο.
Πιάνου στερνιάζουν τὸ νερό, ποτίζουν τὸ περβόλι,
Ποτίζ' ἀποποτίζουν το, μιὰ σκάλαν ἀνεβαίνουν.
Πᾶσα σκαλὶ τήνε φιλεῖ καὶ πᾶσα δυὸ τσῆ λέει·
— Κόρη, κλειδιὰ σ' ἀγόρασα κι' ἀντίκλειδα σοῦ πῆρα,
Κλείδωσε τὴν καρδοῦλά σου μὲ πρίκαις καὶ μὲ πόνους·
Κόρ', ἄρχος σου θὰ παντρευτῇ κι' ἄλλη ξαθὴ θὰ πάρῃ
Κι' ἂ δὲ βαρυοψυχᾷς κ' ἐσὺ ἔλα νὰ μπῇ κουμπάρος,
Κουμπάρος γὴ κουμπάρισσα ν' ἀλλάξῃς τὰ στεφάνια.
— Ἂ νὰ τὸ πῶ τσῆ μάνας μου κι' ὅ τι μου πῇ θὰ κάμω. —
— Μάν' ἄρχος μου παντρεύγεται κι' ἄλλη ξαθὴ θὰ πάρῃ,
Κι' εἶπέ μ' ἂ δὲ βαρυοψυχῶ νὰ πᾶ νὰ μπῶ κουμπάρος,
Κουμπάρος γὴ κουμπάρισσα ν' ἀλλάξω τὰ στεφάνια.
— Μωρή, 'χεις πόδια νὰ σταθῇς καὶ κεφαλὴ νὰ κλίνῃς
Κ' ἔχεις καὶ χεροπάλαμα ν' ἀλλάξῃς τὰ στεφάνια;
— Μάν', ἔχω πόδια νὰ σταθῶ καὶ κεφαλὴ νὰ κλίνω
Κ' ἔχω καὶ χεροπάλαμα ν' ἀλλάξω τὰ στεφάνια. —
Καὶ μπαίνει κ' ἐστολίζεντο τρεῖς μέραις καὶ τρεῖς νύχταις·
Βάνει τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρ' ἀστῆθι
Τὴν ὄχεντρα τὴν πλουμιστὴ κορδέλα 'ς τὰ μαλλιάν τσῃ,
Πάει νὰ μπῇ κουμπάρισσα ν' ἀλλάξῃ τὰ στεφάνια.
Κι' ἄρχος τσῃ ὥστε νὰ τὴ ἰδῇ· „Δὲ θέλω ἄλλην κόρη,
Τὴν κόρη μου τὴν πρωτεινὴ ἐκείνη πάλι θέλω.“

293.

Ὁ καταχανᾶς.

(Τσῆ κουλλούρας καὶ τσῆ στράτας.)

Μιὰ μάνα εἶχ' ἐννιὰ τσὴ γιοὺς καὶ μιὰ τὴ θυγατέρα,
'Σ τὰ σκοτεινὰ τὴν ἔλουγε 'ς τὸ φέγγος τὴ χτενίζει,
'Σ τὸ φεγγαράκι τ' ἀργυρὸ τήνε σουραδοπλέκει.
Κ' ἡ γειτονειὰ δὲν τό 'ξερε πῶς εἶχε θυγατέρα
Καὶ προξενειὰ τσῆ μπέψανε ἀποὺ τὸ Σαλονίκι.
Οἱ ὀχτ' ἀδερφοὶ δὲ θέλουνε κι' ὁ Κωσταντῖνος θέλει·
— Δός τηνε, μάνα, δός τηνε τὴν Ἀρετὴ 'ς τὰ ξένα
Νά 'χω κ' ἐγὼ παρηγοριὰ 'ς τὰ ξένα νὰ γυρίζω.
— Κι' ἂν τύχῃ ὁ χρόνος βίσεκτος ποιὸς πᾶ νὰ τήνε φέρῃ;
— Δός τηνε, μάνα, δός τηνε τὴν Ἀρετὴ 'ς τὰ ξένα,
Κι' ἂν τύχῃ ὁ χρόνος βίσεχτος ἐγὼ πᾶ νὰ τὴ φέρω.
— Δὲν τήνε δούδω, Κωσταντή, τὴν Ἀρετὴ 'ς τὰ ξένα,
Κι' ἂν τύχῃ ὁ χρόνος βίσεχτος ποιὸς πᾶ νὰ μοῦ τὴ φέρῃ;
— Δός τηνε, μάνα, δός τηνε τὴν Ἀρετὴ 'ς τὰ ξένα
Μ' ἂν τύχῃ ὁ χρόνος βίσεκτος ἐγὼ πᾶ νὰ τὴ φέρω. —
Καὶ δούδει την ἡ μάναν τση τὴν Ἀρετὴ 'ς τὰ ξένα.
Τυχαίν' ὁ χρόνος βίσεχτος οἱ ἐννι' ἀδερφοὶ ποθαίνουν.
Κ' εἰς τῶν ὀχτὼ τὰ μνήματα βιόλαις καὶ ματζιοράναις
Κ' εἰς τοῦ καϋμένου Κωσταντῆ στράταις καὶ μονοπάθια.
Κ' ἐπέρασε κ' ἡ μάναν του κι' ἀναθεμάτισέν τον·
„Ἀνάθεμά σε Κωσταντὴ κ' ἐσὲ καὶ τὸ καλό σου,
Ἁποῦ μοῦ τὴν ἐξώριζες τὴν Ἀρετὴ 'ς τὰ ξένα.“
Καὶ πάλι ξαναπέρασε κι' ἀναθεμάτισέν τον·
„Ἀνάθεμά σε Κωσταντὴ κ' ἐσὲ καὶ τὸ καλό σου,
Ἁποῦ μοῦ την ἐξώριζες τὴν Ἀρετὴ 'ς τὰ ξένα.“
Τὸ τόσο μυριανάθεμα ὁ Κωσταντὴς βαρέθη.
Κάνει τὸ μνῆμάν τ' ἄλογο καὶ τὸ λαζάρι σέλα
Καὶ τὰ κυβουροχάλικα σκάλαις καὶ χαλινάρια.
Παίζει τοῦ μαύρουν του βιτσιὰ 'ς τὸ Σαλονίκι φτάνει,

Βρίσκει τὴν κόρη 'ς τὸ χορὸ μὲ τρεῖς παπαδοπούλαις.
— Καλῶς τονε τὸν Κωσταντὴ ποῦ φέρνει τὸ μαντάτο·
Ἂν εἶνε ϑλίψι νὰ ϑλιφτῶ κι' ἂν εἶν' χαρὰ ν' ἀλλαξω
Κι' ἂν εἶνε γιὰ τὸ γάμο σου ὁλόχρουσα νὰ βάλω.
— Δὲν εἶνε ϑλίψι νὰ ϑλιφτῇς, μηδὲ χαρὰ ν' ἀλλάξῃς,
Μηδὲ καὶ γιὰ τὸ γάμο μου ὁλόχρουσα νὰ βάλῃς·
Ἡ μάνα σου σ' ἐζήτηξε καὶ ϑέλει σε νὰ πάῃς. —
Ἀποὺ τὴ χέρα τὴν ἁρπᾷ 'ς τὸ μαῦρο τὴν καϑίζει,
Παίζει βιτσιὰ τ' ἀλόγουν του, σὰν τὸν ἀέρα πάει.
Καὶ ὄντεν ἐπερνούσανε κοντὰ 'ς τὸν ἅϊ Γιώργη
Γροικᾷ ἡ κόρη μιὰ μιλιὰ παράξενη καὶ λέει·
„Γιὰ ἰδὲ κοράσιον ὄμορφον τὸ σέρν' ἀποϑαμένος."
— Γροικᾷς το, Κωσταντῖνο μου, τ' ἀηδόνι ἴντα λέει;
— Γροικῶ το, Ἀρετοῦσά μου, καὶ τὸ γνωρίζω κιόλας. —
Καὶ ὄντεν ἐπερνούσανε 'ς τὰ μνήματ' ἀποπάνω·
— Κατὲς τώρ', Ἀρετοῦσά μου, 'ς τὸ σπίτι μας νὰ πάῃς,
Γιατὶ χρωστῶ τ' Ἁγιοῦ κερί, τοῦ μάκρους μου λαμπάδα;
— Κατέχω, Κωσταντῖνό μου, 'ς τὸ σπίτι μας νὰ πάω,
Μὰ γιάντα, ἀδερφάκι μου, μ' ἀφίνεις εἰς τὸ δρόμο; —
Ἡ κόρη δὲν ἐπρόφταξε νὰ πῇ 'ναν ἄλλο λόγο,
Κι' ὁ Κωσταντὴς ἐχάϑηκε 'ς τὴ μέση τῶ μνημάτω.
Παίρνει την παραπόνεσι 'ς τὸ σπίτιν τση καὶ πάει,
Βρίσκει τσὴ πόρταις σφαλιχταὶς καὶ τὰ κλειδιὰ παρμένα
Καὶ τα πορτοπαράϑυρα σφιχτὰ περατωμένα.
Φωνιάζει τσῆ μανούλας τση ὀγιὰ νὰ τῆς ἀνοίξῃ.
— Ἂν εἶσ' ἀέρας πήγαινε κι' ἂν εἶσ' ὁ Χάρος διάβα,
Ἂν εἶσ' ὁ πρικοχάροντας δὲν ἔχω μπλιὸ παιδάκια
Ὄξω τὴν Ἀρετοῦσά μου κ' εἶνε μακρυὰ 'ς τὰ ξένα.
— Ἄνοιξε, μάνα μ', ἄνοιξε, μὰ ἡ γι Ἀρετοῦσά σού 'μαι.
— Ἂν εἶσ' ἀέρας πήγαινε κι' ἂν εἶσ' ὁ Χάρος διάβα,
Ἂν εἶσ' ὁ πρικοχάροντας δὲν ἔχω μπλιὸ παιδάκια,
Ὄξω τὴν Ἀρετοῦσά μου κ' εἶνε μακρυὰ 'ς τὰ ξένα.

---

31 Die Verse 31—36 werden von Andern dreimal wiederholt.

— Ἄνοιξε, μάνα μ', ἄνοιξε, μὰ ἡ γι Ἀρετοῦσά σού 'μαι.
— Ἂν εἶσ' ἀέρας πήγαινε κι' ἂν εἶσ' ὁ Χάρος διάβα,
Ἂν εἶσ' ὁ πρικοχάροντας δὲν ἔχω μπλιὸ παιδάκια
Ὄξω τὴν Ἀρετοῦσά μου κ' εἶνε μακρυὰ 'ς τὰ ξένα.
— Ἄνοιξε 'μανα μ', ἄνοιξε, μὰ γώ 'μ' ἡ γι Ἀρετοῦσα.
— Δεῖξε τὸν ἀρραβῶνά σου ἀποὺ τὴν κλειδωνιάστρα,
Κι' ἂν εἶσ' ἡ γι Ἀρετοῦσά μου ἐγὼ θὰ σὲ γνωρίσω. —
Δείχνει τὸν ἀρραβῶνάν τση ἀπὸ τὴν κλειδωνιάστρα
Κι' ἡ μάναν τσ' ὥστε νὰ τὸ ἰδῇ ἄνοιξ' εὐτὺς τὴν πόρτα
Κ' ἐσφιχταγγαλιαστήκανε κ' εὐτὺς ἐξεψυχῆσαν.

294.

Τὸ στοίχημα τοῦ βασιλιᾶ καὶ τοῦ Μαυριανοῦ.

Ὁ βασιλιάς κι' ὁ Μαυριανὸς 'ςὲ περιβόλι τρώγουν,
Ἀθιβολαὶς δὲν εἶχανε κι' ἀθιβολαὶς ἐφέραν
Γιὰ τσ' ὅμορφαις γιὰ τσ' ἄσκημαις ἐκείνην τὴν ἡμέρα.
— Ὡσὰν τὸ ῥόδο τ' ἀνοιχτό, τὸ λουλουδάκι τ' ἄσπρο,
Ἔχω κ' ἐγὼ μιὰν ἀδερφή, μ' ἀλήθεια δὲν πλανᾶται.
— Ἂν τὴν πλανέσω, Μαυριανέ, ἴντά 'ν' τὸ στοίχημά σου;
— Ἂν τὴν πλανέσῃς, βασιλιά, πάρε τὴν κεφαλή μου,
Πάλι καὶ ἂ δὲν πλανεθῇ ἴντά 'νε τὸ δικό σου;
— Πάρε τὸ βασιλίκι μου καὶ τὴ χρουσῆ κορῶνα. —
Παίρνει τὸ βιτσαλάκιν του 'ς τὸ φόρος κατεβαίνει,
Βρίσκει ῥουφιάναις δεκοχτώ, μαγεύτραις δεκαπέντε,
Καὶ πᾶνε καὶ τὴ βρίστουνε 'ς ὁλόχρουσαις καθέκλαις.
— Καλῶς σ' εὑρήκαμε, ῥοδιά, βιόλα ξεφουντωμένη,
Νεραντζοποῦλα φουντωτὴ καὶ ἀσπροχιονισμένη.
— Δὲ θέλω γὼ παινέματα κι' ὁ Μαυριανὸς μανίζει,
Κι' ἀνηβουλῆς τοῦ Μαυριανοῦ πρᾶμμα νὰ μήνε γείνῃ.
— Χιλιάδες προσκυνίσματα ἀποὺ τὸ βασιλέα,
Κι' ἂν εἶνε μὲ τὸ θέλημα νὰ μείνῃ μετὰ σένα.
— Τὰ παραθύρια ξέρει τα, τσὴ πόρταις μας κατέχει,
Οὖλα θὰ τά 'χωμ' ἀνοιχτὰ κι' ὄντεν ὁρίζ' ἂς ἔρθῃ. —

'Απῆς τσὴ συναπέβγαλε 'ς τὸ μαγερειόν τση μπαίνει,
Τὰ κούρταλα καταχτυπᾷ τσὴ βάγιαις τση μαζόνει·
— Βάγιαις ἀποὺ τσὴ βάγιαις μου, ποιὰ θὰ μὲ ξεμιστέψη,
Νὰ βάλω, γὼ τὰ ῥοῦχάν τση κ' ἐκείνη τὰ δικά μου;
'Ποὺ τσὴ σαράντα βάγιαις τση κιαμιὰ δὲν ἀποκρίθη,
Μόνο ἡ λιὸ μικρότερη κ' ἠλέγαν την Μαρία.
'Εγώ 'μ' ἀποὺ τσὴ σκλάβαις σου, ποῦ θὰ σὲ ξεμιστέψω,
Νὰ βάλω γὼ τὰ ῥοῦχά σου, νὰ βάλῃς τὰ δικά μου. —
Μπαίνει καὶ τὴν ἐστόλιζε ἀπ' τὸ ταχὺ ὡς τὸ βράδυ,
Τέσσερις τὴν ἐστόλιζε κι' ὀχτὼ τσῆ παραγγένει·
„Βλέπου σε, Μαριγάκι μου, νὰ μὴ μὲ μαντατέψῃς,
Κι' ἂ σὲ τζιμπήσῃ τζίμπα τον κι' ἂ σὲ φιλήσῃ φίλιε
Κι' ἂν κόψῃ καὶ κομμάτι σου μιλιὰ νὰ μὴν τοῦ βγάλῃς."
Καθὼς τὴν ἀποχτένιζεν ὁ βασιλιὰς προβαίνει,
Μὲ σεῖσμα καὶ μὲ λύγισμα τὴ σκάλαν τσ' ἀνεβαίνει.
'Αποὺ τὴ χέρα τὴν ἁρπᾷ 'ς τὴν κάμερα τὴ βάνει
Κι' ἀποὺ τὸ βράδ' ὡς τὸ ταχὺ τὴ τζίμπα καὶ τὴ φίλιε.
Τὴ νύχτα τὰ μεσάνυχτα τσῆ 'κοψε τὸ δαχτύλι,
Τσῆ 'κοψε τὸ δαχτύλιν τση μὲ κοφτερὸ ξυράφι
Καὶ τ' ἀποξημερώματα τσῆ 'κοψε τὴν πλεξοῦδα,
'Αποῦ 'τον ὀμορφόδετη μ' ὀλόχρουση κορδέλα.
Καὶ τὸ ταχὺ κατέβαινε τὴ σκάλαν τση μὲ γέλια
Κ' ἐβάστα καὶ τοῦ Μαυριανοῦ δαχτύλια καὶ πλεξοῦδες.
— Ἔλα νὰ ἰδῇς δά, Μαυριανέ, σημάδια τσ' ἀδερφῆς σου.
— Δὲν εἶνιε τοῦτα τσῆ σγουρῆς, δὲν εἶνιε τσῆ ξαθῆς μου,
Ὄξω καὶ νὰ μ' ἐγέλασε ἡ σκίλα γι ἀδερφή μου.
„'Σ οὖλον τὸν κόσμ' ἀμέτε με, 'ς οὖλο γυρίσετέ με,
Κ' εἰς τσ' ἀδερφῆς μου τὴν αὐλὴ ἀμέτε σφάξετέ με." —
Κ' ἡ γι ἀδερφήν τ' ὡς τ' ἄκουσε πολλὰ τσῆ βαροφάνη
Κ' ἐμπῆκε κ' ἐστολίζεντο μὲ τὴ μεγάλη βιάση.
Βάνει τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρ' ἀστῆθι
Καὶ τοῦ κοράκου τὸ φτερὸ βάνει καμαροφρῦδι.

Κι' ἀπῆς ἀποστολίστηκε κ' ἔγεινε σὰν τὴ βιόλα
Ξεπόρτησεν ἡ λυγερὴ 'ς τοῦ βασιλιᾶ νὰ φτάξῃ.
Τὴ σκάλαν τση κατέβαινε μόνο μὲ μιὰ βαγίτσα
Κ' ἐβάστα κ' εἰς τὴ χέραν τση μαλαμματένια βίτσα.
„'Σ τὴν μπάντα σεῖς οἱ γι ἄρχοντες 'ς τὴν μπάντα κ' οἱ γι ἀγάδες
Νὰ πᾶ νὰ ἰδῶ τὸ Μαυριανὸ γιάντα θὰ τόνε πνίξουν.“
— Τὴν ἀδερφήν του πλάνεσα καὶ θὰ τόνε φουρκίσω.
— Μὰ σὺ κι' ἂν τὴν ἐπλάνεσες δεῖξέ μου τὰ σημάδια.
— Τὴ νύχτα τὰ μεσάνυχτα τσῆ 'κοψα τὸ δαχτύλι,
Τσῆ 'κοψα τὸ δαχτύλιν μὲ κοφτερὸ ξυράφι,
Καὶ τ' ἀποξημερώμετα τσῆ 'κοψα τὴν πλεξοῦδα,
Ἀποῦ 'τον ὀμορφόδετη μ' ὀλόχρουση κορδέλα. —
Ἁπλόνει τὰ χεράκιαν τση, κατάσπρα σὰν τὸ γάλα·
„Γιὰ ἰδέτ' ἀγάδες κι' ἄρχοντες, λείπει μου μὲ δαχτύλι;“
Ῥίχνει καὶ τὰ σγουρὰ μαλλιά, γεμίζ' ἡ γῆς λουλούδια.
„Γιὰ ἰδέτ' ἀγάδες κι' ἄρχοντες, λείπει μου μὲ πλεξοῦδα;
Ἂν λείπῃ τὸ δαχτύλι μου καὶ τὰ σγουρὰ μαλλιά μου,
'Ετότες νὰ τοῦ βάλετε τρίδιπλη τὴν καδένα.
Μὰ σένα δὲ σοῦ πρέπει μπλιὸ νά 'χῃς τὸ βασιλίκι,
Σὰ χοῖρος, σὰ χοιροβοσκὸς νὰ κάθεσαι 'ς τὴν Κρήτη.
Σὰν νά 'σουνε φαμέγιος μας, σὰν νά 'σουν δουλευτής μας,
Ἔτσα σ' ἐμπεγεντίσαμε μὲ τὴν ἀναθρεφτή μας.
Καὶ πάρε τὸ μουλάρι μας νὰ πάῃς εἰς τὰ ξύλα,
Νὰ ψήσωμε τὸ φαγητὸ νὰ πάρῃς τὴ Μαρία.“ —

295.

Τὸ ξακουστὸ καράβι.

(Τσῆ κουλλούρας καὶ τσῆ τάβλας.)

Ἕναν καράβι ξακουστό, 'ς τὸν κόσμο ξακουσμένο,
'Σ τὴν Πόλι κ' εἰς τὴ Βενεθιὰ τό 'χουν σγουραφισμένο.
Ἀλῆ πασᾶς τὸ πολεμᾷ μ' οὔλην του τὴν ἀρμάδα

— Καράβι, κάμε μαϊνασί, καράβι κάμε μάϊνα·
— Καὶ πῶς θὰ κάμω μαϊνασί, καὶ πῶς θὰ κάμω μάϊνα,
Ποῦ 'μαι καράβι ξακουστό, καράβι ξακουσμένο
'Σ τὴν Πόλι κ' εἰς τὴ Βενεθιὰ μ' ἔχου σγουραφισμένο;
Μ' ἐλάστε δώδεκ' ἀπ' ὀμπρὸς καὶ δώδεκ' ἀπ' ὀπίσω
Καὶ δώδεκ' ἀπ' τὴ μιὰ μεριὰ καὶ δώδεκ' ἀπ' τὴν ἄλλη
Τότες νὰ ἰδῆτε πόλεμο, τὸν κάνουν τὰ καράβια,
Κι' ὄχι πόλεμ' ἀδυνατό, τὸν κάνου οἱ γι ἀντρωμένοι. —

296.

Ἡ γι ἀπαρνημένη.

Κοράσιο 'ς τὴν Ἀνατολὴ ἔφαινε κ' ἐτραγούδιε
Κι' ὁ συρισμὸς τοῦ μασουριοῦ κι' ὁ χτύπος τοῦ πετάλου
Καὶ ἡ λαλιὰ τοῦ κορασιοῦ 'ς τὸν οὐρανὸ γροικοῦνται.
Καραβοκύρης τ' ἄκουσε 'ς τὴ μέση τοῦ πελάγους,
Τὸ κατεργόν του σίμωσε εἰς τὴ στεριὰ καὶ λέει·
— Πάψετε ναύταις τὸ κουπί, ναύληροι τὸ τιμόνι,
Ν' ἀκούσωμε τοῦ κορασιοῦ ἴντα τραγούδια λέει,
Ἴντα τραγούδια τραγουδεῖ, 'ς ἴντα σκοπὸ τὸ λέει.
— Ὥρα καλή σου λυγερή — Καλῶς τονε τὸν ξένο.
— Τί 'χεῖς κόρη καὶ θλίβεσαι καὶ πρικαναστενάζεις; —
Κ' ἡ κόρ' ὡς ἦτο φρόνιμη, φρόνιμ' ἀπηλοήθη·
— Ἐγὼ κι' ἂν ἐτραγούδηξα σὰ μυρολόϊ τό 'πα,
Γιατ' ἄντρας μου 'τον ἄρρωστος καὶ βαρυαρρωστημένος
Κ' ἔζητηξε ξαρρωστικὸ κι' ὁ κόσμος δὲν τὸ ἔχει·
Τσ' ἀγριολαφίτσας τὸ τυρὶ καὶ τοῦ λαγοῦ τὸ γάλα,
Μῆλ' ἀποὺ τὴν Ἀνατολή, κυδῶν' ἀποὺ τὴ Δύσι.
Κι' ὥστε ν' ἀρμέξω τὸ λαγώ, νὰ πιάσω τὴ λαφίτσα,
Νὰ πάω 'ς τὴν Ἀνατολή, νά 'ρθω 'πίσω 'ς τὴ Δύσι,
Ἀρρώστησε ξαρρώστησε κι' ἄλλην κόρην ἐπῆρε. —

297.

Ἡ Θαλασσοπνιμμένη.

Μιὰν κόρ' ἀπού τὴν Ἀμοργὸ θέλει νὰ ταξειδέψῃ
Νὰ ταξειδεύγῃ δὲ μπορεῖ νὰ λάμνῃ δὲν κατέχει.
Δούδ' ἑκατὸ βενέτικα, ναυλόν' ἕναν καράβι,
Δούδει κι' ἄλλα διακόσια δυὸ νὰ βγῇ μὲ τὴν τιμήν τση.
Κι' ἀπήτης κι' ἀλαργάρισε 'ς τὴ μέση τοῦ πελάγους,
Ἀποδιαντράπ' ὁ ναύληρος κι' ἅπλωσε 'ς τὰ βυζιάν τση,
Κ' ἡ κόρ' ἀπού τὴν ἐντροπὴ ἔπεσε λιγωμένη
Κι' ὁ ναύληρος ἐθάρρεψε πῶς εἶν' ἀποθαμμένη.
Ἀποὺ τὴ χέρα τὴν ἁρπᾷ κ' εἰς τὸ γιαλὸ τὴ ῥίχνει,
Τὰ χύματα τὴ βγάλανε 'ς τὰ Ῥαμνιανὰ πηγάδια.
Κ' ἡ Ῥαμνιαναὶς ἐπήγανε νερὸ γιὰ νὰ γεμίσου
Θωροῦν τὴν κόρη κ' ἤτονε 'ς τὴν ἄμμο ξαπλωμένη·
„Γιά ἴδε κοράσιον ὄμορφο 'ς τὴν ἄμμο ξαπλωμένο,
Γιὰ ἴδε κορμάκι ἀγγελικό, βυζάκια σὰν τὰ χιόνια,
Καὶ μέση λιγνοκάμωτη, λαιμὸ σὰν τὸ κρουστάλλι."

298.

Ἡ Γαλαθιανὴ κοπέλα.

'Σ τὴν ἀπώνω γειτονειὰ
Πᾶσα Βέρβερη ντουνιά,
Κοιλιοπονᾷ ἡ ἐμίρισσα
Νὰ κάμῃ τὴ σουλτάνα.
Κόκκιν' ἀχεῖλι
Κι' ἄσπρο τραχῆλι,
Ξαθὰ μαλλιὰ πλεμμένα,

---

297. 15 Καὶ μέση λιγνοκάμ., γιὰ τ' ἀγκάλιασμα. — λαιμὸ σὰν τὸ κρουστάλλι, λαιμὸ γιὰ τὰ μποτόνια.

Μὲ τὸν κινᾶ βαμμένα.
Κι' ὀπίσω γυρισμένα,
'Σ τσὴ νώμους ἁπλωμένα,
Γαλαθιανὴ κοπέλα,
Χάνομ' ἐγὼ γιὰ σένα.

299.

Ὁ Δάρειος καὶ ὁ Στέφανος.

Σαράντα κάτεργα 'μεστα ςὲ πόρτον ἀραμμένα
Μὰ τσ' Ἀγγελάκενας ὁ γιὸς ὁ Δάρειος κιντυνεύγει
'Σ τὸ γρέο κ' εἰς τὸν ἄνεμο κ' εἰς τὴ βαρειὰ φουρτίνα.
Τὸ Δάρειο τὸν ἐπιάσανε καὶ πᾶν νὰ τὸν χαλάσουν·
Χίλιοι τὸ σέρνουν ἀπ' ὀμπρὸς κι' χίλιοι ἀπ' ὀπίσω
Κι' ὁ Δάρειος εἰς τὴ μέσην των θλιφτὸς καὶ μαραμμένος·
— Δάρειο ποῦ εἶν' ὁ κύρης σου καὶ ποῦ 'ν' οἱ γι ἀδερφοί σου;
— 'Σ τὴν Κρήτη εἶν' ὁ κύρης μου, ἐκεῖ 'ν' κ' οἱ γι ἀδερφοί μου,
Κι' ἂν πάῃς, μπέη, θὰ τσῆ βρῇς κι' ἀπόλαρέ μ' ἐμένα.
— Ἂ σ' ἀπολάρω, Δάρειο μου, θὰ βγῇς παληὸς κρουσάρης.
— Ἂ μὲ χαλάσῃς, μπέη μου, θενὰ τὸ μεταγνώσῃς·
'Εχ' ἀδερφὸ τὸ Στέφανο ποῦ 'νε παληὸς κρουσάρης. —
Μ' ὁ μπέης τὸν ἐχάλασε, τὸ Στέφανο ξετρέχει,
Ζητᾷ νὰ βρῇ τὸ Στέφανο 'ςὲ πόρτον ἀραμμένο,
Νά 'χῃ τὴ σκόντραν του 'ς τὴ γῆς νὰ τήνε παλαμίζῃ.
Κι' ὁ Στέφανος ὡς τ' ἄκουσε ζητᾷ νὰ βρῇ τὸ μπέη·
Καράβι βγάν' ἀποὺ τὴ Χιὸ καρσὶ 'ς τὴ Μιτηλήνη
Κ' ἔχει Ἀλεξαντρινὰ πανιὰ κι' ἀντέναις ἀτσαλένιαις
Καὶ παλληκάρια Κρητικὰ μὲ σίδερα ζωσμένα.
Καὶ βγάνει βάρδια 'ς τὸ βουνὸ καὶ βάρδια 'ς τὸ κατάρτι,
Σκουζιέτ' ἡ βάρδια 'ς τὸ βουνό, σκουζιέται 'ς το κατάρτι,

---

299. 9 Κι' ἂν πάῃς, μπέη, θὰ τσὴ βρῇς κι' ἀπόλαρε μ' ἐμένα,
Κι' ἂν πάῃς, μπέη, πιάσε τση κ' ἐμένα νὰ μ' ἀφήσῃς. —

Σχουζιέται 'ς τὴν ἀκρογιαλιά, Δάσκαλε Στεφανάκη,
Καὶ τραγουδ' ὁ σαλιεριστὴς καὶ χαίρουνται οἱ ναύταις·
„῾Ο μπέης εἰς τὸ πέλαγος ἔδειξε μὲ τσ' ἀρμάδες.“
Καὶ τοτεσὰς ὁ Στεφανιὸς φωνιάζει τῶ ναυτῶν του·
„'Ορδινιαστῆτε, ναύταις μου, πιάσετε τ' ἅρματά σας,
Νὰ ἰδῇ ὁ μπέης πόλεμο τὸν κάνουν οἱ κρουσάροι.“
. . . .
. . . .

300.

῾Ο Χάρος πραμματευτής.

Μαλαμματένιος ἀργαλιὸς κ' ἐλεφαντένιο χτένι
Κ' ἕναν κορμὶ ἀγγελικὸ καὶ κάθεται καὶ φαίνει.
Μ' ἑξῆντα δυὸ πατήματα σαράντα δυὸ καρούλια
Κι' ὁ βρόντος ἦτον ἔρεγος ἀπ' τὰ πολλὰ τραγούδια.
Πραμματευτὴς ἐπέρασε 'ς τ' ἄλογο καβαλάρης
Κοντοκρατεῖ τὸ μαῦρον του καὶ τὴν καλημερίζει.
— Κόρη μου, καλημέρα σου — Καλῶς τὸ ξέν' ἀποῦ 'ρθε.
— Κόρη, πῶς δὲν παντρεύγεσαι νὰ πάρῃς παλληκάρι;
— Κάλλιο νὰ σκάσ' ὁ μαῦρός σου παρὰ τὸ λόγ' ἀποῦ 'πες.
Ἄντρά 'χω εἰς τὴ ξενιθειὰ τώρα δώδεκα χρόνους
Κι' ἀκόμη τρεῖς τὸν γδέχομαι καὶ τρεῖς τὸν ἀνημένω·
Κι' ἂ δὲν ἐρθῇ κι' ἂ δὲν φανῇ καλόγρηα θενὰ γένω
Κ' εἰς τὸ κελὶ θὰ σφαλιχτῶ τὰ μαῦρα θενὰ βάλω.
— Κόρη μ' ἄντρας σ' ἀπόθανε, κόρη μ' ἄντρας σου χάθη,
Τὰ χέρια μου τὸν κράτησαν τὰ χέρια μου τὸν θάψαν.
Ψωμί, τυρὶ ἐμοίρασα κι' εἶπε νὰ μοῦ τὸ δώσῃς.

---

299. 22 καὶ χαίρουνται οἱ ναύταις, καὶ χαίρουντ' οἱ στραθιώταις. — Statt der Zeile 25 sagen Andere: Ἔχετ' ἀμμάθια ἀνοιχτὰ κ' ἐδά 'ρχεται ὁ μπέης, und setzen hinzu:

'Εμπάστε δώδεκ' ἀπ' ὀμπρὸς καὶ δώδεκ' ἀπ' ὀπίσω
Καὶ δώδεκ' ἀπ' τὴ μιὰ μεριὰ καὶ δώδεκ' ἀπ' τὴν ἄλλη.

— Τὸν κράτησες; τὸν ἔϑαψες; ὁ ϑιὸς νὰ σ' τὸ πλερώσῃ,
Ψωμί, τυρὶ ἐμοίρασες; ἐγὼ σοῦ τὸ πλερόνω.
— 'Εγὼ φιλὶ τὸν δάνεισα κ' εἶπε νὰ μοῦ τὸ δώσῃς.
— Φιλὶ ἂν τὸν ἐδάνεισες τρέχε νὰ τὸ γυρεύγῃς.
— Κόρη μ' ἐγώ 'μαι ὁ ἄντρας σου, ἐγώ 'μαι κι' ὁ καλός σου.
— Ἂν εἶσ' ἐσὺ ὁ ἄντρας μου κι' ἂν εἶσαι ὁ καλός μου,
Πέ μου σημάδια τῆς αὐλῆς κ' ὕστερα νὰ σ' ἀνοίξω. —
— Μηλιὰν ἔχεις 'ς τὴν πόρτα σου καὶ κλῆμα 'ς τὴν αὐλή σου,
Κάνει σταφύλι ῥαζακὶ καὶ τὸ κρασίν του μέλι,
Κι' ἀποῦ τὸ πιῇ δροσίζεται καὶ πάλ' ἀναζητᾷ το.
— Εὐτά 'ν' σημάδια τῆς αὐλῆς, τὰ ξέρ' οὖλος ὁ κόσμος·
Πέ μου σημάδια τοῦ σπιϑιοῦ κ' ὕστερα νὰ σ' ἀνοίξω.
— Χρουσῆ καντῆλα κρέμεται 'ς τὴ μέση 'ς τὸν ὀντᾶ σου
Καὶ φέγγει σου καὶ γδύνεσαι καὶ βγάνεις τὰ κομπιά σου.
— Εὐτά 'ν' σημάδια τοῦ σπιϑιοῦ κ' ἡ γειτονειὰ τὰ ξέρει·
Πέ μου σημάδια τοῦ κορμιοῦ κ' ὕστερα νὰ σ' ἀνοίξω.
— 'Εληὰν ἔχεις 'ς τὸ μάγουλο κ' ἐληὰ 'ς τὴν ἀμασκάλη
Καὶ 'ς τὸ δεξιό σου τὸ βυζὶ μικρὴ δαγκαματίτσα.
— „Σκλάβαις τρεχᾶτ' ἀνοίξετε κ' εὐτὸς εἶν' ὁ καλός μου,
Κ' ἐσεῖς ἡ βάγιαις στρώσετε τὴ νυφική μου κλίνη.“ —
Μηδὲ κι' ἀμμάτι κάννυσε, μηδ' ὕπνος τὴν ἐπῆρε,
Καὶ τ' ἀποδιαφωτίσματα φωνιάζει τοῦ καλοῦν τσῃ·
— Κριγιὸς πολὺ μοῦ φαίνεσαι, δὲ μοιάζεις τοῦ καλοῦ μου·
Σήκω καὶ τὸ καράβι σου πάει κ' ἡ συντροφειά σου.
— Ἄφῃς μ' ἀκόμη, λυγερή, ὕπνο νὰ πάρω λίγο.
— Βαρυὰ κοιμᾶσαι, ἄγγουρε, ὕπνο βαρὺ κοιμᾶσαι,
Καὶ τὸ καραβ' ἀρμένισε κ' ἡ συντροφειά σου πάει.
— Πολλὰ μὲ βιάζεις λυγερή, πολλὰ μὲ βιάζεις κόρη,
Σὰν κάποιον ἄλλον ἀγαπᾷς κι' ἄλλο ϑέλεις νὰ πάρῃς.
— Ἂν ἴσως ἄλλον ἀγαπῶ κι' ἄλλο ϑέλω νὰ πάρω
Πάρε σπαϑὶ 'ς τὸ χέρι σου τὴν κεφαλή μου κόψε. —
Κι' ὥστε νὰ πῇ τὰ λογι' αὐτὰ εἶχε ξημερωμένα
Γυρίζει βλέπει δίπλαν τσῃ τὸ χάρο κ' ἐκοιμάτο. —

301.

Τὸ κυβοῦρι τῶν ἀρραβωνιασμένω.

Μιὰ λυγερὴ ψυχομαχεῖ, κόρ' ἀρραβωνιασμένη,
Κ' ἡ μάναν τση 'ς τὸ γύρον τση τζαγκουρνομαδισμένη.
— Ποθαίνεις 'Εργινοῦσά μου κι' ἴντα μοῦ παραγγένεις;
— Μάνα μ' ἂν ἔρθ' ὁ Κωσταντὴς μὴν τοῦ βαροκαρδήσῃς,
Στρῶσέ του τάβλα νὰ γευτῇ καὶ κλίνη νὰ πλαγιάσῃ,
Στρῶσε καὶ παραπέζουλα νὰ θέσῃ τ' ἅρματάν του
Κι' ἄνοιξε τὴν κασέλα μου, τὴ μαυραραχνιασμένη,
Δός του τὰ δαχτυλίδιαν του καὶ τὰ χαρισματάν του
Νὰ πᾶ νὰ βρῇ γυναῖκάν του κι' ἀλλοῦ πεθερικάν του. —
Κι' ὄντεν τὸ λόγο κ' ἤλεγε ὁ Κωσταντὴς ἐφάνη
'Σ τὴν πέρα μπάντα 'ς τὸ βουνὸ 'ς τ' ἄλογο καβαλάρης·
'Σ τσῆ πεθερᾶς του τὴν αὐλὴ θωρεῖ σταυρὸ καὶ στέκει.
Δούδει βιτσιὰ τοῦ μαύρουν του 'ς τὸν ἅϊ Γιώργη φτάνει,
Βρίσκει τὸν πρωτομάστορα κ' ἔχτιζε τὸ κυβοῦρι.
— Νὰ ζήσῃς πρωτομάστορα, τίνος εἶν' τὸ κυβοῦρι;
— Νὰ ζήσῃς Κωσταντῖνό μου, καὶ τσ' 'Εργινούσας σού ' νε.
— Νὰ ζήσῃς πρωτομάστορα, πλατὺ βαθὺ τὸ κάμε,
Νὰ μπαίν' ὁ νιὸς μὲ τ' ἅρματα κ' ἡ κόρη μὲ τὴ ρόκα. —
Καὶ σέρνει τὸ μαχαῖρίν του ἀπ' ἀργυρὸ φουκάρι,
Ψηλὰ ψηλὰ τὸ σήκωσε μπήχνει το 'ς τὴν καρδιάν του.

Δ. ΤΣΗ ΒΛΟΓΑΣ.

302.

Ἡ ζόγια.

Ἐδὰ τὴν ἀρχινίζομε
Τοῦ νιοῦ γαμπροῦ τὴ ζόγια,
Εἰς τ' ὄνομά σου θέ μου
Κι' ἀφέντη μου Χριστέ μου,
Νά 'νε καλὴ ἡ γι ὥρα.
— Ποῦ 'νιε τοῦτα; ποῦ 'νι' ἐκεῖνα;
Ποῦ 'ν' τσῆ ζόγιας τὰ παιγνίδια;
— Ὁ γαμπρὸς θὲ νὰ τὰ φέρῃ,
Γιά ἴδετ' ὄρεξιν τὴν ἔχει.

(Hier legt der Bräutigam sein Geschenk, Goldstück, nieder.)

— Ποῦ 'νιε τοῦτα; ποῦ 'νι' ἐκεῖνα;
Ποῦ 'ν' τσῆ ζόγιας τὰ παιγνίδια;
— Οἱ μπαρμπάδες θὰ τὰ φέρουν
Γιά ἴδετ' ὄρεξιν τὴν ἔχουν,
Μὲ τὸ μαστραπᾶ τὰ γέρνουν.

(Jetzt geben die Onkel ähnliche Geschenke.)

Ὄρεξί 'χουν κι' ἂς τὴ δείξουν
Καὶ τὴ ζόγια νὰ πρεπίσουν.
— Ποῦ 'νιε τοῦτα; ποῦ 'νι' ἐκεῖνα;
Ποῦ 'ν' τσῆ ζόγιας τὰ παιγνίδια;

— Οἱ κουμπάροι ϑὰ τὰ φέρουν,
Γιά ἴδετ' ὄρεξιν τὴν ἔχουν.

(Jetzt kommen die Brautführer.)

Ὄρεξί 'χουν κι' ἂς τὴ δείξουν
Καὶ τὴ ζόγια νὰ πρεπίσουν.
Φέρετέ τα οἱ καλεσμένοι
Οὗλ' οἱ γι ἐδικοὶ καὶ ξένοι.

(Jetzt kommen die Verwandten und Gäste.)

Ἐπὰ 'ς εὐτὸν τὸ γάμο
Ἐπέρασ' ἄϊς Γιώργης
Κ' ἐσείστη κ' ἐλυγίστη
Καὶ τσῆ ζόγιας μας εὐκήστη.
Πᾶ 'ς τὸ Κάστρο νὰ πουλήσῃ
Καὶ νὰ τήνε διαλαλήσῃ
Γιὰ ἕνα ψωμὶ χρουσάφι
Καὶ γιὰ δυὸ μαργαριτάρι·
— Χίλια γρόσια ϑὰ τὴν κάμω
Κι' ὅποιος ϑέλ' ἂς βάλ' ἀπάνω.
— Ξέπεσέ τηνε, νὰ ζήσῃς,
Νὰ τήνε γοργοπουλήσῃς.
— Ἐννιακόσια ϑὰ τὴν κάμω
Κι' ὅποιος ϑέλ' ἂς βάλ' ἀπάνω.
— Ξέπεσέ τηνε, νὰ ζήσῃς,
Νὰ τήνε γοργοπουλήσῃς.
— Ὀχτακόσια ϑὰ τὴν κάμω
Κι' ὅποιος ϑέλ' ἂς βάλ' ἀπάνω.
— Ξέπεσέ τηνε, νὰ ζήσῃς,
Νὰ τήνε γοργοπουλήσῃς.
— Ἑφτακόσια ϑὰ τὴν κάμω
Κι' ὅποιος ϑέλ' ἂς βάλ' ἀπάνω.
— Ξέπεσέ τηνε, νὰ ζήσῃς,
Νὰ τήνε γοργοπουλήσῃς.
— Ἑξακόσια ϑὰ τὴν κάμω

Κι' ὅποιος ϑέλ' ἂς βάλ' ἀπάνω.
— Ξέπεσέ τηνε, νὰ ζήσῃς,
Νὰ τήνε γοργοπουλήσῃς.
— Πεντακόσια ϑὰ τὴν κάμω
Κι' ὅποιος ϑέλ' ἂς βάλ' ἀπάνω.
— Ξέπεσέ τηνε, νὰ ζήσῃς,
Νὰ τήνε γοργοπουλήσῃς.
— Τετρακόσια ϑὰ τὴν κάμω
Κι' ὅποιος ϑέλ' ἂς βάλ' 'πάνω.
— Ξέπεσέ τηνε, νὰ ζήσῃς,
Νὰ τήνε γοργοπουλήσῃς.
— Μὰ τρακόσια ϑὰ τὴν κάμω
Κι' ὅποιος ϑέλ' ἂς βάλ' ἀπάνω.
— Ξέπεσέ τηνε, νὰ ζήσῃς,
Νὰ τήνε γοργοπουλήσῃς.
— Μὰ διακόσια ϑὰ τὴν κάμω
Κι' ὅποιος ϑέλ' ἂς βάλ' ἀπάνω.
— Ξέπεσέ τηνε, νὰ ζήσῃς,
Νὰ τήνε γοργοπουλήσῃς.
— Ἑκατὸ ϑενὰ τὴν κάμω
Κι' ὅποιος ϑέλ' ἂς βάλ' ἀπάνω.
Τὰ κυπαρίσσια τ' Ὁμαλοῦ
Κλαδὶ κλαδὶ τὰ γύρεψα
Κι' ἄλλο κλαδὶ δὲ μ' ἄρεσε
Σὰν τὸ γαμπρὸ καὶ νύφη,
Ποῦ 'ν' ὁ γαμπρὸς κυπάρισσος
Κ' ἡ νύφη πετροπέρδικα.
Εἰς τὸ ..... ϑενὰ πάῃ
Μέγα νάμι ϑενὰ βγάλῃ.
Εἰς τοῦ ..... ϑενὰ πάῃ
Μέγα νάμι ϑέ νὰ βγάλῃ.

Die Punkte des Verses 77 bedeuten den Namen des Dorfes und die des Verses 79 den Namen des Bräutigams.

303.

Τὸ παίνεμα τοῆ νύφης.

Ἂς παινέσωμε μιὰν κι' ἄλλη,
Οὔλαις ποῦ 'χουνε τὰ κάλη.
Ἂς παινέσωμε τὴ νύφη,
Παῦ 'ν' τοῦ κόσμου τὸ στολίδι.
Ἔχει τὰ μαλλιὰ κορῶνα
Καὶ κορμὶ σὰν τὴν κολῶνα.
Ἔχει κιάτελο μικράκι
Στρογγυλὸ σὰ νεραντζάκι.
Ἔχει ἀφρούδια σὰ γαϊτάνι,
Ποῦ σγουράφος δὲν τὰ κάνει.
Ἔχει ἀμμάθια ζαφειρένια,
Ὄμορφα καὶ ζαχαρένια.
Ἔχει πρόσωπο ὡραῖο,
Ποῦ τρελλαίνει κάθα νέο.
Ἔχει μύτη σὰν κοντύλι,
Στόμα σὰν τὸ δαχτυλίδι.
Ἔχει ἀχείλη μερτζανένια,
'Ντόδια μαργαριταρένια.
Καὶ πηγοῦνι λακκουδάτο,
Μόσκους καὶ ἀθοὺς γεμάτο.
Καὶ λαιμὸ σὰν τὸ κρουστάλλι
'Ογιὰ τὸ μαργαριτάρι.
Ἔχει μπέτη μαρμαρένιο
Καὶ κορμὶ κυπαρισσένιο.
Καὶ βυζάκια σὰ λεμόνια
Κ' εἶνιε κι' ἄσπρα σὰν τὰ χιόνια.
Ἔχει μπράτσα σὰ λαμπάδες,
Ποῦ δὲν τά 'χουν ἀφεντάδες.

---

4 τὸ στολίδι, τὸ συνῆθι.

Δαχτυλάκια σὰν κοντύλια,
Διαμαντένια δαχυλίδια.
Ὦ χαρά 'ς τόνε τὸν κύρη
Ποῦ 'σπερνεν ἔϑοιο ζαφεῖρι.
Ὦ χαρά 'ς την καὶ τὴ μάνα,
Ποῦ 'καν' ἔϑοια ματζιοράνα.
Ὦ χαρὰ καὶ 'ς τὴν ἀγκάλη,
Ποῦ ϑὰ βάλῃ τέϑοια κάλλη.
Τὸ ἀντρόϋνο νὰ ζήσῃ
Καὶ νὰ μᾶς πολυχρονήσῃ.
Νὰ μᾶς ζήσῃ χίλια χρόνια
Μὲ παιδιὰ καὶ δισεγγόνια.

304.

Τὸ παίνεμα τοῦ γαμπροῦ καὶ τσῆ νύφης.

'Ελάστε πόδε κοπελιαίς,
Ἡι γι ἀϑησμέναις λεμονιαίς.
'Δάστε σεῖς ἡ παντρεμμέναις,
Ῥοδαριαὶς ξεφουντωμέναις.
Νὰ παινέσωμε τὴ νύφη,
Ποῦ 'ν' ἀντέτι καὶ συνῆϑι.
Νύφ' ἴντα 'χεις καὶ γκρυνιάζεις,
Ποῦ 'χεις ἄντρα παλληκάρι;
Ἔχει μπόϊ σὰν τὴ βίτσα,
Σὰν τὴ γλυκολεμονίτσα,
Νὰ τόνε ϑωρῇ τὸ φῶς σου,
Νὰ γελᾷ τὸ πρόσωπό σου.
Σὰν τὸν ἄγγελο ϑὰ μπαίνῃ
Καὶ σὰν τὸν ἀητὸ ϑὰ βγαίνῃ·

---

303. 40 καὶ δισεγγόνια, καὶ μὲ ἐγγόνια.

Εἴπαμέν τα τοῦ γαμπροῦ μας,
Ἂς τὰ ποῦμε καὶ τσῆ νύφης·
Ἔχει κούτελο μικράκι
Σὰν τὸ γλυκολεμονάκι.
Ἔχει μπέτη σὰν παγόνι
Καὶ χαρᾶς τον ποῦ Ֆ' ἁπλόνη.
Ἔχει πόδια μαρμαρένια,
Χέρια μαργαριταρένια.
Τὸ φουστάνιν τση συρίζει,
Κοπελιά 'νε καὶ μυρίζει.
Ὄντε πορπατῇ 'ς τὸ πλάϊ
Πέρδικά 'νε μὲ τ' ἀλάϊ.
Ὄντε πορπατῇ 'ς τὴ στράτα
Οὐρανὸς εἶνε μὲ τ' ἄστρα.
Ὄντεν πχαίνῃ εἰς τὴ βρύσι
Ἄγγελος Ֆὰ τσ' ἀκλουϑήσῃ.
Οὐρανὸς εἶν' καὶ φεγγάρι
Κι' ὁ γαμπρὸς τὸ παλληκάρι.
Ἡ νύφ' εἶνε παράδεισος
Καὶ ὁ γαμπρὸς κυπάρισσος.
Κ' ἔσκυφτεν ὁ κυπάρισσος
Κ' ἐφίλιε τὴν παράδεισο.
Δὲν ἔχω ἄλλο νὰ σοῦ πῶ
καὶ καλομοῖρα νά 'σαι,
'Σ τὰ ῥόδα 'ς τὰ ντραντράφυλλα
νὰ πέφτης νὰ κοιμᾶσαι.

305.

Τὸ παίνεμα τσῆ κόρης.

Νά 'τον ὁ οὐρανὸς χαρτὶ κ' ἡ ϑάλασσα μελάνι
Νὰ γράψω τὰ σουσούμια σου καὶ πάλι δὲ μὲ φτάνει.
Ἀποὺ τὰ πόδια βάν' ἀρχὴ βγαίνω 'ς τὴν κεφαλή σου

Νὰ γράψω τὰ παινέματα ἀποῦ 'χει τὸ κορμί σου.
Ἂν πῶ ὀγιὰ τὴν κεφαλή, τὴ γάστρα τὴ γυαλένια,
Ἀποῦ φορεῖ τὰ γιασεμιὰ κ' εἶνιε ξεφουντωμένα.
Ἂν πῶ γιὰ τὰ μαλλάκια σου, ποῦ 'νιε σὰν τὸ μετάξι,
Κάϑα σου τρίχα γίνεται μαχαῖρι νὰ μὲ σφάξῃ.
Ἂν πῶ καὶ γιὰ τ' ἀφρούδια σου, τσὴ στρογγυλαῖς καμάραις,
Ὄντε γυρίσω καὶ σὲ ἰδῶ μὲ πιάνουν λιγομάραις.
Ἂν πῶ καὶ γιὰ τ' ἀμμάϑια σου, τὰ σκιζαμυγδαλάτα,
Ἀποῦ 'νιε μέσα κουφωτὰ καὶ ζάχαρι γεμάτα.
Ἂν πῶ καὶ γιὰ τὰ μάγουλα, τσὴ κούπαις τσὴ γιαλένιαις,
Ἀποῦ 'χουνε τσὴ ῥοδαραὶς κ' εἶνιε ξεφουντωμέναις.
Ἂν πῶ καὶ γιὰ τὴ μύτη σου, τὴν πετροκοντυλάτη,
Ἀποῦ τὴν ἔχει ὁ ἔρωντας κοντύλιν του καὶ γράφει.
Ἂν πῶ καὶ γιὰ τ' ἀχείλη σου, τὰ μερτζανοβαμμένα,
Θέ μου καὶ νὰ τὰ φίλουνα νὰ βάφανε κ' ἐμένα!
Ἂν πῶ καὶ γιὰ τ' ἀντόδια σου, τὰ πυκνοφυτεμμένα,
Ἄγγελος ἀποὺ τσ' ὀρανοὺς τὰ φύτευγ' ἕνα ἕνα.
Ἂν πῶ καὶ γιὰ τὴ γλῶσσά σου, τὴν ἀηδονολαλοῦσα,
Ἀποῦ τὴν εἶχαν τὰ πουλιὰ σκοποὺς κ' ἐκηλαϊδοῦσαν.
Ἂν πῶ γιὰ τὸ πηγοῦνί σου, τὸ φαρφουρὶ φλετζάνι,
'Σ τὴν Πόλι καὶ 'ς τὴ Βενεϑιὰ μάστορας δὲν τὸ κάνει.
Ἂν πῶ γιὰ τὰ βυζάκια σου, τὰ Καστρινὰ λεμόνια,
Ἀποῦ 'νιε ὁλοστρόγγυλα κι' ἄσπρα ὡσὰν τὰ χιόνια.
Ἂν πῶ γιὰ τὸ κορμάκι σου, πελεκητὴ κολῶνα,
Ὄποιος σὲ πάρῃ δὲ γερᾷ ποτέν του 'ς τὸν αἰῶνα.

---

14 Ἀποῦ 'χουνε τσὴ ῥοδαραὶς κ' εἶνιε ξεφουντωμέναις, Τσὴ κούπαις τσὴ πελεκηταίς, τσὴ μαργαριταρένιαις. — 23 τὸ φαρφουρὶ φλετζάνι, τὸ στρογγυλ' ἀπιδάκι und statt des Verses 24:

Ποῦ κρέμεται 'ς τὴν ἀπιδιὰ μὲ τὸ χρουσὸ ντενάκι. —

306.

Τὸ ἀλβάβητο.

Ἀποὺ τ' ἄλφα Ἀ' ἀρχινίσω,
Φῶς μου, γιὰ νὰ σ' ἀγαπήσω.
Βῆτα, βέβαια σοῦ μνώγω
Πῶς ἐσὺ μ' ἀρέσεις μόνο.
Γάμμα, γίνομαι γεφύρι
Νὰ περνᾷς, χρυσὸ ζαφείρι.
Δέλτα, σοῦ βεβαιόνω
Τσῆ καρδούλας μου τὸν πόνο.
Ἒ ψηλό μου κυπαρίσσι
Καὶ καμαρωτή μου βρύσι.
Ζῆτα, ζώνομαι τὰ φίδια
Γιὰ τὰ δυό σου μαῦρα φρύδια.
Ἦτα, ἥλιος ἐχάθη,
Πέτε τοῦ πουλιοῦ μου νά 'ρθη.
Θῆτα, θάλασσα θὰ γένω
Νὰ σὲ παίρνω νὰ διαβαίνω.
Ἰῶτα, παίρνω σε καὶ φεύγω
Καὶ 'ς τὴ χώρα μπλιὸ δὲ μπαίνω.
Κάππα, κλαίω καὶ φωνιάζω
Καὶ γιὰ σὲ ἀναστενάζω.
Λάβδα, λάβρ' ἔχ' ἡ καρδιά μου
Ὀγιὰ σένα κοπελιά μου.
Μῦ, μηλιά μου μὲ τὰ φύλλα
Καὶ μὲ τὰ γλυκά σου μῆλα.
Νῦ, νύφ' εἶσαι τῶ γονιῶ μου
Καὶ νιννὶ τῶν ἀμμαθιῶ μου.
Ξῖ, ξαθά 'νιε τὰ μαλλιά σου,
Βάλε με 'ς τὴν ἀγκαλιά σου.
Ὄ μικρό μου κυπαρίσσι
Πέ μου ποιὸς θὰ σὲ φιλήσῃ;

Πιπερόρριζα μὲ λένε
Κι' ἂ μὲ χάσης γύρευγέ με
Ῥόδα ἔχεις εἰς τ' ἀμμάϑια,
Κάνεις τσὴ καρδιαὶς κομμάϑια.
Σίγμα, σειέσαι καὶ λυγιέσαι,
Τὰ πλεξούδια σου ξεπλέξε.
Ταῦ, τῶν ἀμμαϑιῶ σ' ἡ σπίϑαις
Σφάζουνέ με μὲ σαΐταις.
Ὑ ψηλό μου κυπαρίσσι
Πέ μου ποιὸς ϑὰ σὲ φιλήση.
Φῖ, φιλὶ μοῦ δόσε ἕνα,
Σκλάβος γίνομαι γιὰ σένα.
Χῖ, χαλίκια ζαχαρένια,
'Ντόδια μαργαριταρένια.
Ψῖ, ψυχή μου καὶ ζωή μου
Σύ 'σαι ἡ γι ἀπαντοχή μου.
Ὠ μεγάλη νεραντζοῦλα
Καὶ χρουσῆ ἀγγελοποῦλα.

ΚΑΛΑΝΤΑ.

307.

Τὰ κάλαντα.

(Am Sylvesterabend.)

Ταχυὰ ταχυά 'ν' ἀρχιμενά, ταχυά 'ν' ἀρχὴ τοῦ χρόνου,
Πρῶτα ποῦ βγῆκεν ὁ Χριστὸς 'ς τὴ γῆς κ' ἐπεριπάϑιε
Κ' ἐβγῆκε κ' ἐδιαλάλησε 'ς οὕλους τσὴ ζευγολάταις.
Ὁ πρῶτος ποῦ τ' ἀπάντηξε ἦτον ἅγιος Βασίλης.
— Ἅγιε Βασίλη δέσποτα, καλὸ ζευγάριν ἔχεις.
— Καλὸ τὸ λέω, ἀφέντη μου, καλὸ καὶ βλοημένο
Ἀποῦ τὸ βλόησ' ὁ Χριστὸς μὲ τὸ δεξιόν του χέρι,
Μὲ τὸ δεξιό, μὲ τὸ ζερβό, μὲ τὸ μαλαμματένιο·
Τὸ μαῦρο καὶ τὸ μελισσό, ποῦ 'νε στεφανοκέρι.
— Νὰ σὲ ῥωτήξω δέσποτα· πόσα μουζούρια σπέρνεις;
— Μετὰ χαρᾶς, ἀφέντη μου, νὰ σοῦ τὰ μολοήσω·
Σπέρνω σταράκι δώδεκα, κριϑάρι δέκα πέντε,
Ψαραὶς καὶ ῥόβι δεκοχτὼ κι' ἀπονωρῆς 'ς τὸ σταῦλο.
Μ' ἀλήϑεια κάτω 'ς τὸ γιαλό, κάτω 'ς τὸ περιγιάλι,
Μουζοῦρι στάριν ἔσπειρα κι' ἕναν πλατὺ πινάκι.
Κ' ἐκεῖ τ' ἀνεδιαστήκανε λαγούδια καὶ περδίκια.
Στένω πλακιά, στένω βροχιὰ νὰ πιάσω τὰ περδίκια,
Μηδὲ λαγούδιαν ἔπιασε μηδὲ περδίκιαν εἶδα.
Μὰ ϑέρισα κι' ἁλώνεψα χίλια μουζούρια 'κάμα,
Μὲ τ' ἀποσκυβαλίδια μου χίλια καὶ πεντακόσια.

---

31 ἀπονωρῆς (scil. γαέρνω) 'ς τὸ σταῦλο.

Μ' ἀλήθει' ὅντεν ἀλώνευγα καὶ ὁ Χριστὸς ἐπέρνα,
Κ' ἐκεῖ ποῦ στάθηκε ὁ Χριστὸς χρουσὸ δεντρὸν ἐβγῆκε.
Κι' ἀπάνω ἡ κορφίτσαν του χρουσῆ κι' ὁλόχρουσ' εἶνε
Καὶ κάτω ἡ ῥιζίτσαν του ὅλο κι' ὁλάργυρ' εἶνε.
Κι' ἀπάνω 'ς τὴν κορφίτσαν του πέρδικα κακκαρίζει,
Κακκάριζε, κακκάριζε κι' ἂν κηλαϊδῇς κηλάϊδε,
Κ' ἐγὼ θὰ χτίσω ἐκκλησιὰ μὲ δεκοχτὼ καμάραις,
Κάθα καμάρα τὸ κερί, καὶ κάθε δυὸ λαμπάδα
Καὶ κάθε τρεῖς καὶ τέσσερις ὥρηα, πανώρηα βρύσι.
Κι' ὅσοι διαβάταις κι' ἂ διαβοῦν, περάταις καὶ περάσουν
Νὰ πίνουν τὸ κρυγιὸ νερὸ τὸν Κύριο νὰ δοξάζουν. —
"Οσ' ἄστρ' εἴνιε 'ς τὸν οὐρανὸ καὶ φύλλα εἰς τὰ δέντρα
Τόσα ψιλὰ ποκόμισα νὰ καταλύσ' ἀφέντης.
Θωρεῖς ἐκείνην τὴν κορφή, τὴν ἄλλη τὴν παρέκει;
'Εκεῖ κοιμᾶτ' ἀφέντης μας μαζὶ μὲ τὴν κεράν του.
Καὶ ποιὸς θὰ μπῇ καὶ ποιὸς θὰ βγῇ νὰ μᾶς τόνε ξυπνήσῃ;
— Βάλε πανιέρι κάστανα, πανιέρι μοσκοκάρυα
Κ' ἐγὼ θὰ μπῶ κ' ἐγὼ θὰ βγῶ νὰ σᾶς τόνε ξυπνήσω.
Ξύπνησ' ἀφέντη, ξύπνησε νὰ φᾶμε καὶ νὰ πιοῦμε,
Νὰ φᾷς ἀπὸ λαγοῦ μερὶ κι' ἀπ' ἀγριμιοῦ τὴ μέση·
Μά 'παμε δὰ τ' ἀφέντη μας κι' ἄς ποῦμε τσῆ κερᾶς μας.
Κερὰ μαργαροτράχηλη καὶ φεγγαρομαγοῦλα
Καὶ κρουσταλλένια τοῦ Μαϊοῦ καὶ πάχνη 'ποὺ τὰ χιόνια,
'Αποῦ τὸν ἔχεις τὸν ὑγιό, τὸ λευκοκανακάρη.
Λούεις τον καὶ χτενίζεις τον κ' εἰς τὸ σκολειὸ τὸν μπέμπεις.
Κι' ὁ δάσκαλος τὸν ἔβαλε νὰ τοῦ καλαναρχήσῃ,
Κ' ἐξέπεσεν του τὸ κερὶ κ' ἔκαψε τὸ χαρτίν του
Κ' ἔκαψε καὶ τὴν κάρτσαν του τὴν πολυξομπλιασμένη,
'Αποῦ τὴν ἐξομπλιάζανε ἡ τρεῖς βασιλιοπούλαις.
Ποῦ 'βαν' ἡ μιὰ τὸν πόθον τση κ' ἡ γι ἄλλη τὴ δουλειάν τση
Κ' ἡ τρίτη ἡ καλλίτερη βάνει τὴν ὀμορφιάν τση.

Κι' ὁ δάσκαλος τὸν ἔδειρε μ' ἕνα χρουσὸ βεργάλι
Καὶ ἡ κερὰ δασκάλισσα μὲ τὸ μαργαριτάρι.
Παίρνει τὸν παραπόνεσι τὸ φόρος φόρος πάει
Κ' οἵ γι ἄρχοντες τοῦ λέγανε· — Μωρὲ μοσκοδαρμένε. —
Καὶ τὰ μικρ' ἀρχοντόπουλα· — Μωρὲ μαγκλαβισμένε. —
  Εἴπαμε δὰ καὶ τσῆ κερᾶς ἂς ποῦμε καὶ τσῆ βάγιας·
Ἄψε βαγίτσα τὸ κερὶ καὶ βάγια τὸ λυχνάρι
Γιὰ ἰδὲ καὶ γιὰ συντήρηξε ἴντα θὰ μᾶςε δώσῃς·
Ἀπάκι γὴ λουκάνικο γὴ ἀπὸ μερὸ κομμάτι
Κι' ἀπού τὴ μαύρην ὄρνιθα κιανέναν αὐγουλάκι,
Κι' ἀπού τὸ κασελάκι σου κιανέναν τσικινάκι,
Κι' ἀπού τὸ κρασοπίθαρο κιαμιὰν κουπιὰ κρασάκι,
Κι' ἀπού τὸ λαδοπίθαρο ἕναν κάρτο λαδάκι.
  Μ' ἀκόμη δὲν τὸν ηὗρηκες τὸ μάνταλο ν' ἀνοίξῃς,
Νὰ μᾶςε δώσῃς τίβοτσι κ' ὕστερα νὰ σφαλίξῃς;
Κι' ἂν εἶνε μὲ τὸ θέλημα, χρουσῆ μου περιστέρα,
Ἄνοιξε τὴν πορτέλα σου νὰ ποῦμε καλὴ σπέρα.

(Jetzt wird die Thüre aufgemacht und die Sänger treten ein.)

  Κ' ἐπὰ 'ποῦ καλαντίσαμε καλὰ μᾶς ἐπλερώσα,
Καλὰ νά 'νε τὰ ἔχην των καὶ τ' ἀποδόματάν των.
Κι' ἂν ἔχουν θηλυκὸν παιδὶ καλὴ μοῖρα νὰ κάμῃ,
Πάλι κι' ἂν εἶν' ἀσερνικὸ 'ς τὴ σέλα καβαλάρης
Νὰ σειέται, νὰ λυγίζεται νὰ πέφτῃ τὸ λογάρι,
Νὰ τὸ μαζόνου οἵ γι ἄρχοντες νὰ κάνου δαχτυλίδια
Καὶ τὰ μικρ' ἀρχοντόπουλα μικρὰ παρανυχίδια.
  Τέσσερα πέντε γράμματα γράφει ἡ γι ἄλφα βῆτα,
Ὅσοιν κι' ἂν ἀπομένετε ἔχετε καλὴ νύχτα.

(Die Gratulation am folgenden Tage.)

Καλή σας ἀρχιμενιά,
Τὰ ῥίφια καὶ τ' ἀρνιά σας θηλυκὰ
Καὶ τὰ κοπέλια σας ἀσερνικά.

308.

Τὸ νανάρισμα.

Νὰ κάμῃς τὰ νανάκια σου νὰ κάμῃς τὰ νανά σου,
Ἡ Παναγία κι' ὁ Χριστὸς νά 'νε πάντα κοντά σου.
Ἡ Παναγία κι' ὁ Χριστὸς κι' ἀφέντης ἅϊς Γιάννης
Νὰ σοῦ χαρίσουν τὴ ζωή, κι' ὅπου πονῇς νὰ γιάνῃς.
Ἂν κοιμηθῇς χαρίζω σου τὴ Χιὸ μὲ τὸ λεμόνι,
Τὴ Βενεθιὰ μὲ τὸ φλουρὶ νὰ τὴν ὁρίζῃς ὅλη.
Ἂν κοιμηθῇς παιδάκι μου τρεῖς χώραις σοῦ χαρίζω,
Τρεῖς χώραις καὶ τρία χωριά, τρία μοναστηράκια.
Εἰς τὰ χωριὰ νὰ γεύγεσαι, 'ς τσῇ χώραις νὰ κοιμᾶσαι,
Κ' εἰς τὰ μοναστηράκια σου νὰ πᾶς νὰ λουτρουγᾶσαι.
Κοιμᾶτ' ὁ ἥλιος 'ς τὰ βουνὰ κ' ἡ πέρδικα 'ς τὰ ῥούμια
Κ' ἡ χῆνα 'ς τὴν ἀκρογιαλιὰ καὶ τὸ παιδὶ 'ς τὴν κούνια.
Ἔλα ὕπνε κούνησέ το
Καὶ γλυκαποκοίμησέ το
Ἔλα ὕπνε, ὑπναρᾶ,
Ποῦ κοιμίζεις τὰ παιδιά.
Ἔλα ὕπνε πάρε μού το,
'Σ τὰ περβόλια ἅμε μού το.
Γέμισε τ' ἀστηθάκιαν του ντραντράφυλλα καὶ ῥόδα.
Ἔλα ὕπνε πάρε μου
Πάλι πίσω φέρε μού το
Μὴν ἔρθῃ ὁ μπαμπάκας κι' ἀναζητήξῃ μού το.

309.

Ὁ κλήδονας.

Ἀνοίξετε· τὸν κλήδονα 'ς τ' ἅϊ Γιαννιοῦ τὴ χάρι
Καὶ σήμερο θενὰ βρεθῇ ἀποῦ 'νε ῥιζικάρης.
Καὶ πάλι ξανανοίξετε νὰ βγῇ καὶ τὸ δικόν τση
Τσῆ καλομοίρας καὶ ξαθῆς νὰ βγῇ τὸ ῥιζικόν τση.

ΓΗΤΕΜΜΑΤΑ.

310.

Γήτεμμα γιὰ τὸ λάβωμα.

'Σ τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ τσῆ Παναγίας καὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ τ' ἁγίου Παντελεήμονα. 'Σ τσ' εἰκοσπέντε τοῦ Δεκεμπριοῦ ὁ 'Ιησοῦς Χριστὸς γεννᾶται.

῾Αποῦ κίνησ' ὁ καϋμὸς
Τσῆ κακῆς μάνας ὁ γιός.
Πάει 'ς τὰ ὄρη 'ς τὰ βουνὰ
Δέντρη νὰ ξερριζώσῃ,
'Ωζὰ νὰ ξελερώσῃ,
Βούγια νὰ ξεζευλώσῃ,
Τσὴ μάναις τῶ μοναχογιῶ νὰ ϑανατώσῃ.
Κι' ἄγγελος τ' ἀπάντηξε καὶ τὸν ἐρώτηξε·
Ποῦ πᾶς φταρμέ,
Ποῦ πᾶς καϋμέ,
Ποῦ καταποντισμένε;
Πάω 'ς τὰ ὄρη 'ς τὰ βουνὰ
Δέντρη νὰ ξερριζώσω,
'Ωζὰ νὰ ξελερώσω,
Βούγια νὰ ξεζευλώσω,
Τσὴ μάναις τῶ μοναχογιῶ νὰ ϑανατώσω.
Γάϋρε φταρμέ,
Γάϋρε καϋμέ
Καὶ κακῆς μάνας ὑγιὲ

Κι' ἄμε 'ς τὸ γιαλό, κάτω 'ς τὸ περιγιάλι,
Νὰ βρῇς ἀρκοῦδα μαλλιαρὴ
Καὶ κατσόχοιρο
Ν' ἀρμέξῃς καὶ κάμῃς τυρὶ
Καὶ ἀϑότυρο.
Κ' ἐπῆγα κάτω 'ς τὸ γιαλὸ κάτω 'ς τὸ περιγιάλι
Κ' ηὗρ' ἀρκούδα μαλλιαρὴ
Καὶ κατσόχοιρο,
Κι' ἄρμεξα κ' ἔκαμα τυρὶ
Καὶ ἀϑότυρο.
Κι' ὅσοι τό εἶδαν ἐϑαμμάξαν
Κι' ὅσοι τό φαγ' ἀποϑάναν.
'Αποὺ τ' 'Αδάμη ἔρχομαι, 'ς τ' 'Αδάμη κατεβαίνω,
Τ' 'Αδάμη τ' ἅρματα βαστῶ κι' ὅπου τὰ γγίξω γιαίνω.
Δέξου γῆς τὸν πόνον του καὶ δὸς τὴν ὑγιὰ τοῦ δούλου τοῦ ϑεοῦ (δεῖνος).

311.

Γήτεμμα τσῆ σπλῆνας.

Ἅγιε μου Μάμα κι' ἅγιε μου Κώστα καὶ πρῶτος βοσκὸς τσῆ μαδάρας ἐβγῆκα κ' ἔβλεπα ἑκατὸ σαμιαμιϑόσφαχτα·
'Σ τὸ μοναχὸ δεντρὸ τὰ στάλιζα,
'Σ τὸν ἀφρὸ τοῦ ποταμοῦ τὰ πότιζα.
Κ' ἦρϑε καὶ καιρὸς νὰ ψοφήσουνε οὖλα, μικρὰ μεγάλα,
Κ' ἐσείστηκα, μουγκήστηκα,
Τ' ἀγγέλου μου περικαλήστηκα.
Κι' ἄγγελος μου μ' ἄκουσε καὶ μοῦ πε·
Τί 'χεις κ' ἐσείστηκες,
Κ' ἐμουγκήστηκες,
Τ' ἀγγέλου σου περικαλήστηκες;
Μὴ χήραν ἐσκοτώσασι,

Μὴ ὀρφανὸν ἐδείρασι,
Μὴ 'ς τὴ γειτονειὰ ζυμώσασι
Φελὶ ψωμὶ δὲν δώκασι;
— Μήτε χήρα σκοτώσασι
Μητ' ὀρφανὸν ἐδείρασι,
Μήτε 'ς τὴ γειτονιὰ ζυμώσασι,
Φελὶ ψωμὶ δὲν δώκασι,

Μόνο 'νε σπλῆνα καὶ πάει 'ς τὰ ὄρη 'ς τὰ βουνὰ καὶ τρώει τ' ἅγιο χορτάρι κι' ἀφίνει τὸ δοῦλο τοῦ Θεοῦ (δεῖνα).

312.

Γήτεμμα τοῦ ψύλλου.

Γέννημα τοῦ ψύλλου,
Εὔγα ψύλλ' ἀποὺ τ' αὐτί,
Πήγαινε 'ς τὸν ὄφαλο.

(Man steckt den Finger in den Mund und dann ins Ohr.)

313.

Παρακάλεσι γιὰ βροχή.

Βρέξε βρέξε Παναγιά,
Κάμε χιόνια καὶ νερά,
Νὰ βραχοῦνε τὰ περβόλια
Νὰ μᾶς κάμουνε λεμόνια
Νὰ τὰ τρῶμε τὸ χειμῶνα.

---

311. 15 Es gilt für ein Vergehen, wenn man kein Stück neugebackenes Brot, indem man es aus dem Ofen nimmt, den Dabeistehenden anbietet.

314.

Παρακάλεσι τοῦ ἥλιου.

Ἔβγα ἥλιε νὰ λιαστῶ
Καὶ κουλλούρια σοῦ βαστῶ,
Μὲ τὸ μέλι, μὲ τὸ γάλα,
Μὲ τὴ σιδεροκουτάλα.

315.

Ὁ τρουλλίτης.

Οὖλαν τὰ πουλιὰ μισεύγουν
Κι' οἱ τρουλλίταις ἀπομένουν.
— Μίσεψε μωρὲ τρουλλίτη.
— Δὲ μισεύγ' ἀποὺ τὴν Κρήτη
Κι' ἂς μὲ λένε καὶ τρουλλίτη.

316.

Ὁ γρίφος.

Κόρη κι' ἄντρας ζευγαράκι
'Σ τὰ Χανιὰ πᾶν 'ς τὸ σοκάκι.
'Σ ἕναν ἀργαστῆρι μπῆκαν,
Τούρκους καὶ Ῥωμηοὺς εὑρῆκαν.
— Ὥρα σας καλὴ ἀγάδες
Καὶ μετάνοιαις δεσποτάδες.
— Ἔ κερὰ ποῦ πᾷς 'ς τὸ δρόμο
Μετ' αὐτὸν τὸ παληοβρῶμο,
Ἄντρα σοῦ 'νε γὴ ἀδερφός σου
Γὴ ποῦρ' ἀγαπητικός σου;
— Φτοῦ τοῦ παληοβρῶμο ἡ μάνα
Πεθερὰ τσῆ μάνας μ' ἦτο. —

316. 10 Φτοῦ = αὐτοῦ.

317.

Τὸ παραμῦϑι.

Μιὰ φορὰ ϑωρῶ κ' ἐβγαίνανε πέντε φοῦρνοι ἀπό 'να σκύλο, κι' ἂ δὲν ἐφόρουνα τὰ πόδια μου, μοῦ 'τρωγαν τὰ στιβάνια μου. Κι' ἀνεβαίνω 'ς ἕνα δρῦ κ' ἔτρωγα βερίκουκκα. Κι' ἀποπίσ' ἀμπελουργός, ποῦ 'βλεπε τὰ σκόρδα. Κι' ἀνασπᾶ ἕναν κρομμύδι στρογγυλὸ σὰν τὸ ῥαπάνι. Καὶ μοῦ δούδει μιὰ 'ς τὴ φτέρνα καὶ λέω· ὤφου ἡ κουτάλα μου. Κι' ἂ δὲ μοῦ τὸ πιστεύγετε ἀνοίξετε τὸ στόμα μου, νὰ ἰδῆτε τὴν κουτάλα μου πόνον τὸν ἐχ' ἡ φτέρνα μου καὶ δὲ μπορῶ νὰ καταπιῶ.

ΜΑΝΤΙΝΑΔΕΣ.

Α.

1.

Ἀγάπαις δεκατέσσερις ἔκαμα 'ς τὸν καιρό μου
Μὰ τουτηνὰ ἡ γ' ὕστερη θὰν εἶν' ὁ θάνατός μου.

2.

Ἀγάπα με κ' ἔχε καὶ νοῦ νὰ μὴ μᾶςε γνωρίσουν
Κεῖνοι ποῦ μᾶς ὁρίζουνε, γιὰ θὰ μᾶς ξεχωρίσουν.

3.

Ἀγάπα με νὰ σ' ἀγαπῶ, θέλε με νὰ σὲ θέλω,
Γιατὶ θὰν ἔρθῃ καὶ καιρὸς νὰ θέλῃς νὰ μὴ θέλω.

4.

Ἀγάπα με πουλάκι μου, γιατὶ κ' ἐγ' ἀγαπῶ σε,
Μιὰν ὥρα μάν' ἂ δὲ σὲ ἰδῶ κλαίω κι' ἀναζητῶ σε.

5.

Ἀγάπη δὲν ἐκάτεχα γλυκειά 'νε γὴ πρικιά 'νε,
Μὰ δὰ μοῦ τὴν ὁρμήνεψες· θεωτικὴ φωθιά 'νε.

6.

Ἀγάπη διάολο βαστᾶς, διάολο διαολίζεις,
Σὰ βρῇς κιανένα πελελὸ 'ς τσὴ νώμους του καθίζεις.

7.

Ἀγάπη ὡς τὴν εἶχα γὼ μ' ἀρνήθηκεν ἡ σκύλα,
Ποῦ νὰ τὴ φά' ἡ θάλασσα καὶ νὰ τὴν πιῇ τὸ χῦμα.

8.

Ἀέρας τρώ' τὰ ῥοῦχά μου κι' ὁ ἥλιος τ' ἅρματά μου
Κι' ἕνας μικρούλης ἔρωντας τρώει τὰ σωθικά μου.

9.

Ἀϊλλοίμονος τὰ πράμματα 'ς τὸν κόσμο πῶς περνοῦνε,
Ἄλλοι μερόνουν τὰ πουλιὰ κι' ἄλλοι τὰ κυνηγοῦνε.

10.

Ἀϊλλοίμονος φωθιά 'φαγα καὶ κάρβουνα κατάπια,
Δὲ μοῦ τὴ σβύσαν τὴ φωθιὰ ὅσα νερὰ κι' ἂν τά 'πια.

11.

Ἀλάργο εἶνε καὶ μακριὰ τὸ ῥόδ' ἀποῦ μ' ἀρέσει
Κ' ἡ μυρωδιαίς του ἔρχονται καὶ τὴν καρδιά μου καΐσι.

12.

Ἀλάργο εἶσαι καὶ μακριὰ καὶ ὁ γιαλός 'ς τὴ μέση
Μπέμπω τον τὸ χαιρετισμό, δὲν ξέρ' ἂ σοῦ τὸ λέσι.

13.

Ἀλαργοξορισμένο μου μήνα μου νὰ μαθαίνω
Πῶς ἔχεις τὴν ὑγεία σου, μὰ γὼ καταλαβαίνω.

14.

Ἂ μ' ἀγαπᾷς μὲ τὴν καρδιὰ δεῖξε μου σημαδάκι·
Ὄντεν κρατοῦμε 'ς τὸ χορὸ σφίξε μου τὸ χεράκι.

---

8. 2 τὰ σωθικά μου, τὰ κοκκαλά μου. —

15.

Ἂ μ' ἀρνηθῇς πουλάκι μου τοῦ ἥλιου μπλιὸ δὲ δείχνω,
'Σ τὰ σκοτεινὰ θὰ σφαλιχτῶ νὰ φέγγω μὲ τὸ λύχνο.

16.

Ἀνάθεμά μ' ἂ δὲν πονῶ κι' ἂ δὲν ἀναστενάζω
Κι' ἂ δὲ μοῦ δούδη 'ς τὴν καρδιὰ ὁ πόνος καὶ φωνάζω.

17.

Ἀνάθεμά μ' ἂν ἔκαμα ἀγάπη μὲ παράδες
Παρὰ μὲ τὸ λυράκι μου καὶ μὲ τσὴ μαντινάδες.

18.

Ἀνάθεμά σ' ἐσὲ κ' ἐμὲ καὶ πάλι σὲ κ' ἐμένα
Καὶ πάλι σένα μονοχὴ κὰ μὴ κακὸ 'ς ἐμένα.

19.

Ἀνάθεμά σας κοπελιαίς, κακὴ μοῖρα νὰ ἰδῆτε
Ὅσαις κοιμᾶστε μοναχαίς, νὰ μὴ ξημερωθῆτε.

20.

Ἀνάθεμά σε κόρη, ὄντε μ' ἀπάντηχνες
Κ' ἔπιανα τὰ βυζιά σου καὶ μ' ἐκριμάτιζες.

21.

Ἀνάθεμα τὰ τέσσερα κι' ἀνάθεμα τὰ δέκα,
Κι' ἀνάθεμά τονε τὸ νιὸ ποῦ πάρη γρᾶ γυναῖκα.

22.

Ἀνάθεμα τὴ μάνα σου κ' ἐμένα τὴ νενέ μου,
Ποῦ δὲ μᾶςε παντρεύγουνε, σγουρὲ βασιλικέ μου.

---

22. 2 Ποῦ δὲ μᾶςε παντρ., ποῦ μᾶς ἐξεχωρίζανε. —

23.

Ἀνάθεμα τὴ μάνα σου ποῦ σ' ἔμαθε νὰ φαίνῃς,
Κι' ὄντε χτυπᾷς τὴν πεταλιὰ τὸν ἄθρωπο λωλαίνεις.

24.

Ἀνάθεμα τὴ μάνα σου τὴ γρᾶ τὴ ζαρωμένη,
Ποῦ δὲ σ' ἀφίνει νὰ σὲ ἰδῶ μιὰν ὥρα στολισμένη.

25.

Ἂν ἀποθάνω καὶ μὲ κλαῖς χάρι δὲ σοῦ γνωρίζω·
Ἐδὰ τὸ θέλω νὰ τὸ ἰδῶ τὸ πεθυμῶ κι' ὀρπίζω.

26.

Ἂν ἀποθάνω πρὶν σὲ ἰδῶ ἡ γῆς δὲ μὲ χωνεύγει,
Τὸ σῶμά μου θὰ σηκωθῇ νὰ 'ρθῃ νὰ σὲ γυρεύγῃ.

27.

Ἀναστενάζω κι' ὁ καπνὸς μαυρίζει μου τὰ ῥοῦχα,
Κι' ἄλλη δὲ μοῦ τὰ πλύνει μπλιὸ σὰν τὴν ἀγάπ' ἀποῦ 'χα.

28.

Ἄνε ῥωτᾷς πουλάκι μου χαρτὶ 'χα κ' ἔγραφα τση,
Τσ' ἡμέραις ἀποῦ μοῦ 'λειπες, κ' ἐκακοπέρασά τση.

29.

Ἀνίσως καὶ δὲ σ' ἀγαπῶ νὰ κακοθανατήσω·
Ἀποὺ τ' αὐγὸ νὰ γκρεμνιστῶ 'ς τ' ἄχερα νὰ χτυπήσω.

30.

Ἀντίκρυ μοῦ 'ρθες κ' ἔκατσες σὰν ἥλιος, σὰ φεγγάρι,
Κ' ἐρρούφηξες τὸ αἷμά μου σὰν τὸ ξερὸ σφουγγάρι.

31.

Ἄντρα θέλω γὼ τὸ βράδυ
Κι' ἂς μὴν ἔχῃ ὁ λύχνος λάδι.

32.

Ἀπ' ἀγαπᾷ 'νε γνωριστὸς 'ποὺ τὴν περπατηξιάν του,
'Ομπρὸς κι' ὀπίσων του τηρᾷ νὰ ἴδῃ τὴν πεθυμιάν του.

33.

Ἀπ' ἀστραπὴ κι' ἀπὸ βροντὴ κι' ἀπὸ νερὸ καὶ χιόνι
Κι' ἀπὸ καστίδι καὶ σπανὸ ὁ Θιὸς νὰ σὲ λυτρόνῃ.

34.

Ἀπάντρευτος, σαν παντρευτῇ, δὲν πρέπει νὰ χορεύγῃ,
Μόνο σακκὶ 'ς τὸν νῶμόν του κριθάρι νὰ γυρεύγῃ.

35.

Ἀπὸ μακριὰ νὰ σὲ θωρῶ κοντὰ νὰ μὴ σιμόνω,
Τὴν ἐμιλιά σου νὰ γροικῶ κ' ἐκεῖνει σώνει μόνο.

36.

Ἀπ' ὄντε δὲν ἐσμίξαμε, ψηλέ, λιγνέ μου κρίνε,
Δὲν ἀναντράνισα νὰ ἰδῶ εἶνε ντουνιᾶς; δὲν εἶνε;

37.

Ἀπ' οὖλαν τὰ πετούμενα ὁ ψύλλος ἔχει χάρι,
'Σ τῶν κορασίδω τὰ βυζιὰ πηδᾷ καὶ σολατσάρει.

38.

Ἀπ' ὄντεν ἤμου δυὸ χρονῶ κ' ἤσουν κ' ἐσὺ τεσσάρω
'Εδῶκαν ἡ μανάδες μας τὰ χέρια νὰ σὲ πάρω.

39.

Ἀποῦ 'χει τὴν ἀπομονὴ τὸ πεθυμᾶ θωρεῖ το,
Ἀλήθεια τὰ κορμάσκιν του πολλὰ κατηγορεῖ το.

40.

Ἀποφάσισα νὰ γένω 'ς τὴν Ἁγιὰ Σοφιὰ κουμπές,
Νά 'ρχουνται νὰ προσκυνοῦνε ἄσπραις καὶ μελαχροιναίς.

41.

Ἀπόψε οἱ γειτόνοι μας οὖλοι νὰ κουφαϑοῦνε,
Νὰ κουβεδιάσωμε κυρφὰ νὰ μὴ μᾶςε γροικοῦνε.

42.

Ἀρνήϑης μ', ἄπου νὰ ἀρνηϑῇς τὸ φῶς τῶν ἀμματιῶ σου
Καὶ νὰ γυρεύγῃς γιατρικὸ κ' ἐγὼ νά 'μ' ὁ γιατρός σου.

43.

Ἀσπάλαϑρέ μου τί κεντᾷς; βάτε μου τί ἀγκυλόνεις;
Ἐκεῖ ποῦ δὲ σὲ σπέρνουνε τί πᾶς καὶ ξεφυτρόνεις;

44.

Ἄσπρ' εἶσαι σὰν τὰ γάλατα, παχειὰ σὰν τὸ τρυγόνι,
Χαρὰ 'ς τὸ νιὸ ποῦ σ' ἀγαπᾷ καὶ σ' ἀποκαμαρόνει.

45.

Ἄχ ϑάνατε λυπήσου με καὶ πάρε τὴ ψυχή μου,
Καὶ δὲ μπορῶ 'ς τὰ βάσανα νὰ τό 'χω τὸ κορμί μου!

46.

Ἄχι καὶ γιάντα σ' ἀγαπῶ περίσσια καὶ μεγάλα,
Ὡσὰν καὶ νὰ βυζάσαμε τὰ δυό μας ἕνα γάλα;

47.

Ἄχι καὶ ν' ἀνταμόναμε 'ς ἕνα στενὸ τὰ δυό μας
Καὶ τὸ στενὸ νά 'νε πλατὺ νὰ βάνῃ τὸν καϋμό μας.

48.

Ἄχι καὶ τ' ἄχι μ' ἔφαγε καὶ τ' ἄχι ϑὰ μὲ φάγῃ
Καὶ τὸ λιγνό σου τὸ κορμὶ 'ς τὸν Ἄιδη ϑὰ μὲ βάλῃ.

---

45. 1 Ἄχ ϑάνατε λυπ. με κ. πάρε, Ἄχ ϑάνατ' ἴντα γείνηκες; δὲν παίρνεις τὴ ψυχή μου; —

49.

Ἄχί 'καμα 'πού τὴν καρδιὰ κ' ἐβγῆκ' ἕνα ψυχάρι,
Κ' ἐβγῆκε κ' ἐδιαλάλησε· ἀπ' ἀγαπᾷ νὰ πάρη.

50.

Ἄχι κ' ἐκουζουλάϑηκα γιὰ μιᾶς 'Ρωμηᾶς χατίρι,
Τὴν εἶδα μόνο μιὰ φορὰ ἀπού τὸ παραϑύρι.

51.

Ἄχι πῶς μ' ἄφες μιὰ φωϑιὰ πυρῆ σὰν τὸ καμίνι
Κι' ἂ μ' ἀρνηϑῆς κιαμιὰ φορὰ ἡ λάβρα ϑὰ μοῦ μείνῃ.

52.

Ἄχι τὰ μάϑια μιᾶς ψυχῆς ἴντα γλυκυὰ ϑωροῦνε!
'Από 'να μίλι κι' ἀπὸ δυὸ τὸν ἄϑρωπο καιντοῦνε.

B.

53.

Βασιλικὲ πλατύφυλλε καὶ μακροκοντυλάτε,
'Από 'να μίλι κι' ἀπὸ δυὸ ἡ μυρωδιὰ γροικᾶται.

54.

Βασιλικὸ καὶ ῥοσμαρὶ ἐφύτεψα 'ς τὴ γάστρα
Κ' ἐγύρισε κ' ἐσκέπασε τὸν οὐρανὸ μὲ τ' ἄστρα.

Γ.

55.

Γιά ἴδε με καὶ λυπήσου με, κλάψε μ' ἀνεν κατέχῃς,
Βάλε μὲ 'ς τ' ἀγκαλάκια, μὰ μαϑημένο μ' ἔχεις!

56.

Γιὰ μένα γείν' ὁ ϑάνατος, γιὰ μένα καταστάϑη,
Γιὰ μένα φανερώϑηκαν 'ς τὸν κόσμ' οὗλαν τὰ πάϑη!

57.

Γιὰ ὄνομῆς σου μάϑια μου ὅ τι μοῦ πῇς ϑὰ κάμω,
Νὰ κάϑωμαι νὰ ξεμετρῶ κουκκὶ κουκκὶ τὴν ἄμμο.

58.

Γιὰ πινομῆς τοῦ φίλου μου ἦρϑα νὰ τραγουδήσω;
Νὰ πῶ τραγούδια ὄμορφα νὰ τὸν εὐχαριστήσω;

Δ.

59.

Δέ ϑέλω γὼ παράδεισο, δέ ϑέλω γὼ ν' ἁγιάσω,
Μὰ ϑέλω τὸ κορμάκι νὰ τὸ σφιχταγκαλιάσω.

60.

Δέ ϑέλω κόσμο νὰ ϑωρῶ, ζωὴ ϑὰ παραιτήσω,
Κι' ἂν ἔχω μέραις γιὰ νὰ ζιῶ ἐσένα ϑὰ τσ' ἀφήσω.

61.

Δέ ϑέλω νὰ δουλεύγῃς, νὰ βασανίζεσαι,
Μὰ ϑέλω νὰ γλεντίζῃς καὶ νὰ στολίζεσαι.

62.

Δέ ϑέλω νὰ μιλῇς κιανοῦς μηδέ νὰ σοῦ μιλοῦνε;
Γιατὶ καλλιά 'χω νὰ ϑωρῶ τὰ σκώϑια μου νὰ λυοῦνε.

63.

Δέ μπορῶ νὰ καταλάβω Τοῦρκαν εἶσαι γὴ Ῥωμηά,
Γὴ Ἰγγλέζα γὴ Φραντσέζα κ' ἔχεις τόσην ὀμορφιά.

64.

Δέν εἶνε πόνος νὰ πονῇ, πόνος νὰ ϑανατόνῃ
Σὰν τὴν ἀγάπη τὴν κυρφὴ ποῦ δέν ξεφανερόνει.

---

64. 2 ποῦ δὲν ξ., ὄντε ξεφανερόνῃ. —

65.

Δὲν εἶσ' ἐσὺ ποῦ μοῦ 'λεγες, ἂ δὲ μὲ ἰδῇς ποθαίνεις,
Κ' ἐδὰ περνᾷς 'ς τὴν πόρτα μου, κάνεις πῶς δὲ μὲ βλέπεις;

66.

Δὲν ἠμπορῶ νὰ κάμ' ἄλλιῶς, μὰ θὰ σὲ σγουραφήσω,
Νὰ σὲ βαστῶ 'ς τὸν κόρφο μου νὰ μὴ σ' ἀλησμονήσω.

67.

Δὲν ἠμπορῶ τὰ κάθη μου τσῇ πέτρας νὰ τὰ λέω
Κ' ἡ πέτρα νὰ μὴ μοῦ μιλῇ, νὰ κάθωμαι νὰ κλαίω.

68.

Δὲν τόνε θέλω τὸ γιατρὸ 'ς τὴ χέρα νὰ μοῦ γγίζῃ,
Γιατὶ γνωρίζει τὸ σεβντὰ καὶ θὰ μὲ μαρτυρήσῃ.

69.

Δὲν τόνε θέλω τὸ βοσκό, γιατὶ βγάνει βοσκέα,
Μὰ τόνε θέλω δάσκαλο νὰ βγάνῃ λιβανέα.

70.

Διάλε τὰ κοκκαλάκια μου ἂ δὲ σὲ μολοήσω·
Κάθα ποῦ πάω 'ς τὸ νερὸ μὲ παίρνεις ἀποπίσω.

71.

Διάλε τὴν τρίχα ποῦ 'θελε νὰ ξεψυχήσω 'μπρός σου,
"Οντεν ἐπέρνουν κ' ἔδειχνε τὸ καρτσοβάσταγό σου.

72.

Δός μου το κόρη τὸ φιλί, δὸς μού το τοῦ καϋμένου
Καὶ τάξε πῶς ἐχάρισες ζωὴ τ' ἀποθαμμένου.

73.

Δυὸν παραδῶ γαρόφαλα, τσικίνια κι' ἂν τσῇ δώσῃς,
Δὲν τὴν πλανῇς τὴν κοπελιὰ σὰν ἔχῃ νοῦ καὶ γνῶσι.

E.

74.

'Εβάρηκες μου 'ς τὸ κορμὶ μὲ μιὰ χρουσῆ σαΐτα,
Κ' ἐπληγωσές μου τὴν καρδιὰ καὶ κλαίω μέρα νύχτα.

75.

'Εγροίκουνα τὰ κάλλη σου κ' ἦρθα νὰ τὰ ξανοίξω
Καὶ δὲ μοῦ δούδ' ὁ νοῦς μου μπλιὸ νὰ γκάψω νὰ τ' ἀφήσω.

76.

'Εγ' ἀγαπῶ σε μὲ τὸ νοῦ, ὁ κύριος τὸ κατέχει,
'Εκεῖνος ἀποῦ συννεφιᾷ κι' ἀποῦ βροντᾷ καὶ βρέχει.

77.

'Εγώ μαι 'κεῖνο τὸ δεντρό, ποῦ 'χει τὰ φύλλα μαῦρα,
Ποῦ 'χει καϋμὸ 'ς τὰ σωθικὰ κ' εἰς τὴν καρδιάν του λάβρα.

78.

Εἶδα σε κι' ἀναγάλλιασα κ' ἐχάρηκα λιγάκι,
Ἀποῦ 'τονε τὸ ἀχεῖλί μου νὰ στάξῃ τὸ φαρμάκι.

79.

Εἶδα τα πάλι σήμερο τὰ μάθια ποῦ μὲ κρίνουν,
Κι' ἀποῦ μοῦ παίρνουνε τὸ νοῦ καὶ δὲ μοῦ τὸν ἀφίνουν.

80.

Εἶνιε κι' ἀθρῶποι νιοῦς ῥιαλιοῦ, εἶνιε κι' ὀχτὼ 'ς τὸ ῥιάλι,
Κ' εἶνιε καὶ τσὴ ζυγιάζουνε μὲ τὸ μαργαριτάρι.

---

80. 2 Και τσὴ ζυγιάζουνε, καὶ καμπανίζουν τση. —

81.

Εἶσαι ψηλή, εἶσαι λιγνή, εἶσαι μιὰ Βενετσιάνα,
Καὶ μοιάζεις τοῦ ντραντράφυλλου 'ς τὴ ῥοδοκοκκινάδα.

82.

Εἰς τὴν ἀρχὴν ὁ ἔρωντας δείχνει μὲ τὸ χρουσάφι
Κ' ὕστερα πάϑη καὶ καϋμοὺς φέρνει εἰς τὸ κεφάλι.

83.

'Εκλείδωσ' ἡ καρδοῦλά μου σὰν τῶ Χανιῶ τὴν πόρτα,
Καὶ δὲν ἀνοίγει, δὲ γελᾷ καϑὼς ἐγέλα πρῶτα.

84.

"Ελα ἔλα μετὰ μένα
Νὰ περνᾷς ἀγαπημένα.

85.

'Εμὲ μοῦ πρέπει νὰ φορῶ μαύρου κοράκου ῥοῦχα,
Γιατὶ μ' ἐξεχωρίσανε 'ποὺ τὴν ἀγάπ' ἀποῦ 'χα.

86.

'Εμέν' ὁ νοῦς μου σάλεψε κ' εἰς τὰ βουνὰ σκορπίστη,
Γὴ μαγεμμένο μ' ἔχουνε γὴ ἢ ὁ ϑεὸς μ' ὠργίστη.

87.

"Εναν καράβι 'ς τὸ γιαλό, ῥαμπή μου σελαμέτι
Γιατὶ βαστᾷ 'ς τὰ μέσαν του σεβντὰ καὶ κασαβέτι!

88.

"Εναν κλαδὶ βασιλικὸ ἐφύτεψα 'ς τ' αὐτί μου
Κ' ἐγύρισε κ' ἐσκέπασε οὔλη τὴν κεφαλή μου.

89.

"Ερωντα κ' ἴντα σοῦ 'καμα κ' ἴντα 'χεις μετὰ μένα,
Καὶ ϑέλεις πάντα νὰ ϑωρῇς τὰ μάϑια μου κλαϋμένα;

90.

Ἔρωντα πρωτομάστορα ὁρμήνεψε τσῆ κόρης
Ὄντεν περνῶ νὰ μὴ γελᾷ, γιατὶ μὲ θανατόνει.

91.

Ἔρωντα τὴ σαΐτα σου νὰ τὴ μαλαμματώσῃς,
Γιατὶ δὲν ἄφηκες καρδιὰ νὰ μὴν τήνε ματώσῃς.

92.

Ἐσύ 'σαι ἡ αἰτία ποῦ μέλλει νὰ χαθῶ
Καὶ τὸν ἀπάνων κόσμο νὰ τὸν ἀπαρνηθῶ.

93.

Ἐσ' εἶσαι κόρη μ' ὁ γιατρὸς κ' ἐγώ 'μ' ὁ λαβωμένος,
Δὸς μού το κόρη τὸ φιλὶ νὰ γιατρευτ' ὁ καϋμένος.

94.

Ἐσ' εἶσαι τ' ἄθη τῶν ἀθῶ καὶ τσῆ μηλιᾶς τὸ μῆλο,
Ἐσ' εἶσαι 'ποῦ γεννήθηκες ἀντάμα μὲ τὸν ἥλιο.

95.

Ἐσ' εἶσαι τὸ καράβι κ' ἐγώ 'μ' ἡ βάρκα σου,
Σόπρα τὸ παρουκέτο νά 'ρθω 'ς τὴ μπάντα σου.

96.

Ἐσ' ἦσουν ἀποῦ μοῦ 'λεγες ἃ δὲ μὲ ἰδῇς ποθαίνεις
Κ' ἐδά 'γκαψες καὶ μ' ἄφηκες καὶ δὲ μεταγαέρνεις.

97.

Ἔχω σου παραπόνεσι χιλιάδες καὶ μυριάδες,
Μὰ δὲ μπορῶ νὰ σοῦ τσὴ πῶ ὄξω μὲ μαντινάδες.

Z.

98.

Ζαχαροζυμωμένη μου, παιγνίδι τῶν ἀγγέλω,
'Εσ' εἶσ' ἡ γι ὀμορφότερη τῶν ἀλλωνῶν κοπέλω.

99.

Ζηλειάρης εἶμαι, μάθια μου, κ' εἰς τὴ ζηλειά μ' ἀπάνω.
Καὶ τὸ χατίρι σου χαλῶ καὶ τὴ ζωή μου χάνω.

H.

100.

'Η ἀγάπη κόβγει γόνατα κ' οἱ λοϊσμοὶ γερνοῦνε,
Κ' ἐγὼ ποῦ τά 'χω καὶ τὰ δυὸ πῶς δὲ μὲ καταλυοῦνε;

101.

'Η γι ὥρα πεῦ σ' ἀγάπησα μαύρ' ἤτονε, κερά μου,
Γιὰ κεῖνο ἐμαυρίσανε μέσα τὰ σωθικά μου.

102.

"Ηθελα καὶ νὰ κάτεχα ποιὰ κοπελιὰ μοῦ μέλλει,
Νὰ τὴν ταΐζω ζάχαρι καρύδια μὲ τὸ μέλι.

103.

"Ηθελα καὶ νὰ κάτεχα τσὴ μέραις ἀποῦ λείπω
"Ανε δροσίζεσαι ψωμὶ κι' ἄνε χορταίνης ὕπνο.

104.

"Ηθελα νά 'μαι λεύτερος καὶ νά 'χω καὶ παράδες
Καὶ μὲ τσῆ νύχτας τὸ δροσιὸ νὰ κάνω πατινάδες.

Θ.

105.

Θάλασσα ὄρη καὶ βουνὰ καὶ ποταμοὶ καὶ δάση,
Γιὰ τὴν ἀγάπην του κιανεὶς μπορεῖ ζωὴ νὰ χάσῃ.

106.

Θάλασσα, τὸ ταιράκι μου ἀπάνω σου κοιμᾶται,
Παρακαλῶ σας χύματα νὰ μὴ μοῦ τὸ ξυπνᾶτε!

107.

Θάλασσα χωρὶς χύματα κάραβι δὲ σηκόνει
Κι' ἀγάπη χωρὶς βάσανα ποτὲ δὲν ξετελειόνει.

108.

Θαμμάζομαι τὸν οὐρανὸ πῶς στέκει χωρὶς στύλο,
Θαμμάζομαι, πουλάκι μου, πῶς δὲ μὲ κάνεις φίλο.

109.

Θαμμάζομ' ὄντεν πορπατῇς πῶς δὲν ἀϑεῖ ἡ πασπάλη,
Πῶς δὲν ἀϑοῦνε τὰ βουνὰ ἀποὺ τὰ τόσα κάλλη.

110.

Θαμμάζομ' ὄντεν πορπατῇς πῶς δὲν ἀϑοῦν ἡ ῥούγαις
Καὶ πῶς δὲ γίνεσαι ἀητὸς μὲ τσὴ χρουσαῖς φτερούγαις.

111.

Θέ μου μεγαλοδύναμε, μεγάλο 'ν' τ' ὄνομά σου·
Φύλλο δέν πεφτ' ἀπὸ δεντρὸ χωρὶς τὸ ϑέλημά σου.

112.

Θωρεῖς τα δὰ τὰ λόγια μου πῶς βγαίνουν ἕνα ἕνα,
Σὰν τοῦ καλοῦ γραμματικοῦ ἀποῦ βαστᾷ τὴ μπένα;

113.

Θωρεῖς το τὸ μουστάκι μου πῶς βάν' ἀρχὴ καὶ δρόνει;
Μιὰν κοπελιὰ μοῦ τὸ φιλεῖ καὶ γοργομεγαλόνει.

I.

114.

Ἴντα νὰ κάμω τῶν πολλῶ ν' ἀρέσω τῶν ἐλίγω;
'Σὲ μιὰν ἀγάπ' ἀσμπέρδεξα καὶ δὲ μπορῶ νὰ φύγω.

115.

Ἴντα νὰ πῶ τσῆ μοίρας μου ἂ μοῦ 'φταιξε κ' ἐκείνη,
Πάλι κι' ἂ μοῦ 'φταιξ' ἄϑρωπος ὁ ϑιὸς νὰ τόνε κρίνῃ.

116.

Ἴντά 'νε δὰ ἐτουτονὰ ὁ ξένος μὲ τὴν ξένη
Νὰ γίνουνται δικολογιὰ καί φιλοι μπιστεμμένοι;

117.

Ἴντά 'χω κι' ὄντε ϑὰ σὲ ἰδῶ πόδια καὶ χέρια τρέμω;
Μὲ τὴν καρδιά μου σ' ἀγαπῶ γιὰ τοῦτο τὸ παϑαίνω.

118.

Ἴντα ψυχὴ κι' ἀπομονὴ τὴν ἔχει τὸ κορμί σου
Νὰ βγάνῃς τὸ φουστάνι σου νὰ ϑέτῃς μοναχή σου;

119.

Ἴσκα καὶ πυροφίτιλο ϑὰν ἄψω 'ς τὴν ποδιά σου
Νὰ ζαλιστῇ ἡ μάνα σου νὰ πιάσω τὰ βυζιά σου.

K.

120.

Καὶ νὰ ξαναγεννούμουνε 'ς τὸν κόσμο πάλι νά 'μαι
Ἀγάπαις μπλιὸ δὲν ἔκανα, πρίκαις γιὰ νὰ μὲ φᾶνε.

121.

Καὶ ποῦ Ξὰ βρῶ παληὸ χαρτὶ καὶ σκουριασμένη μπένα
Νὰ γράψω τὰ πεισματικὰ ποῦ μοῦ 'χεις καμωμένα;

122.

Καληνωρίζω μιὰ μηλιά, μὰ τ' ὄνομα δὲ λέω,
Γιατ' ἄνεν 'πῶ καὶ τ' ὄνομα Ξὰ κάΞωμαι νὰ κλαίω.

123.

Κάλλια νὰ ἰδῶ τὸ αἷμά μου 'ς τὴ γῆς νὰ κάμῃ βρύσι
Παρὰ νὰ ἰδῶ τὴν ἀγαπῶ ἄλλος νὰ τὴ φιλήσῃ.

124.

Καλλιά 'χω μάνα νὰ μοῦ πῇς νὰ κακοΞανατήσω
Παρὰ νὰ μοῦ τὸ ξαναπῇς τὴν ἀγαπῶ ν' ἀφήσω.

125.

Καμῖνι ἔχω 'ς τὴν καρδιὰ κ' ἕνα δεντρὸ 'ς τὴ μέση
Κι' ἀποὺ τὴ λάβρα τὴν πολλὴ μαραίνεται νὰ πέσῃ.

126.

Καρδιά μου παραπονερὰ τίνος παραπονᾶσαι;
Τίνος τὰ λὲς τὰ λόγια σου καὶ τίνος τὰ διγᾶσαι;

127.

Καρδιά μου ποιὸς σ' ἐκλείδωσε κ' ἐπῆρε τὸ κλειδί σου,
Καὶ δὲν ἀνοίγεις νὰ μοῦ πῇς τὴν παραπόνεσί σου;

128.

Κασίδα τήνε Ξέλω γὼ τὴν ἀγαπητική μου
Γιὰ νὰ τήνε σιχαίνουνται νά 'νε μοναχική μου.

129.

Κερδέσω τα τὰ μάΞια σου ἔντεν τὰ ῥίχνῃς κάτω
Καὶ πάλ' ἀναντρανίζῃς τα καὶ κάνῃς μου τὸ νάτο!

130.

Κρῖμα 'ς ἐσένα κοπελιά, κρῖμα 'ς τὴν ὀμορφιά σου
Νὰ βάνῃς τέϑοιο μπουνταλᾶ νὰ πιάνῃς τὰ βυζιά σου!

131.

Κυφφὰ τοῦ κόσμου σ' ἀγαπῶ καὶ φανερὰ τοῦ νοῦ μου,
Γιὰ τοῦτο δούδει, μάϑια μου, ϑάνατος τοῦ κορμιοῦ μου.

Λ.

132.

Λέω σου μὴ μὲ πειράζῃς κι' ἄφῃς με 'ς τὸ χάλι μου
Καὶ τὸ νοῦ μου τὸν ἐπῆρες ἀποὺ τὸ κεφάλι μου.

133.

Λυπητερὸ καὶ ϑλιβερὸ μοῦ κάμετε τὸ μνῆμα
Καὶ βάλετέ με ζωντανὸ κι' ἂς ἔχω γὼ τὸ κρῖμα.

Μ.

134.

Μὰ ἦτον ἀποὺ τὸ ϑεὸ γιὰ νὰ ξεχωριστοῦμε,
Λιγάκι ν' ἀλαφρώσωμε καὶ νὰ ξεκουραστοῦμε.

135.

Μάϑια γλυκιά, στόμα μικρό, πρόσωπο ζαχαρένιο,
Ξαϑὰ μαλλιὰ 'ς τὴν κεφαλή, κορμὶ σγουραφισμένο.

136.

Μάϑια καὶ φρούδια παίζουνε μὰ σὰ δὲ γγίζῃ χέρα
Κορμὶ δὲ ϑεραπεύγεται καρδιὰ δὲν παίρν' ἀέρα.

137.

Μαλόνω τα τὰ μάϑια μου νὰ μὴ σὲ συντηροῦνε,
Μὰ κεῖνα τὰ μαριόλικα περίσσια σ' ἀγαποῦνε.

138.

Μ' ἔκαψες κ'ρη 'ς τὴν καρδιὰ 'ποὺ τὴν ἀναμελειά σου,
Χαίρου τὸν κόσμο μοναχὴ κ' ἐγὼ ἂς τόνε χάσω.

139.

Μηλιὰ ποῦ σ' ἐκαμάρονα καθημερνὴ καὶ σκόλη,
Τώρα 'πλεξες τσῆ κλώνους σου 'ςὲ ξένο περιβόλι.

140.

Μὴν ἀγαπᾷς πολλοὺς πολλοὺς νὰ διασκορπᾷς τὸν νοῦ σου,
Ἀγάπα μένα μοναχὸ νὰ μ' ἔχῃς 'ς τσ' ὁρισμούς σου.

141.

Μὴν ἔσωνα νὰ σ' ἔβλεπα ὅντε σ' ἐπρωτοθώρου,
Κ' ἔκαμες τὸ κορμάκι μου δὲν τό 'χω τοῦ διαφόρου.

142.

Μιὰ βοσκοποῦλαν ἀγαπῶ, μιὰ βοσκοποῦλα θέλω,
Κι' ἂ δὲ μοῦ τήνε δώσουνε νὰ τήνε κλέψω θέλω.

143.

Μιὰ μαντινάδα κι' ἄλλη μιὰ κ' ἕνα μαντιναδάκι,
'Σ τὰ σίδερα μ' ἐβάλανε γιὰ τὸ Κατερινάκι.

144.

Μικρὸς μικρὸς σοῦ φαίνομαι καὶ χαμηλοζωσμένος,
Ἀποὺ τὴ γῆς δὲ φαίνομαι, μὰ τσῇ καρδιαὶς μαραίνω.

145.

Μισεύγω κι' οὐρανὸς βροντᾷ κ' ἡ θάλασσα μουγκᾶται
Κι' ὡς καὶ τὸ χῶμα ποῦ πατῶ κ' ἐκεῖνο μὲ λυπᾶται.

N.

146.

Νὰ δάγκανα τ' ἀχεῖλί σου ὥστε νὰ στάξῃ αἷμα,
Τὸ αἷμα νὰ 'πέφτε 'ς τὴ γῆς κι' ὁ νοῦς σου μετὰ μένα!

147.

Νά 'λειπε τὸ μουρνόφυλλο δὲν ἔκανες μετάξι,
Καινούργι' ἀγάπη πολεμᾷς κ' εἶσαι γιὰ νὰ πετάξῃς.

148.

Νά 'μουνε κουλουκάκι σου νὰ τρέχ' ὀμπρὸς ὀμπρός σου,
Νὰ γύριζα νὰ δάγκανα τὸν ποδαστραγαλό σου.

149.

Νὰ σ' ἔκλεφτα ν' ἀνέβαινα ἀπάνω 'ς τσὴ μαδάραις
Νὰ σὲ γυρεύγ' ἡ μάνα σου τέσσερις ἑβδομάδες.

150.

Νά 'τονε μπορεζόμενο νὰ δένουνταν τὰ δάκρυα,
Νὰ τά 'δενα νὰ σ' τά 'μπεμπα εἰς τοῦ τζεβρὲ τὴν ἄκρα.

151.

Νά 'τον ἡ θάλασσα γυαλὶ νὰ κύλιουν τὸ λεμόνι
Νὰ τό 'μπεμπα τσ' ἀγάπης μου χαιρετισμὸ 'ς τὴν Πόλι.

152.

Νά 'χαμ' ἀρνιὰ νὰ τρώγαμε καὶ ῥοῦχα νὰ φοροῦμε,
Δουλειὰ νὰ μὴν ἐκάναμε μόνο νὰ τραγουδοῦμε.

153.

Νά 'χα τὴ θάλασσα κρασὶ καὶ τὰ καράβια κοῦπα
Καὶ τὰ βουνὰ χλωρὸν τυρὶ καὶ τὴν ἀγάπ' ἀποῦ 'χα.

154.

Νισάφι κάμε άπονη, μετάβαλε μπλιὸ ἦθος
Ἰδὲ γιαγκίνιν τό 'βαλες εἰς τ' ἄθλιο μου στῆθος!

O.

155.

Ὁ γέρος ἀπ' ἀπόθανε 'ς τὴ Μεσαρὰ γυρίζει,
Τὰ κόλυβάν του τρώγανε κ' ἐκεῖνος χαχαρίζει.

156.

Ὁ ἔρωντας εἶν' δαίμονας τσ' ἀθρώπους δαιμονίζει,
Τσὴ φρόνιμους κάνει λωλοὺς καὶ τσὴ λωλοὺς κοιμίζει.

157.

Ὁ ἔρωντας εἶνε λιγνὸς 'ς τὰ πράσινα ντυμένος
Καὶ σαΐτεύγει τσὴ καρδιαίς, ἀναθεματισμένος.

158.

Ὁ ἔρωντας εἰς τὴν ἀρχὴ δείχνει μὲ τὸ χρουσάφι
Καὶ σὰ ῥιζώσῃ 'ς τὴν καρδιὰ δὲν κάνει μπλιὸ νισάφι.

159.

Ὁ ἥλιος ὄντεν πρωτοβγῆ 'ς τ' ἀστήθη σου κονεύγει
Κ' εἰς τὸ δεξιό σου μάγουλο πάει καὶ βασιλεύγει.

160.

Ὁ ἥλιος τσ' ἀχτίδες του ἂς πᾶ νὰ τσὴ στερέψῃ
Κι' ἂς ἔρθ' ἀποὺ τοῦ λόγου σου νὰ τσὴ ξαναγυρέψῃ.

161.

Ὁλημερνῆς κι' ὁληνυχτῆς σέρνω τὸν ἔρωντά σου
Καὶ κιντυνεύγω, μάθια μου, 'ς τὰ κάλλη τὰ δικά σου.

---

159. 2 Κ' εἰς τὸ δεξιό σου μ., Κ' εἰς τὰ ξαθά σου τὰ μαλλιά. —

162.

— Όντε θὰ ζεχωρίζωμε ἴντα θὰ μοῦ χαρίσῃς;
— Ἕνα φιλὶ 'ς τὸ μάγουλο νὰ μὴ μ' ἀλησμονήσῃς.

163.

Όντε σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου ἦτον ἡμέρα σκόλη
Κ' ἐλουτρουγοῦσαν ὁ Χριστὸς κ' οἱ δώδεκ' Ἀποστόλοι.

164.

Όντε σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου ὁ ἥλιος ἐκατέβη
Καὶ σοῦ 'δωκε τὴν ὀμορφιὰ καὶ πάλι μετανέβη.

165.

Όντε σὲ ἰδῶ ψυχίτσα μου ζεσταίνομαι, κρυγαίνω
'Σ τὸ θάνατο κι' ἂν βρίσκωμαι κείνην τὴν ὥρα γιαίνω.

166.

Όντε σοῦ θέλω θυμηθῇ μικρή μου εἰς τὰ ξένα,
Σταλαμματιαὶς σταλαμματιαὶς στάσ' ἡ καρδιά μου αἷμα.

167.

Όντε σοῦ θέλω θυμηθῇ 'ς τὰ ὄρη ποῦ γυρίζω
Μοῦ φεύγουν ἀναστεναμμοὶ κλάϋματα καὶ δακρύζω.

168.

Ὁ οὐρανὸς νὰ κατεβῇ κ' ἡ γῆς νὰ πᾶ ἀπάνω,
Δὲ σ' ἀπαρνοῦμαι, μάθια μου, ὄξω καὶ νὰ ἀποθαίνω.

169.

Όπ' ἀγαπᾷ 'ς τὴ γειτονειὰ ἔχει χαρὰ μεγάλη,
Ἔχει τὸν ὕπνο διάφορο καὶ τὰ παπούτσια χάρι.

170.

Όποιος γροικᾷ τσὴ κοπελιαὶς καὶ θέλει ν' ἀγαπήσῃ,
Καλλιάν του νὰ βρεθῇ γρεμνὸς νὰ πάῃ νὰ τσουρήσῃ.

171.

Όποιος τὰ ἰδῇ τὰ μάθια σου καὶ νὰ τὰ ἰδῇ κ' ἐμένα
Λέει πῶς μᾶς ἐγέννησε μιὰ μάνα, τὰ καϋμένα.

172.

Όποιος τὰ λόγια σου γροικᾷ καὶ τσ' ὅρκους σου πιστεύγει
'Σ τὴ θάλασσα πιάνει λαγοὺς καὶ 'ς τὰ βουνὰ ψαρεύγει.

173.

Όποιος φοβᾶται τὴ φωθιὰ μὴν κάτσ' ἀντίκρυτά μου,
Γιατὶ θὰ τόνε κάψουνε τ' ἀναστενάμματά μου.

174.

Ὁ ποταμὸς σέρνει κλαδιὰ καὶ ὁ γιαλὸς καράβια
Κ' ἡ κόρη μὲ τὰ νάζιαν τση σέρνει τὰ παλληκάρια.

175.

Οὗλοι μοῦ τόνε λένε τσαπίνη καὶ λωλό,
Μὰ γὼ θὰ τόνε πάρω, γιατὶ τὸν ἀγαπῶ.

176.

Οὗλαις νὰ λάμπουν σὰν τὸ φῶς κ' ἐσὺ νά 'σαι σκοτίδι
'Εσ' εἶσαι μέλι, μάθια μου, κ' ἐκείναις εἶνιε ξεῖδι.

177.

Οὗλά μου τὰ παραίτησα, σουβλιὰ καὶ καλαπόδια
Νὰ κάθωμαι νὰ συντηρῶ τῶν κορασιῶ τὰ πόδια.

II.

178.

Πάλι γιὰ τὰ μελαχροινὰ θὰ πῶ μιὰν μαντινάδα,
Γιατ' ἀπὸ κείνην τὴ σειρὰ ἔχω μιὰ φιλενάδα.

179.

Πάνω 'ς τὰ ὄρη 'ς τὰ βουνὰ φωθιὰ θὰ πάω ν' ἅψω,
Νὰ βάλω τὸ κορμάκι μου γιὰ σένα νὰ τὸ κάψω.

180.

Παπαδοποῦλα τοῦ παπᾶ ἀγάπα με κ' ἐμένα,
Γιατὶ θὰ κάμω τὸν παπᾶ κακὰ κι' ἀσβολωμένα.

181.

Πεῖσμα 'ςὲ πεῖσμα μὲ λαλεῖς ὀγιὰ ν' ἀδυναμήσω
Μὰ γὼ γιὰ τὸ πεισματικὸ σὰ ῥόδο θὰν ἀθήσω.

182.

Πέ μού το μὲ τὸ χορατᾶ, πέ μού το μὲ τὸ νάζι,
Πέ μού το πῶς δὲ μ' ἀγαπᾷς μὰ μένα δὲ μὲ γνοιάζει.

183.

Περιστεράκι τ' ὀρανοῦ κατέβα κάμε κρίσι,
Πέντε χρόν' ἀγαπητικὴ γυρεύγει νὰ μ' ἀφήσῃ!

184.

Περνᾷ ὁ ἥλιος, μάθια μου, κ' ἐσὺ τόνε θαμπόνεις,
Καὶ μὲ τὴν ὀμορφάδα τον ἄθρωπο πληγόνεις.

185.

Ποιὸς εἶδε ψάρια 'ς τὰ βουνὰ καὶ θάλασσα σπαρμένη;
Ποιὸς εἶδε τούτους τσὴ καιροὺς ἀγάπη μπιστεμμένη;

186.

Ποιὸς θενὰ ἰδῇ τὰ κάλλη σου νὰ μὴν τοῦ φύγ' ἡ γνῶσι
Καὶ μέσα 'ς τὴν καρδοῦλάν του ἔρωντας νὰ ῥιζώσῃ;

187.

Πολλὰ παραπονέματα 'ς τ' ἀχεῖλί μου γραμμένα
Κι' ὅ τι νὰ σμίξωμε τὰ δυὸ θὰ σοῦ τὰ πῶ 'να ἕνα.

188.

Πόσοι ὀϑροὶ δὲ φαίνουνται σὰν μπιστεμμένοι φίλοι
Κ' ἔχουν τὸ διάολο 'ς τ' ἀσκί, τὴ ζάχαρι 'ς τ' ἀχεῖλι!

189.

Ποῦ 'σουνε καὶ ποῦ γύριζες κ' ἐδά 'ρϑες νὰ μοῦ πέσῃς;
Χέρια καὶ πόδια νὰ φιλῇς συμπαϑημὸ δὲν ἔχεις.

Ρ.

190.

Ῥόδο μου μὴ μαραίνεσαι, μὴ χάνῃς τὴ ϑωριά σου,
Μ' ἀνάϑεμα μ' ἂν ἀγαπῶ ἄλλη καλλίτερά σου.

191.

Ῥόδο 'σαι σὺ ῥόδο κ' ἐγώ, μαζὶ νὰ φυτευτοῦμε,
Νὰ σμίξωμε τσὴ κλώνους μας νὰ μὴ ξεχωριστοῦμε.

Σ.

192.

Σὰ δὲ μὲ ϑέλῃς νὰ περνῶ
Βάλε νὰ φράξουν τὸ στενό.

193.

Σὰ ϑέλῃς χαϊδεμμένο μου νὰ μὴν κατηγορᾶσαι
'Σ τὰ παραϑύρια τοῦ βορριᾶ ἔβγαινε νὰ κοιμᾶσαι.

194.

Σὰ μοῦ τὴν ἄψες τὴ φωτιὰ ἔγκαψες κι' ἄφηκές με,
Μηδὲ ϑεὸ φοβήϑηκες μηδ' ἐλυπήϑηκές με.

---

191. 2 νὰ μὴ ξεχωριστοῦμε, νὰ σφιχταγκαλιαστοῦμε. —

195.

Σὰν ἀποκάμουν ἡ γι ἐληαὶς ἴντ' ἀφορμὴ ϑὰν ἔχω
Νὰ παίρνω τὸ καλάϑι μου νά 'ρχωμαι νὰ σὲ βλέπω;

196.

Σὰν ἀποϑάνω, ἥλιε μου, κ' ἐσὺ νὰ σκοτεινιάσῃς
Κ' ἐσὺ φεγγάρι μου λαμπρὸ τὸ φῶς σου νὰ τὸ χάσῃς.

197.

Σὰν ἤϑελες νὰ μ' ἀρνηϑῇς γιάντα δὲ μοῦ τὸ 'μήνας,
Νὰ βρῶ κ' ἐγὼ ταιράκι μου ἀποὺ τὸν ἄλλο μῆνα;

198.

Σὲ ἀγαπῶ λωλαίνομαι τὸ νοῦ μου τόνε χάνω,
Μὴ μοῦ μιλῇς ἐνάντια μὴν πέσω ν' ἀποϑάνω.

199.

Σήκωσε τὴ μανίκα μου νὰ ἰδῇς τὴ μαχαιριά μου,
Γιὰ σένα μοῦ τὴν παίξανε, χαρῶ σε, κοπελιά μου.

200.

Σήμερο μιὰ ταχυά 'νε δυὸ τὴν ἄλλη τρεῖς δὲ σ' εἶδα
Καὶ φαίνεται μου πῶς φορῶ εἰς τὸ λαιμ' ἀλυσίδα.

201.

'Σ ἴντα περβόλι ϑὰ βρεϑοῦν δυὸ μῆλα ταιριασμένα
Σὰν τὰ βυζάκια σου τὰ δυό, τὰ μοσκομυρισμένα;

202.

'Σ τὰ σίδερα μ' ἐβάλανε κ' εἰς τσὴ βαροὺς κουτσούρους,
Τὰ παλληκάρια βάνουνε, δὲ βάνουν τσὴ μπουμπούρους.

203.

Στέκω καὶ συλλογιάζομαι μὲ συλλογὴ μεγάλη
Πῶς εἶν' ἡ ϑάλασσ' ἁρμυρὴ κι' ἀνάλατο τὸ ψάρι.

204.

'Σ τὴν Πόλι 'ς τ' ἀργαστήρια 'ς τὰ λεμονάδικα
Μιὰν μαχαιριὰ μοῦ παῖξαν γιὰ σένα ἄδικα.

205.

'Σ τὴ σκάλα 'π' ἀνεβαίνεις νὰ πέσ' ἡ γόβα σου
Νὰ σκύψω νὰ τὴν πιάσω νά ἰδῶ τὸν πόδα σου.

206.

'Σ τὸν οὐρανὸν ἐστράφηκα κ' εἶδα τζαμὶ καὶ μνῆμα,
Κ' εἶδα καὶ τὴν ἀγάπη μου 'ς τὴ μέση κ' ἐπροσκύνα.

207.

'Σ τὸν οὐρανὸ θὰν ἀνεβῶ νὰ διπλωθῶ νὰ κάτσω,
Νὰ πιάσω μπένα καὶ χαρτὶ τὰ κάλλη σου νὰ γράψω.

208.

Στρογγυλομηλοπρόσωπη, παιγνίδι τῶν ἀγγέλω,
'Εσ' εἶσ' ἡ γι ὀμορφότερη τῶν ἀλλωνῶν κοπέλω.

209.

'Σ τῶν ἀμμαθιῶ μου τὸ σκενιὸ κάθεσαι, φαίνεταί μου,
Σὰν τὴν ἀγάπη σου γλυκειὰ δὲν εἶδα γὼ ποτέ μου.

210.

Συμπάθησέ μου, μάθια μου, μ' οὖλος ὁ κόσμος σφαίλνει,
Γιατὶ κ' ἐμὲ ἡ βίδα μου ἦτονε ξεστριμμένη.

Τ.

211.

Τὰ κρουσταλλένια χέρια σου ἄνοιξ' ἀγκάλιασέ με
Καὶ τὸ δαχτυλιδένιο σου στόμα καὶ φίλησέ με.

212.

Τὰ μάϑια σου μοῦ παίζουνε σαΐταις ἀσημένιαις,
Εἰς τὴν καρδιά μου μπαίνουνε καὶ βγαίνου ματωμέναις.

213.

Τὰ μάϑια σού 'νιε πέλαγος κι' ἀποῦ τὰ κολυμπήση
Πρέπει νὰ συλλογιάζεται νὰ μὴν παραλοΐση.

214.

Τά μάϑια σού 'νιε πέλαγος, τὰ φρούδια σου λιμιῶνας,
Μήτε φουρτίνα τὰ πατεῖ, μήτε βαρὺς χειμῶνας.

215.

Τὰ μάϑια σου ἀστράφτουνε, ἔχεις γλυκειὰ ϑωρία
Κι' ὅποιος τὰ ἰδῇ σκλαβόνεται δὲν ἔχει λευτερία.

216.

Τὰ μάϑια τὴν καρδιὰ ῥωτοῦν· καρδιὰ γιατί 'χεις λύπη;
— Στραβά 'στε καὶ δὲ βλέπετε τὸ ταῖρί σας πῶς λείπει;

217.

Τὰ νεφαλάκια τ' οὐρανοῦ ῥώτηξε νὰ σοῦ ποῦνε
Πῶς κλαῖνε τὰ ματάκια μου ὄντε σοῦ ϑυμηϑοῦνε.

218.

Τάσσω σου Παναγία μου ἀσημωτὰ καντήλια
Νὰ μᾶςε βάλης τῶνι δυὸ 'ς τὰ χέρια δαχτυλίδα.

219.

Τ' ἀχεῖλι σου 'νε τζίτζυφο, τὸ μάγουλό σου μῆλο,
Τ' ἀστῆϑί σου παράδεισος καὶ τὸ κορμί σου κρίνος.

220.

Τέσσερ' ἀφρούδια μάχουνται, τέσσερ' ἀμμάϑια κλαῖνε
Καὶ δυὸ καρδιαὶς μαλόνουνε κι' ἀϑρώπου δὲν τὸ λένε.

221.

Τέσσερα πόδια 'χει ὁ λαγὼς καὶ δυὸ τὸ χελιδόνι
Καὶ δυὸ βυζιά 'χ' ἡ κοπελιά, τσ' ἀϑρώπους ϑανατόνει.

222.

Τὴ μαντινάδα δυὸ φοραὶς ποτέ σου μὴν τὴ λέγῃς,
Γιατὶ ϑαρροῦν ἡ κοπελιαὶς πῶς ἄλλη δὲν κατέχεις.

223.

Τὴ μάνα σου τὴ μάγισσα ῥακὴ ϑὰ τὴν ποτίσω,
Νὰ ϑέσῃ ν' ἀποκοιμηϑῇ νά 'ρϑω νὰ σὲ φιλήσω.

224.

Τὴν τελειόνω τὴ ζωή, ϑάνατο δὲ φοβοῦμαι,
Κάλλι' ἀποϑαίνω καὶ ξεγνοιῶ παρὰ νὰ χωριστοῦμε.

225.

Τὴν ὥρα ποῦ σ' ἀγάπησα ἂς ἤϑελε μοῦ δώσει
Θάνατος μονωρίτικος γιὰ νὰ μὲ ξεγλυτώσῃ.

226.

Τηρῶ μὰ δὲ μπορῶ νὰ ἰδῶ κορμὶ σὰν τὸ δικό σου
Τσ' ὀνοστιμάδες τσῇ πολλαὶς ποῦ 'χει τὸ προσωπό σου.

227.

Τὶ νὰ κάμω τὸ καϋμένο ποῦ μ' ἐγράψαν ταχτικὸ
Καὶ μοῦ δώκανε σουλτάτο πέντ' ὀκάδες νὰ βαστῶ;

228.

Τὸ δίμουρο τὸν ἄϑρωπο σὰν τόνε καταλάβῃς,
Τὴ διμουριάν του κάτεχε κι' ἀμάχι μὴν τοῦ πιάσῃς.

229.

Τὸ κυπαρίσσι τὸ λιγνὸ ἀέρας τὸ ζευλόνει,
Τὴν κοπελιὰ τὴν ἄγγρια ὁ νιὸς τήνε μερόνει.

230.

Τό 'να σου χέρι νὰ κρατῶ ὄντε θὰ βγῇ ψυχή μου,
Χαρούμενο θὰ κατεβῇ 'ς τὸν Ἅιδη τὸ κορμί μου.

231.

Τὸν ἔρωντα βάνω κριτή, τὸ νοῦ μου δραγουμάνο,
Τὸν ἀπατό μου θὰ ρωτῶ κι' ὅ τι μοῦ πῇ θὰ κάνω.

232.

Τὸ παραθύρι σφάλιξες, σφάλιξε κ' ἡ καρδιά μου,
Πεισματικὸ μοῦ τό 'καμες, εὐχαριστῶ κερά μου.

233.

Τοῦ ποταμοῦ τὰ σέρματα ἀμμοῦτσα καὶ κλαδιά 'νε
Τσ' ἀγάπης ὁ ξεχωρισμὸς μαχαίρια καὶ σπαθιά 'νε.

234.

Τὸ ψάρι ἔχει κόκκαλο κ' ἡ μπάμια τὸν ἀθόν τση
Κ' ἔχει καὶ κάθα κοπελιὰ τὸν ἀγαπητικόν τση.

235.

Τρεῖς χρόνοι εἶνιε σήμερο, τέσσερις λογαριάζω,
Κι' ἄλλο δὲν ἐκατάλαβα παρὰ ν' ἀναστενάζω.

236.

Τσῆ κοπελιᾶς τσῆ ἄγγριας, ἀποῦ 'νε σὰν τ' ἀγρίμι,
Δυὸν παραδῶ γαρόφαλα τσῆ δόσε νὰ πραγύνῃ.

237.

Τῶν ἀμμαθιῶ μου τὸ νερὸ δικᾷ σε νὰ ζυμώσῃς
Καὶ τσῆ καρδιᾶς μου ἡ φωθιὰ τὸ φοῦρνο νὰ πυρώσῃς.

Φ.

238.

Φωθιὰ θὰν ἄψω νὰ καῶ κ' ἐσὺ νὰ μὲ θαμμάζῃς
Κι' ὄντεν κ' ἄνε μοῦ θυμηθῇς νὰ βαραναστενάζῃς.

239.

Φωθιὰ νὰ πέσ' ἀπάνω σου κ' εἰς τὸ προσκέφαλό σου·
Σὰ ἴδῃς τὴ μιὰ ξεχνᾷς τσ' ἀλλῆς κι' ἀλλάσσ' ὁ λοῖμός σου.

240.

Φωθιά 'φαγα κ' ἐκάηκα καὶ κάρβουνα κατάπια,
Κι' οὖλουν τοῦ κόσμου τὰ νερὰ ἤπια καὶ δὲ μ' ἐφτάξα.

X.

241.

Χίλιαις χιλιάδες ἁγιασμοὺς νὰ κάμῃς δὲν ἁγιάζῃς,
Γιατί 'φαγες τὸν κόπο μου κ' ἐμένα δὲ λογιάζεις.

242.

Χίλια καλη νωρίσματα 'ς τὴν ἀμπελοκουτσοῦρα,
Ἀποῦ τσὴ κάνει τσὴ φτωχοὺς καὶ τὰ ξεχνοῦνε οὖλα.

243.

Χίλιοι χρόνοι κι' ἄνε διαβοῦν δὲ θὰ σοῦ λησμονήσω
Μηδὲ ποτὲ τ' ἀμμάθια μου 'ς ἄλλη θ' ἀναντρανίσω.

Ψ.

244.

Ψηλά 'ν' τὰ παραθύρια σου σὰν καραβιοῦ κατάρθια,
Κρέμασε τὰ μαλλάκια σου νὰ κάμω σκαλοπάθια.

245.

Ψήγομαι καὶ μαραίνομαι, ποθαίνω κάθα ἡμέρα,
Καὶ μὲ τὸν ἀναστεναμμὸ μαυρίζω τὸν ἀέρα.

246.

Ψυχή μου, μὲ τὸν ἥλιο ἔχεις ἀδερφοσύνη
Κι' ὄντε μισεύγ' ὁ ἥλιος τσ' ἀχτίδες του σ' ἀφίνει.

247.

Ψυχή μου τ' ἀμματάκια σου ὄντε θὰ μὲ στραφοῦνε,
Σπίθαις πετοῦν ἀπάνω μου, φωθιαίς, καὶ μὲ κεντοῦνε.

Ω.

248.

Ὦ οὐρανὲ δικηοκριτή, κατέβα κάμε κρίσι,
Πέντε χρόν' ἀγαπητικιὰ γυρεύγει νὰ μ' ἀφήσῃ!

249.

Ὦ πολυαγαπημένη μου, ψηλοῦ δεντροῦ κλωνάρι,
Ποιὸς ἔχει νοῦ νὰ σοῦ μιλῇ καὶ νὰ σοῦ ῥοζονάρῃ;

250.

Ὡσάν ἀθήσ' ὁ πλάτανος καὶ κάμ' ἐληαὶς τσουνάταις
Ἐτότες θὰ τσ' ἀπαρνηθῶ ξαθαὶς καὶ μαυρομμάταις.

251.

Ὡς περιπλέκει ὁ κισσὸς τσὴ φράχταις καὶ τσὴ δέταις
Ἔτσα τσὴ περιπλέκουνε καὶ τσ' ἄντρες ἡ γυναῖκες.

252.

Ὡς τρέμουν τ' ἄστρη τ' οὐρανοῦ ὄντε θὰ ξεμερώσῃ,
Τρέμει κ' ἐμ' ἡ καρδοῦλά μου ὄντε θὰ σ' ανταμώσῃ.

253.

῾Ως τρέχει τὸ κρυγιὸ νερὸ καὶ μπαίνει ᾽ς τὴ λαῆνα,
῎Ετσα νὰ τρέξ᾽ τὸ αἷμάν του ἀπ᾽ ἀγαπᾷ καντίνα.

254.

῾Ως τρέχει τὸ κρυγιὸ νερὸ καὶ μπαίνει ᾽ς τὸ κουτοῦτο,
῎Ετσα νὰ τρέξ᾽ ὁ Μόσκοβης νὰ μὴν ἀφήσῃ Τοῦρκο.

255.

῞Ωφου πῶς ἐβαρύστηκα ᾽ςὲ τόπο ποῦ δὲ γιαίνω,
Γιατρὸς δὲ μὲ μπατσάρεται καὶ λώμπως ἀποϑαίνω.

ΠΑΡΟΙΜΙΑΙΣ.

1.

Ἁγιοῦ μὴν τάξης τάξιμο μηδὲ παιδιοῦ κουλλοῦρι.

Ein Heiliger und ein Kind verlangen, was du ihnen versprochen hast.

2.

Ἀέρα ζευγαρίζεις. — Ἀνέμους γεωργεῖς.

3.

Ἀέρα κοπανίζεις. — Ἀέρα δέρεις.
Αἰθέρα νήνεμον ἐρέσσεις.

4.

Ἄθρωπος ἀγράμματος ξύλον ἀπελέκητο.

5.

Ἄθρωπος ἀπὸ θωριά
Παίρνει σκιᾶς παρηγοριά.

Es ist angenehm etwas, wenn man es auch nicht haben kann, wenigstens zu sehen.

6.

Ἀκόμη δὲν τὸν εἴδαμε
Καὶ Γιάννη τὸν ἐβγάλαμε. —

Αἲξ οὔπω τέτοκεν ἔριφος
δ' ἐπὶ δώματος παίζει.

Die Eier zählen ehe sie die Henne legt.

7.

Ἄκουε τυρὶ καὶ φούσκονε μαλάκα.

Nimm die Sache nicht immer wörtlich.

8.

Ἄλλα 'ν' τὰ μάϑια τοῦ λαγοῦ κι' ἄλλα τσῆ κουκουβάγιας. —
Ἄλλο γλαῦξ, ἄλλο κορώνη φϑέγγεται.

9.

Ἄλλοι σπέρνουν καὶ ϑερίζουν
Κι' ἄλλοι τρῶν καὶ μακαρίζουν. —

Ἄλλοι μὲν σπείρουσιν ἄλλοι
δὲ ἀμήσονται.

10.

Ἁμαρτία ξομολοημένη ἁμαρτία δὲ λογᾶται.

Péché confessé est à demi pardonné. — Ein gebeichteter Fehler ist halb verziehen.

11.

Ἀναγέλασ' ο μυξιάρης
Τὸν καϋμένο τὸ σαλιάρη. —

Σπίλους προσωνείδισας ἡμῖν Αἰϑίοψ.
Καλεῖ χελώνη τοὺς βόας βραδύποδας.

12.

Ἀνεμομαζώματα
Ἀνεμοσκορπισμάτα. —

Ἁλῶν δὲ φόρτος ἔνϑεν ἦλϑεν ἔνϑ' ἔβη. —

Wie gewonnen, so zerronnen.

13.

Ἀπ' ἀγκάϑι ῥόδο βγαίνει
Κι' ἀπὸ ῥόδ' ἀγκάϑι βγαίνει.

Aus Dornen wachsen Rosen und aus Rosen wachsen Dornen.

14.

Ἀπάντρευτος προξενητὴς γιὰ μέρος του γυρεύγει.

Wirbt ein Lediger für dich, er müht sich für sich selber.

15.

Ἀπὸ γαΐδαρος ἀναγνώστης. —
Ἀπὸ κώπης ἐπὶ βῆμα.

16.

Ἀπὸ κακὸ χρωφελέτη σκιὰς σακκοῦλ' ἄχερα,
Ἀπὸ καταδυομένης νηὸς ὅ τι ἂν λάβῃς κέρδος.

17.

Ἀπὸ κουζουλὸ κι' ἀπὸ μεθυσμένο μαθαίν' ὁ φρόνιμος τὴν ἀλήθεια.

Kinder und Narren sagen die Wahrheit. — *In vino veritas.*

18.

Ἀπό 'να χεῖλι, βγαίν' ὁ λόγος κ' εἰςὲ χίλια καταντᾷ.

19.

Ἀπ' ὄξω 'τον μπέλα μπέλα
Κι' ἀπὸ μέσα δὲν ἐφέλα. —
Ἕκτοθι τὴν Ἑλένην
Ἔνδοθι τὴν Ἑκάβην.

20.

Ἀποπίσ' ἀποὺ τὸ δαχτύλιν του χώνεται. —
Ἐν ἄλῳ δρασκάζει.

21.

Ἀπὸ σιγανὸν ποταμὸ ψηλὰ τσῇ ποδαραίς σου.

Stille Wasser sind tief.

22.

Ἁποῦ κάηκε 'ς τὴν κολοκύθα φυσᾷ καὶ τὸ γιαοῦρτι.

Wer sich am heissen Kürbis verbrannt, der bläst auch in die (kalte) sauere Milch. — *Chat échaudé craint l'eau froide.*

23.

Ἁποῦ 'ν' ἀπ' ὄξω τοῦ χοροῦ πολλὰ τραγούδια ξέρει.

Wer ausser der Tanzreihe steht, der bildet sich ein viel Tanzgesänge zu wissen.

24.

Ἀποὺ τὴν κεφαλὴ μυρίζει τὸ ψάρι. —
Ἰχθὺς ἐκ τῆς κορυφῆς ὄζειν ἄρχεται.

25.

Ἀποῦ τὸν ἔχυς ἀπορριξιμιὸ πρῶτος εἰς τὸ λιμιῶνα.

Der Unbeachtete ist manchmal der Bedeutendste.

26.

Ἀποῦ 'χει πρόβατ' ἔχει τα,
Κι' ἀποῦ τὰ βόσκει τρώγει τα.

27.

- Γειά σου Γιάννη. — 'Σ τσῆ Τρικουκκιᾶς τά 'χομε. —
Χαίροις Ὑψιπύλη φίλη. — Τοὺς ἐμοὺς κορύμβους πλέκω. —
Οὐ σοὶ λέγω περὶ τούτου. — Οὑμὸς ἄκοιτις ἐνταῦθα.

28.

Γ'ἠ μικρὸς μικρὸς παντρέψου
Γ'ἠ μικρὸς καλογερέψου.

29.

Γ'ἠ παπᾶς παπᾶς, Θαλάττιος ὢν μήπως χερσαῖος γένῃ.
Γ'ἠ ζευγᾶς ζευγᾶς. —

Schuster bleib bei deinem Leisten.

30.

Δὲ θωρεῖ ἡ στραβὴ ἀγελάδα τὴν ἀλετρέν τση, μόνο θωρεῖ τσ' ἄλλῆς.

Eigene Fehler sieht man nicht.

31.

Δὲ θωροῦν τὸν κολυμπητὴ 'ς τὸ ἔμπα, μόνο 'ς τὸ ἔβγα.

La fin couronne l'œuvre.

32.

Δείχνει τση τσ' ἡμέρας ἀπ' ὄντε θὰ ξημερώσῃ. —
Μακρόθεν ἡ ἀγαθὴ ἄκανθα φαίνεται.

Der schöne Tag zeigt sich am Morgen.

33.

Δὲν εἶν' ὁ θεὸς Ἀρβανίτης.

Die Strafe wartet deiner (Gott ist nicht ungerecht).

34.

Δὲν ἔκλασε καὶ νὰ ντραπῇ, μόνό 'κλασε κ' ἐγέλασε.

Von einem Unverschämten.

35.

Δὲν κάνουν οὐλ' οἱ μπουμποῦροι μέλι. —
Οὐ πάντες ὄρνιϑες ἐναίσιμοι.

36.

— Δὲ σοῦ δούδω γρᾶ ψωμί.
— Βρέξε το κ' εἰς τὸ ζουμί.

Verlange nicht etwas Grösseres bevor du nicht das Geringe erlangt hast.

37.

Δοῦδε καὶ νὰ δούδω. —
Ἅμα δίδου καὶ λάμβανε.

38.

Δυὸ βουνὰ δὲ σμίγουνε, μὰ δυὸ ἀϑρῶποι ξανασμίγουνε. —
Ὄρος ὄρει οὐ μίγνυται ἄνϑρωπος δ' ἀνϑρώπῳ.

39.

Δυὸ γαϊδάροι μάχουνται 'ςὲ ξένη ϑεμονιά.

Es stritten sich zwei Esel um einen fremden Strohhaufen.

40.

'Εγλυκάϑ' ἡ γρᾶ 'ς τὰ σῦκα
Κι' οὔλη νύχτα τ' αναζήτα.

Wohlgeschmack
Bringt Bettelsack.

41.

Εἴνιε κι' ἄλλοι γαϊδάροι 'ς τὸ λιβάδι. —
'Εντὶ καὶ ἄλλαι ἀλώπεκες.

Es gibt nicht blos eine schwarze Kuh auf der Welt.

42.

Εἶπ' ὁ γάϊδαρος τὸν πετεινὸ κεφάλα. —
Καλεῖ χελώνη τοὺς βόας βραδύποδας.

43.

Εἰς τὰ νιότα ποῦ 'ν' τὰ φρόνα;
Κ' εἰς τὰ φρόνα ποῦ 'ν' τὰ νιότα;

Wenn die Jugend wüsste und das Alter könnte!

44.

'Εκεῖ ἄπου τρῶ ὁ σκύλος ψωμὶ γαυγίζει.

Wess Brot man isst, dess Lied man singt.

45.

Ἕναν ὠζὸ ψωριάρικο ψωριάζει τὸ κουράδι.

Ein raudiges Schaf steckt die ganze Heerde an.

46.

Ἔπαρέ με ὄντε μ' εὕρῃς,
Γιὰ νὰ μ' ἔχῃς ὄντε θέλῃς.

47.

'Επῆγα νὰ κάμω τὸ σταυρό μου κ' ἔβγαλα τὰ μάθια μου. —
Φώκου ἔρανος.

Zu gutem Werke ging ich hinaus,
Da rissen sie mir das Auge aus.

48.

'Επῆγε νὰ πιάσῃ κ' ἐπιάστηκε. —
Αἱροῦντες ᾑρήμεθα.

49.

'Επιάστηκε ὁ κλέφτης 'ς τὰ σῦκα. —
Εἰς πάγας ὁ λύκος.

50.

'Ετσούρησε τὸ τέντζερι κ' ηὗρηκε τὸ καπάκι. —
Ἀτταγᾶς Νουμηνίῳ συνῆλθεν.

51.

Ἔφταιξ' ὁ γαΐδαρος κ' ἔδειραν τὸ σομάρι. —
Τὸ κυνὸς κακὸν ὗς ἀπέτισεν.

Wenn der Esel stürzt, so schimpfe nicht auf den Sattel.

52.

Ἔχασ' ἡ Βενεθιὰ βελόνα. —
Οὐ παρ' ἕνα τᾷ Σπάρτᾳ.

53.

Ζῆσε μαῦρέ μου νὰ φᾷς τριφύλλι.

Auf ferne Zukunft hin etwas versprechen.

54.

Ἡ γλῶσσα κόκκαλα δὲν ἔχει καὶ κόκκαλα σπᾷ.

Die Zunge ist allmächtig.

55.

Ἡ γρᾶ 'θελ' ἑκατὸ νὰ πιάσῃ 'ς τὸ χορὸ καὶ χίλια νὰ σκολάσῃ. —
Δραχμῆς μὲν ηὔλει τεττάρων δὲ παύεται.

56.

Ἡ κοιλιὰ δὲν ἔχει παραθύρια.

Iss was du findest, man kann es nicht durchschauen.

57.

Η λαῆνα πάει καὶ πάει 'ς τὸ νερό, μὰ μιὰ φορὰ θὰ πάῃ καὶ νὰ μὴ γυρίσῃ.

Der Krug geht so lange zu Wasser bis er bricht.

58.

Ἡ μεγάλη λεκανίδα
Βάνει καὶ πολλὰ καὶ λίγα.

59.

῾Ηι ξέναις ἔγνοιαις ἐψάρηναν τὴν κεφαλήν του.

60.

῞Ιντα Μεμέτης καὶ Χατζῆς κι' ἵντα Χατζῆ Μεμέτης;

Dasselbe bleibt immer dasselbe.

61.

Κάϑα εἷς 'ς τὴν αὐλήν του κράζει.

Zu Hause ist jeder Herr.

62.

Κάϑα εἷς τὸν παῦλόν του παυλούδαρο τὸν ἔχει. —
῞Εκαστος αὐτοῦ τὸ βδέμα μήλου γλύκιον ἡγεῖται.

63.

Κάϑα ἡμέρα δὲν εἶνε λαμπρή. —
Θύραζε Κάρες, οὐκέτ' Ἀνϑεστήρια.

Es ist nicht jeden Tag Markt im Himmel.

64.

Κάϑα πέρυσις καὶ καλλιά. —
Ἀεὶ τὰ πέρυσι βελτίω.

65.

Κάϑα πρᾶμμα 'ς τὸ καιρόν του. —
Καιρὸς ψυχὴ πράγματος.

66.

Καϑαρὸς οὐρανὸς ἀστραπὴ δὲ φοβᾶται.

Ein gutes Gewissen ist das beste Ruhekissen.

67.

Κάϑ' ἀρχὴ δύσκολη.

Omne initium difficile. — Aller Anfang ist schwer.

68.

Κάϑα τόπος καὶ συνήϑειο. —
Νόμος καὶ χώρα.

So viel Dörfer, so viel Sitten.

69.

Καὶ μὲ τὰ χίλια 'ς τὴ φλακὴ καὶ μὲ τὰ πεντακόσια.

Gehe ich für zehn (Piaster) ins Gefängniss, so will ich lieber für fünfhundert hineingehen (wer nämlich wegen seiner bisherigen Verbrechen seine Verurtheilung ahnt, meint mittlerweile durch andere Verbrechen wenigstens profitiren zu dürfen).

70.

Κακὴ ἀρχὴ κακὸ τέλος.

Mali principii, malus finis. — Böser Anfang, böses Ende.

71.

Καλὴ ἀρχὴ καλὸ τέλος.

Boni principii, bonus finis. — Anfang gut, Ende gut.

72.

Κάλλια κοιλιά μου
Παρὰ παιδιά μου. — Γόνυ κνήμης ἔγγιον.

Jeder ist sich selbst der Nächste.

73.

Καλλιά 'νιε δυὸ κακούριδες παρά 'ναν ἀντρειωμένο. —
Οὐδ' Ἡρακλῆς πρὸς δύο.

74.

Κάλλια πέντε κ' εἰς τὸ χέρι,
Παρὰ δέκα καὶ καρτέρι. — Τὰ ἐν χερσὶ κρατούμενα μείζονά ἐστι τῶν προσδοκωμένων.

75.

Κάμε καλό
Καὶ ῥίξε 'ς τὸ γιαλό.

Undank ist der Welt Lohn.

76.

Κατὰ μάνα καὶ πατέρα
Εἶνε γιὸς καὶ θυγατέρα.

77.

Κατὰ ποῦ στρώσῃς κοιμᾶσαι.

Wie du dich bettest, so schläfst du.

78.

Κατὰ τὸ Μαστρογιάννη καὶ τὰ κοπέλιαν του. —
Οἵαπερ ἡ δέσποινα τοία χἠ κύων.

Wie der Herr, so der Knecht.

79.

Καϋμός του ἀποῦ δὲν ἔχει ἀνύχια νὰ ξυστῇ.

Wer sich auf andere verlässt, ist verlassen.

80.

Κι' ἀποὺ τσῇ δυὸ πέτραις βγαίνει τ' ἀλεῦρι.

An einem Streit sind beide Theile schuld.

81.

Κόρακας κοράκου μάτι δὲ βγάνει.

Corbeaux avec corbeaux ne se crèvent jamais les yeux.

82.

Κούρεψε τ' αὐγὸ καὶ πάρε τὸ μαλλίν του.

Von einem Ei kann man keine Wolle scheren.

83.

Μαντατοφόρου κεφαλὴ δὲν κόβγεται. —
Πρέσβυς οὐ τύπτεται οὐδὲ ὑβρίζεται.

84.

Μάραθο καὶ μάραθο
Γεμίζ' ἡ γρᾶ τὸν κάλαθο. —

Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθεῖο, καὶ θαμὰ τοῦτ' ἔρδοις, τάχα κεν καὶ μέγα γένοιτο.

Petit à petit l'oiseau fait son nid.

85.

Μαχαῖρι δώσῃς μαχαῖρι λάβῃς. —
Πάγην ἱστὰς ἐν πάγῃ ληφθήσῃ.

Auge um Auge, Zahn um Zahn.

86.

Μὲ τὰ λόγια δὲ χορταίν' (oder γεμίζ') ἡ κοιλιά.

Der Bauch lässt sich nicht mit Worten abspeisen.

87.

Μὲ τὸ μεγαλήτερό σου σκόρδα μὴ φυτεύγῃς. —
Ἀπὸ μείζονος ἀνδρὸς ἄλευε.

Mit grossen Herren lässt sich nicht gut Kirschen essen.

88.

Μὲ τσῇ πορδαὶς δὲ βάφουντ' αὐγά.

Mit blossen Worten ist nichts gethan. — Aus nichts wird nichts.

89.

Μηδὲ 'ς τοῦ φίλου σου πολλὰ κι' ὁ φίλος βαρεθῇ σε.

Man soll den Freund erquicken, aber nicht erdrücken.

90.

Μιὰν καλὴ φαγοπιοτοῦρα
Πέντε μέραις εἶνε ντοῦρα.

91.

Μιὰ (scil. φορὰ κάνουνε χάρι) τοῦ φίλου, δυὸ τοῦ φίλου, τρεῖς καὶ τὴν κακήν του μέρα.

92.

Μιὰ φορὰ τὴν παθαίν' ὁ φρόνιμος.

93.

Μ' ὅπειο δάσκαλο καθήσῃς, τέθοια γράμματα θὰ μάθῃς.

94.

Μποντικὸς 'ςὲ τρύπα δὲ χωρεῖ καὶ κολοκύθια σέρνει. —
Μῦς εἰς τρώγλην οὐ χωρῶν κολοκύνταν ἔφερεν.

95.

— Νηστεύγω, θεέ μου.
— Στανιῶς σου φτωχέ μου.

Oeuvre forcée n'a pas de mérite.

96.

Νύφη βρεμμένη
Καλοριζικιασμένη.

Felius sponsae gremium perfunditur imbre. — Der glücklichen Braut fällt der Regen in den Schos.

97.

Ὁ βρεμμένος δὲ φοβᾶται βροχή.

Mehr nass als nass kann man nicht werden.

98.

Ὁ γάϊδαρος 'ς τὴ σέλα. —
Ὄνος ἄγει μυστήρια.

Ein Schwein mit einem Sattel.

99.

Ὁ γέρος κι' ἂν ἀντρεύγεται
'Σ τὸ ῥίζωμα κοντεύγεται.

100.

Ὁ γέρος κι' ὁ ξενιτεμμένος καυκοῦνται.

101.

Ὁ θεὸς μακροθυμᾷ,
Ἀλλὰ δὲν ἀλησμονᾷ. —

Ζεῦς κατεῖδε χθόνιος εἰς τὰς διφθέρας.

102.

Οἱ πολλοὶ καραβοκύριδες πνίγουν τὸ καράβι.

Viele Steuerleute bringen das Schiff zum Sinken.

103.

῾Ο κακὸς γάϊδαρος τὴ μιὰ στραθειὰ κάνει δυό.

Ein schlechter Arbeiter arbeitet zweimal (d. h. eine schlecht gemachte Arbeit muss von neuem gemacht werden).

104.

῾Ο κλέφτης ἔσυρε φωνὴ νὰ φύγῃ ὁ νοικοκύρης.

Der Dieb erhob die Stimme laut den Hausherrn fortzujagen.

105.

῾Ο λαγὸς κουδούνια φόριε
Κι' ἂν τὰ φόριε ποιὸς τὰ θώριε;

Der Feige bewundert seine Tapferkeit, wenn er allein ist.

106.

῾Ο λόγος σου μ' ἐχόρτασε καὶ τὸ ψωμί σου φᾶ το. —
Λύπης δὲ πάσης γίγνετ' ἰατρὸς λόγος.

Wohlwollendes Wort heilt den Schmerz.

107.

῾Ο λόγος φέρνει λόγο. —
Λόγοι λόγους τίκτουσιν.

108.

῾Ο λύκος κι' ἂν ἐγέρασε κι' ἄλλαξε τὸ μαλλίν του,
Μηδὲ τὴ γνώμην ἄλλαξε μηδὲ τὴν κεφαλήν του. —
῾Ο λύκος τὴν τρίχα οὐ τὴν γνώμην ἀλλάττει.

109.

῾Ο μαριόλος τοῦ μαριόλου 'Αλωπεκίζειν πρὸς ἀλώπεκα. —
Φουσκωτ' ἄντερα τοῦ 'πούλιε. — Κρὴς πρὸς Αἰγινήτην.

110.

῞Ομοιος τὸν ὅμοιον (ἀγαπᾷ). —
῞Ομοιον ὁμοίῳ.

111.

'Ομπρὸς γρεμνός κι' ὀπίσω θάλασσα. —
"Εμπροσθεν κρημνὸς ὄπισθεν λύκοι.

112.

"Οντεν χάνῃς κάτῃ φίλο
Βάστα καὶ κομμάτι ξύλο.

113.

'Ο νἄχας κι' ὁ ναὔρας ἦσαν ἀδερφοὶ κι' ὁ καμενἄχης ἄλλος.

Wenn das Wenn und Aber nicht wär',
Wär' der Bettler längst Millionär.

114.

"Οντε λείπ' ὁ κάτης χορεύγουν οἱ μποντικοί.

Wenn die Katze aus dem Hause ist, tanzen die Mäuse.

115.

"Οντ' ἐσειοῦσαν τὴν ἀχλάδα
"Οσοι λάχανε ἐφάγα (scil. ἀχλάδια).

Man muss stets zur rechten Zeit da sein.

116.

'Ο παθὸς εἶνε γιατρός.

Wer gelitten hat, der ist ein Arzt.

117.

"Οπ' ἀκοῦς πολλὰ κεράσια,
Βάστα καὶ μικρὰ καλάθια.

Wo du hörst von vielen Kirschen, nimm dir mit ein kleines Körbchen. — Es ist nicht alles Gold was glänzt.

118.

'Ο παπᾶς μὴ ἴδῃ παπᾶ. —
Κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει.

119.

῾Ο παπᾶς χωριὸ δὲν χάνει,
Μὰ παπὰ τὸ χωριὸ χάνει.

120.

῞Οπ' ἀστοχήσῃς γαΰρε
Κι' ὅπου πετύχῃς φύγε.

121.

῞Οποιος ἀνακατόνεται μὲ τσῇ κοπριαῖς τὸν τρῶν ἡ γι ὄρδαις.

Wer sich im Koth wälzt, den fressen die Säue.

122.

῞Οποιος δὲ μιλεῖ, ἐθάψαν τον.

Wer nicht spricht, der wird begraben.

123.

῞Οποιος ἔχει γένεια
῎Εχει καὶ τὰ χτένια.

Jeder weiss am besten für seine Verhältnisse zu sorgen.

124.

῞Οποιος ἔχει πολὺ πιπέρι βάνει κ' εἰς τὰ λάχανα. —
῾Ο ἔχων πολὺ πέπερι τίθησι κἂν λαχάνοις.

125.

῞Οποιος ἔχει τὴ μύγια μυγιάζεται.

Der Schuldige ist immer ängstlich.

126.

῞Οποιος ζυγόνει δύο λάγους μηδὲ τὸν ἕνα πιάνει μηδὲ τὸν ἄλλο.—
῾Ο δύο πτῶκας διώκων οὐδέτερον καταλαμβάνει.

127.

῞Οποιος χάνει τοῦ γαϊδάρου χάρι
Μόνο τ' ἄχεράν του χάνει.

Vom Schlechten erwarte keinen Dank.

128.

῞Οποιος κάτση μὲ τὸ στραβὸ ὡς ταὐτέρου ἀλληθωρίζει. —
῎Αν χωλῷ παροικήσῃς ὑποσκάζειν μαθήσῃ.

129.

῞Οποιος πλύνει τὸν ἀράπη Αἰθίοπα σμήχειν.
Μόνο τὸ σαποῦνι χάνει. —

Den Mohr weiss waschen.

130.

῞Οποιος πνίγεται καὶ τὰ μαλλιάν του πιάνει.

Der Ertrinkende erfasst auch einen Strohhalm.

131.

῞Οποιος πρωτοπάει ’ς τὸ μύλο ἀλέθει.

Wer eher kommt, mahlt eher. — ***Potior tempore, potior jure.***

132.

῞Οποιος ψηφᾷ τὴ νιότην του γλήγορα τήνε χάνει.

133.

῞Οπου δὲ σὲ σπέρνουνε μὴν ξεφυτρόνῃς.

Schuster bleib’ bei deinem Leisten.

134.

῞Οπου δὲ χωρεῖ ἀντρειά ῞Οπου μὴ ἐφικνεῖται ἡ λεοντῆ
῎Ερχεται ἡ πονηριά. — προςραπτέον τὴν ἀλωπεκῆν.

Wo die Tapferkeit fehlt, da kommt die Schlauheit.

135.

῞Οπου κι’ ἂν τοῦ βαρῇς τοῦ βούγιοῦ, ’ς τὸ κεφάλι τοῦ βαρεῖς.

Es ist eins, ob man dich ins Maul schlägt oder in die Füsse.

136.

"Οπου πολλοὶ πετεινοὶ ἀργεῖ νὰ ξημερώσῃ.
Πολλοὶ στρατηγοὶ Καρίαν ἀπώλεσαν.

Viele Köche verderben den Brei.

137.

'Οποῦ 'χασε τὸ χοῖρόν του ὅλο μουγκριαῖς ἐγροικᾶ.

Was man wünscht, das glaubt man gern.

138.

"Οσα δὲ φτάν' ἡ γι' ἀλωπόῦ τὰ κάνει κρεμαστάρια.

Er macht es wie der Fuchs mit den Trauben.

139.

"Οσον καιρὸ θερίζαμε Βασίλη καὶ Βασίλη
Καὶ σὰν ἀποθερίσαμε ὄξω μωρὲ κασίδη.

Der Mohr kann gehen, er hat seine Schuldigkeit gethan.

140.

'Ο σκύλος ἀποῦ γαυγίζει δὲ δαγκάνει.

Bellende Hunde beissen nicht. — *Chien qui aboie ne mord pas.*

141.

"Οσῳ θέλῃς χτύπα 'ς τοῦ κουφοῦ τὴν πόρτα. —
Κωφῶν κόπτειν θύρας.

Tauben Ohren predigen.

142.

"Οφκαιρη σακοῦλα δὲ στένεται ὀρθή. —
Οὐδεὶς πεινῶν καλὰ ᾄδει.

Wer nicht isst, arbeitet auch nicht.

143.

'Ο φρόνιμος σὰ γελαστῇ μπλιὸ δὲ μεταγελιέται.

Ist der Kluge einmal betrogen worden, so lässt er sich nicht mehr betrügen.

144.

Ὁ χορτασμένος δὲν πιστεύγει τοῦ πειναομένου.

Wer sich satt gegessen hat, meint Andere seien auch satt.

145.

Παίζ' ὁ λύκος μὲ τ' ἀρνί,
Κακὸν τό 'παθε τ' ἀρνί.

146.

Παποῦτσα ἀπoῦ τὸν τόπο σου (scil. διάλεγε) κι' ἂς εἶν' καὶ μπαλωμένο. —
Τήνδε μάλιστα γαμεῖν, ἥτις σέθεν ἐγγύθι ναίει.

147.

Πὲ τοῦ χοίρου κοῦτσι νὰ κουνήσῃ τὴν οὐρὰν του. —
Ὄνῳ τις ἔλεγε μῦθον ὁ δὲ τὰ ὦτα ἐκίνει.

148.

Πλιὰ ψωμὶ τρώγεται μὲ τὸ μέλι παρὰ μὲ τὸ ξείδι.

On prend plus de mouches avec du miel qu'avec du vinaigre. — Mit Güte erreicht man mehr als mit Härte.

149.

Ποιὸς κρατεῖ μέλι καὶ δὲν γλύφει τὰ δαχτύλια του;

Das Pferd ist dumm, welches vor der Krippe steht und nicht frisst.

150.

— Ποιὸς σοῦ 'βγαλε τ' ἀμμάθια σου;
— Ἀδερφός μου.
— Γι' αὐτὸ σοῦ τά 'βγαλε βαθυά. —

Αἱ ἐκ τῶν φίλων εἰς φίλους γενόμεναι λῦπαι ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐπιφέρονται λίαν τυγχάνουσι καὶ μείζους τῶν ἐχθρῶν ἔχουσι τὰς ἐπηρείας.

151.

Ποῦ δὲ θέλει νὰ ζυμώσῃ — Τὴν ἡμέραν πᾶσαν σήθει, ὃς
Πέντε μέραις κοσκινίζει. — οὐ βούλεται ζυμῶσαι.

152.

Ῥωτοῦν οἱ κουζουλοὶ καὶ μαθαίνουν οἱ φρόνιμοι.

Die Klugen lernen durch das Fragen der Narren.

153.

Σὰ δὲ θέλω νὰ σὲ φιλήσω
Χίλιαις πρόφασαις σοῦ βρίστω.

154.

Σὰν ἔρθ' ἡ νύφη 'ς τὸ χωριὸ μὴ βιαστῆς νὰ τήνε ἰδῆς.

Was man immer sehen kann, danach braucht man nicht zu laufen.

155.

Σὰν πονέσῃ τοῦ γαϊδάρου ἡ ψυχὴ μπροντερεύγει τ' ἄλογο.

156.

Σὰ σὲ βρῇ θεοῦ ὀργὴ — Τὸ φέρον ἐκ θεοῦ καλῶς φέρειν
Δέξου την καὶ μὴ μιλῇς. — χρή.

157.

Σὰ σοῦ ποῦνε πῶς μεθεῖς πιᾶς τὸν τοῖχο πήγαινε.

Sagt man dir, du seist trunken, so halte dich an die Mauer und gehe (d. h. benimm dich als seist du wirklich betrunken).

158.

Σὰ ψοφήσ' ὁ μαῦρός μου χορτάρι μὴ φυτρώσῃ. —
Ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί.

Nach mir die Sündflut.

159.

Σήμερα 'ν' τοῦ νιοῦς καὶ ταχυὰ τ' ἀλλοῦ.

Hodie mihi, cras tibi. — Heute mir, morgen dir.

160.

'Σ τὴ βράσ' ἀπάνω κολλᾷ τὸ σίδερο.

Il faut battre le fer tandis qu'il est chaud. — Pflück die Rose solange sie blüht, Schmied das Eisen solange es glüht.

161.

'Στραβὸς 'ςὲ πέτραν ἔκατσε κ' ἐκειά 'ν' ὁ κόσμος οὖλος.

162.

'Σ τῶν κουζουλῶ τὰ γένεια μαθαίνουν οἱ μπαρμπέριδες.

Aerzte lernen den Schnitt an fremdem Tuche.

163.

'Σ τῶ στραβῶ τὴ χώρα βασιλεύγουν οἱ γι ἀλλήθωροι.

Au pays des aveugles les borgnes sont rois. — Bei den Blinden ist der Einäugige König.

164.

Τὰ δόσια τὸν Χριστὸν ἐπαραδώκαν. —

Δῶρα καὶ θεοὺς πείθει.

Der goldene Schlüssel öffnet sogar den Himmel.

165.

Τὰ μάθια ποῦ δὲ βλέπουνται ὀγλήγορα ξεχνοῦνται.

Aus den Augen aus dem Sinn.

166.

Τὰ παθήματα γίνουνται μαθήματα. —

Τα παθήματα τοῖς ἀνθρώποις μαθήματα γίγνεται.

Durch Schaden wird man klug.

167.

Τὰ πρῶτα καλὰ καὶ τὰ ὕστερα κακὰ οὗλα κακά; τὰ πρῶτα κακὰ καὶ τὰ ὕστερα καλὰ οὗλα καλά.

Ende gut, alles gut.

168.

Τὰ φέρν' ἡ γι ὥρα χρόνος δὲν τὰ φέρνει.

Was ein ganzes Jahr nicht bringt, das kann oft eine Stunde bringen.

169.

Τί 'χεις Γιάννη; — 'Τί 'χα πάντα. —
Φακῆ δὲ κἂν θέρει κἂν χειμῶνι φακῆ.

170.

Τὸ γάϊδαρο οὗλό 'φαγε κ' εἰς τὴν ὀρὰ 'ποστάθηκε. —
Πάντ' ἐντραγὼν τὸν βοῦν εἰς τὴν οὐρὰν ἀπέκαμεν.

171.

Τὸ γουροῦνι πρόβατο δὲ γίνεται. —
Οὐκ ἂν γένοιτο χωλὸς εὐσχήμων ἀνήρ. —
Ἔργον ὄνον ἀποτρέψαι κνώμενον.

172.

Τὸ δὲ θὲς καὶ γίνεται θέλε το κι' ἂς γίνεται.

Was du nicht kannst ändern. — Lass schlendern.

173.

Τὸ δέντρο μικρὸ λυγίζεται. —

Jung gewohnt, alt gethan.

174.

Τὸ δικό μου ὄνομα
Πάρ' το σὺ γειτόνισσα.

Ein Verrufener will sich gern seines Namens entledigen.

175.

Τὸ λέγω σένα πεθερὰ γιὰ νὰ τ' ἀκοῦ' ἡ νύφη.

Man schlägt den Sack und meint den Esel.

176.

Τὸ μεγάλο ψάρι τρώει τὸ μικρό.

177.

Τὸ μῆνα ποῦ δὲν ἔχει ρῶ
Βάνε 'ς τὸ κρασὶ νερό.

178.

Τὸν ξένον εἰς τὸ σπίτι σου γιὰ μαρτυριὰ τὸν ἔχεις.

Der Gast, den du im Hause hast, ist gegen dich ein Zeuge.

179.

Τὸν ὄφι ϑωρεῖς καὶ τὴ βωλοσερματὲ γυρεύγεις; —
Ἄρκτου παρούσης τὰ ἴχνη ζητεῖς;

180.

Τὸ ξύλο (d. h. ἡ ξυλιαίς) βγῆκε ἀπὸ τὸν παράδεισο.

Die Strafe kam aus dem Paradies.

181.

Τὸ πολὺ κυριελέησο κι' ὁ παπᾶς βαρυέται το.

Allzu viel mundet nicht.

182.

Τὸ πολὺ περίσσιο Μηδὲν ἄγαν.
Χαλᾷ τὸ ἴσιο. —

Allzu viel ist ungesund. — *Ne quid nimis.*

183.

Τόπου συνήϑειο νόμου κεφάλαιο.

Die Sitte des Landes wird zum Gesetz.

184.

Τοῦ κουζουλοῦ τὴ χέρα βάνουνε 'ς τοῦ καβροῦ τὴν τρύπα.

Man lässt den Dummen die heissen Kastanien aus dem Feuer holen.

185.

Τοῦ κυνηγοῦ καὶ τοῦ ψαρᾶ τὸ σπίτι μένει ἀδείπνητο.

Auf etwas Ungewisses darf man sich nicht verlassen.

186.

Τοῦ φρόνιμ' ἀναχάραξε, τοῦ κουζουλοῦ διαλάλιε.

Der Kluge versteht schnell, der Narr aber braucht eine lange Erklärung. — *A bon entendeur peu de paroles.*

187.

Τοῦ φρόνιμ' ὁ γιὸς πριχοῦ πεινάσῃ πάει 'ς τὸ μύλο. —
Ἂν μὴ καθάρῃς κάλέσῃς οὐ μὴ φάγῃς.

188.

Τοῦ φτωχοῦ ὁ λόγος δὲν πιάνεται.

Des Armen Wort hat keinen Werth.

189.

Τοῦ φτωχοῦ τὸ βροσιμάκι
Γὴ βελόνα γὴ καρφάκι.

190.

Τὸ φίλο σου λογάριαζε καὶ πάντα φίλοι νά 'στε.

Les bons comptes font les amis. — Richtige Rechnung erhält gute Freunde.

191.

Τσῆ νύχτας τὴ δουλειά
Τὴ βλέπ' ἡ μέρα καὶ γελᾷ. — Ἠὼς ὡρῶσα τὰ νυκτὸς ἔργα γελᾷ.

192.

Τῶν ἀκριβῶ τὰ πράμματα τὰ τρῶν οἱ χαροκόποι. —

Des Geizigen Schatz verzehren die Motten.

193.

Τῶν ἐννιά τὸ φαγητὸ δικᾶ τσῃ καὶ τσῆ δέκα.

Wo sechs essen, da kann noch einer mit essen.

194.

Τώρα 'ς τὰ γεράματα
Μάθε γέρο γράμματα.

Was Hänschen nicht lernt, lernt Hans nimmermehr.

195.

Φάτε μάθιά ψάρια καὶ κοιλιὰ περίδρομο.

Vom Sehen wird man nicht satt.

196.

Χάσ' ἀπού τὸ δίκηο σου
Γιὰ νά 'σ' ἀργὰ 'ς τὸ σπίτι σου.

Der Gescheitere gibt nach.

197.

Χίλια λόγια ἕναν ἄσπρο καὶ πάλι κρῖμα 'ς τ' ἄσπρο.
Ἅπας ὁ λόγος ἂν ἀπῇ τὰ πράγματα μάταιόν τι φαίνεται καὶ κενόν.

198.

Χρισμένο βουτσί
Γὴ ξεῖδι γὴ κρασί.

Man kann den Inhalt nicht nach dem Aeussern beurtheilen.

199.

Ψῶμαν ἄκουσες κι' ὁλόψωμα δὲν εἶνε.

In jeder Lüge steckt ein Kernchen Wahrheit.

200.

Ὡς κουτσαίνουνε κούτσαινε. —
Νόμοις ἕπεσθαι τοῖς ἐγχωρίοις καλόν.

Mit den Wölfen muss man heulen.

201.

Ὥστε νὰ γενῇ τοῦ πλούσιου ἡ γι ὄρεξι βγαίνει τοῦ φτωχοῦ ἡ ψυχή.

Beim Reichen kommt die Lust zur Hülfe gewöhnlich zu spät.

GLOSSAR.

Abkürzungen.

fr. bedeutet *französisch*. türk. bedeutet *türkisch*.
it. » *italienisch*. ven. » *venetianisch*.
sphak. » *Sphakioten*.
M. weist auf die Μαντινάδες, Π. auf die Παροιμίαις hin.

A.

α, gewöhnlich vor δ, ϑ, ζ, λ, μ, ν und σ = ἄς.

α, nur vor νά = ἄς d. h. ἄφης (ἄφες) lass. 132, 15. 292, 11 etc.

ἀβανταδάρω (it. *avanzare*), λείπεσθαι, λοιπὸν εἶναι, übrig bleiben, 48, 10.

ἀβιζάρω (it. *avvisare*), ἐντέλλεσθαι, auftragen, jemand aufmerksam machen.

ἀβρυ τὸ, βρύον, Moos. 80, 4. Davon ἀβρυοχάλαμο τὸ. 80, 4.

ἀγάϊρτος = ἀμεταγάερτος.

ἀγάλι γάλι und ἀγάλια γάλια (türk. *agali ageli*), ἠρέμα, langsam, leise. 34, 37 etc.

ἀγαλιανά = ἀγάλι γάλι. 163, 4.

ἀγαπητικός, ἀγαπητική und ἀγαπητικιά, ἐραστής, ἐρωμένη, der, die Geliebte.

ἀγαπῶ, ἀγαπᾶν, φιλεῖν, lieben; ὁ und ἡ ἀγαπῶ = ἀγαπητικός.

ἀγᾶς ὁ (türk. *aga*), κύριος, Herr. 133, 130 etc.; es wird dem Namen stets nachgesetzt, also: Herr Mehmed Μεμὲντ ἀγᾶς.

ἀγγελοκαμωμένος, wie ein Engel geschaffen, sehr schön.

ἀγγουροξυπνῶ (ἄωρος ἐξυπνῶ), zu früh aufwecken, zu früh aufwachen. 86, 2.

ἄγγουρος, Adj., ἄωρος, ἀπέπειρος, unreif; Subst. νεανίας, Jüngling, 144, 6.

ἄγγριγιος = ἄγριος, wild, scheu.

ἀγιοκωνσταντινάτο, mit dem Bilde des heiligen Konstantin's, 122, 23 etc. Unter dem Worte ἀγιοκωνσταντινάτο τὸ (Subst.) versteht man vorzüglich ein Geldstück des heiligen Konst. (Konstantin's des Grossen, 274—335), welchem wunderbare Kraft zugeschrieben wird. Wer z. B. ein solches Geldstück auf seiner Brust trägt, wird für un-

verwundbar gehalten; ungesäuerter Teig soll durch längere Berührung mit einem solchen Stücke gesäuert werden.

ἅγιος, Adj., Plur. (ἅγιοί) ἁγοί, ἅγιος, heilig; ἅγια τὰ (Subst.), τὰ ἅγια μυστήρια, das Hochwürdigste, *le Saint-Sacrement.* 2, 11. Dav. ἁγιογδύτης (ἐκδύω), ἱερόσυλος, *sacrilegus*, Tempelräuber, Religionsfrevler, Schurke.

ἀγκανάρω (ἄγχω, ἀνάγκη), ἀναγκάζειν, nöthigen, zwingen. 205, 2 etc.

ἀγριάδα ἡ, ἀγριάς, wildes Land.

ἀγρίμι τὸ (ἀγριμαῖος, ἄγριος), αἲξ ὀρεινή, die Gemse. 82, 2. 186, 8. 200, 2 etc. Davon ἀγριμολογῶ. 142, 2.

ἀδερφοχτός ὁ, neugr. ἀδελφοποιητός, brüderlicher Freund. 36, 120. 40, 32. 192, 3. etc.

ἀδικοθανατίζω und ἀδικοθανατῶ, unschuldig den Tod erleiden; einen Unschuldigen tödten. 286, 28.

ἀδυνατός, δυνατός, ἰσχυρός, stark. 85, 84 etc.

ἀζάτι τὸ (türk. *asat*), ἐλευθέρωσις, *liberatio*, die Befreiung. 51, 46.

ἀή = ἅϊ. 1, 1.

ἀηδονολαλοῦσα ἡ, singend wie eine Nachtigall. 304, 21.

ἀητός ὁ, ὁ ἀετός, der Adler. 239, 1 etc.

ἀθιβολή ἡ (die Ableitung von ἀντιβάλλω, ἀντηβολή und ἀντηβολή ist nicht befriedigend, denn das Verbum lautet ἀναθιβαίνω und ἀναθιβάνω), μνεία, λόγος, *mentio*, die Erwähnung, die Rede. 210, 1. 143, 1. 211, 1. 294, 2 etc.

ἀθός ὁ, Plur. οἱ ἀθοὶ und τὰ ἄθη, ἡ ἀνθήλη, ἡ κάλυξ, τὸ ἄνθος, der Blumenkelch, die Blüte (die Blume heisst βιόλα). 241, 4 und 5 etc.

ἄθούς ὁ, Plur. ἄθουδες (αἴθω), ἡ αἰθάλη, die Asche. 261, 28 etc.

ἀθότυρος ὁ und ἀθοτυρί τὸ, siehe τυρί.

ἀθῶ, ἀνθεῖν, blühen. 250, 27.

ἄϊ = ἄϊς = ἅγιος.

ἀϊδάρω und ἀϊδαίρνω (fr. *aider*, it. *ajutare*, *adjutare*; *adjuvare*), συμπράττειν, ἀρήγειν, βοηθεῖν, jemand behülflich sein, helfen. 227, 2 etc.

αἰκουμένη ἡ, ἡ οἰκουμένη, ἡ γῆ, ὁ κόσμος, die Bewohnte, die Erde, die Welt. 1, 56. 125, 15. 220, 2. 221, 2 etc.

ἀϊλλοίμονο und ἀϊλλοίμονος = ἀλλοίμονο.

ἄϊντε, ἄϊντεστε (türk. *aide*), wie ἔλα, ἐλάστε, Imper. Aor. von ἔρχομαι (selten von πηγαίνω). 142, 13 etc.

ἄκληρος (ἄκληρος), = κληρονόμων oder συγγενῶν ἄμοιρος, μονώτατος, ἔρημος, ohne Erben, ohne Verwandten; alleinstehend, unglücklich.

ἀκλῆς, siehe ἀτλῆς.

ἀκούω, ἀκούειν, hören; ὑπακούειν, πείθεσθαι, *parere*, gehorchen; ἀκούει μου νὰ... οἷόν τέ μοί ἐστι ποιῆσαί τι,

δυνατός oder ἱκανός εἰμί τι ποιῆσαι, meine Kraft steht mir zu Gebote, ich bin im Stande zu . . . ; δέ μου ἀκούει oder δὲ μ' ἀκούει (absol.), ἀσθενεῖν, ἀρρωστεῖν, unpässlich sein, unwohl sein. 57, 90 etc.

ἀκριβός, *carus*; φιλάργυρος, *avarus*, geizig. II. 192.

ἀλάϊ τὸ (türk. *allaï*), ἡ ἀκολουθία, *comitatus*, das Gefolge.

ἀλαργεύω (siehe ἀλάργο), πόρρω γίγνεσθαι, sich entfernen.

ἀλάργο oder ἀλάργω (it. *larga*, *alla larga*), πόρρω, fern. Dav. ἀλαργοξωρισμένος, πόρρω φυγάς, weit verbannt.

ἀλαφρός, ἐλαφρός, *levis*, leicht. 75, 4 etc.

ἀλέθω, ἀλεῖν, ἀλήθειν, mahlen.

ἀλέγρας (it. *allegro*), φαιδρός, *laetus*, heiter; ἐλεύθερος, κοῦφος, *velox*, leicht, rasch. 170, 4 etc.

ἄλεσμα τὸ, was zu mahlen ist. 253, 10, 15.

ἀλέτρι τὸ, τὸ ἄροτρον, der Pflug. 274, 16. 278, 16.

ἀλετριά (und ἀλετρέ) ἡ, ὁλκὸς ἀρότρου, *sulcus*, die Furche. II. 30.

ἀλησμονῶ (λήθη, λήσμων), ἐπιλανθάνεσθαι, vergessen.

ἀλλαξιά ἡ (ἀλλάσσω), στολή, περιβολή, *vestis*, die Kleidung, der Anzug. 137, 3 etc.

ἀλλάσσω, ἀλλάσσειν, wechseln; μεταμφιέννυσθαι, sich umkleiden.

ἀλληθωρίζω (ἄλλος, θωρῶ), στραβίζειν, schielen.

ἀλλήθωρος, στραβός, παραβλώψ, ein Schielender.

ἀλλιῶς, ἄλλως, ἄλλῃ, *aliter*, anders.

ἀλλείμονο (vgl. ἰαλία, ἰάλεμος, οἴμοι, türk. *allah* = Gott), οἴμοι! wehe!

ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο, Gen. ἄλλου, ἀλλοῦ und ἀλλουνοῦ, Fem. ἄλλης und ἀλλῆς, Plur. Gen. ἀλλωνῶ(ν), ἄλλες, *alius*; χωρὶς ἄλλο oder δίχως ἄλλο, πάντως, unbedingt, jedenfalls.

ἄλογο τὸ, Plur. ἀλόγατα, ἵππος, Pferd.

ἀλογομπέγιρο τὸ, soviel als μπεγίρι. 126, 35.

ἀλῶνι τὸ, ἡ ἅλως, die Tenne.

ἀλωνεύγω, ἀλωνεύεσθαι, dreschen.

ἀμάλαγος (ἀμάλακτος), χλωρός, δροσερός, frisch, neu. 272, 11.

ἀμάνε τὸ (türk. *aman*), ἔλεος, οἶκτος, Mitleid.

ἀμάραντος ὁ, ὁ ἀμάραντος, der Amarant, das Tausendschönchen.

ἀμασχάλη ἡ, ἡ μασχάλη, die Achsel. 127, 28.

ἀμάχι τὸ (μάχη), ἔχθος, μῖσος, *odium occultum*, Groll.

ἄμε, ἀμέτε, Imper. Aor. von πάγω, ἴθι, ἴτε, gehe, gehet; ἄγε, ἄγετε oder φέρε, φέρετε, führe, führet, bring, bringt. 35, 151 etc.

ἀμεταγάερτος, sonst ἀγάερτος, ἀνεπίστρεπτος, der Ort, von dem man nicht zurückkehren kann, d. h. die Hölle. 123, 19. 'ς τὸν ἀγάερτο oder 'ς τὸν ἀμεταγάερτο, ἐς ὄλεθρον, ἐς κόρακας, zum Teufel, zum Henker.

ἀμέτρητος, ἀναρίθμητος, *innumerabilis*, unzählig; ἀπροβούλευτος, ἀλόγιστος, unbesonnen, unbedachtsam.

ἀμίλητος (ὁμιλέω), ἄλαλος, *mutus*, stumm. 104, 8.

ἀμίρης ὁ, ἀμίρισσα ἡ (türk. *amir*), δεσπότης, ἄρχων, Gebieter, Herr. 80, 11.

ἀμμάτι τὸ, Gen. ἀμματιοῦ, τὸ ὄμμα, ὁ ὀφθαλμός, das Auge.

ἄμμος ἡ auch ἀμμοῦσσα ἡ, der Sand.

ἀμπάρι τὸ (türk. *ambar*), τὸ τῆς νεὼς κενόν, die Lücke (am Schiffe). 275, 20 etc.

ἀμπασάδα ἡ (ven. *ambassada*, it. *ambascia*, *ambasciata*), ἐπίσταλμα, ἐντολή, *curatio*, *mandatum*, Commission, Auftrag; ἀσχολία, *occupatio*, die Beschäftigung.

ἀμπασαδόρος ὁ (ven. *ambassadore*, it. *ambasciadore*), ἀπόστολος, ἄγγελος, *nuncius*, der Gesandte, der Bote. 202, 3 etc.

ἀμπάσος (it. *abbasso*), βραδύς, ἀργός, *tardus*, langsam, träge.

ἀμπασωτός, βραδύς τι, *tardiusculus*, etwas langsam.

ἀμπέλι τὸ, τὸ ἀμπελουργεῖον, ἡ ἄμπελος, *vinetum*, der Weingarten.

ἀμπελοχουτσοῦρα ἡ, ἡ οἰνάς, *vitis*, der Weinstock. M. 242.

ἀμπολιάζω (ἐμβολιῶ, it. *bollare*), ἐκλέγειν, unter mehrern Sachen eins für sich kennzeichnen, sich etwas auswählen. 165, 2 etc.

ἀναγάλλιάζω (ἀγαλλιάω, γελῶ), wie γαλουρίζω, προσμειδιᾶν, lächeln (von Kindern).

ἀναγαράς ὁ (türk. *nakâra*), κύμβαλον, Schallbecken. 59, 5.

ἀναγνώθω, ἀναγιγνώσκειν, lesen.

ἀναγοῦλιῶ (*gula*, it. *gola* bloσοφάγος), ἐμετιᾶν, Erbrechen fühlen.

ἀναγυρισμένος (siehe γυρίζω), wie κοσμογυρισμένος, πολυπλάνητος, viel gewandert, viel gereist. 120, 8. 192, 1.

ἀναδένω (δένω, δέω), πηγνύναι, gerinnen lassen (siehe τυρί). 120, 12.

ἀναζητῶ, αἰσθάνεσθαί τινος λείποντος, das Fehlen von etwas merken; ἐπιθυμεῖν, ποθεῖν, vermissen, Sehnsucht nach etwas haben. 20, 6. 21, 5. 299, 30 etc.

ἀνάθεμα τὸ, ἡ ἀρά, der Fluch; ἀνάθεμά σε, κατάρατος εἴης, sei verflucht. 293, 21 etc. Davon μυριανάθεμα τὸ. 293, 26.

ἀναθεματίζω, καταρᾶσθαι, verfluchen. 20, 11. 293, 20 etc.

ἀναθιβαίνω und ἀναθιβάνω, Fut. θὰ ἀναθιβάλω (sehr häufig beim Sprechen), μνείαν oder λόγον ποιεῖσθαί τινος, erwähnen. 1, 8 etc.

ἀναθρεφτός, Pflegekind.

ἀνάκερος, ἀκέραιος, ὅλος, *totus*, ganz. 41, 6.

ἀναλλάσσω (ἄλλος), συγχεῖν, *confundere*, verwechseln, verwirren. Davon ἀναλλάματα τὰ, ταραχαί, στάσεις, *motus*, *concitatio*, Aufruhr, Aufstand.

ἀναμαζωξιάρης ὁ (siehe μαζώνω), παράσιτος, ein von der Strasse aufgelesener Mensch, Schmarotzer.

ἀναμελειά ἡ, ἀμέλεια, *ignavia*, Nachlässigkeit, Faulheit.

ἀναντρανίζω (ἀνανίζω?), ἐπαίρειν, aufheben; ἀναντρανίζω τὰ μάτια μου oder nur ἀναντρανίζω, τὰ ὄμματα ἀναβάλλειν, *attollere oculos*, aufblicken. 48, 32. 76, 1. 131, 45. 282, 15 etc. Davon ἀναντράνισμα τὸ, τὸ ἀνάβλεμμα, das Aufblicken. 119, 5.

ἀναρωτῶ, πυνθάνεσθαι, *requirere*, nachfragen.

ἀνασέρνω, ἀνασύρειν, *extrahere*, heraufziehen; ἀναρριχᾶσθαι, klettern; ἀναπνέειν, *respirare*, aufathmen.

ἀνασταίνω, ἀνιστάναι, aufrichten; *resuscitare*, wieder zum Leben bringen; ἀναψύχειν, erquicken.

ἀναστοροῦμαι (ἱστορέομαι), μεμνῆσθαί τινος, sich besinnen. 25, 8 etc.

ἀνατέλλω, ἀναφαίνεσθαι, erscheinen. 94, 1 etc.

ἀνατολικὸς ὁ, ὁ ἀπηλιώτης, der Ostwind.

ἀνατριχιῶ und ἀνατριχιάζω, φρίττειν, ὀρρωδεῖν, *horreo*, *capilli horrent*, die Haare stehen mir zu Berge, ich schaudere vor etwas, ich zittere.

ἀναχαράσσω, μηρυκᾶσθαι, wiederkäuen; den Mund halb aufmachen. II. 186.

ἄνε oder ἄνεν (ε *Arsis*), ἀνέ oder ἀνέν (ε *Arsis*) = ἄν, ἐὰν δέ, wenn.

ἀνεβάζω ἀναβιβάζειν, steigen lassen.

ἀνεδιάζομαι (ἰδέα), αἰσθάνεσθαι, wahrnehmen; ἀνιχνεύειν, ψηλαφητεῖν, nachspüren. III 1, 12. 307, 16.

ἀνεμοχυχλοπόδης ὁ = ἀελλόπους, sturmschnell.

ἄνεσι ἡ, ἡ ἄνεσις, die Erholung.

ἀνηβουλῆς, ἄνευ βουλῆς, ἀέκητι, ohne Zustimmung, wider Willen. 58, 26.

ἀνήπλυτος, ἄπλυτος, ῥυπαρός, ungewaschen, schmuzig.

ἀντερί τὸ (türk. *intari*), χιτών, χιτώνιον, *palla*, ein prächtiges Obergewand. 272, 20. Jetzt versteht man unter ἀντερὶ das Messgewand des Priesters.

ἀνοίγω, ἀνοίγειν, öffnen; διαρρήγνυσθαι, zerspringen.

ἀνταμόνω, ἀντᾶν, ἀπαντᾶν, begegnen. 48, 29 etc.

ἀντάρα ἡ (ἀνταίρω), ἀχλύς, ὀμίχλη, Höhenrauch, Nebel. 126, 10. 193, 9 etc.

ἀνταραχὴ ἡ, ταραχή, τύρβη, *tumultus*, Lärm; ὀμίχλη, Nebel.

ἀντένα ἡ, *antenna*, ἡ κεραία, die Segelstange.

ἄντερο τὸ, ἔντερον, Darm.

ἀντέτι τὸ, Plur. ἀντέτια (türk. *ahdet*), ἔθος, Sitte. 213, 9. 304, 6.

ἀντιγαέρνω (siehe γαέρνω), ὑποστρέφεσθαι, zurückkehren.

ἀντίδικος, ἀπειθής, αὐθάδης, *contumax*, trotzig, Trotzkopf.

ἀντιχομός oder ἀντικομμός ὁ (κόπτω), διακοπή, Unter-

brechung; τίμησις, *aestimatio*, Abschätzung.

ἀντίντερο τὸ, τὸ ἀντίδωρον, die geweihte Hostie. 128, 11.

ἀντίς, ἀντί, statt.

ἀντόντι τὸ, Gen. ἀντόντιοῦ, ὀδόντιον, Zahn. 38, 88. 49, 14. 204, 7 etc.

ἀντράκι τὸ, Diminutiv von ἄντρας, ἀνήρ, Mann.

ἀντρειωμένος, ἀνδρεῖος, tapfer.

ἀντροκάλεσμα τὸ, πρόκλησις, *provocatio*, Herausforderung. 276, 14.

ἀντροκαλῶ (mit Accus.), ἀντροκαλιοῦμαι und ἀντροκαλίζομαι (mit Gen.), (ἄνδρα καλῶ), προκαλεῖσθαι, *provocare*, herausfordern. 148, 9 etc.

ἀντρόγυνο, d. h. ἀντρόγυνο τὸ.

ἀντρωμένος = ἀντρειωμένος. 107, 6. 177, 1 etc.

ἀνύχι τὸ, ὄνυξ, Nagel (an den Fingern und Zehen der Menschen und Thiere), *unguis*; ἀπού τ' ἀνύχια ὡς τὴν κορφή, ἐκ κορυφῆς ἐς ἄκρους ὄνυχας, *a capillo usque ad ungues*, vom Kopf bis zur Zehe. 61, 78 etc.

ἀξάδερφος (ἐξάδελφος), ἀνεψιός, der Vetter.

ἄξαφνα, ἐξαίφνης, ἄφνω, plötzlich.

ἀξέπλεχτος soviel als ἄπλεκτος, ungeflochten, aufgelöst.

ἀπάκι τὸ (türk. *apack*), κρέας καπνιστόν, Rauchfleisch. 307, 60.

ἀπαλαιέω, ἀπαλαίγω und ἀπαλεύγω, παλαίειν, *luctari*, ringen. 142, 13. 146, 18 etc.

ἀπαντέχω (bei den Albanesen heisst es auch καρτέχω), προσδοκᾶν, ἐλπίζειν, erwarten, hoffen. Davon ἀπαντοχή ἡ, ἡ προσδοκία, die Erwartung.

ἀπαντῶ, Fut. θὰ ἀπαντήξω, ἀπαντᾶν, begegnen; προσίττεσθαι, ἀντικόπτειν = *obstare*, aufhalten, zurückhalten. 41, 40. 92, 1 etc.

ἀπάνω = ἐπάνω.

ἀπανωγίγλι τὸ (siehe γίγλα), ὁ δεσμός, τὸ ἔποχον, der Sattelgurt. 126, 29.

ἀπανωζεῦλι τὸ (siehe ζεῦλα).

ἀπανωπρούκια auch παραπρούκια τὰ (προίξ), τὰ παράφερνα. 272, 3.

ἀπάρθενος, παρθένος, *virgo*, jungfräulich, Jungfrau. 76, 4 etc.

ἀπατός oder ἀτός, αὐτός, *ipse*, selbst; ἀπατός μου, *ego ipse* etc. 174, 2. 246, 11 etc. (im höflichen Umgang) ἀπατός σου oder ἀτός σου, soviel als ἡ ἀφεδιά σου oder ἡ εὐγένειά σου, Sie.

ἀπελαλῶ, ἀπελαύνειν, wegjagen. 213, 1.

ἀπηλογοῦμαι, Fut. θὰ (oder θ') ἀπηλογηθῶ (ἀπολογέομαι), ἀποκρίνασθαι, *respondere*, antworten.

ἀπῆς, ἀπήτης und vollständig ἀπήτης ὥρας, ἐπεί, ἐπειδάν, *postquam*, nachdem. 123, 3. 128, 4 etc.

ἀπίδι τὸ, τὸ ἄπιον, die Birne.

ἁπλόνω, ἐκτείνειν, ausbreiten; ἁπλόνω τὴ χέρα (auch ohne τὴ χέρα), ὀρέγειν τὴν χεῖρα, die Hand ausstrecken.

ἀπὸ (nur vor Vocalen und vor κ, γ, χ und ρ, sonst ἀποὺ) = ἀπό.
ἀπογλάκῶ (siehe γλακῶ), καταδιώκειν, verfolgen. 48, 6.
ἀποδέλοιπος, ὑπόλοιπος, *reliquus*, übrig.
ἀποδιαντρέπομαι wie ξεδιαντρέπομαι (ἐντροπή), ἀπαισχύνεσθαι, die Scham ablegen, sich nicht mehr schämen. 297, 6.
ἀποδιαφώτισμα τὸ, τὸ διαύγασμα, der Anbruch des Tages. 144, 9 etc.
ἀπόδομα τὸ, ἡ σχολή, ὁ ἔσχατος βίος, τὸ γῆρας, *otium*, der Ruhestand, das Alter. 307, 20.
ἀποζιγόνω = ἀπογλακῶ.
ἀποκαλαμιά ἡ; αἱ καλάμαι, das Stoppelfeld.
ἀποκασταλάσσω (it. *stalare*, ἱστάναι), ἀποκαθίστασθαι, sich zur Ruhe setzen, sich niederlassen. 124, 1.
ἀποκλεισμένος, περιπεφραγμένος, abgesperrt; ἀπεγνωκώς, *desesperatus*, hoffnungslos. 28, 72.
ἀπόκοτος (κότος?), εὔτολμος θαρραλέος, muthig. 19, 4.
ἀποκοτῶ, τολμᾶν, wagen, Muth fassen. 21, 31. 267, 18 etc.
ἀποκρισιάρης ὁ, ἄγγελος, Botschafter.
ἀπολυῶ und ἀπολάρω, ἀπολύειν, loslassen. 299, 9 etc.
ἀπομεσήμερο τὸ, der Nachmittag.
ἀπομονή ἡ, ὑπομονή, Geduld.
ἀπόντα (ἀπὸ ὅταν), ἀπό, ἐκ, seit (vor Adv.).

ἀπόντε (ἀπὸ ὄντε, ὅταν), ἀφ' οὗ ἐξ οὗ, seitdem (vor Verb.).
ἀποντεστινάρω, *destinare*. 272, 41.
ἀπονωρὶς oder ἀπονωρῆς (ἔνωρος, ἐνωρίστερον), πρὸ τῆς ὥρας, πρωΐ, frühzeitig, früh.
ἀπορπίζω, ἀπελπίζειν, ἀφαιρεῖσθαί τινος τὴν ἐλπίδα, jemand die Hoffnung benehmen, zur Verzweiflung bringen.
ἀπορριξιμιός (ἀπορρίψιμος), ἀπόβλητος, ἄτιμος, *contemptus*, ohne Werth, unbrauchbar, unwürdig.
ἀποσβολόνω, verstärktes ἀσβολόνω.
ἀποσκύβαλα auch σκύβαλα τὰ, τὰ σκύβαλα, die Kleien.
ἀποσπερίτης ὁ, ὁ ἕσπερος, der Abendstern. 283, 4 etc.
ἀποσταίνω, καταπονεῖν, *defatigare*, ermüden, abmatten; ἀποστεμένος, κατάκοπος, ermattet.
ἀποτσακίζω (siehe τσακίζω), ἀποκρούειν μετακλίνειν, umschlagen, anderswohin wenden, abwenden. 273, 9. 280, 10 etc.
ἀποῦ = ὁ ὁποῖος.
ἀποὺ = ἀπό.
ἄπου = ὅπου.
ἀποφανίζω, τιμᾶν, auszeichnen; διαπρέπειν, sich auszeichnen. 254, 10 etc.
ἀποφασίζω, γιγνώσκειν, *decernere*, beschliessen; ἀποφασίζω τὴ ζωή μου, παραβάλλομαι τὸν βίον, ich wage mein Leben.

αραγιάς ὁ (türk. *raia*), ὑπήκοος, der (türkische) Unterthan. 29, 19, 21 etc.

ἀραγός ὁ (Etym.?), ἀσκίδιον, ein kleiner Schlauch, *uter*. 252, 6.

ἀράθυμος (ἄγαν θυμός), ὀξύθυμος, ὀργίλος, *iracundus*, jähzornig, heftig.

ἀράσσω, ὁρμίζεσθαι, landen; ὁρμᾶν, anfallen.

ἀραχνιασμένος, ἠραχνιωμένος, πλήρης ἀράχνης, voll Spinngewebe. 141, 2 etc.

ἀργὰ ὀψέ, spät; ἑσπέρας, abends.

ἀργαλειός ὁ, ὁ ἱστός, der Webestuhl, der Webebaum. 288, 2.

ἄργανο τὸ, ὄργανον, Instrument. 247, 3 etc.

ἀργαστῆρι τὸ (ἐργαστήριον, ἐργάζομαι), ὁ ἱστός, der Webebaum; ἀποθήκη, κατάστημα ἐμπορικόν, *horreum*, das Vorrathshaus, der Kaufladen.

ἀρίφνητος, ἀναρίθμητος, *innumerabilis*, unzählig. 125, 11.

ἄρκαλος ὁ (vgl. ἄρκηλος), μυωξός, der Hamster.

ἀρκομπούζι τὸ (it. *arcobugio*, *archibuso*), eine Art Pistole. 51, 23.

ἀρκοῦδι τὸ, sonst ἀρκοῦδα ἡ, ἄρκτος, Bär.

ἀρμάδα ἡ (it. *armata*), ὁ στόλος, *classis*, die Flotte.

ἄρματα τὰ (*arma*), τὰ ὅπλα, die Waffen.

ἀρμέγω, ἀμέλγειν, melken. 120, 11 etc.

ἀρμενίζω (ἄρμενα), πλεῖν, φέρεσθαι, *navigare*, segeln, schiffen. 112, 1.

ἀρμενοχοῦκι τὸ, die Fahrt mit Rudern und Segeln. 17, 13. 44, 3.

ἀρνεύγω (ἀρνίον, wie γίνομαι ἀρνί = gut werden, sich beruhigen; εἰρηνεύω), ἀποκλαίεσθαι, καταπραΰνεσθαι, aufhören zu weinen, sich beruhigen (von Kindern).

ἀρόλιθος ὁ (Etym.?), ein Felsenloch zum Wasserschöpfen.

ἀρπῶ und ἀρπάζω, ἐξαρπάζειν, *eripere*, entreissen. 249, 9.

ἀρραβῶνας ὁ (ἀρραβών), ὁ τῆς ἐγγύης δακτύλιος, der Verlobungsring.

ἄρρος, bei den Sphak. statt ἄλλος.

ἀρρώστια oder ἀρρώσια ἡ, νόσος, Krankheit.

ἀρτζιχάλι τὸ (türk. *ardsuhal*), ἱκετηρία γραφή, Bittschrift, Gesuch. 53, 16 etc.

ἀρχιμενιά ἡ (ἀρχὴ μὴν) = ἀρχιχρονιά, ἡ πρώτη τοῦ ἔτους ἡμέρα, der Neujahrstag. 263, 5. 307, 78 etc.

ἄρχομαι und ἀρχινίζω, ἄρχεσθαι, beginnen. 117, 13 etc.

ἀρχοντικό τὸ, οἶκος ἄρχοντος, ein vornehmes Haus.

ἀρχοντολόϊ oder ἀρχοντολόγι τὸ = οἱ ἄρχοντες.

ἀρχοντοποῦρα ἡ, bei den Sphak. statt ἀρχοντοποῦλα, δεσποινίς, *virgo*, *domina*, das Fräulein.

ἄς = ἄφης, d. h. ἄφες, Lass. (siehe ἀφίνω). 265, 36 etc. Dasselbe dient als Hülfswort zur Bildung des Imper. und

absoluten Conj. ἂς ἔρθη, ἐλθέτω; ἂς πάμε, ἴωμεν etc.

ἀσβολόνω (ἀσβόλη, Kohlenstaub), τυφλοῦν, jemand Staub in die Augen werfen oder streuen, ihn blenden. M. 180.

ἀσερνικός (ἀρσενικός), ἄρρην, männlich.

ἀσικιαρέ (türk. *assikiarè*), φανερῶς, δημοσίᾳ, *palam*, *in publico*, im Angesicht, öffentlich.

ἀσκέρι τὸ (türk. *asker*), στρατός, Heer, Mannschaft. 86, 76 etc.

ἀσκί τὸ, ἀσκός, der Schlauch; κοιλία, der Bauch (famil.); ἔχει τὸ διάολο 'ς τ' ἀσκί, *il a le diable au corps*, er hat den Teufel im Leib. M. 188.

ἀσκιά ἡ, ἡ σκιά, der Schatten; φοβᾶται τὴν ἀσκιάν του, τὴν ἑαυτοῦ σκιὰν δέδοικε, *umbras timere*, sich vor seinem Schatten fürchten.

ἀσκιανιός ὁ, bei den Apokoroniten und Sphak. = ἀσκιά.

ἀσμπερδένω, Fut. θὰν ἀσμπερδέξω (ἐμπεριδέω) ἐμπλέκειν, *implicare*, verwickeln; ἐμπλέκεσθαι, *implicari*, sich verwickeln. M. 114.

ἀσπάλαθρος ὁ, ὁ oder ἡ ἀσπάλαθος, ein dorniger Strauch. M. 43.

ἀσπερινός ὁ, wie ἀποσπερίτης, ὁ ἕσπερος, der Abendstern.

ἄσπρο τὸ, die kleinste türkische Münze = ein Drittel eines παρᾶς (sie ist nicht mehr in Umlauf); überhaupt ἄπρα = χρήματα. 129, 23. 268, 2 etc.

ἀσπροκούτελος (ἄσπρος = λευκός, κούτελο = μέτωπον), λευκομέτωπος, λευκόθριξ, weissstirnig, weisshaarig, alt.

ἄστε, Imper. Aor. statt ἀφῆστε (siehe ἄς und ἀφίνω).

ἀστῆθι τὸ, τὸ στῆθος, die Brust, der Schos. 129, 11. 126, 27 etc.

ἀστοχῶ, ἀστοχεῖν, verfehlen; δυστυχεῖν, κακοπραγεῖν, arm oder unglücklich sein. 172, 7.

ἄστρο und ἄστρι τὸ, Plur. ἄστρα und ἄστρη, ἀστήρ, Stern. 118, 19 etc.

ἀστράγαλος ὁ, ὁ ἀστράγαλος, τὸ σφυρόν, der Fussknöchel.

ἄτζεμπα, Fragewort (türk. *adseba*), ἆρα; ἆρά γε; *ne?* (siehe παιδί).

ἀτζί τὸ (τὴν γαστροκνημίαν ἡ τῶν πολλῶν γλῶσσα ἄντζαν φησί, Eust. Il. ψ), ἡ κνήμη, das Unterschenkelbein. 92, 4 etc.

ἀτζοπατῶ, ποδοκτυπεῖν, γαυριᾶν, die Erde mit den Füssen stampfen, sich brüsten, *se ostentare*.

ἀτιμάζω (vgl. ἀπάρθενος und ἀδυνατός), τιμᾶν, ehren, schätzen. 182, 5 etc.

ἀτίμητος, ἀνεκτίμητος, ὑπερτίμιος, unschätzbar. 159, 5 etc.

ἀτιρντίζω (türk. *arterdi*, vgl. *addere*, addiren), ἐπιτιμᾶν, πλειστηριάζειν, den Preis erhöhen.

ἀτλῆς ὁ (türk. *atlü*), ἱππεύς, Reiter. 48, 58, 72 etc.

ἀτός, siehe ἀπατός.

ἀτσάλι τὸ (vgl. *acies*, *acuere*,

it. *acciato*), ὁ χάλυψ, der Stahl.

αὐγερινός ὁ (αὐγή), ὁ ἑωσφόρος, ὁ φωσφόρος, *Lucifer*, der Morgenstern. 168, 1. 171, 2.

αὐγό τὸ, τὸ ᾠόν, das Ei. Davon αὐγουλάκι τὸ. 307, 61.

αὐτί τὸ, Gen. αὐθιοῦ, Plur. αὐθιά (altkretisch und lakonisch αὖς, Gen. αὐτός), τὸ οὖς, das Ohr. 270, 13.

ἀφεδειά ἡ (αὐθέντης), οἱ ἐν τέλει, ἡ ἀρχή oder αἱ ἀρχαί, *magistratus* oder *magistrati*, die Obrigkeit. 88, 2 etc.

ἀφεδιά ἡ (αὐθεντία), ἡ σεμνότης, die Würde; ἡ ἀφεδιά σου (του, τση, τωνε etc.) = Sie (vgl. ἀπατός).

ἀφέντης ὁ, Fem. ἀφέντρα, αὐθέντης, δεσπότης, der Herr, der Gebieter. 103, 7.

ἀφίνω, Fut. θὰν ἀφήσω, Aor. ἄφηκα, Imper. Sing. ἄφης und ἄς, Plur. ἀφῆστε und ἄστε; ἀφιέναι, lassen. 261, 30 etc.

ἀφορέζω, d. h. ἀφορίζω (nur von Priestern), *excomunicare*, in den Kirchenbann thun, verfluchen.

ἀφράτος oder ἀφράτος (ἀφρός, ἀβρός), τρυφερός, frisch. 131, 57. 178, 5 etc.

ἀφρουκάζομαι, ἀκροάζεσθαι, horchen, zuhören; ὑπακούειν, *parere*, gehorchen.

ἄφτω, ἅπτειν (Arist. Nub. 57), ἀνάπτειν, anzünden. 144, 5. 131, 39. 246, 4. M. 179 etc.

ἀφώριος (ὥρα), νεόπλαστος, καινός, neu, neugemacht, frisch. 285, 20.

ἀχαμνοπιάνω (ἀχαμνός [χαῦνος], πιάνω, siehe dieses), χαλᾶν, ἀνιέναι, schlaff machen, nachlassen. 71, 7.

ἀχεῖλι τὸ, Plur. ἀχείλια, ἀχείλη und χείλη, τὸ χεῖλος, *labrum*, die Lippe, der Rand.

ἄχερα τὰ, τὰ ἄχυρα, ὁ χόρτος, ἡ φορβή, das Stroh, die Spreu, das Futter. 253, 2 etc.

ἀχλάδα ἡ, ἡ ἀχράς, der Holzbirnbaum.

ἄχνα ἡ (ἄχνη, dor. ἄχνα), ἀτμίς, ἀτμός, der Dunst, die Ausdünstung; δὲ βγάνω ἄχνα, οὐδὲ γρῦ λέγειν, nicht eine Silbe sagen. 17, 89. 128, 26. 129, 26 etc.

ἀψύς, ἀψειά, ἀψύ (ἅπτω), ἀψίθυμος, γοργός, δριμύς, feurig, heftig, scharf. 51, 50 etc.

B.

βαγεστίζω (türk. *vasgestin*), ἀφιέναι, παραιτεῖσθαι, aufgeben, verlassen. 52, 46. 117, 7 etc.

βάγια ἡ (βαΐα), ἡ τροφός, *nutrix*, die Amme; θεράπαινα, κομμώτρια, Kammermädchen, Zofe. 127, 27. 131, 55. 155, 5 etc.

βάγια τὰ, ἡ βαΐς, ὁ φοίνιξ, *palma*; ἡ ἡμέρα τῶ βαγιῶ, ἡ βαϊφόρος ἑορτή, ἡ Κυριακὴ τῶν βαΐων, der Palmsonntag

βαγιοκλαδίζω (βάγια τὰ, κλάδος), söviel als βαυαλίζω. 119, 14.

βαγιοκλαδιστής ὁ, θεράπων, der Pfleger. 241, 16.

βάλη τὰ (it. *vaglia*), ἀνδραγαθίαι, πράξεις, die Thaten.

βαλῆς ὁ (türk. *vali*, it. *bali*), ἐπίτροπος, Verwalter.

βάνω, Fut. θὰ βάλω, τιθέναι, legen; βάνω τὰ ῥοῦχά μου, sich anziehen.

βαραίνω, Fut. θὰ βαρῶ, πληγὰς ἐμβάλλειν, schlagen; προσκρούεσθαι, sich anstossen.

βάρδια ἡ (ven. *vardia*, it. *guardia*), φρουρά, σκοπός, die Wache. 299, 20 etc.

βαρδιάνος ὁ (ven. *vardiano*, it. *guardiano*), φύλαξ, σκοπός, der Wächter.

βαρθακός ὁ, ὁ βάθραχος oder βάτραχος, der Frosch.

βαροπρουκίζω μετὰ πολλῆς προικὸς ἐκδιδόναι, eine starke, grosse Mitgift geben.

βαροχαρατσόνω (siehe χαράτσι), βαρὺν φόρον ἐπιτάττειν, eine schwere Steuer auferlegen. 268, 2.

βαρυοῦμαι, Fut. θὰ βαρεθῶ (βάρος), ὀκνεῖν, βλακεύειν, faul, träge sein; βαρυοῦμαι τὴ ζωή μου, seines Lebens überdrüssig sein.

βαρύς, βαρειά und βαρᾶ, βαρύ, βαρύς, *gravis*, schwer. 152, 1. 192, 5 etc.

βασαρμολουσμένος, βαλσάμῳ oder μύρῳ λελουμένος, in Balsam gebadet, balsamisch.

βάσαρμος ὁ, ἡ βάλσαμος. 120, 1 etc.

βασιλεύγω βασιλεύειν, *regnare*, König sein: βασιλεύγει ὁ ἥλιος (τὸ ἄστρο, τὸ φεγγάρι etc.), *occidere*, untergehen (vgl. it. *bassare*). 196, 1 etc.

βασιλίκι τὸ, ἡ βασιλεία, *regnum*.

βάτος ὁ, ἡ βάτος, der Brombeerstrauch.

βαυαλίζω, θεραπεύειν, ziehen, pflegen. 241, 8.

βγορίζω (siehe ὄβγορο), ἐξέχειν, περιφανῆ εἶναι, von allen Seiten sichtbar sein, hell sein.

βεζύρης ὁ (türk. *vesir*), ἄρχων, τετράρχης, Statthalter, Regent.

βελοῦδο τὸ (it. *velluto*, fr. *velours*; *velum*, *villus*), ὁ ἑξάμιτος, der Sammt. 13, 79 etc.

βενέτικο (scil. φλουρί) τὸ, νόμισμα χρυσοῦν, venetianische goldene Münze, Goldstück. 297, 3.

βέργα ἡ (it. *verga*; *vergo*), *virga*, ὁ κλών, das Reis, die Gerte; davon βεργολυγερή und βεργολιγνολυγερή, εὔστροφος, εὐκίνητος, leicht beweglich, schlank.

βερέμι τὸ (türk. *verem*), ἡ φθίσις. 196, 6. Davon βερεμιάρης, φθισικός. 196, 3.

βίγλα ἡ (it. *viglia*), *vigilia*, φρουρά, die Wache. 218, 3 etc.

βιγλίζω, *vigilare*, φρουρεῖν, σκοπεῖν, wachen, beobachten, lauern. 126, 26 etc.

βίδα ἡ (ven. *vida*), κοχλίας,

ἕλιξ, die Schraube; (scherz.) ἡ γνώμη, die Gedanken, der Kopf. M. 210.

βιζιτάρω (it. *visitare*), ἐπισκοπεῖν, beobachten.

βιλαέτι τὸ (türk. *vilajet*), νομός, χώρα, District, Land. 51, 10.

βιόλα ἡ (*viola*), ἄνθος, Blume. 140, 32. 294, 13 etc.

βίος τὸ, θησαυρός, Schatz.

βίσεχτος, *bisextus*; ὀλέθριος, *fatalis*, unheilbringend. 272, 8 etc.

βιτουριέρος ὁ, *victor*, νικηφόρος, der Sieger.

βίτσα ἡ (vgl. *fistula*, *fiscus*) = βέργα.

βιτσίζω μαστιγοῦν, ἱμάσσειν, peitschen.

βίτσισμα τὸ (βιτσίζω, vgl. it. *guizzare*, *quassare*), δρόμος βραχύς, ein kurzer Lauf. 102, 13.

βλαστημῶ, βλασφημεῖν, *maledicere*, lästern. 126, 45 etc.

βλέπω wie θωρῶ (siehe dieses), ὁρᾶν, sehen; βλέπου σε (sehr oft), nimm dich in Acht. 80, 8. 104, 9. 294, 31 etc.

βλογῶ, Fut. θὰ βλοήσω, εὐλογεῖν, segnen, trauen. 121, 16.

βολά ἡ, wie φορά, Mal.

βολεῖ, καιρός oder εὐκαιρία ἐστί, *vacat*, *tempus* oder *spatium est*.

βολετό auch βολεζάμενο, εὔκαιρον, *opportunum*.

βόλι τὸ (βολή), ὁ δίσκος, ἡ δισκοβολία, das Steinwerfen.

βόλιτα ἡ (it. *volta*), περίπατος, περιπάτησις, das Herumgehen, der Spaziergang. 188, 3 etc.

βολιτάρω (*volitare*), περιέρχεσθαι, *ambulare*, herumgehen. 48, 65.

βασκόπουρο τὸ, bei den Sphak. statt βοσκόπουλο, Hirtenknabe. 90, 1.

βότανο und βοτάνι τὸ (βοτάνη), φάρμακον, *herba medica*, Heilpflanze.

βότυροςὁ, τὸ βούτυρον, die Butter.

βουβάλι τὸ, βοῦς, Rind, Stier, Ochse.

βουηθῶ, βοηθεῖν, helfen.

βοῦϊ τὸ, soviel als βουβάλι.

βοῦλα ἡ (*bulla*), σφραγίς, das Siegel; τὸ σημεῖον, das Zeichen.

βουλόνω, σφραγίζειν, siegeln, stempeln. 61, 44. βουλωμένος, στιγματίας.

βουλῶ (*bullo?*), βυθίζεσθαι, καταδύεσθαι, untersinken.

βούργια ἡ (βύρσα), θύλακος, Sack. Davon βουργίδι τὸ, σακίον, θυλάκιον, Säckchen.

βοῦρκα τὰ (vgl. βλύω, βρύω, βόρβορος), ἰλύς, *humida*, nasse Stellen, Schlamm. 149, 6.

βουρκόνω, δακρύειν, in Thränen zerfliessen. 50, 15. 75, 26.

βουτσί τὸ (βικίον, it. *botte*), πίθος, Tonne.

βουτῶ (βυθός), βυθίζειν, βυθίζεσθαι, tauchen. Davon βουτακιά ἡ. 72, 11.

βρακοζώνη ἡ (βράκα, *bracca*), der Hosenbund. 35, 68.

βρίσκω und βρίστω, Aor. ηὗρα, Conj. βρῶ; εὑρίσκειν, finden. 103, 13 etc.

βυζάνω (μυζάνω, βλύζω), θηλάζειν, *lactare*, säugen.

βυζί τὸ, ὁ μαζὸς oder μαστός, der Busen. 128, 9 etc.

βωλοσέρνω, soviel als κωλοσέρνω (sehr oft sagt man βωλοσέρνω statt κωλοσέρνω, nur um das Wort κῶλος [der Hintere] zu vermeiden; gleichfalls: μὰ τὸ θεριό, statt μὰ τὸ θεό, bei Gott, ἀνάλεμα statt ἀνάθεμα, verflucht etc., vgl. χυλός).

Γ.

γαγερμός, γαερμός und γιαγερμός ὁ (siehe γαγέρνω), ἐπάνοδος, ἀπονόστησις, die Rückkehr.

γαγέρνω, γαέρνω und γιαγέρνω (vgl. κάμπτω und türk. *gaeri*, rückwärts), ἀναπέμπειν, *remittere*, zurückschicken, zurückgeben; ἐπανέρχεσθαι, zurückkehren.

γάϊδαρος ὁ (türk. *gaisar*), ὁ ὄνος, der Esel.

γαϊτάνι τὸ (türk. *gaïtan*), *fistula*, ein dünner Strick. Davon γαϊτανόφρουδη. 165, 4 etc.

γαλάζιος (χαλάϊνος), κυανοῦς, *coeruleus*, dunkelblau. 266, 18.

γαλιότα ἡ (it. *galeotta*), die Galiote.

γαμουλιώτης ὁ, d. h. γαμηλιώτης, Hochzeitfeier.

γανόνω, γανοῦν, κασσιτεροῦν, verzinnen, blankmachen.

γάντσος ὁ (türk. *gandja*, vgl. κάμπτω), ἄγκιστρον, λύκος, der Haken.

γάρα τὸ, bei den Sphak. statt γάλα.

γαριερός (vgl. μαγαρίζω, *coeruleus* und *carioeus*) und γαριοφορεμένος, ῥυπαρός, *pullus*, schmuzigweiss.

γαρόφαλο τὸ, τὸ καρυόφυλλον, (it. *garofano*), die Nelke.

γάστρα ἡ, γάστρα, κεράμιον, Topf, Blumentopf. 209, 2 etc.

γάστρι τὸ (γαστήρ), ἡ κύησις, die Schwangerschaft. 209, 2.

γαυγίζω, βαΰζειν, ὑλακτεῖν, bellen.

γγίζω (ἐγγίζω), ἅπτεσθαι, θιγγάνειν, berühren, angreifen. 103, 13. 128, 18 etc.

γδερμάτι τὸ, τὸ δέρμα, die Haut. 280, 14.

γδέρνω, ἐκδέρειν, abschinden.

γδέχομαι, ἐκδέχεσθαι, erwarten.

γδυμνός, γυμνός, *nudus*, nackt. 52, 24 etc.

γεζίτης ὁ (türk. *jesit*), ἄθεος, ἀσεβής, gottlos. 56, 31 etc.

γεῖ = γεῖς. 94, 1. 149, 1 etc.

γειά ἡ, ὑγίεια, Gesundheit; ἔχε γειά! *vale!* lebe wohl! γειά σου oder ἐγειά σου! εὖγε! bravo!

γεῖς, Gen. ἑνιοῦς und νιοῦς, εἷς, *unus*. 19, 38. 110, 2. 115, 1 etc.

γελέκι τὸ (türk. *ïeleh*, fr. *gilet*), προστερνίδιον, die Weste.

γελῶ, γελᾶν, lachen; ἀπατᾶν, betrügen.

γέμι τὸ (türk. *ïem*), φορβή, χιλός, der Hafer, das Futter. 279, 17.

γεμιτζῆς ὁ (türk. *ïemidsi*),

ναύτης, Schiffer, Matrose. 60, 18. 116, 1 etc.

γενιά ἡ, γενεά, *gens*, das Geschlecht.

γεράκι τὸ, ὁ ἱέραξ, der Habicht. 188, 5 etc.

γερμένης, *germanus*. 130, 19.

γέρνω und γέρνομαι, ἐγείρεσθαι, aufstehen. 81, 4.

γέρνω und γέρνομαι (γέρων), κλίνεσθαι, sich neigen, sich biegen. 186, 15.

γέρνω, χεῖν, προχεῖν, giessen.

γερῶ, γηρᾶν, γηράσκειν, *senescere*, alt werden, alt machen. 223, 1, 3. 305, 28.

γεφύρι, γιοφύρι und διοφύρι τὸ, γέφυρα, die Brücke.

γή = ἤ, oder.

γηά = γή.

γῆς ἡ, ἡ γῆ, die Erde.

γήτεμμα τὸ, wie γηθειά ἡ, γοήτευμα, γοητεία, Zauberei, Hexerei.

γι, Euphonicum zwischen den Artikeln ἡ, ἢ, οἱ und den Worten die mit einem Vocal anfangen.

γιά (διά), πρός, ὑπέρ, für; ὅτι, διότι, weil. 41, 54 etc.

γιαγέρνω, siehe γαγέρνω.

γιαγκίνι τὸ (türk. *ïanghin*), πυρκαϊά, Feuersbrunst, Feuer. M. 154.

γιάϊντα und γιάντα (γιὰ ἵντα, siehe dieses), διὰ τί; τί; τίνος ἕνεκα; warum? wozu? 125, 4 etc.

γιαίνω, ὑγιαίνειν, gesund werden; ἰᾶσθαι, heilen. M. 165. 308, 4. 310, 15 etc.

γιαρᾶς ὁ (türk. *jara*), πληγή, die Wunde.

γιασεμί τὸ (türk. *jassumi*), der Jasmin.

γιαταγάνι τὸ (türk. *iatagan*), ξίφος, der Degen. 244, 15.

γιερός, ὑγιηρός, ὑγιής, gesund. kräftig. 34, 13. 51, 19 etc.

γίδι τὸ, αἴξ, *capra*, die Ziege.

γίγλα ἡ (it. *giglio*), *cingulum*, ὁ κοιλιόδεσμος, τὸ ἔποχον, der Sattelgurt. 126, 20.

γιοχλαντάρω (türk. *joklandi*), ἐρευνᾶν, forschen.

γιορντάμι τὸ (türk. *joldüm*), ὁ κόσμος, *decus*, die Zierde; ἀρεσκεία, die Gefallsucht, Koketterie.

γιορντάσης ὁ (türk. *joldass*), ἑταῖρος, Kamerad. 34, 11.

γιορτή ἡ, ἡ ἑορτή, der Feiertag. 47, 1.

γιούργια ἡ, soviel als γιουρούσι.

γιουργιάρω (γοργός, vgl. γιούργια und γιουρούσι), ἐφορμᾶν, auf jemand losstürzen; εἰς φυγὴν τρέπειν, in die Flucht schlagen.

γιουρούσι τὸ (türk. *juruss*), ἔφοδος, ἐφορμή, das Losstürmen, der Angriff.

γιοφύρι τὸ = γεφύρι. 181, 1.

γιτσικά τὰ, αἱ στεῖραι αἶγες, die unfruchtbaren Ziegen.

γιτσικός, αἴγειος, *caprinus*, von der Ziege.

γιῶμα τὸ (γεῦμα), τὸ δειλινόν, das Nachmittagsbrot, das Vesperbrot, *merenda*. 229, 1.

γιωματάρω, das Vesperbrot essen. 121, 15.

γκάβγω (vgl. κάμπτω und χάζω), ἀπιέναι, ἀπέρχεσθαι, weggehen. 47, 65. 52, 45 etc.

γκαρδιακός, εὐθαρσής, *animosus*, herzhaft, muthig.

γκρυνιάζω (γρυλλίζω, *grunnio*), στυγνάζειν, σκυθρωπάζειν, niedergeschlagen, missgestimmt sein. 19, 15. 304, 7.

γλάκιο τὸ, ὁ δρόμος, *cursus*, der Lauf. 142, 5 etc.

γλακῶ (vgl. ἀλυκτῶ oder ἀλουκτῶ, ἀλύσκω), τρέχειν, θεῖν, *currere*, laufen. 250, 3 etc.

γλεντίζω (siehe ἐγλεντζές), τέρπειν, *oblectare*, vergnügen, amusiren; τέρπεσθαι, εὐφραίνεσθαι, sich amusiren, sich ergötzen. M. 61.

γλεντιστής ὁ, soviel als χαροκόπος.

γλίνα ἡ, ἡ γλίνη, τὸ λίπος, das Fett, der Talg.

γλιστρῶ, λιστροῦν, ὀλισθαίνειν, ausgleiten, ausglitschen. 13, 26 etc.

γλιτσιάζω, γλισχραίνεσθαι, γλοιοῦσθαι, zäh und kleberig werden. 94, 8.

γλυτόνω (λυτρόω), ῥύεσθαι, ἐλευθεροῦν, retten; ἀπαλλάττεσθαι, ἐλευθεροῦσθαί τινος, sich von etwas befreien. 95, 11 etc.

γνοιάζω (siehe ἔγνοια), ἐπιστῆναί τινα, jemand aufmerksam machen; γνοιάζει με (σε, τον, τση etc.), μέλει μοι (σοι, αὐτῷ etc.), es geht mich an; γνοιάζομαι, aufmerksam werden.

γνωστικός, λελογισμένος, besonnen, vernünftig.

γόβα ἡ (it. *gobba*), τὸ σάνδαλον, ein ausgeschnittener Schuh. M. 205.

γόζιομαι [nicht γοΐζομαι] (ὄϊ, ὀϊζύω oder οἰζύω), οἰμώζειν, wehklagen, jammern.

γόϊ und ἐγόϊ! ὄϊ! *heu! vae!* wehe! o! — γόϊ μου! ἐγόϊ μου! οἴμοι! wehe mir!

γομάρι τὸ (γόμος), τὸ φορτίον, was ein Lastthier tragen kann, die Last. 126, 40 etc.

γονικά τὰ, οἱ γονεῖς, die Aeltern.

γοργό oder γοργῶ (γοργός), ταχέως, ἐν βραχεῖ, *brevi*, bald.

γοργογόνατος, ὠκύπους, *celeripes*, schnellfüssig.

γοργός, ὠκύς, ὠκεπέτης, *velox*, schnellfliegend, schnell.

γοῦνα ἡ (it. *guna*), διφθέρα, σισύρα, der Pelz.

γοῦρνα ἡ, *urna* (γρώνη); λιθίνη ὑδροδόχη, ein steinerner Wassertrog. 132, 8. 268, 3 etc.

γρᾶ ἡ, ἡ γραῦς, *anus*, *vetula*, die Alte. 157, 4 etc.

γραίνω, ῥαίνειν, ὑγραίνειν, *humectare*, befeuchten, benetzen.

γρακῶ, bei den Sphak. statt γλακῶ.

γραμματικός, λόγιος, *doctus*, gelehrt.

γραφτό τὸ (γράφω), ἡ εἱμαρμένη, ἡ μοῖρα, das (von Gott geschriebene oder bestimmte) Loos, Menschenloos.

γρεμνίζω, κρημνίζειν, *praepitare*, herabstürzen. 262, 17.

γρεμνός ὁ, ὁ κρημνός, der Abgrund.

γρέος ὁ (it. *greco*), ὁ καικίας, der Nordostwind.

γροικῶ und δροικῶ, selten ἀγροικῶ, ἀκροᾶσθαι, ἀκούειν, zuhören, hören. 74, 2. 99, 6 etc.

γρόσι τὸ (türk. *grusch*), türkische Münze = 40 Paras, der Piaster (τὸ γρόσιον); überhaupt χρήματα, Geld. 129, 23 etc.

γυαλί τὸ, ἡ ὕαλος, *vitrum*, das Glas.

γυνί τὸ, ἡ ὕνις, die Pflugschar. 274, 16. 278, 15.

γυρεύγω (vgl. γυρίζω), ζητεῖν, suchen. 193, 6 etc.

γυρίζω (γύρος), στρέφειν, drehen; περιφέρεσθαι, περιτρέχειν, herumwandern, herumlaufen. 28, 13. 195, 2 etc.

γυρογιάλι τὸ, αἰγιαλός, παραλία, die Küste.

γύρος ὁ, γύρος, Kreis; fr. *côté*, Seite; 'ς τὸ γύρο μου, παρ' ἐμοί, in der Nähe von mir, neben mir oder mich, *apud me;* γύρου γύρου oder γύρου γυροῦ wie τριγύρου, κύκλῳ, *circum*, ringsum. 151, 1. 300, 2 etc.

Δ.

'δά = ἐδά. 15, 47 etc.

δαγκάνω und δακάνω, δάκνειν, *mordere*, beissen.

δαμάσκηνο τὸ, τὸ δαμασκηνόν, τὸ κοκκύμηλον, *prunum*, die Pflaume, die Zwetsche.

δαμασκί τὸ (türk. *dimeschki*), Adj. von δαμάσκο τὸ, der Damast.

δασκαλάκι τὸ, *discipulus*, μαθητής; Schüler.

δέ = δέν, οὐ, *non*, nicht.

δείχνω, δεικνύναι, zeigen; φαίνεσθαι, scheinen. 118, 14. δείχνει μου, ich scheine, ich sehe aus.

δεκαριά ἡ, δεκάς, eine Anzahl von zehn. 105, 1.

δεκεῖ = ἐκεῖ.

δένε = δέν. 160, 2.

δεντρό τὸ, Plur. δεντρά und δέντρη, δένδρον, Baum. 120, 1. 114, 4. 231, 2 etc.

δεπά = ἐπά. 237, 2.

διαγουμίζω (türk. *jaguma*), διαρπάζειν, *expilare*, plündern; διασκεδαννύναι, zerstreuen. 143, 4. 184, 2 etc.

διάγω und διάω, διάγειν, διαιτᾶσθαι, διατρίβειν, sich verweilen. 35, 19, 38. 126, 4 etc.

διάζομαι, διάζεσθαι, anzetteln.

διακονιά ἡ (διακονία, Gottesbedienung), ἐλεημοσύνη, das Almosen.

διακονιάρης ὁ, πτωχός, einer der um Almosen bittet, Bettler. 75, 6.

διαλαλῶ, κηρύττειν, laut ankündigen, bekannt machen. 125, 15.

διάλε und διάλοσι, siehe διάολος.

δ ι α λ ε ο ῦ δ ι und ἀ π ο δ ι α λ έ ο υ δ ο τὸ (διαλέγω), τὸ ὑπόλειμα, τὸ ἄχρηστον, das Ueberbleibsel, das Untaugliche. 44, 30.

δ ι α ο λ ί ζ ω (d. h. διαβολίζω), ἐξιστάναι τινὰ τοῦ φρονεῖν, *alci mentem exturbare*, jemand des Verstandes berauben, verrückt machen.

δ ι ά ο λ ο ς ὁ, διάβολος, πνεῦμα πονηρόν, der Teufel. 51, 20 etc. Den Voc. διάλε (vor einem Artikel, dem ein anderer Artikel oder das Relativpron. ποῦ folgt) und δ ι ά λ ο σ ι (ohne nachfolgenden Artikel) gebraucht man sehr oft um eine starke Verneinung auszudrücken, z. B. δ ι ά λ ε τ ὴ σ τ α λ ι ὰ ν τ ὴ ν (oder ποῦ) ἤ π ι α oder δ ι ά λ ο σ ι σ τ α λ ι ὰ ν ἤπια, hole der Teufel den Tropfen, den ich getrunken habe, d. h. ich habe keinen einzigen Tropfen getrunken. 110, 13 etc.

δ ι α σ κ ε λ ῶ und δ ι α σ κ ε λ ί ζ ω, διασκελίζειν, διαβαίνειν, mit ausgespreitzten Beinen überschreiten oder überspringen.

δ ι ά ω, siehe διάγω.

δ ι γ ο ῦ μ α ι, διηγεῖσθαι, erzählen. 122, 1 etc.

δ ί δ ω und δ ο ύ δ ω, διδόναι, *dare*; δ ο ύ δ ε ι μ ο υ (mit oder ohne ὁ ν ο ῦ ς μ ο υ) ν ὰ ...: (= ὁ ν ο ῦ ς μ ο υ μ ο ῦ δ ο ύ δ ε ι σ υ - β ο υ λ ὴ) ν ά, *in mentem mihi venit*, es kommt mir in den Sinn, es fällt mir ein; μ ο ῦ δ ο ύ δ ε ι λ ι γ ο μ ά ρ α, das Erbrechen kommt mir an; δ ο ύ δ ε ι θ ά ν α τ ο ς τ ο ῦ κ ο ρ μ ι ο ῦ μ ο υ, es tödtet meinen Körper. 241, 10. M. 31. M. 225 etc.

δ ι κ ά ζ ο μ α ι (δικάζω oder διχάζω), ἐρίζειν, διαφέρεσθαι, streiten.

δ ι κ η τ ή ς ὁ, διοικητής, *praefectus*, Gouverneur. 62, 6.

δ ι κ ό ς = ἰδικός. 175, 1 etc.

δ ί μ ο υ ρ ο ς (siehe μούρη), ἀμφιπρόσωπος, ἀλλοπρόσαλλος, δολερός, listig.

δ ι ο ρ ί α ἡ, προθεσμία, der Termin.

δ ι π λ ο π ό δ η ς, mit überschlagenen oder aufeinander geschlagenen Füssen. 153, 4.

δ ί χ ω ς (δίχα), ἄνευ, ohne; δ ί χ ω ς ἄ λ λ ο, πάντως, jedenfalls, ganz gewiss. 158, 8 etc.

δ ι ω μ α τ ά ρ η ς (ἰδίωμα oder ἰδῶμα, siehe dieses), ἀξιοθέατος, μεγαλοπρεπής, stattlich. 199, 4.

δ ι ώ χ ν ω, καταδιώκειν, verfolgen, verjagen; δ ι ώ χ ν ε ι μ ο υ ν ά .... = δούδει μου νά ... (siehe δίδω).

δ ό (nur vor μ ο υ), Imper. Aor. von δίδω.

δ ό λ ι ο ς und δ ο λ ε ρ ό ς, δειλός, ἄθλιος, *misellus*, bemitleidenswerth, elend. 224, 6 etc.

δ ο ξ ά ρ ι τὸ (τόξον), τὸ πλῆκτρον, der Bogen; (übertragen) μῦες ῥώμη, θυμός, Muskeln, Kraft, Muth, *animus*. 34, 18. 51, 19 etc.

δ ό σ ι τὸ, δῶρον, *donum*, Geschenk. 155, 4.

δ ο ύ δ ω = δίδω.

δ ο υ λ ε ι ά ἡ, ἡ ἀσχολία, τὸ ἀσχό-

λημα, die Beschäftigung. 131, 29 etc.

δουλεύγω, ἐργάζεσθαι, arbeiten.

δουλευτής ὁ, δουλεύτρα ἡ, ἐργάτης, Arbeiter; ὑπηρέτης, Diener.

δραγουμάνος und δραουμάνος ὁ (türk. *dragoman*), διερμηνεύς, Dolmetscher.

δροικῶ, siehe γροικῶ.

δρομολάτης (δρόμος ἐλαύνω), ὁδίτης, ὁδοιπόρος, Wanderer. 271, 6.

δροσιά ἡ, ἡ δρόσος, τὸ ψύχος, die Frische, die Kühle; bei einem starken verneinenden Ausdrucke, wie δροσιὰ δὲν ἔφαγα, δροσιὰ δὲν ἔβαλα 'ς τὸ στόμα μου, ich habe nicht einen Bissen zu mir genommen (vgl. διάολος). 252, 14. 253, 14 etc.

δρόνω, ἱδροῦν, schwitzen.

δροσιός ὁ, soviel als ἀσκιά.

δύνομαι und δυνάζομαι, βαστάζειν, φέρειν, *ferre*, *sustinere*, tragen können, auf sich tragen können.

δῶμα τὸ, τὸ δῶμα, ἡ στέγη, *tectum*, das Dach.

E.

ἔβγα τὸ (ἐκβῆναι), τὸ ἐξιέναι, ἡ ἔξοδος, das Ausgehen. 122, 23. 126, 26.

ἔγγαλο τὸ (scil. πρόβατο oder σφαχτό), τὸ ἔγγαλον, τὸ γαλακτοφόρον, *ovis lactaria*.

ἐγλεντζές ὁ (türk. *eglendsche*), ἡ τέρψις, die Vergnügung. 59, 30 etc.

ἔγνοια ἡ, ἡ ἔννοια, ἡ μέριμνα, ἡ προσοχή, die Sorge, die Acht, die Aufmerksamkeit.

ἐγώ, Gen. μοῦ oder μου, ἐμέ, ἐμένα und μένα, Accus. ἐμέ, μέ oder με, ἐμένα und μένα, Plur. ἐμεῖς, Gen. ἐμᾶς und μᾶς oder μας, Accus. μᾶς (μᾶςε) oder μας und ἐμᾶς.

ἐδά, νῦν, *nunc*, jetzt.

ἐδεπά, verstärktes ἐπά. 130, 25 etc.

ἐδετέϑοιος, verstärktes ἐτέϑοιος.

ἐδέτσι, verstärktes ἔτσι.

ἐδικός, d. h. ἰδικός, ἴδιος, eigen, *proprius*; δικός μου, δικός σου etc., mein, dein etc., δικός μας etc., unser etc.; συγγενής, προσήκων, verwandt.

ἐζημιά ἡ, ἡ ζημία, der Nachtheil, die Strafe.

ἔϑοιος = ἐτέϑοιος. 308, 32.

εἶμαι, εἶσαι, εἶνε (εἶναι) und bei den Sphak. ἔνε, Plur. εἴμεστα, εἶστε, εἶνιε (εἶνιε), selten εἶνε (εἶναι), und bei den Sphak. ἔνε. Imperf. ἤμου(ν) und ἤμουνε, ἦσου(ν) und ἦσουνε, ἦτο(ν) und ἤτονε; Plur. ἤμεστα(ν) und ἤμεστανε, ἦστε, ἦσαν, ἦσανιε und ἦσανε, oder selten ἦταν, ἤτανιε und ἤτανε.

εἰς nur nach den Worten κάϑα und πᾶσα (κάϑα εἰς oder πᾶσα εἰς), ἕκαστος, πᾶς τις,

quisque, unusquisque, jeder Einzelne, jedermann.

εἰςέ = εἰς, sehr oft.

ἐκειά auch ἔκεια, ἐκεῖ, da, dort.

ἐκειδά und ἔκειδα verstärktes ἐκειά.

ἐκεινοςάς verstärktes ἐκεῖνος. Diese starke Declination ist: ἐκεινοςάς, ἐκεινηνά, ἐκεινονά; Gen. ἐκεινουνά, ἐκεινηςᾶς, ἐκεινουνά; Accus. ἐκεινονά, ἐκεινηνά, ἐκεινονά; Plur. ἐκεινοινά, ἐκειναιςάς, ἐκεινανά; Gen. ἐκεινωνά (für alle drei Geschlechter); Accus. ἐκεινουςάς, ἐκειναιςάς, ἐκεινανά; ἐκεῖνος, *ille*, *is*, jener, derjenige.

ἐκεινοςές, ἐκεινηνέ, ἐκεινονέ; Gen. ἐκεινουνέ, ἐκεινηςές, ἐκεινουνέ; Accus. ἐκεινονέ, ἐκεινηνέ, ἐκεινονέ; Plur. ἐκεινοινέ, ἐκειναιςές, ἐκεινανέ; Gen. ἐκεινωνέ (für alle drei Geschlechter); Accus. ἐκεινουςές, ἐκειναιςές, ἐκεινανέ; = ἐκεινοςί, jener da, dieser da.

ἔλατος ὁ, ἡ ἐλάτη, die Tanne. 156, 1.

ἐληά ἡ, ἐλαία, der Oelbaum und die Olive; (auf dem Gesicht) φακός, das Muttermal.

ἐλίγος, ὀλίγος, wenig. 48, 102 etc.

ἐμιλιά und μιλιά ἡ, ὁμιλία λόγος, Rede, Gespräch; φωνή, die Stimme. M. 35.

ἔμπα τὸ (ἐμβῆναι), τὸ ἐμβαίνειν, ἡ εἴσοδος, das Eintreten (vgl. ἔβγα). 122, 23. 126, 25.

ἔν (nur vor den Pronom. τονε [= αὐτόν], τηνε [= αὐτήν], τοε oder το [= αὐτὸ], τσηςε [= αὐτούς], τσηςε [= αὐτάς], ταε oder τα [= αὐτά]) = ἰδέ, ἰδού, *ecce;* ἔν τονε, ἔν τηνε, ἰδοὺ αὐτός, ἰδοὺ αὐτή, fr. *le voilà, le voici.* 133, 61 etc.

ἐπά, τῇδε, ἐνθάδε, hier.

ἐπαδά verstärktes ἐπά.

ἔρεγος (siehe ῥέγομαι), ὀρεκτός, ἐφετός, ἀρεστός, gern gesehen, gewünscht, angenehm.

ἐργῶ, ῥιγοῦν, frieren. 160, 1. 282, 28.

ἐρωθιά ἡ, ἐρωτιάς, τὰ ἐρωτικά, die Liebesangelegenheiten.

ἔρωντας, ἔρως, *amor.*

ἐσύ, Gen. ἐσένα, σένα, ἐσέ und σέ; Accus. ἐσέ, σέ, σε, ἐσένα und σένα.

ἐτέθοιος soviel als τέθοιος.

ἐτότες soviel als τότες.

ἐτότεσας verstärktes ἐτότες.

ἔτσα und ἔτσι οὑτωσί, οὕτως, ὧδε, *sic*, *hoc modo*, gerade so. 52, 22 etc.

εὐγιά ἡ, εὐδία, ἀνομβρία, jedes nicht regnerische Wetter.

εὐτόνος = εὐτός.

εὐτός = αὐτός.

εὐτύς = εὐθύς, sogleich.

ἔχη τὰ, τὰ κτήματα, die Habe, der Besitz.

ἔχνος τὸ (ἴχνος), κτῆνος, das Vieh. 270, 17.

Z.

'ζά τά = ὠζά (siehe ὠζό).

ζαερές ὁ (türk. *sahiré*), τὰ σιτία, τὰ ἐπιτήδεια, der Proviant, Mundvorrath. 31, 70.

ζάλο τὸ (σάλος, *salum*), τὸ βάδισμα, der Gang, der Schritt; ἴχνος, *vestigium*, die Spur.

ζαρίφης (türk. *sariff*), κομψός, *elegans*, fein, niedlich.

ζευγάρι τὸ, τὸ ζεῦγος, das Paar; τὸ ζεῦγος, τὸ ζευγάριον, *boves arantes*, *aratio*, Jochochsen. 254, 6. 286, 4 etc.

ζευγᾶς ὁ und ζευγολάτης, ὁ ζευγηλάτης, *arator*, der Ackersmann.

ζεῦλα ἡ, ἡ ζεῦγλα, ἡ ζεύγλη, der Jochring.

ζευλόνω, κάμπτειν, biegen. M. 229.

ζευτικό τὸ, ὁ ζευγνύμενος βοῦς, βοῦς ὁ ἀρωτήρ, *bos arator*, das Jochrind.

ζῆλος τὸ (ζῆλος), ὁ φθόνος, der Neid. 81, 26.

ζηλειάρης, ζηλότυπος, φθονερός, eifersüchtig, neidisch.

ζιγόνω, διώκω, jagen, verfolgen. 151, 1. 206, 1 etc.

ζιμποῦλι τὸ (türk. *sümbül*), ὁ ὑάκινθος. 51, 21. 241, 6 etc.

ζιῶ = ζῶ, leben. M. 60.

ζόγια ἡ (it. *gioja*), Schmuck, Zierde; Blumenkranz; ein mit vielen Kleinoden, namentlich mit Goldstücken, geschmückter Kranz. 285, 2. 302, 2 etc.

ζουδερός (vgl. *sudor* und σείρ, σειριῶ), φθινώδης, καχεκτικός, ἄχρηστος.

H.

'Hι, ἡ = αἱ.

Θ.

θά, siehe θέλω.

θαμή ἡ (θάπτω), ἡ ταφή, die Beerdigung, das Begräbniss.

θαμμάζομαι, θαυμάζειν, bewundern.

θάρασσα ἡ, bei den Sphak. statt θάλασσα.

θαρρῶ, νομίζειν, glauben, behaupten. 140, 27. 197, 4. 256, 6 etc.

θέ, siehe θέλω.

θέλω, θέλεις und θές, θέλει und θέ, Plur. θέλομε und θέμε, θέλετε und θέτε, θέλουν oder θέλουνε und θέλουσι oder θέσι oder auch θέν, wollen. — Alle drei Personen von beiden Nummeri können, wenn das Bindewort νά folgt, in θέ abgekürzt werden und dadurch oft das Futurum bilden, z. B. (ἐγώ) θενὰ (θὲ νὰ) τσῆ μπέψω μιὰ γραφή, ich will (werde) ihr ein Schreiben (einen Brief) schicken; θενὰ φᾶμε καὶ νὰ πιοῦμε, wir wollen (werden) essen und trinken etc. Aus diesem θενά entstand das Hülfswort θά, durch dessen Vorsetzung stets das Futurum gebildet wird.

θενά (να *Arsis*) und θένα (θε *Arsis*), siehe θέλω.

θεριό τὸ, ὁ θήρ, δράκων, wildes Thier, Drache; γίγας, Riese. 35, 117. 204, 3 etc.

θέτω, τιθέναι, setzen, legen; κατακλίνεσθαι, sich niederlegen. 89, 8. 140, 11. 129, 27.

θηκάρι τὸ, ἡ θήκη, ὁ κολεός, die Scheide.

θιός ὁ, ὁ θεός, der Gott; ὁ θεῖος, der Oheim.

θλιφτός, ἄθυμος, περίλυπος, traurig.

θρέφω, τρέφειν, ernähren.

θρουλί τὸ auch θρύμμα τὸ, θρύμμα, Bruchstück. 53, 23. Davon θρουλίζω, θρυλίσσειν, zerschmettern, zerstückeln.

θωριά ἡ, ἡ θεωρία, ἡ θέα, das Aussehen.

θωρῶ, Aor. εἶδα (ἴδα) Conj. ἰδῶ, Imper. ἰδέ und ἰδές; θεωρεῖν, ὁρᾶν, sehen. (Das anlautende ι allein bildet nie eine Silbe, sondern wird stets mit dem vorangehenden Vocal zusammen ausgesprochen, sodass Synizesis stattfindet. Diese Eigenthümlichkeit hat Einige veranlasst zu schreiben: δγῶ, δγοῦμε, δγέ etc., vgl. λέγω).

I.

ἰδῶμα (oder ἰδόμα) τὸ (ἰδεῖν), τὸ βλέμμα, der Blick. — (Auch in diesem Worte bildet das ι keine besondere Silbe, daher wird es in der Aussprache kaum gehört).

ἰλάμι τὸ (türk. *ilam*), ἡ κρίσις, τὸ ψήφισμα, der Richterspruch.

ἰνάτι τὸ (türk. *inat*), ἡ αὐθάδεια, der Trotz.

ἴντα (ἵνα τί), τί, was? — ὅ τι, was; ποῖος, was für?

ἴσια, Adv. (ἴσος), εὐθύ, gerade.

ἴσκα ἡ, αἱ ἴσκαι, τὸ ἀγαρικόν, *fungus aridus*, der Schwamm, (zum Feueranmachen).

K.

καβάζης ὁ (türk. *kavas*), ὁ δημόσιος, der Gerichtsbote.

καβές ὁ (türk. *kahvee*), der Kaffee; das Kaffeehaus (neugr. τὸ καφενεῖον).

καβρός ὁ (it. *gavero*, vgl. πάγουρος), καρκίνος, *cancer*, Krebs.

καδένα ἡ, *catena*, ἡ ἅλυσις, die Kette.

κάθα wie πᾶσα (siehe εἰς), πᾶς, ἕκαστος, jeder.

καθρέφτης und καρφίχτης ὁ, τὸ κάτοπτρον, der Spiegel.

κάθω = κάθημαι.

καΐκι τὸ (türk. *kaïk*), τὸ ἀκάτιον, das Boot.

καιντῶ, καίειν, πυρπολεῖν, brennen, sengen. 36, 8 etc.

κακαποδούδω (vgl. ἀπόδομα), κακῶς ἀποβαίνειν, schlecht ausfallen, ins Unglück gerathen. κακαποδομένος, unglücklich. 30, 16.

χαϊρέτι τὸ (türk. *kairet*), ὁ θυμός, τὸ θάρσος, *animus*, der Muth.

χαιρός ὁ, χρόνος, Zeit; εἶνε τοῦ χαιροῦν τση, ἐν ὥρᾳ (γάμου, τοκετοῦ) ἐστί, sie ist in ihrer Zeit. 280, 4.

χακκαρίζω, χακκαβίζειν, gackern. 186, 6 etc.

χακογραμμένος (γράφω, siehe γραφτό), κακοδαίμων, unglücklich.

χακομοίρης (μοῖρα), δυστυχής, unglücklich.

χακορίζικος (siehe ῥίζικο), stärker als χακομοίρης.

χαλαμιά ἡ und χαλαμιῶνας ὁ, ὁ καλαμών, *arundimentum*, das Röhricht; αἱ καλάμαι, das Stoppelfeld. 204, 2. 229, 3. 262, 12.

χαλάναρχῶ, κανοναρχεῖν, die Antiphonien singen, vorsingen (in der griechischen Kirche).

χάλαντα τὰ (*calendae*), der Gratulationsgesang, den die Jugend am Neujahrsabende zu singen pflegt. Davon χαλαντίζω = λέγω τὰ κάλαντα.

χαλαπόδι τὸ, τὸ καλαπόδιον, ὁ καλόπους, der Leisten. M. 177.

χαλεστής ὁ, ὁ κλήτωρ, der Hochzeitsbitter.

χαλλιάς ὁ, χαλλιά ἡ (καλλίων), ἀμείνων, besser. 174, 3. 182, 4 etc. Adv. χαλλιά und χάλλια; ἔχω χαλλιά, προτιμῶ, ich habe lieber, ziehe vor. M. 224.

χαλοχαρδίζω, φαιδροῦν, εὐφραίνειν, heiter, lustig machen, erfreuen; εὐφραίνεσθαι, lustig werden.

χαλόμοιρος ὁ, (gewöhnlich von Mädchen) χαλομοῖρα ἡ, εὐτυχής, glücklich.

χαλόφαγος, der alles gern isst.

χαλῶ, καλεῖν, einladen. 82, 2 etc. δὲν τὸ χαλεῖ ἡ γι ὥρα, ἄκαιρόν ἐστι, die Zeit erfordert es nicht. 61, 104.

χαλῶς εὖ, *bene*; χαλῶς τὰ χάνετε oder χαλῶς τὰ πολεμᾶτε! εὖ πράττοιτε! *salvete!* seid mir gegrüsst! Gott grüss euch! Ebenfalls sagen die Ankommenden: χαλῶς σᾶς ηὕραμε! und bekommen die Antwort: χαλῶς ὡρίσετε! willkommen! 271, 22 etc.

χαμάρα ἡ, ἡ καμάρα, τὸ ψαλίδωμα, *fornix*, der Schwibbogen, die Wölbung.

χαμάρι τὸ (καμάρα?), τὸ σέμνωμα, die Zierde, die Ehre. 180, 1. 211, 4.

χαμαρόνω (καμάρι), καταθεᾶσθαι, θαυμάζειν, betrachten.

χαμενάχης = χάμε νὰ ἔχῃς.

χάμερα ἡ (καμάρα, *camera*, it. *camera*), τὸ οἴκημα, τὸ διαιτητήριον, die Stube. 149, 1 etc.

χαμπαέτι τὸ (türk. *kabaët*), τὸ ἔκλημα, das Vergehen, das Verbrechen.

χαμπάνα ἡ, *campana*, ὁ κώδων, die Glocke.

χαμπαναρειό τὸ, τὸ κωδωνοστάσιον, der Glockenthurm.

χαμπανέλι τὸ (it. *campanello*), ὁ κωδωνίσκος, die Klingel.

χαμπανίζω (*campana*), sonst ζυγίζω, σταθμᾶσθαι, wägen. 124, 5. 253, 21 etc.

χάμπανο τὸ, ὁ σταθμός, ὁ ζυγός, die Wage. 372, 12.

χάμπος ὁ (*campus*, it. *campo*), τὸ πεδίον, die Ebene, das Feld.

χαμπούρης (türk. *kambur*, χαμπύλος), κυρτός, κυφός, *gibber*, buckelig.

χαμπουρόνω und χαμπουριάζω, χαμπυλοῦσθαι, κυφοῦσθαι, buckelig werden. 186, 13.

χάμωμα τὸ (χάμνω), τὸ πράγμα, *factum;* χαμώματα τὰ, πρόβατα, die Schafe. 87, 8.

χαναχάρης, ἀρεστός, χαρίεις, *blanditus*, reizend.

χανάχι τὸ (türk. *okanak*), τὸ θώπευμα, *blandimentum*, die Schmeichelei, das Liebkosen.

χανάτα ἡ (χανήτιον), ὁ ἀμφορεύς, ἡ πρόχους, der Krug.

χανίσχι τὸ (χανίσχιον), δῶρον βρωμάτων, ein aus Esswaaren, wie Fleisch, Brot, Wein etc., bestehendes Geschenk.

χαντάρι τὸ (it. *cantaro*, türk. *kandar*), στατήρ, ein Gewicht von 44 Okka; τὰ σταθμά, die Schnellwage. 252, 29. 253, 10 etc.

χαντῆλα ἡ (it. *cantela*), ἡ λυχνία, die Nachtlampe. 127, 19 etc.

χαντίνα ἡ (türk. *kahadin*), γυνή, *mulier*, Frau. 133, 131.

χαντιφές ὁ (türk. *katifè*), ὁ ἐξάμιτος, der Sammt; ὁ ἀμάραντος, das Tausendschön.

χαντοῦνι und χαντόνι τὸ (it. *cantone*), ἡ γωνία, die Ecke, der Winkel. 52, 27.

χαννυῶ oder χανυῶ, χαμμύειν, καταμύειν, die Augen schliessen.

χάνω, Fut. θὰ χάμω, ποιεῖν, machen; τίκτειν, erzeugen; ἀροῦν, pflügen; λέγειν, sagen, (siehe χαλῶ). 272, 27.

χαοῦδι τὸ (χάω), τὸ χαῦμα, der Brand, die Glut; ἡ βάσανος, ἡ ταλαιπωρία, die Qual, die Pein.

χαπαντατής ὁ (türk. *kapa dai*), δυνάστης, βιαστής, Bändiger, Bezwinger.

χαπέλο und bei den Sphak. χαπέρο τὸ (it. *capello*), ὁ πῖλος, der Hut.

χαπετάν oder χαπετάνι (vor einem Namen), χαπετάνιος (ohne Namen) ὁ (it. *capitano*), κυβερνήτης, πλοίαρχος, Schiffskapitän; χαπετάν πασᾶς, der türkische Grossadmiral; ἀγός, ἡγήτωρ, Anführer, Chef.

χαπετάνα ἡ (it. *capitana*), ἡ ναυαρχίς, das Admiralschiff.

χαπνοπίνω, καπνὸν πίνειν, καπνοποτεῖν, rauchen.

χαπότο τὸ (it. *cappotto*), ἡ χλαῖνα, das Oberkleid, der Oberrock. 254, 9.

χαράβι τὸ (χάραβος), ναῦς, das Schiff. 112, 1 etc.

χαραβοχάτεργο τὸ, soviel als χάτεργο.

χαραβοχύρης ὁ, κυβερνήτης, der Schiffskapitän. 129, 14 etc.

χαραβόσχοινο τὸ, ὁ κάλως, das Schiffstau.

χαραβοτσακισμένος, ναυαγήσας, *naufragus*, schiffbrüchig.

χαραμπίνα ἡ (it. *carabina*), eine Art kurzer Carabiner mit breitem Rohrende. 247, 17.

χάρβουνο τὸ, *carbo* (it. *carbone*), ἄνθραξ, die Kohle.

χαρεφύλι τὸ (türk. *karafil*), eine Art Flinte mit dickem Rohrende.

χαριόλα ἡ (ven. *cariola*, it. *cariuola*), κλιντὴρ τροχήλατος, der Rollstuhl. 131, 64.

χαρμανιόλα ἡ (vgl. χάρα, *manus* und *carnifex*), ἡ λαιμοτόμος, das Fallbeil, die Guillotine. 55, 47.

χαρνάδος (*carnasus*, it. *carnale*), ῥοδόχρους, ῥόδεος, rosenfarbig. 140, 32.

χαρός, bei den Sphak. statt χαλός.

χαροῦλι τὸ (*carrulus*, it. *carrucola*), τροχαλία, die Winde, die Fadenrolle. 300, 3.

χαρπέτα ἡ (it. *capetta*), χιτὼν γυναικεῖος, ein Weiberrock.

χαρσί (türk. *karschu*), ἐναντίον, ἀπέναντι, *contra*, gegenüber. 299, 17.

χάρτο τὸ (it. *quarto*), τέταρτον, Viertel (eines μίστατο, eines μουζοῦρι, auch einer Stunde). 307, 64 etc.

χάρτσα ἡ (it. *calza*, wie ἁρμυρός von ἁλμυρός), soviel als βράκα.

χαρτσόνι τὸ (it. *calzoni*), κνημίς πλεκτή, der Strumpf. 131, 9.

χαρτσονᾶς ὁ (eigentlich einer der Strümpfe trägt, daher) μαλακός, τρυφητής, weibisch, schwelgerisch. 51, 48.

χαρφίχτης ὁ = καθρέφτης.

χαρῶ, bei den Sphak. statt χαλῶ.

χαρῶς, bei den Sphak. statt χαλῶς.

χάρφας ὁ (türk. *kalfa*), μαθητής, Lehrling.

χασαβέτι τὸ (türk *kassavet*), πάθος, ἐμπάθεια, die Leidenschaft. M. 87.

χασέλα ἡ (it. *cassella*), ἡ κίστη, ἡ κιβωτός, der Koffer. 301, 7.

χασίδα ἡ (χάσα), ὁ ἀχώρ, der Grind. Davon χασίδης, ψωραλέος, grindköpfig. M. 33 etc.

χαστέλι τὸ, *castellum*, ἄστυ, φρούριον, Stadt, Festung; ἐπικράτεια, Gebiet.

χάστρο τὸ, *castrum*, φρούριον, Festung. Davon χαστροπολεμητής und χαστροπολεμάρχος. 150, 5 etc.

χαταδούδω, προδιδόναι, verrathen. 208, 7.

χαταλυῶ, ἀναλίσκειν, verzehren; ἀποτρίβειν, abnützen; διαχρᾶσθαι, umbringen. 58, 11. 267, 18 etc.

χατάρτι τὸ (χατάρτιον), ὁ ἱστός, der Mastbaum. 299, 20 etc.

χαταχανᾶς ὁ (Etym.?), ψυχῆς σκιοειδὲς φάντασμα (Plat. Pfaed., p. 81), der Vampyr, das Gespenst.

χαταχνιά ἡ (ἄχνη), ὁμίχλη, Nebel. 126, 10. 193, 8 etc.

χάτεργο τὸ (χάτεργον, Ruderschiff), τριήρης, die Galere.

χατέχω, χατέω und χατῶ,

κατέχεις, κατέεις und κατές, κατέχει, κατέει und κατέ, Plur. κατέχομε und κατέμε, κατέχετε und κατέτε, κατέχουσι, κατέσι und κατένε; εἰδέναι, wissen. 135, 122. 178, 1 etc.

κατζικλίκι τὸ (türk. *kadsiklik*), ἀπάτη, Betrug, List. 37, 16.

κατηγορῶ, καταπονεῖν, entkräften, schwächen. 230, 2.

κάτης ὁ, *catus* (it. *gatto*), ἡ γαλῆ, ὁ αἴλουρος, die Katze, der Kater; φίλοι σὰν τὸ σκύλο μὲ τὸν κάτη, *amici ut canis et catus.*

κατσιφάρα ἡ (κατήφεια?), ἡ ὁμίχλη, der Nebel. 279, 15.

κατσοῦλα ἡ (*catulus*, it. *cazzuola*), ἡ γαλῆ, die Katze. Davon κατσουλοπαιγνιδιάρης. 236, 2.

κατσόπρινος ὁ (ἄκανθα oder καθίζω, Fut. θὰ κάτσω), πρῖνος χθαμαλὴ καὶ πυκνή, eine niedrige und dichte Steineiche. 102, 9.

κατσόχοιρος ὁ, ἀκανθόχοιρος, das Stachelschwein. 310, 24.

κατῶ, κατές, κατέ, Plur. κατέμε, κατέτε, κατένε (auch κατέν), siehe κατέχω.

καυγᾶς ὁ (türk. *kauga*), ἔρις, διαμάχη, Zank, Kampf. 174, 6 etc.

καυκί τὸ, καυκίον, κύλιξ, ein Gefäss von Holz, Becher; εἰκάς, εἴκοσι, zwanzig (als Maass für Schafe und Ziegen).

καῦχος ὁ (καυχάομαι), ὁ ἐρωτύλος, ὁ ἐραστής, der Geliebte. 201, 2 etc.

καϋμένος (eigentlich der Verbrannte, gewöhnlich aber in der Beziehung:), δείλαιος! der Arme! 58, 90 etc.

καφᾶς ὁ (türk. *kafa*), ὁ αὐχήν, τὸ ἰνίον, *cervix*, der Nacken, das Genick. 254, 4.

καφτάνι τὸ (türk. *kaftan*), ein türkisches Kleid, der Kaftan. 275, 16.

κάχριτα ἡ (türk. *kachri*), ἡ ἔχθρα, τὸ μῖσος, der Hass, der Groll. 61, 26.

κάψα ἡ, ὁ καύσων, die Hitze. Davon καψερός, καυστηρός, brennend.

κεδιά ἡ, d. h. κεντιά wie ἀντόδια für ὀδόντια (κεντῶ), τὸ στίγμα, τὸ νύγμα, der Stich. 166, 3.

κειά = ἐκειά, ἐκεῖ.

κελί τὸ, *cella*, die Stube eines Mönchs.

κεμέρι τὸ (türk. *kemer*), βαλάντιον ζωστῆρος δίκην, ζώνη, *zona*, der Geldgürtel, die Geldkatze.

κερατᾶς ὁ (Schimpfwort), κεράστης, Hörnerträger.

κερί τὸ, *cera*, ὁ κηρός, das Wachs, das Wachslicht.

κερκέλλι oder κερκέλι τὸ, τὸ κρικέλλιον, der Ringel. 159, 1.

κεσίμι τὸ (türk. *kessim*), ἡ κόψις, der Schnitt (des Kleides); κόσμος, Pracht. 24, 19.

κηλαϊδῶ (κελαδέω), ᾄδειν,

singen (von Vögeln). 123, 20. 130, 8 etc.

χηραϊδῶ, bei den Sphak. statt χηλαϊδῶ.

χιαγιᾶς ὁ (türk. *kehaja*), ἐπίτροπος, Verwalter. 133, 63 etc.

χιαείς oder χιανείς, Fem. χιαμιά, Gen. χιανιοῦς (siehe γεῖς), οὐδείς, niemand, keiner; τίς, *aliquis*, jemand. 60, 10. M. 62.

χιάλι τὸ (türk. *kial*), τὸ τηλεσκόπιον, das Fernrohr.

χιαπόεις, χιαπόχεις und χιαπόχειας (d. h. καὶ ἀπὸ ἐκεῖ) = ἐντεῦθεν, *tum*, sodann, hierauf, nachher.

χιατίπης ὁ (türk. *kiatip*), γραφεύς, γραμματεύς, Schreiber. Buchhalter.

χιμᾶς ὁ (türk. *kima*), περίχομμα, χόρδευμα, gehacktes Fleisch.

χινᾶς ὁ (türk. *khina*), ῥόδεον χρῶμα, Rosenfarbe. 296, 8.

χινῶ, κινεῖν, στέλλεσθαι, sich auf den Weg begeben; χινᾶ ὁ ποταμός, ὁ ποταμὸς ὑπερχειλεῖται, der Fluss tritt aus, überschwemmt.

χιόλας, ἤδη, *jam*, schon; ἀληθῶς, *re*, in der That. 100, 2. 140, 32 etc.

χιόντες = κι' ὅμως, ἀλλά, aber.

χισιμέτι τὸ (türk. *khissimet*), τύχη, Glück; ἐλεημοσύνη, Almosen.

χιτάπι τὸ (türk. *kitup*), βιβλίον, Buch (der Koran). 230, 11 etc.

χλειδονιά ἡ, τὸ κλεῖθρον, *claustrum*, das Schloss (an einer Thüre). 127, 5. 147, 5.

χλειδονιάστρα ἡ, ἡ κλειθρία, das Schlüsselloch.

χλήδονας ὁ. Am Vorabend des Johannisfestes holt ein Knabe, ohne dass er dabei ein Wort sprechen darf, Wasser (ἀμίλητο νερό). In dieses Wasser wirft hierauf ein jeder von der Gesellschaft eine Frucht (gewöhnlich Birne, Apfel u. dergl.), die er durch ein besonderes Zeichen kenntlich gemacht hat. Die Nacht über bleibt das Wasser mit den Früchten unter freiem Himmel stehen (ἀστροφεγγιάζεται). Des Morgens kommt die Gesellschaft wieder zusammen und fängt den eigentlichen χλήδονας mit dem Liede 309 an. Während jetzt ein Mädchen eine Frucht aus dem Kruge herausholt, ruft ein anderes Mädchen jemand, der ein Distichon (μαντινάδα, gewöhnlich von Liebe handelnd) sagen muss. Aus dem Inhalte dieses Distichons wird das Loos desjenigen prophezeit, dem die Frucht gehört.

χλησιά ἡ = ἐκκλησία, die Kirche.

χλωνίτσα ἡ, soviel als χλωνάριον, Sprössling, Reis.

χοιλιοπονῶ, ὠδίνειν, Geburtswehen haben, kreissen. 112, 1.

χολάνι τὸ (it. *collana*, *collare*), ἡ δειροπέδη, die Halskette (eines Pferdes). 56, 21.

χολατσιδάκι τὸ, Dimin. von χολατσιό τὸ (it. *colazione*), τὸ ἀκράτισμα, das Frühstück, die Frühstückszeit. 291, 1 etc.

χολισαῦρα ἡ, ἡ σαῦρα, *lacerta*, die Eidechse. 220, 3. 280, 14.

χολῶ mit Gen. (vgl. κόλαφος, κόπτω), πλήττειν, παίειν, schlagen. 59, 25. 249, 14 etc.

χολῶνα ἡ (it. *colona; columna*), ἡ κίων, die Säule.

χομματαρχία ἡ, ἡ αἵρεσις, ἡ στάσις, *factio*, die Partei. 49, 6.

χομπί τὸ, τὸ κομβίον, der Knopf.

χομπόνω (κομβόω), προσπερονᾶν, anknöpfen; ἀπατᾶν, betrügen. 279, 9.

χομπωτής ὁ, ὁ φέναξ, ὁ ψεύστης, der Betrüger. 125, 2.

χόνα ἡ, ἡ εἰκών, das Bild.

χονάκι τὸ (türk. *konack*), τὸ καταγώγιον, τὸ οἴκημα, die Herberge, das Haus. 55, 39 etc.

χονεύγω, καταλύειν, Halt machen, Quartier aufschlagen. M. 159.

χόνισμα τὸ, τὸ εἰκόνισμα, das Bild.

χονταρεύγω und χοντεύγω (κοντός, κοντάριον), ἀκοντίζειν, τιτρώσκειν, mit dem Speer verwunden; χονταρεύγομαι oder χοντεύγομαι, καταπίπτειν νοσοῦντα, plötzlich krank werden.

χοντεύγω (κοντός, kurz), πλησιάζειν, ἐγγίζειν, sich nähern, nahe daran sein.

χοντεύγω, siehe χονταρεύγω.

χοντύλι τὸ (κόνδυλος), τὸ γραφίδιον, ὁ στύλος, der Griffel. Davon χοντυλοσερμένος, soviel als σύμμετρος, λεπτός, regelmässig, schön.

χοπέλα oder χοπελιά ἡ, χοπέλι τὸ (κόπτω; χοπανίζω heisst auch entmannen, castriren) = παῖς ὁ und ἡ, Knabe, Mädchen. Davon χοπελουδιά und χοπελόπουλα ἡ, ein kleines (niedliches) Mädchen; χόπελος ὁ, ein grosser Knabe; χοπελιάρης auch χόπακας ὁ, νεανίας, Jüngling.

χοπιάζω, πονεῖν, sich bemühen; χόπιασε, χοπιάσετε, bemühen Sie sich (her zu kommen). 143, 3.

χόρδα ἡ, χορδή, *nervus*, die Darmsaite; soviel als δοξάρι (siehe dasselbe).

χορδέλα ἡ (it. *cordella*), ἡ ταινία, das Band.

χορδίζω, τείνειν, διατείνειν, ausdehnen, ausstrecken; σχορδινᾶσθαι, sich recken. 122, 27.

χορμί τὸ (χορμός), τὸ σῶμα, ἡ ὑφή, der Körper, die Taille.

χορφή ἡ, ἡ κορυφή, die Spitze (siehe ἀνύχι).

χόρφος ὁ (κόλπος), ἡ μασχάλη, die Achselhöhle; οἱ μαστοί, der Busen. 196, 7.

χορῶνα ἡ (κορώνη, *corona*), τὸ στέμμα, die Krone.

χοσκινικό τὸ (κόσκινον), die in einem Siebe befindl. Blumen, womit die Mädchen den Hochzeitsleuten entgegen kommen.

κόσκινο τὸ, τὸ κόσκινον, das Sieb; = κοσκινικό. 35, 97.

κόσολος und κόσολας ὁ (it. *consolo; consul*), ὁ πρόξενος, der Consul. 53, 10. 133, 6.

κότσι τὸ (ὀστοῦν, *ossum*, *os*, it. *osso*), ἡ κνήμη, das Bein; ὁ κόνδυλος, das Gelenk.

κόττα ἡ (κόττος), ἡ ἀλεκτορίς, ἡ ὄρνις, die Henne.

κουβεδιάζω, διαλέγεσθαι, reden.

κουβέντα ἡ (türk. *kuvet*), ἡ διάλεξις, die Unterredung, das Gespräch. 211, 1.

κουβέρτα ἡ (it. *coverta*), τὸ κατάστρωμα, das Verdeck. 116, 8.

κουδοῦνι τὸ, ὁ κώδων, das Glöckchen (am Vieh). 99, 4 etc.

κουζουλαίνω, ἐξιστάναι τινα τοῦ φρονεῖν, jemand ausser Fassung bringen. Davon κουζουλαμός auch τρελαμός, die Verrückung. 172, 21.

κουζουλός (vgl. σαλός), μωρός, närrisch, dumm.

κοῦκος ὁ, ὁ κόκκυξ, der Kukuk. 235, 3.

κουκοσάλι τὸ (κόκκος), ἡ χάλαζα, der Hagel. 90, 7.

κουκουβάγια ἡ (κουκούφας, κικκάβη), sonst σκλόπα ἡ, ἡ γλαύξ, die Eule.

κουκοῦλι τὸ, *cucullus*, ὁ πῖλος, der Hut.

κουλοῦκι τὸ (türk. *kuluk*), τὸ κυνάριον, das Hündchen; auch κουλουκάκι τὸ. M. 140.

κουλουκουρίζω (κῶλος κουρίζειν), τὰ ὀπίσθια ἀποκείρειν, die hintern Theile abscheren.

κουλλοῦρι τὸ (κολλούριον, κολλύριον), ἴτριον, ein kreisrundes Brötchen.

κουλλοῦρα ἡ, ein grosses κουλλοῦρι; κύκλος, Kreis; ein Kreis von Tänzern, die sich einander an den Händen halten.

κουμαντάντης und κουμαντάντες (it. *comandante*), ἔπαρχος, ἁρμοστής, Befehlshaber. 49, 11.

κουμπαρᾶς ὁ (türk. *kumbara*), σφαῖρα πυροβόλος, die Bombe.

κουμπάρος ὁ, κουμπάρισσα, selten κουμπάρα ἡ (it. *compare*), παρανύμφιος, Brautführer. 256, 17.

κουμπές ὁ (türk. *kubhé*, vgl. *cubus*, κύβος), θόλος, die Kuppel.

κουμπίζω (*accumbo*), κατακλίνεσθαι, ἀναπίπτειν, sich niederlegen.

κουμποῦρι τὸ (türk. *kumbur*), das Pistol.

κουνάλι τὸ (Etym.?), πεπαίτατος, ganz reif; (komisch) οἰνοβαρής, *vino gravis*, stark betrunken. 251, 18.

κουνενός ὁ (κωνίς), ὑδρίσκη, ein Wasserkrug.

κούνια ἡ (*cuna*, *cunae*, it. *cuna*, κινέω), τὸ λίκνον, ἡ αἰώρα, die Wiege. 95, 8. 308, 14 etc.

κουνιάδος (*cognatus*), δαήρ, γαμβρός, Schwager. 61, 56. 130, 29. 267, 16 etc.

χουνιῶ und **χουνῶ**, κινεῖν, σαλεύειν, bewegen; καταβαυκαλᾶν, wiegen, einwiegen (siehe χούνια). 95, 8. 308, 13.

χούντουρος (κοντός), βραχύς, *brevis*, kurz. 75, 3.

χοῦπα ἡ (*cupa*, it. *coppa*, fr. *coupe*), κύπελλον, κύλιξ, Becher.

χουπί τὸ, ἡ κώπη, das Ruder.

χουράδι τὸ (χουρά), ἡ ποίμνη, τὸ ποίμνιον, die Heerde. 51, 20. 99, 1 etc.

χουράζω (κόρος, κορέννυμι), καταπονεῖν, κοποῦν, ermüden.

χουρχουνῶ, κροτεῖν, κόπτειν, schlagen, klopfen.

χουρμπάνι τὸ (türk. *kurban*), θῦμα, ἱερεῖον, σφάγιον, das Opferthier. 19, 8. 133, 29.

χουρνός (it. *corno*), ποικιλόδερμος, schwarz- und weissgestreift (nur von Ziegen). 99, 4.

χοῦρτα ἡ (it. *corte*, fr. *la court*, vgl. *securitas*), ἔπαυλις μάνδρα, der Viehhof.

χούρταλα τὰ (κρόταλον), κρότος χειρῶν, das Klatschen (in die Hände).

χουρταλῶ, κροταλίζειν, klopfen, klatschen.

χουρτίνα ἡ (it. *cortina*), τὸ περιπέτασμα, der Vorhang. 140, 28.

χουσουλτάρω, *consultare*, συμβουλεύεσθαι, berathschlagen. 108, 3.

χουσοῦλτο τὸ (*consultum*, it. *consulto*), συμβούλιον, Rathsversammlung.

χουτάλα ἡ (κώταλις), λύστρον, ein grosser Löffel.

χουτάλα ἡ, *scutala operta*, αἱ ὠμοπλάται, die Schulterblätter, der Rücken.

χούτελο τὸ (Etym.?), τὸ μέτωπον, die Stirn. 251, 14. 271, 16. 303, 7 etc.

χουτελόνω (χούτελο), soviel als ἀπαντῶ. 34, 45.

χουτουλῶ, καρύσσειν, κερατίζειν, mit der Stirn oder mit den Hörnern stossen.

χουτοῦτο τὸ (it. *condotto*), τὸ ὑδραγωγεῖον, οἱ ὀχετοί, die Wasserleitung.

χουτσαίνω, χωλεύειν, lahm sein, wie ein Lahmer gehen.

χουτσοχεφαλίζω, ἀποκεφαλίζειν, hinrichten. 62, 32.

χουτσός (κόπτω), χωλός, lahm.

χουρσάρης ὁ (it. *corsaro*), πειρατής, Seeräuber. Davon **χουρσεύγω**, πειρατεύειν.

χριγιός ὁ, ὁ κριός, der Widder, der Hammel. 107, 6.

χρῖμα τὸ, ἁμάρτημα, das Verbrechen, die Sünde; κρῖμα 'ς . . ., schade um . . .

χροῦσος τὸ (*cursus*, it. *corso*), ἡ πειρατεία, die Seeräuberei. 129, 1.

χρυγιαίνω (κρύος), ψύχειν, abkühlen; ψύχεσθαι, kalt werden.

χρυγιόρεμμα τὸ, τὸ ῥεῦμα, der Rheumatismus.

χρυγιός, ψυχρός, kalt. 300, 39.

χυβοῦρι τὸ (κύμβος), τύμβος, τάφος, das Grab. 178, 6.

κυκλοπορπατούσης ὁ, soviel als ἀνεμοκυκλοπόδης.

κύρης ὁ (κύριος), ὁ πατήρ, der Vater.

κυρφός, κρύφιος, geheim; Adv. κυρφά, κρύφα. 17, 69. 211, 4 etc.

κωλόνω (κῶλος), = fr. *acculer*, ἐς τοὐπίσω βιάζειν, zurückdrängen; ἀναχωρεῖν, ἀφανίζεσθαι, sich zurückziehen, dahinschwinden.

κῶλος ὁ, ὁ πτρωκτός, ὁ ἀρχός, der Hintere, der After.

κωλόσερμα τὸ, τὸ ἐπίσυρμα, die Schleppe.

κωλοσέρνω, σύρειν, schleppen.

Λ.

λ' = λέ (siehe λέγω). 17, 59.

λαβόνω (λαμβάνω), βασκαίνειν, καταμαγεύειν, verhexen; τραυματίζειν, verwunden. 48, 69, 96.

λάβωμα τὸ, ἡ βασκανία, *fascinatio*, die Behexung.

λαγκάδι τὸ = λαγκός.

λαγκαδιώτης, ὀρείτης, Bergbewohner.

λαγκός ὁ (it. *lago*, vgl. λαγών und ἄγκος), ἡ φάραγξ, die Bergschlucht.

λαγοῦτο τὸ (ven. *lauto*, it. *flauto*, *liuto*), βάρβιτον, κιθάρα, die Laute.

λαζάνια τὰ (it. *lazzaroni*), die Nudeln.

λαζάρι τὸ (λάζαρος), στρῶμα ἐντάφιον, das Leichentuch. 263, 26.

λαζαρίνα ἡ (Etym.?), eine Flinte mit langem Rohre.

λαῆνα ἡ, λάγηνος, ὑδρία, Wassergefäss, Krug.

λαθοῦρι τὸ, λαθυρίς, die Wolfsbohne (Lupine). 254, 26.

λαλῶ, ἐλαύνειν, treiben, jagen.

λάμνω, ἐλαύνειν κώπην, ἐρέσσειν, πλεῖν, schiffen. 124, 8. 297, 2.

λαός τὸ = ὁ λαός.

λαμπράζομαι, πασχάζειν, τὸ πάσχα διατρίβειν, Ostern feiern. 138, 5. Ebenfalls λαμπροσχολάζω.

λαμπρή ἡ = τὸ πάσχα.

λαχαίνω, λαγχάνειν, τυγχάνειν. 143, 3. 184, 1.

λαχταρίζω und λαχταρῶ (λακτίζω), ἀσπαίρειν, zucken, zappeln; διακαῶς ποθεῖν, lebhaft wünschen, schmachten. 254, 28.

λεβάντες ὁ (it. *levante*), ὁ ἀπηλιώτης, der Ostwind. 116, 13. 174, 1.

λεβέντης ὁ (türk. *levend*), ἀνδρεῖος, tapfer. Davon λεβεδιά ἡ und λεβεντοσύνη ἡ. 185, 4.

λέγω, λέω und λῶ, λέγεις, λέεις und λές, λέγει, λέει und λέ, Plur. (λέγομε) λέμε, λέγετε und λέτε, λέγουσι, λέσι, λένε und λέν. Aor. εἶπα, Conj. πῶ und selten εἰπῶ (wenn ein Vocal vorangeht, wo dann stets die Synizesis stattfindet), πῇς (εἰπῇς), πῇ (εἰπῇ), Plur. πουμε (εἰ-

ποῦμε), πῆτε (εἰπῆτε), ποῦσι (εἰποῦσι), ποῦνε und ποῦν (εἰποῦν), Imper. πέ (εἰπέ), πέτε (εἰπέτε). — λέγειν, sagen.

λέρι τὸ (Etym.?), κωδώνιον, *tintinabulum*, eine Viehglocke, 96, 6.

λεφτό τὸ, λεπτόν, die Minute. 60, 8.

λιανός (vgl. λεῖος, λεαίνω und ὀλίγος), λεπτός, ἰσχνός, dünn, schlank; λιανὸ χτῆμα, ὁ ὄνος, der Esel.

λιγομάρα ἡ, λειποθυμία, die Ohnmacht. 140, 18. 305, 10.

λιγόνομαι (vgl. *ligurire*, λείχω, λυγγάνω), ἐφίεσθαι, sich sehnen. 57, 34. 131, 41.

λιθάρι τὸ, ὁ λίθος, der Stein; ὁ δίσκος, ἡ δισκοβολία, das Steinwerfen (siehe βόλι).

λιμιῶνας ὁ, ὁ λιμήν, der Hafen. 64, 2.

λιό, mit Artikel (Adv. durch dessen Vorsetzung der Superlativ gebildet wird), λίαν, μάλιστα, *maxime*, am meisten. 294, 26 etc.

λιοβασιλέμματα τὰ (ἥλιος βασιλεύγω, siehe dasselbe), auch λιοκαθίσματα τὰ, αἱ ἡλίου δυσμαί, der Sonnenuntergang. 56, 24 etc.

λογάρι τὸ, χρυσός, Gold. 274, 14. 307, 73.

λογή ἡ, nur im Gen. λογῆς und Plur. λογιῶ(ν), ποιότης, εἶδος, τρόπος, Beschaffenheit, Art, Weise; ἔτσα λογῆς, ἔτσα λογιῶ(ν), auf solche Weise. 41, 6. 61, 8. 218, 8 etc.

λόγος ὁ, λόγος, Wort, Rede; τοῦ λόγου σου = ἡ γι ἀφεδιά σου, Sie. M. 160.

λογοτριβή ἡ = *controversia.*

λοϊσμός ὁ, ὁ λογισμός, die Vernunft, der Gedanke.

λουκάνικο τὸ (*lucanica*), ὁ ἀλλάς, τὸ χόρδευμα, die Wurst.

λουρί τὸ, λωρίον, ἱμάς, der Riemen.

λουτρουγῶ, λειτουργεῖν, die Messe lesen, das Hochamt halten. 126, 8 etc.

λυγερός, Adj. λυγιστός, biegsam; Subst. ἡ λυγερή, die Maid.

λυγνός (λύγος, λυγίζω), ἰσχνός, λεπτός, schlank, mager.

λυῶ und λυόνω, λεῖς, λεῖ, Plur. λυοῦμε, λεῖτε, λυοῦσι und λυοῦνε oder λυοῦν; λύειν, lösen; τήκειν, schmelzen.

λωλός, λάλος, ἀνόητος, geschwätzig, unsinnig. Davon λωλαίνω = κουζουλαίνω. M. 28.

λώμπης, λώμπως und λώπως (λῶ [siehe λέγω], πῶς, ich sage, ich meine, dass...), δοκεῖ μοι, ὡς ἔοικε, es scheint mir, wie es scheint; Fragwort: μή, μῶν, nun?

M.

μ' = μά. 17, 63.

μά (it. *ma*), ἀλλά, *sed*, aber.

μαγάρι (it. *magari*), εἴϑε! wollte Gott! 51, 72.

μαγατζές ὁ (it. *magazzino*), ἀποϑήκη, der Speicher, das Magazin. 254, 27.

μαγαρίζω (*maculare*, it. *macchiare*), μιαίνειν, μολύνειν, beschmuzen, besudeln. 30, 8 etc.

μαγέρεμμα τὸ (μαγειρεύειν), τὰ χέδροπα, τὰ ὄσπρια, die Hülsenfrüchte. 254, 23.

μαγκλαβίζω (vgl. μαγγανεύειν), βασανίζειν, στρεβλοῦν, αἰκίζεσϑαι, martern, peinigen. 103, 6. 155, 5.

μάγουλο τὸ (μάγουλον, *magulum*), ἡ γνάϑος, ἡ παρειά, die Wange, der Backen. M. 159.

μαδάρα ἡ (μαδαρός), χωρίον ὀρεινόν, wildes und bergiges Land für Schafe und Ziegen. 130, 1. 187, 4. 210, 4. 220, 4 etc.

μαζί wie ὁμάδι (ὁμαδίς), ὁμοῦ, ἅμα, *una cum*, zusammen, nebst, mit.

μαζεύγω und μαζόνω (ὁμαδεύω, vgl. it. *massare*), ἀϑροίζειν, συλλέγειν, sammeln, zusammenhäufen.

μαϑαίνω, μανϑάνειν, lernen, vernehmen; ἐϑίζειν, gewöhnen, angewöhnen; ἐϑίζεσϑαι, sich angewöhnen.

μαΐνα, Imper. von

μαϊνάρω (it. *mainare*), καταστέλλειν, *vela dimittere*, die Segel streichen; εἴκειν, weichen, nachgeben.

μαΐστρος ὁ (it. *maestrale*), ὁ σκίρων, ὁ ἀργέστης, der Nordwestwind.

μακελεύγω, κρεουργεῖν, σπαράττειν, schlachten, hinschlachten; στρεβλοῦν, βασανίζειν, peinigen, martern.

μακελειό τὸ (*macellum*, μάκελον), τὸ κρεουργεῖον, das Schlachthaus. 148, 6.

μαλάκα ἡ (μαλακός, μαλάσσω), siehe τυρί.

μάλαμμα τὸ (μαλάσσω), ὁ χρυσός, das Gold.

μάλαντρο τὸ, τὸ μάλαϑρον, der Fenchel.

μάλι τὸ (μαλλός?), ὁ ϑησαυρός, der Schatz. 55, 29.

μαμή ἡ, ἡ μαῖα, die Hebamme. 96, 4.

μαμμᾶ τὸ (in der Sprache der lallenden Kinder wie altgr. μάμμα; ebenfalls μπουνμποῦν = Wasser), ἄρτος, Brot; ϑέλω μαμμᾶ, μαμμᾶν, μαμμᾶν αἰτεῖν.

μάμμου, μάμμα, φάγε (von kleinen Kindern, siehe μαμμᾶ).

μάνα ἡ, Plur. μάναις und μανάδες, μάμμα, μάμμη, μήτηρ, Mamma, Mutter. 150, 6.

μανιάκι τὸ, τὸ μαννάκιον, ὁ μανιάκης, ὁ κλοιός, das Halsband. 206, 3.

μανίζω (μῆνις, μανία), παροξύνεσϑαι, ἀγανακτεῖν, sich ärgern, böse werden. 294, 15 etc.

μανίκα ἡ, *manica*, ἡ χειρίς, der Aermel. M. 199.

μανίνι τὸ (ven. *manin*, it. *maniglio*), ψέλλιον, das Armband.

μάνιτα ἡ (μανία), ἡ ὀργή, ὁ χόλος, *iracundia*, die Aufregung, der Zorn.

μανίτης ὁ, ὁ ἀμανίτης, ὁ μύκης, der Erdschwamm, der Champignon. 38, 16.

μανταλόνω, μανδαλοῦν, μοχλοῦν, verriegeln.

μάνταλος ὁ, ὁ μάνδαλος, ὁ ἐπιβλής, der Thürriegel.

μαντατεύγω = μηνυτεύγω.

μαντάτο τὸ (*mandatum*, it. *mantato*), ἡ ἀγγελία, *nuncium*, die Botschaft, die Nachricht. Davon μαντατοφόρος, ἀγγελιαφόρος, *nuncius*, der Bote.

μαντινάδα ἡ (ven. *matinada*, it. *matinata*), τὸ δίστιχον.

μαντύλα ἡ (μανδύας, it. *mantile*), *mantele*, τὸ χειρομάκτρον, das Handtuch.

μαντύλι τὸ, τὸ ῥινόμακτρον, das Taschentuch.

μαραγκιῶ und μαραγκιάζω, μαραίνεσθαι, *marcescere*, verwelken. 164, 2.

μάραθο τὸ, τὸ μάραθρον, der Fenchel. II. 84, 1.

μαργέλλι τὸ, τὸ μαργέλλιον, τὸ μάργαρον, die Perle. 166, 1. 202, 4. 212, 4 etc.

μαριόλος (it. *mariolo*), πανοῦργος, schlau. 127, 17. 202, 4 etc.

μαρόνω, bei den Sphak. statt μαλόνω, ἐπιτιμᾶν, zanken. 101, 1.

μαρουβᾶς ὁ (vgl. *mera uva*), οἶνος παλαιός, alter Wein. 254, 22.

μάρωπο τὸ (vgl. μᾶλον, *ovis*), ἡ ἀμνή, *agna*, das weibliche Lamm.

μασκαρᾶς ὁ (ven. *mascara*), σκώπτης, ἐμπαίκτης, Spötter; καταγέλαστος, lächerlich.

μασοῦρι τὸ (türk. *massur*), ὁ κάλαμος, ἡ κάνα, das Rohr.

μάστορας ὁ (it. *mastro*, *maestro*), ὁ τεχνίτης, der Meister, der Künstler.

μαστραπᾶς ὁ (Etym.?), ὁ ποτήρ, das Trinkgefäss. 302, 14.

ματζιέτα ἡ (vgl. *mugio*, μυκάομαι), δάμαλις, *juvenca*, die junge Kuh.

ματόνω = αἱματόω.

ματζιοράνα ἡ (it. *maggiorana*), τὸ ἀμάρακον, der Majoran. 293, 18.

μαυλιστής ὁ, μαυλίστρα ἡ, μαυλιστής, μαστροπός, Kuppler.

μαῦρος, Adj. μαῦρος, μέλας, schwarz; Subst. ὁ μαῦρος, ἵππος, der Rappe, das Ross.

μαχόνω (μάχομαι), βιάζειν, συστέλλειν, zwingen, einschränken, beschränken.

μεγαλοβδομάδα ἡ = ἡ μεγάλη ἑβδομάς, die heilige Woche, die Charwoche.

μεγάρος, μεγαροβδαμάδα, bei den Sphak. μεγάλος μεγαλοβδομάδα.

μεϊντάνι τὸ (türk. *meïdan*), τὸ φανερόν, ein öffentlicher Platz. 60, 17 etc.

μελιγκοῦνι τὸ, ὁ μύρμηξ, die Ameise.

μελισσός (μέλισσα), μελίχρους, honigfarbig (von Ochsen).

μελτέμι τὸ (türk. *meltem*), ὁ ζέφυρος, der Zephyr. 69, 5.

μένω wie ξωμένω, διανυκτερεύειν, übernachten, die Nacht zubringen. 252, 20.

μέρμηγκας ὁ, ὁ μύρμηξ, die Ameise. 92, 1.

μερντσάνι τὸ (türk. *merdjan*), τὸ κοράλλιον, die Koralle.

μερόνω, ἡμεροῦν, δαμάζειν, zähmen, bändigen. M. 9. M. 229.

μεροξημερόνομαι und μερνοξημερόνομαι, d. h. ἡμεροξημερόνομαι, νυχθήμερόν που διατρίβειν oder διάγειν, irgendwo Tag und Nacht zubringen.

μερός ὁ, ὁ μηρός, der Oberschenkel.

μερτικό τὸ, τὸ μέρος, ἡ μοῖρα, der Antheil.

μέση ἡ (μέσος), ἡ ὀσφύς, die Hüfte.

μεσημερᾶς ὁ (μεσημέρι, jemand, der bei der Mittagshitze herumläuft und mit den Mittagsgeistern verkehrt, in welchem Falle er auch νέραϊδος heisst), ἄφρων, unsinnig; βωμολόχος, Lustigmacher, Hanswurst.

μεταγνώθω = μεταγιγνώσκειν, bereuen.

μετρημένος = λελογισμένος, λογικός, besonnen. 33, 7.

μήμπα, μήπως, μή, μῶν, *num?* doch wol nicht?

μήν = μή.

μηνυτεύγω, μηνύειν, προδιδόναι, verrathen.

μηνῶ, μηνύειν, *renunciare*, durch einen Boten melden, benachrichtigen.

μιαρός, Adj. μιαρός, frevelhaft; Subst. τὸ μιαρό, gewöhnlich τὰ μιαρά, οἱ θῆρες, die Raubthiere.

μιζῆθρα ἡ (μίσγω, *misceo*), siehe τυρί.

μιλιοῦνι τὸ (it. *millione*), ἑκατὸν μυριάδες, ἑκατομμύριον, eine Million.

μιλῶ, ὁμιλεῖν, λαλεῖν, reden, sprechen. 107, 8. 131, 43 etc.

μιναρές ὁ (türk. *minarè*), Thurm einer Moschee, Minaret. 60, 11.

μιντάτι τὸ (türk. *imdat*), ἐπικουρία, *auxilium*, die Hülfe, die Hülfstruppen.

μισεύγω (*mitto*, *missus*), ἀπέρχεσθαι, weggehen, abreisen.

μίστατο τὸ (it. *mestato*), Flüssigkeitsmass = 8 Okka Oel oder = 12 (auch 14) Okka Wein. 116, 11. 251, 32.

μιτάτο τὸ (it. *comitato; comitatus*), ἑταιρεία ποιμένων, Hirtengesellschaft, Hirtenhaus. 102, 8 etc.

μιτιρίζι τὸ (türk. *meteris*), ὁ προμαχεών, τὸ προτείχισμα, *propugnaculum*, die Schutzwehr, die Vormauer. 51, 25.

μιτσός = μικρός.

μνώγω, ὀμνύναι, schwören. 121, 17. 230, 10.

μόδος ὁ (*modus*, it. *modo*), ὁ τρόπος, die Art, die Weise.

μολογῶ, Fut. θὰ μολογήσω (ὁμολογεῖν), ἐκφέρειν, *enunciare*, melden, verrathen.

μοναστῆρι τὸ, μοναστήριον, Kloster; ναός, die Kirche.

μοναχογιός, μοναχοθυγα-

τέρα, einziger Sohn, einzige Tochter.

μονετσιά τὰ (*munitiones*), τὰ πολεμεφόδια, die Munitionen.

μονοιάζω (ὁμόνοια), συντίθεσθαι, übereinkommen.

μονομερίζω (μόνος μέρος), συλλέγειν, versammeln.

μονομεριῶ und μονομερίζομαι, συνάγεσθαι, zusammenkommen.

μονομιᾶς, διὰ μιᾶς, ἀθρόως, auf einmal, fr. *tout d'un coup*.

μονοπάτι τὸ (μόνος πατέω), ἡ ἀτραπός, ὁ στίβος, der Fusssteig.

μονοχνοτῶ (μόνος χνῶτα, siehe dasselbe), ὁμονοεῖν, übereinstimmen; ἐφορμᾶν, auf jemand losstürmen. 206, 2.

μοντάρω (ven. *montar*, it. *montare*), ἐπιφέρεσθαί τινι, auf jemand losgehen, losstürmen. 51, 24.

μονωρίτικος (μόνος ὥρα), μιᾶς ὥρας, einstündig.

μότσιος (it. *mozzo*), ἀμβλύς, stumpf. 278, 15.

μουγκοῦμαι, μυκᾶσθαι, *mugire*, brüllen. 263, 22.

μουζντές ὁ (türk. *müsdè*), εὐαγγέλια, die Freudenbotschaft.

μουζοῦρι τὸ (it. *misura*, *mensura*), Getreidemaass = 16 bis 20 Okka. 19, 38. 307, 10.

μουϊδέ = μηδέ. 66, 4.

μουκαρέμι τὸ (türk. *mukarem*, *mukarik*), ἀγγελία, die Nachricht.

μουλαζίμης ὁ (türk. *mülahasim*), neugr. ὁ ἀνθυπασπιστής, der Lieutenant.

μουλάρι τὸ (*mullus*, it. *molo*), ὁ ἡμίονος, der Maulesel. 254, 13.

μουντίζει (*fundere?*), συσκοτάζει, νὺξ ἐπέρχεται, *advesperascit*, es wird Abend. 30, 33. 282, 31.

μουντίζομαι, ὑπὸ τῆς νυκτὸς καταλαμβάνομαι, von der Nacht überrascht werden.

μουντίρης ὁ (türk. *mudir*), ἔπαρχος, Bezirksvorsteher.

μουράκι τὸ (siehe μούρη), προβολή, κορυφή, die Bergspitze.

μούρη ἡ (vgl. μοῦτρο, *mucro* und *mons*) = *acies*, πρόσωπον, das Gesicht, die Spitze. 133, 8. 245, 50 etc.

μοῦρκι τὸ (türk. *mulki*), κτῆμα, das Landgut.

μουρνιά ἡ, ἡ μορέα, ἡ συκάμινος, der Maulbeerbaum.

μουρτάτης ὁ (türk. *murtad*), ἀποστάτης, Renegat. 45, 9.

μουσαφίρης ὁ (türk. *mussahfir*), ὁ ξένος, der Gast.

μουσίρης ὁ (türk. *mussir*) = δικητής.

μουστάκι τὸ, ὁ μύσταξ (it. *mustacchi*), der Schnurrbart. 244, 8.

μοῦτρο τὸ (vgl. *mucro*, μυκτήρ, μύττω; μύτη heisst die Nase) = *acies*, τὸ πρόσωπον, das Angesicht. 134, 40.

μπᾶ, Abkürzung von μπαμπακερά, wie ξᾶ = μεταξωτά (vgl. altgr. κρᾶ für κράνος, κρῖ für κριθή), βύσσινα, baumwollen.

μπαγιονέτα ἡ (it. *bajonetta*), ἡ λόγχη, die Lanze.

μπάγκος ὁ (ven. *banco*, it. *banca*), τὸ βάθρον, die Bank, 280, 7.

μπαδιέρα ἡ (it. *bandiera*), τὰ σημεῖα, ἡ σημαία, die Fahne. 33, 13.

μπαίνω, ἐμβαίνειν, eintreten; ἄρχεσθαι, anfangen.

μπαϊράκι τὸ (türk. *baïrak*) = μπαδιέρα.

μπαϊραχτάρης ὁ (türk. *baïraktar*), ὁ σημαιοφόρος, *signifer*, der Fahnenträger.

μπάλα ἡ (ven. *bala*, it. *palla*), ἡ σφαῖρα, die Kugel.

μπαλάσκα ἡ (ven. *balasca*, it. *palascio*), die Patronentasche, der Patronenbehälter. 35, 40.

μπαλωθιά ἡ (ven. *balota*, it. *pallotta*), βολή, ψόφος ὅπλου, der Flintenschuss, der Schuss.

μπαλόνω (vgl. ἐμβάλλω, παλαιός, *pallium*, *pannus*, it. *palliare*), ἐπισκευάζειν, ἀναρράπτειν, ausflicken, ausbessern.

μπάμια ἡ. Eine ägyptische Pflanze, deren pyramidale, citronenfarbige Frucht innerlich mit mehrern dichten Reihen von weissen Körnern gefüllt ist; fr. *bamier*. M. 234.

μπαμπάκι τὸ (it. *bambagio*), ὁ βυσσός, die Baumwolle.

μπαμπάλης ὁ, ἡ λάμια, ἡ μορμώ, *mania*, ein böser Geist, der Popanz.

μπαμπᾶς ὁ (türk. *baba*), auch μπαμπάκας, πάππας, ὁ πατήρ, *papa*, der Vater.

μπαμπέσης (it. *babbuasso*), δόλιος, listig.

μπαμπεσιά ἡ δόλος, die List. 37, 16 etc.

μπάντα ἡ (it. *banda*), ἡ πλευρά, τὰ πλάγια, die Seite. 128, 13. 175, 8.

μπαξίσι τὸ (türk. *bakzisch*), ἡ ἀμοιβή, der Geldlohn. 32, 17. 48, 74. 133, 131.

μπάρμας ὁ (it. *barba*), ὁ θεῖος, der Oheim, der Onkel.

μπαρμπέρης ὁ (it. *barbiere*), ὁ κουρεύς, ὁ κομωτής, der Barbier.

μπαρντάκι τὸ (türk. *bardak*), τὸ ποτήριον, das Trinkglas. 59, 27.

μπαροῦτι τὸ (türk. *barut*), ἡ πυρίτις (κόνις), das Schiesspulver.

μπάς = μήμπα. 121, 14.

μπάσης ὁ (türk. *basch* = Haupt) = ἀγός, Führer. 136, 2. — (Gewöhnlich in den Zusammensetzungen μπίνμπασης, türk. *bin-basch* = χιλίαρχος, γιούσμπασης, türk. *jus-basch* = λοχαγός etc.)

μπατάγια ἡ (it. *bataglia*), ἡ προσβολή, ἐπιδρομή, der Angriff.

μπαταρία ἡ (ven. *bataria*, it. *batteria*), στίχος βολῶν, mehrere Schüsse nacheinander. 34, 28.

μπατσάρομαι (it. *abasciata*), ἀναλαμβάνειν, übernehmen. M. 255.

μπεγεντίζω (türk. *behendi*), τιμᾶν, *diligere*, achten. 74, 41.

μπεγίρι τὸ (türk. *begir*), ὁ ἵππος, das Pferd.

μπέης ὁ (türk. *beï*), ἄρχων, Fürst, Gebieter.

μπελᾶς ὁ (türk. *bela*), βάρος, die Beschwerde.

μπέλα ἡ (*bella*), Adj. καλή, schön; Subst. ἡ ἐρωτίς, die Geliebte.

μπέλικι (türk. *belki*), ἴσως, vielleicht. 48, 46.

μπέμπω, πέμπειν, senden. 200, 1 etc.

μπένα ἡ, *penna*, ὁ κάλαμος, τὸ γραφεῖον, die Schreibfeder.

μπεντένι τὸ (türk. *beden*), τὸ τεῖχος, *moenia*, die Mauer.

μπερέτα ἡ (it. *berretta*), μίτρα, Kopfbinde, Mütze. 133, 100.

μπέσα ἡ (tük. *bess*), *pax*, εἰρήνη, der Friede. 28, 33. 52, 73.

μπέτης ὁ (it. *petto*), *pectus*, τὸ στῆθος, die Brust. 200, 7.

μπήχνω, ἐμπηγνύναι, einschlagen, hineinschlagen.

μπιλεζίκι τὸ (türk. *bilesik*), Ring um die Flinte.

μπίμπασης ὁ (türk. *bin* = tausend, *basch* = Haupt, siehe μπάσης), χιλίαρχος, Major.

μπινίσι τὸ (türk. *biniss*), χιτών, *palla*, Obergewand. 133, 132.

μπιρντένι (türk. *birden*), παραχρῆμα, ἀθρέως, sogleich, auf einmal.

μπισταγκωνίζω (ὀπισθάγκων), ἀποστρέφειν τὰς χεῖρας εἰς τοὐπίσω, jemand die Hände auf den Rücken binden. 61, 30.

μπιστεύγομαι, πιστεύειν, vertrauen; μπιστεμμένος = πιστός, treu.

μπιστόλα ἡ (it. *pistola*), die Pistole. 51, 31 etc.

μπιστός und μπιστικός, πιστός, treu. 174, 1 etc.

μπλέκω, ἐμπλέκεσθαι, sich verwickeln.

μπλιό, Adv. πλέον, ἤδη, mehr, schon. 109, 2. 123, 17. 186, 24 etc.

μπλοκάρω (it. *bloccare*), πολιορκεῖν, κατακλείειν, belagern, blokiren. 52, 10.

μπλόκος ὁ (it. *blocco*), ἡ πολιορκία, die Belagerung.

μπογάζι τὸ (türk. *boghas*), τὸ ῥεῦμα, der Strom. 109, 3.

μπόϊ τὸ (türk. *boï*), Gen. μπογιοῦ, τὸ ἀνάστημα, die Statur. 245, 28. 304, 9.

μπολετί τὸ (ven. *boletin*, it. *bulletino*), ὁ κλῆρος, τὸ λάχος, das Loos. 1, 9, 11.

μπόλια ἡ (it. *boglia*), περιβόλαιον, der Mantel.

μπολιασάρης, μπολιασάρικος und ἀμπολιάρης (it. *bolla*, vgl. ἀμπολιάζω), σημειωτός, bezeichnet, gekennzeichnet. 90, 12.

μπομπή ἡ, χλεύη, ὄνειδος, Spott, Hohn.

μποντικός ὁ (ποντικός, πόντιος), μῦς, Maus. 111, 12. II. 94.

μπορέτως, δυνατόν, ἴσως, möglicherweise. 47, 50. 172, 15.

μπορῶ (εὐπορῶ), δύναμαι, können.

μποτόνι τὸ (it. *bottone*), goldenes Geschmeide in Perlenform.

μπότσα ἡ (it. *botte*), ὁ βίκος, das Fass. 256, 16.

μπουγιουρντί τὸ (türk. *bujurti*), τὸ πρόσταγμα, τὸ διάταγμα, der Befehl.

μπουζουνάρα ἡ (vgl. πουγγί, it. *buco*, *buchi*, ζωνάριον, ζώνη, *zona*), κόλπος, προσκόλπιον, die Tasche. 254, 11.

μποῦκα ἡ (*bucca*, it. *bocca*), τὸ στόμα, der Mund.

μπουκιά ἡ, *bucca*, ὁ ψωμός, ὁ βλωμός, der Bissen. 130, 17. 253, 18.

μπούμπουρα, Adv. auch μπρούμυτα (πρὸ μύτη, siehe dasselbe), πρηνής, auf der Nase. 35, 162.

μπούμπουρας ὁ, ἡ βομβύλη, ὁ βομβυλιός, die Hummel.

μπουνταλᾶς (türk. *budala*, vgl. βοῦς), παχύνους, ἀβέλτερος, *bardus*, albern, dumm. 49, 33.

μπουρλότο τὸ (it. *bruloto*), πυρπόλος ναῦς, der Brander.

μπουρμᾶς ὁ („Das Wort *Bourma* bedeutet soviel als ein Mann, der einen Turban trägt. Die Kreter pflegten, als die Türken Kreta eroberten, Turbane zu tragen; die Kinder, die aus den Ehen zwischen den türkischen Eroberern und den einheimischen kretischen Frauen entstanden, sind nicht von rein türkischem Geblüt, weshalb die echten Türken aus Konstantinopel auf diese kretischen Türken herabsehen und sie oftmals im Zorne mit dem Beinamen *Bourmades* schimpfen.“ *Elpis Melena*, Kreta-Biene. — Das Wort μπουρμας wird seitens der Christen nur gegen die Türken gebraucht und bedeutet soviel als) ἀσεβής, ἄθεος, gottlos. 61, 89.

μπουρμπάδα ἡ (it. *bombarda*), Bombarde, Kanone.

μπουτσουνάρα ἡ (*bucca*, it. *bocchino*), στόμιον, kleine Mündung.

μπράτσο τὸ (it. *braccio*), ὁ βραχίων, der Arm, die Elle. 142, 19 etc.

μπρέ = μωρέ (siehe μωρός).

μπρίκι τὸ (engl. *brig*), neugr. τὸ βρίκιον, ein zweimastiges Schiff, die Brigg.

μπρόβα ἡ (*proba*, it. *prova*), μέγα ἔργον, die Grossthat.

μπρόκα ἡ (it. *brocco*, *brocciare*), ἡλίσκος, kleiner Nagel.

μπροντερεύγω und μπροστερεύγω, προτερεύειν, παρατρέχειν τινά, überholen.

μπρόντζινος (it. *bronzo*), χαλκοῦς, aus Erz, ehern. 76, 2.

μπροσκάδα ἡ (ἔμπρος καθίζω), ἡ ἐνέδρα, der Versteck.

μπροσπερνῶ = μπροντερεύγω.

μπροσπόδι τὸ, das Fussende des Bettes. 103, 18.

μπροστάρης ὁ, κριὸς ἢ τράγος ἡγεμών, der Leithammel. 102, 7. 120, 4.

μπροστινός, πρόσθιος, ἡγεμών, Vorgänger, Führer.

μπυχνός, πυκνός, dicht.

μρέ = μωρέ (siehe μωρός). 35, 15.

μύγια ἡ, ἡ μυῖα, die Fliege.

μυγιάζομαι, οἰστρᾶν, οἰστρηλατεῖσθαι.

μυρολογιοῦ μυρολόϊ τὸ, Gen. (μύρω, μύρομαι), θρηνῳδία, Trauergesang, Klagelied.

μυρωδιά ἡ (μύρον), ὀσμή, der Geruch.

μυστρί τὸ (μύστρον), ὁ ὑπαγωγεύς, die Mauerkelle. 271, 25.

μωρός = νήπιος, kindisch, albern; μωρέ, μπρέ, auch μρέ! οὗτος! ὦ οὗτος, *heus!* du! du da!

N.

νά, 1) soviel als ἵνα, 2) soviel als ἄν, *ἐάν*, *si*, wenn, 3) wie ἔν (siehe dasselbe) = ἰδού, *ecce*, fr. *voilà* oder *voici*, 4) = λαβέ, hier! nimm!

νᾴδης, Νᾴδης ὁ (auch νᾴδη τὸ), ὁ ᾄδης, Ἅιδης, die Unterwelt, die Hölle. 144, 5. 145, 1. 208, 4 etc.

νάζι τὸ (türk. *naz*), ὁ ἀκκισμός, Ziererei. M. 174. M. 182.

νάμι τὸ (türk. *nam*), ἡ δόξα, τὸ κλέος, der Ruhm. 302, 8.

νανά (νάννιον, it. *nana*), schlaf, Kindlein! schlaf!

ναναρίζω, βαυκαλᾶν, einwiegen, einsingen. 95, 8.

ναργιλές ὁ (türk. *narghileh*), türkische Pfeife, der Narghileh. 57, 29.

νάτο τὸ (*nota*), νεῦμα, der Wink. 199, 5.

ναύκληρος ὁ, ναύκληρος, Schiffsherr, Schiffsleiter. 129, 13 etc.

ναῦρας (νὰ εὕρισκα = wenn ich fände), ein fauler Mensch der immer sagt: o wenn ich nur das finden könnte!

νἄχας ὁ (νά 'χα, d. h. νὰ εἶχα = wenn ich hätte, siehe ναῦρας), ein fauler Mensch.

—νε, Suffix zu der ersten Person Plur. (auch dritte Person Sing. Imperf.) Med. und Pass., als: συνορίζομέστανε (für συνοριζόμεστα = συνεριζόμεθα), δέρνομέστανε, ἐχτυπούμεστανε, ἤρχομέστανε, ἤρχεντονε, ἦτονε. 48, 42 etc.

νενέ ἡ (türk. *nenè*), ἡ μήτηρ, die Mutter.

νεράντζι τὸ (it. *naranzio*, *arancio*), χρυσόμηλον, die Pomeranze.

νιννί τό, νιννίον, Kindlein, Püppchen; ἡ γλήνη, ἡ κόρη, die Pupille.

νιότη ἡ, Plur. τὰ νιότα und τὰ νιάτα, ἡ νεότης, die Jugend. 102, 3. 137, 6. 218, 10 etc.

νιοῦς, Gen. von γεῖς, siehe dasselbe.

νόβα ἡ (it. *nuova*), *res nova*, τὸ νέον, τὸ νεώτερον, die Neuigkeit.

νοικοκύρης ὁ, Subst. (οἴκου κύριος), οἰκοδεσπότης, Hausbesitzer; Adj. εὔπορος, wohlhabend, reich; Fem. νοικοκερά ἡ, Subst. οἰκοδέσποινα, Herrin, Adj. wirthschaftlich; νοικοκύρισσα, Adj. εὔπορος, wohlhabend, reich.

νομάζω, ὀνομάζεσθαι, ὄνομα

φέρειν, sich nennen; νομάζω ’ς τὴν Τουρκία, ich trage einen türkischen Namen, ich bin ein Türke. 48, 22.

νομάτοι οἱ (d. h. ὀνομάτοι), ἄνθρωποι, Personen, Individuen.

νοματίζω, ὀνοματίζειν, nennen. 138, 1.

νοτικά, Adv. πρὸς νότον oder μεσημβρίαν, südwärts, gen Süd.

νοῦρι τὸ (türk. *nur*), πνεῦμα, φῶς, Geist, Licht (Zärtlichkeitswort).

ντα = ἵντα. 21, 37 etc.

νταβραντῶ (türk. *davrand*), ὑπομένειν, φέρειν, ertragen, erdulden, aushalten. 45, 9. 48, 41. 50, 6. 244, 29.

νταγιαντῶ und νταγιαντίζω = νταβραντῶ.

νταδάκι τὸ, Dimin. von ὀντᾶς.

ντραμόνω und ἀνταμόνω, ἀντᾶν, ἀπαντᾶν, begegnen.

νταμουλᾶς ὁ (türk. *damula*), ἀποπληξία, Schlagfluss, Apoplexie.

νταμπακιέρα ἡ (it. *tabacchiera*), καπνοθήκη, die Tabacksdose.

νταμπουρᾶς ὁ (türk. *taburà*), κιθάρα, eine Art Zither.

ντάργα ἡ (ven. *darga*, it. *targa*), ἀσπίς, πέλτη, Schild. 153, 8.

ντελῆς (türk. *deli*), ἀνδρεῖος, tapfer, standhaft. 42, 6.

ντελίδικη (siehe τέλι) μπάλα, eine mit Draht versehene Kugel, die tödtliche Wunden herbeiführt.

ντελικανῆς ὁ (türk. *deli kanli*), νεανίας ἀκμαῖος, ein blühender junger Mann. 59, 11.

ντελίνι τὸ (türk. *delin* vom it. *nave* oder *vascello di linea*), μακρὰ ναῦς πολεμική, τριήρης, das Linienschiff.

ντελόγκως (it. *non lungo?*), αὐτίκα παραχρῆμα, sogleich. 250, 6.

ντέλομαι (*delirare*), διακαῶς ποθεῖν, *desiderare*, lebhaft wünschen.

ντένι auch ντέντενο τὸ (τείνω), ἡ κρεμάθρα, der Stiel, der Fruchtstiel.

ντενιέτας ὁ (*dignitas?*), διάκονος, ἀκόλουθος, Officiant, Adjutant.

ντεσκερές ὁ (türk. *teskerè*), γραφή, πίστις, Schrift, Beglaubigungsschein.

ντεφτέρι τὸ (türk. *tefter*), κατάλογος, ἀπογραφή (neugr. κατάστοιχον), Register, Verzeichniss.

ντολάπι τὸ (türk. *dolap*), ὀψοθήκη, der Speiseschrank. 254, 75.

ντοναμᾶς ὁ (türk. *donanma*), στόλος, die Flotte. 245, 12.

ντουμάνι τὸ (türk. *duman*), καπνός, Rauch.

ντουνιᾶς ὁ (selten ντουνιά ἡ) (türk. *dunia*), ὁ κόσμος, die Welt. 30, 4. M. 36.

ντοῦρος (*durus*), σταθερός, μόνιμος, fest, anhaltend.

ντουσουντίζω (it. *desidare*), διανοεῖσθαι, nachdenken.

ντρακάρω (it. *attracare*), προσβάλλειν, angreifen.

ντραντράφυλλο τὸ, d. h. τριαντάφυλλο τὸ, τὸ ῥόδον, die Rose. 134, 10.

ντραντράχρονο τὸ, d. h. τριαντάχρονο, τριακονταετηρίς, eine Periode von 30 Jahren.

ντροπιάζω, ἐντρέπειν, καταισχύνειν, beschämen.

ντύνω, ἐνδύνειν, ἐνδύειν, ankleiden. 108, 5.

νυχτοπαραδέρματα τὰ, νυκτεριναί, ταλαιπωρίαι, Nachtstrapazen. 240, 29.

νῶμος ὁ, ὁ ὦμος, die Schulter. 31, 40. 298, 10.

Ξ.

ξᾶ τὰ, d. h. μεταξωτά, μετάξινα, σηρικά, aus Seide, seiden (vgl. μπᾶ).

ξαγγριγεύγω, ἐξαγριαίνειν, ἐξαγριοῦν, zornig, scheu machen. 48, 40. 204, 5 etc.

ξαγοράρης ὁ (ἐξαγορεύω), sonst πνευματικός der Beichtvater. 40, 35.

ξαθός, Adj. ξανθός, blond; Subst. ἡ ξαθή, ἡ ἐρωτίς, das Liebchen. 279, 19 etc.

ξαμόνω (*examen*, it. *esaminare*), μετρεῖν, δοκιμάζειν τι, messen, propiren; στοχάζεσθαί τινος, nach etwas zielen. 36, 10.

ξανοίγω, βλέπειν, schauen, ansehen; θηρᾶν, nach etwas streben. 282, 16. 254, 29.

ξαντό τὸ (ξαίνω), τὸ τίλμα, ὁ μοτός, gezupfte Leinwand für Wunden, die Charpie.

ξαρέσιο τὸ (ἀρέσκω, ἐξαρέσκομαι), λίχνευμα, ἥδυσμα, liebliche Speise, Leckerbissen. 220, 2.

ξαρρωστικό τὸ, βρῶμα ἀναρρωτικόν, Nahrung für einen Reconvalescent.

ξεβαρκάρω (it. *sbarcare*), ἀποβιβάζειν, ausschiffen, ausladen.

ξεβγάνω (βγάνω, d. h. ἐκβάλλω), ἀφανίζειν, καταλύειν, vernichten.

ξεβυζάνω (siehe βυζί), ἀπογαλακτίζειν, *ablactare*, den Säugling entwöhnen, absetzen.

ξεγκρούβγω (vgl. *gurges* und fr. *croup*), σώζειν τινὰ τῆς πνιγμονῆς, jemand vom Ersticken retten. 13, 63.

ξέγνοιος (ἔννοια), ἄφροντις, ἀμέριμνος, sorglos.

ξεγνοιῶ und ξεγνοιάζω, τῶν φροντίδων ἀπολύεσθαι, sich von Sorgen befreien.

ξεδηλιαίνω, δηλοῦν, ἑρμηνεύειν, κρίνειν, deuten; ἐπαληθεύειν, wahr werden, in Erfüllung gehen. 228, 1. 201, 1.

ξεζευλόνω (siehe ζεῦλα), ἀποζευγνύναι, abspannen, ausspannen. 310, 8.

ξεῖδι τὸ, τὸ ὀξείδιον, τὸ ὄξος, der Essig.

ξεικάζω, ἐξεικάζειν, εἰκάζειν, vermuthen.

ξέκλωνα, Adv. ἐπ' ἄκρων κλωνῶν, auf der Spitze der Zweige.

ξεκόβγω (κόπτω), ἀποχωρεῖν, sich trennen, sich entfernen.

ξεκουδουνιάζω, sonst ξελερόνω, ἀφαιρεῖσθαι τὸν κώδωνα, die Glocke abnehmen. 310, 7.

ξεκοφτός, κεχωρισμένος, μόνος, abgesondert, einsam. 267, 12.

ξεμαλουρίζω oder ξεμαλλουρίζω (μαλλός), διαρρηγνύναι, καταρραχοῦν, zerreissen, zerlumpen. 35, 146.

ξεμιστεύγω (vgl. μίσγω, *misceo*, it. *mistia*), μαχομένους διϊστάναι, (Streitende) auseinander bringen; ἐλευθεροῦν, σώζειν, retten. 34, 6. 116, 7 etc.

ξεμολογῶ, beichten, Beichte hören; ξεμολογοῦμαι, ἐξομολογεῖσθαι, beichten.

ξεμουρόνω (siehe μούρη), ἀποκαλύπτειν τὴν ὄψιν, das Gesicht enthüllen.

ξενικόσταρο τὸ (ξενικὸς σῖτος), πυρὸς ὁ αἰγύπτιος, türkischer Weizen, der Mais. 240, 27.

ξενιτεύγομαι, ξενιτεύειν, εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν μεταβαίνειν, fortreisen, sich ins Ausland begeben.

ξεπατῶ, ἐξαπατᾶν, πλανᾶν, betrügen, verführen.

ξεπεζεύγω und ξεπεζέφνω oder ξεπεζεύνω (πεζεύω), ἀφιππεύειν, καταβαίνειν ἀπὸ τοῦ ἵππου, vom Pferde steigen.

ξεπετῶ, ἀφίπτασθαι, πετόμενον οἴχεσθαι, fortfliegen.

ξεπέφτω, ἐκπίπτειν, arm werden; trans. μειοῦσθαι τὴν τιμήν, den Preis erniedrigen.

ξεπορτῶ (siehe πόρτα), ἐκβαίνειν, ἐξιέναι, ausgehen. 294, 54.

ξέρριμα τὸ, κατανομή, die Vertheilung. 61, 105.

ξερρίχνω oder ξερίχνω (ῥίπτω), κατανέμειν, ὁρίζειν, vertheilen, bestimmen. 38, 6. 61, 67.

ξερός, Adj. ξηρός, trocken; Subst. τὸ ξερό, τὸ σκέλος, ὁ μηρός, der Schenkel (komisch). 253, 21.

ξεροσκάτης ὁ (ξηραίνω σκατόν), κυμινοπρίστης, Knicker, Geizhals (vgl. das Sprichwort: *coelum avarus in coeno quaerit*, der Geizige sucht den Himmel im Koth).

ξεστεριά ἡ (ἀστήρ, ἀστέριος), αἰθρία, heiterer Himmel, heiteres Wetter. 196, 1.

ξεστήχου, Adv. ἐκ στήθους, ἀπὸ στόματος, διαρρήδην, ausdrücklich. 46, 5.

ξεστρίφνω, ἀναστρέφειν, ἀνιέναι, zurückdrehen, nachlassen; ἐξέστριψα oder ἐξέστριψε ἡ βίδα μου, mir ist der Kopf verdreht, ich bin verrückt. M. 210.

ξετρέχω, διώκειν, ἰχνεύειν, *vestigare*, nachlaufen, nachspüren.

ξετρυπῶ, καταντᾶν, καταλήγειν, anlangen.

ξεφαντόνω (φαίνομαι?), εὐωχεῖσθαι, εἰλαπινάζειν, τέρπεσθαι, schmausen, sich belustigen. 19, 20 etc.

ξεφάντωσι ἡ, οἱ γάμοι, τὰ γαμοδαίσια, das Hochzeitsfest.

ξεφουντόνω (ἐκφύω, φυτόν), ἐξανθεῖν, aufblühen. 30, 4.

ξεχαλαρόνω (χαλαρός, χαλάω, vgl. χάλιξ), καθαιρεῖν, *diruere*, *destruere*, zerstören. 52, 4.

ξέχωρα, Adv. ἰδίᾳ, insbesondere. 133, 6.

ξοδιάζω (ἐξοδιάζειν), δαπανᾶν, ausgeben.

ξόμπλι τὸ (*exemplum*), κροσσός, θύσανος, die Franze, die Troddel.

ξομπλιάζω, κροσσοῦν, θυσάνοις ποικίλλειν, mit Quasten oder Troddeln schmücken, verzieren. 102, 9.

ξυράφι τὸ, τὸ ξυράφιον, τὸ ξυρόν, das Rasirmesser.

ξωμένω (ἔξω μένω, vgl. μένω), διανυκτερεύειν, übernachten. 148, 1. 168, 2 etc.

O.

ὄβγορο τὸ (βγαίνω, ἐκβαίνω), περιωπή, σκοπιά, Aussichtspunkt. 130, 12. 161, 3.

Ὀβρηός = Ἑβραῖος, Jude.

ὀγιά = γιά.

ὀγρός, ὑγρός, διάβροχος, nass. 167, 2 etc. Davon ὀγρασιά ἡ, ἡ ὑγρασία, die Feuchtigkeit.

ὀδύνη ἡ, ἡ ὀδύνη, τὸ ἄλγος, der Schmerz.

ὄθεν (auch ὀθέν), πρός, *versus*, gen, nach; ὄθεν τὴ δύσι, *ad occidentem versus*. 244, 7.

ὀθρός, ἐχθρός, Feind. 79, 8 etc.

ὀκκά oder ὀκά, Gewicht = 2½ Pfund. 256, 23 etc.

ὁλημερνῆς und οὐλημερνῆς, Adv. δι' ὅλης ἡμέρας, den ganzen Tag hindurch. 241, 11 etc.

ὁληνυχτῆς und οὐληνυχτῆς, Adv. τὴν νύκτα ὅλην, πάννυχα, die ganze Nacht hindurch.

ὁλοπλούμιστος (siehe πλουμί), καταπεποικιλμένος, κατάστικος, bunt geschmückt, schmuckvoll.

ὁμάδα ἡ, ὁμάς, στίφος, Truppe. 258, 11.

ὁμάδι, sonst μαζί, ὁμαδίς, ὁμοῦ, zusammen. 110, 3.

ὄμορφος, εὔμορφος, εὐειδής, καλός, hübsch, schön.

ὀμπρός, ἔμπροσθεν, πρό, *ante*, vorn, voraus.

ὀνομῆς und ὄνομης (ὄνομα) γιά, = willen; γιὰ ὄνομης θεοῦ oder γιὰ ὄνομα θεοῦ, um Gottes willen; γιὰ ὄνομής σου, oder γιὰ ὀνομῆς σου, deinetwillen, deinetwegen.

ὀνόστιμος, εὔχυμος, ἡδύς, schmackhaft, wohlschmeckend.

ὀντᾶς ὁ (türk. *oda*), ἡ οἰκία, die Wohnung; τὸ ἀνώγαιον, das obere Stockwerk. 133, 64 etc.

ὄντε, ὅτε, ὅταν, ἐπειδάν, *quum*, wenn, wann.

ὀξαποπίσω, ὕστερον, ἐξῆς, hernach, dann.

ὄξω, ἔξω, ἐκτός, ausserhalb; ὄξω καὶ νά = ausser wenn.

ὀπέρυσις, Adv. πέρυσι, vorigen Jahres.

ὄποιος, Gen. ὄτινος, ὅστις, ὃς ἄν, *qui*, wer.

ὀρά ἡ, ἡ οὐρά, der Schwanz.

ὀρανός ὁ, ὁ οὐρανός, der Himmel. 2, 10. 80, 6 etc.

ὄργητα ἡ, ἡ ὀργή, der Zorn.

ὀρδινιάζω (*ordinare*), παρασκευάζειν, zurecht machen, vorbereiten.

ὄρϑα ἡ, ἡ ὄρνις, ἡ ἀλεκτορίς, die Henne.

ὁρίζω, κύριον εἶναί τινος, κυριεύειν τινός, *imperare*, herrschen, gebieten; ὁρίσετε, bemühen Sie sich; καλῶς ὡρίσετε, willkommen. 27, 1, 228, 2. 253, 2 etc.

ὁρισμός ὁ, τὸ πρόσταγμα, der Befehl.

ὁρμηνεύγω (mit Gen.), ἑρμηνεύειν, διδάσκειν, belehren; ὁδηγεῖν, jemand den Weg weisen.

ὀρνικός (ὄρνις), μονίας, ἔρημος, einsam, verlassen (vom Vieh).

ὀρντοῦ τὸ (türk. *ordu*), στρατός, das Heer.

ὀρτάκης ὁ (türk. *ortak*), συνέταιρος, ἑταῖρος, Compagnon, Kamerad.

ὀρπίδα ἡ, ἡ ἐλπίς, die Hoffnung.

ὀρχιοῦμαι, ὀρχεῖσϑαι, springen, spielen. 187, 3.

ὅ τι νά (Zukunft), ὅταν, ἐπειδάν, ὡς πρῶτον, wenn, sobald; ὅ τι καί (Vergangenheit), ἡνίκα, ὅτε, οὐκ ἔφϑη — καί, als, kaum. 255, 8. 34, 27 etc.

οὑλημέρα und οὑλημερνῆς = ὁλημερνῆς.

οὑληνύχτα und οὑληνυχτῆς = ὁληνυχτῆς.

ὀφαλός ὁ, ὁ ὀμφαλός, der Nabel.

ὀφέτος (ἐπὶ ἔτος), τῆτες, τὸ τῆτες, heuer, in diesem Jahre. 254, 1. Davon φετεινός.

ὄφκαιρος (εὔκαιρος), κενός, leer; οὐ πεπληρωμένος, ungeladen. 244, 26.

ὀφτός, ὀπτός, gebraten.

ὄχεντρα ἡ, ἡ ἔχιδνα, *vipera*, die Otter. 299, 21 etc.

ὄχερη ἡ, ἡ ἐχέτλη, *stiva*, die Pflugsterze, der Stiel. 274, 17.

ὀψαργάς, auch ὀψὲς ἀργάς, χϑὲς καϑ' ἑσπέραν, gestern Abend.

ὀψές (ὀψέ), ἐχϑές, χϑές, gestern.

ὄψιμος, ὄψιμος, *serotinus*, spät, Spätling.

Π.

πᾶ (nur vor νὰ) = (πάω, πάεις, πάει, πᾶμε, πᾶτε, πᾶνε), siehe πάγω.

'πά = ἐπά.

παγόνι τὸ (it. *pavone*), *pavo*, ὁ ταώς, der Pfau. 231, 4.

πάγω, πάω und πᾶ, zweite Person (πάγεις), πάεις, πᾶς und πᾶ, dritte Person (πάγει), πάει und πᾶ, Plur. πᾶμε und πᾶ, πᾶτε und πᾶ, πᾶσι, πᾶνε, πᾶν und πᾶ (vgl. ϑέλω), Aor. ἐπῆγα, Imper. ἄμε, Plur. ἀμέτε; (ὑπάγω), ἔρχεσϑαι, ἰέναι, gehen; ἄγειν, führen; φέρειν, bringen. 133, 32. 162, 5 etc.

παζάρι τὸ (türk. *pasar*), ἡ ἀγορά, τὸ πωλητήριον, der Markt; ἡ συναλλαγή, der Vertrag.

παθιῶ und πατῶ, πατεῖν, treten; αἱρεῖν, erobern. 52, 4. M. 145. M. 214.

παιγινιδιώτης ὁ, στοχαστής, guter Schütze, Zieler.

παιδί τὸ, παῖς, Kind; παιδιά, Fragwort ἆρα, ἆρά γε; ne? (siehe ἄτζεμπα und ποῦρι).

παίζω, παίζειν, spielen; βάλλειν, schiessen.

παινεμένος, περιβόητος, gepriesen, berühmt.

παινῶ, ἐπαινεῖν, loben. 48, 48.

παλαμίζω und παλαμάρω (it. *spalmare*), πισσοῦν, ἐπιχρίειν, ein Schiff theeren. 133, 89. 299, 15.

πάλι, αὖ, αὖθις, wieder; πάλι καί oder πάλι καὶ δὲ (auch πάλι καὶ δὲ καὶ), εἰ δὲ μή, *sin aliter*, wo nicht, sonst. 47, 63. 194, 2 etc.

πανί τὸ, *pannus*, τὸ πανίον, τὸ ὕφασμα, τὸ λίνον, das Tuch, die Leinwand; τὸ ἱστίον, das Segel. 16, 31.

πανιέρι τὸ (it. *paniere*), *panarium*, τὸ κανοῦν, der Korb.

πάνιστρο τὸ (πανίον), τὸ τοῦ ἰπνοῦ σάρωθρον, die Ofenbürste, der Ofenwischer.

πανοῦκλα ἡ (*panucla, panicula*), vgl. πανώλης), ὁ λοιμός, die Pest.

Παντελέος ὁ, ὁ Πάντελεήμων, der Pantaleon (ein Märtyrer).

παντέρημος und παντέρμος, πανέρημος, ganz einsam, verlassen, unglücklich. Davon παντερημάσσω oder παντερημιάζω, ganz öde werden. 126, 47.

πανώρηος, πάγκαλος, äusserst schön.

παξημάδι τὸ, παξαμάδιον, διπυρίτης, der Zwieback. 48, 75.

πάπλωμα τὸ, ἐφάπλωμα, ἐπίστρωμα, das Oberbett, die Bettdecke.

παπόρι τὸ (it. *vapore*), neugr. τὸ ἀμπόπλοιον, das Dampfschiff. 139, 11.

παποῦτσι τὸ (türk. *paputschi*), τὸ πέδιλον, ἡ ἐμβάς, der Schuh. 131, 9.

παρά, ἀλλά, sondern. 48, 84. 100 etc.

παραβλέπω, παραφυλάττειν, bewachen.

παρακατινός, εὐτελέστερος, ἥττονος ἄξιος, untauglicher.

παραλαντίζω und παραλαΐζω (d. h. παραρραΐζω, siehe ῥαΐζω), παραρρηγνύναι, διαρρηγνύναι, sprengen 76, 11.

παραλοΐζω, παραλογίζεσθαι, ἔξω φρενῶν γίγνεσθαι, ausser Fassung kommen, den Verstand verlieren. M. 213.

παρᾶς ὁ (türk. *para*), türkische Münze = drei ἄσπρα; überhaupt χρήματα, Geld.

παρασέρνω oder παρασαίρνω, σαίρειν, σαροῦν, kehren, auskehren. 246, 26.

παρόν, Adv. (παρόν, παρών, πάρειμι), ἐνώπιον, ἐν ὄψει, *coram*, im Angesicht. 31, 23.

παρουκέτο τὸ (it. *parrucchetto*), das Vormastsegel. M. 95.

πάρσιμο τὸ (παίρνω), ἡ ἅλωσις, die Eroberung.

πάρτη ἡ (*pars*, it. *parte*), μέρος, Theil, Antheil.

πᾶσα = κάθα. 119, 4.

πασαλῆς ὁ (türk. *paschali*), ὑπηρέτης, Bedienter; μάχαιρα, ξιφίδιον, Messer, Dolch. 56, 34. 59, 24.

πασουμάκι τὸ (türk. *baschmak*), τὸ σανδάλιον, die Sandale, der Schuh. 166, 1. 272, 20 etc.

πασπάλη ἡ, πασπάλη, κονία, der Staub. M. 109.

πασπατεύγω (vgl. *palpare*), ψηλαφᾶν, ἐρευνᾶν, betasten, untersuchen. 55, 31.

παταρία ἡ = μπαταρία. 48, 45.

πάταχος ὁ, πάταγος, ψόφος, Geräusch, Lärm.

πατέ ἡ, sonst παθιά (πατέω), τὸ πάτημα, τὸ λάκτισμα, der Fusstritt. 59, 36.

πάτζης, Fragewort μῶν; μῶν οὖν; nun? 76, 12. 283, 21.

πατητῆρι τὸ (πατέω), ὁ ληνός, die Kelter, die Weinkelter.

πατινάδα ἡ (it. *patinata*), νυκτερινὴ ἐμμέλεια (νυκτῳδία, νυκτομέλεια), das Ständchen, die Serenade. M. 104.

πάτος ὁ, πυθμήν, Grund, Boden; φάραγξ, Schlucht.

παύτω und παύγω, Fut. θὰ πάψω, παύειν, aufhören. 116, 14.

πάχνη ἡ, Plur. τὰ πάχνη, ἡ πάχνη, *pruina*, der Reif.

πάω, siehe πάγω.

πεζεύγω, πεζέφνω oder πεζεύνω (πεζεύω) = ξεπεζεύγω. 65, 7.

πεζοῦλι τὸ (πέζα, πεζός), ἡ κλισία, *scamnum*, die Erdbank. Davon παραπέζουλο. 301, 6.

πεθύμιο τὸ, ἐπιθυμία, der Wunsch.

πεθυμῶ, ἐπιθυμεῖν, wünschen.

πελάτι τὸ, Gen. πελαθιοῦ, *palatium*, τὰ βασίλεια, der Palast, das Schloss. 75, 5. 76, 6. 108, 1 etc.

πελέκι τὸ, ὁ πέλεκυς, die Axt, das Beil.

πελελός und παλαλός (παλαιός, παλαιός), κουφόνους, ἀνόητος, leichtsinnig, thöricht. 117, 4. M. 6.

πενηντάρι, πενηνταράκι τὸ, eine 50 μίστατα fassende Tonne. 255, 12.

περακέ (πέρα ἐκεῖ), ἐκεῖ πέραν, dort drüben. 119, 1.

περάτης, sonst διαβάτης ὁ (περάω), ὁδίτης, *viator*, Wanderer; ἐπιβλής, *repagula*, Querbalken, Riegel. Davon περατόνω, μοχλοῦν, *pessulum obdere ostio*, den Riegel vor die Thüre schieben.

περβόλι τὸ (περίβολος), μηλών, *pomarium*, Obstgarten.

περδικόπανο τὸ (statt περδικοκόπανο, πέρδιξ κόπανο), Beiname der Flinte. 191, 2.

περιγιάλι τὸ, αἰγιαλός, die Küste. Davon περιγιαλιᾶς, Adv., ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ, an der Küste. 150, 2.

περιμποκλάδι τὸ, ἡ περιπλοκάς, ἡ σμῖλαξ, *taxus*, der Taxusbaum. 80, 4.

περιορχίζω, πολιορκεῖν, belagern. 31, 88.

περίπλουτος, ζάπλουτος, steinreich.

περίττου, Adv. (περιττός), καὶ μάλιστα, und zwar besonders. 254, 20 etc.

περιφανῶ, φαίνεσθαι, sich zeigen, sich sehen lassen.

περπατηξιά und πορπατηξιά ἡ, τὸ βάδισμα, der Gang.

περπατῶ und πορπατῶ, Imper. ἐπερπάτου(ν) und ἐπερπάθιουν, ἐπερπάθιες, ἐπορπάθιε, Plur. ἐπερπατούσαμε, ἐπερπατεῖτε, ἐπερπατοῦσαν und ἐπερπατούσανε· περιπατεῖν, βαίνειν, schreiten, gehen. 58, 90. 129, 4. 131, 38. 175, 1.

πεσχέσι τὸ (türk. *peskess*), soviel als χανίσκι.

πέταλο τὸ, τὸ τοῦ ἵππου ὑπόδημα, das Hufeisen; ἡ σπάθη, die Weberlade. 223, 16. 296, 2. Davon πεταλιά ἡ. M. 23.

πετεινός ὁ, ὁ ἀλεκτρυών, der Hahn. 123, 20. 127, 30.

πετραχῆλι τὸ, τὸ ἐπιτραχήλιον, die Stola.

πετροκόντυλο τὸ (siehe κοντύλι), ἡ γραφίς, der Griffel. Davon πετροκοντυλάτος, soviel als σύμμετρος, λεπτός, regelmässig, schön, fein.

πετροκοτσυφός ὁ, κόττυφος ὁ κύανος (ὅμοιος τῷ μέλανι κοττύφῳ ἐστί, φαιός, τὸ δὲ μέγεθος μικρῷ ἐλάττων· οὗτος ἐπὶ τῶν πετρῶν καὶ τῶν κεράμων τὰς διατριβὰς ποιεῖται· τὸ δὲ ῥύγχος οὐ φοινικοῦν ἔχει καθάπερ ὁ κόττυφος. Arist. h. an. 9, 19.), *merula*, die Amsel.

πετρόνω (πέτρα), ἐπιθλίβειν, ἐπιπιέζειν, *gravare*, mit Steinen belegen, beschweren, drücken.

πέτσα ἡ (it. *pezza*), ὀθόνιον, das Tuch.

πετυχαίνω, ἐπιτυγχάνειν, treffen.

πέφτω, πίπτειν, fallen; πέφτω, mit Gen., συγνώμην αἰτεῖσθαι, um Verzeihung bitten. M. 189.

πηγαίνω und πχαίνω, πηγαίνεις und πχαίνεις, πηγαίνει und πχαίνει, Plur. πηγαίνομε und πχαίνομε, πηγαίνετε und πχαίνεστε, πηγαίνουνε und πχαίνουν(ε); = πάγω (siehe dasselbe).

πηγοῦνι τὸ, ὁ πώγων, das Kinn.

πήσσω, πηγνύναι, τυροῦν, gerinnen lassen. 111, 6 etc.

πήχη ἡ, ὁ πῆχυς, die Elle. 266, 21.

πιάνω (πιάζω), πιάνεις etc., Aor. ἔπιασα, Imper. πίασε und πιᾶς, πιάσετε und πιάστε; λαμβάνειν, nehmen.

πιάστρα ἡ (it. *piastra*), das Flintenschloss.

πιάτο τὸ (it. *piatto*), τὸ τρυβλίον, ἡ παροψίς, der Teller. 63, 3.

πιδέξιος, ἐπιδέξιος, δεξιός, gewandt, geschickt.

πιθαμή ἡ, ἡ σπιθαμή, die Spanne. 118, 11.

πιθάρι τὸ, ὁ πίθος, ὁ βίκος, das Fass.

πιλάβι τὸ (türk. *pilaff*), ein türkisches Gericht, welches aus Reis besteht und in Wasser oder Fleischbrühe gekocht und mit zerlassener Butter überzogen wird: Pilaw. Davon πιλαβᾶς ὁ, der Pilawfresser, d. h. der Türke.

πινάκι τὸ, ὁ πίναξ, τὸ σκαφίον, eine kleine Wanne, ein kleiner Trog; Getreidemaass = ½ μουζοῦρι. 307, 75.

πινομῆς (ἐπὶ ὄνομα) = ὀνομῆς.

πίτερα τὰ, τὰ πίτυρα, die Kleien; χάνω ἕναν πρᾶμμα πίτερα, σπαράττειν, κατακερματίζειν, zerstücken. 59, 31.

πιτυλῶ (πιτυλῶ, πτύω), ἀποβλύζειν, aussprudeln.

πλαγιάδα ἡ (πλάγιος), ἡ κλιτύς, der Abhang (seitwärts). 153, 3.

πλαγιάζω, κατακλίνεσθαι, sich niederlegen, zu Bette gehen.

πλάϊ τὸ, d. h. πλάγι = πλαγιάδα. 304, 25.

πλακόνω (πλακόω) = πετρόνω.

πλάνη ἡ, τὸ δέλεαρ, τὸ θέλγητρον, Verlockungsmittel, der Reiz.

πλαντῶ (Etym.?), ἀποπνίγειν, ersticken. 41, 26.

πλάτη ἡ, ἡ πλάτη, ἡ ὠμοπλάτη, das Schulterblatt; τὰ νῶτα, der Rücken.

πλεξοῦδα ἡ (πλέξις, πλέκω), ὁ πλόκαμος, ἡ πλοκαμίς, der Zopf.

πλερωμή ἡ, d. h. πληρωμή (*pleo*, πληρόω), ἀπότισις, die Zahlung.

πλησιαίνω, πληθύνειν, vermehren. 279, 17.

πλήσιος (πλῆθος), περιττός, δαψιλής, ἄφθονος, *abundans*, reichlich.

πλιό und πλιά, πλέον, *plus*, mehr; ὁ πλιό oder ὁ πλιά = Superl., fr. *le plus*, am meisten.

πλουμί τὸ (*pluma*), ζωγράφημα, ποίκιλμα, Zierath, Schmuck.

πλώρη ἡ, ἡ πρῶρα, der Vordertheil des Schiffs.

πνεμματικός ὁ, sonst ξαγοράρης, ὁ πνευματικός πατήρ, der Beichtvater.

ποδαρά ἡ (ποῦς), τὸ περιπόδιον, der Hosensaum.

πόδε, δεῦρο, hierher.

ποδιά ἡ, ἡ πτέρυξ, τὸ περίζωμα, die Schürze. 128, 9. 223, 3.

ποθές, ποθί, πη, που, irgendwo, irgendwohin; οὐδαμοῦ, οὐδαμῇ, nirgends.

ποιός, Gen. τίνος (siehe ὅποιος), τίς? ὅστις, wer? welcher. 13, 54. 240, 23. M. 126 etc.

ποκάμισο τὸ (it. *camicia*), χιτώνιον (neugr. τὸ ὑποκάμισον), das Hemd.

πολεμάρχος, πρόμαχος, πολεμιστής, ein tapferer Krieger.

πολεμῶ, πολεμεῖν, kämpfen; σπουδάζειν, προθυμεῖσθαι, streben; θεραπεύειν, pflegen.

πολιτεία ἡ = πόλις, Stadt.

πολυξομπλιασμένος (siehe ξόμπλι), πλήρης θυσάνων, πολυποίκιλος, schmuckvoll.

πονέντες ὁ (it. *ponente*), ὁ ζέφυρος, der Westwind. 174, 1.

πορεύγομαι, διαγίγνομαι, ἐξαρκοῦμαι, auskommen, leben. 218, 8 etc.

πορίζω (πόρος), ἐξιέναι, ausgehen. 61, 128 etc.

πόρος ὁ (πόρος), ἡ δίοδος, ἡ θύρα, der Durchgang, die Thüre. 35, 126 etc. Davon πορτέλα. 307, 68.

πορπατῶ und πορπατηξιά, siehe περπατῶ und περπατηξιά.

πορρά, bei den Sphak. = πολλά.

πόρτα ἡ, *porta*, ἡ θύρα, die Thüre. 177, 3 etc.

πορτέλο τὸ (it. *portella*), das Schiessloch, die Stückpforte (beim Schiff.)

πόρτο τὸ (it. *porto*), *portus*, ὁ λιμὴν, der Hafen.

ποτάσσω (ὑποτάσσω), κεκτῆσθαι, besitzen.

ποτέ, οὐδέποτε, nie; ποτέ μου δέν, in meinem Leben nicht. 241, 10. M. 209 etc.

πουλί τὸ (*pullus*), ὄρνις, Vogel.

ποῦρι, Fragewort (*pueri*, Kinder, vgl. παιδιά), οὐ, οὐκοῦν, *nonne*? nicht? nicht wahr? 148, 5. 272, 15 etc.

πούστης ὁ (türk. *pust*), κίναιδος, Schandbube, unnatürlicher Wollüstling. 61, 64.

πραγένω, Fut. θὰ πραγύνω, πραΰνεσθαι, sich mildern, zahm werden. M. 236.

πρᾶμμα τὸ, τι, etwas; πρᾶμμα δέν, οὐδέν, nichts; μουῖδὲ (oder μηδὲ) πρᾶμμα, gar nichts.

πραμματευτής ὁ, πραγματευτής, ἔμπορος, Handelsmann, Kaufmann.

πράσσω, φοιτᾶν, *frequentare*, verkehren.

πρέζα ἡ (it. *presa*), *praeda*, ἡ λεία, die Beute.

πρεμαζόνω (siehe μαζόνω), συνάγειν, versammeln, zusammen berufen. 58, 47. 141, 3 etc.

πρεπειά ἡ, ἡ εὐπρέπεια, ὁ κόσμος, der Anstand, die Zierde. Davon πρεπίζω, κοσμεῖν, schmücken.

πρεπό τὸ, πρέπον, passend, schicklich. 32, 20.

πρίκα ἡ, ἡ πικρία, die Bitterkeit.

πρικαίνω, πικραίνειν, bitter machen, erbittern.

πρικύς, πρικειά, πρικύ, πικρός, bitter. Davon πρικοχάροντας. 293, 56.

πριτσιπάτο τὸ (*principatus*, it. *principato*), ἡγεμονία, das Fürstenthum.

πριχοῦ, auch πρίχου, sonst προτοῦ (vgl. πρίν γε, πρὶν ἤ, προτοῦ), πρίν, bevor, ehe. 131, 58. 132, 7. 143, 4 etc.

προβαίνω, Fut. θὰ προβάλω, προφαίνεσθαι, erscheinen.

πρόβειος, προβάτειος, *ovinus*, vom Schafe.

πρόβολος, ἐξαίρετος, hervorragend.

προεστός oder προεστώς ὁ, προεστώς κώμης, κωμάρχης,

Dorfschulze. 61, 13 etc. Davon προεστοκαπετάνιος, 58, 57.

προξενητής ὁ, ὁ προξενητής, der Brautwerber.

προσερινός und προσωρίνός (πρὸς ὥραν), ἐφήμερος, *praesentaneus*, provisorisch, augenblicklich.

προσκέφαλο τὸ, τὸ προσκεφάλαιον, das Kopfkissen. 103, 11.

προυκιά τὰ und προῦκα ἡ, ἡ προίξ, die Mitgift.

πρωτομέρι τὸ (πρῶτον ἥμερος), πρωτόζευκτος βοῦς, ein im ersten Jahre ins Joch gespanntes Rind. 274, 16.

πυροφύτυλο τὸ (siehe φτύλι), ἔναυσμα θειοῦχον, der Schwefelfaden. M. 119.

πχαίνω, Plur. zweite Person πχαίνεστε. 1, 10. 73, 8. 79, 8; siehe πηγαίνω.

πωειθῆ = εἰπωθῆ, λεχθῆ. 13, 65 (vgl. 116, 18).

πωρικό τὸ, ἡ ὀπώρα, die Baumfrucht, das Obst. 207, 1 etc.

P.

ραγκάδι τὸ, bei den Sphak. = λαγκάδι.

ῥαέτι τὸ (türk. *raïet*), ἡ ξενία, das Gastmahl, die Gastfreundschaft. 13, 48.

ῥαζακί τὸ (türk. *rasaki*), βότρυς μεγαλόρραξ, eine Art schöner Weintrauben, deren Beeren besonders gross sind. 125, 15.

ῥάϊ τὸ (ῥάχις? vgl. δείχνω τὴ ῥάχη μου = *terga vertere*), ἡ ὑποταγή, die Unterwerfung. 48, 26.

ῥατζω, ῥηγνύναι, zersprengen; ῥήγνυσθαι, zerspringen, bersten.

ῥακή ἡ und ῥακί τὸ (türk. *rakki*), οἰνόπνευμα, der Branntwein. 254, 16. 256, 16. M. 223.

ῥαμπῆς ὁ (türk. *rabi*), ὁ θεός, der Gott. 34, 14. 244, 6.

ραμπρή ἡ, bei den Sphak. = λαμπρή.

ραμπροχριστόγεννα τὰ, bei den Sphak. = λαμπροχριστόγεννα = πάσχα καὶ χριστούγεννα, Ostern und Weihnachten.

ῥαπάνι τὸ, ἡ ῥαφανίς, der Rettich. 317, 5.

ῥάπη ἡ (ῥίψ), ἡ καλάμη, der Halm, die Stoppel. 262, 13.

ῥάσο τὸ (*rasum*. it. *raso* = abgetragen), sonst καπότο, ὁ τρίβων, ἡ χλαῖνα, ein grober Mantel, Ueberrock. Davon ῥασοτυλιμμένος, τρίβωνα περιβεβλημένος (scherzh.). 35, 16.

ῥάχη ἡ (ῥάχις), τὰ νῶτα, der Rücken.

ῥαχοκοκκάλα ἡ, ἡ σπονδυλικὴ στήλη, ἡ ῥάχις, der Rückenwirbel, die Wirbelsäule. 259, 7.

ῥέγομαι, ὀρέγεσθαι, δι' ἡδονῆς ἔχειν, gern haben, lieben. 154, 4 etc.

ῥεφουδάρω (*refutare*), ἀπολείπειν, ἀφιέναι, aufgeben, lassen. 52, 19.

ῥήγας ὁ, ῥήγισσα (selten ῥήγα), *rex*, βασιλεύς, König. 75, 7. 76, 12. 219, 4 etc.

ῥημοκούραδο τὸ = ἔρημο κουράδι, ἄθλιον ποίμνιον, elendes, verkrüppeltes Zuchtvieh.

ῥιάλι τὸ (ven. *reale*) = γρόσι. M. 60 etc.

ῥίζα ἡ, ἡ ῥίζα, die Wurzel; ὑπώρεια, der Fuss eines Berges; ῥίζα τσῆ δουλειᾶς, ἡ ἀρχή, τὸ αἴτιον, der Grund einer Sache, der Urgrund.

ῥιζικάρης ὁ, sonst τυχερός, der Glück hat. 309, 2.

ῥίζικο und ῥιζικό τὸ (it. *risico*, *rischio*), ἡ τύχη, das Glück. 176, 2. 309, 4 etc.

ῥιζιμιός, ῥιζοπαγής, ἔμπεδος, eingewurzelt, fest. 126, 28.

ῥίζωμα τὸ (siehe ῥίζα), τὸ ἄναντες, *acclivitas*, die Steigung, der Weg bergauf. 153, 3 etc.

ῥίμα ἡ (it. *rima; rumor*), ὁ λόγος, die Sage.

ῥιτζᾶς ὁ (türk. *ridja*), ἡ δέησις, die Bitte. 60, 16. 124, 6.

ῥόβι τὸ, ὁ ὄροβος, die Erbse (*ervum Ervilia*, L.).

ρογιάζω, bei den Sphak. = λογιάζω.

ρόγος ὁ, bei den Sphak. = λόγος. 90, 6.

ῥοδαρά ἡ, ῥόδινος στέφανος, στέφανος, Rosenkranz, Kranz.

ῥοδίζω ψωμί, ῥοδίζειν, rosenroth färben (diese Farbe gibt man dem Brote, indem man einen Strauch am Backofenloch anbrennt); ῥοδίζει ἡ γιἀνατολή, ὑποφαύσκει, ἡ ἡμέρα ὑπολάμπει, der Tag bricht an. 41, 69. 283, 1 etc.

ῥοζοναμέντο τὸ (it. *ragionamento*), ἡ διάλεξις, *colloquium*, das Gespräch. 143, 1 etc.

ῥοζονάρω und ῥοζοναρίζω (it. *ragionare*), διαλέγεσθαι, λαλεῖν, *colloqui*, reden, plaudern; ποιὸς σοῦ μιλεῖ oder ῥοζονάρει oder ῥοζοναρίζει? wer ist deiner würdig? 28, 46.

ροισμός ὁ, bei den Sphak. statt λοϊσμός, d. h. λογισμός.

ῥόκα ἡ (it. *rocca*), ἡ ἠλακάτη, der Spinnrocken. 301, 18.

ῥοσμαρί τὸ (it. *rosmarino*), auch δεντρολίβανο, ἡ λιβανωτή, *rosmarinus*, der Rosmarin. M. 54.

ῥοσποῦ ἡ türk. *rospu*), ἡ πόρνη, die Hure. 140, 25.

ῥοῦγα ἡ (vgl. ῥύμη, ῥωγάς, fr. *rue*, ῥέω), ἀγυιά, *vicus*, die Gasse.

ῥουγόπορτα ἡ, wie αὐλόπορτα, ἡ πύλη, das Thor.

ῥουμάνι τὸ und ῥοῦμι (türk. *orman*) = μαδάρα. 308, 11.

ῥουφιανός (it. *ruffiano*), μαστροπός, Kuppler.

ῥοῦχο τὸ (Etym.?), ἔνδυμα, Kleid. 49, 42. 174, 5 etc.

ῥύζι τὸ, ἡ ὄρυζα, der Reis (it. *riso*). Davon ῥυζόγαλο τὸ, der Milchreis.

ῥῶγα ἡ, ἡ ῥάξ, die Weinbeere; ἡ θηλή, die Brustwarze, die Zitze; ὁ μισθός, der Gehalt, der Lohn. 262, 6. 278, 4.

ῥωτῶ = ἐρωτῶ.

Σ.

'ς = εἰς.

σά, σάν, ὡσάν, ὡς, gleichwie, wie; ὅταν, ἐπειδάν, *quum*; εἰ, ἐάν, *si*, wenn.

σαγάνι τὸ (türk. *sahan*), χάλκωμα, χαλκίον, Kupfergefäss.

σαγοῦνα ἡ, ἡ σιαγών, der Kiefer, der Kinnbacken. 61, 79.

σαΐτα ἡ, *sagitta*, τὸ βέλος, der Pfeil; ἡ κερκίς, das Webeschiff. 117, 16. Davon σαϊτεύγω, *sagittare*, mit Pfeilen schiessen, verwunden.

σακοῦλα oder σακκοῦλα ἡ, *sacculus*, ein grosser Sack. 253, 20.

σακοῦλι τὸ, σακίον, kleiner Sack; Mass für Geld = 500 γρόσια. 268, 2.

σαλεύγω, σαλεύεσθαι, κινεῖσθαι, sich bewegen; ἐσάλεψε ὁ νοῦς μου, wie μοῦ 'γγιξε 'ς τὸ νοῦ, *mente captus sum*.

σαλιάρης, σιαλώδης, voll Geifer.

σαλιεριστής ὁ (*Salii*, *Saliaris*), μελῳδός, ἀοιδός, Sänger. 299, 23.

σαμιάμιθος ὁ (μιαίνω, Etym.?), ὁ ἀσκάλαβος, *lacerta muralis*, die Mauereidechse. Davon (scherzh.) σαμιαμιθόσφαχτα τὰ. 311, 2.

σάν = ὡσάν.

σανάδα ἡ (Etym.?), ἡ αἴγαγρος, die weibliche Gemse.

σαρδίνια τὰ (Σαρδινία), ὑποδήματα, κνημίδες, eine Art schöner rother Stiefeln.

σαρίκι τὸ (türk. *sakrik*), ἡ τιάρα, τὸ στρόφιον, der Turban. 275, 12.

σαρμᾶς ὁ (türk. *sarma*), ὅπλον, eine Art verzierte und gute Flinte, deren innere Rohrwand spiralförmig ist. 51, 11.

σᾶςε, Pron. (vor dem Verbum) = σᾶς, Gen. und Accus. Plur. von σύ.

σασιρντίζω (türk. *sassirdi*), πτοεῖσθαι, ταράττεσθαι, in Verlegenheit kommen, sich verwirren. 58, 46.

σαφῆς (türk. *safy*), καθαρῶς, σαφῶς, lauter, rein; ἀεί, immer.

σγουραφιά ἡ, ἡ ζωγραφία, das Gemälde.

σγουραφίζω, ζωγραφεῖν, malen.

σγουράφος ὁ, ὁ ζωγράφος, der Maler.

σγουρός (vgl. *cirrus*, γυρός und οὖλος, wie σγουράφος von ζωγράφος), οὖλος, οὐλόθριξ, *cirrus*, lockig, kraushaarig. 294, 45. Davon σγουρομάλλης und σγουροπλεμμένος.

'ςὲ = εἰς.

σεβντᾶς ὁ (türk. *sewda*), ὁ ἔρως, *cupido*, die Liebe. M. 68.

σειρά ἡ, ἡ γενεά, das Geschlecht. 133, 55 etc.

σεΐρι τὸ (türk. *seïr*), ἡ θέα, ἡ τέρψις, der Anblick, das Vergnügen (beim Schauen). 122, 35.

σέλα ἡ (*sella*), ἡ σάγη, τὸ ἐφίππιον, der Sattel.

σελάκι τὸ, Demin. von σελί.

σελαμέτι ἡ (türk. *selamet*), ἡ εὐοδία, die Wohlfahrt. M. 83.

σελί τὸ (σέλα), ἴζημα, κοιλάς, Bergsattel, kleine Hochebene.

σενέτι τὸ (türk. *senet*), χειρόγραφον, χρεόγραφον, der Schuldschein. 35, 46.

σεράγιο τὸ (türk. *serai*), τὰ βασίλεια, der Palast.

σερασκέρης ὁ (türk. *serasker*), στρατηγός, der Feldherr. 35, 2 etc.

σερταρέ ἡ (σέρνω, σέρτης = σύρω, σύρτης), ἡ ἀγχόνη, ὁ βρόχος, ein Strick zum Erhängen.

σεφέρι τὸ (türk. *sefer*), ἡ στρατεία, der Kriegszug.

σηκωμός ὁ, ἡ στάσις, der Aufstand.

σημάδι τὸ, τὸ σημεῖον, das Zeichen, das Merkmal; ὁ σκοπός, τὸ σημεῖον, das Ziel.

σιάζω (ἴσιος = ἴσος), εὐθετεῖν, ebenen, anordnen; δὲ μου σιάζει = δὲ μοῦ βολεῖ, es passt mir nicht.

σιγγλί τὸ (*sitella*, *situla*, vgl. σίγλος), καδίσκος, ein kleiner Eimer.

σιγοῦρος (*securus*, it. *sicuro*), ἀσφαλής, βέβαιος, sicher, fest. Davon σιγουρέρνω und σιγουράρω, ἐχυροῦν, in Sicherheit setzen, befestigen. 46, 40.

σιλαχλίκι τὸ (türk. *silaklik*), ζωστὴρ ὁπλοδόχος, ein Ledergurt, der vorn breit und mit mehrern Lagen zur Aufnahme von Waffen versehen ist: Waffengürtel. 242, 5.

σιμά, Adv. (it. *prossimo*, vgl. στέρνα), ἐγγύς, nahe.

σιμόνω (it. *prossimare*), πλησιάζειν, sich nähern. 131, 13. 137, 7. 193, 4 etc.

σιορημάζω und **σιορημάσσω**, auch **σιωρημάζω** (σόος σῶς ἐρημόω), κατερημοῦν, gänzlich zerstören; κατερημοῦσθαι, ganz öde werden.

σιργιάνι τὸ (türk. *seïran*), ὁ περίπατος, der Spaziergang. Davon σιργιανίζω, spazieren gehen. 59, 35. 132, 2. 241, 2 etc.

σιρόκος ὁ (it. *siroco*), ὁ εὖρος, der Südostwind. 116, 3.

σισιναμέντο τὸ (it. *assassinamento*), δολοφονία, der Meuchelmord; ταραχή, κραυγαί, Lärm, Geschrei, *tumultus*.

σιτζίμι τὸ (türk. *sidsim*), σχοινίον, σπάρτον, das Seil. 21, 18.

σιώρ ὁ (it. *signor*), κύριος, Herr.

σκάλα ἡ, *scalae*, κλίμαξ, die Treppe, die Leiter; ὁ ἀναβολεύς, der Steigbügel. 181, 4. 263, 18. 293, 28 etc.

σκαλί τὸ, auch **σκαλοπάτι**, ὁ κλιμακτήρ, die Stufe.

σκαλιά ἡ (siehe σκάλα), πτερνισμός, κεντρισμός, der Spornstoss.

σκαλίδα ἡ, ἡ σκαλίς, der Spaten. Davon σκαλίζω, scharren.

σκαλόνω (siehe σκάλα), ἀναρριχᾶσθαι, klettern; ἀγκιστρεύεσθαι, ἐμπλέκεσθαι, sich anhaken.

σκαλοπάτι τὸ, Plur. τὰ σκαλοπάθια (σκάλα πατῶ) = σκαλί.

σκαμνί τὸ, *scamnum*, θῶκος, der Stuhl; τράπεζα, Tisch. 110, 5. 177, 4.

σκανίζω (σκατίζω? vgl. ἐσχάρα und σικχαίνω), κακῶς ὄζειν, stinken. 252, 18.

σκανταλίζω, ἐρεθίζειν, aufreizen.

σκαπαβία ἡ (it. *scabavia*), ἡ ἄκατος, ein Fahrzeug, die Brigantine. 17, 44.

σκαπέτι τὸ, ἡ σκαπάνη, der Spaten. 257, 15.

σκαρί τὸ, ἐσχάρα, ὑπόβαθρον, das Gestell.

σκαρόνω, ἱστάναι, stellen, anstellen.

σκαρόνω, bei den Sphak. statt σκαλόνω. 102, 13.

σκενιάδα ἡ und σκενιός ὁ, auch σκενιό τὸ, σκιάς, Schattendach, Schatten. 120, 2. M. 209.

σκεντσές ὁ (türk. *iskendjè*), βάσανος, Qual.

σκεντσεύγω, βασανίζειν, martern, quälen. 49, 44.

σκιαέτι τὸ (türk. *schikiaët*), ἡ ἔγκλησις, ἡ αἰτίασις, die Anklage.

σκιαουλές und σκιαουλιᾶς δὲν (σκιὰ οὖλος, ὅλος) = τὸ παράπαν, παντάπασι, durchaus nicht, ganz und gar nicht. 48, 8 etc.

σκιᾶς (σκιά), τοὐλάχιστον, wenigstens. 48, 36. 210, 5 etc.

σκίζω, σχίζειν, zerreissen. 155, 4 etc.

σκλαβέρι τὸ (Etym.?), κώδων, Schelle, Glocke.

σκλάβος ὁ (ven. *esclavo*), δοῦλος, ὑποχείριος, der Sklave.

σκοινί τὸ, τὸ σχοινίον, der Strick.

σκολάζω (σχολή), παύεσθαι, aufhören.

σκόντρα ἡ (it. *scottra*; *scutra*), πλοῖον, eine Art Schiff. 299, 15.

σκοπός ὁ, ὁ νόμος, τὸ μέλος, die Melodie. 189, 5. 285, 4 etc.

σκοτεινάγρα ἡ, τὸ σκότος, die Finsterniss. 131, 40.

σκοτόνω (σκοτόω), φονεύειν, tödten.

σκούζια ἡ (it. *scusa*), *excusatio*, ἡ πρόφασις, die Entschuldigung.

σκουζιοῦμαι, σκύζεσθαι, knurren, murren; davon σκουζιάρομαι, *se excusare*, προφασίζεσθαι, sich entschuldigen. 254, 3 etc.

σκουλοῦδι τὸ (σκολλύς, σκόλλυς), ὁ λόφος, der Schopf; ὁ πόκος, die Flocke.

σκοῦρος und σκουρός (it. *scuro*; *obscurus*), φαιός, braun.

σκουτέλι τὸ (*scutella*), τρυβλίον, Teller. 111, 7.

σκούφια ἡ (it. *scufia*), πιλίον, Haube, Mütze.

σκουφίδα ἡ, ὁ λόφος, der Helmbusch. 133, 100.

σκραφνί τὸ (Etym.?), ὁ κλῆρος, das Loos. 118, 7.

σκροπίζω und σκροπῶ, auch σκορπίζω und σκορπῶ, σκορπίζειν, σκεδαννύναι, zerstreuen, umherstreuen.

σκῶτι τὸ, Gen. σκωθιοῦ (vgl. συκωτόν, σῦκον), *jecus*, τὸ ἧπαρ, die Leber. 201, 4. M. 62.

σμαγδάλι τό (türk. *masgal*), ἡ τοξότις, die Schiessscharte.

σμίγω, μίσγειν, μιγνύναι, *miscere*, mischen; συνέρχεσθαι, συνιέναι, zusammenkommen.

σόϊ τὸ (türk. *soï*), τὸ γένος, die Rasse, das Geschlecht.

σοκάκι τό (türk. *sokak*), ἡ λαύρα, die Gasse. 267, 12. 284, 2 etc.

σολατσάρω (it. *sollazare*), περιπατεῖν, spazieren gehen. M. 37.

σομάρι τὸ (σαγμάτιον), τὸ σάγμα, τὰ κανθήλια, *clitellae*, der Saumsattel.

σονάρω (*sonare*), κωδωνίζειν, klingeln, läuten. 246, 23.

σόντας (ἐς, εἰς ὅταν), νῦν ὅτε, jetzt da, jetzt wo.

σοντηρῶ = συντηρῶ. 241, 3 etc.

σόπρα, Adv. (it. *sopra; super*), ἄνω, oben; ἆρον! heb auf! M. 95.

σοῦβλα ἡ (*subula*), ὁ ὀβελός, *veru*, der Bratspiess.

σουβλί τὸ, *subula*, τὸ ὀπήτιον, die Pfrieme, die Ahle. M. 177.

σουλτάτος und σουρτάτος ὁ (it. *soldato*), στρατιώτης, Soldat; ὅπλον, Waffe, Flinte. M. 227.

σουράδι τὸ (σύρω), πλόκαμος, βόστρυξ, Zopf, Locke. Davon σουραδοπλέκω. 293, 3.

σουρόνω (vgl. σύρω, σειρόω, *rorare*), trans. διυλίζειν, durchseihen; intrans. διαρρεῖν, σταλάζειν, tröpfeln, triefen; καταυαίνεσθαι, trocken werden.

σουσοῦμι τὸ (σύσσημον), ὁ χαρακτὴρ τὸ γνώρισμα, der Zug, das Kennzeichen. 172, 14. 305, 12.

σοφᾶς ὁ (türk. *soffah*), τὸ ἀνάκλιντρον, ἡ κλισία, Ruhebank, das Sofa. 27, 18.

σπάγος ὁ (it. *spago*), τὸ λίνον, ὁ λινόδεσμος, die Schnur, der Bindfaden.

σπαρμένο τὸ, Plur. σπαρμένα und σπαρτά, τὸ σπέρμα, τὸ λήϊον, die Saat, das Saatfeld.

σπέρνω, σπείρειν, säen, besäen.

σπίθα ἡ, ὁ σπινθήρ, der Funke.

σπίτι τὸ, Gen. σπιθιοῦ (*hospitium*), οἰκία, οἶκος, Haus. 135, 10 etc.

σπιτικό τὸ, ὁ οἶκος, *domus*, das Hauswesen, das Haus.

σταθῶρι τὸ (*statura*), σῶμα περικαλές, eine erhabene Gestalt. 131, 8.

σταλιά ἡ (σταλάω), ἡ σταγών. der Tropfen.

σταλίζω (it. *stallare*, στατίζω, Eur. El.), ἐν μεσημβρίᾳ ἀναπαύειν, ausruhen lassen (nur vom Vieh). 120, 2. 311, 3.

σταλίστρα ἡ, ἀναπαυστήριον, Ruheplatz (vom Vieh). 126, 49.

σταμνί τὸ, σταμνίον, Wasserkrug.

στάρι τὸ, ὁ σῖτος, der Weizen; στάρι heissen auch mehrere nicht tanzende Personen, die sich einander an den Händen

halten und den zwei Tänzern folgen.

σταροσήκαλι ἡ (στάρι σήκαλι, *secale*), μίγμα σίτου καὶ ζέας. 200, 4.

σταῦλος ὁ, *stabulum*, ὁ σταθμός, ὁ σηκός, der Stall. 307, 13.

'στε = ὥστε, ἕως, bis. 13, 5 etc.

'στε = εἴστε. 13, 51 etc.

στειράρης ὁ und **στειροβοσκός**, einer der die unfruchtbaren Schafe hütet. 272, 19.

στειροματζιέτα ἡ (siehe ματζιέτα), στεῖρα βοῦς, δάμαλις, *juvencu*, eine junge Kuh.

στειροπρόβατο τὸ, πρόβατον, ἑνὸς ἔτους, einjähriges Schaf.

στειροσάναδο τὸ, στεῖρα, ἀκμαία αἴγαγρος, eine junge Gemse. 187, 4.

στειροχωρίζω = χωρίζω τὰ στεῖρα ἀπὸ τὰ ἔγγαλα. 120, 11.

στέκω, ἑστηκέναι, stehen; **στέκει νά** ... oder **στέκεται νά** .... ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς ἵσταται, es steht auf dem Entscheidungspunkte. 116, 4 etc.

στελιάρι τὸ, τὸ στελεόν, ἡ λαβή, der Stiel, der Griff.

στερεύγω (στερεός, στερεόω), ἀποτίθεσθαι, διαφυλάττειν, bei Seite legen, aufbewahren.

στεριά ἡ (στερεός), ἡ ξηρά, *continens*, das feste Land; **στεριᾶς** oder **τσῆ στεριᾶς**, κατὰ γῆν, zu Lande. 4, 3. 47, 14 etc.

στέρνα ἡ, *cisterna*, ἡ δεξαμενή, der Wasserbehälter. Davon **στερνιάζω**, in einen Wasserbehälter leiten. 121, 13. 240, 4.

στιβάνι τὸ (it. *stivale*), ἡ κνημίς, der Stiefel. 254, 7.

στιμάρω (it. *stimare*), *aestimare*, τιμᾶν, abschätzen; τιμᾶν, hoch achten.

στόρια ἡ (ἱστορία), γραφή, εἰκών, Bild.

στραβός, τυφλός, blind. 271, 6 etc.

στραθειά ἡ (στράτα, στρατεύω, vgl. στρατεία), πορεία, ὁδοιπορία, die Reise (zu Fuss). 254, 8. II. 103 etc.

στραθιώτης ὁ, στρατιώτης, Soldat; (von στράτα) ὁ δοιπόρος, Reisender.

στράτα ἡ (*strata*), ἡ ὁδός, der Weg, die Strasse.

στρατεύγω, ὁδοιπορεῖν, ἀποδημεῖν, in die Fremde gehen, reisen.

στρατί und **στρατάκι** τὸ, ὁ στίβος, ἡ ἀτραπός, *semita*, der Fussweg.

στρίβγω und **στρίφνω**, στρέφειν, zusammendrehen.

στριφογυρίζω, στροφοδινεῖν, drehen, umwenden.

στρῶμα τὸ, auch **κλίνη** ἡ, ἡ κλίνη, ἡ εὐνή, das Bett. 129, 27.

στρωμνί τὸ, ἡ στρωμνή, die Decke.

στυλόνω, στυλοῦν, mit Säulen stützen; (vom Vieh) ἄναντα ἐλαύνειν, bergauf treiben. 122, 12.

συβάζω, συμβιβάζειν, vergleichen, versöhnen.

συζευτής ὁ (συζεύγνυμι), συγ-

γέωργος, Genosse beim Ackerbau.

συϑήκη ἡ, συνϑήκη, der Vertrag. 49, 9.

συμμισιακός (σὺν μισός, d. h. ἥμισυς), ἀμφοτέροις κοινός, beiden gehörig, gemeinschaftlich.

συμπάϑειο τὸ, συγγνώμη Verzeihung; παίρνω συμπάϑειο, um Verzeihung bitten.

συναποβγάνω, προπέμπειν, *deducere*, begleiten.

συνορίζομαι, συνερίζειν, ἁμιλλᾶσϑαι, *aemulari*, wetteifern.

σύντεχνος ὁ, σύντεχνισσα ἡ, ἀνάδοχος, der Pathe.

συντηρῶ, ϑεωρεῖν, ϑεᾶσϑαι, schauen, sehen.

συνωροπαντρεμμένος, νεόγαμος, erst kürzlich verheirathet. 109, 8.

συρμαλί (türk. *sirmaly*, vgl. σύρμα) = συρμαλένιος, χρυσόπαστος, χροσοϋφής, mit Gold gesprenkelt.

συρρογιάζομαι, bei den Sphak. statt συλλογιάζομαι, λογίζεσϑαι, nachdenken.

σφάκα ἡ (σφάκος), ἡ ῥοδοδάφνη, der Oleander. 240, 26 etc.

σφαλίζω (ἀσφαλής), κλείειν, schliessen.

σφαλιχτός, κεκλεισμένος, geschlossen.

σφάνταμα τὸ, τὸ φάντασμα, das Phantom, das Gespenst. 134, 5.

σφαρῶ und σφαράσσω, σφαδάζειν, zucken.

σφαχτό τὸ (σφάζω), τὸ πρόβατον, ἡ ὄϊς, das Schaf.

σφυριά ἡ, τὸ σύρισμα, der Pfiff. 122, 14.

σφυρίζω, συρίζειν, pfeifen.

σωϑικά τὰ (ἔσω), τὰ ἐντόσϑια, die Eingeweide. M. 8.

σωνίζω (σῶς), παύεσϑαι, aufhören. 263, 24.

σώνω (σῶς), ἐξαρκεῖν, ausreichen. 268, 4.

σωπαίνω, σιωπᾶν, schweigen.

T.

ταβέρνα ἡ, *taberna* (it. *taverna*), τὸ καπηλεῖον, das Wirthshaus. 251, 3.

ταβερναρᾶς und ταβερνάρης ὁ (it. *taverniere*), ὁ κάπηλος, der Weinschenker, der Wirth. 251, 5.

τάβλα ἡ, *tabula* (it. *tabola*), ἡ σανίς, das Bret; ein langes mit Esswaaren bedecktes Bret, an dem die Gäste sitzen und schmausen; überhaupt Tisch. 205, 5. 177, 3.

ταΐνι τὸ (türk. *taïn*), τὰ σιτία, die Zehrung, die Beköstigung. 133, 67.

ταΐζω, ψωμίζειν, σιτίζειν, füttern, ernähren. 245, 34.

ταΐρι τὸ, ἑταῖρος, der Genosse, der Geselle; ὁ ὁμοῖος, der Gleiche.

ταϊφᾶς ὁ (türk. *taïfa*), συνεργάτης, Mitarbeiter, Genosse; λαός, πλῆϑος, Volk, Menge.

ταμπούρι τὸ (türk. *tambur*), ὁ προμαχεών, *propugnaculum*, die Schutzwehr; τάγμα, τάξις, Regiment. 47, 50. 58, 74. 62, 19. etc.

ταρός ὁ (ἀήρ, ἀέρος?), ὁ ἄνεμος, der Wind.

τάσι τὸ (türk. *tass*), τὸ φιάλιον, die Tasse. 132, 7.

τάσσω, ὑπισχνεῖσθαι, versprechen; ὑποτιθέναι, νομίζειν, den Fall setzen, annehmen.

ταϋτέρου, Adv. = ταχύ.

ταϋτερωπά, Adv. πρωΐ τι, *mane*, etwas früh.

ταχύ, Adv. πρωΐ, *mane*, früh, 209, 3.

ταχυά, Adv. αὔριον, morgen.

τέθοιος, τοῖος, τοιοῦτος, *talis*, solcher.

τελάλης ὁ (türk. *tellal*), ὁ κήρυξ, *praeco*, der Ausrufer. 133, 45.

τέλι τὸ (türk. *tel*), ἐλασμάτιον, der Draht.

τέντζερι τὸ (türk. *tendjer*), τὸ χαλκίον, der Kupferkessel.

τέρμενο τὸ, auch τέρμα τὸ (*terminus*, it. *termine*), ἡ λῆξις, ἡ παῦσις, das Aufhören, der Schluss.

τερτίπι τὸ (türk. *tertip*), ἡ τέχνη, τὸ μηχάνημα, der Kunstgriff.

τεψί τὸ (türk. *tepzi*), eine breite runde kupferne Schüssel, welche die Türken statt des Tisches beim Essen gebrauchen.

τζαγκάρης oder τζαγγάρης (*sagarius*; Hesych. σκυτεύς, σαγγάριος καλιγάριος), σκυτορράφος, der Schuhmacher.

τζαγκουρνῶ auch γκρατσουνῶ (it. *grattare*), ἀμύσσειν, kratzen, krallen. Davon τζαγκουρνομαδιῶ κνῆν καὶ μαδᾶν, kratzen und Haare ausreissen. 72, 5. 286, 21.

τζαμί τὸ (türk. *djami*), ναός, die Moschee. 136, 3. 230, 11.

τζαμπίτης ὁ (türk. *sabit*), τὸ πάρχης, Landrath.

τζεβρές ὁ (türk. *tschevrè*), μίτρα, eine Art Kopftuch. 129, 11.

τζελάτης ὁ (türk. *tschelat*), ὁ δήμιος, der Henker.

τζερεμές ὁ (türk. *djeremè*), auch τὸ πρόστιμο, τὸ πρόστιμον, die Geldstrafe.

τζιγέρι τὸ (türk. *djiïer*), τὸ ἧπαρ, die Leber. 130, 20.

τζιλβές ὁ (türk. *dsilvè*), βλέμμα ἐρωτικόν, Liebesblick.

τζιμποῦκι τὸ (türk. *dsübuk*), καπνουλκεῖον, lange Pfeife.

τζιμποῦσι τὸ (türk. *dsübüss*), τὸ συμπόσιον, ἡ εὐωχία, der Schmaus. 59, 1.

τζιμπῶ (τζιμπεῖν, Ptochopr.), κνίζειν, κολάπτειν, kneifen, zwicken.

τζιτζυφιά ἡ, ζίζυφος, der Brustbeerbaum (*Rhamnus jujuba*).

τζίτζυφο τὸ, τό ζίζυφον, die Brustbeere. M. 219.

τζουγκρί τὸ, ἡ ὄκρις, ein rauher Fels. 68, 1.

τήνε, Pron. (= τήν), αὐτήν, ταύτην.

τηρῶ, wie συντηρῶ, θεᾶσθαι, schauen, sehen. 61, 15. M. 32 etc.

τίβοτσι und τίποτις (auch τίποτας und τίποτε), τι, *aliquid*, etwas. 61, 94 etc.

τοιγάρες, τοιγάρ, τοιγαροῦν (= πάτζης). 278, 6.

τομάρι τὸ (türk. *tomar*), τὸ σκύτος, ἡ βύρσα, das Leder. 280, 12.

τόνε, Pron. (vor dem Verbum) = τὸν, d. h. αὐτόν.

τονε (nach dem Verbum) = αυτόν, d. h. αὐτόν.

τοπόνω (τοπάζω), νοεῖν, ὁρᾶν, etwas merken. 197, 3. 286, 7.

τορναλέτο τὸ (it. *tornaletto*), τὸ τῆς κλίνης περιπέτασμα, der Bettvorhang.

'τουδά, d. h. ἐτουδά = αὐτοῦ δά, daselbst. 28, 73.

τουπί τὸ (τύπος), τὸ τυροβόλιον, der Käsekorb beim Käsebereiten (siehe τυρί). 252, 7.

τουρσί (türk. *tursü*), ὄξει παρεσκευασμένος, ὀξωτός, mit Essig zubereiten, in Essig gelegt. 256, 20.

τουσλοῦκι τὸ (türk. *tusluk*), κνημίς, die Beinschiene. 103, 14.

τουφέκι τὸ (türk. *tufek*), τὸ ὅπλον, die Flinte, die Waffe.

τοψῆς ὁ (türk. *topzu*), ὁ πυροβολιστής (neugr.), der Kanonier. 58, 81.

τρά oder τρᾶ = τρία. 145, 1. 233, 15.

τραβάγια ἡ (it. *travaglio*), μέριμναι, πόνοι, die Sorgen, die Mühen; ταραχή, κραυγαί, Lärm, Geschrei.

τραβαμπᾶς (*abbas*), Schwarzrock, Pfaffe (Schimpfwort gegen die Priester). 15, 20.

τραλίζω (τραυλίζω), σκοτοῦν, schwindelig machen. 126, 21.

τραμουντάνα ἡ (it. *tramontana*), ὁ βορρᾶς, der Nordwind; χειμών, ζάλη, Sturm.

τράγος und gewöhnlich τράος ὁ, ὁ τράγος, der Bock, der Ziegenbock. 100, 6. 107, 6 etc.

τρέλλης und τρελλός (στρεβλός), μωρός, ἀσύνετος, thöricht, albern.

τριμποῦνι τὸ (türk. *dürbün*), τὸ τηλεσκόπιον, das Fernglas.

τριόχτης ὁ, τριετής, dreijährig (von Böcken und Widdern). 105, 6.

τρίχα ἡ, ἡ θρίξ, die Haare; τὴν τρίχα νά, (stärker) διάλε τὴν τρίχα νά, auch vollständig διάλε τὴν τρίχα ποῦ λείφτηκε oder ποῦ 'λειψε νά .... = bei einem Haare; μονονοῦ, μικροῦ δεῖν. 140, 18. M. 71 etc.

τρουλλίτης ὁ (τροῦλλα), ὁ κορυδαλός, die Haubenlerche. 315, 3.

τρουμπέτα ἡ (it. *trompetta*), ἡ σάλπιγξ, die Trompete. 217, 4 etc.

τρυγῶ, τρυγᾶν, δρέπειν, lesen, pflücken.

τρώγω, τρώ(γ)εις und τρῶς, τρώ(γ)ει und τρῶ, Plur. (τρώγομε) τρῶμε, (τρώγετε) τρῶτε, τρώγουσι, τρῶσι, τρῶνε und τρῶν, Aor. ἔφαγα, Conj. φάγω

und φάω, φάγῃς, φάῃς und φᾷς, φάγῃ, φάῃ und φᾷ, Plur. φάγωμε und φᾶμε, φάγετε und φᾶτε, φάγουσι, φᾶσι, φᾶνε und φᾶν; ἐσθίειν, essen. 81, 5. 142, 1. 196, 4. 254, 28 etc.

τσακίζω, κατακλᾶν, knacken.

τσαντῆρι τὸ (türk. *tschandir*), ἡ σκηνή, *tentorium*, das Zelt.

τσαούσης ὁ (türk. *tschausch*), neugr. ὁ λοχίας, der Feldwebel.

τσαπίνης (türk. *tschaphin*), ἔκλυτος, ἄσωτος, liederlich, ausschweifender Mensch. M. 175.

τσαρσιτεύγω, προδιδόναι, verrathen. 61, 44.

τσαρσίτης ὁ (türk. *tscharsit*), κατάσκοπος, Spion; προδότης, Verräther.

τσεπανές ὁ (türk. *tschephanè*), neugr. τὰ πολεμεφόδια, die Munition.

τσέπη ἡ (türk. *dschep*), ὁ κόλπος, die Tasche.

τσῆ = τῆς.

τσή = τούς.

τσῄ = ταῖς, d. h. τάς.

'τσιδά = ἐτσιδά (ἔτσι), οὑτωσί, gerade so. 15, 39.

τσικίνι τὸ (it. *zecchino*), νόμισμα χρυσοῦν, Goldstück, Goldmünze. 133, 129 etc.

τσισμές ὁ (türk. *dsismè*), ὑπόδημα, σανδάλιον, Schuh. 275, 18.

τσιστροκόλλυβα τὰ (vgl. συρίζω und *susuro*, κόλλυβα), στάχυες; ἄωροι ὀπτοί, unreife Aehren geröstet. 251, 4.

τσιτσέκι τὸ (türk. *tschitschek*), ἄνθος, Blume.

τσιφτές ὁ (türk. *tschiftè*), neugr. δίκανον (ὅπλον), die Doppelflinte.

τσίχλα ἡ, ἡ κίχλα, ἡ κίχλη, die Singdrossel, die Zippe. 31, 50.

τσουρῶ = rollen, κυλινδεῖν, κυλινδεῖσθαι. 51, 35. M. 170 etc.

τσόχα ἡ (türk. *tschoka*), ἔριον, wollenes Zeug. 254, 9.

τύραννο τὸ, ἡ τυραννία, das Tyrannisiren, das Plagen. 31, 19.

τυρί τὸ. In einem grossen Kupferkessel (λαβέντζι, λεβήτιον, λέβης, *lebes*), kocht man vier Fünftel der Milch so lange, bis sich, wenn man sie in einen Löffel nimmt, nach dreimaligem Blasen Rahm bildet. Hierauf lässt man die Milch etwas abkühlen, wirft ein wenig Labmagen (ἀγαστέρα, γαστήρ, auch τυρεύτης) in dieselbe und wartet bis sie dick geworden ist. Sodann rührt man die dick gewordene Milch mit einer Rührkelle oder Piston (ταράχτης ὁ, ταράκτης, τάραχτρον) anfangs schnell, dann immer langsamer (ἀναδένω), sodass sich die in der Milch enthaltenen festen Stücke um die Rührkelle herum absetzen und einen festen Teig (μαλάκα ἡ, μαλακός, μαλάσσω) bilden. Dieser feste Teig wird hierauf in einen flachen, cylinderförmigen Korb (τουπί τὸ,

τυπίον, τύπος), gebracht, wo er zusammengedrückt wird, wobei sich der dabei beschäftigte Arbeiter oder Käsemacher (τυροκόμος) gewöhnlich selbst darauf setzt. Dieser cylinderförmige Teig, gesalzt und getrocknet, heisst τυρί. Zu der in dem Kessel gebliebenen Molke (ὀρρός, altgr. auch ὀρρός) wird das noch fehlende Fünftel Milch (ἀνάχγμα) zugegossen. Diese Mischung wird wieder eine Zeit lang gekocht und indessen fortwährend mit einer Rührkelle (ἀηδόνισσος ὁ) gerührt, damit sich nichts am Boden ansetzen soll. Ist sie jetzt genügend gekocht, so wird sie vom Feuer weggenommen und der oben beschriebene Vorgang wird wiederholt. Der dieses mal aber gewonnene Käse (μιζῆϑρα ἡ, μίσγω, *misceo*), ist feiner als der frühere (μαλάκα). Die jetzt übriggebliebenen Molken (χουμᾶς ὁ, χυμός, χῦμα, χέω) dienen nur noch zum Futter für Schweine und Hunde (der Knabe, der dieses Vieh hütet und dem τυροκόμος dabei behülflich ist, heisst danach χουματζῆς).

τυρνή ἡ (scil. ἑβδομάδα), ἡ τυροφάγος, die letzte Woche vor der grossen Fastenzeit (μεγάλη σαρακοστή), wo man nur Milchspeisen und Eier geniessen darf.

τυροκόμος ὁ, ὁ τυροκόμος, der Käse macht (siehe τυρί). 120, 10, 11.

τῶν und των = τῶν und αὐτῶν (Artik. und Pron.).

τῶνε, Pron. (vor dem Verb.) τωνε (nach dem Verb.), für αὐτῶν (Dativ) αὐτοῖς, αὐταῖς, ihnen.

τῶνι (sehr selten) = τῶν, der (Artikel). 110, 5, 6. M. 218.

Υ.

ὑγιός gewöhnlich γιός ὁ, ὁ υἱός, der Sohn. 97, 3 etc.

Φ.

φαγοπιοτοῦρα ἡ (φάγω, πίω, πιοτό), συμμπόσιον, εὐωχία, Essen und Trinken, Schmauserei. II. 90.

φάδι τὸ, τὸ ὑφάδιον, ein wollener Faden (zum Weben). 250, 17.

φαίνω, ὑφαίνειν, *texere*, weben. 296, 1. 300, 2. M. 23.

φακῆ ἡ, ἡ φακῆ, die Linse; σπέρνω φακῆ (von Hasen und von feigen Leuten), in der Flucht seine Rettung suchen.

φαλκόνι τὸ und φαλκονιά ἡ, *falco*, ὁ ἱέραξ, der Falke.

φαμέγιος ὁ (it. *famiglio*), οἰκέτης, ὑπηρέτης, Bedienter, Diener. 254, 2.

φανειά ἡ, ἡ ἐμφάνεια, das Erscheinen. 133, 34.

φαρφουρί τὸ (türk. *farfur*), das Porzellan; Adj. aus Porzellan.

φαφούτης (türk. *fafut*), νωδός, *edentulus*, zahnlos.

φελί τὸ (*ofella*), τμῆμα ἄρτου, Brotschnitte. 272, 30.

φελλοκάλικο τὸ (φελλὸς καλίκι, *caliga*), σανδάλιον, eine Art elegante und leichte Halbschuhe, Pantoffel. 147, 6.

φελῶ, ὠφελεῖν, nützlich sein, werth sein. 186, 17 etc.

φερμάνι τὸ (türk. *ferman*), τὸ ἐπίταγμα, der Befehl des Sultans, das Mandat.

φέσι τὸ (türk. *fäs*), πῖλος ἐρυθροῦς, ein rother Hut, das Fess.

φέστα ἡ (it. *festa*), *festum*, ἑορτή, die Festlichkeit.

φθυῶ, πτύειν, spucken.

φιλντισένιος (türk. *fildisi*), ἐλεφάντινος, aus Elfenbein.

φίνα, Adv. (it. *fino*), εὖ, καλῶς, *bene*, gut, schön.

φίλος ὁ, φιλενάδα ἡ, φίλος, Freund.

φίρος, bei den Sphak. = φίλος.

φλακή ἡ, ἡ φυλακή, ἡ εἱρκτή, das Gefängniss.

φλασκί τὸ (φλάσκιον), ἡ λύκηθος, die Kürbisflasche. 285, 23.

φλετζάνι τὸ (türk. *fildjan*), φιάλιον, die Tasse. 16, 72. 23, 29 etc.

Φλεβάρης ὁ, *Februarius*, der Februar. Davon φλεβαρίζει, der Monat Februar fängt an. 191, 1.

φλουρί τὸ (ven. *florino*, fr. *florin*), νόμισμα χρυσοῦν, Goldstück.

φονιάς ὁ, φονεύς, der Mörder.

φοράδα ἡ, ἡ φοράς, ἡ ἵππος, die Stute. 51, 48.

φόρος ὁ, ὁ φόρος, ὁ δασμός, die Kopfsteuer.

φόρος und φόρο τὸ, *forum*, ἡ ἀγορά, der Marktplatz; τὸ φανερόν, das Freie, das Oeffentliche.

φουκάρι τὸ = θηκάρι.

φοῦλι τὸ (türk. *fuli*), ὁ νάρκισσος (*narcissus*, *Jonquilla L.*), die Jonquille.

φούρια ἡ (*furia*), ὁρμή, der Trieb, der Drang.

φοῦρκα ἡ (*furca*), sonst σερταρέ, ἡ ἀγχόνη, ein Strick zum Erhängen.

φουρκίζω, ἀπάγχειν, erhängen.

φοῦρνος ὁ, *furnus*, ὁ ἰπνός, der Backofen. M. 237.

φουρνάρης ὁ, φουρναροῦ ἡ, *furnarius*, ὁ ἀρτοκόπος, der Bäcker.

φουρτίνα ἡ (it. *fortuna*; *fortuna*), ὁ χειμών, ὁ κλύδων, der Sturm, das Gewitter. 116, 14. 279, 16. M. 224 etc.

φουσάτο τὸ (φώσατον, Suid. *fossa*), ὁ στρατός, das Heer.

φοῦσκα ἡ, φύσκη, κύστις φυσαλλίς, *vesica*, Blase.

φουσκόνω, ἐξοιδαίνειν, aufschwellen; τυφοῦσθαι, ὀγκώδη εἶναι, aufgeblasen sein.

φουστάνι τὸ (it. *fustagno*), γυναικεῖος χιτών, Frauenkleid.

φρακή ἡ, bei den Sphak. = φλακή.

φριγάδα ἡ (it. *fregatta*), die Fregatte.

φτάζυμο,· d. h. ἑπτάζυμο (ζύμη) ψωμί, ἄρτος λεπτός, feines Brot.

φταξούσιος (ἑπταξούσιος oder αὐτεξούσιος), κραταιότατος, sehr mächtig. 52, 43.

φταρμίζομαι und φθιαρμίζομαι, πταίρειν, niesen.

φταρμός ὁ, ὁ πταρμός, das Niesen; (von φθείρω) = φθόρος.

φτέρα ἡ, ἡ πτερίς, das Farrnkraut.

φτέρνα ἡ, ἡ πτέρνα, die Ferse.

φτεροῦγα ἡ, ἡ πτέρυξ, der Flügel.

φτύλι τὸ (türk. *fitil*), ἡ θρυαλλίς, τὸ ἐλλύχνιον, der Docht. 262,25.

φυλαχτάρι τὸ, τὸ φυλακτήριον, τὸ περίαμμα, *amuletum*, das Schutzmittel, das Amulet. 140, 50.

φύλλο τὸ, τὸ φύλλον, das Blatt; τὰ φύλλα τσῆ χαρδιᾶς, οἱ τῆς καρδίας κόλποι, die Herzkammern, das Herz.

φυράγω und φυράσσω, bei den Sphak. = φυλάσσω. 202,4.

φυράσσω (Etym.?), ἐλαττοῦσθαι, μειοῦσθαι; sich vermindern, abnehmen.

φυσέκι τὸ (türk. *fussek*), die Patrone. Davon φυσεκλίκια τὰ (türk. *fusseklik*) = μπαλάσκα. 35, 139.

φωθιά ἡ (φῶς), πῦρ, Feuer.

φωλίτσα ἡ, Dim. von φωλιά ἡ, ἡ φωλεά, ἡ καλιά, das Nest. 71,4. 231,5. Davon φωλεύγω, νεοττεύειν, nisten. 204, 4.

φῶτα τὰ, ἡ ἑορτὴ τῶν φώτων oder ἐπιφανείων, das Fest der Erscheinung oder der Taufe Christi; die Kleider die der Pathe seinem Täufling schenkt.

X.

χάβγω und χάφτω, κάπτειν, καταβροχθίζειν, schlucken.

χάδι τὸ (Etym.?), ἀρέσκεια, θωπεία, *blanditia*, das Schönthun, die Liebkosung. Davon χαϊδεύγω. M. 193.

χαζινές ὁ (türk. *chasnè*, vgl. γάζα), τὸ ταμιεῖον, der Schatz.

χαζίρης (türk. *hasir*), ἑτοῖμος, fertig, bereit. Adv. χαζίρι.

χαϊβάνι τὸ (türk. *chaïvan*), ὑποζύγιον, das Saumthier.

χαϊμαλί τὸ (türk. *hamaili*) = φυλαχτάρι.

χαϊμός ὁ (χάνω, χαίω, χάος), ἀπώλεια, βλάβη, der Verlust, der Schaden.

χαϊνεύγω, στασιάζειν, rebelliren. 25, 1.

χαΐνης (türk. *haïn*), ἄπιστος, treulos.

χαΐρι τὸ (türk. *chaïr*), τὸ καλόν, das Heil; τὸ ὄφελος, der Nutzen.

χαλάλι (türk. *halal*), δίκαιος, θεμιτός, *legitimus*, *justus*, recht, richtig; χαλάλι σου, soviel als: es sei dir von Herzen

gern gegeben (Gegensatz χαράμι). 245, 34 etc.

χάλι τὸ (türk. *hal*), ἡ κατάστασις, der Zustand. 133, 80. 140, 41. M. 136 etc.

χαλίκι τὸ, ὁ χάλιξ, der Kieselstein. 193, 2. 271, 24.

χαμαντράκι τὸ, ἀνδράριον χθαμαλόν, ein kleines Männchen.

χαμπέρι τὸ (türk. *habar*), ἡ ἀγγελία, die Nachricht.

χαμομηλιά ἡ, τὸ χαμαίμηλον, das Kamillenkraut (it. *chamomilla*).

χαμολάγκαδο τὸ (siehe λαγκός), φάραγξ βαθεῖα, tiefe Bergschlucht. 91, 3.

χάνι τὸ (türk. *khan*), ξενοδοχεῖον, Wirthshaus, Herberge.

χανούμισσα und χανούμη ἡ, auch χανοῦμι und χανουμάκι τὸ (türk. *hanum*), δέσποινα, die Herrin, feine Dame.

χαντζέρι τὸ (türk. *chandjer*), ξιφίδιον, ἐγχειρίδιον, der Dolch, das Messer.

χάντρα ἡ (Etym.?), τὸ μάργαρον, die Perle. 250, 28.

χαντῶ (Etym.?), νομίζειν, meinen, glauben. 52, 27 etc.

χαράκι τὸ (χάραξ), πέτρος, λίθος, der Fels.

χαράσσω, χαράττειν, einschneiden; χαράσσει ἡ μέρα wie ἀποδιαφωτᾷ, διαυγάζει, der Tag bricht an.

χαράτσι τὸ (türk. *charatsch*), ὁ φόρος, die Kopfsteuer.

χαροκόπος, φιλέορτος, φιλοτερπής, Freund der Feste und Vergnügungen. 149, 4 etc.

χαροκοπῶ, εὐωχεῖσθαι, εὐθυμεῖσθαι, schmausen, lustig und fröhlich leben. 68, 2. 194, 1. 175, 4 etc.

χάρτζι τὸ (türk. *khards*), ἡ δαπάνη, die Ausgabe, die Kosten. 59, 7.

χαρτζιλίκι τὸ (türk. *khardsilik*), δαπάνη πρόχειρος, Taschengeld.

χαρτί τὸ, Gen. χαρθιοῦ, χάρτης, Papier; γράμμα, Schreiben, Brief; βιβλίον, Buch. 155, 4. 307, 47 etc.

χατζῆς ὁ (türk. *hadji*), christlicher oder türkischer Pilger, der am Grabe Christi zu Jerusalem oder am Grabe Mohammed's zu Mekka gewesen ist. 59, 14 etc.

χατίρι τὸ (türk. *hatir*), σεμνότης, ἀξίωμα, Würde, Einfluss; χάρις, der Gefallen. M. 49. M. 99 etc.

χαχαρίζω, καγχάζειν, laut lachen. M. 155.

χάψι τὸ (türk. *habs*), ἡ εἱρκτή, das Gefängniss.

χειμαδιό τὸ, χειμάδιον, νομὴ χειμερινή, die Winterweide, die Weide. 187, 5.

χέρα ἡ und χέρι τὸ, ἡ χείρ, die Hand; εἶνε 'ς τὸ χέρι μου oder 'ς τὴ χέρα μου = *mihi in manu est*, ἔξεστί μοι, es liegt in meiner Hand, ich kann es. 61, 116. 135, 12 etc.

χερικό τὸ (χέρα) = ἐπιχείρημα,

das Unternehmen, das Beginnen.

χιλιμιντρῶ, χρεμετᾶν, χρεμετίζειν, wihern, *hinnire*. 265, 35.

χλωμός, χλώμή und χλωμιά (χλουνός, χλωρός), ὠχρός, κερρός, blass, blassgelb. 70, 13. 148, 3. 272, 16 etc.

χολιάζω, χολοῦσθαι, bekümmert oder traurig werden. 138, 4 etc.

χορατᾶς ὁ (vgl. χορός, χαρά), ὁ χαριεντισμός, der Scherz, der Spass. . M. 182.

χορθιῶ (χόρτος), ποάζειν, Gras hervorbringen.

χότζας ὁ (türk. *hondja*), ἱερεύς, türkischer Priester.

χούκιμου (türk. *hükim*), ἡ κρίσις, der Richterspruch.

χουμᾶς ὁ (χῦμα, χέω), siehe τυρί.

χοχλάδι τὸ, ὁ κάχληξ, der Kiesel. 271, 19. Davon χοχλαδάκι.

χρισιανός = χριστιανός, der Christ.

χρουσαφός ὁ, ὁ χρυσοχόος, der Goldschmied.

χτῆμα τὸ (κτῆμα, κτῆνος), ὑποζύγιον, das Saumthier; λιανὸ χτῆμα = ὄνος, Esel.

χτυπαρέ ἡ (κτυπέω), ἡ πληγή, der Schlag.

χτυπῶ, κτυπεῖν, πλήττειν, schlagen; διασπείρεσθαι, τρέχειν, sich zerstreuen, laufen. 49, 41.

χυλός ὁ, ὁ χυλός, der Saft; ein gewöhnliches Essen, das man bereitet indem man Mehl und zuweilen Honig in kochendes Wasser schlägt bis es fest wird. Da sich das Wort χυλός mit dem Worte θεός reimt, so sagt man sehr oft μὰ τὸ χυλό statt μὰ τὸ θεό um die Gotteslästerung zu vermeiden. Gleichfalls sagt man μὰ τὸ θεριό, μὰ τὸ νιό, auch διάβοντρος statt διάβολος (vgl. hole mich der Kukuk).

χύνω, χεῖν, giessen; χύνομαι, ἐφορμᾶν, auf jemand losstürzen.

χύτης ὁ, τὸ κάταντες, ἡ κλιτύς, *declivitas*, der Abhang.

χώνω (χώννυμι), κρύπτειν, verstecken. 59, 37. 133, 81 etc.

χώρα ἡ, χώρα, Land; πόλις, Stadt.

χωριουράκι τὸ, bei den Sphak. statt χωριουλάκι. Dimin. von χωριό, κώμιον, Dörfchen.

χωρίστρα ἡ, ἡ τῆς κόμης διαίρεσις, der Scheitel. 250, 8.

χωσιά ἡ (siehe χώνω), προλοχισμός, ἐνέδρα, Versteck, Hinterlist.

χωστά, Adv. λάθρα, *secreto*, heimlich. 254, 28 etc.

Ψ.

ψαλτῆρι τὸ, τὸ ψαλτήριον, das Psalmenbuch; Kirchengesang.

ψαράδα ἡ (ψαρός), πολιότης, das Grau, das graue Haar. 250, 23.

ψαριά ἡ, ψαρέ ἡ, τὸ πισάριον, ὁ πίσος, *pisum*, Erbse. 307, 18.

ψαρόγαρος ὁ (ψάρι = ἰχθύς, γάρον), ἡ ἀφύη, ἡ σαρδίνη, die Sardelle.

ψεσινός (siehe ὀψές), χθεσινός, gestern. 61, 71.

ψήγομαι (ἕψω, ἕψημα), μαραίνεσθαι, verwelken, 164, 2.

ψεῖρα ἡ, ὁ φθείρ, die Laus.

ψηλαναμπουκόνομαι, auch ψηλανακουμπόνομαι (ὑψηλὸς ἀνὰ κομβόω), γυμνοῦσθαι, τοὺς βραχιόνας, die Aermel hoch aufstreifen. 146, 8. 271, 23.

ψηφί τὸ, auch ψῆφος τὸ, (ψῆφος), τιμή, Ehre, Verehrung, Schätzung.

ψηφῶ, περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι, jemand hochschätzen.

ψιχάλι und ψίχαλο τὸ, τὸ ψιχίον, ἡ ψίξ, das Stückchen, das Krümchen; ψίχαλο δὲν ... = gar nichts.

ψοφῶ (von Thieren und von allen die nicht Christen sind), θνήσκειν, verenden, verrecken, krepiren. 59, 36 etc.

ψυχάρι τὸ, τὸ ψυχάριον, ἡ ψυχή, der Schmetterling.

ψυχομαχημός ὁ, ἡ ψυχομαχία, ἡ ψυχορραγία, der Todeskampf. 240, 25.

ψυχομαχῶ, ψυχομαχεῖν, ψυχορραγεῖν, mit dem Tode ringen, in den letzten Zügen liegen.

ψυχοπονοῦμαι, συμπονεῖν, συμπάσχειν τινί, bemitleiden, Mitleid haben.

ψῶμα τὸ, τὸ ψεῦσμα, τὸ ψεῦδος, die Lüge.

Ω.

ὠζό τὸ (ζῶον), πρόβατον, Schaf. 19, 15.

ὡς, ἕως, bis.

ὥρηος (ὡραῖος), καλός, schön.

ὡσά = ὡσάν.

ὡσάν, ὡσάν, ὡσεί, ὡς, wie, sowie; ἐπεί, ἐπειδάν, wenn, wenn schon, nachdem.

ὥστε (nur vor νά), ἔστε, ἕως, *usque*, bis dass.

ὤφου! Ausdruck des Schmerzes, oh! 21, 49 etc.

Ueber die Umwandlung der Buchstaben merke man Folgendes:

A.

1) α geht selten in andere Vocale über, als: τέσσερα (τέσσαρα, vier), πελάτι (für παλάτι, Palast), περιχαλῶ (neben παραχαλῶ, bitten), ἄστρη (neben ἄστρα, Sterne), σομάρι (σαγμάριον, Sattel) etc.

Dagegen finden wir oft die andern Vocale in α übergehend, und zwar: a) ε, sehr oft als: ἄντερο (ἔντερον, Darm), ἀξάδερφος (ἐξάδελφος, Vetter), ἀλαφρός (ἐλαφρός, leicht) etc. b) η, als: χανάτα (χανήτιον, Kanne), βελόνα (βελόνη, Nadel), ζεῦλα (ζεύγλη, Joch) etc. c) ο, sehr oft als: ἀμμάτι (ὀμμάτιον, Auge), ἀνύχι (ὀνύχιον, Nagel), ἀντόντι (ὀδόντιον, Zahn), ἀφροῦδι (ὀφρύδιον, Augenbraue) etc. d) υ, als: ἀπομονή (ὑπομονή, Geduld).

2) α wird sehr vielen Worten vorgesetzt, als: ἀστῆθι (στῆθος, Brust), ἀχεῖλι (χεῖλος, Lippe), ἀσκιά (σκιά, Schatten), ἀμασχάλη (μασχάλη, Achsel), ἀπαλαίω (παλαίω, ringen), ἀπάρθενος (παρθένος, jungfräulich, Jungfrau), ἀδυνατός (δυνατός, kräftig, stark), ἀτιμάζω (τιμῶ, ehren), etc.

B.

β geht, wenn ein μ vorangeht, in π über, wie: χόμπος (χόμβος, Knoten), ἔμπασμα (für ἔμβασμα, Eintritt) etc.

Γ.

1) γ geht vor μ in μ über, wie: πρᾶμμα (πρᾶγμα, Ding), πλεμμένος (πεπλεγμένος, geflochten), βρεμμένος (βεβρεγμένος, nass), ταραμμένος (τεταραγμένος, gerührt) etc.

2) wird bei allen Verba auf εύω zwischen υ und ω, und bei den Verba auf βω zwischen β und ω eingeschaltet, als:

βασιλεύγω (βασιλεύω, herrschen; untergehen), γυρεύγω (für γυρεύω, suchen) etc. τρίβγω (τρίβω, reiben), θλίβγω (θλίβω, betrüben) etc., ferner: υγιός (υἱός, Sohn), μύγια (μυῖα, Fliege), κρυγιός (κρύος, κρυερός, kalt) etc.; κριγιός (κριός, Widder) etc.

3) wird vorgesetzt, wie γυνί (ὕνις, Pflugschar), γεῖς (εἷς, einer), γή (ἤ, oder).

4) zwischen zwei Vocalen, namentlich wenn dieselben den letzten Theil des Wortes bilden, wie es bei den Neutra auf όγι der Fall ist, fällt es gewöhnlich weg, als: λαῆνα (λάγηνος, Krug), μυρολόι (μυρολόγιον, Trauergesang), άρχοντολόϊ (άρχοντολόγιον = οἱ ἄρχοντες) etc., aber Gen. μυρολογιοῦ, άρχοντολογιοῦ etc.; διάω (neben διάγω, sich verweilen), τρώει (τρώγει, er isst, aber immer τρώγω), νὰ φάω, νὰ φάης, νὰ φάῃ (νὰ φάγω, νὰ φάγῃς, νὰ φάγῃ), πάω (für πάγω, ὑπάγω, gehen) etc.

NB. γ steht als Euphonicum zwischen den Artikeln ἡ, ἡ, οἱ und den mit ε, αι, η, ι, υ, ει, οι, υι, beginnenden Worten (siehe γι im Glossar).

Δ.

1) δ geht allemal, wenn ein ν vorangeht, in τ über, als: μάνταλος (μάνδαλος, Thürriegel), κιντυνεύγω (κινδυνεύω, riskiren), ἕντεκα (ἕνδεκα, elf), δέντρο (δένδρον, Baum), σεντόνι (σινδόνη, Betttuch), ἄντρες (ἄνδρες, Männer) etc.

2) geht in γ über, wie: εὐγιά (εὐδία, gutes Wetter).

E.

1) ε geht sehr oft in α über, als: απάνω (ἐπάνω, oben), αργαστῆρι (ἐργαστήριον, Laden, Weberbaum) etc. (siehe α).

2) geht sehr oft in ο über, als: ὄξω (ἔξω, draussen), ὀμπρός (ἐμπρός, vorn), ὀρπίζω (ἐλπίζω, hoffen), ὄφκαιρος (εὔκαιρος, frei, leer), ὀρμηνεύγω (ἑρμηνεύω, belehren), ὄχεντρα (ἔχιδνα, Otter), ὀχθρός (ἐχθρός, Feind), πορπατῶ (περιπατῶ, gehen), Ὀβρηός (Ἑβραῖος, Hebräer, Jude) etc.

3) wird vorgesetzt, als: ἐσύ (σύ, du), ἐτέθοιος (für τέθοιος, solcher), ἐτότες (τότε, dann), ἐζημιά (ζημία, Schaden) etc.

4) wird den Pronomina μᾶς, σᾶς, wenn sie dem Verbum vorhergehen, und den τόν, τήν, τῶν (= αὐτόν, αὐτήν, αὐτῶν), angehängt (siehe alle diese im Glossar).

5) wird sehr oft an die dritte (seltener an die erste) Person Plur. der activen Verba angehängt, als: πίνουνε (für πίνουν,

sie trinken), βλέπουνε (sie sehen), πηδοῦνε (sie springen) etc., ϑέλομενε (ϑέλομεν, wir wollen) etc.

6) fällt weg, als: λεύτερος (ἐλεύϑερος, frei), φτηνός (ἐυϑηνός, wohlfeil), παινῶ (ἐπαινῶ, loben), γνοιάζω (von ἔγνοια, aufmerksam machen), ῥημάσσω (von ἔρημος, verwüsten), γλεντίζω (von ἐγλεντζές, sich amusiren), ῥωτῶ (ἐρωτῶ, fragen) etc.

H.

1) η geht, namentlich vor ρ, in ε über, als: μερός (μηρός, Oberschenkel), ξερός (ξηρός, trocken), σίδερο (σίδηρος, Eisen), πλερόνω (für πληρόνω, bezahlen), γρεμνός (κρημνός, Abgrund), κερί (κηρός, lat. *cera*, Wachs) etc.

2) fällt weg, als: μερόνω (ἡμερόω, zähmen), γούμενος (ἡγούμενος, Abt), μερονύκτι (ἡμερονύκτιον, der Tag als 24 Stunden) etc.

Θ.

1) ϑ geht, wenn ein σ und vorzüglich ein φ oder sein gleichlautendes υ (bei den Doppellauten αυ und ευ) vorangeht, in τ über, als: μιστός (μισϑός, Lohn), φτάνω (φϑάνω, ankommen), λεύτερος (ἐλεύϑερος, frei), φτηνός (εὐϑηνός, wohlfeil), εὐτύς (εὐϑύς, sogleich) etc., ferner beim Aorist auf φϑῶ (αυϑῶ, ευϑῶ) und χϑῶ wie νὰ γραφτῶ (νὰ γραφϑῶ), νὰ παυτῶ (νὰ παυϑῶ), νὰ παντρεφτῶ (νὰ ὑπανδρευϑῶ), νὰ δεχτῶ (νὰ δεχϑῶ) etc.

I.

1) ι geht in ε über, wie: πέφτω (πίπτω, fallen), σεντόνι (σινδόνη, Betttuch), χερκέλλι (κρικέλλιον, Ring, Thürgriff), πεϑυμῶ (ἐπιϑυμῶ, wünschen) etc.

2) fällt weg, wie σιάζω (für ἰσιάζω, anordnen) etc.

NB. Die Neutra auf ι sind n i e Proparoxytona und werden a l l e im G e n i t i v c i r c u m f l e x i r t, als: παιδί (Kind), Gen. παιδιοῦ, πουλί (Vogel), Gen. πουλιοῦ, τραπέζι (Tisch), Gen. τραπεζιοῦ, ἀχεῖλι (Lippe), Gen. ἀχειλιοῦ, ἀντόντι (Zahn), Gen. ἀντοδιοῦ (für das letzte ἀντόντι, ἀντοδιοῦ siehe ντι in ν) etc.

Anmerk. Das ι des Verbums ἰδῶ (ἰδεῖν), oft auch das ει des Verbums εἰπῶ (εἰπεῖν) bildet in der Aussprache keine besondere Silbe, (siehe ϑωρῶ und λέγω im Glossar).

K.

1) κ vor τ geht stets in χ über, wie: χτένι (κτένιον, Kamm), χτίζω (κτίζω, bauen), ἀχτίδα (ἀκτίς, Strahl), ὀχτώ (ὀκτώ, acht) etc.

2) geht in γ über, wie γρεμνός (κρημνός, Abgrund).

Λ.

λ geht, wenn ein Consonant, vorzüglich aber μ vorhergeht, in ρ über, als: ἁρμυρός (ἁλμυρός, salzig), ἀδερφός (ἀδελφός, Bruder), κόρφος (κόλπος, Achselhöhle), ἀρμέγω (statt ἀλμέγω, von ἀμέλγω, melken), βάσαρμος (βάλσαμος, Balsam), νὰ ἔρθω (νὰ ἔλθω) etc.

NB. Das λ wird bei den Sphakioten, wenn ein α, ο, ω oder ου folgt, wie ρ ausgesprochen: γάρα (γάλα, Milch), καπέρο (für καπέλο, Hut), καροῦ (καλοῦ), καρῶς (καλῶς) etc.

M.

1) μ wird dem π vorgesetzt, als: μπλιά (πλέον, mehr, schon), μπιστόλα (für πιστόλα, Pistol), μποντικός (für ποντικός, Maus), μπέμπω (πέμπω, senden), ἀμπώθω (ἀπωθῶ, stossen) etc.

2) fällt vor φ weg, als: νύφη (νύμφη, Braut) etc.

N.

1) ν wird vorgesetzt, als: νῶμος (ὦμος, Schulter), νοικοκύρης (für οἰκοκύρης, Hausherr), νᾴδης (ᾄδης, Hölle).

2) wird im Präsens und Imperfect bei den Verba auf ρω zwischen ρ und ω eingeschaltet, als: σπέρνω (σπείρω, säen), σέρνω (σύρω, ziehen), γδέρνω (ἐκδέρω, abschinden) etc., ἔσπερνα, ἔσερνα, ἔγδερνα, aber θὰ σπείρω, θὰ σύρω, θὰ γδάρω, ἔσπειρα, ἔσυρα, ἔγδαρα.

3) fällt vor θ, vorzüglich aber bei den Worten, die auf ον, ην und ων ausgehen, weg, als: ἄθρωπος (ἄνθρωπος, Mensch), ἄθη (ἄνθη, Blüte) etc., σήμερο (σήμερον, heute), αὔριο (αὔριον, morgen), τὸ μῆλο (τὸ μῆλον, Apfel), τὸν ἄθρωπο (τὸν ἄνθρωπον), τὴν κόρη (τὴν κόρην, Mädchen), τὴ μεγάλη (τὴν μεγάλην), τῶν πολλῶ (τῶν πολλῶν), τῶ γυναικῶ (τῶν γυναικῶν) etc.

NB. Die Silbe ντι (ντη, ντυ, ντει, ντοι) wird, wenn ein Vocal folgt, in δι verwandelt, als: ἀφεδιά (für ἀφεντιά, αὐθεντία, Würde), ἀρχοδιά (für ἀρχοντιά, der Adel), ἀντόντι (Zahn), Gen. ἀντοδιοῦ etc.

O.

1) ο geht sehr oft in α über, als: ἀμμάτι (ὀμμάτιον, Auge), ἄργανο (ὄργανον, Instrument), ἀνύχι (ὀνύχιον, Nagel) etc. (siehe α).

2) geht in ε über, wie: ἔρεγος (ὀρεκτός, erwünscht), ἐλίγος (ὀλίγος, wenig) etc.

3) geht in ου über, als: κουλλοῦρι (κολλύριον, Kuchen), μουσκάρι (μοσχάριον, Kalb), οὖλος (ὅλος, alles, ganz) etc.

4) wird vorgesetzt, als: ὀπέρυσις (πέρυσι, vorigen Jahres), ὀνόστιμος (für νόστιμος, schmackhaft).

5) fällt weg, als: πωρικό (ὀπωρικόν, Obst), μονοιάζω (von ὁμόνοια für ὁμονοιάζω, übereinstimmen), μολογῶ (ὁμολογῶ, verrathen) etc.

Π.

π geht stets, wenn ein τ folgt, in φ über, als: ἑφτά (ἑπτά, sieben), φτωχός (πτωχός, arm), ὀφτός (ὀπτός, gebraten), φτέρνα (πτέρνα, Ferse), φτερό (πτερόν, Feder), ἅφτω (ἅπτω, anzünden), βαφτίζω (βαπτίζω, taufen) etc.

P.

ρ geht in λ über, wie: πλώρη (πρῶρα, Vordertheil des Schiffes), ἀλέτρι (ἄροτρον, Pflug) etc.

Σ.

1) σ wird dem Worte vorgesetzt, wie: σκύφτω (κύπτω, sich bücken).

2) wird dem Worte angehängt, als: ἀντίς (ἀντί, statt), πότες (πότε, wann), τότες (τότε, dann), ὕστερις (ὕστερον, nachher) etc.

3) fällt weg bei allen Feminina auf ις, als: πόλι (πόλις, Stadt), τάξι (τάξις, Ordnung), ὄρεξι (ὄρεξις, Lust, Appetit) etc.

T.

1) τζ wird wie *ds*, τσ wie *ts* oder *z* ausgesprochen.

2) Die Silbe τι (τη, τι, τυ, τει, τοι, auch τε) wird, wenn ein Vocal folgt, in ϑι verwandelt, als: στραϑιώτης (στρατιώτης, Wanderer; Soldat), ἀμμάτι (Auge), Gen. ἀμμαϑιοῦ, παλάτι (Palast), Gen. παλαϑιοῦ, χαρτί (Papier), Gen. χαρϑιοῦ, τέϑοιος (für τέτοιος, solcher), φϑυῶ (πτύω, ausspucken), παϑιῶ (πατέω, treten) etc.

Υ.

1) υ geht in ε über, als: μέρμηγκας (μύρμηξ, Ameise), ἄχερα (ἄχυρα, Stroh), πίτερα (πίτυρα, Kleien), σέρνω (σύρω, ziehen) etc.

2) geht in ου über, als: φτεροῦγα (πτέρυξ, Flügel), ἀφροῦδι (ὀφρύδιον, Augenbraue), θρουλίζω (θρυλίσσω, zerstückeln) etc.

3) geht in ο über, als: ὀγρός (ὑγρός, nass).

4) fällt weg, wie: γιός (neben ὑγιός, υἱός, Sohn), γιαίνω (ὑγιαίνω, gesund werden), φαίνω (ὑφαίνω, weben), περήφανος (ὑπερήφανος, stolz), παντρεύγω (ὑπανδρεύω, heirathen) etc.

5) υσ mit vorangehendem Vocal geht in ψ über, als: πάψι (παῦσις, das Aufhören), θὰ βασιλέψω (θὰ βασιλεύσω), θὰ κάψω (θὰ καύσω) etc.

Φ.

φ geht zuweilen in τ über, als: βλαστημῶ (βλασφημῶ, lästern).

Χ.

χ geht namentlich nach σ in κ über, als: καυκοῦμαι (καυχῶμαι, sich rühmen), χάφτω (χάπτω, schlucken), μόσκας (μόσχος, Moschus), σκίζω (σχίζω, zerreissen), σκολειό (σχολεῖον, Schule), ἄσκημος (ἄσχημος, hässlich), etc.

Ω.

1) ω geht in ου über; als: ἄγγουρος (ἄωρος, unreif), κουδοῦνι (κώδων, Glocke), ἀρθοῦνι (ῥώθων, Nasenloch), πηγοῦνι (πώγων, Kinn), σαγοῦνα (σιαγών, Kinnbacken), σγουράφος (ζωγράφος, Maler) etc.

2) geht in αυ über, wie: αὐγό (ᾠόν, Ei), αὐτί (für ὠτίον, Ohr, doch siehe αὐτί im Glossar) etc.

'Εκ τοῦ τυπογραφείου τοῦ F. A. Brockhaus ἐν Λειψίᾳ.

ERRATA.

Lied 13, 37, statt: εἶνιε, lies: εἶνιε
» 13, 40, st.: κόκκα λάκιαν, l.: κοκκαλάκιαν
» 14, 6, st.: βοηθήσης, l.: βουηθήσης
» 14, 10, st.: εἶνιε, l.: εἶνιε
» 15, st.: (1707 oder 1708), l.: (1715.)
» 15, 12, st.: τσὴ, l.: τσῇ
» 16, 44, st.: εἶνιε, l.: εἶνιε
» 18, 15, st.: Ἀκούσαν, l.: Ἀκοῦσαν
» 20, 14, st.: Οὖλ', l.: Οὖρ'
» 20, 17, st.: Ἀνίσως, l.: Ἂν ἴσως
» 21, 40, st.: ἐπετατάχτηκε, l.: ἐπετάχτηκε
» 23, 13, st.: κεντοῦν, l.: καιντοῦν
» 23, 23, st.: ἀνεβάξασιν, l.: ἀνεβάζασιν
» 23, 35, st.: ἄλλα, l.: ἄρρα
» 28, st.: ἀναλώματα, l.: ἀναλλώματα
» 28, 14, st.: εἶνιε, l.: εἶνιε
» 29, 5, st.: ἐγγαριὰ, l.: ἀγγαρειὰ
» 29, 7, st.: σκοτώνανε, l.: σκοτόνανε
» 38, 3, st.: τρί' ἀλώνια, l.: Τρί' ἀλώνια
» 39, 20, st.: μουσαφίρι, l.: μουσαφίρη
» 41, 51, st.: ντσαμιοῦ, l.: τζαμιοῦ
» 42, 3, st.: κονηγᾷ, l.: κυνηγᾷ
» 48, 72, st.: ἀτλής, l.: ἀτλῆς
» 48, 89, st.: κουλούργια, l.: κουλλούρια
» 50, 12, st.: Ἀνίσως, l.: Ἂν ἴσως
» 51, 27, st.: τᾶ, l.: τ'
» 51, 32, st.: ἐκέντησε, l.: ἐκαίντησε
» 56, 33, st.: φλεντσάνι, l.: φλετζάνι
» 60, 9, st.: Χάνουνται und χάνετ', l.: τρέμουνε und τρέμει τ'
» 61, 28, st.: φερω, l.: φέρ'

Lied 89, 7, st.: Ὕπνον γλυκὺ νὰ κοιμηθῇς etc., l.:
Νὰ θέσῃς εἰς τὴν κλίνη μου κι' ἄσπρα βυζιὰ νὰ πιάσῃς
Κ' ὕπνον γλυκὺ νὰ κοιμηθῇς.
» 140 als Titel zu setzen: Ἡ Σουσάνα.
» 219, st.: τρυγονοπούλα, l.: τρυγονοποῦλα
» 244, 13, st.: Μπαΐμ, l.: Μπραΐμ
» 262, 23, st.: σου, l.: σας
» 262, 25, st.: τέσερις γιὰ φτίλια, l.: τέσσερις γιὰ φτύλια
» 274, 2, st.: Συμπεθεριὸν, l.: Συμπεθερειὸν
» 302 nach Vers 11 hinzuzufügen:
— Οἱ γονιοὶ θενὰ τὰ φέρουν
Γιά ἴδετ' ὄρεξιν τὴν ἔχουν.
— Ποῦ 'νιε τοῦτα; ποῦ 'νι' ἐκεῖνα;
Ποῦ 'ν' τσῇ ζόγιας τὰ παιγνίδια;
— Οἱ μπαρμάδες θὰ τὰ φέρουν etc.
» 306, st.: ἀλβάβητο, l.: ἀλφάβητο
Μαντινάδα 18, 2, st.: μονοχὴ, l.: μοναχὴ
» 29, 1, st.: Ἀνίσως, l.: Ἂν ἴσως
» 119, 1, st.: πυροφίτιλο, l.: πυροφύτυλο
